Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

235
C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

RENATI
DES-CARTES,
MEDITATIONES
De Prima
PHILOSOPHIA,
In quibus Dei exiſtentia, & animæ humanæ à corpore diſtinctio, demonſtrantur.

His adjunctæ ſunt variæ objectiones doctorum virorum in iſtas de Deo & anima demonſtrationes;

Cum Reſponſionibus Authoris.

Secunda editio ſeptimis objectionibus antehac non viſis aucta.

Amſtelodami,

Apud Ludovicum Elzevirium. 1642.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Errata Typographica.

pag. 26. *l.* 20. *viſu. p.* 50. *l.* 17. *exiſtam. p.* 52. *l.* 19 *attendenti. p.* 71 *l.* 3 *fallar. p.* 74 *l.* 23 *ille p.* 81 *l.* 23 *cui. p.* 114 *l.* 9 *tum. p.* 116 *l.* 16 *quandiu. p.* 117. *l.* 18 *influxum. p.* 124 *l.* 10 *eſſe in intellectu. p.* 131 *l.* 5 *quæ.* 144 *l.* 5. *intelligendas. p.* 151 *l.* 12. *præterea. p.* 168 *l.* 29 *impoſſibilitas. p.* 175 *l.* 9 *cognoſcatur. p.* 201 *l.* 20 *colligimus. p* 202. *l.* 12 dele *â. p.* 234 *l.* 20 *cogitanti p.* 256. *l.* 20 *poſſimus. p.* 261 *l.* 12 *prima. p.* 279 *l.* 22 *eo. p.* 293. *l* 11. *ipſam. p.* 297 *l.* 17 *viſum p.* 311 *l.* 28 *utcunque. p.* 313 *l.* 7 *ſeu. p.* 315 *l.* 25. *putas. p.* 317. *l.* 24 *diſtincta.* ibid. *lin.* 30. *eædem p.* 322 *l.* 6 *accedentes. p.* 330 *l.* 24. *finitæ ſubſtantiæ p.* 334. *l.* 4. dele *in. p.* 335. *l.* 2 *objectivæ. p.* 342. *l.* 1 *extat.* ibidem *l.* 10 *intendis. p.* 349. *l.* 5. *perfectioni.* ibidem. *l.* 30 *creari. p.* 358 *l.* 2 *dependentem pag.* 359. *l.* 22 *pronuntiaret. p.* 364 *l.* 28. *perfectiones. p.* 376. *l.* 27 *habes. p.* 377 *l.* 1 *quæ. p.* 405. *l.* 2 *quod. p.* 420 *l.* 30. *accedente. p.* 432. *l* 23 *eundem p.* 438. *l.* 20. *me. p.* 439 *l.* 13 *vellet. p.* 449 *l.* 24. *nunquamque. p.* 451. *l.* 18. *ad quam mens ſe. p.* 455 *l.* 9 *debes.*

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

SAPIENTISSIMIS

Clariſſimiſque viris

SACRÆ FACULTATIS
Theologiæ Pariſienſis Decano & Doctoribus.

RENATVS DES CARTES, S.D.

TAm juſta cauſa me impellit ad hoc ſcriptum vobis offerendum, & tam juſtam etiam vos habituros eſſe confido ad ejus deffenſionem ſuſcipiendam, poſtquam inſtituti mei rationem intelligetis, ut nulla re melius illud hic poſſim commendare, quam ſi quid in eo ſequutus ſim paucis dicam. Semper exiſtimavi duas quæſtiones, de Deo & de Anima, præcipuas eſſe ex iis quæ Philoſophiæ potius, quam Theologiæ ope ſunt demon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſtrandæ : Nam quamvis nobis fidelibus animam humanam cum corpore non interire, Deumque exiſtere, fide credere ſufficiat; certe infidelibus nulla religio, nec fere etjam ulla moralis virtus, videtur poſſe perſuaderi, niſi prius illis iſta duo ratione naturali probentur: Cumque ſæpe in hac vita majora vitiis, quam virtutibus præmia proponantur, pauci rectum utili præferrent, ſi nec Deum timerent, nec aliam vitam expectarent: Et quamvis omnino verum ſit, Dei exiſtentiam credendam eſſe, quoniam in ſacris ſcripturis docetur, & vice verſa credendas ſacras ſcripturas, quoniam habentur à Deo: quia nempe cum fides ſit donum Dei, ille idem qui dat gratiam ad reliqua credenda, poteſt etiam dare, ut ipſum exiſtere credamus: Non tamen hoc infidelibus proponi poteſt, quia circulum eſſe judicarent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

dicarent. Et quidem animadverti non modo vos omnes, alioſque Theologos affirmare Dei exiſtentiam naturali ratione poſſe probari; ſed & ex ſacra Scriptura inferri, ejus cognitionem multis, quæ de rebus creatis habentur eſſe faciliorem, atque omnino eſſe tam facilem, ut qui illam non habent ſint culpandi: Patet enim Sap. 13. ex his verbis, *Nec his debet ignoſci, ſi enim tantum potuerunt ſcire, ut poſſent æſtimare ſæculum, quomodo hujus dominum non facilius invenerunt.* Et ad Rom. cap. 1. dicitur illos eſſe *inexcuſabiles.* Atque ibidem etiam per hæc verba, *Quod notum eſt Dei manifeſtum eſt in illis*, videmur admoneri ea omnia quæ de Deo ſciri poſſunt, rationibus non aliunde petitis quam ab ipſamet noſtra mente poſſe oſtendi. Quod idcirco quomodo fiat, & qua via Deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

facilius & certius, quam res ſeculi cognoſcatur, non putavi à me eſſe alienum inquirere. Atque quantum ad animam, etſi multi ejus naturam non facile inveſtigari poſſe judicarint, & nonnulli etiam dicere auſi ſint rationes humanas perſuadere illam ſimul cum corpore interire, ſolaque fide contrarium teneri, Quia tamen hos condemnat Concilium Lateranenſe ſub Leone 10. habitum ſeſſione 8. & expreſſe mandat Chriſtianis Philoſophis ut eorum argumenta diſſolvant, & veritatem pro viribus probent, hoc etiam aggredi non dubitavi. Præterea quoniam ſcio plæroſque impios non aliam ob cauſam nolle credere Deum eſſe, mentemque humanam à corpore diſtingui, quam quia dicunt hæc duo à nemine hactenus potuiſſe demonſtrari: Etſi nullo modo iis aſſentiar, ſed contra rationes fere

omnes, quæ pro his quæſtionibus à magnis viris allatæ ſunt, cum ſatis intelliguntur, vim demonſtrationis habere putem, vixque ullas dari poſſe mihi perſuadeam, quæ non prius ab aliquibus aliis fuerint inventæ: Nihil tamen utilius in Philoſophia præſtare poſſe exiſtimo, quam ſi ſemel omnium optimæ ſtudioſe quærantur, tamque accurate, & perſpicue exponantur, ut apud omnes conſtet in poſterum eas eſſe demonſtrationes. Ac denique quoniam nonnulli quibus notum eſt me quandam excoluiſſe Methodum ad quaſlibet difficultates in ſcientiis reſolvendas, non quidem novam, quia nihil eſt veritate antiquius, ſed qua me ſæpe in aliis non infœliciter uti viderunt, hoc à me ſummopere flagitarunt: Ideoque officii mei eſſe putavi nonnihil hac in re conari. Quicquid autem præſtare potui, totum

in hoc Tractatu continetur. Non quod in eo diverſas omnes rationes, quæ ad eadem probanda afferri poſſent, colligere conatus ſim, Neque enim hoc videtur operæpretium eſſe, niſi ubi nulla habetur ſatis certa; ſed primas tantum, & præcipuas ita proſecutus ſum, ut jam pro certiſſimis, & evidentiſſimis demonſtrationibus illas auſim proponere: Addamque etiam tales eſſe, ut non putem ullam viam humano ingenio patere, per quam meliores inveniri unquam poſſint: cogit enim me cauſæ neceſſitas, & gloria Dei, ad quam totum hoc refertur, ut hic aliquanto liberius de meis loquar quàm mea fert conſuetudo. Atqui quantumvis certas, & evidentes illas putem, non tamen ideo mihi perſuadeo ad omnium captum eſſe accommodatas: Sed quemadmodum in Geometria multæ ſunt ab Archimede,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Apollonio, Pappo, aliiſve ſcriptæ, quæ etſi pro evidentibus etiam, ac certis ab omnibus habeantur, quia nempe nihil plane continent quod ſeorſim ſpectatum non ſit cognitu facillimum, nihilque in quo ſequentia cum antecedentibus non accurate cohæreant, quia tamen longiuſculę ſunt, & valde attentum lectorem deſiderant, non niſi ab admodum paucis intelliguntur: Ita quamvis eas quibus hic utor certitudine, & evidentia Geometricas æquare, vel etiam ſuperare exiſtimem, vereor tamen ne à multis ſatis percipi non poſſint, tum quia etiam longiuſculæ ſunt, & aliæ ab aliis pendent: tum præcipue quia requirunt mentem à præjudiciis plane liberam: & quæ ſe ipſam à ſenſuum conſortio facile ſubducat. Nec certe plures in mundo Metaphyſicis ſtudiis, quam Geometricis aptire-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

perſpiatur. Ac præterea in eo differentia eſt, quod in Geometria cum omnibus ſit perſuaſum nihil ſcribi ſolere, de quo certa demonſtratio non habeatur, ſæpius in eo peccant imperiti, quod falſa approbent, dum ea videri volunt intelligere, quàm quod vera refutent: Contra verò in Philoſophia cum credatur nihil eſſe de quo non poſſit in utramque partem diſputari, pauci veritatem inveſtigant, & multo plures ex eo quod auſint optima quæque impugnare famam ingenii aucupantur. Atque ideo qualeſcunque meæ rationes eſſe poſſint, quia tamen ad Philoſophiam ſpectant, non ſpero me illarum ope magnum operæpretium eſſe facturum, niſi me patrocinio veſtro adjuvetis. Sed cum tanta inhæreat omnium mentibus de veſtra Facultate opinio, tantæque ſit authoritatis SORBONÆ nomen, ut non

modo in rebus fidei nulli unquam Societati poſt ſacra Concilia tantum creditum ſit, quàm veſtræ, ſed etiam in humana Philoſophia nullibi major perſpicacia & ſoliditas, nec ad ferenda judicia major integritas & ſapientia eſſe exiſtimetur: Non dubito quin ſi tantam hujus ſcripti curam ſuſcipere dignemini, Primo quidem ut à vobis corrigatur, memor enim, non modo humanitatis, ſed maxime etiam inſcitiæ meæ, non affirmo nullos in eo eſſe errores: Deinde ut quæ vel deſunt, vel non ſatis abſoluta ſunt, vel majorem explicationem deſiderant; addantur, perficiantur, illuſtrentur, aut à vobis ipſis, aut ſaltem à me, poſt quam à vobis ero admonitus: Ac deniq; ut poſtquam rationes in eo contentæ, quibus Deum eſſe, mentemq; à corpore aliam eſſe probatur, ad eam perſpicuitatem erunt perductæ, ad quam ipſas per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

duci poſſe confido, ita nempe ut pro accuratiſſimis Demonſtrationibus habendæ ſint, hoc ipſum declarare & publice teſtari velitis: Non dubito, inquam, quin, ſi hoc fiat, omnes errores, qui de his quæſtionibus unquam fuerunt, brevi ex hominum mentibus deleantur: Veritas enim ipſa facile efficiet ut reliqui ingenioſi, & docti veſtro judicio ſubſcribant: Et authoritas, ut Athei, qui ſcioli magis quàm ingenioſi, aut docti eſſe ſolent, contradicendi animum deponant; atque etiam ut forte rationes, quas ab omnibus ingenio præditis pro demonſtrationibus haberi ſcient, ipſi propugnent, ne non intelligere videantur: Ac denique cæteri omnes tot teſtimoniis facile credent, nemoque amplius erit in mundo, qui vel Dei exiſtentiam, vel realem humanæ animæ à corpore diſtinctionem auſit in dubium revoca-

revocare. Cujus rei quanta eſſet utilitas, vos ipſi pro veſtra ſingulari ſapientia omnium optime æſtimare poteſtis: Nec deceret me vobis, qui maximum Eccleſiæ Catholicæ columen ſemper fuiſtis, Dei & Religionis cauſam pluribus hic commendare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

PRÆFATIO
ad
Lectorem.

QUÆSTIONES de *Deo & mente humana jam ante paucis attigi in Diſſertatione de Methodo recte regendæ rationis & veritatis in ſcientiis inveſtigandæ gallice edita anno 1637. Non quidem ut ipſas ibi accurate tractarem, ſed tantùm ut delibarem, & ex lectorum judiciis addiſcerem qua ratione poſtea eſſent tractandæ. Tanti enim momenti mihi viſæ ſunt, ut plus una vice de ipſis agendum eſſe judicarem; viamque ſequor ad eas explicandas tam parum tritam, atque ab uſu communi tam remotam, ut non utile putarim ipſam in gallico,*
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

& paſſim ab omnibus legendo ſcripto fuſiùs docere, ne debiliora etiam ingenia credere poſſent eam ſibi eſſe ingrediendam. Cum autem ibi rogaſſem omnes quibus aliquid in meis ſcriptis reprehenſione dignum occurreret, ut ejus me monere dignarentur, nulla in ea quæ de his quæſtionibus attigeram notatu digna objecta ſunt, præter duo, ad quæ hic paucis, priuſquam earumdem accuratiorem explicationem aggrediar, reſpondebo. Primum eſt, ex eo quod mens humana in ſe converſa non percipiat aliud ſe eſſe quàm rem cogitantem, non ſequi ejus naturam ſive eſſentiam *in eo tantùm conſiſtere quod ſit res cogitans, ita ut vox* tantùm *cætera omnia excludat quæ forte etiam dici poßent ad animæ naturam pertinere. Cui objectioni reſpondeo me etiam ibi noluiſſe illa excludere in ordine ad ipſam rei veritatem (de qua ſcilicet tunc non agebam) ſed dumtaxat in*

ordine

ordine ad meam perceptionem, adeo ut ſenſus eſſet me nihil plane cognoſcere quod ad eſſentiam meam ſcirem pertinere, præterquam quod eſſem res cogitans, ſive res habens in ſe facultatem cogitandi: In ſequentibus autem oſtendam quo pacto ex eo quod nihil aliud ad eſſentiam meam pertinere cognoſcam, ſequatur nihil etiam aliud revera ad illam pertinere. Alterum eſt, ex eo quod ideam rei me perfectioris in me habeam non ſequi ipſam ideam eſſe me perfectiorem, & multo minus illud quod per iſtam ideam repræſentatur exiſtere. Sed reſpondeo hic ſubeſſe æquivocationem in voce ideæ, ſumi enim poteſt vel materialiter pro operatione intellectus, quo ſenſu me perfectior dici nequit, vel objective pro re per iſtam operationem repræſentata, quæ res etſi non ſupponatur extra intellectum exiſtere, poteſt tamen me eſſe perfectior ratione ſuæ eſſentiæ.

Quo-

Quomodo vero ex hoc ſolo quod rei me perfectioris idea in me ſit ſequatur illam rem revera exiſtere, fuſe in ſequentibus exponetur. Vidi quidem præterea duo quædam ſcripta ſatis longa, ſed quibus non tam meæ his de rebus rationes quam concluſiones argumentis ex Atheorum locis communibus mutuatis impugnabantur: Et quoniam iſtiuſmodi argumenta nullam vim habere poſſunt apud eos, qui rationes meas intelligent, adeoque præpoſtera, & imbecillia ſunt multorum judicia, ut magis à primum acceptis opinionibus quantumvis falſis, & à ratione alienis, perſuadeantur, quàm à vera, & firma, ſed poſterius audita ipſarum refutatione, nolo hic ad illa reſpondere, ne mihi ſint prius referenda. Tantumque generaliter dicam ea omnia, quæ vulgo jactantur ab Atheis ad exiſtentiã Dei impugnandã, ſemper ex eo pendere quod vel humani affectus Deo affingantur, vel

mentibus noſtris tanta vis & ſapientia arrogetur, ut quidnam Deus facere poſſit, ac debeat determinare, & comprehendere conemur; adeo ut, modò tantum memores ſimus mentes noſtras conſiderandas eſſe ut finitas, Deum autem ut incomprehenſibilem & infinitum, nullam iſta difficultatem ſint nobis paritura. Jam vero poſtquam hominum judicia ſemel utcunque ſum expertus, iterum hic aggredior eaſdem de Deo, & mente humana quæſtiones, ſimulque totius primæ Philoſophiæ initia tractare; ſed ita ut nullum vulgi plauſum, nullamque Lectorum frequentiam expectem: quin etiam nullis author ſum ut hæc legant, niſi tantùm iis qui ſeriò mecum meditari, mentemque à ſenſibus, ſimulque ab omnibus præjudiciis abducere poterunt, ac volent, quales non niſi admodum paucos reperiri ſatis ſcio. Quantum autem ad illos, qui rationum mearum ſeriem,

& nexum comprehendere non curantes, in ſingulas tantum clauſulas, ut multis in more eſt, argutari ſtudebunt, non magnum ex hujus ſcripti lectione fructum ſunt percepturi: & quamvis forte in multis cavillandi occaſionem inveniant, non facile tamen aliquid quod urgeat aut reſponſione dignum ſit objicient. Quia verò nequidem etiam aliis ſpondeo me in omnibus prima frontè ſatisfacturum, nec tantum mihi arrogo ut confidam me omnia poſſe prævidere quæ alicui difficilia videbuntur, primò quidem in Meditationibus illas ipſas cogitationes exponam, quarum ope ad certam, & evidentem cognitionem veritatis mihi videor perveniſſe, ut experiar an fortè iiſdem rationibus, quibus ego perſuaſus ſum, alios etiam poſſim perſuadere. Poſtea vero reſpondebo ad objectiones virorum aliquot ingenio, & doctrina excellentium, ad quos hæ Meditationes, antequam typis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

typis mandarentur, examinandæ miſſæ ſunt. Satis enim multa & varia ab illis fuerunt objecta, ut auſim ſperare non facile quicquam aliis, ſaltem alicujus momenti, venturum in mentem, quod ii nondum attigerint; Ideoque rogo etiam, atque etiam lectores, ut non prius de Meditationibus judicium ferant, quàm objectiones iſtas, earumque ſolutiones omnes perlegere dignati ſint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

SYNOPSIS SEX SEQUENTIUM MEDITATIONUM.

IN primâ cauſæ exponuntur propter quas de rebus omnibus, præſertim materialibus, poſſumus dubitare; quandiu ſcilicet non habemus alia ſcientiarum fundamenta, quàm ea quæ antehac habuimus. Etſi autem iſtius tantæ dubitationis utilitas primâ fronte non appareat, eſt tamen in eo maxima quòd ab omnibus præjudiciis nos liberet, viamque facillimam ſternat ad mentem à ſenſibus abducendam: ac denique efficiat, ut de iis, quæ poſteà vera eſſe comperiemus, non amplius dubitare poßimus.

In ſecunda, mens quæ propriâ libertate utens ſupponit ea omnia non exiſtere de quorum exiſtentiâ vel minimum poteſt dubitare, animadvertit fieri non poſſe quin ipſa interim exiſtat. Quod etiam ſummæ eſt utilitatis, quoniam hoc pacto facilè diſtinguit quænam ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſe, hoc eſt, ad naturam intellectualem, & quæ-nam ad corpus pertineant. Sed quia fortè non-nulli rationes de animæ immortalitate illo in loco expectabunt, eos hîc monendos puto me conatum eſſe nihil ſcribere quod non accuratè demonſtrarem; ideóque non alium ordinem ſequi potuiſſe quàm illum qui eſt apud Geometras uſitatus, ut nempe omnia præmitterem ex quibus quæſita propoſitio dependet, antequam de ipſâ quidquam concluderem. Primum autem & præcipuum quod prærequiritur ad cognoſcendam animæ immortalitatem eſſe ut quam maximè perſpicuum de eâ conceptum, & ab omni conceptu corporis planè diſtinctum formemus; quod ibi factum eſt: Præterea verò requiri etiam ut ſciamus ea omnia, quæ clarè & diſtinctè intelligimus, eo ipſo modo quo illa intelligimus, eſſe vera: quod ante quartam meditationem probari non potuit; & habendum eſſe diſtinctum naturæ corporeæ conceptum, qui partim in ipſa ſecunda, partim etiam in quintâ & ſextâ formatur; atque ex his debere concludi ea omnia, quæ clarè & diſtinctè concipiuntur ut ſubſtantiæ diuerſæ, ſicuti concipiuntur mens & corpus, eſſe reuera ſubſtantias realiter à ſe mutuò diſtinctas; hócque in ſextâ concludi: idèmque etiam in ipsâ confirmari ex eo quòd nullum corpus niſi diuiſibile intelligamus: contrà autem nullam mentem niſi indiviſibilem: neque enim

poſſumus

poſſumus ullius mentis mediam partem concipere, ut poſſumus cujuſlibet quantamvis exigui corporis; adeo ut eorum naturæ non modò diverſæ, ſed etiam quodammodo contrariæ agnoſcantur. Non autem ulteriùs eâ de re in hoc ſcripto me egiſſe; tum quia hæc ſufficiunt ad oſtendendum ex corporis corruptione mentis interitum non ſequi, atque ſic ad alterius vitæ ſpem mortalibus faciendam; tum etiam quia præmiſſæ, ex quibus ipſa mentis immortalitas concludi poteſt, ex totius Phyſicæ explicatione dependent: primò ut ſciatur omnes omninò ſubſtantias, ſive res, quæ à Deo creari debent ut exiſtant, ex naturâ ſuâ eſſe incorruptibiles, nec poſſe unquam deſinere eſſe, niſi ab eódem Deo concurſum ſuum iis denegante ad nihilum reducantur, ac deinde ut aduertatur corpus quidem in genere ſumptum eſſe ſubſtantiam, ideóque nunquam etiam perire; ſed corpus humanum, quatenus à reliquis differt corporibus, non niſi ex certâ membrorum configuratione, aliiſque ejuſmodi accidentibus eſſe conflatum; mentem verò humanam non ita ex ullis accidentibus conſtare, ſed puram eſſe ſubſtantiam: etſi enim omnia ejus accidentia mutentur, ut quòd alias res intelligat, alias velit, alias ſentiat, &c. non idcirco ipſa mens alia evadit: humanum autem corpus aliud fit ex hoc ſolo quòd figura quarumdam ejus partium mutetur: ex quibus ſequitur corpus quidem perfacilè interire,

terire, mentem autem ex natura ſuâ eſſe immortalem.

In tertia meditatione meum præcipuum argumentum ad probandum Dei exiſtentiam ſatis fusè, ut mihi videtur, explicui. Verumtamen, quia, ut Lectorum animos quam maximè à ſenſibus abducerem, nullis ibi comparationibus à rebus corporeis petitis volui uti, multæ fortaſſe obſcuritates remanſerunt, ſed quæ, ut ſpero, poſtea in reſponſionibus ad objectiones planè tollentur; ut inter cæteras quomodo idea entis ſummè perfecti, quæ in nobis eſt, tantum habeat realitatis objectivæ, ut non poßit non eſſe à cauſâ ſummè perfectâ, quod ibi illuſtratur comparatione machinæ valdè perfectæ, cujus idea eſt in mente alicujus artificis; ut enim artificium objectivum hujus ideæ debet habere aliquam cauſam, nempe ſcientiam hujus artificis, vel alicujus alterius à quo illam accepit, ita idea Dei, quæ in nobis eſt, non poteſt non habere Deum ipſum pro cauſâ.

In quartâ probatur ea omnia quæ clarè & diſtinctè percipimus, eſſe vera: ſimúlque in quo ratio falſitatis conſiſtat explicatur: quæ neceſſariò ſciri debent tam ad præcedentia firmanda, quàm ad reliqua intelligenda. Sed ibi interim eſt advertendum nullo modo agi de peccato, vel errore qui committitur in perſecutione boni & mali, ſed de eo tantùm qui contingit in dijudicatione veri & falſi. Nec ea ſpectari quæ

ad

ad fidem pertinent, vel ad vitam agendam, ſed tantùm ſpeculativas, & ſolius luminis naturalis ope cognitas veritates.)

In quintâ, præterquàm quòd natura corporea in genere ſumpta explicatur, novâ etiam ratione Dei exiſtentia demonſtratur: ſed in quâ rurſus nonnullæ fortè occurrent difficultates, quæ poſteà in reſponſione ad objectiones reſolventur: ac denique oſtenditur quo pacto verum ſit ipſarum Geometricarum demonſtrationum certitudinem à cognitione Dei pendere.

In ſextâ denique intellectio ab imaginatione ſecernitur; diſtinctionum ſigna deſcribuntur: mentem realiter à corpore diſtingui, probatur: eandem nihilominus tam arctè illi eſſe conjunctam, ut unum quid cum ipſâ componat, oſtenditur; omnes errores qui à ſenſibus oriri ſolent recenſentur, modi quibus vitari poſſint exponuntur; & denique rationes omnes ex quibus rerum materialium exiſtentia poſſit concludi, afferuntur: non quòd eas valde utiles eſſe putarim ad probandum id ipſum quod probant, nempe revera eſſe aliquem mundum, & homines habere corpora, & ſimilia, de quibus nemo unquam ſanæ mentis ſeriò dubitavit; ſed quia illas conſiderando agnoſcitur non eſſe tam firmas, nec tam perſpicuas quàm ſunt eæ, per quas in mentis noſtræ & Dei cognitionem devenimus; adeò ut hæ ſint omnium cer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tiſſimæ, & evidentiſſimæ quæ ab humano ingenio ſciri poſſint. Cujus unius rei probationem in his meditationibus mihi pro ſcopo propoſui. Nec idcirco hic recenſeo varias alias quæſtiones de quibus etiam in ipſis ex occaſione tractatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

MEDITATIONUM *De primâ* PHILOSOPHIA, *In quibus* Dei exiſtentia & animæ à corpore diſtinctio demonſtrantur,

PRIMA.

De iis quæ in dubium revocari poſſunt.

ANimadverti jam ante aliquot annos quàm multa ineunte ætate falſa pro veris admiſerim, & quàm dubia ſint quæcunque iſtis poſtea ſuperextruxi, ac proinde funditùs omnia ſemel in vita eſſe evertenda, atque à primis fundamentis denuò inchoandum, ſi quid aliquando firmum, & manſurum cupiam in ſcientiis ſtabilire; ſed ingens opus eſſe videbatur, eamque ætatem expectabam, quæ foret tam matura, ut capeſcendis diſciplinis aptior nulla ſequeretur. Quare tamdiu cunctatus ſum ut deinceps eſſem in culpâ, ſi quod temporis ſupereſt ad agendum, deliberando conſumerem. Opportunè igitur hodie mentem curis omnibus exolui, ſecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

rum mihi otium procuravi, ſolus ſecedo, ſeriò tandem & libere generali huic mearum opinionum everſioni vacabo. Ad hoc autem non erit neceſſe, ut omnes eſſe falſas oſtendam, quod nunquam fortaſſis aſſequi poſſem; ſed quia jam ratio perſuadet non minùs accurate ab iis quæ non plane certa ſunt, atque indubitata, quàm ab aperte falſis aſſenſionem eſſe cohibendam, ſatis erit ad omnes rejiciendas, ſi aliquam rationem dubitandi in unaquaque reperero. Nec ideo etiam ſingulæ erunt percurrendæ, quod operis eſſet infiniti: ſed quia ſuffoſſis fundamentis quidquid iis ſuperædificatum eſt ſponte collabitur, aggrediar ſtatim ipſa principia quibus illud omne quod olim credidi nitebatur. Nempe quidquid hactenus ut maxime verum admiſi, vel à ſenſibus, vel per ſenſus accepi, hos autem interdum fallere deprehendi; ac prudentiæ eſt nunquam illis plane confidere qui nos vel ſemel deceperunt. Sed forte quamvis interdum ſenſus circa minuta quædam & remotiora nos fallant, pleraque tamen alia ſunt de quibus dubitari plane non poteſt, quamvis ab iiſdem hauriantur; ut jam me hîc eſſe, foco aſſidere, hyemali toga eſſe indutum, chartam iſtam manibus contrectare, & ſimilia: manus verò has ipſas, totúmque hoc corpus meum eſſe, qua ratione

poſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

poſſet negari? niſi me forte comparem neſcio quibus inſanis, quorum cerebella tam contumax vapor ex atra bile labefactat, ut conſtanter aſſeverent vel ſe eſſe reges, cùm ſunt pauperrimi, vel purpura indutos, cùm ſunt nudi, vel caput habere fictile, vel ſe totos eſſe cucurbitas, vel ex vitro conflatos; ſed amentes ſunt iſti, nec minùs ipſe demens viderer, ſi quod ab iis exemplum ad me transferrem. Præclare ſane, tanquam non ſim homo qui ſoleam noctu dormire, & eadem omnia in ſomnis pati, vel etiam interdum minùs veriſimilia, quàm quæ iſti vigilantes: quàm frequenter verò uſitata iſta, me hîc eſſe, toga veſtiri, foco aſſidere, quies nocturna perſuadet? cùm tamen poſitis veſtibus jaceo inter ſtrata; atqui nunc certe vigilantibus oculis intueor hanc chartam, non ſopitum eſt hoc caput quod commoveo, manum iſtam prudens & ſciens extendo, & ſentio, non tam diſtincta contingerent dormienti: quaſi ſcilicet non recorder à ſimilibus etiam cogitationibus me aliàs in ſomnis fuiſſe deluſum: quæ dum cogito attentiùs, tam plane video nunquam certis indiciis vigiliam à ſomno poſſe diſtingui, ut obſtupeſcam, & fere hic ipſe ſtupor mihi opinionem ſomni confirmet. Age ergo ſomniemus, nec particularia iſta vera ſint, nos oculos aperire, caput movere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

manus extendere, nec forte etiam nos habere tales manus, nec tale totum corpus, tamen profecto fatendum eſt viſa per quietem eſſe veluti quaſdam pictas imagines, quæ non niſi ad ſimilitudinem rerum verarum fingi potuerunt; Ideoque ſaltem generalia hæc, oculos, caput, manus, totumque corpus res quaſdam non imaginarias, ſed veras exiſtere: nam ſane pictores ipſi, ne tum quidem, cùm Sirenas & Satyriſcos maxime inuſitatis formis fingere ſtudent, naturas omni ex parte novas iis poſſunt aſſignare, ſed tantummodo diverſorum animalium membra permiſcent; vel ſi forte aliquid excogitent adeo novum, ut nihil omnino ei ſimile fuerit viſum, atque ita plane fictitium ſit & falſum; certe tamen ad minimum veri colores eſſe debent, ex quibus illud componant: nec diſpari ratione, quamvis etiam generalia hæc, oculi, caput, manus, & ſimilia imaginaria eſſe poſſent, neceſſario tamen ſaltem alia quædam adhuc magis ſimplicia, & univerſalia vera eſſe fatendum eſt, ex quibus tanquam coloribus veris omnes iſtæ ſeu veræ, ſeu falſæ, quæ in cogitatione noſtra ſunt, rerum imagines effinguntur. Cujus generis eſſe videntur natura corporea in communi, ejuſque extenſio; item figura rerum extenſarum; item quantitas, ſive earumdem magnitudo, & numerus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

numerus : item locus in quo exiſtant, tempúſque per quod durent, & ſimilia. Quapropter ex his forſan non male concludemus Phyſicam, Aſtronomiam, Medicinam, diſciplináſque alias omnes, quæ à rerum compoſitarum conſideratione dependent, dubias quidem eſſe, atqui Arithmeticam, Geometriam, aliáſque ejuſmodi, quæ nonniſi de ſimpliciſſimis & maxime generalibus rebus tractant, atque utrum eæ ſint in rerum naturâ nec ne, parum curant, aliquid certi atque indubitati continere: nam ſive vigilem, ſive dormiam, duo & tria ſimul juncta ſunt quinque, quadratúmque non plura habet latera quàm quatuor; nec fieri poſſe videtur ut tam perſpicuæ veritates in ſuſpicionem falſitatis incurrant. Verumtamen infixa quædam eſt meæ menti vetus opinio Deum eſſe qui poteſt omnia, & à quo talis, qualis exiſto, ſum creatus: unde autem ſcio illum non feciſſe ut nulla plane ſit terra, nullum cœlum, nulla res extenſa, nulla figura, nulla magnitudo, nullus locus, & tamen hæc omnia non aliter quam nunc mihi videantur exiſtere? imò etiam quemadmodum judico interdum alios errare circa ea quæ ſe perfectiſſime ſcire arbitrantur, ita ego ut fallar quoties duo & tria ſimul addo, vel numero quadrati latera, vel ſi quid aliud facilius fingi poteſt? At forte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

noluit Deus ita me decipi, dicitur enim ſumme bonus; ſed ſi hoc eius bonitati repugnaret talem me creaſſe, ut ſemper fallar, ab eadem etiam videretur eſſe alienum permittere ut interdum fallar; quod ultimum tamen non poteſt dici. Eſſent verò fortaſſe nonnulli qui tam potentem aliquem Deum mallent negare, quàm res alias omnes credere eſſe incertas, ſed iis non repugnemus, totúmque hoc de Deo demus eſſe fictitium; at ſeu fato, ſeu caſu, ſeu continuata rerum ſerie, ſeu quóvis alio modo me ad id quod ſum perveniſſe ſupponant; quoniam falli & errare imperfectio quædam eſſe videtur, quo minùs potentem originis meæ authorem aſſignabunt, eo probabilius erit me tam imperfectum eſſe ut ſemper fallar: quibus ſane argumentis non habeo quod reſpondeam, ſed tandem cogor fateri nihil eſſe ex iis quæ olim vera putabam, de quo non liceat dubitare, ídque non per inconſiderantiam, vel levitatem, ſed propter validas & meditatas rationes, ideóque etiam ab iiſdem, non minùs quàm ab aperte falſis accurate deinceps aſſenſionem eſſe cohibendam, ſi quid certi velim invenire. Sed nondum ſufficit hæc advertiſſe, curandum eſt ut recorder, aſſidue enim recurrunt conſuetæ opiniones, occupántque credulitatem meam tanquam longo uſu & famili-

liari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

liaritatis iure ſibi devinctam , fere etiam me invito ; nec unquam iis aſſentiri, & confidere deſueſcam , quamdiu tales eſſe ſupponam quales ſunt revera , nempe aliquo quidem modo dubias , ut jam jam oſtenſum eſt , ſed nihilominus valde probabiles, & quas multo magis rationi conſentaneum ſit credere quàm negare. Quapropter , ut opinor , non male agam , ſi voluntate plane in contrarium verſa me ipſum fallam , illáſque aliquandiu omnino falſas,imaginariáſque eſſe fingam,donec tandem velut æquatis utrimque prejudiciorum ponderibus nulla amplius prava conſuetudo judicium meum à recta rerum perceptione detorqueat. Etenim ſcio nihil inde periculi , vel erroris interim ſequuturum , & me plus æquo diffidentiæ indulgere non poſſe , quandoquidem nunc non rebus agendis , ſed cognoſcendis tantùm incumbo. Supponam igitur non optimum Deum fontem veritatis, ſed genium aliquem malignum , eundémque ſumme potentem , & callidum omnem ſuam induſtriam in eo poſuiſſe , ut me falleret: putabo cœlum, aërem,terram, colores, figuras, ſonos, cunctáque externa nihil aliud eſſe quàm ludificationes ſomniorum , quibus inſidias credulitati meæ tetendit : conſiderabo meipſum tanquam manus non habentem , non oculos , non carnem , non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſanguinem, non aliquem ſenſum, ſed hæc omnia me habere falſò opinantem: manebo obſtinate in hac meditatione defixus, atque ita ſiquidem non in poteſtate meâ ſit aliquid veri cognoſcere, at certe hoc quod in me eſt ne falſis aſſentiar, nec mihi quidquam iſte deceptor, quantumvis potens, quantumvis callidus poſſit imponere, obfirmatâ mente cavebo. Sed laborioſum eſt hoc inſtitutum, & deſidia quædam ad conſuetudinem vitæ me reducit, nec aliter quàm captivus, qui forte imaginaria libertate fruebatur in ſomnis, quum poſtea ſuſpicari incipit ſe dormire, timet excitari, blandíſque illuſionibus lente connivet: ſic ſponte relabor in veteres opiniones, vereórque expergiſci, ne placidæ quieti laborioſa vigilia ſuccedens non in aliqua luce, ſed inter inextricabiles jam motarum difficultatum tenebras in poſterum ſit degenda.

MEDITATIO II.

De natura mentis humanæ: Quòd ipſa ſit notior quàm corpus.

IN tantas dubitationes heſternâ meditatione conjectus ſum, ut nequeam ampliùs earum obliviſci, nec videam tamen

men qua ratione ſolvendæ ſint, ſed tanquam in profundum gurgitem ex improviſo delapſus ita turbatus ſum, ut nec poſſim in imo pedem figere, nec enatare ad ſummum. Enitar tamen & tentabo rurſus eandem viam quam heri fueram ingreſſus, removendo ſcilicet illud omne quod vel minimum dubitationis admittit, nihilo ſecius quam ſi omnino falſum eſſe comperiſſem, pergamque porro donec aliquid certi, vel ſi nihil aliud, ſaltem hoc ipſum pro certo nihil eſſe certi cognoſcam. Nihil niſi punctum petebat Archimedes, quod eſſet firmum & immobile, ut integram terram loco dimoveret; magna quoque ſperanda ſunt, ſi vel minimum quid invenero quod certum ſit & inconcuſſum. Suppono igitur omnia quæ video falſa eſſe, credo nihil unquam extitiſſe eorum quæ mendax memoria repræſentat, nullos plane habeo ſenſus; corpus, figura, extenſio, motus, locuſque ſunt chimeræ; quid igitur erit verum? fortaſſis hoc unum nihil eſſe certi. Sed unde ſcio nihil eſſe diverſum ab iis omnibus quæ jam jam recenſui, de quo ne minima quidem occaſio ſit dubitandi? Nunquid eſt aliquis Deus, vel quocunque nomine illum vocem, qui mihi has ipſas cogitationes immittit? quare vero hoc putem, cum forſan ipſemet illarum author eſſe poſſim? Nunquid ergo

ſaltem

ſaltem ego aliquid ſum? ſed jam negavi me habere ullos ſenſus, & ullum corpus; hæreo tamen, nam quid inde? ſumne ita corpori, ſenſibúſque alligatis, ut ſine illis eſſe non poſſim? ſed mihi perſuaſi, nihil plane eſſe in mundo, nullum cœlum, nullam terram, nullas mentes, nulla corpora, nonne igitur etiam me non eſſe? imo certe ego eram ſi quid mihi perſuaſi: ſed eſt deceptor neſcio quis, ſumme potens, ſumme callidus, qui de induſtria me ſemper fallit; haud dubie igitur ego etiam ſum ſi me fallit, & fallat quantum poteſt, nunquam tamen efficiet, ut nihil ſim quamdiu me aliquid eſſe cogitabo: adeo ut omnibus ſatis ſupérque penſitatis denique ſtatuendum ſit hoc pronuntiatum, Ego ſum, ego exiſto, quoties à me profertur, vel mente concipitur, neceſſario eſſe verum. Nondum vero ſatis intelligo, quiſnam ſim ego ille, qui jam neceſſario ſum, deincépſque cavendum eſt ne forte quid aliud imprudenter aſſumam in locum mei, ſicque aberrem etiam in ea cognitione, quam omnium certiſſimam, evidentiſſimámque eſſe contendo. Quare jam denuo meditabor quidnam me olim eſſe crediderim, priuſquàm in has cogitationes incidiſſem; ex quo deinde ſubducam quidquid allatis rationibus vel minimùm potuit infirmari, ut ita

tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tandem præciſe remaneat illud tantùm quod certum eſt & inconcuſſum. Quidnam igitur antehàc me eſſe putavi? hominem ſcilicet; ſed quid eſt homo? dicámne animal rationale? non, quia poſteà quærendum foret quidnam animal ſit, & quid rationale, atque ita ex unâ quæſtione in plures difficiliorèſque delaberer; nec jam mihi tantum otii eſt, ut illo velim inter iſtiuſmodi ſubtilitates abuti: ſed hic potius attendam quid ſponte, & natura duce cogitationi meæ ante hac occurrebat quoties quid eſſem conſiderabam: nempe occurrebat primo me habere vultum, manus, brachia, totamque hanc membrorum machinam, qualis etiam in cadavere cernitur, & quam corporis nomine deſignabam; occurrebat præterea me nutriri, incedere, ſentire, & cogitare; quas quidem actiones ad animam referebam; ſed quid eſſet hæc anima vel non advertebam, vel exiguum neſcio quid imaginabar inſtar venti, vel ignis, vel ætheris, quod craſſioribus mei partibus eſſet infuſum: de corpore vero ne dubitabam quidem, ſed diſtincte me noſſe arbitrabar ejus naturam, quam ſi forte, qualem mente concipiebam, deſcribere tentaſſem, ſic explicuiſſem: per corpus intelligo illud omne quod aptum eſt figura ali-

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quâ terminari, loco circumſcribi, ſpatium ſic replere, ut ex eo aliud omne corpus excludat; tactu, viſu, auditu, guſtu, vel odoratu percipi, necnon moveri pluribus modis, non quidem à ſeipſo, ſed ab alio quopiam à quo tangatur; námque habere vim ſeipſum movendi, item ſentiendi, vel cogitandi nullo pacto ad naturam corporis pertinere judicabam; quinimò mirabar potius tales facultates in quibuſdam corporibus reperiri. Quid autem nunc ubi ſuppono deceptorem aliquem potentiſſimum, &, ſi fas eſt dicere, malignum, datâ operâ in omnibus, quantum potuit, me deluſiſſe, poſſúmne affirmare me habere vel minimum quid ex iis omnibus, quæ jam dixi ad naturam corporis pertinere? attendo, cogito, revolvo, nihil occurrit, fatigor eadem fruſtrà repetere. Quid verò ex iis quæ animæ tribuebam, nutriri, vel incedere? quandoquidem iam corpus non habeo, hæc quoque nihil ſunt niſi figmenta: ſentire? nempe etiam hoc non fit ſine corpore, & permulta ſentire viſus ſum in ſomnis quæ deinde animadverti me non ſenſiſſe: cogitare? hîc inuenio, cogitatio eſt, hæc ſola à me divelli nequit, ego ſum, ego exiſto, certum eſt. Quandiu autem? nempe quandiu cogito; nam forte etiam fieri poſſet ſi ceſſarem ab omni cogitatione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ut illico totus eſſe deſinerem : nihil nunc admitto niſi quod neceſſariò ſit verum: ſum igitur præciſe tantum res cogitans, id eſt, mens, ſive animus, ſive intellectus, ſive ratio, voces mihi priùs ſignificationis ignotæ: ſum autem res vera, & vere exiſtens, ſed qualis res? dixi, cogitans. Quid præterea? imaginabor: non ſum compages illa membrorum, quæ corpus humanum appellatur; non ſum etiam tenuis aliquis aër iſtis membris infuſus, non ventus, non ignis, non vapor, non halitus, non quidquid mihi fingo, ſuppoſui enim iſta nihil eſſe; manet poſitio, nihilominus tamen ego aliquid ſum. Fortaſſis verò contingit, ut hæc ipſa, quæ ſuppono nihil eſſe, quia mihi ſunt ignota, tamen in rei veritate non differant ab eo me quem novi? neſcio, de hac re jam non diſputo; de iis tantùm quæ mihi nota ſunt judicium ferre poſſum: novi me exiſtere, quæro quis ſim ego ille quem novi: certiſſimum eſt hujus ſic præciſe ſumpti notitiam non pendere ab iis quæ exiſtere nondum novi: non igitur ab iis ullis, quæ imaginatione effingo. Atque hoc verbum, *effingo*, admonet me erroris mei: nam fingerem reverà ſi quid me eſſe imaginarer, quia nihil aliud eſt imaginari quàm rei corporeæ figuram, ſeu imaginem contemplari; jam autem certò ſcio me eſſe,

ſimúl-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſimulque fieri poſſe ut omnes iſtæ imagines, & generaliter quæcunque ad corporis naturam referuntur, nihil ſint præter inſomnia; quibus animadverſis, non minus ineptire videor dicendo, imaginabor, ut diſtinctius agnoſcam quiſnam ſim, quàm ſi dicerem, jam quidem ſum experrectus, videoque nonnihil veri, ſed quia nondum video ſatis evidenter, data opera obdormiam ut hoc ipſum mihi ſomnia verius, evidentiuſque repræſentent. Itaque cognoſco nihil eorum quæ poſſum imaginationis ope comprehendere ad hanc quam de me habeo notitiam pertinere, mentemque ab illis diligentiſſime eſſe avocandam, ut ſuam ipſa naturam quam diſtinctiſſime percipiat. Sed quid igitur ſum? res cogitans: quid eſt hoc? nempe dubitans, intelligens, affirmans, negans, volens, nolens, imaginans quoque, & ſentiens. Non pauca ſanè hæc ſunt, ſi cuncta ad me pertineant, ſed quidni pertinerent? nonne ego ipſe ſum qui jam dubito ferè de omnibus, qui nonnihil tamen intelligo, qui hoc unum verum eſſe affirmo, nego cætera, cupio plura noſſe, nolo decipi, multa vel invitus imaginor, multa etiam tanquam à ſenſibus venientia animadverto. Quid eſt horum, quamvis ſemper dormiam, quamvis etiam is qui me creavit quantum in ſe eſt me deludat, quod non

æque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

æque verum ſit ac me eſſe? quid eſt quod à mea cogitatione diſtinguatur? quid eſt quod à me ipſo ſeparatum dici poſſit? Nam quod ego ſim qui dubitem, qui intelligam, qui velim, tam manifeſtum eſt, ut nihil occurrat per quod evidentius explicetur: ſed vero etiam ego idem ſum qui imaginor, nam quamvis fortè, ut ſuppoſui, nulla prorſus res imaginata vera ſit, vis tamen ipſa imaginandi revera exiſtit, & cogitationis meæ partem facit: idem denique ego ſum qui ſentio, ſive qui res corporeas tanquam per ſenſus animadverto: videlicet jam lucem video, ſtrepitum audio, calorem ſentio; falſa hæc ſunt, dormio enim. At certe videre videor, audire, caleſcere, hoc falſum eſſe non poteſt, hoc eſt proprie quod in me ſentire appellatur; atque hoc præciſe ſic ſumptum nihil aliud eſt quam cogitare: ex quibus equidem aliquanto melius incipio noſſe quiſnam ſim: ſed adhuc tamen videtur, nec poſſum abſtinere quin putem, res corporeas, quarum imagines cogitatione formantur, & quas ipſi ſenſus explorant, multo diſtinctius agnoſci quam iſtud neſcio quid mei, quod ſub imaginationem non venit: quanquam profecto ſit mirum res quas animadverto eſſe dubias, ignotas, à me alienas, diſtinctius quam quod verum eſt, quod cogni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cognitum, quàm denique me ipſum à me comprehendi: ſed video quid ſit, gaudet aberrare mens mea, nec dum ſe patitur intra veritatis limites cohiberi. Eſto igitur, & adhuc ſemel laxiſſimas habenas ei permittamus, ut illis paulo poſt opportune reductis faciliùs ſe regi patiatur. Conſideremus res illas quæ vulgò putantur omnium diſtinctiſſime comprehendi; corpora ſcilicet, quæ tangimus, quæ videmus, non quidem corpora in communi, generales enim iſtæ perceptiones aliquantò magis confuſæ eſſe ſolent, ſed unum in particulari; ſumamus exempli causâ hanc ceram; nuperrime ex fauis fuit educta, nondum amiſit omnem ſaporem ſui mellis, nonnihil retinet odoris florum ex quibus collecta eſt; ejus color; figura, magnitudo, manifeſta ſunt: dura eſt, frigida eſt, facile tangitur, ac ſi articulo ferias emittet ſonum; omnia denique illi adſunt quæ requiri videntur ut corpus aliquod poſſit quam diſtinctiſſime cognoſci. Sed ecce, dum loquor, igni admovetur, ſaporis reliquiæ purgantur, odor expirat, color mutatur, figura tollitur, creſcit magnitudo, fit liquida, fit calida, vix tangi poteſt, nec jam ſi pulſes emittet ſonum: remanétne adhuc eadem cera? remanere fatendum eſt, nemo negat, nemo aliter putat. Quid erat igitur in eâ quod

tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tam diſtincte comprehendebatur ? certe nihil eorum quæ ſenſibus attingebam, nam quæcunque ſub guſtum, vel odoratum vel viſum, vel tactum, vel auditum veniebant, mutata jam ſunt, remanet cera. Fortaſſis illud erat quod nunc cogito, nempe ceram ipſam non quidem fuiſſe iſtam dulcedinem mellis, nec florum fragrantiam, nec iſtam albedinem, nec figuram, nec ſonum, ſed corpus quod mihi apparebat paulo ante modis iſtis conſpicuum, nunc diverſis: quid eſt autem hoc præciſe quod ſic imaginor ? attendamus, & remotis iis, quæ ad ceram non pertinent, videamus quid ſuperſit; nempe nihil aliud quàm extenſum quid, flexibile, mutabile: Quid verò eſt hoc flexibile, mutabile ? an quod imaginor hanc ceram ex figurâ rotundâ in quadratam, vel ex hac in triangularem verti poſſe ? nullo modo, nam innumerabilium ejuſmodi mutationum capacem eam eſſe comprehendo, nec poſſum tamen innumerabiles imaginando percurrere, nec igitur comprehenſio hæc ab imaginandi facultate perficitur. Quid extenſum ? nunquid etiam ipſa ejus extenſio eſt ignota? nam in cera liqueſcente fit major, major in ferventi, majórque rurſus ſi calor augeatur; nec recte judicarem quid ſit cera, niſi putarem hanc etiam plures ſecundùm extenſionem varietates admittere

mittere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

mittere quam fuerim unquam imaginando complexus: ſupereſt igitur ut concedam, me nequidem imaginari quid ſit hæc cera, ſed ſola mente percipere: dico hanc in particulari, de cera enim in communi clarius eſt: quænam vero eſt hæc cera quæ non niſi mente percipitur; nempe eadem quam video, quam tango, quam imaginor, eadem denique quam ab initio eſſe arbitrabar: atqui, quod notandum eſt, ejus perceptio non viſio, non tactio, non imaginatio eſt, nec unquam fuit, quamvis prius ita videretur, ſed ſolius mentis inſpectio, quæ vel imperfecta eſſe poteſt & confuſa, ut prius erat, vel clara & diſtincta, ut nunc eſt, prout minus vel magis ad illa ex quibus conſtat attendo. Miror vero interim quam prona ſit mea mens in errores, nam quamvis hæc apud me tacitus, & ſine voce conſiderem, hæreo tamen in verbis ipſis, & fere decipior ab ipſo uſu loquendi: dicimus enim nos videre ceram ipſammet ſi adſit, non ex colore, vel figura eam adeſſe judicare, unde concluderem ſtatim, ceram ergo viſione oculi, non ſolius mentis inſpectione cognoſci: niſi jam forte reſpexiſſem ex feneſtra homines in platea tranſeuntes, quos etiam ipſos non minus uſitate quam ceram dico me videre quid autem video præter pileos & veſtes ſub quibus latere poſſent auromata, ſed judi

co

co homines eſſe: atque ita id quod putabam me videre oculis, ſola judicandi facultate, quæ in mente meâ eſt, comprehendo. Sed pudeat ſuprà vulgus ſapere cupientem ex formis loquendi quas vulgus invenit dubitationem quæſiviſſe, pergamúſque deinceps, attendendo utrùm ergo perfectiùs, evidentiúſque percipiebam quid eſſet cera, cùm primùm aſpexi, credidique me illam ipſo ſenſu externo, vel ſaltem ſenſu communi, ut vocant, id eſt potentiâ imaginatrice cognoſcere; an verò potiùs nunc, poſtquam diligentiùs inveſtigavi tum quid ea ſit, tum quomodò cognoſcatur: certe hac de re dubitare eſſet ineptum, nam quid fuit in prima perceptione diſtinctum? quid quod non à quovis animali haberi poſſe videretur? at vero cum ceram ab externis formis diſtinguo, & tanquam veſtibus detractis nudam conſidero, ſic illam revera, quamvis adhuc error in judicio meo eſſe poſſit, non poſſum tamen ſine humana mente percipere. Quid autem dicam de hac ipſa mente, ſive de me ipſo, nihildum enim aliud admitto in me eſſe præter mentem, quid inquam ego qui hanc ceram videor tam diſtincte percipere, nunquid me ipſum non tantum multo verius, multo certius, ſed etiam multo diſtinctius, evidentiuſque cognoſco? nam ſi judico ceram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

exiſtere ex eo quod hanc videam, certe multo evidentius efficitur me ipſum etiam exiſtere ex eo ipſo quod hanc videam: fieri enim poteſt ut hoc quod video non vere ſit cera, fieri poteſt ut ne quidem oculos habeam, quibus quidquam videatur; ſed fieri plane non poteſt cum videam, ſive (quod jam non diſtinguo) cum cogitem me videre, ut ego ipſe cogitans non aliquid ſim: ſimili ratione ſi judico ceram eſſe ex eo quod hanc tangam, idem rurſus efficietur, videlicet me eſſe: ſi ex eo quod imaginer, vel quavis alia ex cauſa, idem plane. Sed & hoc ipſum quod de cera animadverto, ad reliqua omnia quæ ſunt extra me poſita licet applicare. Porro autem ſi magis diſtincta viſa ſit ceræ perceptio poſtquam mihi non ex ſolo uſu, vel tactu, ſed pluribus ex cauſis innotuit, quanto diſtinctiùs me ipſum à me nunc cognoſci fatendum eſt, quandoquidem nullæ rationes vel ad ceræ, vel ad cujuſpiam alterius corporis perceptionem poſſint juvare, quin eædem omnes mentis meæ naturam melius probent. Sed & alia inſuper tam multa ſunt in ipſa mente, ex quibus ejus notitia diſtinctior reddi poteſt, ut ea quæ ex corpore ad illam emanant, vix numeranda videantur. Atque ecce tandem ſponte ſum reverſus eo quo volebam, nam cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

mihi nunc notum ſit ipſamet corpora non proprie à ſenſibus, vel ab imaginandi facultate, ſed à ſolo intellectu percipi, nec ex eo percipi quod tangantur, aut videantur, ſed tantùm ex eo quòd intelligantur, aperte cognoſco nihil facilius, aut evidentius mea mente poſſe à me percipi. Sed quia tam cito deponi veteris opinionis conſuetudo non poteſt, placet hîc conſiſtere, ut altius hæc nova cognitio memoriæ meæ diuturnitate meditationis infigatur.

MEDITATIO III.

De Deo, quod exiſtat.

CLaudam nunc oculos, aures obturabo, avocabo omnes ſenſus, imagines etiam rerum corporalium omnes vel ex cogitatione mea delebo, vel certe, quia hoc fieri vix poteſt, illas ut inanes & falſas nihili pendam, meque ſolum alloquendo, & penitius inſpiciendo meipſum paulatim mihi magis notum & familiarem reddere conabor. Ego ſum res cogitans, id eſt dubitans, affirmans, negans, pauca intelligens, multa ignorans, volens, nolens, imaginans etiam & ſentiens; ut enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ante animadverti, quamvis illa quæ ſentio vel imaginor extra me fortaſſe nihil ſint, illos tamen cogitandi modos, quos ſenſus & imaginationes appello, quatenus cogitandi quidam modi tantùm ſunt, in me eſſe ſum certus. Atque his paucis omnia recenſui quæ vere ſcio, vel ſaltem quæ me ſcire hactenus animadverti. Nunc circumſpiciam diligentiùs an forte adhuc apud me alia ſint ad quæ nondum reſpexi: ſum certus me eſſe rem cogitantem, nunquid ergo etiam ſcio quid requiratur ut de aliquâ re ſim certus? nempe in hac primâ cognitione nihil aliud eſt, quàm clara quædam & diſtincta perceptio ejus quod affirmo; quæ ſane non ſufficeret ad me certum de rei veritate reddendum ſi poſſet unquam contingere ut aliquid quod ita clare & diſtincte perciperem falſum eſſet: ac proinde jam videor pro regulâ generali poſſe ſtatuere, illud omne eſſe verum quod valde clare & diſtincte percipio. Verumtamen multa prius ut omninò certa & manifeſta admiſi, quæ tamen poſtea dubia eſſe deprehendi: qualia ergo iſta fuere? nempe terra, cœlum, ſydera & cœtera omnia quæ ſenſibus uſurpabam; quid autem de illis clare percipiebam? nempe ipſas talium rerum ideas, ſive cogitationes menti meæ obverſari; ſed ne nunc quidem illas ideas in me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſe inficior. Aliud autem quiddam erat quod affirmabam, quódq; etiam ob conſuetudinem credendi clare me percipere arbitrabar, quod tamen revera non percipiebam, nempe res quaſdam extra me eſſe à quibus ideæ iſtæ procedebant, & quibus omninò ſimiles erant; atque hoc erat, in quo vel fallebar, vel certe ſi verum judicabam, id non ex vi meæ perceptionis contingebat. Quid verò cum circa res Arithmeticas, vel Geometricas aliquid valde ſimplex & facile conſiderabam, ut quod duo & tria ſimul juncta ſint quinque, vel ſimilia, nunquid ſaltem illa ſatis perſpicue intuebar ut vera eſſe affirmarem? Equidem non aliam ob cauſam de iis dubitandum eſſe poſtea judicavi, quàm quia veniebat in mentem forte aliquem Deum talem mihi naturam indere potuiſſe ut etiam circa illa deciperer quæ manifeſtiſſima viderentur; ſed quoties hæc præconcepta de ſummâ Dei potentia opinio mihi occurrit, non poſſum non fateri, ſiquidem velit, facile illi eſſe efficere ut errem etiam in iis quæ me puto mentis oculis quam evidentiſſime intueri; quoties vero ad ipſas res quas valde clare percipere arbitror me converto, tam plane ab illis perſuadeor ut ſponte erumpam in has voces, fallat me quiſquis poteſt, nunquam tamen efficiet ut nihil ſim, quandiu

me aliquid eſſe cogitabo, vel ut aliquando verum ſit me nunquam fuiſſe, cum jam verum ſit me eſſe; vel forte etiam ut duo & tria ſimul juncta plura vel pauciora ſint quàm quinque, vel ſimilia, in quibus ſcilicet repugnantiam agnoſco manifeſtam. Et certe cum nullam occaſionem habeam exiſtimandi aliquem Deum eſſe deceptorem, nec quidem adhuc ſatis ſciam utrum ſit aliquis Deus, valde tenuis, &, ut ita loquar, Metaphyſica dubitandi ratio eſt quæ tantùm ex ea opinione dependet. Ut autem etiam illa tollatur quamprimum occurret occaſio, examinare debeo an ſit Deus, & ſi ſit, an poſſit eſſe deceptor; hac enim re ignorata non videor de ulla alia plané certus eſſe unquam poſſe. Nunc autem ordo videtur exigere, ut prius omnes meas cogitationes in certa genera diſtribuam, & in quibúſnam ex illis veritas aut falſitas proprie conſiſtat, inquiram. Quædam ex his tanquam rerum imagines ſunt, quibus ſolis proprie convenit ideæ nomen, ut cum hominem, vel Chimæram, vel Cœlum, vel Angelum, vel Deum cogito; aliæ vero alias quaſdam præterea formas habent, ut cum volo, cum timeo, cum affirmo, cum nego, ſemper quidem aliquam rem ut ſubjectum meæ cogitationis apprehendo, ſed aliquid etiam amplius quàm iſtius rei ſimili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

militudinem cogitatione complector; & ex his aliæ voluntates, ſive affectus, aliæ autem judicia appellantur. Iam quod ad ideas attinet, ſi ſolæ in ſe ſpectentur, nec ad aliud quid illas referam, falſæ proprie eſſe non poſſunt, nam ſive capram, ſive chimæram imaginer, non minus verum eſt me unam imaginari quam alteram. Nulla etiam in ipſa voluntate, vel affectibus falſitas eſt timenda, nam quamvis prava, quamvis etiam ea quæ nuſquam ſunt poſſim optare, non tamen ideo non verum eſt illa me optare, ac proinde ſola ſuperſunt judicia in quibus mihi cavendum eſt ne fallar; præcipuus autem error & frequentiſſimus qui poſſit in illis reperiri conſiſtit in eo quod ideas, quæ in me ſunt, judicem rebus quibuſdam extra me poſitis ſimiles eſſe, ſive conformes: nam profecto ſi tantum ideas ipſas ut cogitationis meæ quoſdam modos conſiderarem, nec ad quidquam aliud referrem, vix mihi ullam errandi materiam dare poſſent. Ex his autem ideis aliæ innatæ, aliæ adventitiæ, aliæ à me ipſo factæ mihi videntur: nam quod intelligam quid ſit res, quid ſit veritas, quid ſit cogitatio, hæc non aliunde habere videor quàm ab ipſamet mea natura; quod autem nunc ſtrepitum audiam, ſolem videam, ignem ſentiam, à rebus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quibuſdam extra me poſitis procedere hactenus judicavi; ac denique Syrenes, Hypogryphes, & ſimilia à me ipſo finguntur: vel forte etiam omnes eſſe adventitias poſſum putare, vel omnes innatas, vel omnes factas, nondum enim veram illarum originem clare perſpexi. Sed hic præcipue de iis eſt quęrendũ quas tanquam à rebus extra me exiſtentibus deſumtas conſidero, quænam me moveat ratio ut illas iſtis rebus ſimiles eſſe exiſtimem: nempe ita videor doctus à natura, & præterea experior illas non à mea voluntate nec proinde à me ipſo pendere, ſæpe enim vel invito obverſantur, ut jam ſive velim, ſive nolim, ſentio calorem, & ideo puto ſenſum illum, ſive ideam caloris à re à me diverſa, nempe ab ignis, cui aſſideo, calore mihi advenire, nihilque magis obvium eſt quam ut judicem iſtam rem ſuam ſimilitudinem potius, quàm aliud quid in me immittere; quæ rationes an ſatis firmæ ſint, jam videbo, Cum hic dico me ita doctum eſſe à natura, intelligo tantum ſpontaneo quodam impetu me ferri ad hoc credendum, non lumine aliquo naturali mihi oſtendi eſſe verum, quæ duo multum diſcrepant, nam quæcumque lumine naturali mihi oſtenduntur, ut quod ex eo quod dubitem ſequatur me eſſe, & ſimilia, nullo modo dubia eſſe poſſunt, quia nulla alia facultas eſſe poteſt, cui

æque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

æque fidam ac lumini iſti, quæque illa non vera eſſe poſſit docere; ſed quantum ad impetus naturales, jam ſæpe olim judicavi me ab illis in deteriorem partem fuiſſe impulſum cum de bono eligendo ageretur; nec video cur iiſdem in ulla aliâ re magis fidam. Deinde quamvis ideæ illæ à voluntate meâ non pendeant, non ideo conſtat ipſas à rebus extra me poſitis neceſſariò procedere, ut enim impetus illi, de quibus mox loquebar, quamvis in me ſint, à voluntate tamen mea diverſi eſſe videntur, ita forte etiam aliqua alia eſt in me facultas nondum mihi ſatis cognita iſtarum idearum effectrix, ut hactenus ſemper viſum eſt illas, dum ſomnio, abſque ulla rerum externarum ope in me formari; ac denique quamvis à rebus à me diverſis procederent, non inde ſequitur illas rebus iſtis ſimiles eſſe debere; quinimo in multis ſæpe magnum diſcrimen videor deprehendiſſe; ut, exempli cauſa, duas diverſas ſolis ideas apud me invenio, unam tanquam à ſenſibus hauſtam, & quæ maxime inter illas quas adventitias exiſtimo eſt recenſenda, per quam mihi valde parvus apparet; aliam verò ex rationibus Aſtronomiæ deſumptam, hoc eſt ex notionibus quibuſdam mihi innatis elicitam, vel quocumque alio modo à me factam, per quam aliquoties

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

major quàm terra exhibetur; utraque profectò ſimilis eidem ſoli extra me exiſtenti eſſe non poteſt, & ratio perſuadet illam ei maximè eſſe diſſimilem quæ quam proximè ab ipſo videtur emanaſſe. Quæ omnia ſatis demonſtrant me non hactenus ex certo judicio, ſed tantum ex cœco aliquo impulſu crediſiſſe res quaſdam à me diverſas exiſtere quæ ideas ſive imagines ſuas per organa ſenſuum, vel quolibet alio pacto mihi immittant. Sed alia quædam ad huc via mihi occurrit ad inquirendum an res aliquæ ex iis quarum ideæ in me ſunt extra me exiſtant. Nempe quatenus ideæ iſtæ cogitandi quidam modi tantùm ſunt, non agnoſco ullam inter ipſas inæqualitatem, & omnes à me eodem modo procedere videntur; ſed quatenus una unam rem, alia aliam repræſentat, patet eaſdem eſſe ab invicem valde diverſas, nam proculdubio illæ quæ ſubſtantias mihi exhibent, majus aliquid ſunt, atque, ut ita loquar, plus realitatis objectivæ in ſe continent, quàm illæ quæ tantùm modos, ſive accidentia repræſentant; & rurſus illa per quam ſummum aliquem Deum æternum, infinitum, omniſcium, omnipotentem, rerúmque omnium, quæ præter ipſum ſunt creatorem intelligo, plus profectò realitatis objectivæ in ſe habet, quàm illæ per quas finitæ ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſtantiæ exhibentur. Iam verò lumine naturali manifeſtum eſt tantumdem ad minimum eſſe debere in cauſa efficiente & totali, quantum in ejuſdem cauſæ effectu, nam quæſo undenam poſſet aſſumere realitatem ſuam effectus niſi à cauſa? & quomodo illam ei cauſa dare poſſet, niſi etiam haberet? Hinc autem ſequitur nec poſſe aliquid à nihilo fieri, nec etiam id quod magis perfectum eſt, hoc eſt quod plus realitatis in ſe continet, ab eo quod minus: atque hoc non modò perſpicue verum eſt de iis effectibus quorum realitas eſt actualis ſive formalis; ſed etiam de ideis in quibus conſideratur tantùm realitas objectiva; hoc eſt non modò non poteſt, exempli cauſâ, aliquis lapis qui priùs non fuit, nunc incipere eſſe, niſi producatur ab aliquâ re in quà totum illud ſit vel formaliter, vel eminenter quod ponitur in lapide; nec poteſt calor in ſubjectum quod priùs non calebat induci, niſi à re quæ ſit ordinis ſaltem æque perfecti atque eſt calor, & ſic de cæteris; ſed præterea etiam non poteſt in me eſſe idea caloris, vel lapidis, niſi in me poſita ſit ab aliquâ cauſâ in qua tantumdem ad minimum ſit realitatis quantum eſſe in calore, vel lapide concipio: nam quamvis iſta cauſa nihil de ſua realitate actuali, ſive formali in meam ideam transfundat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

non ideo putandum eſt illam minus realem eſſe debere, ſed talem eſſe naturam ipſius ideæ ut nullam aliam ex ſe realitatem formalem exigat præter illam quam mutuatur à cogitatione mea cujus eſt modus; quòd autem hæc idea realitatem objectivam hanc vel illam contineat potius quàm aliam, hoc profectò habere debet ab aliquâ cauſa in qua tantumdem ſit ad minimum realitatis formalis quantum ipſa continet objectivæ; ſi enim ponamus aliquid in idea reperiri quod non fuerit in ejus cauſa, hoc igitur habet à nihilo; atqui quantumvis imperfectus ſit iſte eſſendi modus quo res eſt objective in intellectu per ideam, non tamen profectò plane nihil eſt, nec proinde à nihilo eſſe poteſt. Nec etiam debeo ſuſpicari cum realitas quam conſidero in meis ideis ſit tantum objectiva, non opus eſſe ut eadem realitas ſit formaliter in cauſis iſtarum idearum, ſed ſufficere ſi ſit in iis etiam objective; nam quemadmodum iſte modus eſſendi objectivus competit ideis ex ipſarum natura, ita modus eſſendi formalis competit idearum cauſis, ſaltem primis & præcipuis, ex earum natura: & quamvis forte una idea ex alia naſci poſſit, non tamen hîc datur progreſſus in infinitum, ſed tandem ad aliquam primam debet deveniri, cujus cauſa ſit inſtar archetypi in

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quo omnis realitas formaliter contineatur quæ eſt in idea tantum objective ; adeo ut lumine naturali mihi ſit perſpicuum ideas in me eſſe veluti quaſdam imagines , quæ poſſunt quidem facile deficere à perfectione rerum à quibus ſunt deſumptæ , non autem quicquam majus aut perfectius continere. Atque hæc omnia quò diutius & curioſius examino , tantò clarius & diſtinctius vera eſſe cognoſco ; ſed quid tandem ex his concludam ? nempe ſi realitas objectiva alicujus ex meis ideis ſit tanta ut certus ſim eandem nec formaliter , nec eminenter in me eſſe , nec proinde me ipſum ejus ideæ cauſam eſſe poſſe , hinc neceſſario ſequi non me ſolum eſſe in mundo , ſed aliquam aliam rem quæ iſtius ideæ eſt cauſa , etiam exiſtere ; ſi vero nulla talis in me idea reperiatur , nullum plane habebo argumentum quod me de alicujus rei à me diverſæ exiſtentia certum reddat, omnia enim diligentiſſime circumſpexi, & nullum aliud potui hactenus reperire. Ex his autem meis ideis præter illam quæ me ipſum mihi exhibet, de qua hìc nulla difficultas eſſe poteſt , alia eſt quæ Deum, aliæ quæ res corporeas , & inanimes , aliæ quæ Angelos , aliæ quæ animalia , ac denique aliæ quæ alios homines mei ſimiles repræſentant. Et quantum ad ideas quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

alios homines, vel animalia, vel Angelos exhibent, facile intelligo illas ex iis quas habeo meiipſius, & rerum corporalium, & Dei poſſe componi, quamvis nulli præter me homines, nec animalia, nec Angeli in mundo eſſent. Quantum autem ad ideas rerum corporalium, nihil in illis occurrit quod ſit tantum ut non videatur à me ipſo potuiſſe proficiſci; nam ſi penitiùs inſpiciam, & ſingulas examinem eo modo quo heri examinavi ideam ceræ, animadverto perpauca tantùm eſſe quæ in illis clare & diſtincte percipio, nempe magnitudinem ſive extenſionem in longum, latum, & profundum; figuram quæ ex terminatione iſtius extenſionis exurgit; ſitum quem diverſa figurata inter ſe obtinent; & motum, ſive mutationem iſtius ſitus; quibus addi poſſunt ſubſtantia, duratio, & numerus: cætera autem ut lumen, & colores, ſoni, odores, ſapores, calor, & frigus, aliæque tactiles qualitates, nonniſi valde confuſe & obſcurè à me cogitantur, adeo ut etiam ignorem an ſint veræ, vel falſæ, hoc eſt an ideæ quas de illis habeo ſint rerum quarundam ideæ, an non rerum: quamvis enim falſitatem proprie dictam, ſive formalem nonniſi in judiciis poſſe reperiri paulò ante notaverim, eſt tamen profectó quædam alia falſitas materialis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ideis, cùm non rem tanquam rem repræſentant: ita, exempli cauſa, ideæ quas habeo caloris & frigoris tam parum claræ & diſtinctæ ſunt, ut ab iis diſcere non poſſim an frigus ſit tantùm privatio caloris, vel calor privatio frigoris, vel utrúmque ſit realis qualitas, vel neutrum; & quia nullæ ideæ niſi tanquam rerum eſſe poſſunt, ſiquidem verum ſit frigus nihil aliud eſſe quàm privationem caloris, idea quæ mihi illud tanquam reale quid & poſitivum repræſentat non immeritò falſa dicetur, & ſic de cæteris. Quibus profectò non eſt neceſſe ut aliquem authorem à me diverſum aſſignem, nam ſi quidem ſint falſæ, hoc eſt nullas res repræſentent, lumine naturali notum mihi eſt illas à nihilo procedere, hoc eſt non aliam ob cauſam in me eſſe quam quia deeſt aliquid naturæ meæ, nec eſt plane perfecta; ſi autem ſint veræ, quia tamen tam parum realitatis mihi exhibent ut ne quidem illud à non re poſſim diſtinguere, non video cur à me ipſo eſſe non poſſint. Ex iis vero quæ in ideis rerum corporalium clara & diſtincta ſunt, quædam ab idea mei ipſius videor mutuari potuiſſe, nempe ſubſtantiam, durationem, numerum, & ſi quæ alia ſint ejuſmodi; nam cum cogito lapidem eſſe ſubſtantiam, ſive eſſe rem quæ per ſe apta eſt exiſtere, itemque me eſ-

ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſe ſubſtantiam, quamvis concipiam me eſſe rem cogitantem, & non extenſam; lapidem verò eſſe rem extenſam, & non cogitantem, ac proinde maxima inter utrúmque conceptum ſit diverſitas, in ratione tamen ſubſtantiæ videntur convenire; itémque cùm percipio me nunc eſſe, & priùs etiam aliquamdiu fuiſſe recordor, cúmque varias habeo cogitationes quarum numerum intelligo, acquiro ideas durationis & numeri, quas deinde ad quaſcunque alias res poſſum transferre. Cætera autem omnia ex quibus rerum corporearum ideæ conflantur, nempe extenſio, figura, ſitus, & motus, in me quidem, cùm nihil aliud ſim quàm res cogitans, formaliter non continentur; ſed quia ſunt tantum modi quidam ſubſtantiæ, ego autem ſubſtantia, videntur in me contineri poſſe eminenter. Itaque ſola reſtat idea Dei, in qua conſiderandum eſt an aliquid ſit quod à me ipſo non potuerit proficiſci. Dei nomine intelligo ſubſtantiam quandam infinitam, independentem, ſumme intelligentem, ſumme potentem, & à qua tum ego ipſe, tum aliud omne, ſi quid aliud extat, quodcúmque extat eſt creatum. Quæ ſane omnia talia ſunt ut quo diligentius attendo, tanto minus à me ſolo profecta eſſe poſſe videantur. Ideóque ex antedictis Deum ne-

neceſſario exiſtere eſt concludendum: nam quamvis ſubſtantiæ quidem idea in me ſit ex hoc ipſo quod ſim ſubſtantia, non tamen idcirco eſſet idea ſubſtantiæ infinitæ, cum ſim finitus, niſi ab aliqua ſubſtantia quæ revera eſſet infinita procederet. Nec putare debeo me non percipere infinitum per veram ideam, ſed tantum per negationem finiti, ut percipio quietem, & tenebras per negationem motus, & lucis; nam contra manifeſte intelligo plus realitatis eſſe in ſubſtantia infinita quam in finita, ac proinde priorem quodammodo in me eſſe perceptionem infiniti quàm finiti, hoc eſt Dei quàm mei ipſius: qua enim ratione intelligerem me dubitare, me cupere, hoc eſt aliquid mihi deeſſe, & me non eſſe omnino perfectum, ſi nulla idea entis perfectioris in me eſſet, ex cujus comparatione defectus meos agnoſcerem? Nec dici poteſt hanc forte ideam Dei materialiter falſam eſſe, ideoque à nihilo eſſe poſſe, ut paulo ante de ideis caloris, & frigoris, & ſimilium animadverti; nam contrà, cum maxime clara, & diſtincta ſit, & plus realitatis objectivæ quàm ulla alia contineat, nulla eſt per ſe magis vera, nec in qua minor falſitatis ſuſpicio reperiatur. Eſt inquam hæc idea entis ſumme perfecti, & infiniti maxime vera; nam quamvis

vis

vis forte fingi poſſit tale ens non exiſtere, non tamen fingi poteſt ejus ideam nihil reale mihi exhibere, ut de idea frigoris ante dixi. Eſt etiam maxime clara & diſtincta, nam quidquid clare & diſtincte percipio quod eſt reale & verum, & quod perfectionem aliquam importat, totum in ea continetur: nec obſtat quod non comprehendam infinitum, vel quod alia innumera in Deo ſint, quæ nec comprehendre, nec forte etiam attingere cogitatione ullo modo poſſum, eſt enim de ratione infiniti, ut à me qui ſum finitus non comprehendatur; & ſufficit me hoc ipſum intelligere, ac judicare illa omnia quæ clare percipio & perfectionem aliquam importare ſcio, atque etiam forte alia innumera quæ ignoro, vel formaliter vel eminenter in Deo eſſe, ut idea quam de illo habeo ſit omnium quæ in me ſunt maxime vera, & maxime clara & diſtincta. Sed forte majus aliquid ſum quàm ipſe intelligam, omneſque illa perfectiones quas Deo tribuo potenti quodammodo in me ſunt, etiamſi nondum ſeſe exerant, neque ad actum reducantur experior enim jam cognitionem mean paulatim augeri; nec video quid obſtet qu minus ita magis & magis augeatur in infinitum, nec etiam cur cognitione ſic auct non poſſim ejus ope reliquas omnes D

pe

perfectiones adipiſci ; nec denique cur potentia ad iſtas perfectiones, ſi jam in me eſt, non ſufficiat ad illorum ideam producendam. Imò nihil horum eſſe poteſt, nam primo ut verum ſit cognitionem meam gradatim augeri, & multa in me eſſe potentia quæ actu nondum ſunt, nihil tamen horum ad ideam Dei pertinet, in qua nempe nihil omnino eſt potentiale, namque hoc ipſum gradatim augeri certiſſimum eſt imperfectionis argumentum. Præterea etiamſi cognitio mea ſemper magis & magis augeatur, nihilominus intelligo nunquam illam idcirco fore actu infinitam, quia nunquam eo devenietur, ut majoris adhuc incrementi non ſit capax. Deum autem ita judico eſſe actu infinitum ut nihil ejus perfectioni addi poſſit. Ac denique percipio eſſe objectivum ideæ non à ſolo eſſe potentiali, quod proprie loquendo nihil eſt, ſed tantummodo ab actuali, ſive formali poſſe produci. Neque profecto quicquam eſt in his omnibus quod diligenter attendenti non ſit lumine naturali manifeſtum: ſed quia cum minus attendo, & rerum ſenſibilium imagines mentis aciem excæcant, non ita facile recordor cur idea entis me perfectioris neceſſario ab ente aliquo procedat quod ſit revera perfectius: ulterius quærere libet an

ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ego ipſe habens illam ideam eſſe poſſem ſi tale ens nullum exiſteret. Nempe à quo eſſem ?à me ſcilicet, vel à parentibus, vel ab aliis quibuſlibet Deo minus perfectis, nihil enim ipſo perfectius, nec etiam æque perfectum cogitari, aut fingi poteſt. Atqui ſi à me eſſem, nec dubitarem, nec optarem, nec omnino quicquam mihi deeſſet, omnes enim perfectiones quorum idea aliqua in me eſt, mihi dediſſem, atque ita ipſemet Deus eſſem: nec putare debeo illa forſan quæ mihi deſunt difficilius acquiri poſſe, quàm illa quæ jam in me ſunt, nam contrà, manifeſtum eſt longe difficilius fuiſſe me, hoc eſt rem, ſive ſubſtantiam cogitantem, ex nihilo emergere, quàm multarum rerum quas ignoro cognitiones, quæ tantum iſtius ſubſtantiæ accidentia ſunt, acquirere. Ac certe ſi majus illud à me haberem, non mihi illa ſaltem quæ facilius haberi poſſunt denegaſſem: ſed neque etiam ulla alia ex iis, quæ in idea Dei contineri percipio; quia nempe nulla difficiliora factu mihi videntur: ſi quæ autem difficiliora factu eſſent, certe etiam mihi difficiliora viderentur, ſiquidem reliqua quæ habeo, à me haberem, quoniam in illis potentiam meam terminari experirer. Neque vim harum rationum effugio ſi ſupponam me forte ſemper fuiſſe ut nunc ſum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tanquam ſi inde ſequeretur nullum exiſtentiæ meæ authorem eſſe quærendum: quoniam enim omne tempus vitæ in partes innumeras dividi poteſt quarum ſingulæ à reliquis nullo modo dependent, ex eo quòd paulo ante fuerim non ſequitur me nunc debere eſſe, niſi aliqua cauſa me quaſi rurſus creet ad hoc momentum, hoc eſt me conſervet. Perſpicuum enim eſt attendenti ad temporis naturam eadem plane vi, & actione opus eſſe ad rem quamlibet ſingulis momentis quibus durat conſervandam, qua opus eſſet ad eandem de novo creandam ſi nondum exiſteret, adeo ut conſervationem ſola ratione à creatione differre ſit etiam unum ex iis quæ lumine naturali manifeſta ſunt. Itaque debeo nunc interrogare me ipſum, an habeam aliquam vim per quam poſſim efficere ut ego ille qui jam ſum, paulo poſt etiam ſim futurus: nam cùm nihil aliud ſim quàm res cogitans, vel ſaltem cùm de ea tantum mei parte præciſe nunc agam quæ eſt res cogitans, ſi quæ talis vis in me eſſet, ejus procul dubio conſcius eſſem; ſed & nullam eſſe experior, & ex hoc ipſo evidentiſſime cognoſco me ab aliquo ente à me diverſo pendere: forte vero illud ens non eſt Deus, ſumque vel à parentibus productus, vel à quibuſlibet aliis cauſis Deo minus perfectis.

Imo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Imo, ut jam ante dixi, perſpicuum eſt tantumdem ad minimum eſſe debere in cauſa quantum eſt in effectu; & idcirco cum ſim res cogitans, ideámque quandam Dei in me habens, qualiſcunque tandem mei cauſa aſſignetur, illam ëtiam eſſe rem cogitantem, & omnium perfectionum quas Deo tribuo, ideam habere fatendum eſt; potéſtque de illa rurſus quæri an ſit à ſe, vel ab alia; nam ſi à ſe, patet ex dictis illam ipſam Deum eſſe, quia nempe cum vim habeat per ſe exiſtendi, habet proculdubio etiam vim poſſidendi actu omnes perfectiones quarum ideam in ſe habet, hoc eſt omnes quas in Deo eſſe concipio. Si autem ſit ab alia, rurſus eodem modo de hac altera quæretur an ſit à ſe, vel ab alia, donec tandem ad cauſam ultimam deveniatur quæ erit Deus. Satis enim apertum eſt nullum hìc dari poſſe progreſſum in infinitum, præſertim cum non tantum de cauſa, quæ me olim produxit, hìc agam, ſed maxime etiam de illa quæ me tempore præſenti conſervat. Nec fingi poteſt plures forte cauſas partiales ad me efficiendum concurriſſe, & ab una ideam unius ex perfectionibus quas Deo tribuo, ab alia ideam alterius me accepiſſe, adeo ut omnes quidem illæ perfectiones alicubi in univerſo reperiantur, ſed non omnes ſimul junctæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

in uno aliquo qui ſit Deus ; nam contrà unitas, ſimplicitas, ſive inſeparabilitas eorum omnium quæ in Deo ſunt, una eſt ex præcipuis perfectionibus quas in eo eſſe intelligo ; nec certe iſtius omnium ejus perfectionum unitatis idea in me potuit poni ab ulla cauſa, à qua etiam aliarum perfectionum ideas non habuerim ; neque enim efficere potuit ut illas ſimul junctas, & inſeparabiles intelligerem, niſi ſimul effecerit ut quænam illæ eſſent agnoſcerem. Quantum denique ad parentes attinet, ut omnia vera ſint quæ de illis unquam putavi, non tamen profecto illi me conſervant, nec etiam ullo modo me, quatenus ſum res cogitans, effecerunt, ſed tantum diſpoſitiones quaſdam in ea materia poſuerunt, cui me, hoc eſt mentem, quam ſolam nunc pro me accipio, ineſſe judicavi, ac proinde hic nulla de iis difficultas eſſe poteſt, ſed omnino eſt concludendum ex hoc ſolo quod exiſtam, quædamque idea entis perfectiſſimi, hoc eſt Dei, in me ſit, evidentiſſime demonſtrari Deum etiam exiſtere. Supereſt tantum ut examinem qua ratione ideam iſtam à Deo accepi, neque enim illam ſenſibus hauſi, nec unquam non expectanti mihi advenit, ut ſolent rerum ſenſibilium ideæ, cum iſtæ res externis ſenſuum organis occurrunt, vel occurre-
re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

re videntur; nec etiam à me efficta eſt, nam nihil ab illa detrahere, nihil illi ſuperaddere plane poſſum, ac proinde ſupereſt ut mihi ſit innata, quemadmodum etiam mihi eſt innata idea mei ipſius. Et ſane non mirum eſt Deum me creando ideam illam mihi indidiſſe, ut eſſet tanquam nota artificis operi ſuo impreſſa; nec etiam opus eſt ut nota illa ſit aliqua res ab opere ipſo diverſa, ſed ex hoc uno quod Deus me creavit, valde credibile eſt me quodammodo ad imaginem & ſimilitudinem ejus factum eſſe, illamque ſimilitudinem, in qua Dei idea continetur, à me percipi per eandem facultatem, per quam ego ipſe à me percipior, hoc eſt dum in meipſum mentis aciem converto non modo intelligo me eſſe rem incompletam, & ab alio dependentem, rémque ad majora, & majora, ſive meliora indefinite aſpirantem, ſed ſimul etiam intelligo illum, à quo pendeo, majora iſta omnia non indefinite & potentia tantum, ſed reipſa infinite in ſe habere, atque ita Deum eſſe; totáque vis argumenti in eo eſt quod agnoſcam fieri non poſſe ut exiſtam talis naturæ qualis ſum, nempe ideam Dei in me habens, niſi revera Deus etiam exiſteret, Deus inquam ille idem cujus idea in me eſt, hoc eſt habens omnes illas perfectiones, quas

ego

ego non comprehendere, ſed quocúnque modo attingere cogitatione poſſum & nullis plane defectibus obnoxius. Ex quibus ſatis patet illum fallacem eſſe non poſſe, omnem enim fraudem, & deceptionem à defectu aliquo pendere lumine naturali manifeſtum eſt. Sed priuſquam hoc diligentiùs examinem, ſimúlque in alias veritates quæ inde colligi poſſunt inquiram, placet hîc aliquandiu in ipſius Dei contemplatione immorari, ejus attributa apud me expendere, & immenſi hujus luminis pulchritudinem, quantum caligantis ingenii mei acies ferre poterit, intueri, admirari, adorare. Ut enim in hac ſola divinæ majeſtatis contemplatione ſummam alterius vitæ fœlicitatem conſiſtere fide credimus, ita etiam jam ex eadem licet multò minus perfecta maximam, cujus in hac vita capaces ſimus, voluptatem percipi poſſe experimur.

MEDITATIO IV.

De vero & falſo.

ITa me his diebus aſſueſeci in mente à ſenſibus abducenda, támque accurate animadverti perpauca eſſe quæ de

rebus corporeis vere percipiantur, multoque plura de mente humana, multo adhuc plura de Deo cognoſci, ut jam abſque ulla difficultate cogitationem à rebus imaginabilibus ad intelligibiles tantùm, atque ab omni materia ſecretas convertam: & ſane multò magis diſtinctam habeo ideam mentis humanæ, quatenus eſt res cogitans, non extenſa in longum, latum, & profundum, nec aliud quid à corpore habens, quàm ideam ullius rei corporeæ: cúmque attendo me dubitare, ſive eſſe rem incompletam, & dependentem, adeo clara & diſtincta idea entis independentis, & completi, hoc eſt Dei, mihi occurrit; & ex hoc uno quòd talis idea in me ſit, ſive quòd ego ideam illam habens exiſtem, adeo manifeſte concludo Deum etiam exiſtere, atque ab illo ſingulis momentis totam exiſtentiam meam dependere, ut nihil evidentius, nihil certius ab humano ingenio cognoſci poſſe confidam. Iámque videre video aliquam viam per quam ab iſta contemplatione veri Dei, in quo nempe ſunt omnes theſauri ſcientiarum & ſapientiæ abſconditi, ad cæterarum rerum cognitionem deveniatur.

In primis enim agnoſco fieri non poſſe ut ille me unquam fallat; in omni enim fallacia vel deceptione aliquid imperfecti

nis reperitur; & quamvis poſſe fallere nonnullum eſſe videatur acuminis, aut potentiæ argumentum, proculdubio velle fallere vel malitiam, vel imbecillitatem teſtatur, nec proinde in Deum cadit. Deinde experior quandam in me eſſe judicandi facultatem, quam certe, ut & reliqua omnia quæ in me ſunt, à Deo accepi, cúmque ille nolit me fallere, talem profecto non dedit, ut dum eâ recte utor, poſſim unquam errare. Nec ullum de hac re dubium ſupereſſet, niſi inde ſequi videretur me igitur errare nunquam poſſe, nam ſi quodcúnque in me eſt, à Deo habeo, nec ullam ille mihi dederit errandi facultatem, non videor poſſe unquam errare. Atque ita prorſus quamdiu de Deo tantùm cogito, totúſque in eum me converto, nullam erroris, aut falſitatis cauſam deprehendo; ſed poſtmodum ad me reverſus experior me tamen innumeris erroribus eſſe obnoxium, quorum cauſam inquirens animadverto non tantum Dei, ſive entis ſummè perfecti realem, & poſitivam, ſed etiam, ut ita loquar, nihili, ſive ejus quod ab omni perfectione ſummè abeſt, negativam quandam ideam mihi obverſari, & me tanquam medium quid inter Deum & nihil, ſive inter ſummum ens & non ens ita eſſe conſtitutum, ut, quatenus à ſummo en-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

te ſum creatus, nihil quidem in me ſit, per quod fallar, aut in errorem inducar, ſed quatenus etiam quodammodo de nihilo, ſive de non ente participo, hoc eſt quatenus non ſum ipſe ſummum ens, deſúntque mihi quamplurima, non adeo mirum eſſe quòd fallar: atque ita certe intelligo errorem, quatenus error eſt, non eſſe quid reale quod à Deo dependeat, ſed tantummodo eſſe defectum, nec proinde ad errandum mihi opus eſſe aliquâ facultate in hunc finem à Deo tributâ, ſed contingere ut errem ex eo quòd facultas verum judicandi quam ab illo habeo non ſit in me infinita. Verumtamen hoc nondum omninò ſatisfacit, non enim error eſt pura negatio, ſed privatio, ſive carentia cujuſdam cognitionis, quæ in me quodammodo eſſe deberet; atque attendendi ad Dei naturam non videtur fieri poſſe ut ille aliquam in me poſuerit facultatem quæ non ſit in ſuo genere perfecta ſive quæ aliqua ſibi debita perfectione ſi[t] privata; nam ſi quò peritior eſt artifex e[o] perfectiora opera ab illo proficiſcantur, qui[d] poteſt à ſummo illo rerum omnium condi[]tore ſactum eſſe quod non ſit omnibus nu[]meris abſolutum? nec dubium eſt qui[n] potuerit Deus me talem creare ut nun[]quam fallerer; nec etiam dubium eſt qu[in] velit ſemper id quod eſt optimum; an[]

erg[o]

ergo melius eſt me falli quàm non falli? dum hæc perpendo attentiùs, occurrit primo non mihi eſſe mirandum ſi quædam à Deo fiant quorum rationes non intelligam; nec de ejus exiſtentia ideo eſſe dubitandum quod forte quædam alia eſſe experiar quæ quare, vel quomodo ab illo facta ſint non comprehendo; cùm enim jam ſciam naturam meam eſſe valde infirmam, & limitatam, Dei autem naturam eſſe immenſam, incomprehenſibilem, infinitam, ex hoc ſatis etiam ſcio innumerabilia illum poſſe quorum cauſas ignorem; atque ob hanc unicam rationem totum illud cauſarum genus quod à fine peti ſolet in rebus Phyſicis nullum uſum habere exiſtimo; non enim abſque temeritate me puto poſſe inveſtigare fines Dei. Occurrit etiam non unam aliquam creaturam ſeparatim, ſed omnem rerum univerſitatem eſſe ſpectandam, quoties an opera Dei perfecta ſint inquirimus; quod enim forte non immeritò, ſi ſolum eſſet, valde imperfectum videretur, ut habens in mundo rationem partis eſt perfectiſſimum; & quamvis ex quo de omnibus volui dubitare nihil adhuc præter me, & Deum exiſtere certò cognovi, non poſſum tamen, ex quo immenſam Dei potentiam animadverti, negare quin multa alia ab illo facta ſint, vel ſaltem fieri poſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſint, adeo ut ego rationem partis in rerum univerſitate obtineam. Deinde ad me propius accedens, & qualéſnam ſint errores mei (qui ſoli imperfectionem aliquam in me arguunt) inveſtigans, adverto illos à duabus cauſis ſimul concurrentibus dependere, nempe à facultate cognoſcendi quæ in me eſt, & à facultate eligendi, ſive ab arbitrii libertate, hoc eſt ab intellectu, & ſimul à voluntate; nam per ſolum intellectum percipio tantum ideas de quibus judicium ferre poſſum, nec ullus error propri[e] dictus in eo præciſe ſic ſpectato reperitur; quamvis enim innumeræ fortaſſe res exi[ſtant] quarum ideæ nullæ in me ſunt, no[n] tamen proprie illis privatus, ſed negativ[e] tantum deſtitutus ſum dicendus, quia nemp[e] rationem nullam poſſum afferre, quâ pro[bem] Deum mihi majorem quàm deder[it] cognoſcendi facultatem dare debuiſſe; a[t]que quantumvis peritum artificem eſſe in[telligam], non tamen ideo puto illum [in] ſingulis ex ſuis operibus omnes perfection[es] ponere debuiſſe quas in aliquibus pone[re] poteſt: Nec verò etiam queri poſſum qu[od] non ſatis amplam & perfectam volunt[ta]tem, ſive arbitrii libertatem à Deo acc[e]perim; nam ſane nullis illam limitib[us] circumſcribi experior. Et quod valde n[o]tandum mihi videtur, nulla alia in me ſ[unt]

ta

tam perfecta, aut tanta, quin intelligam perfectiora, ſive majora adhuc eſſe poſſe, nam ſi, exempli cauſa, facultatem intelligendi conſidero, ſtatim agnoſco perexiguam illam, & valde finitam in me eſſe, ſimulque alterius cujuſdam multo majoris, imò maximæ, atque infinitæ ideam formo, illámque ex hoc ipſo quòd ejus ideam formare poſſim, ad Dei naturam pertinere percipio. Eadem ratione ſi facultatem recordandi, vel imaginandi, vel quaſlibet alias examinem, nullam plane invenio quam non in me tenuem, & circumſcriptam, in Deo immenſam eſſe intelligam; ſola eſt voluntas, ſive arbitrii libertas, quam tantam in me experior ut nullius majoris ideam apprehendam; adeo ut illa præcipue ſit, ratione cujus imaginem quandam, & ſimilitudinem Dei me referre intelligo: nam quamvis major abſque comparatione in Deo quam in me ſit, tum ratione cognitionis & potentiæ quæ illi adjunctæ ſunt, reddúntque ipſam magis firmam & efficacem; tum ratione objecti, quoniam ad plura ſe extendit; non tamen in ſe formaliter & præciſe ſpectata major videtur, quia tantum in eo conſiſtit quod idem vel facere, vel non facere (hoc eſt affirmare vel negare, proſequi vel fugere) poſſimus, vel potius in eo tantum quod ad id quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nobis ab intellectu proponitur affirmandum vel negandum, ſive proſequendum vel fugiendum ita feramur, ut à nullâ vi externa nos ad id determinari ſentiamus. Neque enim opus eſt me in utramque partem ferri poſſe ut ſim liber, ſed contra quò magis in unam propendeo, ſive quia rationem veri, & boni in eâ evidenter intelligo, ſive quia Deus intima cogitationis meæ ita diſponit, tantò liberiùs illam eligo; nec ſane divina gratia, nec naturalis cognitio unquam imminuunt libertatem, ſed potius augent, & corroborant. Indifferentia autem illa quam experior, cùm nulla me ratio in unam partem magis quàm in alteram impellit, eſt infimus gradus libertatis, & nullam in ea perfectionem, ſed tantummodo in cognitione defectum, ſive negationem quandam teſtatur; nam ſi ſemper quid verum & bonum ſit clare viderem, nunquam de eo quod eſſet judicandum, vel eligendum deliberarem; atque ita quamvis plane liber, nunquam tamen indifferens eſſe poſſem. Ex his autem percipio nec vim volendi, quam à Deo habeo, per ſe ſpectatam cauſam eſſe errorum meorum eſt enim ampliſſima, atque in ſuo genere perfecta; neque etiam vim intelligendi nam quidquid intelligo, cum à Deo habeam ut intelligam, procul dubio recte intelligo

ne

nec in eo fieri poteſt ut fallar : unde ergo naſcuntur mei errores ? nempe ex hoc uno quod cum latius pateat voluntas quàm intellectus, illam non intra eoſdem limites contineo, ſed etiam ad illa quæ non intelligo extendo; ad quæ cum ſit indifferens, facile à vero & bono deflectit, atque ita & fallor & pecco. Exempli cauſa, cum examinarem hiſce diebus an aliquid in mundo exiſteret, atque adverterem ex hoc ipſo quod illud examinarem, evidenter ſequi me exiſtere, non potui quidem non judicare illud quod tam clare intelligebam verum eſſe, non quod ab aliqua vi externa fuerim ad id coactus, ſed quia ex magna luce in intellectu magna conſequuta eſt propenſio in voluntate, atque ita tanto magis ſponte & libere illud credidi, quanto minus fui ad iſtud ipſum indifferens. Nunc autem non tantum ſcio me, quatenus ſum res quædam cogitans, exiſtere, ſed prætereà etiam idea quædam naturæ corporeæ mihi obverſatur, contingítque ut dubitem an natura cogitans quæ in me eſt, vel potius quæ ego ipſe ſum, alia ſit ab iſta natura corporea, vel an ambæ idem ſint; & ſuppono nullam adhuc intellectui meo rationem occurrere, quæ mihi unum magis quàm aliud perſuadeat, certe ex hoc ipſo ſum indifferens ad utrumlibet affirmandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

vel negandum, vel etiam ad nihil de eâ re judicandum. Quin imo etiam hæc indifferentia non ad ea tantum ſe extendit de quibus intellectus nihil plane cognoſcit, ſed generaliter ad omnia quæ ab illo non ſatis perſpicue cognoſcuntur eo ipſo tempore, quo de iis à voluntate deliberatur; quantumvis enim probabiles conjecturæ me trahant in unam partem, ſola cognitio quòd ſint tantum conjecturæ, non autem certæ atque indubitabiles rationes, ſufficit ad aſſenſionem meam in contrarium impellendam: quod ſatis his diebus ſum expertus, cum illa omnia quæ priùs ut vera quam maxime credideram, propter hoc unum quòd de iis aliquo modo poſſe dubitar[i] deprehendiſſem, plane falſa eſſe ſuppo[ſ]ui. Cùm autem quid verum ſit non ſati[s] clare, & diſtincte percipio, ſi quidem [a] judicio ferendo abſtineam, clarum e[ſt] me recte agere, & non falli; ſed ſi vel affi[r]mem, vel negem, tunc libertate arbitr[ii] non recte utor; atque ſi in eam partem qu[æ] falſa eſt me convertam, plane fallar; [ſi] vero alteram amplectar, caſu quidem i[n]cidam in veritatem, ſed non ideo cul[pa] carebo, quia lumine naturali manifeſtu[m] eſt perceptionem intellectus præcede[re] ſemper debere voluntatis determinati[o]nem; atque in hoc liberi arbitrii non rec[to]

uſu privatio illa ineſt quæ formam erroris conſtituit, privatio, inquam, ineſt in ipſa operatione quatenus à me procedit, ſed non in facultate quam à Deo accepi, nec etiam in operatione quatenus ab illo dependet: neque enim habeo cauſam ullam conquerendi quòd Deus mihi non majorem vim intelligendi, ſive non majus lumen naturale dederit quàm dedit, quia eſt de ratione intellectus finiti ut multa non intelligat, & de ratione intellectus creati ut ſit finitus; eſtque quod agam gratias illi qui mihi nunquam quicqam debuit pro eo quod largitus eſt, non autem quòd putem me ab illo iis eſſe privatum, ſive illum mihi ea abſtuliſſe quæ non dedit. Non habeo etiam cauſam conquerendi quòd voluntatem dederit latiùs patentem quàm intellectum, cùm enim voluntas in una tantùm re, & tanquam in indiviſibili conſiſtat, non videtur ferre ejus natura ut quicquam ab illa demi poſſit; & ſane quò amplior eſt, tantò majores debeo gratias ejus datori. Nec denique etiam queri debeo quòd Deus mecum concurrat ad eliciendos illos actus voluntatis, ſive illa judicia in quibus fallor: illi enim actus ſunt omnino veri, & boni quatenus à Deo dependent, & major in me quodammodo perfectio eſt quòd illos poſſim elicere quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſi non poſſem; privatio autem, in qua ſola ratio formalis falſitatis & culpæ conſiſtit, nullo Dei concurſu indiget, quia non eſt res, neque ad illum relata ut cauſam privatio, ſed tantummodo negatio dici debet, nam ſane nulla imperfectio in Deo eſt quod mihi libertatem dederit aſſentiendi vel non aſſentiendi quibuſdam, quorum claram & diſtinctam perceptionem in intellectu meo non poſuit, ſed proculdubi in me imperfectio eſt quod iſta libertat non bene utar, & de iis quæ non recte in telligo judicium feram Video tamen fieri Deo facile potuiſſe ut etiamſi manerem li ber, & cognitionis finitæ, nunquam tame errarem, nempe ſi vel intellectui meo cl ram & diſtinctam perceptionem omniu de quibus unquam eſſem deliberaturus i didiſſet; vel tantùm ſi adeo firmiter m moriæ impreſſiſſet de nulla unquam re eſ judicandum quam clare & diſtincte n intelligerem, ut nunquam ejus poſſem o livìſci; & facile intelligo me, quaten rationem habeo totius cujuſdam, perfecti rem futurum fuiſſe quàm nunc ſum, ſi ta à Deo factus eſſem. Sed non ideo p ſum negare quin major quodammodo p fectio ſit in tota rerum univerſitate, qu quædam ejus partes ab erroribus immun non ſint, aliæ vero ſint, quàm ſi om

pla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

plane ſimiles eſſent ; & nullum habeo jus conquerendi quod eam me Deus in mundo perſonam ſuſtinere voluerit quæ non eſt omnium præcipua, & maxime perfecta, ac præterea etiam ut non poſſim ab erroribus abſtinere priori illo modo qui pendet ab evidenti eorum omnium perceptione de quibus eſt deliberandum, poſſum tamen illo altero qui pendet ab eo tantum quod recorder quoties de rei veritate non liquet, à judicio ferendo eſſe abſtinendum ; nam quamvis eam in me infirmitatem eſſe experiar ut non poſſim ſemper uni & eidem cognitioni defixus inhærere, poſſum tamen attenta & ſæpius iterata meditatione efficere ut ejuſdem, quoties uſus exiget, recorder, atque ita habitum quemdam non errandi acquiram : qua in re cùm maxima & præcipua hominis perfectio conſiſtat, non parum me hodierna meditatione lucratum eſſe exiſtimo quod erroris & falſitatis cauſam inveſtigarim : & ſane nulla alia eſſe poteſt ab ea quam explicui, nam quoties voluntatem in judiciis ferendis ita contineo ut ad ea tantùm ſe extendat quæ illi clare & diſtincte ab intellectu exhibentur, fieri plane non poteſt ut errem, quia omnis clara, & diſtincta perceptio procul dubio eſt aliquid, ac proinde à nihilo eſſe non poteſt, ſed neceſſario Deum authorem habet, Deum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

inquam illum ſumme perfectum, quem fallacem eſſe repugnat; ideóque proculdubiò eſt vera. Nec hodie tantùm didici quid mihi ſit cavendum ut nunquam fallar, ſed ſimul etiam quid agendum ut aſſequar veritatem; aſſequar enim illam profectò, ſi tantùm ad omnia quæ perfecte intellig ſatis attendam, atque illa à reliquis qua confuſius & obſcurius apprehendo, ſecer nam. Cui rei diligenter impoſterum operam dabo.

MEDITATIO V.

De eſſentia rerum materialium, & iterum de Deo quòd exiſtat.

MUlta mihi ſuperſunt de Dei a tributis, multa de mei ipſius, ſi mentis meæ natura inveſtigand ſed illa forte alias reſumam, jámque nil magis urgere videtur (poſtquam anima verti quid cavendum atque agendum ſit aſſequendam veritatem) quàm ut ex dubi in quæ ſuperioribus diebus incidi, co emergere, videamque an aliquid ce de rebus materialibus haberi poſſit. quidem priuſquam inquiram an aliquæ les res extra me exiſtant, conſiderare

b

beo illarum ideas, quatenus ſunt in mea cogitatione, & videre quænam ex iis ſint diſtinctæ, quænam confuſæ. Nempe diſtincte imaginor quantitatem, quam vulgo Philoſophi appellant continuam, ſive ejus quantitatis, aut potius rei quantæ extenſionem in longum, latum, & profundum; numero in ea varias partes; quaſlibet iſtis partibus magnitudines, figuras, ſitus, & motus locales, motibúſque iſtis quaſlibet durationes aſſigno. Nec tantum illa ſic in genere ſpectata mihi plane nota & perſpecta ſunt, ſed præterea etiam particularia innumera de figuris, de numero, de motu, & ſimilibus attendendo percipio, quorum veritas adeo aperta eſt, & naturæ meæ conſentanea, ut dum illa primum detego, non tam videar aliquid novi addiſcere, quàm eorum quæ jàm ante ſciebam reminiſci, ſive ad ea primum advertere quæ dudum quidem in me erant, licet non prius in illa obtutum mentis convertiſſem. Quodque hìc maxime conſiderandum puto, invenio apud me innumeras ideas quarumdam rerum, quæ etiam ſi extra me fortaſſe nullibi exiſtant, non tamen dici poſſunt nihil eſſe; & quamvis à me quodammodo ad arbitrium cogitentur, non tamen à me finguntur, ſed ſuas habent veras & immutabiles naturas: ut cum, exempli

cauſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cauſa, triangulum imaginor, etſi fortaſſe
talis figura nullibi gentium extra cogitatio-
nem meam exiſtat, nec unquam extiterit, eſt
tamen profecto determinata quædam ejus
natura, ſive eſſentia, ſive forma, immutabi-
lis & æterna, quæ à me non efficta eſt, nec
à mente mea dependet, ut patet ex eo quod
demonſtrari poſſint variæ proprietates de
iſto triangulo, nempe quod ejus tres anguli
ſint æquales duobus rectis; quod maximo
ejus angulo maximum latus ſubtendatur
& ſimiles, quas velim nolim clare nunc
agnoſco, etiamſi de iis nullo modo ante
cogitarim cum triangulum imaginatus ſum,
nec proinde à me fuerint efficta. Neque
ad rem attinet, ſi dicam mihi forte à rebus
externis per organa ſenſuum iſtam triangu-
ideam adveniſſe, quia nempe corpora trian-
gularem figuram habentia interdum vidi:
poſſum enim alias innumeras figuras ex-
cogitare de quibus nulla ſuſpicio eſſe potest
quod mihi unquam per ſenſus illapſæ ſint,
& tamen varias de iis, non minus quàm de
triangulo, proprietates demonſtrare: quæ
ſane omnes ſunt veræ, quandoquidem à me
clare cognoſcuntur, ideóque aliquid ſunt,
non merum nihil: patet enim illud omne
quod verum eſt eſſe aliquid; & jam fuse
demonſtravi illa omnia quæ clare cogno-
ſco eſſe vera; atque quamvis id non de-
mo

demonſtraſſem , ea certe eſt natura mentis meæ ut nihilominus non poſſem iis non aſſentiri , ſaltem quamdiu ea clare percipio; meminique me ſemper , etiam ante hoc tempus , cum ſenſuum objectis quammaxime inhærerem , ejuſmodi veritates , quæ nempe de figuris , aut numeris , aliiſve ad Arithmeticam , vel Geometriam , vel in genere ad puram atque abſtractam Matheſim pertinentibus evidenter agnoſcebam , pro omnium certiſſimis habuiſſe . Iam verò ſi ex eo ſolo , quod alicujus rei ideam poſſim ex cogitatione meâ depromere , ſequitur ea omnia quæ ad illam rem pertinere clare & diſtincte percipio , revera ad illam pertinere , nunquid inde haberi etiam poteſt argumentum quo Dei exiſtentia probetur ? Certe ejus ideam , nempe entis ſumme perfecti , non minus apud me invenio , quàm ideam cujuſvis figuræ aut numeri ; nec minus clare & diſtincte intelligo ad ejus naturam pertinere ut ſemper exiſtat, quàm id quod de aliqua figura , aut numero demonſtro ad ejus figuræ , aut numeri naturam etiam pertinere ; ac proinde , quamvis non omnia quæ ſuperioribus hiſce diebus meditatus ſum vera eſſent , in eodem ad minimum certitudinis gradu eſſe deberet apud me Dei exiſtentia , in quo fuerunt hactenus Mathematicæ veritates. Quan-

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quam ſane hoc prima fronte non eſt omni
no perſpicuum , ſed quandam ſophiſmati
ſpeciem refert. Cum enim aſſuetus ſim i
omnibus aliis rebus exiſtentiam ab eſſenti
diſtinguere , facile mihi perſuadeo illa
etiam ab eſſentia Dei ſejungi poſſe , atqu
ita Deum ut non exiſtentem cogitari : ſe
tamen diligentius attendenti fit manife
ſtum non magis poſſe exiſtentiam ab eſſe
tia Dei ſeparari , quàm ab eſſentia triangu
magnitudinem trium ejus angulorum æqu
lium duobus rectis , ſive ab idea mon
ideam vallis : adeo ut non magis repugn
cogitare Deum (hoc eſt ens ſumme pe
fectum) cui deſit exiſtentia (hoc eſt c
deſit aliqua perfectio) quàm cogitare mo
tem cui deſit vallis. Verumtamen ne p
ſim quidem cogitare Deum niſi exiſte
tem , ut neque montem ſine valle , at ce
ut neque ex eo quod cogitem montem cu
valle , ideo ſequitur aliquem montem
mundo eſſe , ita neque ex eo quod cogit
Deum ut exiſtentem , ideo ſequi vide
Deum exiſtere : nullam enim neceſſi
tem cogitatio mea rebus imponit ;
quemadmodum imaginari licet equum a
tum , etſi nullus equus habeat alas , ita fo
Deo exiſtentiam poſſum affingere , qua
vis nullus Deus exiſtat. Imo ſophiſ
hìc latet , neque enim ex eo quod non p

ſim cogitare montem niſi cum valle, ſequitur alicubi montem & vallem exiſtere, ſed tantum montem & vallem, ſive exiſtant, ſive non exiſtant, à ſe mutuo ſejungi non poſſe; atqui ex eo quod non poſſim cogitare Deum niſi exiſtentem, ſequitur exiſtentiam à Deo eſſe inſeparabilem, ac proinde illum revera exiſtere, non quod mea cogitatio hoc efficiat, ſive aliquam neceſſitatem ulli rei imponat, ſed contra quia ipſius rei, nempe exiſtentiæ Dei, neceſſitas me determinat ad hoc cogitandum: neque enim mihi liberum eſt Deum abſque exiſtentia (hoc eſt ens ſumme perfectum abſque ſumma perfectione) cogitare, ut liberum eſt equum vel cum alis, vel ſine alis imaginari. Neque etiam hîc dici debet neceſſe quidem eſſe ut ponam Deum exiſtentem, poſtquam poſui illum habere omnes perfectiones, quandoquidem exiſtentia una eſt ex illis, ſed priorem poſitionem neceſſariam non fuiſſe; ut neque neceſſe eſt me putare figuras omnes quadrilateras circulo inſcribi, ſed poſito quod hoc putem, neceſſe erit me fateri rhombum circulo inſcribi, quod aperte tamen eſt falſum. Nam quamvis non neceſſe ſit ut incidam unquam in ullam de Deo cogitationem, quoties tamen de ente primo, & ſummo libet cogitare, atque ejus ideam

tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tanquam ex mentis meæ theſauro depromere, neceſſe eſt ut illi omnes perfectiones attribuam, etſi nec omnes tunc enumerem, nec ad ſingulas attendam: quæ neceſſitas plane ſufficit ut poſteà, cum animadverto exiſtentiam eſſe perfectionem, rectè concludam ens primum & ſummum exiſtere: quemadmodum non eſt neceſſe mi ullum triangulum unquam imaginari, ſed quoties volo figuram rectilineam tres tantum angulos habentem conſiderare, neceſſe eſt ut illi ea tribuam ex quibus rectè infertur ejus tres angulos non majores eſſe duobus rectis, etiamſi hoc ipſum tunc non advertam. Cum verò examino quænam figuræ circulo inſcribantur, nullomodo neceſſe eſt ut putem omnes quadrilateras ex eo numero eſſe; imò etiam idipſum nequidem fingere poſſum quamdiu nihil volo admittere niſi quod clare & diſtinctè intelligo: ac proinde magna differentia eſt inter ejuſmodi falſas poſitiones, & ideas veras mihi ingenitas, quarum prima & præcipua eſt idea Dei: nam ſane multis modis intelligo illam non eſſe quid fictitium à cogitatione meâ dependens, ſed imaginem veræ & immutabilis naturæ; ut, primo, quia nulla alia res poteſt à me excogitari ad cujus eſſentiam exiſtentia pertineat præter ſolum Deum; deinde quia non poſſum duo

a

ut plures ejuſmodi Deos intelligere ; & uia poſito quod jam unus exiſtat , plane ideam eſſe neceſſarium ut & ante ab æter- o extiterit , & in æternum ſit manſurus ; ac enique quod multa alia in Deo percipiam uorum nihil à me detrahi poteſt , nec mu- ari.

Sed verò quacumque tandem utar pro- andi ratione , ſemper eo res redit,ut ea me ola plane perſuadeant quæ clare & diſtincte ercipio. Et quidem ex iis quæ ita percipio tſi nonnulla unicuique obvia ſint , alia verò onniſi ab iis qui propius inſpiciunt , & iligenter inveſtigant, deteguntur; poſtquam amen detecta ſunt , hæc non minus certa uàm illa exiſtimantur. Ut quamvis non am facile appareat in triangulo rectangulo uadratum baſis æquale eſſe quadratis late- um,quàm iſtam baſim maximo ejus angulo ubtendi , non tamen minùs creditur poſt- uam ſemel eſt perſpectum. Quod autem d Deum attinet, certe niſi præjudiciis ob- uerer, & rerum ſenſibilium imagines cogi- ationem meam omni ex parte obſiderent, ihil illo prius , aut facilius agnoſcerem, am quid ex ſe eſt apertius , quàm ſummum ens eſſe , ſive Deum ad cujus ſolius eſſen- iam exiſtentia pertinet , exiſtere ? Atque quamvis mihi attenta conſideratione opus uerit ad hoc ipſum percipiendum , nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tamen non modo de eo æque certus ſum, ac de omni alio quod certiſſimum videtur; ſed præterea etiam animadverto cæterarum rerum certitudinem ab hoc ipſo ita pendere, ut abſque eo nihil unquam perfecte ſciri poſſit.

Etſi enim ejus ſim naturæ ut quamdiu aliquid valde clare & diſtincte percipio non poſſim non credere verum eſſe, quia tamen ejus etiam ſum naturæ ut non poſſim obtutum mentis in eandem rem ſemper defigere ad illam clare percipiendam, recurratque ſæpe memoria judicii ante facti, cum non amplius attendo ad rationes propter quas tale quid judicavi, rationes aliæ afferri poſſunt quæ me, ſi Deum ignorarem, facile ab opinione dejicerent, atque ita de nulla unquam re veram & certam ſcientiam, ſed vagas tantum & mutabiles opiniones haberem. Sic, exempli cauſa, cum naturam trianguli conſidero, evidentiſſime quidem mihi, utpote Geometriæ principiis imbuto, apparet ejus tres angulos æquales eſſe duobus rectis; nec poſſum non credere id verum eſſe quandiu ad ejus demonſtrationem attendo ſed ſtatim atque mentis aciem ab illa deflexi, quantumvis adhuc recorder me illam clariſſime perſpexiſſe, facile tamen poteſt accidere ut dubitem an ſit vera, ſi quidem Deum ignorem

norem : poſſum enim mihi perſuadere e talem à natura factum eſſe ut interdum iis faller quæ me puto quàm evidentiſſi-e percipere , cum præſertim meminerim e ſæpe multa pro veris & certis habuiſſe, æ poſtmodum aliis rationibus adductus lſa eſſe judicavi.

Poſtquàm vero percepi Deum eſſe , quia nul etiam Intellexi cætera omnia ab eo ndere,illumque non eſſe fallacem ; atque de collegi illa omnia quæ clare & di-incte percipio neceſſario eſſe vera , etiam- non attendam amplius ad rationes prop-r quas iſtud verum eſſe judicavi , modo ntum recorder me clare & diſtincte erſpexiſſe , nulla ratio contraria afferri oteſt quæ me ad dubitandum impel-t , ſed veram & certam de hoc habeo ientiam ; neque de hoc tantùm , ſed de reliquis omnibus quæ memini me ali-ando demonſtraſſe , ut de Geometricis ſimilibus : quid enim nunc mihi oppo-tur ? Méne talem factum eſſe ut ſæpe llar ? At jam ſcio me in iis quæ perſpicue telligo falli non poſſe : méne multa aliàs o veris & certis habuiſſe quæ poſtea falſa ſe deprehendi ? atqui nulla ex iis clare diſtincte perceperam , ſed hujus regulæ eritatis ignarus ob alias cauſas forte cre-ideram , quas poſtea minus firmas eſſe de-

texi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

texi. Quid ergo dicetur? anne (ut nu-per mihi objiciebam) me forte ſomniare, ſive illa omnia quæ jam cogito non magis vera eſſe quàm ea quæ dormienti occur-runt? imò etiam hoc nihil mutat, nam certe quamvis ſomniarem, ſi quid intellectui meo ſit evidens, illud omninò eſt verum.

Atque ita plane video omnis ſcientiæ certitudinem & veritatem ab una veri Dei cognitione pendere, adeo ut priuſquàm illum noſſem, nihil de ulla alia re perfectè ſcire potuerim. Iam verò innumera tum de ipſo Deo, aliiſque rebus intellectualibus, tum etiam de omni illa natura corporea, quæ eſt puræ Matheſeos objectum, mihi plane nota & certa eſſe poſſunt.

MEDITATIO VI.

De rerum materialium exiſtentia, & reali mentis à corpore diſtinctione.

Reliquum eſt ut examinem an res ma-teriales exiſtant: & quidem jam ad minimum ſcio illas, quatenus ſunt puræ Matheſeos objectum, poſſe exiſtere, quandoquidem ipſas clare & diſtincte percipio. Non enim dubium eſt quin Deus ſit capax ea omnia efficiendi quæ ego

per-

ercipiendi ſum capax ; nihilque unquam
ↄ illo fieri non poſſe judicavi, niſi propter
oc quod illud à me diſtincte percipi repu-
naret. Præterea ex imaginandi faculta-
:, quâ me uti experior dum circa res iſtas
nateriales verſor, ſequi videtur illas exiſte-
: : nam attentius conſideranti quidnam ſit
naginatio, nihil aliud eſſe apparet quàm
uædam applicatio facultatis cognoſcitivæ
l corpus ipſi intime præſens, ac proinde
xiſtens.

Quod ut planum fiat, primo examino
ifferentiam quæ eſt inter imaginationem &
uram intellectionem. Nempe, exem-
li cauſa, cum triangulum imaginor, non
ntum intelligo illud eſſe figuram tribus
neis comprehenſam, ſed ſimul etiam iſtas
es lineas tanquam præſentes acie mentis
tueor, atque hoc eſt quod imaginari appel-
. Si vero de chiliogono velim cogitare,
uidem æque bene intelligo illud eſſe
guram conſtantem mille lateribus, ac in-
lligo triangulum eſſe figuram conſtantem
ibus, ſed non eodem modo illa mille latera
naginor, ſive tanquam præſentia intueor :
: quamvis tunc, propter conſuetudinem
iquid ſemper imaginandi, quoties de re
rporea cogito, figuram forte aliquam
nfuſe mihi repræſentem, patet tamen il-
m non eſſe chiliogonum, quia nulla in re

eſt diverſa ab eâ quam mihi etiam repræſen
tarem ſi de myriogono, aliáve quavis figur
plurimorum laterum cogitarem; nec quic
quam juvat ad eas proprietates, quibus ch
liogonum ab aliis polygonis differt, agno
ſcendas. Si verò de pentagono quæſti
ſit, poſſum quidem ejus figuram intellig
re, ſicut figuram chiliogoni, abſque op
imaginationis; ſed poſſum etiam eande
imaginari, applicando ſcilicet aciem me
tis ad ejus quinque latera, ſimúlque
aream iis contentam; & manifeſtè h
animadverto mihi peculiari quadam ani
contentione opus eſſe ad imaginandum
quâ non utor ad intelligendum: quæ no
animi contentio differentiam inter im-
ginationem, & intellectionem puram cla
oſtendit. Ad hæc conſidero iſtam vim im-
ginandi quæ in me eſt, prout differt a
intelligendi, ad mei ipſius, hoc eſt
mentis meæ eſſentiam non requiri; n
quamvis illa à me abeſſet, procul dub
manerem nihilominus illo idem qui n
ſum; unde ſequi videtur illam ab ali
re à me diverſa pendere; atque facilè in
telligo, ſi corpus aliquod exiſtat cui m
ſit ita conjuncta ut ad illud veluti inſpic
dum pro arbitrio ſe applicet, fieri p
ut per hoc ipſum res corporeas imagin
adeò ut hic modus cogitandi in eo tan

à

ì pura intellectione differat , quòd mens,
lum intelligit , ſe ad ſeipſam quodammodo
convertat , reſpiciatque aliquam ex ideis
quæ illi ipſi inſunt ; dum autem imagina-
ur, ſe convertat ad corpus , & aliquid in eo
deæ vel à ſe intellectæ , vel ſenſu perceptæ
conforme intueatur. Facile , inquam , in-
elligo imaginationem ita perfici poſſe ,
iquidem corpus exiſtat ; & quia nullus alius
nodus æque conveniens occurrit ad illam
explicandam , probabiliter inde conjicio
corpus exiſtere ; ſed probabiliter tantùm,
& quamvis accurate omnia inveſtigem ,
nondum tamen video ex eâ naturæ corpo-
eæ ideâ diſtinctâ , quam in imaginatione
nea invenio , ullum ſumi poſſe argumen-
um quod neceſſariò concludat aliquod
corpus exiſtere.

Soleo vero alia multa imaginari præter
llam naturam corpoream quæ eſt puræ
Matheſeos objectum , ut colores, ſonos, ſa-
pores, dolorem, & ſimilia , ſed nulla tam di-
tincte ; & quia hæc percipio meliùs ſenſu,
quo videntur ope memoriæ ad imagina-
ionem perveniſſe ; ut commodiùs de ipſis
gam , eadem opera etiam de ſenſu eſt
gendum , videndúmque an ex iis quæ
ſto cogitandi modo , quem ſenſum appel-
o , percipiuntur , certum aliquod argumen-
um pro rerum corporearum exiſtentia

habere poſſim. Et primo quidem ap[...]
me hîc repetam quænam illa ſint quæ ant[...]
hac ut ſenſu percepta vera eſſe putavi, [...]
quas ob cauſas id putavi; deinde etiam ca[...]
ſas expendam propter quas eadem poſt[...]
in dubium revocavi; ac denique conſidera[...]
quid mihi nunc de iiſdem ſit credendum[...]
Primo itaque ſenſi me habere caput, m[...]
nus, pedes, & membra cætera, ex quib[...]
conſtat illud corpus quod tanquam m[...]
partem, vel forte etiam tanquam me t[...]
tum ſpectabam; ſenſique hoc corpus in[...]
alia multa corpora verſari, à quibus va[...]
commodis, vel incommodis affici pote[...]
& commoda iſta ſenſu quodam volup[...]
tis, & incommoda ſenſu doloris metieb[...]
Atque præter dolorem & voluptatem ſ[...]
tiebam etiam in me famem, ſitim, alioſ[...]
ejuſmodi appetitus; itemque corpor[...]
quaſdam propenſiones ad hilaritatem, [...]
triſtitiam, ad iram, ſimiléſque a[...]
affectus; foris vero, præter corpor[...]
extenſionem, & figuras, & motus, ſen[...]
bam etiam in illis duritiem, & calore[...]
aliáſque tactiles qualitates; ac præte[...]
lumen, & colores, & odores, & ſapo[...]
& ſonos, ex quorum varietate cælum, [...]
ram, maria, & reliqua corpora ab invi[...]
diſtinguebam: nec ſane abſque rat[...]
ob ideas iſtarum omnium qualitatum [...]
co[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cogitationi meæ ſe offerebant, & quas ſolas proprie & immediate ſentiebam putabam me ſentire res quaſdam à mea cogitatione plane diverſas, nempe corpora à quibus ideæ iſtæ procederent; experiebar enim illas abſque ullo meo conſenſu mihi advenire, adeo ut neque poſſem objectum ullum ſentire, quamvis vellem, niſi illud ſenſus organo eſſet præſens; nec poſſem non ſentire cum erat præſens; cúmque ideæ ſenſu perceptæ eſſent multo magis vividæ & expreſſæ, & ſuo etiam modo magis diſtinctæ, quàm ullæ ex iis quas ipſe prudens & ſciens meditando effingebam, vel memoriæ meæ impreſſas advertebam, fieri non poſſe videbatur ut à meipſo procederent; ideoque ſupererat ut ab aliis quibuſdam rebus advenirent: quarum rerum cùm nullam aliunde notitiam haberem quàm ex iſtis ipſis ideis, non poterat aliud mihi venire in mentem quàm illas iis ſimiles eſſe: Atque etiam quia recordabar me prius uſum fuiſſe ſenſibus quàm ratione, videbámque ideas quas ipſe effingebam non tam expreſſas eſſe, quàm illæ erant quas ſenſu percipiebam, & plerúmque ex earum partibus componi, facile mihi perſuadebam nullam plane me habere in intellectu, quam non prius habuiſſem in ſenſu. Non etiam ſine ratione corpus illud, quod ſpeciali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quodam jure meum appellabam, magis ad me pertinere quàm alia ulla arbitrabar; neque enim ab illo poteram unquam ſejungi, ut à reliquis; omnes appetitus & affectus in illo, & pro illo ſentiebam; ac denique dolorem & titillationem voluptatis in ejus partibus, non autem in aliis extra illum poſitis advertebam. Cur vero ex iſto neſcio quo doloris ſenſu quædam animi triſtitia, & ex ſenſu titillationis lætitia quædam conſequatur, cúrve illa neſcio quæ vellicatio ventriculi, quam famem voco, m de cibo ſumendo admoneat, gutturis ver ariditas de potu, & ita de cæteris, non alian ſane habebam rationem, niſi quia ita doctu ſum à natura; neque enim ulla plane e affinitas (ſaltem quam ego intelligam) inte iſtam vellicationem, & cibi ſumendi volun tatem, ſive inter ſenſum rei dolorem i ferentis, & cogitationem triſtitiæ ab iſ ſenſu exortæ. Sed & reliqua omnia qu de ſenſuum objectis judicabam, videba natura didiciſſe: priùs enim illa ita ſe h bere mihi perſuaſeram, quàm ration ullas quibus hoc ipſum probaretur expe diſſem.

Poſtea vero multa paulatim experimen fidem omnem quam ſenſibus habueram befactarunt, nam & interdum turres q rotundæ viſæ fuerant è longinquo, qu

dratæ apparebant è propinquo, & ſtatuæ permagnæ in eorum faſtigiis ſtantes, non magnæ è terra ſpectanti videbantur; & talibus aliis innumeris in rebus ſenſuum externorum judicia falli deprehendebam; nec externorum duntaxat, ſed etiam internorum, nam quid dolore intimius eſſe poteſt? atqui audiveram aliquando ab iis quibus crus aut brachium fuerat abſciſſum, ſe ſibi videri adhuc interdum dolorem ſentire in ea parte corporis qua carebant; ideóque etiam in me non plane certum eſſe videbatur membrum aliquod mihi dolere, quamvis ſentirem in eo dolorem. Quibus etiam duas maxime generales dubitandi cauſas nuper adjeci: prima erat, quod nulla unquam dum vigilo me ſentire crediderim, quæ non etiam inter dormiendum poſſim aliquando putare me ſentire; cúmque illa quæ ſentire mihi videor in ſomnis, non credam à rebus extra me poſitis mihi advenire, non advertebam quare id potiùs crederem de iis quæ ſentire mihi videor vigilando. Altera erat, quòd cùm authorem meæ originis adhuc ignorarem, vel ſaltem ignorare me fingerem, nihil videbam obſtare quo minus eſſem natura ita conſtitutus ut fallerer, etiam in iis quæ mihi veriſſima apparebant. Et quantum ad rationes quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

antea rerum ſenſibilium veritatem mihi perſuaſeram, non difficulter ad illas reſpondebam. Cùm enim viderer ad multa impelli à natura quæ ratio diſſuadebat, non multum fidendum eſſe putabam iis quæ à natura docentur. Et quamvis ſenſuum perceptiones à voluntate mea non penderent, non ideo concludendum eſſe putabam illas à rebus à me diverſis procedere, quia forte aliqua eſſe poteſt in meipſo facultas, etſi mihi nondum cognita, illarum effectrix.

Nunc autem poſtquam incipio meipſum meæque authorem originis melius noſſe non quidem omnia quæ habere videor ſenſibus, puto eſſe temere admittenda; ſe neque etiam omnia in dubium revocanda.

Et primò quoniam ſcio omnia quæ clar & diſtinctè intelligo, talia à Deo fieri poſſ qualia illa intelligo, ſatis eſt quòd poſſi unam rem abſque alterâ clare & diſtinc intelligere, ut certus ſim unam ab alte eſſe diverſam, quia poteſt ſaltem à D ſeorſim poni; & non refert à qua potent id fiat, ut diverſa exiſtimetur; ac proin ex hoc ipſo quòd ſciam me exiſtere, quó que interim nihil plane aliud ad natura ſive eſſentiam meam pertinere animadver præter hoc ſolùm quod ſim res cogita recte concludo meam eſſentiam in hoc u conſiſtere quod ſim res cogitans. Et qua

vis fortaſſe (vel potiùs ut poſtmodum dicam, pro certo) habeam corpus quod mihi valde arcte conjunctum eſt, quia tamen ex una parte claram & diſtinctam habeo ideam mei ipſius quatenus ſum tantùm res cogitans, non extenſa; & ex alia parte diſtinctam ideam corporis, quatenus eſt tantùm res extenſa, non cogitans, certum eſt me à corpore meo revera eſſe diſtinctum, & abſque illo poſſe exiſtere.

Præterea invenio in me facultates ſpecialibus quibuſdam modis cogitandi, putà facultates imaginandi, & ſentiendi, ſine quibus totum me poſſum clare & diſtincte intelligere, ſed non vice verſà illas ſine me, hoc eſt ſine ſubſtantia intelligente cui inſint: intellectionem enim nonnullam in ſuo formali conceptu includunt, unde percipio illas à me, ut modos à re diſtingui. Agnoſco etiam quaſdam alias facultates, ut locum mutandi, varias figuras induendi, & ſimiles, quæ quidem, non magis quàm præcedentes, abſque aliqua ſubſtantia cur inſint poſſunt intelligi, nec proinde etiam abſque illa exiſtere: Sed manifeſtum eſt has, ſiquidem exiſtant ineſſe debere ſubſtantiæ corporeæ ſive extenſæ, non autem intelligenti, quia nempe aliqua extenſio, non autem ulla plane intellectio in earum claro & diſtincto conceptu continetur. Iam vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſt quidem in me paſſiva quædam facultas ſentiendi, ſive ideas rerum ſenſibilium recipiendi & cognoſcendi, ſed ejus nullum uſum habere poſſem niſi quædam activa etiam exiſteret, ſive in me, ſive in alio, facultas iſtas ideas producendi, vel efficiendi. Atque hæc ſane in me ipſo eſſe non poteſt, quia nullam plane intellectionem præſupponit, & me non cooperante, ſed ſæpe etiam invito ideæ iſtæ producuntur: ergo ſupereſt ut ſit in aliqua ſubſtantia à me diverſa, in qua quoniam omnis realitas vel formaliter vel eminenter ineſſe debet quæ eſt objective in ideis ab iſta facultate productis, (ut jam ſupra animadverti) vel hæc ſubſtantia eſt corpus, ſive natura corporea in qua nempe omnia formaliter continentur quæ in ideis objective; vel certe Deus eſt, vel aliqua creatura corpore nobilior in qua continentur eminenter: atqui cùm Deus non ſit fallax, omninò manifeſtum eſt illum nec per ſe immediate iſtas ideas mihi immittere, nec etiam mediante aliqua creatura, in qua earum realitas objectiva non formaliter, ſed eminenter tantùm contineatur. Cùm enim nullam plane facultatem mihi dederit ad hoc agnoſcendum, ſed contrà magnam propenſionem ad credendum illas à rebus corporeis emitti, non video qua ratione poſſet intelligi ipſum non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſe fallacem, ſi aliunde quàm à rebus corporeis emitterentur : Ac proinde res corporeæ exiſtunt. Non tamen forte omnes tales omninò exiſtunt, quales illas ſenſu comprehendo; quoniam iſta ſenſuum comprehenſio in multis valde obſcura eſt, & confuſa; ſed ſaltem illa omnia in iis ſunt quæ clare & diſtinctè intelligo, id eſt omnia generaliter ſpectata quæ in puræ Matheſeos objecto comprehenduntur.

Quantum autem attinet ad reliqua quæ vel tantùm particularia ſunt, ut quòd ſol ſit talis magnitudinis, aut figuræ &c. vel minùs clare intellecta, ut lumen, ſonus, dolor, & ſimilia, quamvis valde dubia & incerta ſint, hoc tamen ipſum quòd Deus non ſit fallax, quòdque idcirco fieri non poſſit ut ulla falſitas in meis opinionibus reperiatur, niſi aliqua etiam ſit in me facultas à Deo tributa ad illam emendandam, certam mihi ſpem oſtendit veritatis etiam in iis aſſequendæ. Et ſane non dubium eſt quin ea omnia quæ doceor à natura aliquid habeant veritatis : Per naturam enim generaliter ſpectatam nihil nunc aliud quàm vel Deum ipſum, vel rerum creatarum coordinationem à Deo inſtitutam intelligo; nec aliud per naturam meam in particulari, quàm complexionem eorum omnium quæ mihi à Deo ſunt tributa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Nihil autem eſt quod me iſta natur
magis expreſſe doceat quàm quod habean
corpus, cui male eſt cùm dolorem ſentio
quod cibo, vel potu indiget, cùm famem
aut ſitim patior, & ſimilia; nec proind
dubitare debeo, quin aliquid in eo ſit veri
tatis.

Docet etiam natura per iſtos ſenſus do
loris, famis, ſitis, &c. Me non tantùı
adeſſe meo corpori ut nauta adeſt navigic
ſed illi arctiſſime eſſe conjunctum, & qua
permixtum, adeò ut unum quid cum ill
componam; alioqui enim cùm corpus la
ditur, ego, qui nihil aliud ſum quàm r
cogitans, non ſentirem idcirco doloren
ſed puro intellectu læſionem iſtam perc
perem, ut nauta viſu percipit ſi quid in na
frangatur; & cùm corpus cibo, vel po
indiget, hoc ipſum expreſſe intelligeren
non confuſos famis & ſitis ſenſus haberen
Nam certe iſti ſenſus ſitis, famis, d
loris, &c. Nihil aliud ſunt quam co
fuſi quidam cogitandi modi ab unione
quaſi permixtione mentis cum corpo
exorti.

Præterea etiam doceor à naturâ va
circa meum corpus alia corpora exiſte,
ex quibus nonnulla mihi proſequenda ſu,
alia fugienda. Et certe ex eo quòd va
diverſos ſentiam colores, ſonos, odo
ſapor

ſapores, calorem, duritiem, & ſimilia, recte concludo, aliquas eſſe in corporibus, à quibus variæ iſtæ ſenſuum perceptiones adveniunt, varietates iis reſpondentes, etiamſi forte iis non ſimiles; atque ex eo quod quædam ex illis perceptionibus, mihi gratæ ſint, aliæ ingratæ, plane certum eſt meum corpus, ſive potius me totum, quatenus ex corpore & mente ſum compoſitus, variis commodis & incommodis à circumjacentibus corporibus affici poſſe.

Multa vero alia ſunt quæ etſi videar à naturâ doctus eſſe, non tamen revera ab ipſa, ſed à conſuetudine quadam inconſiderate judicandi accepi, atque ideo falſa eſſe facile contingit; ut quod omne ſpatium, in quo nihil plane occurrit quod meos ſenſus moveat, ſit vacuum; quod in corpore, exempli gratia, calido aliquid ſit plane ſimile ideæ caloris quæ in me eſt: in albo aut viridi ſit eadem albedo aut viriditas quam ſentio; in amaro aut dulci idem ſapor & ſic de cæteris: quod & aſtra & turres, & quævis alia remota corpora ejus ſint tantùm magnitudinis & figuræ, quam ſenſibus meis exhibent, & alia ejuſmodi. Sed ne quid in hac re non ſatis diſtincte percipiam accuratiùs debeo definire quid proprie intelligam cùm dico me aliquid doceri à natura; nempe hìc naturam ſtrictiùs ſumo,

quàm pro complexione eorum omnium quæ mihi à Deo tributa ſunt ; in hac enim complexione multa continentur quæ ad mentem ſolam pertinent, ut quòd percipiam id quod factum eſt infectum eſſe non poſſe, & reliqua omnia quæ lumine naturali ſunt nota, de quibus hîc non eſt ſermo ; multa etiam quæ ad ſolum corpus ſpectant, ut quòd deorſum tendat, & ſimilia de quibu etiam non ago, ſed de iis tantùm quæ mihi ut compoſito ex mente & corpore à Dec tributa ſunt : ideóque hæc natura doce quidem ea refugere quæ ſenſum doloris in ferunt, & ea proſequi quæ ſenſum volupta tis, & talia : ſed non apparet illam præ terea nos docere ut quicquam ex iſtis ſen ſuum perceptionibus ſine prævio intellectu examine de rebus extra nos poſitis conclu damus, quia de iis verum ſcire ad mente ſolam, non autem ad compoſitum vid tur pertinere. Ita quamvis ſtella non m gis oculum meum quàm ignis exiguæ f cis afficiat, nulla tamen in eo realis, ſi poſitiva propenſio eſt ad credendum illa non eſſe majorem, ſed hoc ſine ratione ineunte ætate judicavi; & quamvis ad igne accedens ſentio calorem, ut etiam ad eu dem nimis prope accedens ſentio dol rem, nulla profectò ratio eſt quæ ſuad in igne aliquid eſſe ſimile iſti calori ; ut r

q

ue etiam iſti dolori , ſed tantummodò in o aliquid eſſe , quodcunque demum ſit uod iſtos in nobis ſenſus caloris vel dolo-is efficiat : & quamvis etiam in aliquo ſpa-o nihil ſit quod moveat ſenſum , non ideo quitur in eo nullum eſſe corpus , ſed ideo me in his aliiſque permultis ordi-em naturæ pervertere eſſe aſſuetum , quia empe ſenſuum perceptionibus , quæ pro-riè tantùm à naturâ datæ ſunt ad menti gnificandum quænam compoſito , cujus ars eſt , commoda ſint vel incommoda t eatenus ſunt ſatis claræ & diſtinctæ , tor tanquam regulis certis ad immedia-e dignoſcendum quænam ſit corporum xtra nos poſitorum eſſentia , de quâ ta-nen nihil niſi valde obſcure & confuſe ſi-nificant.

Atqui jam ante ſatis perſpexi quâ ratio-ne , non obſtante Dei bonitate , judicia mea lſa eſſe contingat. Sed nova hîc occurrit ifficultas circa illa ipſa quæ tanquam per-quenda vel fugienda mihi à natura exhi-entur ; atque etiam circa internos ſenſus quibus errores videor deprehendiſſe : Ut ùm quis grato cibi alicujus ſapore delu-us venenum intus latens aſſumit : Sed nem-e tunc tantum à natura impellitur ad illud ppetendum in quo gratus ſapor conſiſtit; on autem ad venenum quod plane ignorat;

nihil-

nihilque hinc aliud concludi poteſt quàm
naturam iſtam non eſſe omniſciam : quod
non mirum, quia cum homo ſit res limitata
non alia illi competit quàm limitatæ per-
fectionis.

At vero non raro etiam in iis erramus
ad quæ à natura impellimur ; ut cum ii qui
ægrotant, potum, vel cibum appetunt ſi-
paulo poſt nociturum. Dici forſan h
poterit illos ob id errare quod natura eorum
ſit corrupta : ſed hoc difficultatem n
tollit, quia non minus vere homo ægrot
creatura Dei eſt quàm ſanus ; nec proin
minus videtur repugnare illum à Deo f
lacem naturam habere. Atque ut hor
logium ex rotis, & ponderibus confectu
non minus accurate leges omnes naturæ c
ſervat, cum male fabricatum eſt, & ho
non recte indicat, quam cum omni ex pa
artificis voto ſatisfacit : Ita ſi conſider
hominis corpus quatenus machinament
quoddam eſt ex oſſibus, nervis, muſculis,
nis, ſanguine, & pellibus ita aptum & co
poſitum, ut, etiamſi nulla in eo mens exiſ
ret eoſdem tamen haberet omnes motus
nunc in eo non ab imperio voluntatis,
proinde à mente procedunt, Facile agno
illi æque naturale fore, ſi, exempli cauſa,
drope laboret, eam faucium ariditatem p
quæ ſitis ſenſum menti inferre ſolet, at

et

tiam ab illa ejus nervos, & reliquas partes :a diſponi ut potum ſumat ex quo morbus ugeatur; quàm cum nullum tale in eo viium eſt, à ſimili faucium ſiccitate moeri ad potum ſibi utile aſſumendum. Et uamvis reſpiciens ad præconceptum horoogii uſum dicere poſſim illud, cum horas on recte indicat, à natura ſua deflectere; Atque eodem modo conſiderans machinanentum humani corporis tanquam comaratum ad motus qui in eo fieri ſolent, puem illud etiam à natura ſua aberrare, ſi jus fauces ſint aridæ, cum potus ad ipſius onſervationem non prodeſt; ſatis tamen nimadverto hanc ultimam naturæ accepionem ab altera multum differre; hæc nim nihil aliud eſt quàm denominatio à ogitatione mea hominem ægrotum, & orologium male fabricatum, cum idea honinis ſani, & horologii recte facti comparante dependens, rebuſque de quibus dicitur xtrinſeca; per illam vero aliquid intelligo uod revera in rebus reperitur, ac proinde onnihil habet veritatis.

At certe etiamſi reſpiciendo ad corpus ydrope laborans, ſit tantum denominatio extrinſeca cum dicitur ejus natura eſſe corrupta, ex eo quod aridas habeat fauces, nec tamen egeat potu; reſpiciendo tamen ad compoſitum, ſive ad mentem tali corpori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

unitam,non eſt pura denominatio, ſed veru
error naturæ quod ſitiat cum potus eſt ipſ
nociturus; ideoque hîc remanet inquiren
dum quo pacto bonitas Dei non impedia
quo minus natura ſic ſumpta ſit fallax.

Nempe imprimis hîc adverto magnan
eſſe differentiam inter mentem & corpus, i
eo quod corpus ex natura ſua ſit ſemper di
viſibile, mens autem plane indiviſibilis; nai
ſane cum hanc conſidero, ſive meipſum qua
tenus ſum tantum res cogitans, nullas in m
partes poſſum diſtinguere, ſed rem plan
unam & integram me eſſe intelligo:
quamvis toti corpori tota mens unita eſ
videatur, abſciſſo tamen pede, vel brachi
vel quavis alia corporis parte, nihil ideo d
mente ſubductum eſſe cognoſco; neq
etiam facultates volendi, ſentiendi, intel
gendi,&c. ejus partes dici poſſunt, quia u
& eadem mens eſt quæ vult, quæ ſentit, q
intelligit. Contra vero nulla res corpore
ſive extenſa poteſt á me cogitari quam n
facile in partes cogitatione dividam, atq
hoc ipſo illam diviſibilem eſſe intelligam
quod unum ſufficeret ad me docendu
mentem à corpore omnino eſſe diverſa
ſi nondum illud aliunde ſatis ſcirem.

Deinde adverto mentem non ab om
bus corporis partibus immediate affic
ſed tantummodo à cerebro, vel forte eti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ab una tantum exigua ejus parte, nempe ab ea in qua dicitur eſſe ſenſus communis; quæ quotieſcunque eodem modo eſt diſpoſita, menti idem exhibet, etiamſi reliquæ corporis partes diverſis interim modis poſſint ſe habere, ut probant innumera experimenta quæ hîc recenſere non eſt opus.

Adverto præterea eam eſſe corporis naturam ut nulla ejus pars poſſit ab alia parte aliquantum remota moveri, quin poſſit etiam moveri eodem modo à qualibet ex iis quæ interjacent, quamvis illa remotior nihil agat. Ut exempli cauſa in fune A, B, C, D, ſi trahatur ejus ultima pars D, non alio pacto movebitur prima A, quàm moveri etiam poſſet ſi traheretur una ex intermediis B, vel, C, & ultima D, maneret immota: Nec diſſimili ratione, cum ſentio dolorem pedis, docuit me Phyſica, ſenſum illum fieri ope nervorum per pedem ſparſorum, qui inde ad cerebrum uſque funium inſtar extenſi; dum trahuntur in pede trahunt etiam intimas cerebri partes ad quas pertingunt, quemdamque motum in iis excitant, qui inſtitutus eſt à natura ut mentem afficiat ſenſu doloris tanquam in pede exiſtentis: Sed quia illi nerui per tibiam, crus, lumbos, dorſum, & collum tranſire debent, ut à pede ad cerebrum perveniant, poteſt contingere ut etiamſi eorum

pars

pers quæ eſt in pede non attingatur , ſed aliqua tantùm ex intermediis , idem plane ille motus fiat in cerebro qui fit pede male affecto , ex quo neceſſe erit ut mens ſentiat eundem dolorem : & idem de quolibet alio ſenſu eſt putandum.

Adverto denique quandoquidem unuſquiſque ex motibus qui fiunt in eâ parte cerebri quæ immediate mentem afficit , non niſi unum aliquem ſenſum illi infert , nihi hac in re melius poſſe excogitari , quàm ſ eum inferat qui ex omnibus quos inferr poteſt ad hominis ſani conſervationem quam maxime, & quam frequentiſſime con ducit ; Experientiam autem teſtari tales eſſ omnes ſenſus nobis à naturâ inditos ; a proinde nihil plane in iis reperiri , quo non Dei potentiam , bonitatémque teſtetu Ita , exempli cauſa , cùm nervi qui ſunt i pede, vehementer, & præter conſuetudine moventur , ille eorum motus per ſpinæ do medullam ad intima cerebri pertingens i menti ſignum dat ad aliquid ſentiendu nempe dolorem tanquam in pede exiſte tem , à quo illa excitatur ad ejus cauſa ut pedi infeſtam , quantum in ſe eſt , am vendam. Potuiſſet vero natura hominis Deo ſic conſtitui ut ille idem motus in c rebro quidvis aliud menti exhiberet ; nem vel ſeipſum , quatenus eſt in cerebro ;

quate

quatenus eſt in pede; vel in aliquo ex locis intermediis, vel denique aliud quidlibet; id nihil aliud ad corporis conſervationem æque conduxiſſet. Eodem modo cum potu indigemus, quædam inde oritur ſiccitas in gutture nervos ejus movens, & illorum ope cerebri interiora; hicque motus mentem afficit ſenſu ſitis, quia nihil in toto hoc negotio nobis utilius eſt ſcire quam quod potu ad conſervationem valetudinis egeamus, & ſic de cæteris.

Ex quibus omnino manifeſtum eſt, non obſtante immenſa Dei bonitate, naturam hominis ut ex mente & corpore compoſiti non poſſe non aliquando eſſe fallacem. Nam ſi quæ cauſa non in pede, ſed in alia quavis ex partibus per quas nervi à pede ad cerebrum porriguntur, vel etiam in ipſo cerebro eundem plane motum excitet qui ſolet excitari pede male affecto, ſentietur dolor tanquam in pede, ſenſuſque naturaliter falletur, quia cum ille idem motus in cerebro non poſſit niſi eundem ſemper ſenſum menti inferre, multóque frequentius oriri ſoleat à cauſa quæ lædit pedem, quàm ab alia alibi exiſtente, rationi conſentaneum eſt ut pedis potius, quàm alterius partis dolorem menti ſemper exhibeat. Et ſi quando faucium ariditas non ut ſolet ex eo quod ad corporis valetudinem potus conducat, ſed

ex

ex contraria aliqua cauſa oriatur, ut in hydropico contingit, longe melius eſt illam tunc fallere, quam ſi contra ſemper falleret cum corpus eſt bene conſtitutum, & ſic de reliquis.

Atque hæc conſideratio plurimum juvat non modo ut errores omnes quibus natura mea obnoxia eſt animadvertam, ſed etiam ut illos aut emendare, aut vitare facile poſſim. Nam ſane cum ſciam omnes ſenſus circa ea quæ ad corporis commodum ſpectan multo frequentius verum indicare quam fal ſum, poſſimque uti fere ſemper pluribus e iis ad eandem rem examinandam; & inſupe memoria, quæ præſentia cum præcedentibu connectit; & intellectu, qui jam omnes e randi cauſas perſpexit, non amplius vere debeo ne illa quæ mihi quotidie à ſenſib exhibentur ſint falſa, ſed hyperbolicæ ſup riorum dierum dubitationes ut riſu dign ſunt explodendæ; Præſertim ſumma illa ſomno, quem à vigilia non diſtinguebam nunc enim adverto permagnum in utrumque eſſe diſcrimen in eo quod nu quam inſomnia cum reliquis omnibus act nibus vitæ à memoria conjungantur, ut quæ vigilanti occurrunt; nam ſane ſi q dum vigilo mihi derepente appareret, timque poſtea diſpareret, ut fit in ſomnis, ſcilicet ut nec unde veniſſet, nec quo ab

videre

derem,non immerito ſpectrum potius, aut
hantaſma in cerebro meo effictum , quam
erum hominem eſſe judicarem : Cum vero
æ res occurrunt, quas diſtincte unde,ubi,&
uando mihi adveniant adverto , earumque
erceptionem abſque ulla interruptione cum
ota reliqua vita connecto, plane certus ſum
on in ſomnis ſed vigilanti occurrere. Nec
e ipſarum veritate debeo vel minimum du-
itare,ſi poſtquam omnes ſenſus, memoriam
x intellectum ad illas examinandas convo-
avi, nihil mihi quod cum cæteris pugnet ab
llo ex his nuntietur. Ex eo enim quod
Deus non ſit fallax ſequitur omnino in tali-
us me non falli. Sed quia rerum agenda-
um neceſſitas non ſemper tam accurati
xaminis moram concedit, fatendum eſt hu-
nanam vitam circa res particulares ſæpe er-
oribus eſſe obnoxiam, & naturæ noſtræ in-
irmitas eſt agnoſcenda.

OBJE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIONES
Doctorum aliquot virorum in præcedentes Meditationes cum reſponſionibus Authoris.

Primæ Objectiones.

VIRI CLARISSIMI,

Ut vidi vos omnino iſti[...] animi eſſe, ut ſcripta Domi[...] Carteſii penitius inſpiciam, non debui h[...] in cauſa viris mihi undequáque amiciſſim[...] non obtemperare; tum ut hoc ipſo videa[...] quanti vos æſtimem, tum etiam ut conſt[...] quantum & viribus meis, & ingenio de[...] ut in poſterum & ametis pluſculum, ſi i[...] digeo, & minus oneri ſitis ſi non ſuffici[...] Eſt ſane D. Carteſius quantum animadve[...] vir ingenii maximi, ſummæque modeſti[...] quales vel ipſe Momus amet ſi adſit. Co[...] to, inquit, ergo ſum, imo ipſa cogitat[...] aut mens ſum ita: atqui cogitando, id[...] rerum in me habeo, ac imprimis ide[...] entis perfectiſſimi & infiniti. Etiam: il[...] autem cauſa ego non ſum, qui ejus real[...] tem objectivam non æquo, ergo alic[...]

c[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

auſa ejus eſt me perfectius , ac proinde ali-
uid præter me eſt , aliquid me perfectius
ſt ; aliquis qui non quovis modo ens eſt,
ed ſimpliciter , & incircumſcripte , totum
ſſe in ſe pariter complexus , & velut cauſa
nticipans, ut habet Dionyſ. de divin. nom.
ap. 8.

Hîc vero cogor paululum ſubſiſtere ne
tiger nimiùm : jam enim ingenium mihi
ſtuat inſtar fluctuantis Euripi : ajo , nego,
obo, refello iterum, diſſentire à viro nolo,
ſentiri non poſſum. quam enim , quæſo,
uſam idea requirit ? aut fare quid idea ſit.
ſt ipſa res cogitata quatenus objective eſt
intellectu. ſed quid eſt eſſe objective in
tellectu? olim didici : eſt ipſum actum in-
llectus per modum objecti terminare:quod
ne extrinſeca denominatio eſt, & nihil rei.
cut enim, videri, nihil aliud eſt quam actum
ſionis in me tendere ; ita cogitari , aut
jective eſſe in intellectu , eſt mentis cogi-
tionem in ſe ſiſtere & terminare ; quod re
motâ, immutatâque, quin & non exiſtente
ri poteſt. quid ergo cauſam ejus inquiro
od actu non eſt , quod nuda denominatio,
nihil eſt.

Et tamen , inquit , magnum iſtud inge-
um , *quòd hæc idæa realitatem objectivam*
nc , vel illam contineat potiùs quam aliam,
c profectò habere debet ab aliquâ cauſâ. Imo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

à nulla : realitas enim objectiva pura denominatio eſt , actu non eſt. Cauſa autem realem influxum donat , & actualem : illam iſtud quod actu non eſt non recipit , ac proinde actualem cauſæ effluxum non patitur, nedum requirit. Ergo ideas habeo, cauſam earum non habeo, tantum abeſt ut me majorem, & infinitam.

At ſi idearum cauſam non das , rationem ſaltem aſſigna cur hæc idea hanc realitatem objectivam potiùs contineat quàm illam. Opportunè admodum; non ſoleo enim cum amicis parce agere , ſed quàm largiſſime. Illud univerſim dico de ideis omnibus , quod D. Carteſius aliàs de triangulo *Etſi fortaſſe* , inquit , *talis figura nullibi gen tium extra cogitationem meam exiſtat , nec un quam extiterit , eſt tamen profectò determinat quædam ejus natura , ſive eſſentia , ſive form immutabilis & æterna.* Eſt nempe ætern illa veritas , quæ cauſam non poſtulat. Sc pham , Scapham eſſe , & nihil aliud ; D vum, Davum eſſe, non Oedipum. Si tam mordicus rationem exigis , imperfectio e intellectus noſtri qui infinitus non eſt ; cu enim univerſum quod eſt ſimul & ſem vno complexu non comprehendat , bonu omne dividit , & partitur ; atque ita qu totum parturire non poteſt ſenſim concip aut, ut etiam ajunt, inadæquatè.

Per

Pergit porrò, vir *atqui*, inquit, *quantum-*
s imperfectus ſit iſte eſſendi modus quo res
objectivè in intellectu per ideam, non tamen
fectò planè nihil eſt, nec proinde à nihilo eſſe
eſt. Æquivocatio eſt, ſi enim, *nihil*, idem
quod ens non actu, omnino nihil eſt,
ia non eſt actu, atque ita à nihilo eſt, id eſt
n à cauſa aliqua: Si verò, *nihil*, fictum
id dicit, quod vulgò *ens rationis* indige-
nt, non eſt, *nihil*, ſed reale aliquid quod
tincte concipitur. Et tamen quia ſolum
ncipitur, & actu non eſt; concipi quidem,
cauſari minime poteſt.

Sed ulterius. *quærere libet, an ego ipſe ha-*
s illam ideam eſſe poſſem, ſi tale ens nullum
ſteret, nempe à quo idea entis me perfe-
oris procedat, ut immediate ante dicit,
npe, inquit, *à quo eſſem? à me ſcilicet, vel*
arentibus, vel ab aliis, &c. *Atqui ſi à me*
m, nec dubitarem, nec optarem, nec omnino
cquam mihi deeſſet; omnes enim perfectiones,
rum idea aliqua in me eſt, mihi dediſſem, at-
ita ipſemet Deus eſſem. Si verò ab alio ſum,
dẽ ad illud deveniam quod à ſe eſt; & ita
illo, idem quod de me, eſt argumentum.
ı demum ipſa illa via eſt quam & S. Tho-
s ingreditur, quam vocat viam à cauſali-
: cauſæ efficientis, eámque deſumpſit ex
loſopho; niſi quòd iſti de cauſis idearum
: ſint ſolliciti. Et forte opus nõ erat; quidni

enim ſtricte, rectáque incedam? Cogit ergo ſum, imo ipſa mens & cogitatio ſum Illa autem mens & cogitatio aut à ſeip eſt, aut ab alio; ſi hoc, iſtud porro à quo Si à ſe eſt, ergo Deus eſt; Quod enim à eſt, omnia ſibi ipſi facile dederit.

Rogo virum, obſecróque ut avidu Lectorem, & forte minùs intelligentem non celet; accipitur enim, *à ſe*, duplici mod Primo poſitive, nempe à ſeipſo ut à cau atque ita quod à ſe eſſet, ſibique ipſi da eſſe ſuum, ſi prævio delectu ſibi daret qu vellet, haud dubie ſibi omnia daret, a que adeo Deus eſſet. Secundo, accipit *à ſe*, negative, ut ſit idem quod, *ſeip* aut, *non ab alio*: atque hoc modo, quant memini, ab omnibus accipitur.

Nunc vero ſi aliquid à ſe eſt, id eſt n ab alio; quomodo probem iſtud om complecti & eſſe infinitum? Iam enim n audio ſi dicas, ſi à ſe eſt, ſibi facile om dediſſet; nec enim à ſe eſt ut à cauſa, ſibi prævium fuit, ut ante deligeret qu eſſet poſtmodum, ſcio me aliquando Suarem audiviſſe: omnis limitatio eſt cauſa, ideo enim limitata, finitáque res vel quia cauſa majus, perfectiúſque nihil potuit, aut quia non voluit: ſi e aliquid à ſe eſt, & non à cauſa, profe illimitatum eſt & infinitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Ego vero non omnino acquieſco; Quid ſi enim limitatio ſit ab intrinſecis principiis conſtituentibus, hoc eſt ab ipſa formâ & eſſentia, quam tamen nondum infinitam eſſe probaſti, quantumvis à ſe ſit, hoc eſt non ab alio? ſane, calidum ſi ſupponas calidum eſſe, ex intrinſecis principiis conſtituentibus calidum erit, & non frigidum, licet imagineris à nullo eſſe iſtud ipſum quod eſt. Non dubito D. Carteſio rationes non deeſſe quibus ſubſtituat illud quod alij fortaſſis non ſatis clare præſtiterunt.

Tandem mihi cum viro convenit; Illud pro regula generali ſtatuit: quicquid clare, diſtinctéque cognoſco, iſtud ſane ens verum eſt. Imo quicquid cogito, verum eſt: iam enim à puero pene chymeris omnibus, & cuivis enti rationis aqua & igne interdiximus; nulla námque potentia à proprio objecto deviare poteſt; voluntas ſi movetur, in bonum tendit, quin nec ſenſus ipſi errant; viſus enim videt id quod videt, auris audit id quod audit, & ſi aurichalcum vides, bene vides; ſed erras cùm judicio tuo aurum eſſe decernis id quod vides. Ita ut D. C. meritiſſime omnem errorem judicio, & voluntati expenſum ferat.

Sed nunc ex regula iſta infer quod volebas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

bas. Atqui ens infinitum clarè, diſtinctéq
cognoſco, ergo ens verum eſt & aliqui
interrogabit non nemo; claréne diſtinct
que cognoſcis ens infinitum? quid ergo ſ
vult tritum iſtud, & vulgo notum: *infi*
tum qua infinitum eſt ignotum. Si enim e
cum de Chiliagono cogito, figuram
quam confuſe mihi repræſentans, non c
liagonum ipſum diſtincte imaginor, aut
gnoſco, quia mille ejus latera non diſtin
intueor: ſane rogabit ille, quomodo inſi
tum ut infinitum diſtincte & non con
tantum cogitet, ſi infinitas ejus perfect
nes, quibus conſtat, clare, & velut ad c
lum videre non poſſit?

Et forte iſtud eſt quod ſanctus Tho
voluit, cum enim negaſſet hanc prop
tionem per ſe notam eſſe: *Deus eſt*, ob
ſibi ex Damaſceno: omnibus cognitio
ſtendi Deum naturaliter inſerta eſt;
Deum eſſe eſt per ſe notum. Et reſpon
cognoſcere Deum eſſe in aliquo comm
ſub quadam, inquit, confuſione, in q
tum ſcilicet Deus eſt hominis beatitudo
naturaliter nobis inſertum eſt: ſed ho
quit, non eſt ſimpliciter cognoſcere *D*
eſſe; ſicut cognoſcere venientem, non e
gnoſcere Petrum, quamvis Petrus ſ
niens, &c. quaſi dicat Deum ſub ra
communi, aut finis ultimi, aut etiam

entis, & perfectiſſimi, aut denique ſub ratione complectentis confuſe & in genere omnia, cognoſci : ſed non ſub præciſâ ratione ſui eſſe, ita enim infinitus eſt, & nobis ignotus. Scio D. C. facile ſic interroganti reſponſurum eſſe. Credo tamen quod ex illis quæ exercitii ego cauſa ſolum allego, iſtud Boëtii recordabitur, quod quædam ſunt communes animi conceptiones, & per ſe notæ apud ſapientes tantùm; Adeo ut mirandum non ſit ſi multum interrogent qui plus ſapere deſiderant; ſique his rebus diutius immorentur, quas ut primum totius negotii fundamentum inculcatas eſſe noverunt; & tamen ſine magna inveſtigatione non intelligunt.

Itaque permittamus; aliquis claram diſtinctámque ideam habeat entis ſummi, & perfectiſſimi; quid inde promoves ulterius? nempe iſtud infinitum ens exiſtere, idque ita certo, *ut in eodem ad minimùm certitudinis gradu Dei exiſtentia apud me eſſe debeat, in quo fuerunt hactenus mathematicæ veritates : adeò ut non magis repugnet cogitare Deum (hoc eſt ſummè perfectum) cui deſit exiſtentia, (hoc eſt aliqua perfectio) quàm cogitare montem cui deſit vallis.* Ibi totius rei cardo eſt, qui nunc cedit victum ſe fateatur oportet : mihi, quia cum fortiori ago, libet paululum velitari, ut cum vincendus ſim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nonnihil tamen differam quod vitare non poſſum.

Ac in primis, etſi modo authoritate non agimus, ſed ratione tantum; tamen ne ex libidine maximo ingenio videar reluctari ipſum potiùs S. Thomam audite; objici ſibi; intellecto quid ſignificet hoc nome Deus, ſtatim habetur quod Deus eſt, ſigni ficatur enim hoc nomine id quo majus ſigni ficari non poteſt: majus autem eſt quod e in re & in intellectu, quàm quod eſt in ir tellectu tantum: unde cùm intellecto hc nomine *Deus* ſtatim ſit in intellectu, ſ quitur etiam quod ſit in re: quod argume tum in forma ita reddo. Deus eſt quo m jus ſignificari non poteſt, ſed illud quo m jus ſignificari non poteſt includit exiſte tiam, ergo Deus ipſo nomine, vel concep ſuo includit exiſtentiam, ac proinde ſi exiſtentia nec concipi, nec eſſe poteſt. nu amabo vos, nunquid ipſum hoc argument eſt D. Carteſii? S. Thomas Deum definit; quo majus ſignificari non poteſt: C. vocat eum Ens ſumme perfectum, ſane majus ſignificari non poteſt. S. Thon ſubſumit: id quo majus ſignificari poteſt, includit exiſtentiam; alioqui eo jus aliquid ſignificari poteſt, nempe id q etiam exiſtentiam ſignificatur includere At nunquid D. C. idem ſubſumere vide

D

Deus eſt ens ſumme perfectum, atqui ens ſumme perfectum exiſtentiam includit, alioqui ſumme perfectum non eſſet. Infert S. Thomas, ergo cùm intellecto hoc nomine *Deus* ſtatim in ipſo intellectu ſit; ſequitur etiam quòd ſit in re: hoc eſt, eo ipſo quòd in ipſo conceptu eſſentiali entis quo majus ſignificari non poteſt involuatur exiſtentia, ſequitur illud ipſum ens eſſe. Idem Dominus Carteſius infert: *atqui*, inquit, *ex eo quòd non poſſum cogitare Deum niſi exiſtentem, ſequitur exiſtentiam ab eo eſſe inſeparabilem, ac proinde illum revera exiſtere.* Nunc vero S. Thomas & ſibi, & D. Carteſio reſpondeat. *Dato*, inquit, *quòd quilibet intelligat hoc nomine* Deus *ſignificari hoc quòd dicitur, ſcilicet illud quo majus cogitari non poteſt, non tamen propter hoc ſequitur quòd intelligat id quòd ſignificatur per nomen, eſſe in rerum natura, ſed in apprehenſione intellectus tantùm. Nec poteſt argui quòd ſit in re, niſi daretur quòd ſit in re aliquid, quo majus cogitari non poteſt, quod non eſt datum à ponentibus Deum non eſſe.* Ex quo ego quoque breviter reſpondeo; etiamſi detur ens ſumme perfectum ipſo nomine ſuo importare exiſtentiam; tamen non ſequitur ipſammet illam exiſtentiam in rerum natura actu quid eſſe, ſed tantùm cum conceptu entis ſummi conceptum exiſtentiæ inſeparabiliter eſſe

conjunctum. Ex quo non inferas exiſtentiam Dei actu quid eſſe, niſi ſupponas illud ens ſummum actu exiſtere, tunc enim & omnes perfectiones, & hanc quoque realis exiſtentiæ actu includet.

Ignoſcite viri clariſſimi, laſſus ſum; lu dam paululū. Complexum hoc, *Leo exiſten* utrumque includit, & quidem eſſentialiter nempe leonem, & modum exiſtentiæ; enim alterutrum demas, idem hoc com plexum non erit. Nunc autem, nunquid a æterno Deus hoc compoſitum clare, diſtin ctéque cognovit? & nunquid idea hujus com poſiti, ut compoſitum, utrámque ejus par tem eſſentialiter involuit? hoc eſt, nunqui exiſtentia de eſſentia hujus compoſiti eſ *Leo exiſtens.* Et tamen diſtincta cognit Dei, diſtincta, inquam, cognitio Dei æterno non neceſſariò urget alterutra partem hujus compoſiti eſſe, niſi ſupp nas ipſum compoſitum eſſe: tunc eni eſſentiales ſuas perfectiones omnes, ac pr inde etiam actualem exiſtentiam involuer Ita quoque etiamſi diſtinctè cognoſcam e ſummum; & licet ens ſumme perfectum conceptu ſuo eſſentiali exiſtentiam inc dat, non tamen ſequitur exiſtentiam me actu quid eſſe, niſi ſupponas ens illud ſu mum eſſe, tunc enim ut omnes ſui per ctiones, ita etiam hanc exiſtentiam actu

clud

cludet. Atque ita ens illud ſumme perfe-ctum exiſtere aliunde probandum erit.

De eſſentia animæ, ejúſque diſtinctione à corpore pauca dicam. Fateor enim magnum iſtud ingenium jam ita me defatigavit ut ulteriùs pene nihil poſſim. diſtinctionem animæ à corpore ſi ſit, videtur probare ex eo quod diſtinctè, & ſeorſim concipi poſſint. Ubi virum doctiſſimum cum Scoto committo: dicit ipſe ad hoc quod unum ab alio diſtinctè, & ſeorſim concipiatur, ſufficere diſtinctionem quam vocat *formalem*, & *objectivam*, quam mediam ponit inter *realem*, & *rationis*, atque ita diſtinguit juſtitiam divinam, & ejus miſericordiam: habent enim, inquit, ante omnem operationem intellectus rationes formales diverſas, ita ut jam tunc una non ſit alia: & tamen non ſequitur; ſeorſim juſtitia à miſericordia concipi poteſt, ergo & ſeorſim exiſtere. Sed omnino video me epiſtolæ modum exceſſiſſe. Hæc ſunt quæ de propoſita re dicenda habui. Vos vero, Clariſſimi viri, diſpicite quid melius eſſe judicetis. Si à me ſtatis, facile Dominum de Cartes amicitia obruemus, ne in poſterum male me ſit habiturus ſi paululum ei contradixerim. Si ab illo eſtis, manus do, victus ſum, ídque libentius, ne iterum vincar. Valete.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Reſponſio Authoris ad primas Objectiones.

VIRI CLARISSIMI,

Fortem ſane adverſarium mih
concitaſtis, cujúſque ingenium, & doctri-
na multum mihi negotii faceſſere potui
ſent, niſi pius, & perhumanus Theologu
Dei cauſæ, ejúſque etiam qualicunque pa
trono favere maluiſſet, quàm illam ſerio im
pugnare. Sed quamvis iſta in eo prævaric
tio perhoneſta ſit, non tamen æque in m
colluſio eſſet laudanda: Ideóque hîc ma
ejus in me juvando artificium exponere
quàm velut adverſario reſpondere.

Imprimis præcipuam meam rationem
ad exiſtentiam Dei probandam paucis co
plexus eſt, ut tanto melius lectorum m
moriæ inhæreret, iiſque breviter conceſ
quæ ſatis clare demonſtrata eſſe judicav
atque ita authoritate ſua firmatis, in ill
unum inquiſivit à quo difficultas præcip
dependet, nempe quidnam hîc per n
men *ideæ* intelligendum ſit, & quam c
ſam iſta idea requirat. Scripſi autem, *ide*
eſſe ipſam rem cogitatam, quatenus eſt obje
vè in intellectu, quæ verba plane al
quám à me dicantur fingit à ſe intell

ut occaſionem det illa clarius explicandi. *Eſſe*, inquit, *objectivè in intellectu eſt ipſum actum intellectus per modum objecti terminare, quod tantùm intrinſeca denominatio eſt, & nihil rei, &c.* Ubi advertendum illum reſpicere ad rem ipſam tanquam extra intellectum poſitam, ratione cujus eſt ſane extrinſeca denominatio quod ſit objective in intellectu; me autem loqui de ideá quæ nunquam eſt extra intellectum, & ratione cujus *eſſe objectivè* non aliud ſignificat quàm eſſe in intellectu eo modo quo objecta in illo eſſe ſolent. Ita, exempli gratia, ſi quis quærat quid Soli accidat ex eo quod ſit objective in meo intellectu, optime reſpondetur nihil ei accidere niſi extrinſecam denominationem, quod nempe operationem intellectus per modum objecti terminet: ſi autem de idea Solis quæratur quid ſit, & reſpondeatur illam eſſe rem cogitatam, quatenus eſt objective in intellectu, nemo intelliget illam eſſe ipſum ſolem, quatenus in eo extrinſeca iſta denominatio eſt: neque ibi, *objectivè eſſe in intellectu*, ſignificabit ejus operationem per modum objecti terminare, ſed in intellectu eo modo eſſe quo ſolent ejus objecta, adeo ut idea ſolis ſit ſol ipſe in intellectu exiſtens, non quidem formaliter, ut in cœlo, ſed objective, hoc eſt eo modo quo objecta in intellectu eſſe ſolent, qui ſane

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſendi modus longe imperfectior eſt quàm
ille quo res extra intellectum exiſtunt; ſe
non idcirco plane nihil eſt, ut jam an
ſcripſi. Cumque doctiſſimus Theologus d
cit eſſe æquivocationem in illis verbis, vid
tur me ejus quam mox notavi monere v
luiſſe, ne forte illam ignorarem. Ait eni
primo rem ita exiſtentem in intellectu p
ideam non eſſe ens actu, hoc eſt non eſ
quid extra intellectum poſitum, quod veru
eſt; deinde ait etiam eandem non e
fictum quid, ſive ens rationis, ſed reale a
quid, quod diſtincte concipitur: quib
verbis omne id quod aſſumpſi admitti
ſed addit tamen, quia ſolum concipitur,
non actu eſt, (hoc eſt, quia tantum id
eſt, & non res extra intellectum poſit
concipi quidem at cauſari minime poſſ
hoc eſt cauſa non indigere ut extra intel
ctum exiſtat, quod fateor: ſed ſane indi
cauſa ut concipiatur, & de hac ſola quæ
eſt. Ita ſi quis habeat in intellectu ide
alicujus machinæ ſummo artificio excog
tæ, merito profecto quæri poteſt quæn
ejus ideæ ſit cauſa; neque ſatisfaciet ſi
dicat illam extra intellectum nihil eſſe,
proinde poſſe cauſari, ſed tantum conc
nihil enim aliud hîc quæritur quàm
ſit cauſa quare concipiatur; neque et
ſatisfaciet qui dicet intellectum ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ejus cauſam, nempe ut ſuæ operationis, de hac enim re non dubitatur, ſed tantum de cauſa artificii objectivi quod in ea eſt. Nam quod hæc idea machinæ tale artificium objectivum contineat potius quàm aliud, hoc profectò habere debet ab aliqua cauſa; eſtque idem reſpectu hujus artificium objectivum, quod reſpectu ideæ Dei realitas objectiva. Et quidem hujus artificii cauſa varia poteſt aſſignari, vel enim eſt realis aliqua talis machina prius viſa, ad cujus ſimilitudinem idea iſta formata eſt, vel magna Mechanicæ ſcientia quæ eſt in illo intellectu, vel forte magna ingenii ſubtilitas, cujus ope etiam ſine prævia ſcientia potuit illam invenire. Notandúmque omne artificium quod in idea illa eſt tantum objective, neceſſario eſſe debere in ejus cauſa, qualiſcúnque tandem illa ſit, vel formaliter, vel eminenter; Et idem etiam de realitate objectiva quæ eſt in idea Dei eſſe putandum. In quonam vero hæc ita erit niſi in Deo realiter exiſtente? Sed vidit optime hæc omnia vir perſpicax, ideóque fatetur peti poſſe cur hæc idea hanc realitatem objectivam potius contineat quàm illam, eique quæſtioni reſpondit primo, *de ideis omnibus idem eſſe quod ſcripſi de ideâ trianguli, nempe etſi forte triangulum nullibi gentium exiſtat, eſſe tamen ejus determinatam quan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quandam naturam, ſive eſſentiam, ſive forman immutabilem, & æternam. Atqu illam ait cauſam non poſtulare. Quo tamen non ſatisfacere ſatis vidit, etſi enin natura trianguli ſit immutabilis & æterna non tamen ideo minus quærere licet cu ejus idea ſit in nobis? Ideóque ſubjunxi *ſi tamen mordicùs rationem exigerem*, e *imperfectionem intellectus noſtri, &c.* q reſponſione non aliud videtur ſignifica voluiſſe, quàm nihil veriſimile hac de poſſe reſponderi ab iis qui à me volueri diſſentire. Neque enim profecto mag probabile eſt cauſam cur idea Dei ſit nobis eſſe imperfectionem intellectus n ſtri, quàm imperitiam artis mechanicæ e cauſam cur machinam aliquam valde ar ficioſam potius quàm aliam imperfectior imaginemur; nam plane ex adverſo, quis habeat ideam machinæ in qua om excogitabile artificium contineatur, i optime infertur ideam iſtam ab aliqua ca profluxiſſe, in qua omne excogitabile a ficium reipſa exiſtebat, etiamſi in ea tantum objective; eadémque ratione c habeamus in nobis ideam Dei, in omnis perfectio cogitabilis continetur, dentiſſime inde concludi poteſt iſtam ide ab aliqua cauſa pendere, in qua omnis perfectio etiam ſit, nempe in Deo re

exiſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

xiſtente. Neque ſane in uno major diffi-
ultas quàm in altero appareret, ſi quem-
dmodum omnes non ſunt periti mecha-
ici, nec idcirco ideas machinarum valde
rtificioſarum habere poſſunt, ita etiam
on haberent omnes eandem facultatem
leam Dei concipiendi; ſed quia illa om-
ium mentibus eodem modo eſt indita, nec
dvertimus unquam nobis aliunde quàm à
obiſmet ipſis advenire, ad naturam noſtri
ıtellectus pertinere ſupponimus. Et qui-
em non male, ſed aliud quid omittimus
uod præcipue eſt conſiderandum, & à
uo tota vis, & lux hujus argumenti de-
endet, nempe quod hæc facultas ideam
)ei in ſe habendi non poſſet eſſe in noſtro
ıtellectu, ſi hic intellectus tantum eſſet
ns finitum, ut revera eſt, nullámque ha-
eret ſui cauſam quæ eſſet Deus. Ideóque
lterius inquiſivi, an ego poſſem exiſtere
Deus non exiſteret, non tam ut di-
erſam à præcedenti rationem afferrem,
uàm ut eandem ipſam abſolutiùs expli-
arem.

Hìc vero vir nimis officioſus in locum
nvidioſum me adducit, confert enim meum
rgumentum cum alio quodam ex S. Tho-
na, & Ariſtotele deſumptum, ut ita veluti
ationem exigat, cur cùm eandem quam
lli viam eſſem ingreſſus, non tamen in
omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

omnibus eandem ſim ſecutus : Sed permi
tat quæſo de aliis me tacere , atque e
rum tantum quæ ipſe ſcripſi reddere r
tionem. Primo itaque non deſumpſi meu
argumentum ex eo quod viderem in ſenſib
libus eſſe ordinem , ſive ſucceſſionem qua
dam cauſarum efficientium ; tum qu
Deum exiſtere multo evidentius eſſe pu
vi quam ullas res ſenſibiles ; tam etia
quia per iſtam cauſarum ſucceſſionem n
videbar alio poſſe devenire , quàm ad i
perfectionem mei intellectus agnoſcenda
quod nempe non poſſim comprehend
quomodo infinitæ tales cauſæ ſibi mutuo
æterno ita ſucceſſerint , ut nulla fuerit p
ma. Nam certe ex eo quod iſtud non p
ſim comprehendere non ſequitur aliqu
primam eſſe debere , ut neque ex eo qu
non poſſim etiam comprehendere infi
tas diviſiones in quantitate finita ſequi
aliquam dari ultimam , ita ut ulterius
vidi non poſſit , ſed tantum ſequitur in
lectum meum , qui eſt finitus , non ca
re infinitum. Itaque malui uti pro fun
mento meæ rationis exiſtentia meiipſi
quæ à nulla cauſarum ſerie dependet , mi
que tam nota eſt ut nihil notius eſſe poſ
& de me non tam quæſivi à qua cauſa o
eſſem productus , quàm à qua tempore p
ſenti conſerver , ut ita me ab omni ca

rum ſucceſſione liberarem. Deinde non quæſivi quæ ſit cauſa mei, quatenus conſto mente & corpore, ſed præciſe tantum quatenus ſum res cogitans; quod puto non parum ad rem pertinere; nam ſic potui longe melius à præjudiciis me liberare, ad naturæ lumen attendere, interrogare meipſum, ac pro certo affirmare nihil in me, cujus nullo modo ſim conſcius, eſſe poſſe; quod plane aliud eſt quàm ſi ex eo quod videam me à patre genitum eſſe, patrem etiam ab avo eſſe conſiderarem; & quia in parentum parentes inquirendo non poſſem progredi in infinitum, ideo ad finem quærendi faciendum ſtatuerem aliquam eſſe cauſam primam. Præterea non tantum quæſivi quæ ſit cauſa mei, quatenus ſum res cogitans, ſed maxime etiam & præcipue quatenus inter cæteras cogitationes ideam entis ſumme perfecti in me eſſe animadverto; ex hoc enim uno tota vis demonſtrationis meæ dependet; Primo, quia in illa idea continetur quid ſit Deus, ſaltem quantum à me poteſt intelligi; &, juxta leges veræ Logicæ, de nulla unquam re quæri debet *an ſit*, niſi prius *quid ſit* intelligatur; Secundo quia illa ipſa eſt quæ mihi dat occaſionem examinandi an ſim à me, vel ab alio, & defectus meos agnoſcendi; ac poſtremo, illa eſt quæ docet non modo aliquam eſſe mei cauſam,

ſed

ſed præterea etiam in cauſa illa continer
omnes perfectiones, ac proinde illam Deum
eſſe. Denique non dixi impoſſibile eſſe u
aliquid ſit cauſa efficiens ſui ipſius ; et
enim aperte id verum ſit, quando reſtrin
gitur efficientis ſignificatio ad illas cauſa
quæ ſunt effectibus tempore priores, ve
quæ ab ipſis ſunt diverſæ, non tamen vi
detur in hac quæſtione ita eſſe reſtringenda
tum quia nugatoria quæſtio eſſet; qu
enim neſcit idem nec ſeipſo prius, nec
ſeipſo diverſum eſſe poſſe? tum etiam qui
lumen naturale non dictat ad rationem eff
cientis requiri ut tempore prior ſit ſuo eff
ctu; nam contrà, non proprie habet ratione
cauſæ niſi quamdui producit effectum, n
proinde illo eſt prior: dictat autem pr
fecto lumen naturæ nullam rem exiſter
de qua non liceat petere cur exiſtat, ſi
in ejus cauſam efficientem inquirere; a
ſi non habet, cur illâ non indigeat, poſtul
re; adeò ut ſi putarem nullam rem ide
quodammodò eſſe poſſe erga ſeipſam qu
eſt cauſa efficiens erga effectum, tant
abeſt ut inde concluderem aliquam eſſe ca
ſam primam; quin è contrà ejus ipſius q
vocaretur prima, cauſam rurſus inquirere
& ita nunquam ad ullam omnium prima
devenirem. Sed plane admitto aliquid e
poſſe, in quo ſit tanta, & tam inexhau

otentia, ut nullius unquam ope eguerit ut xiſteret, neque etiam nunc egeat ut conervetur; atque adeò ſit quodammodo ſui auſa, Deúmque talem eſſe intelligo. Nam uemadmodum etiamſi fuiſſem ab æterno, c proinde nihil me prius extitiſſet, nihilominus quia conſidero temporis partes à ſe nutuo ſejungi poſſe, atque ita ex eo quod m ſim non ſequi me mox futurum, niſi liqua cauſa me quaſi rurſus efficiat ſingulis nomentis, non dubitarem illam cauſam quæ ne conſervat, *efficientem* appellare: ita tiamſi Deus nunquam non fuerit, quia men ille ipſe eſt qui ſe revera conſervat, idetur non nimis improprie dici poſſe *i cauſa.* Ubi tamen eſt notandum non ntelligi conſervationem quæ fiat per potivum ullum cauſæ efficientis inflexum, ſed ntum quod Dei eſſentia ſit talis ut non oſſit non ſemper exiſtere.

Ex quibus facile reſpondebo ad diſtintionem verbi, *à ſe*, quam doctiſſimus theoogus monuit eſſe explicandam; Etſi enim qui non niſi ad propriam, & ſtrictam fficientis ſignificationem attendentes cogiant impoſſibile eſſe, ut aliquid ſit cauſa fficiens ſui ipſius, nullumque hîc aliud auſæ genus efficienti analogum locum habere animadvertunt, non ſoleant aliud ntelligere cùm dicunt aliquid *à ſe* eſſe,

quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quàm quod nullam habeat cauſam ; ſi t
men iidem ipſi ad rem potius quàm ad ve
ba velint attendere, facile advertent neg
tivam verbi à ſe acceptionem à ſola int
lectus humani imperfectione proceder
nullumque in rebus habere fundamentu
quandam vero aliam eſſe poſitivam, q
à rerum veritate petita eſt, & de qua ſ
meum argumentum proceſſit. Nam ſi, exe
pli gratia, quis putet corpus aliquod à
eſſe; forte non aliud intelligit quàm n
lam cauſam habere: neque hoc ob poſ
vam ullam rationem affirmat, ſed negat
tantum, quia nullam ejus cauſam agnoſc
Atqui hoc imperfectio quædam in eo
ut facile experietur poſtea, ſi conſide
partes temporis unas ab aliis non pende
nec proinde ex eo quod illud corpus
ponatur ad hoc uſque tempus à ſe fuiſſe,
eſt ſine cauſa, hoc ſufficere ut etiam in
ſterum ſit futurum, niſi aliqua potenti
in eo ſit ipſum continuo veluti reproduce
tunc enim videns talem potentiam in i
corporis nullam reperiri, ſtatim inde co
get iſtud à ſe non eſſe; ſumétque hoc
bum *à ſe* poſitive. Simili modo cum d
mus Deum à ſe eſſe, poſſumus quidem et
intelligere iſtud negative, ita ſcilicet ut
tum ſenſus ſit nullam eſſe ejus cauſam; ſ
prius de cauſa cur ſit, ſive cur eſſe perſev

inquiſivimus, attendentéſque ad immenſam, & incomprehenſibilem potentiam quæ in ejus idea continetur, tam exuperantem illam agnovimus ut plane ſit cauſa cur ille eſſe perſeveret, nec alia præter ipſam eſſe poſſit, dicimus Deum à ſe eſſe, non amplius negative, ſed quam maxime poſitive. Quamvis enim dicere non opus ſit illum eſſe cauſam efficientem ſui ipſius, ne forte de verbis diſputetur, quia tamen hoc quod à ſe ſit, ſive quod nullam à ſe diverſam habeat cauſam, non à nihilo, ſed à reali ejus potentiæ immenſitate eſſe percipimus, nobis omnino licet cogitare illum quodammodo idem præſtare reſpectu ſui ipſius quod cauſa efficiens reſpectu ſui effectus, ac proinde eſſe à ſeipſo poſitive; licétque etiam unicuíque ſeipſum interrogare an eodem ſenſu ſit à ſe; cúmque nullam in ſe invenit potentiam quæ ſufficiat ad ipſum vel per momentum temporis conſervandum, merito concludit ſe eſſe ab alio; & quidem ab alio qui ſit à ſe, quia cum de tempore præſenti, non de præterito, vel futuro quæſtio ſit, non poteſt hîc procedi in infinitum; quinimo etiam hîc addam, quod tamen ante non ſcripſi, nequidem ad ſecundam ullam cauſam deveniri, ſed omnino illam in quâ tantum potentiæ eſt ut rem extra ſe poſitam conſervet, tanto magis ſeipſam ſua

propria

propria potentia conſervare, atque adeo à ſe eſſe.

Cum autem dicitur omnem limitationem eſſe à cauſa, rem quidem veram puto intelligi, ſed verbis minus propriis expri-, difficultatémque non ſolui, nam proprie loquendo limitatio eſt tantum negatio ulterioris perfectionis, quæ negatio non est à cauſa, ſed ipſa res limitata. Etſi autem verum ſit rem omnem limitatam eſſe à cauſa, per ſe tamen non patet, ſed aliunde eſt probandum; ut enim optime reſpondet ſubtilis Theologus, putari poteſt rem unamquamque hoc vel illo modo eſſe limitatam, quia hoc attinet ad ejus naturam, ut eſt de natura trianguli quòd non pluribus lineis conſtet quàm tribus. Per ſe autem notum mihi videtur omne id quod eſt, vel eſſe à cauſa, vel à ſe tanquam à cauſa; nam cum non modo exiſtentiam, ſed etiam exiſtentiæ negationem intelligamus, nihil poſſumus fingere ita eſſe à ſe, ut nulla danda ſit ratio cur potius exiſtat quàm non exiſtat, hoc eſt ut illud à ſe non debeamus interpretari tanquam à cauſa, propter exuperantiam potestatis, quam in uno Deo eſſe poſſe facillime demonſtratur.

Quod deinde mihi concedit, etiamſi ſane dubitationem non admittat, tamen rarum tamen vulgo conſideratur, & tam...

mo...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

momenti ad omnem philoſophiam è tenebris eruendam, ut dum illud authoritate ſua confirmat, me in inſtituto meo multum juvet.

Prudenter vero hîc quærit an clarè, & diſtincte cognoſcam infinitum, etſi enim objectionem iſtam prævenire conatus ſim, tam ſponte tamen unicuique obvia eſt, ut operæpretium ſit ad illam fuſius reſpondere. Itaque imprimis hic dicam infinitum quà infinitum eſt, nullo quidem modo comprehendi, ſed nihilominus tamen intelligi, quatenus ſcilicet clare, & diſtincte intelligere aliquam rem talem eſſe, ut nulli plane in ea limites poſſint reperiri, eſt clare intelligere illam eſſe infinitam. Et quidem hîc diſtinguo inter *indefinitum*, & *infinitum*, illúdque tantùm propriè infinitum appello, in quo nulla ex parte limites inveniuntur; quo ſenſu ſolus Deus eſt infinitus; illa autem in quibus ſub aliqua tantùm ratione finem non agnoſco, ut extenſio ſpatii imaginarii, multitudo numerorum, diviſibilitas partium quantitatis, & ſimilia, *indefinita* quidem appello, non autem *infinita*, quia non omni ex parte fine carent. Prætereà diſtinguo inter rationem formalem infiniti, ſive infinitatem, & rem quæ eſt infinita; nam quantum ad infinitatem, etiamſi illam intelligamus eſſe quàm maximè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

poſitivam, non tamen niſi negativo quo modo intelligimus, ex hoc ſcilicet quo re nullam limitationem advertamus; ſam vero rem quæ eſt infinita poſitive dem intelligimus, ſed non adæquate, eſt non totum id quod in ea intelligibil comprehendimus, ſed quemadmodu mare oculos convertentes, etſi non tum viſu attingamus, nec immenſan vaſtitatem metiamur, dicimur tame lud videre: & quidem ſi eminus reſp mus, ut quaſi totum ſimul oculis con ctamur, non videmus niſi confuſe, ut confuſe imaginamur chiliogonum, omnia ſimul ejus latera complectimur ſi cominus in aliquam maris partem tum defigamus, talis viſio eſſe poteſt clara & diſtincta; ut etiam imaginati liogoni, ſi tantùm ad unum aut a ejus latus ſe extendat. Simili ratione ab humana mente capi non poſſe cu nibus Theologis concedo; & ne etiam diſtincte poſſe cognoſci ab iis tum ſimul conantur animo compl tanquam è longinquo reſpiciunt; q dixit S. Thomas loco citato Dei co nem ſub quadam tantum confuſion ineſſe: Qui autem ad ſingulas eju ctiones attendere, illáſque non tam quàm ab ipſis capi, & intellectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

omnes in iis contemplandis occupare conantur, illi profectò multo ampliorem faciliorémque materiam claræ, & diſtinctæ cognitionis in eo inveniunt, quàm in ullis rebus creatis. Neque hoc ibi negavit S. Thomas, ut manifeſtum eſt ex eo quod articulo ſequenti Deum exiſtere demonſtrabile eſſe affirmet. Ego autem ubicunque dixi Deum clare & diſtincte poſſe cognoſci, non niſi de hac finita, & ad modulum ingenii noſtri accommodata cognitione intellexi. Neque etiam ad veritatem eorum quæ aſſerui, aliter intelligere opus fuit, ut facile apparebit ſi advertatur duobus tantum in locis me hoc dixiſſe: nempe ubi quæſtio erat utrum in idea, quam formamus de Deo, aliquid reale, vel ſola rei negatio contineatur, ut forte in idea frigoris nihil aliud eſt quàm negatio caloris; qua de re nullum dubium eſſe poteſt; & ubi aſſerui exiſtentiam ad rationem Entis ſumme perfecti non minus pertinere, quam tria latera ad rationem trianguli, quod etiam poteſt abſque adæquata Dei cognitione intelligi.

Confert hic rurſus unum ex meis argumentis cum alio ex S. Thoma, ut me veluti cogat oſtendere quæ major vis in uno quàm in altero reperiatur: atque hoc videor ſine magna invidia facere poſſe, quia nec S. Thomas argumento illo uſus eſt tanquam ſuo,

nec idem concludit quod meum, nec de-
que ulla hîc in re ab Angelico doctore
ſentio. Quæritur enim ab ipſo, an De
eſſe ſit per ſe notum ſecundum nos, hoc
an unicuique ſit obvium; quod negat
meritò: Argumentum autem quod
objicit ita poteſt proponi. Intellecto
ſignificet hoc nomen *Deus*, intelligitu
quo majus ſignificari non poteſt; ſed eſt
jus eſſe in re, & intellectu, quàm eſſe i
lectu tantùm: ergo intellecto quid ſig
cet hoc nomen *Deus*, intelligitur Deum
in re, & in intellectu. Ubi eſt manife
vitium in formâ, concludi enim tantùm
buiſſet, ergo intellecto quid ſignifice
nomen Deus, intelligitur ſignificari
eſſe in re, & in intellectu, atqui quod
ſignificatur, non ideo apparet eſſe ver
Meum autem argumentum fuit tale.
clare & diſtincte intelligimus pertin
alicujus rei veram & immutabilem
ram, ſive eſſentiam, ſive formam,
teſt de eâ re cum veritate affirmari; ſe
quam ſatis accurate inveſtigavimus
Deus, clare & diſtincte intelligimus
veram & immutabilem naturam p
re ut exiſtat; Ergo tunc cum verita
ſumus de Deo affirmare quòd exiſta
ſaltem concluſio recte procedit.
que etiam major poteſt negari, c

nte conceſſum eſt illud omne quod cla-
e, & diſtinctè intelligimus, eſſe verum:
ola minor reſtat, in qua fateor eſſe diffi-
ultatem non parvam: Primò quia ſumus
im aſſueti in reliquis omnibus exiſten-
iam ab eſſentia diſtinguere, ut non ſa-
s advertamus quo pacto ad eſſentiam Dei,
otiùs quam aliarum rerum pertineat; ac
einde quia non diſtinguentes ea quæ ad
eram, & immutabilem alicujus rei eſſen-
im pertinent, ab iis quæ non niſi per fig-
entum intellectus illi tribuuntur, etiam-
ſatis advertamus exiſtentiam ad Dei eſ-
ntiam pertinere, non tamen inde con-
udimus Deum exiſtere, quia neſcimus an
is eſſentia ſit immutabilis, & vera, an
ntùm à nobis efficta. Sed ut prima hujus
fficultatis pars tollatur, eſt diſtinguen-
m inter exiſtentiam poſſibilem, & neceſ-
iam, notandùmque in eorum quidem
nium quæ clare & diſtinctè intelligun-
conceptu, ſive idea, exiſtentiam poſſibi-
n contineri, ſed nullibi neceſſariam niſi
ſola idea Dei. Qui enim ad hanc diverſi-
em quæ eſt inter ideam Dei, & reliquas
nes diligenter attendent, non dubito
in ſint percepturi, etiamſi cæteras qui-
n res nunquam intelligamus niſi tan-
im exiſtentes, non tamen inde ſequi illas
ſtere, ſed tantummodò poſſe exiſtere;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quia non intelligimus neceſſe eſſe ut actua-
lis exiſtentia cum aliis ipſarum proprieta-
tibus conjuncta ſit ; Ex hoc autem quo
intelligamus exiſtentiam actualem neceſ
ſario , & ſemper cum reliquis Dei attri
butis eſſe conjunctam , ſequi omnino Deu
exiſtere. Deinde ut altera pars difficul
tatis tollatur , advertendum eſt illas ide
quæ non continent veras & immutabiles n
turas , ſed tantum fictitias , & ab intellec
compoſitas , ab eodem intellectu non p
abſtractionem tantum, ſed per claram & d
ſtinctam operationem dividi poſſe , adeo
illa quæ intellectus ſic dividere non pote
procul dubio ab ipſo non fuerint compo
ta. Ut exempli cauſa , cum cogito equu
alatum , vel leonem actu exiſtentem ,
triangulum quadrato inſcriptum , facile
telligo me etiam ex adverſo poſſe cogit
equum non alatum , leonem non exiſt
tem, triangulum ſine quadrato, & talia;
proinde illa veras & immutabiles natu
habere. Si vero cogito triangulum, vel q
dratum, (de leone aut equo hîc non loq
quia eorum naturæ nobis non ſunt pl
perſpicuæ) tunc certe quæcunque in
trianguli contineri deprehendam , ut q
ejus tres anguli ſint æquales duobus
ctis , &c. de triangulo cum veritate a
mabo , & de quadrato quæcunque in

qua

uadrati reperiam; etſi enim poſſim intelli-
ere triangulum abſtrahendo ab eo quod
jus tres anguli ſint æquales duobus rectis,
on poſſum tamen de eo id negare per cla-
am, & diſtinctam operationem, hoc eſt
ecte intelligendo hoc quod dico. Præte-
eà, ſi conſiderem triangulum quadrato
nſcriptum, non ut ea quæ pertinent ad ſo-
um triangulum quadrato tribuam, vel tri-
ngulo ea quæ pertinent ad quadratum, ſed
t ea tantum examinem quæ ex utriuſque
onjunctione exurgunt, non minus vera &
nmutabilis erit ejus natura, quàm ſolius
uadrati, vel trianguli; atque ideo affirma-
e licebit quadratum non eſſe minus duplo
rianguli illi inſcripti, & ſimilia, quæ ad
ompoſitæ hujus figuræ naturam pertinent.
i vero conſiderem in idea corporis ſumme
erfecti contineri exiſtentiam, quia nem-
e major perfectio eſt eſſe in re, & in intel-
ctu, quàm tantum eſſe in intellectu, non
ide poſſum concludere corpus illud ſum-
ne perfectum exiſtere, ſed tantummodo
oſſe exiſtere; ſatis enim animadverto ide-
m iſtam ab ipſomet meo intellectu omnes
orporeas perfectiones ſimul jungente fuiſ-
e conflatam; exiſtentiámque ex aliis cor-
oreis perfectionibus non exurgere, quia
e illis æque poteſt negari, atque affirma-
i: Quinimo ex eo quod ideam corporis

 exami-

examinando nullam in eo vim eſſe perci-
pio per quam ſeipſum producat, ſive con-
ſervet, recte concludo exiſtentiam neceſ-
ſariam, de quâ ſolâ hic eſt quæſtio, non
magis ad naturam corporis, quantumvi
ſumme perfecti, pertinere, quàm ad natu
ram montis pertinet ut vallem non habeat
vel ad naturam trianguli ut angulos habea
majores duobus rectis. Nunc autem ſi quæ
ramus non de corpore, ſed de re, qualiſcun
que tandem illa ſit, quæ habeat omn
eas perfectiones quæ ſimul eſſe poſſunt, a
exiſtentia inter illas ſit numeranda. Prin
quidem fronte dubitabimus; quia cu
mens noſtra quæ finita eſt non ſoleat ill
niſi ſeparatas conſiderare, non ſtatim fo
taſſe advertet quàm neceſſariò inter ſe co
junctæ ſint. Atqui ſi attente examin
mus an enti ſumme potenti competat ex
ſtentia, & qualis, poterimus clare & diſt
cte percipere primo illi ſaltem compet
poſſibilem exiſtentiam, quemadmodu
reliquis omnibus aliis rebus, quarum
ſtincta idea in nobis eſt, etiam iis quæ
figmentum intellectus componuntur. De
de quia cogitare non poſſumus ejus e
ſtentiam eſſe poſſibilem, quin ſimul eti
ad immenſam ejus potentiam attender
agnoſcamus illud propria ſua vi poſſe
ſtere, hinc concludemus ipſum revera e

ſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſtere, atque ab æterno extitiſſe; eſt enim lumine naturali notiſſimum id quod propria ſua vi poteſt exiſtere, ſemper exiſtere: Atque ita intelligemus exiſtentiam neceſſariam in idea entis ſumme potentis contineri, non per figmentum intellectus, ſed quia pertinet ad veram & immutabilem naturam talis entis, ut exiſtat: nec non etiam facilè percipiemus illud ens ſumme potens non poſſe non habere in ſe omnes alias perfectiones quæ in idea Dei continentur, adeò ut illæ abſque ullo figmento intellectus, & ex natura ſua ſimul junctæ ſint, atque in Deo exiſtant. Quæ ſanè omnia manifeſta ſunt diligenter attendenti; nec differunt ab iis quæ jam ante ſcripſeram, niſi tantùm in modo explicationis, quem de induſtria mutavi, ut ingeniorum diverſitati ſervirem. Neque hic diffitebor hoc argumentum tale eſſe, ut qui non omnium quæ ad ejus probationem faciunt recordabuntur, facile illud pro ſophiſmate ſint habituri, & ideo me initio nonnihil dubitaſſe an illo uti deberem, ne forte iis qui ipſum non caperent occaſionem darem de reliquis etiam diffidendi. Sed quia duæ tantùm ſunt viæ per quas poſſit probari Deum eſſe, una nempe per effectus, & altera per ipſam ejus eſſentiam, ſive naturam, priorémque in meditatione tertia pro viribus explanavi,

non credidi alteram eſſe poſteà prætermit-
tendam.

Quantum attinet ad diſtinctionem for-
malem quam doctiſſimus Theologus affer
ex Scoto, breviter dico illam non differ
re à modali, nec ſe extendere niſi ad enti
incompleta, quæ à completis accurate di
ſtinxi; & ſufficere quidem ut unum ab ali
diſtincte, & ſeorſim concipiatur per ab
ſtractionem intellectus rem inadæquat
concipientis; non autem ita diſtincte,
ſeorſim, ut unumquodque tanquam ens p
ſe, & ab omni alio diverſum intelligamu
ſed ad hoc omnino requiri diſtinctione
realem. Ita, exempli cauſa, inter motu
& figuram ejuſdem corporis, diſtinctio
formalis, poſſúmque optime motum int
ligere abſque figurâ, & figuram abſque m
tu, & utrumque abſtrahendo à corpore:
non poſſum tamen complete intelligere m
tum abſque re in quâ ſit motus, nec fi
ram etiam abſque re in qua ſit figura;
denique fingere motum eſſe in rē, in
figura eſſe non poſſit, vel figuram in
motus incapaci; Nec eodem modo ju
tiam abſque juſto, vel miſericordiam ab
miſericorde intelligo; nec fingere
illum eundem qui eſt juſtus, non poſſe
miſericordem. Atqui complete int
go quid ſit corpus, putando tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſe extenſum, figuratum, mobile, &c. déque illo negando ea omnia quæ ad mentis naturam pertinent; & vice verſa intelligo mentem eſſe rem completam; quæ dubitat, quæ intelligit, que vult, &c. quamvis negem in ea quicquam eſſe ex iis quæ in corporis idea continentur. Quod omninò fieri non poſſet, niſi inter mentem & corpus eſſet diſtinctio realis.

Hæc ſunt viri clariſſimi quæ ad amici vetri perofficioſas ingenioſiſſimaſque animadverſiones habui reſpondenda, quibus ſi nondum ipſi ſatisfeci, rogo ut eorum quæ vel deſiderantur vel errata ſunt admoneat: quod ſi ab ipſo per vos impetrem in magni beneficii partem ponam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIONES SECUNDÆ.

CUm authorem rerum omniu
V. C. adverſus novos gigant
aſſerendum , illiúſque demo
ſtrandam exiſtentiam adeo fe
liciter aggreſſus fueris ut deinceps pro
ſperare queant nullum eſſe futurum qui p
tuarum meditationum attentam lection
non fateatur eſſe numen æternum , à q
ſingula pendeant , te monitum atque ro
tum voluimus ut quibuſdam locis infe
notatis tantâ luce affulgeas nil ut ſupe
in opere tuo quod non clare , ſi fieri po
demonſtretur. Cum autem à pluribus
nis tuum animum ita continuis meditati
bus exercueris , ut quæ reliquis dubia ,
obſcuráque videntur certiſſima tibi ſ
eáque forte claro mentis intuitu , veluti
ma , præcipuáque naturæ lumina perci
ea ſolum hîc advertemus quibus o
pretium eſt te clarius, latiúſque explic
atque demonſtrandis incumbere : q
peractis vix eſt qui poſſit negare tuas
nes,quas ad majorem Dei Gloriam,&
nium mortalium ingentem fructum in
ſti,vim habere demonſtrationum.

IMPRIMIS memineris te non actu quidem, & revera, ſed tantum animi fictione corporum omnium phantaſmata pro viribus rejeciſſe, ut te ſolam rem cogitantem eſſe concluderes, ne poſteà forte concludi poſſe credas te revera nil eſſe præter mentem, aut cogitationem, vel rem cogitantem; quod circa duas primas meditationes ſolum animadvertimus, in quibus clare oſtendis ſaltem te eſſe qui cogitas certum eſſe: ſed tantiſper hic ſubſiſtamus; hactenus agnoſcis te eſſe rem cogitantem, ſed quid ſit res illa cogitans neſcis: quid enim ſi fuerit corpus, quod variis motibus, & occurſibus illud faciat quod vocamus cogitationem? licet enim exiſtimes te corpus omne repuliſſe, in eo decipi potuiſti quod teipſum minime rejeceris qui ſis corpus. Quomodo enim demonſtras corpus non poſſe cogitare? vel motus corporeos non eſſe ipſam cogitationem? ſed & totum tui corporis Syſtema, quod rejeciſſe putas, vel aliquæ partes illius, putà cerebri, poſſunt concurrere ad formandos illos motus quos appellamus cogitationes. Sum, inquis, res cogitans; ſed qui ſcis num ſis motus corporeus, aut corpus motum?

SECVNDO, ex idea ſummi entis, quam à te minime produci poſſe contendis, audes concludere neceſſitatem exiſten-

tiæ ſummi entis, à quo ſolo poſſit eſſe illa idea, quæ tuæ menti obverſatur. At vero in nobis ipſis ſufficiens reperimus fundamentum, cui ſolum innixi prædictam ideam formare poſſumus, licet ens ſummum non exiſteret, aut illud exiſtere neſciremus, & nequidem de eo exiſtente cogitaremus; nunquid enim video me cogitantem gradum aliquem habere perfectionis? Igitur & aliquos præter me habere ſimilem gradum, unde fundamentum habeo cujuſlibet numeri cogitandi, atque adeo gradum perfectionis alteri & alteri gradui ſuperextruendum uſque in infinitum; quemadmodum etiam ſi unicus gradus lucis, aut caloris exiſteret, novos ſemper gradu in infinitum uſque fingere, & addere poſſum. Cur ſimili ratione alicui gradu Entis, quem in me percipio, non poſſi addere quemlibet alium gradum, & e omnibus addi poſſibilibus ideam entis pe fecti formare? Sed, inquis, effectus nullu gradum perfectionis, ſeu realitatis pote habere, qui non præceſſerit in cauſa; veru (præterquam quod videmus muſcas, alia animalia, vel etiam plantas produci ſole, pluvia, & terra, in quibus non eſt vit quæ nobilior eſt quolibet gradu me corporeo, unde fit ut effectus aliquam re litatem habeat à cauſa, quæ tamen non

in cauſa) illa idea nil eſt aliud quàm ens rationis, quod mente tua cogitante non eſt nobilius. Præthereà niſi doctos inter nutritus eſſes, ſed ſolus in deſerto quopiam totâ vitâ degiſſes unde ſcis tibi illam ideam adfuturam? quam ex præconceptis animi meditationibus, libris, mutuis amicorum ſermonibus &c. non à ſola tua mente, aut à ſummo ente exiſtente hauſiſti. Itaque clarius probandum eſt iſtam ideam tibi adeſſe non poſſe, ſi non exiſtat ſummum ens; quod ubi præſtiteris, manus omnes damus. Quod autem illa idea veniat ab anticipatis notionibus, inde conſtare videtur, quod Canadenſes, Hurones, & reliqui Sylveſtres homines nullam præ ſe ferant hujuſcemodi ideam; quam etiam efformare poſſis ex prævia rerum corporalium inſpectione, adeo ut nil idea tua præter mundum hunc corporeum referat, qui perfectionem omnimodam à te cogitabilem complectatur; ut nondum quidpiam concludas præter Ens corporeum perfectiſſimum, niſi quidpiam aliud addas quod ad incorporeum ſeu ſpirituale nos evehat; Vis addamus te angeli poſſe (quemadmodum & entis perfectiſſimi) formare ideam, ſed illa idea non efficietur in te ab angelo, quo tamen es imperfectior. Sed nec ideam habes Dei, quemadmodum nec numeri infiniti,

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

aut infinitæ lineæ ; quam ſi poſſis habere, eſt tamen numerus ille impoſſibilis. Adde ideam illam unitatis, & ſimplicitatis uniu perfectionis quæ omnes alias complectatur fieri tantummodo ab operatione intellectu ratiocinantis, eo modo quo fiunt unitate univerſales, quæ non ſunt in re, ſed tantum in intellectu,ut conſtat ex unitate generica traſcendentali, &c.

TERTIO, cum nondum certus ſis d illâ Dei exiſtentia, neque tamen te de ul re certum eſſe, vel clare,& diſtincte aliqui te cognoſcere poſſe dicas niſi prius cer & clare Deum noveris exiſtere, ſequitur nondum clare & diſtincte ſcire quod ſis r cogitans, cum ex te illa cognitio pende à clara Dei exiſtentis cognitione, qua nondum probaſti locis illis, ubi conclu te clare noſſe quod ſis. Adde Athe clàre, & diſtincte cognoſcere trianguli t angulos æquales eſſe duobus rectis; qua vis tantum abſit ut ſupponat exiſtenti Dei, quam plane negat, ex eo quod ſi e ſteret, inquit, eſſet ſummum ens, ſummu que bonum, hoc eſt infinitum; at inf tum in omni genere perfectionis excl quodlibet aliud, nempe quodlibet ens, bonum, imo & quodlibet non ens, & lum, cum tamen plura, entia, bona, entia, & mala ſint; cui objectioni te ſ

facen

facere debere judicamus, ne quid impiis ſuperſit quod obtendant.

QVARTO, Deum negas poſſe mentiri, aut decipere, cùm tamen non deſint Scholaſtici qui illud affirment, ut Gabriel, Arminenſis, & alii, qui putant Deum abſoluta poteſtate mentiri, hoc eſt contra ſuam mentem, & contra id quod decrevit, aliquid hominibus ſignificare, ut cùm abſque conditione dixit Ninivitis per Prophetam, *adhuc quadraginta dies & Ninive ſubvertetur:* & cùm alia multa dixit quæ tamen minime contigerunt, quòd verba illa menti ſuæ, aut decreto ſuo reſpondere noluerit. Quòd ſi Pharaonem induravit, & obcæcavit, in Prophetas mendacij ſpiritum immiſit, unde habes nos ab eo decipi non poſſe? Nunquid Deus ſe poteſt erga homines gerere, ut medicus circa ægros, & pater circa filiolos, quos uterque tam ſæpe decipiunt, ídque ſapienter, & cum utilitate? ſi enim Deus puram nobis oſtenderet veritatem, quis eam oculus, quæ mentis acies ſuſtinere valeat?

Quanquam non eſt neceſſarium Deum fingere deceptorem, ut in iis quæ te clare, & diſtincte noſſe putas decipiaris, cùm deceptionis iſtius cauſa in te poſſit eſſe, licet de ea nequidem cogites; quid enim ſi tua natura ſit ejuſcemodi ut ſemper deci-

piatur, vel ſaltem ſæpe ſæpius? ſed unde habes quod in iis quæ clare & diſtincte putas te cognoſcere, certum ſit te neque decipi, neque poſſe decipi? quoties enim quempiam experti ſumus deceptum fuiſſe in iis quæ ſole clarius ſe ſcire credebat? hoc igitur principium claræ, & diſtinctæ cognitionis ita clare, & diſtincte debet explicari, ut nullus probæ mentis poſſit unquam decipi in iis quæ ſe clare, & diſtincte ſcire crediderit, alioqui nullum adhuc certitudinis gradum penes homines, ſeu apud te poſſibilem cernimus.

QVINTÒ, ſi nunquam aberrat voluntas, aut peccat cum ſequitur claram, & diſtinctam mentis ſuæ cognitionem, ſéqu
periculo exponat ſi conceptum intellectu
ſectetur minime clarum, & diſtinctum, vid
quid inde ſequatur, nempe Turcam, au
alium quemlibet non ſolum non peccar
quod non amplectatur religionem Chriſtia
nam, ſed etiam peccare ſi amplectatu
quippe cujus veritatem neque clare, neq
diſtincte cognoſcat. Imo ſi hæc tua regu
vera ſit, nil fere licebit amplecti volunta
cum nil fere cognoſcamus ea claritate,
diſtinctione quam requiris ad certitudine
nulli dubio obnoxiam. Vide igitur ut cu
veritati cupias patrocinari, nimium prob
& evertas, non ædifices.

SEXT

SEXTÒ, ubi reſpondes Theologo, videris aberrare in concluſione, quam ita proponis; quod clare, & diſtincte intelligimus pertinere ad alicujus rei veram, & immutabilem naturam &c. Id de ea re cum veritate affirmari poteſt, ſed (poſtquam ſatis accurate inveſtigavimus quid ſit Deus) clare & diſtincte intelligimus ad ejus naturam pertinere ut exiſtat; oporteret concludere, ergo (poſtquam ſatis accurate inveſtigavimus quid ſit Deus) cum veritate poſſumus affirmare ad naturam Dei pertinere ut exiſtat. Unde non ſequitur Deum revera exiſtere, ſed tantum exiſtere debere, ſi illius natura ſit poſſibilis, ſeu non repugnet; hoc eſt, non poteſt concipi Dei natura, ſeu eſſentia abſque exiſtentia, adeo ut, ſi ſit, revera exiſtat; quod ad illud argumentum revocatur, quod alii hiſce verbis afferunt; ſi non implicet Deum eſſe, certum eſt illum exiſtere, at non implicat illum exiſtere: ſed de minori laboratur, quæ eſt, *ſed non implicat*, de qua veritate adverſarii vel ſe dubitare ajunt, vel illam negant. Prætereà, clauſula illa tuæ rationis, (*ubi ſatis clare & diſtincte inveſtigavimus quid ſit Deus*) ſupponitur tanquam vera, quod nondum omnes credunt, cum & ipſe fatearis te ſolum inadæquate ens infinitum attingere; Idémque plane dicendum de quolibet

illius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

illius attributo, cum enim quidquid eſt in Deo ſit prorſus infinitum, quis niſi inadæquatiſſime, ut ita loquamur, vel aliquantiſper Dei quidpiam mente poteſt attingere? quomodo igitur ſatis clare, & diſtincte inveſtigaſti quid ſit Deus?

SEPTIMO, nequidem verbulum de mentis humanæ facis immortalitate, quam tamen maxime probare, atque demonſtrare debueras adverſus illos homines immortalitate indignos, quippe qui eam pernegant, & forte oderunt. Sed necdum videris ſatis probaſſe diſtinctionem illius ab omni corpore, uti jam prima animadverſione diximus; cui jam addimus, non ex illa diſtinctione à corpore ſequi videri illam eſſe incorruptibilem, ſeu immortalem; quid enim ſi illius natura duratione vitæ corporeæ limitata ſit, & Deus tantumdem ei virium, & exiſtentiæ ſolummodo dederit, ut cum vita corporea deſinat.

Hæc ſunt, (Vir Clariſſime) quæ abs te deſideramus illuſtrari, ut tuarum ſubtiliſſimarum, &, ut exiſtimamus, verarum meditationum lectio ſingulis utiliſſima ſit. Quamobrem fuerit operæpretium ſi ad tuarum ſolutionum calcem quibuſdam definitionibus, poſtulatis, & axiomatibus præmiſſi- rem totam more geometrico, in quo tan- topere verſatus es, concludas, ut unic-

velu

velut intuitu lectoris cujuſcunque animum expleas, ac ipſo numine divino perfundas.

Reſponſio ad Secundas Objectiones.

LEgi perlibenter animadverſiones quas in exiguum meum de prima Philoſophia ſcriptum feciſtis, & veſtram erga me benevolentiam, ſimulque erga Deum pietatem, ejuſque gloriæ promovendæ curam ex iis agnoſco: nec poſſum non gaudere non modo quia meas rationes veſtro examine dignas judicaſtis, ſed etiam quia nihil in ipſas proponitis ad quod non mihi videar ſatis commode poſſe reſpondere.

Imprimis admonetis ut meminerim *me non actu, & revera, ſed tantum animi fictione corporum phantaſmata rejeciſſe, ut me rem cogitantem eſſe concluderem, ne forte putem inde ſequi me revera nihil eſſe præter mentem.* Cujus rei ſatis memorem me fuiſſe jam teſtatus ſum in ſecunda meditatione his verbis; *Fortaßis verò contingit ut hæc ipſa, quæ ſic ſuppono nihil eſſe, quia mihi ſunt ignota, in rei tamen veritate non differant ab eo me quem novi: neſcio, de hac re jam non diſputo, &c.* quibus expreſſe lectorem monere

volu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

volui me nondum ibi quærere an mens
corpore eſſet diſtincta , ſed examinare ta
tùm eas ejus proprietates quarum certam
evidentem cognitionem habere poſſum.
quia multas ibi animadverti , non queo
ne diſtinctione admittere id quod poſt
ſubjungitis , *me tamen neſcire quid ſit*
cogitans : Etſi enim fatear me nondum ſ
viſſe an illa res cogitans eſſet idem qu
corpus , an quid diverſum , non ideo fat
me illam non noviſſe ; quis enim ullam u
quam rem ita novit ut ſciret nihil planè a
ud in ea eſſe quàm id ipſum quod cognoſ
bat? ſed quò plura de aliqua re percipim
eò meliùs dicimur illam noſſe : ita ma
novimus illos homines quibus diu conv
mus, quàm eos quortum tantùm faciem vi
mus , aut nomen audivimus , etſi etiam
non plane dicantur eſſe ignoti. Quo ſ
exiſtimo me demonſtraſſe mentem ſi
quæ corpori tribui ſolent conſideratam
notiorem quàm corpus ſine mente ſpe
tum, quod ſolùm ibi intendebam.

Sed video quid innuatis , nempe cùm
tantùm Meditationes de prima Philoſo
ſcripſerim, miraturos eſſe lectores quòd
hil niſi iſtud quod jam jam dixi , in du
primis concludatur , illaſque idcirco
jejunas , & luce publica indignas judi
ros. Quibus tantùm reſpondeo me no

reri, ne qui reliqua quæ ſcripſi cum judicio legerint, occaſionem habeant ſuſpicandi materiam mihi defuiſſe; valdè autem rationi conſentaneum viſum eſſe ut ea quæ ſingularem attentionem deſiderant, & ſeparatim ab aliis ſunt conſideranda, in ſingulas Meditationes referrem.

Cùm itaque nihil magis conducat ad firmam rerum cognitionem aſſequendam quàm ut priùs de rebus omnibus præſertim corporeis dubitare aſſueſcamus, etſi libros ea de re complures ab Academicis, & Scepticis ſcriptos dudum vidiſſem, iſtamque crambem non ſine faſtidio recoquerem, non potui tamen non integram meditationem ipſi dare: vellémque ut lectores non modò breve illud tempus quod ad ipſam evoluendam requiritur, ſed menſes aliquot, vel ſaltem hebdomadas in iis de quibus tractat conſiderandis impenderent, antequam ad reliqua progrederentur: ita enim haud dubie ex ipſis longe majorem fructum capere poſſent.

Deinde quia nullas antehac ideas eorum quæ ad mentem pertinent habuimus niſi plane confuſas, & cum rerum ſenſibilium ideis permixtas, hæcque prima & præcipua ratio fuit cur nulla ex iis quæ de anima, & Deo dicebantur ſatis clare potuerint intelligi, magnum me operæ pretium

factum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

factum eſſe putavi, ſi docerem quo pacto
proprietates, ſeu qualitates mentis à quali
tatibus corporis ſint dignoſcendæ: quamvi
enim jam ante dictum ſit à multis ad re
Metaphyſicas inteligendas mentem à ſe
ſibus eſſe abducendam, nemo tamen adhu
quod ſciam quâ ratione id fieri poſſ
oſtenderat: vera autem via, & meo judici
unica ad id præſtandum in ſecunda m
Meditatione continetur, ſed quæ talis eſt
non ſit ſatis ipſam ſemel perſpexiſſe, d
terenda eſt & repetenda, ut totius vitæ co
ſuetudo res intellectuales cum corpor
confundendi contraria paucorum ſaltem d
rum conſuetudine eaſdem diſtinguendi
leatur. Quæ cauſa juſtiſſima fuiſſe m
videtur cur de nulla alia re in ſecunda i
Meditatione tractarim.

Præterea vero hic quæritis quomodo
monſtrem corpus non poſſe cogitare:
ignoſcite ſi reſpondeam nondum me loc
dediſſe huic quæſtioni, cum de ipſa prim
egerim in ſexta Meditatione his ver
Satis eſt quòd poßim unam rem abſque a
clarè, & diſtinctè intelligere ut certus
unam ab altera eſſe diverſam, &c. Et p
poſt, *quamvis habeam corpus quod mihi*
arctè conjunctum eſt, quia tamen ex una
claram, & diſtinctam habeo ideam mei i
quatenus ſum res cogitans, non extenſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

x alia parte diſtinctam ideam corporis quatenus ſt res extenſa, non cogitans, certum eſt me (hoc ſt mentem) *à corpore meo revera eſſe diſtin- tum, & abſque illo poſſe exiſtere.* Quibus fa- ilè adjungitur, omne *id quod poteſt cogitare t mens, ſive vocatur mens: ſed cùm mens & rpus realiter diſtinguantur, nullum corpus eſt ens, ergo nullum corpus poteſt cogitare.*

Nec ſanè hic video quid negare poſſitis; nne ſufficere quod unam rem abſque altera lare intelligamus ut agnoſcamus illa rea- ter diſtingui? Date ergo certius aliquod gnum diſtinctionis realis: nam confido ullum dari poſſe: quid enim dicetis? an aliter illa diſtingui quorum utrumlibet ſque alio poteſt exiſtere? Sed rurſus æram unde cognoſcatis unam rem abſque ia eſſe poſſe? Ut enim ſit ſignum diſtin- ionis, debet cognoſci. Forte dicetis hoc beri à ſenſibus, quia unam rem abſente â videtis, aut tangitis, &c. ſed ſenſuum fi- s incertior eſt quàm intellectus; & multis odis fieri poteſt ut una & eadem res ſub riis formis, aut pluribus in locis, aut mo- s appareat, atque ita pro duabus ſumatur. denique ſi recordemini eorum quæ in fi- ſecundæ meditationis de cera dicta ſunt, vertetis nequidem ipſa corpora proprie nſu percipi, ſed ſolo intellectu, adeo ut n aliud ſit unam rem abſque alia ſentire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quàm habere ideam unius rei, & intellige
iſtam ideam non eandem eſſe cum idea a
terius. Non autem hoc aliunde poteſt int
ligi quàm ex eo quod una abſque altera p
cipiatur ; nec poteſt certo intelligi ,
utriuſque rei idea ſit clara , & diſtincta :
que ita iſtud ſignum realis diſtinctionis
meum debet reduci ut ſit certum.

Si qui autem negent ſe habere diſtin
ideas mentis & corporis , nihil poſſum a
pliùs quàm illos rogare ut ad ea quæ in
ſecunda meditatione continentur ſatis
tendant ; & ſciant opinionem quam hab
ſi forte habent , quod partes cerebi con
rant ad formandas cogitationes, non or
eſſe ab ulla poſitiva ratione , ſed tantùm
eo quod nunquam experti ſint ſe cor
caruiſſe , ac non raro ab ipſo in operati
bus ſuis fuerint impediti; eodem modo
quis ex eo quod ab infantia compedibus
ctus ſemper fuiſſet, exiſtimaret illas co
des eſſe partem ſui corporis , ipſiſque
opus eſſe ad ambulandum.

SECVNDO , cum dicitis *in nobis*
ſufficiens reperiri fundamentum ad ideam
formandam , nihil à mea opinione div
aſſertis : ipſe enim expreſſe dixi ad
tertiæ meditationis *hanc ideam mihi*
natam , ſive non aliunde quàm à meip
hi advenire. Concedo etiam *ipſam p*

mari, licet ens ſummum exiſtere neſciremus: ſed non ſi revera non exiſteret; nam contrà monui *omnem vim argumenti in eo eſſe quòd fieri non poßit ut facultas ideam iſtam formandi in me ſit niſi à Deo ſim creatus.*

Nec urget id quod dicitis de muſcis, plantis, &c. ut probetis aliquem gradum perfectionis eſſe poſſe in effectu qui non præceſſit in cauſa. Certum enim eſt vel nullam eſſe perfectionem in animalibus ratione carentibus, quæ non etiam ſit in corporibus non animatis; vel ſi quæ ſit, illam ipſis aliunde advenire; nec ſolem, & pluviam, & terram eſſe ipſorum cauſas adæquatas; eſtque à ratione valde alienum ſi quis ex eo ſolo quod non agnoſcat cauſam ullam quæ ad generationem muſcæ concurrat, habeátque tot gradus perfectionis quot habet muſca, cum interim non ſit certus nullam eſſe præter illas quas agnoſcit, occaſionem inde ſumeret dubitandi de re, quæ, ut paulo poſt fuſius dicam, ipſo naturali lumine manifeſta eſt.

Quibus addo iſtud de muſcis, cum à rerum materialium conſideratione ſit deſumptum, non poſſe venire in mentem iis qui Meditationes meas ſequuti cogitationem à rebus ſenſibilibus avocabunt ut ordine philoſophentur.

Non magis urget quod ideam Dei, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

in nobis eſt, ens rationis appelletis, nec
enim hoc eo ſenſu verum eſt quo per *ens*
tionis intelligitur id quod non eſt, ſed
tantùm quo omnis operatio intellectus
rationis, hoc eſt ens à ratione profectu
atque etiam totus hic mundus ens rati
divinæ, hoc eſt ens per ſimplicem act
mentis divinæ creatum, dici poteſt. Jám
ſatis variis in locis inculcavi me agere
tùm de perfectione, ſive realitate ideæ
jectivâ, quæ, non minùs quàm artifici
objectivum quod eſt in idea machinæ al
jus valde ingenioſe excogitatæ, cauſam
git in qua revera contineatur illud c
quod in ipſa continetur tantùm objectiv

Nec ſane video quid addi poſſit ut cl
appareat ideam iſtam mihi adeſſe non
ſe niſi exiſtat ſummum ens, præterquà
parte lectoris, ita ſcilicet ut ad ea qu
ſcripſi diligentiùs attendendo liberet ſ
judiciis, quibus forte lumen ejus na
obruitur, & primis notionibus, quibus
evidentius, aut verius eſſe poteſt,
quàm opinionibus obſcuris & falſis, ſe
go uſu menti infixis, credere aſſueſcat.

Quod enim nihil ſit in effectu qu
vel ſimili, vel eminentiori aliquo
præexstiterit in cauſa, prima notio eſ
nulla clarior habetur; hæcque vu
à *nihilo nihil fit*, ab eo non differt;

concedatur aliquid eſſe in effectu quod non fuerit in cauſa, concedendum etiam eſt hoc aliquid à nihilo factum eſſe; nec patet cur nihil non poſſit eſſe rei cauſa, niſi ex eo quòd in tali cauſa non eſſet idem quod in effectu.

Prima etiam notio eſt, omnem realitatem, ſive perfectionem quæ tantum eſt objective in ideis, vel formaliter, vel eminenter eſſe debere in earum cauſis; & huic ſoli innixa eſt omnis opinio quàm de rerum extra mentem noſtram poſitarum exiſtentia unquam habuimus: unde enim ſuſpicati ſumus illas exiſtere niſi ex eo ſolo quòd ipſarum ideæ per ſenſus ad mentem noſtram pervenirent?

Quod autem aliqua idea ſit in nobis entis ſumme potentis, & perfecti, ac etiam quòd hujus ideæ realitas objectiva nec formaliter, nec eminenter in nobis reperiatur, clarum fiet iis qui ſatis attendent, & diu ſecum meditabuntur; neque enim id quod ab alterius cogitatione tantum pendet, poſſum ipſi oſcitanti obtrudere. Ex his autem manifeſtiſſime concluditur Deum exiſtere. Sed pro iis quorum lumen naturale tam exiguum eſt ut non videant primam eſſe notionem, *quòd omnis perfectio quæ eſt objective in ideâ debeat eſſe realiter in aliquâ ejus causâ*, palpabilius adhuc idem demon-

 ſtravi

ſtravi ex eo quod mens quæ habet iſtam
ideam à ſe ipſa eſſe non poſſit ; nec proind
video quid amplius deſideretur ut manu
detis.

Non etiam urget quod forte ideam qu
mihi Deum repræſentat, *ex præconceptis ani
mi notionibus, libris, mutuis amicorum coll
quiis, &c. non à ſola mea mente acceperin*
Eodem enim modo procedet argumentu
ſi quæram de iis aliis à quibus dicor illa
accepiſſe, an ipſam habeant à ſe, an ab ali
ac ſi de me ipſo quærerem ; ſempérque
lum à quo primum profluxit Deum e
concludam.

Quod vero hîc admiſcetis eam poſſe
formari ex prævia rerum corporalium i
ſpectione, non veriſimilius mihi vide
quàm ſi diceretis nullam nos audiendi
bere facultatem, ſed ex ſola colorum viſi
in ſonorum notitiam devenire : plus en
analogiæ, ſive paritatis fingi poteſt inter
lores, & ſonos, quàm inter res corporea
Deum. Cumque petitis ut quid add
quod ad ens incorporeum, ſeu ſpiritu
evehat, nihil poſſum melius quàm vo
ſecundam meam Meditationem remitt
ut ſaltem aliquem ejus uſum eſſe advert
Quid enim hîc una, aut altera periodo
ſtare poſſem ſi longiore ibi oratione
unum parata, & in quam non minus i

ſtriæ quàm in quicquam aliud quod unquam ſcripſerim mihi videor contuliſſe, nihil effeci?

Nec obſtat quod in ea de mente humana tantum egerim, fateor enim ultro, & libenter ideam quam habemus exempli gratia intellectus divini, non differre ab illa quam habemus noſtri intellectus, niſi tantum ut idea numeri infiniti differt ab idea quaternarii, aut binarii; atque idem eſſe de ſingulis Dei attributis quorum aliquod in nobis veſtigium agnoſcimus. Sed prætera in Deo intelligimus abſolutam immenſitatem, ſimplicitatem, unitatem omnia alia attributa complectentem, quæ nullum plane exemplum habet, ſed eſt, ut ante dixi, *tanquam nota artificis operi ſuo impreſſa*, ratione cujus agnoſcimus, nihil eorum, quæ particulatim ut in nobis ea percipimus ita etiam in Deo propter defectum intellectus noſtri conſideramus, univoce illi & nobis convenire; atque etiam dignoſcimus ex multis particularibus indefinitis quorum ideas habemus, ut cognitionis indefinitæ, ſive infinitæ, item potentiæ, numeri, longitudinis &c. etiam infinitorum, quædam in idea Dei formaliter contineri, ut cognitionem & potentiam, alia tantum eminenter, ut numerum, & longitudinem; quod ſane non fieret ſi idea iſta nihil aliud eſſet in nobis quàm figmentum.

Neque etiam tam conſtanter ab omni-
bus eodem modo conciperetur : Eſt enim
notatu valde dignum quòd omnes Meta-
phyſici in Dei attributis (iis ſcilicet quæ per
ſolam humanam rationem cognoſci poſ
ſunt) deſcribendis unanimiter conſentiant
adeo ut nulla ſit res Phyſica , nulla ſenſibi
lis, nulla cujus ideam quam maxime craſſam
& palbabilem habeamus , de cujus natura
non major opinionum diverſitas apud Phi
loſophos reperiatur.

Nec ſane poſſent ulli homines in iſt
idea Dei recte concipienda aberrare, ſi tan
tum ad Naturam entis ſumme perfecti ve
lent attendere : ſed qui aliqua alia ſim
miſcent,ex hoc ipſo pugnantia loquuntur,
chimericam Dei ideam effingentes non i
merito poſtea negant illum Deum , qui p
talem ideam repræſentatur , exiſtere. .
hîc cum loquimini de ente corporeo per
ctiſſimo , ſi nomen perfectiſſimi abſolute
matis , ut ſenſus ſit rem corpoream eſſe
in quo omnes perfectiones reperiantur ,
gnantia loquimini; quoniam ipſa natura c
poris imperfectiones multas involvit ,
quod corpus ſit diviſibile in partes , qu
unaquæque ejus pars non ſit alia , & ſimi
eſt enim per ſe notum majorem perfec
nem eſſe non dividi quàm dividi , &c.
vero intelligatis duntaxat quod perfe

ſim

ſimum eſt in ratione corporis, hoc non eſt Deus.

Quod additis de idea Angeli qua ſumus imperfectiores, nempe non opus eſſe ut ipſa ab Angelo in nobis effecta ſit, facile concedo, quia ipſe in tertia Meditatione jam dixi *illam ex ideis quas habemus Dei & hominis componi poſſe.* Neque hoc mihi ullo modo adverſatur.

Qui autem negant ſe habere ideam Dei, ſed vice illius efformant aliquod idolum, &c. Nomen negant, & rem concedunt; neque enim ego iſtam ideam puto eſſe ejuſdem naturæ cum imaginibus rerum materialium in phantaſia depictis, ſed eſſe id tantum quod intellectu ſive apprehendente, ſive judicante, ſive ratiocinante percipimus; & contendo ex hoc ſolo quod attingam quomodolibet cogitatione, ſive intellectu perfectionem aliquam quæ ſupra me eſt, putà ex eo ſolo quod advertam inter numerandum me non poſſe ad maximum omnium numerorum devenire, atque inde agnoſcam eſſe aliquid in ratione numerandi quod vires meas excedit, neceſſario concludi, non quidem numerum infinitum exiſtere, ut neque etiam illum implicare, ut dicitis; ſed me iſtam vim concipiendi majorem numerum eſſe cogitabilem quàm à me unquam poſſit cogitari, non à meipſo,

ſed ab aliquo alio ente me perfectiore ac
cepiſſe.

Nec ad rem attinet ſi conceptus iſte nu
meri indefiniti vocetur idea, vel non voc
tur. Ut autem intelligatur quodnam ſit illu
ens me perfectius, an ſcilicet ſit ipſe num
rus infinitus realiter exiſtens, an vero al
quid aliud, conſideranda ſunt alia omni
quæ præter vim dandi mihi iſtam ideam,
eodem à quo proficiſcitur eſſe poſſunt,
ita invenietur ſolus Deus.

Denique cum Deus dicitur eſſe *incogi*
bilis, intelligitur de cogitatione ipſum ad
quate comprehendente, non autem de in
inadæquata quæ in nobis eſt, & quæ ſu
cit ad cognoſcendum ipſum exiſtere:
rúmque intereſt quod idea unitatis omni
Dei perfectionum eodem modo quo uni-
ſalia Porphyrii efformari dicatur: quam
profecto in hoc plurimum differt, quod
culiarem quandam & poſitivam perfect
nem in Deo deſignet, unitas autem gen
ca nihil addat reale ſingulorum indivi
rum naturis.

Tertio, ubi dixi nihil nos c
poſſe ſcire niſi prius Deum exiſtere co-
ſcamus, expreſſis verbis teſtatus ſum
non loqui niſi de ſcientia earum conc
num, *quarum memoria poteſt recurrere, cum*
amplius attendimus ad rationes ex quibu

d

deduximus. Principiorum enim notitia non ſolet à dialecticis ſcientia appellari. Cum autem advertimus nos eſſe res cogitantes, prima quædam notio eſt quæ ex nullo ſyllogiſmo concluditur; neque etiam cum quis dicit, *ego cogito, ergo ſum, ſive exiſto*, exiſtentiam ex cogitatione per ſyllogiſmum deducit, ſed tanquam rem per ſe notam ſimplici mentis intuitu agnoſcit, ut patet ex eo quod ſi eam per ſyllogiſmum deduceret, noviſſe prius debuiſſet iſtam majorem, *illud omne quòd cogitat eſt, ſive exiſtit*, atqui profecto ipſam potius diſcit ex eo quòd apud ſe experiatur fieri non poſſe ut cogitet niſi exiſtat. Ea enim eſt natura noſtræ mentis ut generales propoſitiones ex particularium cognitione efformet.

Quod autem *Atheus poſsit clare cognoſcere trianguli tres angulos æquales eſſe duobus rectis*, non nego, ſed tantum iſtam ejus cognitionem non eſſe veram ſcientiam affirmo, quia nulla cognitio, quæ dubia reddi poteſt, videtur ſcientia appellanda; cumque ille ſupponatur eſſe atheus, non poteſt eſſe certus ſe non decipi in iis ipſis quæ illi evidentiſſima videntur, ut ſatis oſtenſum eſt; & quamvis forte dubium iſtud ipſi non occurrat, poteſt tamen occurrere, ſi examinet, vel ab alio proponatur; nec unquam ab eo erit tutus, niſi prius Deum agnoſcat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Nec refert quòd fortè exiſtimet ſe habere demonſtrationes ad probandum nullum Deum eſſe, cùm enim nullo modo ſint veræ, ſemper illi earum vitia oſtendi poſſunt; & cum hoc fiet, ab opinione dejicietur.

Quod ſanè non erit difficile ſi pro demonſtrationibus ſuis id tantum afferat quod hîc adieciſtis, nempe *infinitum in omn genere perfectionis excludere quodlibet aliu ens, &c.* Nam primò ſi quæratur unde ſcia excluſionem iſtam aliorum omnium en tium pertinere ad naturam infiniti, nih habebit quod cum ratione reſpondeat, qui nec nomine *infiniti* ſolet aliquid intellig quod exiſtentiam rerum finitarum excluda nec quicquam ſcire poteſt de Natura ej quod putat nihil eſſe, nullámque idcir habere naturam, niſi quod in ſola nom nis ſignificatione ab aliis recepta cont netur. Deinde quid fieret infinitâ poten iſtius imaginarii infiniti, ſi nihil unqu creare poſſet? ac denique ex eo quòd in n bis nonnullam vim cogitandi advertam facile concipimus in aliquo alio vim eti cogitandi eſſe poſſe, iſtámque major quàm in nobis: ſed quamvis hanc aug putemus in infinitum, non timebimus id co ne noſtra minor fiat. Idémque eſt reliquis omnibus, quæ Deo tribuuntur, et de potentia, modò nullam in nobis

Dei voluntati ſubditam ſupponamus, ac proinde ille plane infinitus abſque ulla rerum creatarum excluſione poteſt intelligi.

QVARTO, *cùm nego Deum mentiri, vel eſſe deceptorem*, puto me cum omnibus Metaphyſicis & Theologis qui unquam erunt, aut fuerunt conſentire. Nec magis obſtant quæ in contrarium attuliſtis, quàm ſi negaſſem Deum iraſci, aliiſve animi commotionibus eſſe obnoxium, & objiceretis loca ſcripturæ in quibus ei humani affectus tribuuntur. Omnibus enim eſt nota diſtinctio inter modos loquendi de Deo ad vulgi ſenſum accommodatos, & veritatem quidem aliquam, ſed ut ad homines relatam, continentes, quibus ſacræ litteræ uti ſolent; atque alios magis nudam veritatem, nec ad homines relatam exprimentes, quibus omnes inter philoſophandum uti debent; & ego præcipue in Meditationibus meis debui uti, cum nequidem ibi adhuc ullos homines mihi notos eſſe ſupponerem, neque etiam meipſum ut conſtantem mente & corpore, ſed ut mentem ſolam conſiderarem. Unde perſpicuum eſt me ibi de mendacio quod verbis exprimitur non fuiſſe locutum, ſed de interna tantum, & formali malitia quæ in deceptione continetur.

Quamvis itaque id quod affertur de Propheta, *adhuc quadraginta dies & Ninive*

ſubvertetur , nequidem verbale fuerit mendacium, ſed tantum comminatio, cujus eventus ex conditione pendebat ; & cum dicitur *Deum induraſſe cor Pharaonis*, vel quid ſimile, non intelligendum ſit ipſum id effeciſſe poſitive, ſed tantum negative , gratiam ſcilicet efficacem Pharaoni ad ſe convertendum non largiendo : Nolim tamen reprehendere illos qui concedunt Deum per Prophetas verbale aliquod mendacium (qualia ſunt illa medicorum , quibus ægrotos decipiunt ut ipſos curent , hoc eſt in quo deſit omni malitia deceptionis) proferre poſſe. Quin imo etiam , quod majus eſt, ab ipſo natural inſtinctu, qui nobis à Deo tributus eſt, inter dum nos realiter falli videmus , ut cum hy dropicus ſitit , tunc enim impellitur poſitiv ad potum à Natura , quæ ipſi ad conſerva tionem corporis à Deo eſt data , cum ta men hæc natura illum fallat , quia potus e ipſi nociturus ; ſed qua ratione id cum D bonitate, vel veracitate non pugnet, in ſex Meditatione explicui.

In iis autem quæ ſic non poſſunt exp cari , nempe in maxime claris , & accura noſtris judiciis, quæ ſi falſa eſſent , per nu clariora , nec ope ullius alterius naturalis cultatis poſſent emendari , plane affirm nos falli non poſſe. Cum enim Deus ſummum ens , non poteſt non eſſe eti

ſu-

ſummum bonum, & verum, atque idcirco repugnat ut quid ab eo ſit quod poſitive tendat in falſum: atqui cum nihil reale in nobis eſſe poſſit quod non ab ipſo ſit datum, (ut ſimul cum ejus exiſtentia demonſtratum eſt) realem autem habeamus facultatem ad verum agnoſcendum, illudque à falſo diſtinguendum, (ut patet vel ex hoc ſolo quod nobis inſint ideæ falſi & veri) niſi hæc facultas in verum tenderet, ſaltem cum ipſa recte utimur (hoc eſt cum nullis niſi clare & diſtincte perceptis aſſentimur, nullus enim alius rectus ipſius uſus fingi poteſt) merito Deus ejus dator pro deceptore haberetur.

Atque ita videtis poſtquam Deum exiſtere cognitum eſt, neceſſe eſſe ut illum fingamus eſſe deceptorem, ſi ea quæ clare & diſtincte percipimus in dubium revocare velimus; & quia deceptor fingi non poteſt, illa omnino pro veris, & certis eſſe admittenda.

Sed quia hîc adverto vos adhuc hærere in dubiis quæ à me in prima Meditatione propoſita, ſatis accurate in ſequentibus putabam fuiſſe ſublata, exponam hîc iterum fundamentum cui omnis humana certitudo niti poſſe mihi videtur.

Imprimis ſtatim atque aliquid à nobis recte percipi putamus, ſponte nobis perſuademus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

demus illud eſſe verum. Hæc autem perſuaſio ſi tam firma ſit ut nullam unquam poſſimus habere cauſam dubitandi de eo quod nobis ita perſuademus, nihil eſt quod ulteriùs inquiramus, habemus omne quod cum ratione licet optare. Quid enim ad nos ſi forte quis fingat illud ipſum, de cujus veritate tam firmiter ſumus perſuaſi, Deo vel Angelo falſum apparere, atque ideo abſolute loquendo falſum eſſe? quid curamus iſtam falſitatem abſolutam, cum illam nullo modo credamus, nec vel minimum ſuſpicemur; ſupponimus enim perſuaſionem tam firmam ut nullo modo tolli poſſit; quæ proinde perſuaſio idem plane eſt quod perfectiſſima certitudo. Sed dubitari poteſt an habeatur aliqua talis certitudo, ſive firma, & immutabilis perſuaſio. Et quidem perſpicuum eſt illam non haberi de iis quæ vel minimum obſcure, aut confuſe percipimus: hæc enim qualiſcumque obſcuritas ſatis eſt cauſæ ut de ipſis dubitemus. Non habetur etiam de iis quæ quantumvis clare, ſolo ſenſu percipiuntur quia ſæpe notavimus in ſenſu errorem poſſe reperiri, ut cum hydorpicus ſitit, vel cum ictericus nivem videt ut flavam: non enim minus clare, & diſtincte illam ſic videt, quàm nos ut albam. Supereſt itaque ut ſi quæ habeatur, ſit tantum de

iis quæ clare ab intellectu percipiuntur.

Ex his autem quædam ſunt tam perſpicua, ſimulque tam ſimplicia, ut nunquam poſſimus de iis cogitare quin vera eſſe credamus; ut quod ego dum cogito, exiſtem; quod ea quæ ſemel facta ſunt infecta eſſe non poſſint; & talia, de quibus manifeſtum eſt hanc certitudinem haberi. Non poſſumus enim de iis dubitare niſi de ipſis cogitemus; ſed non poſſumus de iiſdem cogitare quin ſimul credamus vera eſſe, ut aſſumptum eſt, ergo non poſſumus de iis dubitare quin ſimul credamus vera eſſe, hoc eſt non poſſumus dubitare.

Nec obſtat quòd ſæpe ſimus experti alios deceptos fuiſſe in iis quæ ſole clarius ſe ſcire credebant: Neque enim unquam advertimus, vel ab ullo adverti poteſt, id contigiſſe iis qui claritatem ſuæ perceptionis à ſolo intellectu petierunt, ſed iis tantum qui vel à ſenſibus, vel à falſo aliquo præjudicio ipſam deſumpſerunt.

Nec obſtat etiam ſi quis fingat illa Deo, vel Angelo apparere eſſe falſa, quia evidentia noſtræ perceptionis non permittet ut alia fingentem audiamus.

Alia ſunt quæ quidem etiam clariſſime ab inttellectu noſtro percipiuntur, cum ad rationes ex quibus pendet ipſorum cognitio ſatis attendimus, atque ideo tunc temporis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

poris non poſſumus de iis dubitare; ſed quia iſtarum rationum poſſumus obliviſci, & interim recordari concluſionum ex ipſis deductarum, quæritur an de his concluſionibus habeatur etiam firma & immutabilis perſuaſio, quandiu recordamur ipſas ab evidentibus principiis fuiſſe deductas; hæc enim recordatio ſupponi debet, ut dici poſſint concluſiones: Et reſpondeo haberi quidem ab iis qui Deum ſic norunt ut intelligant fieri non poſſe quin facultas intelligendi ab eo ipſis data tendat in verum; Non autem haberi ab aliis; Hocque in fine quintæ Meditationis tam clare explicatum eſt ut nihil hîc addendum videtur.

QVINTO miror vos negare voluntatem ſe exponere periculo, ſi conceptum intellectus ſectetur minime clarum & diſtinctum; quid enim ipſam certam reddit, ſi clare non perceptum ſit id quod ſectatur? & quis unquam vel Philoſophus, vel Theologus, vel tantum homo ratione utens non confeſſus eſt, eò minori in errandi periculo nos verſari quo clarius aliquid intelligimus, antequàm ipſi aſſentiamur; atque illos peccare qui cauſa ignota judicium ferunt? Nullus autem conceptus dicitur obſcurus vel confuſus, niſi quia in ipſo aliquid continetur quod eſt ignotum.

Nec proinde id quod objicitis de fide amplectenda majorem vim in me habet quàm in alios omnes qui unquam rationem humanam excoluerunt : nullámque profecto habet in ullos. Etſi enim fides dicatur eſſe de obſcuris , non tamen illud propter quod ipſam amplectimur eſt obſcurum , ſed omni naturali luce illuſtrius. Quippe diſtinguendum eſt inter materiam , ſive rem ipſam cui aſſentimur , & rationem formalem quæ movet voluntatem ad aſſentiendum. Nam in hac ſola ratione perſpicuitatem requirimus : Et quantum ad materiam , nemo unquam negavit illam eſſe poſſe obſcuram , imo ipſammet obſcuritatem : Cum enim judico obſcuritatem ex noſtris conceptibus eſſe tollendam ut abſque ullo errandi periculo ipſis aſſentiri poſſimus , de hac ipſa obſcuritate clarum judicium formo. Deinde notandum eſt claritatem , ſive perſpicuitatem , à qua moveri poteſt noſtra voluntas ad aſſentiendum , duplicem eſſe , aliam ſcilicet à lumine naturali , & aliam à gratia divina. Jam vero etſi fides vulgo dicatur eſſe de obſcuris , hoc tamen intelligitur tantum de re , ſive de materia circa quam verſatur , non autem quod ratio formalis propter quàm rebus fidei aſſentimur ſit obſcura : Nam contrà , hæc ratio formalis conſiſtit in lumine

quodam

quodam interno, quo à Deo ſupernatu
raliter illuſtrati confidimus ea quæ creden
da proponuntur ab ipſo eſſe revelata, &
fieri plane non poſſe ut ille mentiatur, quo
omni naturæ lumine certius eſt: Et ſæp
etiam, propter lumen gratiæ, evidentius.

Nec ſane Turcæ, aliíve infideles ex e
peccant cum non amplectuntur religione
Chriſtianam, quod rebus obſcuris, ut obſc
ræ ſunt, nolint aſſentiri, ſed vel ex eo quo
divinæ gratiæ interius illos moventi rep
gnent, vel quod in aliis peccando ſe grat
reddant indignos. Atque audacter di
infidelem qui omni gratia ſupernaturali d
ſtitutus & plane ignorans ea quæ nos Chr
ſtiani credimus à Deo eſſe revelata, ipſa t
men, quamvis ſibi obſcura, falſis aliquib
ratiociniis adductus amplecteretur, n
ideo fore fidelem, ſed potius in eo pecca
rum, quod ratione ſua non recte uteret
Nec puto ullum orthodoxum Theolog
aliter unquam de his ſenſiſſe. Nec etian
qui mea legent putare poterunt me iſtud
men ſupernaturale non agnoviſſe, cum v
de expreſſis verbis in ipſa quarta Med
tione, in qua cauſam falſitatis inveſtig
dixerim, *illud intima cogitationis noſtræ di
nere ad volendum, nec tamen minuere li
tatem.*

Cæterum velim ut hîc memineritis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

circa ea quæ licet amplecti voluntati, accuratiſſime diſtinxiſſe inter uſum vitæ, & contemplationem veritatis. Nam quod ad uſum vitæ attinet, tantum abeſt ut putem nullis niſi clare perſpectis eſſe aſſentiendum, quin è contra nequidem veriſimilia puto eſſe ſemper expectanda, ſed interdum è multis plane ignotis unum eligendum, nec minus firmiter tenendum, poſtquàm electum eſt, quandiu nullæ rationes in contrarium haberi poſſunt, quàm ſi ob rationes valde perſpicuas fuiſſet electum, ut in diſſertatione de Methodo pag. 26. explicui. Ubi autem agitur tantum de contemplatione veritatis, quis negavit unquam ab obſcuris, & non ſatis diſtincte perſpectis aſſenſionẽ eſſe cohibendam? Quod autem de hac ſola in Meditationibus meis egerim tum res ipſa indicat, tum etiam expreſſis verbis ad finem primæ declaravi, dicendo, *me ibi plus æquo diffidentiæ indulgere non poſſe, quandoquidem non rebus agendis ſed cognoſcendis tantùm incumbebam.*

Sextò, ubi reprehenditis concluſionem ſyllogiſmi à me facti, videmini ipſimet in ea aberrare; ad concluſionem enim quam vultis, major propoſitio ſic enuntiari debuiſſet; *quod clare intelligimus pertinere ad alicujus rei naturam, id poteſt cum veritate affirmari ad ejus naturam pertinere*; Atque ita nihil

in ipſa

in ipſa præter inutilem tautologiam con
tineretur; major autem mea fuit talis. *Qu*
clare intelligimus pertinere ad alicujus rei nat
ram, id poteſt de ea re cum veritate affirma
Hoc eſt, ſi eſſe animal pertinet ad natura
hominis, poteſt affirmari hominem eſſe an
mal; ſi habere tres angulos æquales duob
rectis pertinet ad naturam trianguli, pot
affirmari triangulum habere tres angu
æquales duobus rectis: Si exiſtere perti
ad naturam Dei, poteſt affirmari Deu
exiſtere, &c. minor vero hæc fuit. *At*
pertinet ad naturam Dei quod exiſtat, ex q
bus patet eſſe concludendum ut concl
ergo poteſt de Deo cum veritate affirm
quod exiſtat; Non autem ut vultis, *Ergo c*
veritate poſſumus affirmare ad naturam
pertinere ut exiſtat.

Itaque ad utendum exceptione quam ſu
jungitis, neganda vobis fuiſſet major, &
cendum; id quod clare intelligimus pe
nere ad alicujus rei naturam, non ideo p
de ea re affirmari, niſi ejus rei natura ſit p
ſibilis, ſive non repugnet. Sed vi
quæſo quàm parum valeat hæc exceptio
enim, ut vulgo omnes, per *poßibile* intelli-
tis illud omne quod non repugnat hum
conceptui; quo ſenſu manifeſtum eſt
naturam, prout ipſam deſcripſi, eſſe poſſi-
lem, quia nihil in ipſa ſuppoſui niſi
are

clare & diſtincte perciperemus debere ad illam pertinere, adeo ut conceptui repugnare non poſſit: vel certe fingitis aliquam aliam poſſibilitatem ex parte ipſius objecti, quæ niſi cum præcedente conveniat, nunquam ab humano intellectu cognoſci poteſt, ideóque non plus habet virium ad negandam Dei naturam, ſive exiſtentiam, quàm ad reliqua omnia, quæ ab hominibus cognoſcuntur, evertenda. Pari enim jure quo negatur Dei naturam eſſe poſſibilem, quamvis nulla impoſſibilitas ex parte conceptus reperiatur, ſed contra, omnia quæ in iſto naturæ divinæ conceptu complectimur ita inter ſe connexa ſint, ut implicare nobis videatur aliquid ex iis ad Deum non pertinere, poterit etiam negari poſſibile eſſe ut tres anguli trianguli ſint æquales duobus rectis, vel ut ille qui actu cogitat, exiſtat; & longe meliori jure negabitur ulla ex iis quæ ſenſibus uſurpamus vera eſſe, atque ita omnis humana cognitio, ſed abſque ulla ratione, tolletur.

Quantum ad argumentum quod cum meo confertis, hoc ſcilicet, *ſi non implicet Deum exiſtere, certum eſt illum exiſtere, ſed non implicat, ergo &c.* materialiter quidem eſt verum, ſed formaliter eſt ſophiſma, in majori enim verbum *implicat* reſpicit conceptum cauſæ à qua Deus eſſe poteſt, in

minori

minori autem ſolum conceptum ipſius divi-
næ exiſtentiæ & naturæ , ut patet ex e
quod ſi negetur major , ita erit probanda
Si Deus nondum exiſtit, implicat ut exiſta
quia nulla dari poteſt cauſa ſufficiens ad il
lum producendum , ſed non implicat illu
exiſtere , ut aſſumptum eſt , ergo, &c. S
vero negetur minor, ſic erit dicendum, illu
non implicat in cujus formali conceptu nih
eſt quod involuat contradictionem , ſed i
formali conceptu divinæ exiſtentiæ vel n
turæ nihil eſt quod involuat contradicti
nem , ergo, &c. quæ duo ſunt valde diver
Nam fieri poteſt ut nihil in aliqua re inte
ligatur quod impediat quominus ipſa po
exiſtere , interimque aliquid intelliga
ex parte cauſæ quod obſtet quonimus pr
ducatur.

Etſi autem Deum inadæquate tantù
vel ſi placet inadæquatiſſime concipiam
hoc non impedit quominus certum ſit e
naturam eſſe poſſibilem, ſive non implica
Nec etiam quominus vere affirmare p
ſimus nos ſatis clare ipſam inveſtiga
(quantum ſcilicet ſufficit ad hoc cognoſc
dum, atque etiam ad cognoſcendum exiſt
tiam neceſſariam ad eandem Dei natu
pertinere) omnis enim implicantia , ſive
poſſibilitatis in ſolo noſtro conceptu i
ſibi mutuo adverſantes male conjung
co

conſiſtit nec in ulla re extra intellectum poſita eſſe poteſt, quia hoc ipſo quod aliquid ſit extra intellectum, manifeſtum eſt non implicare, ſed eſſe poſſibile. Oritur autem in noſtris conceptibus implicantia ex eo tantum quod ſint obſcuri, & confuſi, nec ulla unquam in claris & diſtinctis eſſe poteſt. Ac proinde ſatis eſt quod ea pauca quæ de Deo percipimus, clare & diſtincte intelligamus, etſi nullo modo adæquate; & quod inter cætera advertamus neceſſariam exiſtentiam in hoc noſtro ejus conceptu quantumvis inadæquato contineri; ut affirmemus nos ſatis clare inveſtigaſſe ejus naturam, atque ipſam non implicare.

SEPTIMO, cur de immortalitate animæ nihil ſcripſerim jam dixi in Synopſi mearum Meditationum; Quod ejus ab omni corpore diſtinctionem ſatis probaverim ſupra oſtendi. Quod vero additis *ex diſtinctione animæ à corpore non ſequi ejus immortalitatem; quia nihilominus dici poteſt illam à Deo talis naturæ factam eſſe ut ejus duratio ſimul cum duratione vitæ corporeæ finiatur*, fateor à me refelli non poſſe. Neque enim tantum mihi aſſumo ut quicquam de iis quæ à libera Dei voluntate dependent, humanæ rationis vi determinare aggrediar. Docet naturalis cognitio mentem à corpore eſſe diverſam, ipſamque eſſe ſubſtantiam;

corpus autem humanum, quatenus à reli-
quis corporibus differt, ex ſola membrorum
configuratione, aliiſque ejuſmodi accidenti-
bus conſtare; ac denique mortem corporis
à ſola aliqua diviſione, aut figuræ mutatione
pendere: nullúmque habemus argumen-
tum, nec exemplum quod perſuadeat mor-
tem, ſive annihilationem ſubſtantiæ, quali
eſt mens, ſequi debere ex tam levi cauſa
qualis eſt figuræ mutatio, quæ nihil aliu
eſt quàm modus, & quidem non modu
mentis, ſed corporis à mente realiter diſtin
cti: nec quidem etiam habemus ullum ar
gumentum, vel exemplum quod perſuadea
aliquam ſubſtantiam poſſe interire; quo
ſufficit ut concludamus mentem, quantu
ex naturali philoſophia cognoſci poteſt, eſ
immortalem.

Sed ſi de abſolutâ Dei poteſtate quær
tur, an forte decreverit ut humanæ anim
iiſdem temporibus eſſe deſinant quibus co
pora quæ illis adjunxit deſtruuntur; ſoli
eſt Dei reſpondere. Cúmque jam i
nobis revelaverit id non futurum, nulla p
ne, vel minima eſt occaſio dubitandi.

Supereſt jam ut vobis gratias agam qu
tam officioſe, & tam candide non mo
eorum quæ ipſi ſenſiſtis, ſed etiam eor
quæ ab obtrectatoribus, aut Atheis
poſſent, monere me dignati ſitis. Etſi e
ni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nulla videam ex iis quæ propoſuiſtis quæ non jam ante in Meditationibus vel ſoluiſſem , vel excluſiſſem (nam quantum ad ea quæ de muſcis à ſole productis , de Canadenſibus , de Ninivitis , de Turcis & ſimilibus attuliſtis , non poſſunt venire in mentem iis qui viam à me monſtratam ſequuti , omnia quæ à ſenſibus accepere aliquandiu ſeponent , ut quid pura & incorrupta ratio dictet advertant, ideoque ipſa putabam jam ſatis à me fuiſſe excluſa) Etſi inquam ita ſit, judico tamen has veſtras objectiones valde ad meum inſtitutum profuturas ; vix enim ullos lectores expecto qui tam accurate ad omnia quæ ſcripſi velint attendere , ut cùm ad finem pervenient omnium præcedentium recordentur : & quicumque hoc non agent, facile in aliquas dubitationes incurrent , quibus poſtea vel videbunt in hac mea reſponſione eſſe ſatisfactum , vel ſaltem ex ea occaſionem ſument veritatem ulteriùs examinandi.

Quantum denique ad conſilium veſtrum de meis rationibus more geometrico proponendis , ut unico velut intuitu à lectore percipi poſſint , operæ pretium eſt ut hìc exponam quatenus jam illud ſequutus ſim , & quatenus deinceps ſequendum putem. Duas res in modo ſcribendi geometrico diſtinguo , ordinem ſcilicet , & rationem demonſtrandi.

Ordo in eo tantum conſiſtit quod ea quæ prima proponuntur abſque ulla ſequentium ope debeant cognoſci, & reliqua deinde omnia ita diſponi ut ex præcedentibus ſolis demonſtrentur. Atqu profecto hunc ordinem quamaccuratiſſim in Meditationibus meis ſequi conatus ſum ejuſque obſervatio fuit in cauſa cur de di ſtinctione mentis à corpore non in ſecun da, ſed demum in ſexta Meditatione tra ctarim, atque alia multa volens & ſcien omiſerim, quia plurium rerum explicatio nem requirebant.

Demonſtrandi autem ratio duplex eſ alia ſcilicet per analyſim, alia per ſynth ſim.

Analyſis veram viam oſtendit per qua res methodice, & tanquam à priori inven eſt, adeo ut ſi lector illam ſequi velit, atq ad omnia ſatis attendere, rem non mi perfecte intelliget, ſuamque reddet quan ipſemet illam inveniſſet. Nihil autem bet quo lectorem minus attentum, aut pugnantem ad credendum impellat; N ſi vel minimum quid ex iis quæ prop non advertatur, ejus concluſionum nec tas non apparet, ſæpeque multa vix attin quia ſatis attendenti perſpicua ſunt, qu men præcipue ſunt advertenda.

Synthesis è contra per viam oppoſit

&

& tanquam à poſteriori quæſitam (etſi ſæpe ipſa probatio ſit in hac magis à priori quam in illa) clare quidem id quod concluſum eſt demonſtrat, utitúrque longa definitionum, petitionum, axiomatum, theorematum, & problematum ſerie, ut ſi quid ipſi ex conſequentibus negetur, id in antecedentibus contineri ſtatim oſtendat, ſicque à lectore quantumvis repugnante, ac pertinaci aſſenſionem extorqueat: ſed non ut altera ſatisfacit, nec diſcere cupientium animos explet, quia modum quo res fuit inventa non docet.

Hac ſola Geometræ veteres in ſcriptis ſuis uti ſolebant, non quod aliam plane ignorarent, ſed, quantum judico, quia ipſam tanti faciebant ut ſibi ſolis tanquam arcanum quid reſervarent.

Ego vero ſolam Analyſim, quæ vera, & optima via eſt ad docendum, in Meditationibus meis ſum ſequutus: ſed quantum ad Syntheſim, quæ procul dubio ea eſt quam hic à me requiritis, etſi in rebus Geometricis aptiſſime poſt Analyſim ponatur, non tamen ad has Metaphyſicas tam commode poteſt applicari.

Hæc enim differentia eſt quod primæ notiones, quæ ad res Geometricas demonſtrandas præſupponuntur, cum ſenſuum uſu convenientes, facile à quibuſlibet admittantur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tantur; ideoque nulla eſt ibi difficultas, niſi in conſequentiis rite deducendis; quod à quibuſlibet etiam minùs attentis fieri poteſt, modo tantùm præcedentium recordentur: & propoſitionum minuta diſtinctio ad hoc eſt parata, ut facile citari, atque ita vel nolentibus in memoriam reduci poſſint.

Contrà vero in his Metaphyſicis de nulla re magis laboratur quàm de primis notionibus clarè, & diſtinctè percipiendis: Et enim ipſæ ex natura ſua non minùs notæ vel etiam notiores ſint quàm illæ quę à Geometris conſiderantur, quia tamen iis multi repugnant ſenſuum præjudicia quibus ab ineunte ætate aſſuevimus, non niſi à valde attentis, & meditantibus, mentémque à rebus corporeis, quantum fieri poteſt, avocantibus perfectè cognoſcuntur; atque ſi ſolæ ponerentur, facile à contradicendi cupidis negari poſſent.

Quæ ratio fuit cur Meditationes potiùs quam, ut Philoſophi, Diſputationes, vel, ut Geometræ, Theoremata, & Problemata ſcripſerim, ut nempe hoc ipſo teſtarer nullum mihi eſſe negotium niſi cum iis qui mecum rem attentè conſiderare, ac meditari non recuſabunt: Etenim vel ex hoc ipſo quòd quis ad impugnandam veritatem ſe accingit, quoniam avocat ſe ipſum à rationibus quæ illam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

perſuadent conſiderandis, ut alias quæ diſſuadeant inveniat, minus redditur idoneus ad ipſam percipiendam.

Forte verò hîc aliquis objiciet nullas quidem rationes ad contradicendum eſſe quærendas, cùm ſcitur veritatem ſibi proponi; ſed quandiu de hoc dubitatur, meritò rationes omnes in utramque partem expendi, ut quæ firmiores ſint cognoſcantur, atque me non æquum poſtulare ſi meas pro veris admitti velim, antequam fuerint perſpectę, aliaſque ipſis repugnantes conſiderari prohibeam.

Quod jure quidem diceretur ſi quæ ex iis, in quibus attentum, & non repugnantem lectorem deſidero, talia eſſent, ut illum poſſent avocare ab aliquibus aliis conſiderandis, in quibus vel minima eſſet ſpes plus veritatis quàm in meis reperiendi; Sed cum inter illa quæ propono, ſumma de omnibus dubitatio contineatur, nihílque magis commendem quàm ut ſingula diligentiſſime circumſpiciantur, nihilque prorſus admittatur niſi quod tam clare & diſtncte fuerit perſpectum ut non poſſimus ei non aſſentiri: Et è contra non alia ſint à quibus lectorum animos cupio avocare, quàm ea quæ nunquam ſatis examinarunt, nec ab ulla firma ratione, ſed à ſenſibus ſolis hauſerunt, non puto quemquam credere

poſſe in majori ſe errandi periculo futurum, ſi ea quæ ipſi propono ſola conſideret, quam ſi ab his mentem revocet, & ad alia, quæ ipſis aliquo modo adverſantur tenebraſque offundunt (hoc eſt ad præjudicia ſenſuum) illam convertat.

Ideoque non modo merito ſingularem attentionem in lectoribus meis deſidero, illumque ſcribendi modum præ cæteris ele gi quo illam quam maxime conciliari poſſ putavi, & ex quo mihi perſuadeo lectore plus utilitatis eſſe percepturos quàm ipſime ſint animadverſuri; cum è contra ex mod ſcribendi Synthetico plura ſibi videri ſol ant didiciſſe quàm revera didicerunt. Se etiam æquum eſſe exiſtimo ut illorum q mecum meditari noluerint, anticipatíſq ſuis opinionibus adhærebunt, judicia qu de meis ferent prorſus recuſem, & tanqua nullius momenti contemnam.

Sed quia novi quàm difficile ſit futuru etiam iis qui attendent, & veritatem ſe quærent, totum corpus Meditationu mearum intueri, & ſimul ipſarum ſingu membra dignoſcere; quæ duo ſimul e ſtimo eſſe facienda, ut integer fructus iis capiatur, pauca quædam Synthet ſtilo hîc ſubjungam, à quibus, ut ſpe nonnihil juvabuntur, modò tamen, ſi plac advertant me nec tam multa hic quàm

Me

Meditationibus complecti velle, quia multò prolixior quàm in ipſis eſſe deberem; nec etiam ea quæ complectar accurate eſſe explicaturum, partim ut brevitati ſtudeam, & partim ne quis hæc ſufficere exiſtimans ipſas Meditationes, ex quibus multò plus utilitatis percipi poſſe mihi perſuadeo, negligentiùs examinet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

RATIONES DEI existentiam & animæ à corpore diſtinctionem probantes more geometrico diſpoſitę.

DEFINITIONES.

I.

COgitationis nomine complector illud omne quod ſic in nobis eſt ut ejus immediate conſcii ſimus. Ita omnes voluntatis, intellectus, imaginationis, & ſenſuum operationes ſunt cogitationes. Sed addidi *immediatè*, ad excludenda ea quæ ex iis conſequuntur, ut motus voluntarius cogitationem quidem pro principio habet, ſed ipſe tamen non eſt cogitatio.

II. *Ideæ* nomine intelligo cujuſlibet cogitationis formam illam, per cujus immediatam perceptionem ipſius ejuſdem cogitationis conſcius ſum; adeo ut nihil poſſim verbis exprimere intelligendo id quod dico quin ex hoc ipſo certum ſit in me eſſe ideam ejus quod verbis illis ſignificatur. Atque ita non ſolas imagines in phantaſia depictas ideas voco: imo ipſas hîc nullo modo voco ideas, quatenus ſunt in phantaſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

corporea , hoc eſt in parte aliqua cerebri depictæ , ſed tantum quatenus mentem ipſam in illam cerebri partem converſam informant.

III. *Per realitatem objectivam ideæ* intelligo entitatem rei repræſentatæ per ideam, quatenus eſt in idea: eodémque modo dici poteſt perfectio objectiva , vel artificium objectivum , &c. Nam quæcumque percipimus tanquam in idearum objectis , ea ſunt in ipſis ideis objective.

IV. Eadem dicuntur eſſe *formaliter* in idearum objectis , quando talia ſunt in ipſis qualia illa percipimus; & *eminenter*, quando non quidem talia ſunt, ſed tanta , ut talium vicem ſupplere poſſint.

V. Omnis res cui ineſt immediate, ut in ſubjecto , ſive per quam exiſtit aliquid quod percipimus , hoc eſt aliqua proprietas , ſive qualitas , ſive attributum , cujus realis idea in nobis eſt, vocatur *Subſtantia*. Neque enim ipſius Subſtantiæ præciſe ſumptæ aliam habemus ideam quàm quod ſit res, in quâ formaliter , vel eminenter exiſtit illud aliquid quod percipimus , ſive quod eſt objective in aliqua ex noſtris ideis ; quia naturali lumine notum eſt nullum eſſe poſſe nihili reale attributum.

VI. Subſtantia , cui ineſt immediate cogitatio, vocatur *Mens:* loquor autem hîc de

mente potius quam de anima, quoniam animæ nomen eſt æquivocum, & ſæpe pro re corporea uſurpatur.

VII. Subſtantia, quæ eſt ſubjectum immediatum extenſionis localis, & accidentium, quæ extenſionem præſupponunt, ut figuræ, ſitus, motus localis, &c. vocatur *Corpus*. An verò una & eadem ſubſtantia ſit quæ vocatur Mens, & Corpus, an duæ diverſæ poſtea erit inquirendum.

VIII. Subſtantia, quam ſumme perfectam eſſe intelligimus, & in qua nihil plane concipimus quod aliquem defectum, ſive perfectionis limitationem involuat, *Deus* vocatur.

IX. Cùm quid dicimus in alicujus rei natura, ſive conceptu contineri, idem eſt ac ſi diceremus id de ea re verum eſſe, ſive de ipſa poſſe affirmari.

X. Duæ ſubſtantiæ realiter diſtingui dicuntur, cum unaquæque ex ipſis abſque alia poteſt exiſtere.

PO

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

POSTULATA.

PEto primo ut lectores advertant quàm debiles ſint rationes ob quas ſenſibus ſuis hactenus crediderunt, & quàm incerta ſint omnia judicia quæ illis ſuperſtruxerunt: Idque tam diu, & tam ſæpe apud ſe revoluant, ut tandem conſuetudinem acquirant non ampliùs ipſis nimiùm fidendi, hoc enim neceſſe judico ad certitudinem rerum Metaphyſicarum percipiendam.

SECVNDO, ut conſiderent mentem propriam, cunctáque ejus attributa, de quibus deprehendent ſe dubitare non poſſe, quamvis omnia quæ à ſenſibus ſuis unquam acceperunt, falſa eſſe ſupponant; nec prius illam conſiderare deſiſtant, quàm ipſam clare percipiendi, & rebus omnibus corporeis cognitu faciliorem credendi uſum ſibi comparariot.

TERTIO, ut propoſitiones per ſe notas, quas apud ſe invenient, quales ſunt. *Quòd idem non poßit eſſe ſimul & non eſſe. Quòd nihil nequeat eſſe cauſa efficiens ullius rei*, & ſimiles diligenter expendant, atque ita perſpicuitatem intellectus ſibi à natura inditam, ſed quam ſenſuum viſa quam maxime turbare ſolent, & obſcurare, puram, atque ab ipſis liberatam exerceant. Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

enim ratione ſequentium Axiomatum veritas ipſis facile innoteſcet.

QVARTO, ut examinent ideas naturarum, in quibus multorum ſimul attributorum complexio continetur, qualis eſt natura trianguli, natura quadrati, vel alterius figuræ; Itémque natura Mentis, natura Corporis, & ſupra omnes natura Dei, ſive entis ſumme perfecti. Advertántque illa omnia quæ in iis contineri percipimus, vere de ipſis poſſe affirmari. Ut quia in natura Trianguli continetur ejus tres angulos æquales eſſe duobus rectis; & in natura Corporis, ſive rei extenſæ continetur diviſibilitas (nullam enim rem extenſam tam exiguam concipimus, quin illam ſaltem cogitatione dividere poſſimus) verum eſt dicere omnis Trianguli tres angulos æquales eſſe duobus rectis, & omne Corpus eſſe diviſibile.

QVINTO, Ut diu, multúmque in natura Entis ſumme perfecti contemplanda immorentur: & inter cætera conſiderent in aliarum quidem omnium naturarum ideis exiſtentiam poſſibilem, in Dei autem idea non poſſibilem tantum, ſed omninò neceſſariam contineri. Ex hoc enim ſolo, & abſque ullo diſcurſu cognoſcent Deum exiſtere; eritque ipſis non minus per ſe notum, quàm numerum binarium eſſe parem

ve

vel ternarium imparem, & ſimilia. Nonnulla enim quibuſdam per ſe nota ſunt, quæ ab aliis non niſi per diſcurſum intelliguntur.

SEXTO, ut perpendendo exempla omnia claræ, & diſtinctæ perceptionis, itémque obſcuræ, & confuſæ, quæ in Meditationibus meis recenſui, ea quæ clare cognoſcuntur ab obſcuris diſtinguere aſſueſcant, hoc enim facilius exemplis quàm regulis addiſcitur; & puto me ibi omnia hujus rei exempla vel explicuiſſe, vel ſaltem utcumque attigiſſe.

SEPTIMO, denique ut advertentes nullam ſe unquam in iis quæ clarè perceperunt falſitatem deprehendiſſe, nullamque è contra veritatem in obſcure tantum comprehenſis, niſi caſu reperiſſe, conſiderent eſſe à ratione planè alienum propter ſola ſenſuum præjudicia, vel propter hypotheſes in quibus aliquid ignoti contineatur, ea quæ à puro intellectu clarè & diſtinctè percipiuntur in dubium revocare. Ita enim facilè ſequentia Axiomata pro veris, & indubitatis admittent. Quanquam ſane pleraque ex iis potuiſſent melius explicari, & inſtar Theorematum potius quàm Axiomatum proponi debuiſſent, ſi accuratior eſſe voluiſſem.

AXIO-

AXIOMATA
SIVE
Communes notiones.

I.

NUlla res exiſtit de quâ non poſſit quæri quænam ſit cauſa cur exiſtat. Hoc enim de ipſo Deo quæri poteſt, non quòd indigeat ullâ cauſa ut exiſtat, ſed quia ipſa ejus naturæ immenſitas eſt cauſa, ſive ratio propter quam nullâ cauſâ indiget ad exiſtendum.

II. Tempus præſens à proxime præcedenti non pendet, ideóque non minor cauſa requiritur ad rem conſervandam, quàm ad ipſam primùm producendam.

III. Nulla res, nec ulla rei perfectio actu exiſtens poteſt habere *nihil*, ſive rem non exiſtentem pro cauſa ſuæ exiſtentiæ.

IV. Quidquid eſt realitatis, ſive perfectionis in aliqua re, eſt formaliter, vel eminenter in prima, & adæquata ejus cauſa.

V. Unde etiam ſequitur realitatem objectivam idearum noſtrarum requirere cauſam, in qua eadem ipſa realitas non tantùm objective, ſed formaliter vel emi-

nente

nenter contineatur. Notandúmque hoc Axioma tam neceſſariò eſſe admittendum, ut ab ipſo uno omnium rerum tam ſenſibilium, quàm inſenſibilium cognitio dependeat: unde enim ſcimus, exempli cauſa, cœlum exiſtere, an quia illud videmus? at iſta viſio mentem non attingit, niſi quatenus idea eſt, idea inquam menti ipſi inhærens, non autem imago in phantaſia depicta: Nec ob hanc ideam poſſumus judicare cœlum exiſtere, niſi quia omnis idea cauſam ſuæ realitatis objectivæ habere debet realiter exiſtentem; quam cauſam judicamus eſſe ipſum cœlum, & ſic de cæteris.

VI. Sunt diverſi gradus realitatis, ſive entitatis, nam ſubſtantia plus habet realitatis, quàm accidens vel modus; & ſubſtantia infinita quàm finita; ideóque etiam plus eſt realitatis objectivæ in idea ſubſtantiæ, quàm accidentis; & in idea ſubſtantiæ infinitæ, quàm in idea finitæ.

VII. Rei cogitantis voluntas fertur, voluntarie quidem, & libere, (hoc enim eſt de eſſentia voluntatis) ſed nihilominus infallibiliter in bonum ſibi clare cognitum, ideóque ſi norit aliquas perfectiones quibus careat, ſibi ſtatim ipſas dabit, ſi ſint in ſua poteſtate.

VIII. Quod poteſt efficere id quod majus

majus eſt, ſive difficilius, poteſt etiam efficere id quod minus.

IX. Majus eſt creare, vel conſervare ſubſtantiam quàm attributa, ſive proprietates ſubſtantiæ; non autem majus eſt idem creare, quàm conſervare, ut jam dictum eſt.

X. In omnis rei idea, ſive conceptu continetur exiſtentia, quia nihil poſſumus concipere niſi ſub ratione exiſtentis; nempe continetur exiſtentia poſſibilis, ſive contingens in conceptu rei limitatæ; ſed neceſſaria, & perfecta in conceptu entis ſummè perfecti.

PROPOSITIO I.

Dei exiſtentia ex ſolâ ejus naturæ conſideratione cognoſcitur.

DEMONSTRATIO.

IDem eſt dicere aliquid in rei alicuju[s] naturâ, ſive conceptu contineri, ac dice[re] idipſum de ea re eſſe verum (pe[r] def. 9.) atqui exiſtentia neceſſaria in De[i] conceptu continetur (per axio. 10.) erg[o] verum eſt de Deo dicere neceſſariam exiſtentiam in eo eſſe, ſive ipſum exiſtere. Atque hic eſt ſyllogiſmus, de quo jam ſupr[a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ad objectionem ſextam : ejúſque concluſio per ſe nota eſſe poteſt iis qui à præjudiciis ſunt liberi, ut dictum eſt poſtulato quinto; ſed quia non facile eſt ad tantam perſpicacitatem pervenire, aliis modis idem quæremus.

PROPOSITIO II.

Dei exiſtentia ex eo ſolo quòd ejus idea ſit in nobis, à poſteriori demonſtratur.

Demonstratio.

Realitas objectiva cujuſlibet ex noſtris ideis requirit cauſam in qua eadem ipſa realitas non tantum objective, ſed formaliter, vel eminenter contineatur; (per ax. 5.) habemus autem ideam Dei (per def. 2. & 8.) hujuſque ideæ realitas objectiva nec formaliter, nec eminenter in nobis continetur (per ax. 6.) nec in ullo alio præterquàm in ipſo Deo poteſt contineri, (per def. 8.) ergo hæc idea Dei, quæ in nobis eſt, requirit Deum pro cauſa, Deuſque proinde exiſtit (per ax. 3.)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

PROPOSITIO III.

Dei exiſtentia demonſtratur etiam ex eo quòd nos ipſi habentes ejus ideam exiſtamus.

DEMONSTRATIO.

SI vim haberem me ipſum conſervandi, tanto magis haberem etiam vim mihi dandi perfectiones quæ mihi deſunt (per ax. 8. & 9.) illæ enim ſunt tantum attributa ſubſtantiæ, ego autem ſum ſubſtantia, ſed non habeo vim mihi dandi iſtas perfectiones, alioqui enim jam ipſas haberem (per ax. 7.) ergo non habeo vim meipſum conſervandi. Deinde

Non poſſum exiſtere quin conſerver quandiu exiſto, ſive à me ipſo, ſiquidem habeam iſtam vim, ſive ab alio qui illam habet, (per ax. 1. & 2.) atqui exiſto, & tamen non habeo vim meipſum conſervandi, ut jam jam probatum eſt, ergo ab ali[o] conſervor. Præterea, ille à quo conſervo[r] habet in ſe formaliter, vel eminenter i[d] omne quod in me eſt, (per ax. 4.) in m[e] autem eſt perceptio multarum perfecti[o]num quæ mihi deſunt, ſimulque ideæ De[i]

(p

(per def. 2. & 8.) ergo eſt etiam in illo, à quo conſervor, earumdem perfectionum perceptio. Denique, ille idem non poteſt habere perceptionem ullarum perfectionum quæ ipſi deſint, ſive quas in ſe non habeat formaliter, vel eminenter, (per ax. 7.) cùm enim habeat vim me conſervandi, ut jam dictum eſt, tanto magis haberet vim ſibi ipſas dandi, ſi deeſſent, (per ax. 8. & 9.) habet autem perceptionem earum omnium quas mihi deeſſe, atque in ſolo Deo eſſe poſſe concipio, ut mox probatum eſt, ergo illas formaliter, vel eminenter in ſe habet, atque ita eſt Deus.

COROLLARIUM.

Creavit Deus cælum & terram, & omnia quæ in eis ſunt; inſupérque poteſt efficere id omne quod clare percipimus, prout idipſum percipimus.

DEMONSTRATIO.

HÆc omnia clare ſequuntur ex præcedenti propoſitione, in ipſa enim Deum exiſtere ex eo probatum eſt quod debeat

debeat aliquis exiſtere in quo formaliter, vel eminenter ſint omnes perfectiones quarum idea aliqua eſt in nobis, eſt autem in nobis idea tantæ alicujus potentiæ, ut ab illo ſolo, in quo ipſa eſt, cœlum & terra, &c. creata ſint, & alia etiam omnia quæ à me ut poſſibilia intelliguntur ab eodem fieri poſſint: ergo ſimul cum Dei exiſtentia hæc etiam omnia de ipſo probata ſunt.

PROPOSITIO IV.

Mens & corpus realiter diſtinguuntur.

DEMONSTRATIO.

QUidquid clare percipimus, à Deo fieri poteſt, prout illud percipimus, (per coroll. præcedens) ſed clare percipimus mentem, hoc eſt, ſubſtantiam cogitantem, abſque corpore, hoc eſt, abſque ſubſtantia aliqua extenſa, (per poſt. 2.) & vice verſa corpus abſque mente, (ut facile omnes concedunt) ergo ſaltem per divinam potentiam mens eſſe poteſt ſine corpore, & corpus ſine mente.

Jam vero Subſtantiæ quæ eſſe poſſun una abſque alia realiter diſtinguuntut, (pe def

def. 10.) atqui mens, & corpus ſunt Subſtantiæ, (per def. 5. 6. & 7.) quæ una abſque alia eſſe poſſunt, (ut mox probatum eſt) ergo mens & corpus realiter diſtinguuntur.

Notandúmque me hîc uſum eſſe divina potentia pro medio, non quod extraordinaria aliqua vi opus ſit ad mentem à corpore ſeparandam, ſed quia cum de ſolo Deo in præcedentibus egerim, non aliud habui quo uti poſſem: nec refert à qua potentia duæ res ſeparentur, ut ipſas realiter diſtinctas eſſe cognoſcamus.

OBJE-

OBJECTIONES TERTIÆ.

Cum reſponſionibus Authoris.

Ad Meditationem primam de iis quæ in dubium revocari poſſunt.

OBJECTIO PRIMA.

SATIS conſtat ex iis quæ dicta ſunt in hac Meditatione nullum eſſe κριτήριον, quo ſomnia noſtra à vigilia, & ſenſione vera dignoſcantur; & propterea phantaſmata quæ vigilantes, & ſentientes habemus, non eſſe accidentia objectis externis inhærentia, neque argumento eſſe talia objecta externa omnino exiſtere. Ideóque ſi ſenſus noſtros ſine alia ratiocinatione ſequamur, meritò dubitabimus an aliquid exiſtat nec-ne. Veritatem ergo hujus meditationis agnoſcimus. Sed quoniam de eadem incertitudine ſenſibilium diſputavit Plato, & alii antiquorum Philoſophorum; & vulgò obſervatur difficultas dignoſcendi vigiliam ab inſomniis, nolim excellentiſſimum authorem novarum ſpeculationum illa vetera publicare.

RESPONSIO.

DUbitandi rationes quæ hîc à Philoſopho admittuntur ut veræ, non à me niſi tanquam veriſimiles fuere propoſitæ: iiſque uſus ſum, non ut pro novis venditarem; ſed partim ut lectorum animos præpararem ad res intellectuales conſiderandas, illáſque à corporeis diſtinguendas, ad quod omnino neceſſariæ mihi videntur, partim ut ad ipſas in ſequentibus Meditationibus reſponderem; & partim etiam ut oſtenderem quàm firmæ ſint veritates quas poſtea propono, quandoquidem ab iſtis Metaphyſicis dubitationibus labefactari non poſſunt. Itaque nullam ex earum recenſione laudem quæſivi; ſed non puto me magis ipſas omittere potuiſſe, quàm medicinæ ſcriptor morbi deſcriptionem, cujus curandi methodum vult docere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIO II.

Ad Meditationem ſecundam.

De Natura mentis humanæ.

S*Vm res cogitans*; rectè. Nam ex eo quòd cogito, ſive phantaſma habeo; ſive vigilans, ſive ſomnians, colligitur quod ſum cogitans, idem enim ſignificant *cogito*, & *ſum cogitans*. Ex eo quod ſum cogitans, ſequitur, *Ego ſum*, quia id quod cogitat non eſt nihil. Sed ubi ſubjungit, hoc eſt, *mens, animus, intellectus, ratio*, oritur dubitatio. Non enim videtur recta argu mentatio, dicere, *ego ſum cogitans*, ergo *ſu cogitatio* : neque *ego ſum intelligens*, erg *ſum intellectus*. Nam eodem modo poſſe dicere, *ſum ambulans*, ergo *ſum ambulati* Sumit ergo D. Carteſius idem eſſe rem in telligentem, & intellectionem, quæ e actus intelligentis; vel ſaltem idem eſ rem intelligentem, & intellectum, qui e potentia intelligentis. Omnes tamen Ph loſophi diſtinguunt ſubjectum à ſuis facu tatibus, & actibus, hoc eſt, à ſuis propri tatibus, & eſſentiis, aliud enim eſt ipſu *ens*, aliud eſt ejus *eſſentia*; poteſt e eſſe ut res cogitans ſit ſubjectum ment

ratio

rationis, vel intellectus, ideóque corporeum aliquid, cujus contrarium ſumitur, non probatur, eſt tamen hæc illatio fundamentum concluſionis quam videtur velle D. C. ſtabilire.

Ibidem, *novi me exiſtere, quæro quis ſim ego quem novi, certiſſimum eſt hujus ſic præciſe ſumpti notitiam non pendere ab iis quæ exiſtere nondum novi.*

Certiſſimum eſt notitiam hujus propoſitionis, *ego exiſto*, pendere ab hac, *ego cogito*, ut recte ipſe nos docuit: ſed unde nobis eſt notitia hujus, *ego cogito*? certe non ab alio quàm ab hoc, quòd non poſſumus concipere actum quemcumque ſine ſubjecto ſuo, veluti ſaltare ſine ſaltante, ſcire ſine ſciente, cogitare ſine cogitante.

Atque hinc videtur ſequi rem cogitantem eſſe corporeum quid, ſubjecta enim omnium actuum videntur intelligi ſolummodo ſub ratione corporea, ſive ſub ratione materiæ, ut oſtendit ipſe poſt in exemplo ceræ, quæ mutatis colore, duritie, figura, & cœteris actibus, intelligitur tamen ſemper eadem res, hoc eſt eadem materia tot mutationibus ſubjecta; non autem colligitur me cogitare per aliam cogitationem: quamvis enim aliquis cogitare poſſit ſe cogitaſſe, (quæ cogitatio nihil aliud

eſt quàm meminiſſe) tamen omnino eſt impoſſibile cogitare ſe cogitare, ſicut nec ſcire ſe ſcire, eſſet enim interrogatio infinita, unde ſcis te ſcire, te ſcire, te ſcire.

Quoniam igitur notitia hujus propoſitionis, *ego exiſto*, pendet à notitia hujus, *ego cogito*; & notitia hujus, ex eo quod non poſſumus ſeparare cogitationem à materia cogitante, videtur inferendum potius rem cogitantem eſſe materialem quàm immaterialem.

RESPONSIO.

UBI *dixi hoc eſt mens, animus, in- tellectus, ratio, &c.* non intelle per iſta nomina ſolas facultates, ſe res facultate cogitandi præditas, ut pe duo piora vulgo intelligitur ab omnibu & per duo poſteriora frequenter: hócqu tam expreſſe, totque in locis explicui nullus videatur fuiſſe dubitandi locus.

Neque hic eſt paritas inter ambulati nem, & cogitationem, quia ambulatio ſu tantum ſolet pro actione ipſa; cogita interdum pro actione, interdum pro fac tate, interdum pro re in qua eſt facultas.

Nec dico idem eſſe rem intelligente & intellectionem, nec quidem rem inte gentem, & intellectum, ſi ſumatur intelle

pro facultate , ſed tantum quando ſumitur pro re ipſa quæ intelligit. Fateor autem ultro me ad rem , ſive ſubſtantiam, quam volebam exuere omnibus iis quæ ad ipſam non pertinent ſignificandam , uſum fuiſſe verbis quammaxime potui abſtractis, ut contra hic Philoſophus utitur vocibus quammaxime concretis, nempe *ſubjecti*, *materiæ* , *& corporis* , ad iſtam rem cogitantem ſignificandam , ne patiatur ipſam à corpore divelli.

Nec vereor ne cui videatur iſte ejus modus plura ſimul conjungendi aptior ad veritatem inveniendam , quàm meus, quo ſingula quammaxime poſſum diſtinguo. Sed omittamus verba, loquamur de re.

Poteſt , inquit , *eſſe ut res cogitans ſit corporeum aliquid , cujus contrarium ſumitur , non probatur.* Imo contrarium non aſſumpſi, nec ullo modo eo uſus ſum pro fundamento, ſed plane indeterminatum reliqui uſque ad ſextam meditationem in qua probatur.

Deinde *rectè dicit nos non poſſe concipere actum ullum ſine ſubjecto ſuo* , ut cogitationem ſine re cogitante, quia id quod cogitat non eſt nihil : ſed abſque ulla ratione , & contra omnem loquendi uſum , omnemque Logicam addit , *hinc videri ſequi rem cogitantem eſſe corporeum quid : ſubjecta enim omnium actuum intelliguntur quidem ſub ratione*

ſubſtantiæ, (vel etiam ſi lubet ſub ratione materiæ, nempe Metaphyſicæ) non autem idcirco ſub ratione corporum.

Sed & logici, & vulgò omnes dicere ſolent ſubſtantias alias eſſe ſpirituales, alias corporeas. Nec aliud probavi exemplo ceræ, niſi tantùm, colorem, duritiem, figuram, non pertinere ad rationem formalem ipſius ceræ. Nec etiam de ratione formali mentis, nec quidem de ratione formali corporis ibi egi.

Neque ad rem pertinet quod hic Philoſophus dicat unam cogitationem non poſſ eſſe ſubjectum alterius cogitationis, qui enim unquam præter ipſum hoc finxit? ſe ut rem ipſam paucis explicem, certum e cogitationem non poſſe eſſe ſine re cog tante, nec omnino ullum actum, ſive ullu accidens ſine ſubſtantia cui inſit: Cum a tem ipſam ſubſtantiam non immediate p ipſam cognoſcamus, ſed per hoc tantu quod ſit ſubjectum quorundam actuum, va de rationi conſentaneum eſt, & uſus jubet, illas ſubſtantias quas agnoſcimus eſſe ſub cta plane diverſorum actuum, ſive accide tium, diverſis nominibus appellemus; atc ut poſtea utrum illa diverſa nomina res verſas, vel unam & eandem ſignificent, e minemus. Sunt autem actus quidam q vocamus corporeos, ut magnitudo, figu

mo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

motus, & alia omnia quæ abſque locali extenſione cogitari non poſſunt: atque ſubſtantiam, cui illi inſunt, vocamus *corpus*: nec fingi poteſt alia eſſe ſubſtantia quæ ſit ſubjectum figuræ, alia quæ ſit ſubjectum motus localis, &c. quia omnes illi actus conveniunt ſub una communi ratione extenſionis: ſunt deinde alii actus, quos vocamus *cogitativos*, ut intelligere, velle, imaginari, ſentire, &c. qui omnes ſub ratione communi cogitationis, ſive perceptionis, ſive conſcientiæ conveniunt: atque ſubſtantiam cui inſunt dicimus eſſe rem cogitantem, ſive mentem, ſive alio quovis nomine, modo ne ipſam cum ſubſtantia corporea confundamus, quoniam actus cogitativi nullam cum actibus corporeis habent affinitatem, & cogitatio, quæ eſt ipſarum ratio communis, toto genere differt ab extenſione, quæ eſt ratio communis aliorum. Poſtquam vero duos diſtinctos conceptus iſtarum duarum ſubſtantiarum formavimus, facile eſt ex dictis in ſexta Meditatione cognoſcere an una & eadem ſint, an diverſæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIO III.

QVid ergo eſt quod à mea cogitatione diſtinguatur? quid, quod à me ipſo ſeparatum dici poteſt?

Forte reſpondebit aliquis huic quæſtioni; à me cogitatione diſtinguor ipſe ego qui cogito: & à me, non ſeparatam quidem, ſed diverſam eſſe meam cogitationem, eo modo, quo (ut ante dictum eſt) diſtinguitur ſaltatio à ſaltante: quod ſi D. C. oſtenderit idem eſſe eum qui intelligit, & intellectum, recidemus in modum loquendi Scholaſticum; Intellectus intelligit, viſus videt, voluntas vult, & per analogiam optimam, ambulatio, vel ſaltem facultas ambuland ambulabit. Quæ omnia obſcura impropria, & perſpicuitate ſolita Domini De Cartes indigniſſima.

RESPONSIO.

NOn nego me, qui cogito, diſtir gui à mea cogitatione, ut rem à mc do, ſed ubi quæro, *quid ergo eſt qu à mea cogitatione diſtinguatur*, hoc intellig de variis cogitandi modis ibi recenſitis, nc de mea ſubſtantia: & ubi addo, *quid qu à mei*

à meipſo ſeparatum dici poſsit, ſignifico tantùm illos omnes cogitandi modos mihi ineſſe; nec video quid hîc dubii vel obſcuritatis fingi poſſit.

OBJECTIO IV.

SVpereſt igitur ut concedam, me ne imaginari quidem quid ſit hæc cera, ſed ſola mente concipere.

Differentia magna eſt inter imaginari, hoc eſt, ideam aliquam habere, & mente concipere, hoc eſt ratiocinando colligere rem aliquam eſſe, vel rem aliquam exiſtere. Sed non explicuit nobis D. C. in quo differunt. Veteres quoque Peripatetici docuerunt ſatis clare non percipi ſubſtantiam ſenſibus, ſed colligi rationibus.

Quid jam dicimus, ſi forte ratiocinatio nihil aliud ſit quàm copulatio, & concathenatio nominum, ſive appellationum per verbum hoc *eſt*? unde colligmus ratione nihil omninò de Natura rerum, ſed de earum appellationibus, nimirum utrum copulemus rerum nomina ſecundùm pacta (quæ arbitrio noſtro fecimus circa ipſarum ſignificationes) vel non. Si hoc ſit, ſicut eſſe poteſt, ratiocinatio dependebit à nominibus, nomina ab imaginatione, & imagi-

natio forte, ſicut ſentio, ab organorum cor-
poreorum motu, & ſic mens nihil aliud erit
præterquàm motus in partibus quibuſdam
corporis organici.

RESPONSIO.

DIfferentiam inter imaginationem,
& puræ mentis conceptum hîc ex-
plicui, ut in exemplo enumeran
quænam ſint in cera quæ imaginamur, &
quænam quæ ſola mente concipimus; ſed &
alibi explicui quo pacto unam & eanden
rem, à puta pentagonum, aliter intelliga
mus, & aliter imaginemur: eſt autem in ra
tiocinatione copulatio non nominum, ſed re
rum nominibus ſignificatarum; mirórqu
alicui contrarium venire poſſe in mentem
Quis enim dubitat quin Gallus, & Germ
nus eadem plane iiſdem de rebus poſſi
ratiocinari, cùm tamen verba concipia
plane diverſa? & nunquid Philoſoph
ſeipſum condemnat cùm loquitur de pac
quæ arbitrio noſtro fecimus circa verboru
ſignificationes? Si enim admittit aliqu
verbis ſignificari, quare non vult ratiocin
tiones noſtras eſſe de hoc aliquid quod
gnificatur, potiùs quam de ſolis verb
Ac certe eodem jure quo concludit me
tem eſſe motum, poſſet etiam conclud

terr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

terram eſſe cœlum, vel quidquid aliud ipſi placuerit.

OBJECTIO V.

Ad Meditationem tertiam.

De Deo.

Q*Vædam ex his* (ſcilicet cogitationibus humanis) *tanquam rerum imagines ſint, quibus ſolis proprie convenit ideæ nomen, ut cùm hominem, vel Chimæram, vel Cœlum, vel Angelum, vel Deum cogito.*

Cùm hominem cogito, agnoſco ideam, ſive imaginem conſtitutam ex figura, & colore, de qua poſſum dubitare an ſit hominis ſimilitudo, vel non. Similiter cùm cogito cœlum. Cum Chimæram cogito, agnoſco ideam, ſive imaginem, de qua poſſum dubitare an ſit ſimilitudo alicujus animalis, non exiſtentis, ſed quod exiſtere poſſit, vel extiterit alio tempore, vel non.

Cæterum cogitanti Angelum obverſatur animo aliquando imago flammæ, aliquando puelli formoſi alati, de qua certus mihi videor eſſe quòd non habet ſimilitudinem Angeli, neque ergo eſſe eam An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

geli ideam, ſed credens eſſe creaturas ali-
quas Deo miniſtrantes, inviſibiles, & imma-
teriales, rei creditæ, vel ſuppoſitæ nomen
imponimus Angelum, cum tamen idea, ſub
qua Angelum imaginor, ſit compoſita ex
ideis rerum viſibilium.

Eodem modo ad nomen venerandum
Dei, nullam Dei habemus imaginem, ſive
ideam, ideoque prohibemur Deum ſub
imagine adorare, ne illum, qui inconceptibi-
lis eſt, videamur nobis concipere.

Videtur ergo nullam eſſe in nobis De
ideam; Sed ſicut cœcus natus, ſæpius ig
admotus, & ſentiens ſe calere, agnoſcit eſ
aliquid, à quo calefactus eſt; audienſque il
lud appellari ignem, concludit ignem ex
ſtere, nec tamen qualis figuræ, aut color
ignis ſit cognoſcit, vel ullam omnino ig
ideam, vel imaginem animo obverſante
habet.

Itaque homo cognoſcens debere eſ
cauſam aliquam ſuarum imaginum, vel ide
rum, & cauſæ illius aliam cauſam priore
& ſic continuo, deducitur tandem ad fine
ſive ſuppoſitionem alicujus cauſæ æterna
quæ quia nunquam cœpit eſſe, cauſam
habere priorem non poteſt, neceſſario a
quid æternum exiſtere concludit; nec
men ideam ullam habet, quam poſſit
cere eſſe ideam æterni illius, ſed rem cre
ta

tam, vel agnitam nominat, ſive appellat Deum.

Jam quoniam expoſitione hac, quod habemus ideam Dei in anima noſtra, procedit D. C. ad probationem hujus Theorematis, quod Deus (id eſt ſumme potens, ſapiens, mundi creator) exiſtat, oportuit illam ideam Dei melius explicare, & non modo inde deducere ipſius exiſtentiam; ſed etiam mundi creationem.

RESPONSIO.

HIc nomine ideæ vult tantum intelligi imagines rerum materialium in phantaſia corporea depictas, quo poſito facile illi eſt probare nullam Angeli, nec Dei propriam ideam eſſe poſſe; atqui ego paſſim ubique, ac præcipue hoc ipſo in loco, oſtendo me nomen ideæ ſumere pro omni eo quod immediate à mente percipitur, adeo ut cum volo, & timeo, quia ſimul percipio me velle, & timere, ipſa volitio, & timor inter ideas à me numerentur, uſuſque ſum hoc nomine, quia jam tritum erat à Philoſophis ad formas perceptionum mentis divinæ ſignificandas, quamvis nullam in Deo phantaſiam agnoſcamus, & nullum aptius habebam. Satis autem puto me explicuiſſe ideam Dei pro iis qui ad meum

ſenſum volunt attendere ; ſed pro iis qui mea verba malunt aliter quàm ego intelligere , nunquam poſſem ſatis. Quod denique hîc additur de mundi creatione , plane eſt à quæſtione alienum.

OBJECTIO VI.

A*Liæ verò* (cogitationes) *alias quaſ dam præterea formas habent , ut cùm volo , cùm timeo , cùm affirmo , cùm nego , ſemper quidem aliam rem ut ſubjectum meæ cogitationis apprehendo. Sed aliquid etiam amplius quàm iſtius rei ſimilitudinem cogita tione complector , & ex his aliæ voluntates ſi affectus, aliæ autem judicia appellantur.*

Cum quis vult , vel timet , habet qu dem imaginem rei quam timet , & actio nis quam vult , ſed quid amplius volens vel timens cogitatione complectitur , n explicatur. Et ſi quidem timor ſit cogit tio , non video quo modo poteſt eſſe ali quam cogitatio rei quam quis timet. Qu enim eſt timor irruentis leonis aliud , qu idea irruentis leonis , & effectus (quem ta idea generat in corde) quo timens ind citur ad motum animalem illum , quem camus fugam. Iam motus hic fugæ non cogitatio , quare remanet non eſſe in tim

ali

aliam cogitationem præter illam quæ conſiſtit in ſimilitudine rei: idem dici poſſet de voluntate.

Præterea affirmatio, & negatio non ſunt ſine voce, & appellationibus, ita ut animantia bruta non poſſint affirmare, neque negare, ne cogitatione quidem, ideòque neque judicare; attamen cogitatio ſimilis poteſt eſſe in homine, & beſtia. Nam cùm affirmamus hominem currere, non habemus aliam cogitationem ab ea quam habet canis videns currentem Dominum ſuum: nihil igitur addit affirmatio, vel negatio cogitationibus ſimplicibus, niſi fortè cogitationem quòd nomina, ex quibus conſtat affirmatio, ſint nomina ejuſdem rei in affirmante: quod non eſt complecti cogitatione plus quàm rei ſimilitudinem, ſed eandem ſimilitudinem bis.

RESPONSIO.

PEr ſe notum eſt aliud eſſe videre leonem & ſimul illum timere, quam tantùm illum videre: item aliud eſſe videre hominem currentem, quàm ſibi ipſi affirmare ſe illum videre quod fit ſine voce. Nihilque hîc animadverto quod egeat reſponſione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIO VII.

SVpereſt ut examinem, qua ratione ideam iſtam à Deo accepi, neque enim illam ſenſibus hauſi, nec unquam expectanti mihi advenit, ut ſolent rerum ſenſibilium ideæ, cùm ipſæ res externis ſenſuum organis occurrunt, vel occurrere videntur, nec etiam à me efficta eſt, nam nihil ab ea detrahere, nihil illi ſuperaddere plane poſſum, ac proinde ſupereſt ut mihi ſit innata, quemadmodum etiam mihi eſt innata idea mei ipſius.

Si non detur Dei idea (non autem probatur dari) quemadmodum non dari videtur, tota hæc collabitur diſquiſitio. Prætere idea mei ipſius mihi oritur (ſi corpus meun ſpectatur) ex viſione, ſi anima) nulla omni no animæ eſt idea, ſed ratione colligimu eſſe aliquid internum corpori humano quod ei motum impertit animalem, qu ſentit, & movetur, atque hoc quidquid eſ ſine idea vocamus animam.

RESPONSIO.

SI detur Dei idea (ut manifeſtum e illam dari) tota hæc collabitur ob jectio; cúmque additur non dari anim

idear

ideam, ſed ratione colligi, idem eſt ac ſi diceretur non dari ejus imaginem in phantaſia depictam, ſed dari tamen illud quod ego ideam vocavi.

OBJECTIO VIII.

A*Liam verò ſolis ideam, ex rationibus aſtronomicis deſumptam, hoc eſt, ex notionibus quibuſdam mihi innatis elicitam.* Solis idea unica uno tempore videtur eſſe, ſive ſpectetur oculis, ſive ratiocinatione intelligatur eſſe multoties major quàm videtur; Nam hæc altera non eſt idea ſolis, ſed collectio per argumenta, ideam ſolis multoties fore majorem, ſi multò propiùs ſpectaretur.

Verùm diverſis temporibus diverſæ poſſunt eſſe ſolis ideæ, ut ſi uno tempore nudo oculo, alio tubo optico ſpectetur: ſed rationes Aſtronomiæ non reddunt ideam ſolis majorem, vel minorem, docent potiùs ideam ſenſibilem fallacem eſſe.

RESPONSIO.

HIc quoque quod dicitur non eſſe idea ſolis, & tamen deſcribitur, eſt idipſum quod ego ideam voco.

OBIE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIO IX.

NAm procul dubio illæ ideæ, quæ ſubſtantiam mihi exhibent, majus aliquid ſunt, atque, ut ita loquar, plus realitatis objectivæ in ſe continent, quam illæ quæ tantùm modos, ſive accidentia repræſentant. Et rurſus illa per quam ſummum aliquem Deum, æternum, infinitum, omniſcium, omnipotentem rerumque omnium quæ præter ipſum ſunt, creatorem intelligo, plus profectò realitatis objectivæ in ſe habet, quàm illæ per quas finitæ ſubſtanti[æ] exhibentur.

Notavi ſæpiùs ante, neque Dei, neque animæ dari ullam ideam; addo jam neque ſubſtantiæ; ſubſtantia enim (ut quæ eſt ma-teria ſubjecta accidentibus, & mutationibu[s]) ſola ratiocinatione evincitur, nec tam[en] concipitur, aut ideam ullam nobis exhibe[t]. hoc ſi verum ſit, quomodo dici poteſt ide[as] quæ ſubſtantias mihi exhibent, majus a[li]-quid eſſe, & plus habere realitatis ob[je]-ctivæ, quàm illas quæ mihi exhibent ac[ci]-dentia? præterea conſideret denuò D. [Cartesius] quid velit dicere plus realitatis? an reali[tas] ſuſcipit magis & minus? vel ſi putat un[am] rem aliâ magis eſſe rem; conſideret qu[o]-modo hoc poſſit captui noſtro cum ta[n]-

p[-]

perſpicuitate explicari, quanta exigitur in omni demonſtratione, & quanta ipſe aliàs uſus eſt.

RESPONSIO.

NOtavi ſæpius me nominare ideam idipſum quod ratione evincitur, ut & alia quæ quolibet modo percipiuntur. Satíſque explicui quomodo realitas ſuſcipiat plus & minus: ita nempe ut ſubſtantia ſit magis res quàm modus: atque ſi dentur qualitates reales, vel ſubſtantiæ incompletæ, ſunt magis res quàm modi, ſed minùs quàm ſubſtantiæ completæ: ac denique ſi detur ſubſtantia infinita, & independens, eſt magis res quàm finita, & dependens. Hæcque omnia per ſe ſunt notiſſima.

OBJECTIO X.

ITaque ſola reſtat idea Dei, in qua conſiderandum eſt, an aliquid ſit quod à me ipſo non potuerit proficiſci: Dei nomine intelligo ſubſtantiam quandam infinitam, independentem, ſummè intelligentem, ſummè potentem, & à quâ tum ego ipſe, tum aliud omne, ſi quid aliud exſtat, eſt creatum. Quæ ſane omnia talia ſunt, ut quò diligentius attendo,

tendo, tantò minùs à me ſolo profecta eſſe videantur, ideóque ex antedictis Deum neceſſariò exiſtere eſt concludendum.

Conſiderans attributa Dei, ut Dei ideam inde habeamus, & ut videamus an in illa aliquid ſit quod à nobis ipſis non potuerit proficiſci, invenio, ni fallor, neque à nobis proficiſci quæ ad nomen Dei cogitamus, neque eſſe neceſſarium ut proficiſcantur aliunde quam ab objectis externis, nam Dei nomine intelligo *ſubſtantiam*, hoc eſt intelligo Deum exiſtere, (non per ideam, sed per ratiocinationem) *infinitum* (hoc eſt quod non poſſum concipere, neque imaginari terminos ejus, ſive partes extremas quin adhuc poſſim imaginari ulteriores ex quo ſequitur ad nomen *infiniti* non ori ideam infinitatis divinæ, ſed meorum ipſiu finium, ſive limitum: *Independentem*, hoc eſ non concipio cauſam ex qua Deus oriatu

Ex quo patet me aliam ideam ad no men *independentis* non habere præter me moriam mearum idearum incipientium d verſis temporibus, ideoque depende tium.

Quapropter dicere Deum eſſe *indepe dentem* nihil aliud eſt quam dicere Deu eſſe ex earum rerum numero, quarum n imaginor originem; ſicut dicere Deum e *infinitum*, idem eſt ac ſi dicamus eum e

in numero earum rerum, quarum non concipimus fines. Et ſic omnis idea Dei excluditur, qualis enim eſt idea ſine origine, & terminis.

Summè intelligentem, quæro hic per quam ideam D. C. intelligit intellectionem Dei? *ſummè potentem*: item per quam ideam intelligitur potentia, quæ eſt rerum futurarum, hoc eſt non exiſtentium.

Certe ego potentiam intelligo ex imagine, ſive memoria actionum præteritarum, hoc modo colligens; ſic fecit, ergo ſic potuit facere: ergo exiſtens idem ſic poterit iterum facere: hoc eſt, habet potentiam faciendi. Jam hæc omnia ſunt ideæ quæ ortæ eſſe poſſunt ab objectis externis.

Creatorem omnium quæ extant, creationis imaginem quandam mihi ipſi fingere poſſum ex iis quæ vidi, velut hominem naſcentem, ſive creſcentem velut ex puncto in figuram, & magnitudinem quam nunc habet; aliam ideam ad nomen creatoris nemo habet; ſed non ſufficit ad probandam creationem quod imaginari poſſumus mundum creatum.

Ideóque etſi demonſtratum eſſet aliquid *infinitum, independens, ſummè potens, &c.* exiſtere, non tamen ſequitur exiſtere creatorem. Niſi quis putet rectè inferri ex eo quod exiſtit aliquid quod nos credimus

creaſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

creaſſe cœtera omnia, ideo mundum ab eo fuiſſe aliquando creatum.

Præterea ubi dicit ideam Dei, & animæ noſtræ nobis innatam eſſe, velim ſcire ſi animæ dormientium profundè ſine inſomnio cogitent; ſi non, non habent eo tempore ideas ullas, quare nulla idea eſt innata, nam quod eſt innatum ſemper adeſt.

RESPONSIO.

Nihil eorum quæ Deo tribuimus, ab objectis externis tanquam ab exemplari poteſt eſſe profectum, quia nihil eſt in Deo ſimile iis quæ ſunt in rebus externis, hoc eſt corporeis: quidquid autem iis diſſimile cogitamus, manifeſtum eſt non ab ipſis, ſed à cauſa iſtius diverſitatis in cogitatione noſtra proficiſci.

Et quæro hîc quo pacto iſte Philoſophus intellectionem Dei à rebus externis deducat: quam autem habeam ejus ideam facile explico, dicendo me per ideam intelligere id omne quod forma eſt alicujus perceptionis; quis enim eſt qui non percipiat ſe aliquid intelligere, ac proinde qui non habeat iſtam formam, ſive ideam intellectionis, quam indefinite extendendo format ideam intellectionis divinæ, & ſic de cœteris ejus attributis.

Qu

Quoniam vero uſi ſumus idea Dei quæ in nobis eſt ad ejus exiſtentiam demonſtrandam, atque in hac idea tam immenſa potentia continetur ut intelligamus repugnare, ſi Deus exiſtat, aliquid aliud præter ipſum exiſtere, niſi quod ab ipſo ſit creatum, plane ſequitur ex eo quòd demonſtrata ſit ejus exiſtentia, demonſtratum etiam eſſe totum mundum, ſive res omnes à Deo diverſas, quæcunque exiſtunt, ab ipſo eſſe creatas.

Denique cùm dicimus ideam aliquam nobis eſſe innatam, non intelligimus illam nobis ſemper obverſari, ſic enim nulla prorſus eſſet innata, ſed tantùm nos habere in nobis ipſis facultatem illam eliciendi.

OBJECTIO XI.

TOtàque vis argumenti in eo eſt, quòd cognoſcam fieri non poſſe ut exiſtam talis naturæ qualis ſum, nempe ideam Dei in me habens, niſi revera Deus etiam exiſtat, Deus, inquam, ille cujus idea in me eſt.

Quoniam ergo non eſt demonſtratum nos ideam Dei habere, & Chriſtiana religio nos obligat credere Deum eſſe inconceptibilem, hoc eſt, ut ego opinor, cujus idea non habetur, ſequitur exiſtentiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Dei non eſſe demonſtratam, multò minus creationem.

RESPONSIO.

Cum dicitur Deus inconceptibilis, intelligitur de conceptu adæquate illum comprehendente: quomodo autem idea Dei habeatur, ad nauſeam uſque repetitum eſt: ac nihil omnino hîc affertur quod demonſtrationes meas convellat.

OBJECTIO XII.

Ad Meditationem quartam.

De Vero et Falso.

Atque ita certè intelligo errorem, qua tenus error eſt, non eſſe quid reale, ſe tantummodò defectum. Nec proinde a errandum mihi opus eſſe aliqua poteſtate a hunc finem à Deo tributâ.

Certum eſt ignorantiam tantummod eſſe defectum, neque opus eſſe facultate al qua poſitiva ad ignorandum; ſed de erro non eſt ita res manifeſta, videntur enim l pides & inanimata errare non poſſe, pro ter hoc ſolùm quòd non habeant facult

te

tatem ratiocinandi, neque imaginandi: proinde pronum eſt colligere quod ad errandum opus ſit facultate ratiocinandi, vel ſaltem imaginandi, quæ facultates ſunt ambæ poſitivæ tributæ omnibus, & ſolis errantibus.

Præterea D. C. dicit ſic: *adverto illos* (ſcilicet meos errores) *à duabus cauſis ſimul concurrentibus dependere, nempe à facultate cognoſcendi quæ in me eſt, & à facultate eligendi, ſive ab arbitrii libertate:* Quod videtur præcedentibus contradictorium. Ubi notandum quoque arbitrii libertatem aſſumi ſine probatione, contra opinionem Calviniſtarum.

RESPONSIO.

ETſi ad errandum opus ſit facultate ratiocinandi (vel potius judicandi, ſive affirmandi, & negandi) quia nempe eſt ejus defectus, non ideo ſequitur hunc defectum eſſe realem, ut neque cœcitatem eſſe realem, quamvis lapides non dicantur cœci, propter hoc ſolum quod non ſint viſus capaces. Mirorque me nullam hactenus rectam illationem in his objectionibus inveniſſe. Nihil autem de libertate hic aſſumpſi, niſi quod omnes experimur in nobis; eſtque lumine naturali notiſſimum, nec intelligo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quam ob cauſam præcedentibus contra-
dictorium eſſe dicatur.

Etſi verò forte multi ſint qui cùm ad præordinationem Dei reſpiciunt, capere non poſſunt quomodo cum ipſa conſiſtat noſtra libertas, nemo tamen, cùm ſeipſum tantùm reſpicit, non experitur unum & idem eſſe voluntarium, & liberum. Neque hîc eſt locus examinandi quænam ſit ea de re opinio aliorum.

OBJECTIO XIII.

EXempli cauſa cùm examinarem his die bus, an aliquid in mundo exiſteret, atqu adverterem ex hoc ipſo quòd illud exami narem, evidenter ſequi me exiſtere, non pot quidem non judicare quod tam clare intellig bam verum eſſe, non quòd ab aliqua vi extern fuerim ad id coactus, ſed quia ex magna luce intellectu magna conſequuta eſt propenſio in v luntate, atque ita tantò magis ſponte, & libe illud credidi, quantò minus fui ad iſtud ipſu indifferens.

Vox hæc, *magna lux in intellectu*, m taphorica eſt, nec igitur argumentativ unuſquiſque autem qui dubitatione car talem lucem prætendit, & habet propo ſionem voluntatis ad affirmandum id

c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quo non dubitat, non minorem quàm qui revera ſcit. Poteſt ergo lux hæc eſſe cauſa quare quis obſtinate opinionem aliquam defendat, vel teneat, ſed non quòd ſciat veram eam eſſe.

Præterea non modo ſcire aliquid verum eſſe, ſed & credere, vel aſſenſum præbere, aliena ſunt à voluntate; nam quæ validis argumentis probantur, vel ut credibilia narrantur, volentes nolentes credimus. Verum eſt quod arffirmare, & negare, propugnare, & refellere propoſitiones ſunt actus voluntatis, ſed non ideo ſequitur aſſenſum internum dependere à voluntate.

Non itaque ſatis demonſtratur concluſio quæ ſequitur, *atque in hoc liberi arbitrii non recto uſu privatio illa ineſt quæ formam erroris conſtituit.*

RESPONSIO.

NIhil ad rem attinet quærere an vox, *magna lux*, ſit argumentativa, nec-ne, modò ſit explicativa, ut revera eſt. Nemo enim neſcit per lucem in intellectu intelligi perſpicuitatem cognitionis, quam forte non habent omnes qui putant ſe habere, ſed hoc non impedit quominus valde diverſa ſit ab obſtinata opinione abſque evidenti perceptione concepta.

Cùm autem hîc dicitur nos rebus clare perſpectis volentes nolentes aſſentiri, idem eſt ac ſi diceretur nos bonum clare cognitum volentes nolentes appetere: verbum enim, *nolentes*, in talibus non habet locum, quia implicat nos idem velle & nolle.

OBJECTIO XIV.

Ad Meditationem quintam.

De Essentia Rervm Materialivm.

UT cùm, exempli causâ, triangulum imaginor, etſi fortaſſe talis figura nullibi gentium extra cogitationem meam exiſtat, nec unquam exſtiterit, eſt tamen profectò determinata quædam ejus natura, ſive eſſentia, ſive forma immutabilis & æterna, quæ à me non efficta eſt, nec à mea mente dependet, ut patet ex eo quòd poßint demonſtrari variæ proprietates de iſto triangulo.

Si triangulum nullibi gentium exiſtat non intelligo quomodo naturam aliquam habeat, quod enim nullibi eſt, non eſt. Neque ergo habet eſſe, ſeu naturam al[…] quam: triangulum in mente, oritur [...] triangulo viſo, vel ex viſis ficto, cum aute[...]

ſem

ſemel rem (unde putamus oriri ideam trianguli) nomine trianguli appellaverimus, quanquam perit ipſum triangulum, nomen manet. Eodem modo ſi cogitatione noſtra ſemel conceperimus angulos trianguli omnes ſimul æquari duobus rectis, & nomen hoc alterum dederimus triangulo, *habens tres angulos æquales duobus rectis.* Etſi nullus angulus exiſteret in mundo, tamen nomen maneret, & ſempiterna erit veritas propoſitionis iſtius, *triangulum eſt habens tres angulos duobus rectis æquales*; Sed non erit ſempiterna natura trianguli, ſi forte omne triangulum periret.

Vera ſimiliter in æternum erit propoſitio, *homo eſt animal*, propter nomina ærerna, ſed pereunte genere humano, non erit amplius natura humana.

Unde conſtat eſſentiam, quatenus diſtinguitur ab exiſtentia, nihil aliud eſſe præter nominum copulationem per verbum, *eſt*; ideóque eſſentia abſque exiſtentia eſt commentum noſtrum: & videtur eſſe ut Imago hominis in animo ad hominem; ita eſſe eſſentiam ad exiſtentiam, vel ut hæc propoſitio, *Socrates eſt homo*, ad hanc, Socrates eſt, vel exiſtit; ita Socratis eſſentia ad ejuſdem exiſtentiam: *Iam, Socrates eſt homo*, quando Socrates non exiſtit, ſignificat connexionem nominum tantùm & *eſt*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſive *eſſe* habet ſub ſe Imaginem unitatis rei duobus nominibus nominatæ.

RESPONSIO.

NOta eſt omnibus eſſentiæ ab exiſtentia diſtinctio, & quæ hîc de nominibus æternis, loco conceptuum, ſive idearum æternæ veritatis dicuntur, jam ante fuerunt ſatis exploſa.

OBJECTIO XV.

Ad Meditationem ſextam.

DE RERVM MATERIALIVM EXISTENTIA.

C*Vm enim nullam planè facultatem mihi dederit Deus ad hoc*, utrum ideæ emittantur à corporibus nec-ne *cognoſcendum, ſed contra magnam propenſionem ad credendum illas à rebus corporeis emitti, non video qua ratione poßit intelligi ipſum non eſſe fallacem, ſi aliunde quàm à rebus corporeis emitterentur; ac proinde res corporeæ exiſtunt.*

Communis eſt opinio, non peccare medicos qui ægrotos decipiunt ipſorum ſalutis cauſa: neque patres qui filios ſuos fallunt boni

boni ipſorum gratia; neque crimen deceptionis conſiſtere in falſitate dictorum, ſed in injuria decipientium. Viderit igitur D. C. an vera ſit propoſitio univerſaliter ſumpta, *Deus nullo caſu poteſt nos fallere*; nam ſi non ſit vera ita univerſaliter, non ſequitur concluſio illa, *ergo res corporeæ exiſtunt*.

RESPONSIO.

AD meam concluſionem non requiritur ut nullo caſu poſſimus falli (admiſi enim ultro nos ſæpe falli) ſed ut non fallamur cùm iſte noſter error decipiendi voluntatem in Deo teſtaretur, qualem in eo eſſe repugnat, rurſúſque hic eſt mala illatio.

OBJECTIO ULTIMA.

N*Vnc enim adverto permagnum eſſe inter utrumque* (hoc eſt inter vigiliam & inſomnium) *diſcrimen, in eo quòd nunquam inſomnia cùm reliquis omnibus actionibus vitæ à memoria conjungantur.*

Quæro utrum ſit hoc certum, quod quis ſomnians ſe dubitare an ſomniet nec ne, non poſſit ſomniare cohærere ſuum ſomnium cum ideis rerum longa ſerie præteritarum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Si poteſt, ea quæ ſomnianti videntur eſſe actiones vitæ ſuæ anteactæ, poſſunt cenſeri pro veris, non minus quàm ſi vigilaret. Præterera quoniam, ut ipſe affirmat, omnis ſcientiæ certitudo, & veritas ab una veri Dei cognitione pendet, Atheus vel non poteſt colligere ſe vigilare ex memoria anteactæ vitæ, vel poteſt aliquis ſcire ſe vigilare ſine veri Dei cognitione.

RESPONSIO.

NOn poteſt ſomnians ea quæ ſomniat cum ideis rerum præteritarum revera connectere, quamvis ſomniare poſſit ſe connectere, quis enim negat dormientem falli poſſe? atqui poſtea experrectus errorem ſuum facile dignoſcet.

Poteſt vero Atheus colligere ſe vigilare ex memoria anteactæ vitæ, ſed non poteſt ſcire hoc ſignum ſufficere ut certus ſit ſe non errare, niſi ſciat ſe à Deo non fallente eſſe creatum.

OBJE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIONES QUARTÆ.

Ad virum Clariſſimum Epiſtola.

NOLUISTI vir Clariſſime, gratis me beare, ſummi beneficii compenſationem exigis, & quidem gravem, dum ea tantum lege ingenioſiſſimi operis participem me fieri voluiſti, ut ſenſus de illo meos aperirem. Dura profecto conditio, quam res pulcherrimas noſcendi cupiditas extorſit, & adverſus quam libentiſſime reclamarem, ſi ut à Prætore datur exceptio, *ſi quid vi aut metu*, ita novam poſſim obtinere, *ſi quid ſuadente voluptate factum eſt.*

Quid enim vis tibi? meum de Authore judicium non expectas, cujus ſummam ingenii vim, eruditionémque ſingularem quanti faciam jam pridem noſti: non ignoras etiam quàm moleſtis occupationibus detinear, nec, ſi quid mihi tribuis amplius quàm deceat, ſequitur ut ego meæ tenuitatis conſcius non ſim, & tamen quod examinandum præbes, cum ingenium non vulgare, tum plurimum ſerenæ mentis deſiderat, ut à rerum omnium exteriorum ſtrepitu libera ſibi ipſi vacet, quod non niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

attenta meditatione, & defixo in ſeipſam obtutu fieri poſſe ſatis vides. Parendum nihilominus, ſiquidem jubes, quidquid à me peccabitur penes te culpa erit qui ad ſcribendum cogis. Quanquam vero totum hoc opus Philoſophia ſibi vindicare poſſit, quia tamen vir modeſtiſſimus ultro ſe Theologorum tribunali ſiſtit, duplicem hic agam perſonam, proponámque primum quæ circa præcipuas de natura Mentis noſtræ, & de Deo quæſtiones à Philoſophis opponi poſſe mihi videbuntur, tum vero ſcrupulos aperiam quos in opere univerſo Theologus poſſet offendere.

De natura mentis humanæ.

HIc primum mirari ſubit virum Clariſſimum idem pro totius ſuæ Philoſophiæ principio ſtatuiſſe quod ſtatuit D. Auguſtinus, acerrimi vir ingenii nec in Theologicis modo, ſed etiam i Philoſophicis rebus plane mirandus. Lib enim 2 de Libero arbitrio cap. 3. Alipiu cum Euodio diſputans probaturuſque Deum eſſe, *Prius*, inquit, *abs te quæro ut de maniſ ſtiſſimis capiamus exordium, utrum tu ipſe ſi an tu forte metuis ne hac in interrogatione fa laris, cùm utique ſi non eſſes, falli omnino n poſſes*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

poſſes? quibus ſimilia ſunt Authoris noſtri verba, *ſed eſt deceptor neſcio quis ſummè potens, ſummè callidus qui de induſtriâ me ſemper fallit: haud dubiè ego etiam ſum ſi me fallit.* Sed pergamus, &, quod potiùs ad rem facit, videamus quo pacto ex hoc principio confici poſſit Mentem noſtram à corpore eſſe ſeparatam.

Dubitare poſſum an corpus habeam, imo an ullum ſit in rerum natura corpus, nec tamen mihi licet dubitare quin ſim, ſive exiſtam, quandiu dubito, ſive cogito.

Ego igitur, qui dubito, & cogito, corpus non ſum, alioquin de corpore dubitando de me ipſo dubitarem.

Imò etiamſi obſtinata mente contendam nullum eſſe omnino corpus, manet nihilominus poſitio, ego aliquid ſum, non ſum igitur corpus; acute ſane, ſed opponet aliquis quod etiam ſibi ipſi author objicit, quod de corpore dubitem, vel corpus eſſe negem, non efficitur nullum eſſe corpus.

Fortaſsis ergo contingit ut hæc ipſa quæ ſuppono nihil eſſe, quia mihi ſunt ignota, tamen in rei veritate non differant ab eo me quem novi. *Neſcio*, inquit, *de hac re non diſputo; novi me exiſtere, quæro quis ſim ego ille quem novi; certiſsimum eſt hujus ſic præcisè ſumpti notitiam non pendere ab iis quæ exiſtere nondum novi.*

Verum cum fateatur per argumentum in methodo propoſitum rem eo tantum deductam eſſe ut quidquid corporeum eſt excluderet à natura mentis ſuæ, *non in ordine ad ipſam rei veritatem, ſed dumtaxat in ordine ad ſuam perceptionem* (*adeo ut ſenſus eſſet ſe nihil planè cognoſcere quod ad eſſentiam ſuam ſciret pertinere, præterquam quòd eſſet res cogitans*) patet ex hac reſponſione in iiſdem adhuc terminis diſputationem hærere, proinde integram reſtare quæſtionem quam ſe ſoluturum ſpondet, quo pacto ex eo quod nihil aliud ad eſſentiam ſuam pertinere cognoſcat, ſequatur nihil etiam aliud revera ad illam pertinere. Quod tamen ab illo præſtitum eſſe tota Meditatione 2. ut fatear tarditatem meam, deprehendere non potui. Sed quantum conjicere poſſum hujus rei probationem aggreditu in Meditatione 6. eo quod illam dependere judicarit à clara Dei notitia, quam Meditatione 2. ſibi nondum compararat; ſic erg rem iſtam probat.

Quoniam, inquit, *ſcio omnia quæ cla & diſtinctè intelligo, talia à Deo fieri poſ qualia illa intelligo, ſatis eſt quod poſſim una rem abſque altera clarè, & diſtinctè intelliger ut certus ſim unam ab altera eſſe diverſam, qu poteſt ſaltem à Deo ſeorſim poni, & non refe à qua potentia id fiat ut diverſa exiſtimetu*

qu

quia ergo ex una parte claram, & diſtinctam habeo ideam mei ipſius, quatenus ſum tantùm res cogitans, non extenſa, & ex alia parte diſtinctam ideam corporis, quatenus eſt tantùm res extenſa, non cogitans, certum eſt me à corpore meo revera eſſe diſtinctum, & abſque illo poſſe exiſtere.

Hìc paulìſper ſubſiſtendum, in his enim paucis verbis totius difficultatis cardo verſari mihi videtur.

Ac primum quidem ut vera ſit illius ſyllogiſmi propoſitio, non de quacunque etiam clara, & diſtincta, ſed tantummodo de adæquata rei cognitione intelligi debet, fatetur enim V. C. in reſponſione ad Theologum, ſufficere diſtinctionem formalem, nec requiri realem, ut unum ab alio diſtincte, & ſeorſim concipiatur per abſtractionem intellectus rem inadæquate concipientis, unde in eodem loco ſubſumit.

Atqui completè intelligo quid ſit corpus, putando tantùm illud eſſe extenſum, figuratum, mobile &c. déque illo negando ea omnia quæ ad mentis naturam pertinent: & vice verſà intelligo mentem eſſe rem completam, quæ dubitat, quæ intelligit, quæ vult &c, quamvis negem in ea quidquam eſſe ex iis quæ in corporis ideâ continentur. Ergo inter corpus, & mentem eſt diſtinctio realis.

Sed ſi quis hanc ſumptionem in dubium

revocet, contendátque inadæquatam tantum eſſe tui conceptionem, dum te concipis tanquam rem cogitantem, non extenſam; ſimilitérque cum te concipis tanquam rem extenſam, non cogitantem, videndum quomodo id in ſuperioribus probatum ſit: non enim arbitror rem iſtam ita claram eſſe, ut tanquam principium inde monſtrabile aſſumi debeat, non probari.

Et quidem quod ad illius primam partem attinet, quod ſcilicet *complete intelligas quid ſit corpus, putando tantùm illud eſſe extenſum, figuratum, mobile, &c. déque illo negando ea omnia quæ ad mentis naturam pertinent*, parum ad rem facit; qui enim contenderet mentem noſtram eſſe corpoream, non ideo exiſtimaret corpus omne mentem eſſe; corpus ergo ſe haberet ad mentem ſicut genus ad ſpeciem: at genus poteſt intelligi sine ſpecie, & de illo negando quidquid ſpecie proprium & peculiare eſt, unde vulgo Logici ajunt negata ſpecie non negari genus: ſic poſſum intelligere figuram abſque eo quod intelligam ullam ex iis affectionibus quæ circulo propriæ ſunt: probandum ergo ſupereſt mentem complete, & adæquate poſſe intelligi ſine corpore.

Non aliud in toto opere idoneum video ad hanc probationem argumentum præter illud quod initio propoſitum eſt

poſſu

poſſum negare ullum eſſe corpus, ullam, rem extenſam, & tamen certùm mihi eſt me eſſe, quandiu hoc nego, ſeu cogito, ſum ergo res cogitans, non corpus, & ad mei notitiam non pertinet corpus.

At ex eo confici tantum video aliquam mei notitiam parari poſſe abſq; notitia corporis, ſed notitiam illam eſſe completam, & adæquatam, ita ut certus ſim me non falli, dum ab eſſentia mea corpus excludo, mihi nondum plane perſpicuum eſt: Rem exemplo declarabo.

Certo noverit aliquis angulum in ſemicirculo rectum eſſe, & proinde triangulum ex illo angulo, & diametro circuli rectangulum eſſe: dubitet vero, necdum certo deprehenderit, imo ſophiſmate aliquo deluſus neget quadratum baſis rectanguli æquale eſſe quadratis laterum, eadem ratione quam vir clariſſimus proponit, videtur ſe in falſa ſua perſuaſione confirmaturus: ut enim, inquit, clare, & diſtincte percipio triangulum illum eſſe rectangulum, dubito tamen utrum illius baſis quadratum æquale ſit quadratis laterum, non ergo ad illius eſſentiam pertinet quod illius baſis quadratum æquale ſit quadratis laterum.

Deinde etiamſi negavero quod illius baſis quadratum ſit æquale quadratis laterum, certus tamen remaneo quod ſit rectangulus,

gulus, & clara diſtinctáque remanet in mea mente notitia quòd unus ex illius angulis ſit rectus, quo ſalvo, ne Deus quidem effi- cere poſſit ut non ſit rectangulus.

Non ergo id de quo dubito, immo quo ſublato, ea mihi remanet idea, ad illius eſſentiam pertinet.

Præterea *quoniam ſcio omnia quæ clarè, & diſtinctè intelligo talia à Deo fieri poſſe qualia illa intelligo, ſatis eſt quòd poſſim rem unam abſque alterâ clare, & diſtincte intelligere ut certus ſim unam ab altera eſſe diverſam quia poteſt à Deo ſeorſim poni*; at clarè & diſtinctè intelligo hunc triangulum eſſe re- ctangulum, abſque eo quòd intelligam quadratum illius baſis æquale eſſe quadra- tis laterum, ergo ſaltem à Deo fieri pote- triangulus rectangulus, cujus baſis quadra- tum æquale non ſit quadratis laterum.

Non video quid hîc reſponderi poſſi- niſi illum hominem clarè, & diſtinctè no- percipere triangulum rectangulum. unde habeo me clariùs percipere natura- mentis meæ, quàm ille percipiat natura- trianguli? æque enim certus eſt ille tria- gulum in ſemicirculo habere unum ang- lum rectum, quæ eſt notio trianguli recta- guli, ac ego certus ſum me exiſtere ex quòd cogitem.

Quemadmodum ergo ille in eo fallit- qu

quod ad illius trianguli naturam, quem clare & diſtincte novit eſſe Rectangulum, pertinere non arbitretur quod illius baſis quadratum ſit &c. Ita cur in eo fortaſſe non fallor quod ad mei naturam, quam certe, & diſtincte novi eſſe rem cogitantem, nihil aliud pertinere arbitrer, quàm quod ſim res cogitans? Cùm etiam forte ad illam pertineat quod ſim res extenſa.

Et profecto, inquiet aliquis, mirum non eſt, ſi dum ex eo quod cogitem, colligo me exiſtere, idea quam de me hoc pacto cognito efformo, nihil aliud animo meo repræſentat quàm meipſum, tanquam rem cogitantem, quippe quæ ex ſolâ meâ cogitatione deſumpta ſit, ut proinde ex illa ideâ nullum argumentum deſumi poſſe videatur, nihil amplius ad mei eſſentiam pertinere, quàm quod in ea continetur.

Accedit quod hoc argumentum nimis probare videtur, & nos in eam Platonicam opinionem deducere, (quam tamen author refellit) nihil corporeum ad noſtram eſſentiam pertinere, ita ut homo ſit ſolus animus, corpus vero non niſi vehiculum animi; unde hominem definiunt animum utentem corpore.

Quod ſi reſpondeas corpus non ſimpliciter à mei eſſentiâ excludi, ſed tantummodo quatenus præciſe ſum res cogitans, metuendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tuendum videtur ne quis hanc in ſuſpicionem
veniat, num forte notitia mei, quatenus ſum
res cogitans, non ſit notitia alicujus enti
complete, & adæquate concepti, ſed tantum
inadæquate, & cum quadam abſtraction
intellectus.

Unde ſicut Geometræ concipiunt lineam
tanquam longitudinem latitudinis expertem
& ſuperficiem tanquam longitudinem ſimu
& latitudinem abſque profunditate, et
nulla ſit longitudo ſine latitudine, nec lati
tudo ſine profunditate: ita forſan aliqu
dubitare poſſit, num res omnis cogitan
ſit etiam res extenſa, ſed cui tamen præt
communes cum rebus aliis extenſis affectio
nes, ut eſſe figurabile, mobile, &c. inſ
peculiaris cogitandi virtus, unde fiat
cum hac ſola virtute tanquam res cogitan
per abſtractionem intellectus apprehen
poſſit, licet revera rei cogitandi corp
ris affectiones conveniant; ſicut quant
tas cum ſola longitudine concipi poteſ
licet omni quantitati reipſa conveniat
mul cum longitudine latitudo & profu
ditas.

Difficultatem auget quod illa cogitan
vis corporeis organis affixa videatur, cum
infantibus ſopita, in amentibus extincta
dicari poſſit; quod impij animorum carn
ſices potiſſimum urgent.

Hæc

Hactenus de reali mentis noſtræ à corpore diſtinctione. Cum verò V. C. demonſtrandam ſuſceperit animorum immortalitatem, meritò quæri poſſit an ex ea ſeparatione evidenter ſequatur; in vulgaris enim Philoſophiæ principiis id minime ſequitur, cum vulgo velint brutorum animas ab illorum corporibus eſſe diſtinctas, quæ tamen cum illis intereant.

Huc uſque reſponſionem protraxeram & in animo erat oſtendere quomodo ſecundum authoris noſtri principia, quæ ex ejus Philoſophandi ratione collegiſſe mihi videbar, ex reali mentis à corpore diſtinctione, illius immortalitas facillime concludatur, cum ad me perlata eſt nova viri clariſſimi lucubratiuncula, quæ cum toti operi lucem multam affert, tum in hac parte eandem prorſus adducit ad propoſitam quæſtionem diſſoluendam quæ eram allaturus.

Quod vero ſpectat ad brutorum animas, ſatis inſinuat aliis in locis nullam iis ineſſe, ſed tantum corpus modo quodam certo configuratum, & variis organis ita conflatum, ut operationes omnes in illo, & per illud fieri poſſint quas videmus.

Sed vereor ut hæc perſuaſio in animis hominum fidem invenire poſſit, niſi validiſſimis rationibus comprobetur. Incredibile

bile enim primâ fronte apparet quomod
fieri poſſit ſine ullius animæ miniſterio u
lumen à lupi corpore reflexum in ejus ocu
los tenuiſſima neruorum opticorum fil
moveat, & ex illa motione ad cerebrum
uſque pertingente ſpiritus animalis in nervo
diffundatur eo pacto quo neceſſe eſt ad hoc
ut ovis fugam arripiat.

Unum hîc addam quod de imaginatior
à cogitatione, ſive intelligentiâ diſtinction
& illorum majori certitudine quæ ratio
comprehendimus, quàm quæ corporeis ſe
ſibus obverſantur, vir C. docet, ſummope
à me probari. Iamdudum enim ab Auguſ
no c. 15. de animæ quantitate didici pro
abjiciendos eſſe qui ſibi perſuadent min
eſſe certa quæ intelligentia cernimus, qu
quæ his corporeis oculis ſemper cum pitu
bellum gerentibus: unde etiam ait So
l. 1. c. 4. ſenſus ſe in geometrico nego
quaſi navim expertum eſſe. *Nam cù*
inquit, *ipſi me ad locum quò tendebam perve*
rint, ubi eos dimiſi, & jam in ſolo poſitus c
cogitatione iſta voluere, diu mihi veſtigia n
barunt: quare citiùs mihi videtur in terra
navigari, quàm geometriam ſenſibus perc
quamvis primò diſcentes aliquantum adju
videatur.

I

DE DEO.

PRioris de exiſtentia Dei demonſtrationis, quam in Meditatione 3. author explicat, duæ ſunt partes, prior eſt quòd Deus ſit, ſiquidem ejus idea in me ſit: poſterior eſt quòd ego habens talem ideam non poſſim eſſe niſi à Deo.

Circa priorem partem id unum mihi non probatur, quòd cum vir C. aſſeruiſſet non niſi in judiciis falſitatem proprie reperiri, paulo poſt tamen admittat ideas non formaliter quidem, ſed materialiter falſas eſſe poſſe, quod ab ejus principiis diſſonum mihi videtur.

Sed vereor ut in re obſcuriſſima animi mei ſenſa ſatis dilucide poſſim explicare: res exemplo clarior fiet. *Si*, inquit, *frigus ſit tantùm privatio caloris, idea frigoris quæ illud mihi tanquam rem poſitivam repræſentat, materialiter falſa erit.*

Imò ſi frigus ſit tantùm privatio, nulla poterit dari frigoris idea quæ illud mihi tanquam rem poſitivam repræſentet, & judicium hìc ab authore cum idea confunditur.

Quid enim eſt idea frigoris? frigus ipſum, quatenus eſt objectivè in intellectu: at ſi frigus ſit privatio, non poteſt eſſe objectivè

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

in intellectu per ideam, cujus eſſe objectivum ſit ens poſitivum: Ergo ſi frigus ſit tantùm privatio, nunquam illius poterit eſſe idea poſitiva, & proinde nulla quæ materialiter falſa ſit.

Confirmatur eodem argumento quo probat vir C. ideam entis infiniti non poſſe non eſſe veram, nam quamvis fingi poſſit tale ens non exiſtere, non tamen fingi poteſt ejus ideam nihil reale mihi exhibere.

Ita plane de omni idea poſitiva dici poteſt, nam quamvis fingi poſſit frigus, quod arbitror idea poſitiva repræſentari, non eſſe poſitivum; non tamen fingi poteſt ideam poſitivam nihil reale, & poſitivum mihi exhibere; cùm idea poſitiva non dicatur ſecundum eſſe quod habet tanquam modu[m] cogitandi, eo enim modo omnes poſitiv[æ] eſſent: ſed ab eſſe objectivo quod conti[net], & menti noſtræ exhibet: poteſt erg[o] illa idea non eſſe frigoris idea, ſed non pote[ſt] eſſe falſa.

Sed, inquies, eo ipſo falſa eſt quòd no[n] eſt frigoris idea; imo judicium tuum fa[lſum], ſi illam judicas eſſe frigoris ideam[;] ipſa vero in te veriſſima. Sicut idea D[ei] ne materialiter quidem falſa dici debe[t], quamvis illam quis poſſit transferre ad re[m] quæ non ſit Deus, ſicut fecerunt idol[o]latræ.

D

Denique illa frigoris idea , quam dicis
naterialiter falſam eſſe , quid menti tuæ
xhibet ? Privationem ? ergo vera eſt ; ens
oſitivum ? ergo non eſt frigoris idea : &
ræterea quæ cauſa illius entis poſitivi obje-
tivi , unde fieri vis , ut materialiter falſa ſit
a idea. *Ego*, inquis, *quatenus a nihilo ſum:*
rgo eſſe objectivum poſitivum alicujus
leæ à nihilo eſſe poteſt , quod præcipua C.
iri fundamenta convellit.

Sed pergamus ad poſteriorem demon-
rationis partem , qua quæritur , *utrum ipſe*
bens ideam entis infiniti ab alio eſſe poſſim
uàm ab ente infinito , & præſertim utrum à
e ipſo. Contendit vir C. me à me ipſo eſſe
n poſſe , eo quòd *ſi mihi ipſe eſſe darem,*
rem etiam omnes perfectiones quarum ideam
me eſſe animadverto. Sed reponit acutè
heologus : *Eſſe a ſe* non *poſitive* ſumi
bet , ſed *negative* , ut ſit idem quod *non*
e ab alio. Nunc vero , inquit , *ſi aliquid à*
eſt, id eſt non ab alio, *quomodo probem iſtud*
nia complecti & eſſe infinitum , jam enim
n audio ſi dicas : ſi a ſe eſt , ſibi facile omnia
diſſet : nec enim à ſe eſt ut à cauſa , nec ſibi
te prævius fuit , ut ante deligeret , quod eſſet
tmodum.

Ut hoc argumentum diſſoluat conten-
t vir C. *eſſe à ſe* non *negative* , ſed *poſitive*
bere ſumi , etiam quantum ad Deum
ſpectat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſpectat, ita ut Deus *quodam modo idem præſtet reſpectu ſui ipſius quod cauſa efficiens reſpectu ſui effectus.* quod ſane durum mihi videtur, & falſum.

Itaque partim cum viro C. conſentio, partim ab illo diſſentio. fateor enim non poſſe me à me ipſo eſſe niſi poſitive, nego vero idem de Deo dici debere, imo ar bitror manifeſtam eſſe contradictionem quod aliquid ſit à ſeipſo poſitive & tanquam à cauſa. unde idem efficio quod autho noſter, ſed alia plane via, in hunc ſcilice modum.

Ut à meipſo eſſem, deberem à me ipſ eſſe *poſitivè*, & tanquam à cauſa; ergo fie non poteſt ut à me ipſo ſim; hujus ſyll giſmi propoſitionem probant viri ration ex eo deſumptæ, quod cum temporis pa tes à ſe mutuo ſejungi poſſint, ex eo qu ſim, *non ſequatur me futurum, niſi aliq cauſa me quaſi rurſus efficiat ſingulis m mentis.*

Quod vero ad ſumptionem attinet, ill arbitror adeo claram eſſe lumine natura ut vix probari poſſit niſi nugatorie not probando per minus notum. Imo ill veritatem Author videtur agnoviſſe, c aperte inficiari auſus non eſt. hæc. n. qu verba penſentur in reſponſione ad Th logum.

I

Non dixi, inquit, *impoſsibile eſſe ut aliquid ſit cauſa efficiens ſui ipſius, etſi enim apertè id verum ſit, quando reſtringitur efficientis ſignificatio ad illas cauſas quæ ſunt effectibus tempore priores, vel quæ ab ipſis ſunt diverſæ, non tamen videtur in hac quæſtione ita eſſe reſtringenda, quia lumen naturale non dictat ad rationem efficientis requiri ut tempore prior ſit ſuo effectu.*

Optime quantùm ad prius membrum, ſed videtur omiſſum poſterius, nec additum idem lumen naturale non dictare ad rationem efficientis requiri ut diverſa ſit à ſuo effectu, niſi quia per lumen ipſum naturale id aſſerere non licebat?

Et ſane cùm effectus omnis à cauſâ dependeat, à cauſâ eſſe ſuum accipiat, nonne clarum eſt idem à ſeipſo dependere non poſſe, idem à ſeipſo ſuum eſſe accipere non poſſe?

Præterea cauſa omnis eſt effectus cauſa, & effectus cauſæ effectus, & proinde mutua eſt inter cauſam & effectum habitudo: at habitudo nonniſi duorum eſt.

Deinde concipi ſine abſurditate non poteſt rem aliquam accipere eſſe, & tamen illud idem eſſe habere priuſquàm conceperimus illud jam accepiſſe. At iſtud contingeret, ſi notiones cauſæ & effectus eidem rei reſpectu ſui ipſius tribueremus. Quæ eſt

enim notio cauſæ ? dans eſſe. quæ notio ef-
fectus ? accipere eſſe. Prior eſt autem na-
tura cauſæ notio, quàm notio effectus.

Jam verò concipere non poſſumus rem aliquam ſub notione cauſæ ut dantem eſſe, niſi illam concipiamus habere eſſe , nemo enim dat quod non habet ; Ergo priùs rem conciperemus habere eſſe, quàm conciperemus illud eam accepiſſe ; & tamen in eo qui accipit , priùs eſt accipere quàm habere.

Aliter ea ratio formari poteſt ; nemo dat quod non habet, ergo nemo poteſt ſibi dare eſſe niſi qui jam illud eſſe habeat : ſi autem jam habet,ut quid ſibi illud daret.

Denique aſſerit lumine naturali notum eſſe creationem à conſervatione ſola ration diſtingui : At eodem lumine naturali notur eſt nil ſeipſum creare poſſe; ergo nec ſeipſum conſervare.

Verùm ſi à theſi generali ad hypotheſi de Deo ſpecialem deſcendamus , res adhu meo judicio manifeſtior erit, Deum à ſeip *poſitivè* eſſe non poſſe , ſed tantum *negativ* id eſt non ab alio.

Ac primum quidem id patet ex ratio quam affert. V. C. ad probandum ſi corp *à ſe ſit*, debere à ſeipſo eſſe *poſitivè*. *Te poris enim*, inquit , *partes aliæ ab aliis non pe dent , nec proinde ex eo quòd illud corpus ſup*

na

atur ad hoc uſquè tempus à ſe fuiſſe, id eſt ſine cauſa, hoc ſufficit ut etiam in poſterum ſit futurum, niſi aliqua potentia in eo ſit ipſum continuò veluti reproducens.

At tantum abeſt ut hæc ratio in ente ummè perfecto, ſive infinito locum habere oſſit, quin potius contrarium ob contrarias auſas evidenter deduci poſſit: in idea enim ntis infiniti continetur, quod ejus duratio ſit tiam infinita, ſcilicet nullis clauſa limitius, ac proinde indiviſibilis, permanens, ota ſimul, & in qua non niſi per errorem & ntellectus noſtri imperfectionem concipi oſſit prius, & poſterius.

Unde manifeſtè ſequitur concipi non poſ- Ens infinitum vel per momentum exiſtere, uin ſimul concipiatur & ſemper extitiſſe, in æternum exiſtentiam habiturum, (quod uthor ipſe alicubi docet) ut proinde vaum ſit quærere cur in eſſe perſeveret.

Imo ut frequenter docet Auguſtinus quo nemo unquam poſt authores ſacros gnius & ſublimius de Deo locutus eſt) in eo nullum eſt vel fuiſſe vel futurum eſſe, d ſemper eſſe, ut hinc evidentius appareat on niſi cum abſurditate quæri poſſe cur eus in eſſe perſeveret, cum hæc quæſtio anifeſte involuat prius & poſterius, præritum & futurum, quæ ab Entis infiniti noone excludi debent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Præterea Deus à ſe eſſe *poſitivè* cogitari non poteſt quaſi ſeipſum primo produxerit, fuiſſet enim antequam eſſet, ſed tantum (ut ſæpius declarat Author) quia ſe revera conſervat.

At in ens infinitum conſervatio non magis cadit quàm prima productio; quid enim quæſo conſervatio, niſi continua quædam rei reproductio, unde conſervatio omnis ſupponit primam productionem; & propterea nomen ipſum continuationis, ſicut & conſervationis, potentialitatem quandam involuit, Ens autem infinitum actus eſt puriſſimus ſine ulla potentialitate.

Concludamus igitur concipi non poſſe Deum eſſe à ſeipſo *poſitivè*, niſi per imperfectionem noſtri intellectus Deum inſta[r] rerum creatarum concipientis: quod mag[is] adhuc conſtabit aliâ ratione.

Cauſa efficiens rei alicujus non quærit[ur] niſi ratione exiſtentiæ, non verò ratio[ne] eſſentiæ; verbi gratia, ſi triangulum co[n]ſpicio, cauſam efficientem quæram p[ro]quam factum ſit ut hic triangulus exiſtere[t], ſed cauſam efficientem ſine abſurditate n[on] quæram cur triangulus habeat tres angul[os] æquales duobus rectis; & id quærenti n[on] bene reſponderetur per cauſam efficiente[m], ſed id tantùm quia ea eſt natura triangu[li], unde Mathematici, quia de ſui obje[cti]

e-

exiſtentia non agunt, nihil demonſtrant per efficientem, & finem. At non minus eſt de eſſentia entis infiniti quòd exiſtat, imò etiam, ſi velis, quod in eſſe perſeveret, quam de eſſentiâ trianguli habere tres angulos æquales duobus rectis; ergo ſicut quærenti cur triangulus tres angulos æquales duobus rectis habeat, reſponderi non debet per cauſam efficientem, ſed dicendum ſolummodò eam eſſe æternam & immutabilem trianguli naturam: ita quærenti cur Deus ſit, vel in eſſe perſeveret, nulla vel in Deo, vel extra Deum cauſa efficiens, vel quaſi cauſa efficiens (de re enim non de nomine diſputo) quærenda eſt, ſed id unum pro ratione afferendum, quia ea eſt natura entis ſumme perfecti.

Unde ad id quod ait V. C. dictare lumen naturæ nullam rem exiſtere de qua non liceat petere cur exiſtat, ſive in ejus cauſam efficientem inquirere; aut ſi non habeat, cur illa non indigeat, poſtulare? Reſpondeo petenti cur Deus exiſtat, non per cauſam efficientem reſpondendum eſſe, ſed nihil aliud, quàm quia Deus eſt, ſeu ens infinitum: & in ejus cauſam efficientem inquirenti, reſpondendum cauſa efficienti non indigere: & rurſum percontanti cur illa non indigeat, reſpondendum quia ens infinitum eſt, cujus exiſtentia eſt ſua eſſentia:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ea enim ſolummodo cauſa efficienti indigere, in quibus exiſtentiam actualem ab eſſentia diſtinguere licet.

Quamobrem corruunt quæ verbis citatis ſubjungit. *Adeò*, inquit, *ut ſi putarem nullam rem idem quodammodo eſſe poſſe erga ſeipſam quod eſt cauſa efficiens erga effectum, tantum abeſt ut inde concluderem aliquam eſſe cauſam primam, quin è contra ejus ipſius, quæ vocaretur prima, cauſam rurſus inquirerem; & ita nunquam ad ullam omnium primam devenirem.*

Imo vero ſi putarem cujuſcúnque re cauſam efficientem, vel quaſi efficienten eſſe quærendam, cujuſcúnque rei aſſignata cauſam ab ea diverſam inquirerem, cun evidentiſſimum mihi ſit nihil ullo modo er ga ſeipſum eſſe poſſe, quod eſt cauſa effi ciens erga effectum.

Monendus verò mihi videtur ut hæc a tentè, diligentérque conſideret, quia cert ſcio vix ullum Theologum reperiri poſſ qui non ea propoſitione offendatur, Quo Deus à ſeipſo ſit *poſitive*, & tanquam cauſa.

Unicus mihi reſtat ſcrupulus, quomo circulus ab eo non committatur, dum ai *non aliter nobis conſtare quæ à nobis clarè distinctè percipiuntur, vera eſſe, quàm q Deus eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

At nobis conſtare non poteſt Deum eſſe, niſi quia id à nobis clare, & evidenter percipitur, ergo priuſquam nobis conſtet Deum eſſe, nobis conſtare debet verum eſſe quodcunque à nobis clare & evidenter percipitur.

Addo quod exciderat, falſum mihi videri quod pro certo affirmat U. C. *nihil in ſe, quatenus eſt res cogitans, eſſe poſſe, cujus conſcius non ſit*; per *ſe* enim, quatenus eſt res cogitans, nihil aliud intelligit quàm mentem ſuam, quatenus à corpore diſtincta eſt. At quis non videt multa in mente eſſe poſſe, quorum mens conſcia non ſit; mens infantis in matris utero habet vim cogitandi, at ejus conſcia non eſt; mitto innumera ſimilia.

De iis quæ Theologos morari poſſunt.

UT tædioſum ſermonem aliquando abſolvam, libet hîc brevitati conſulere, & res potiùs indicare, quàm de iis accuratius diſputare.

PRIMVM vereor ne quoſdam offendat liberior hæc Philoſophandi ratio, quâ omnia revocantur in dubium: & ſanè Author ipſe fatetur in Methodo, mediocribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ingeniis hanc viam eſſe periculoſam: fateor tamen hanc invidiam in Synopſi mitigari.

Verumtamen haud ſcio an aliqua præfatiuncula hæc meditatio præmuniri debeat, qua ſignificetur de iis rebus ſeriò non dubitari, ſed ut iis aliquantiſper ſepoſitis quæ vel *minimam*, & *hyperbolicam*, ut Author ipſe vocat alio in loco, *dubitandi occaſionem* relinquunt, aliquid ita firmum, & ſtabile reperiri poſſit, ut de eo ne pervicaciſſimo quidem liceat vel tantillum dubitare. Unde etiam fit, ut loco illorum verborum *quod cùm Authorem meæ originis ignorarem*, reponendum cenſerem, *ignorare me fingerem*.

In Meditatione 4. de Vero & Falſo multas ob cauſas, quas longum eſſet recenſere, vehementer optarem, ut in ipſa Meditatione, vel in Synopſi duo ſignificaret.

Primum eſt, ſe, dum cauſam erroris inquirit, de illo potiſſimum ſatagere qui committitur in dijudicatione veri & falſi, non autem de illo qui contingit in perſecutione boni & mali.

Cùm enim prius illud ſufficiat ad Authoris inſtitutum & ſcopum: & quæ hîc dicuntur de cauſa erroris, in graviſſimas objectiones incidant, ſi etiam ad poſterius caput ſe extendant, prudentia niſi fallor exigit, & flagitat docendi ordo, cujus

Autho

Author noſter amantiſſimus eſt, ut quæcunque ad rem non faciunt, & altercationibus anſam præbere poſſunt, omittantur, ne dum lector de ſuperfluis inutiliter jurgatur, à neceſſariorum perceptione retardetur.

Alterum quod Authorem noſtrum indicare velim, eſt, ſe, dum aſſerit nulli nos rei aſſentiri debere, niſi quam clare & diſtincte noverimus, de iis tantum rebus agere quæ ad diſciplinas ſpectant, & ſub intelligentiam cadunt, non vero de iis quæ ad fidem pertinent, & ad vitam agendam: Itaque ſe damnare opinantium temeritatem, non prudenter credentium perſuaſionem.

Tria enim ſunt, ut ſapienter monet B. Auguſtinus de utilit. credendi c. 15. *velut finitima ſibimet in animis hominum diſtinctione digniſſima: Intelligere, credere, opinari.*

Intelligit, *qui certâ ratione aliquid comprehendit.* Credit, *qui gravi aliqua authoritate commotus verum eſſe arbitratur etiam quod certa ratione non comprehendit:* opinatur, *qui quod neſciat ſe ſcire exiſtimat.*

Opinari autem duas ob res turpiſſimum eſt: quod ediſcere non poteſt qui ſibi jam ſe ſcire perſuaſit, ſi modò illud diſci poteſt, & per ſeipſa temeritas non bene affecti animi ſignum eſt.

Quod intelligimus igitur debemus rationi: *quòd credimus*, authoritati, *quod opinamur*, errori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

errori. *Hæc dicta ſunt ut intelligeremus nos retentâ fide, illarum etiam rerum quas nondum comprehendimus, à temeritate opinantium vindicari.*

Nam qui dicunt nihil eſſe credendum, niſi quod ſcimus, id unum cavent nomen opinationis, quod fatendum eſt turpe, ac miſerrimum: ſed ſi quis diligenter conſideret plurimum intereſſe, utrum ſe ſcire quis putet, an quod neſcire ſe intelligit, credat aliqua authoritate commotus, profectò erroris & inhumanitatis, atque ſuperbiæ crimen vitabit.

Et paulo poſt, c. 12. ſubjungit. Mult poſſunt afferri quibus oſtendatur, nihil omninò humanæ ſocietatis incolume remanere ſi nihil credere ſtatuerimus quod non potueri mus tenere perceptum. Huc uſque Auguſt.

Quanti momenti ſit Virum C. hæc d ſtinguere ne multi hoc tempore ad impi tatem proclives, illius verbis ad everſione fidei abuti poſſint, ipſe facilè pro ſua pr dentia judicabit.

Verùm quod maximè Theologis o fendiculo fore prævideo eſt, quod ſ cundum viri C. dogmata, ſalva & i tegra remanere non poſſe videantur q de ſacroſanctis altaris myſteriis docet E cleſia.

Fide enim credimus ablata ab Eucha ſtico pane panis ſubſtantia, ſola illic ac

de

dentia remanere : ea autem ſunt extenſio, figura, color, odor, ſapor, aliæque ſenſiles qualitates.

Qualitates ſenſiles nullas eſſe putat vir C. ſed tantummodo varias corpuſculorum nobis adjacentium motiones, quibus varias illas impreſſiones percipimus, quas deinde coloris, ſaporis, odoris nominibus appellamus : reſtant ergo figura, extenſio, mobilitas. At negat Author facultates illas abſque aliqua ſubſtantia cui inſint poſſe intelligi, nec proinde etiam abſque illa exiſtere : quod etiam repetit in reſponſione ad Theologum.

Nec agnoſcit inter illas affectiones, & ſubſtantiam, diſtinctionem niſi formalem, quæ ſufficere non videtur ut quæ ſic diſtinguuntur à ſe invicem etiam divinitùs ſeparentur.

Non dubito quin qua pietate eſt vir Clariſſimus id attentè diligentérque perpendat, & ſummo ſibi ſtudio judicet incumbendum, ne cum Dei cauſam adverſus impios agere meditatur, fidei illius authoritate fundatæ, & cujus beneficio immortalem illam vitam, quam hominibus perſuadendam ſuſcepit, ſe conſecuturum ſperat, aliqua in re periculum creaſſe videatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Reſponſio ad quartas Objectiones.

NOn potuiſſem optare magis perſpicacem, nec ſimul magis officioſum ſcripti mei examinatorem, quàm illum eſſe experior cujus animadverſiones ad me miſiſti; tam humaniter enim mecum agit, ut ipſum & mihi, & cauſæ favere facile percipiam, & nihilominus tam accurate illa quæ oppugnat circumſpexit, támque intime pervidit, ut ſperem etiam in reliquis nihil ejus aciem effugiſſe, ac præterea tam acute illa urget quæ judicavit eſſe minùs probanda, ut non verear ne quis exiſtimet illum quicquam gratiæ cauſa diſſimulaſſe: ideóque non tam moveor iis quæ objecit, quàm gaudeo quod in pluribus non adverſetur.

Reſponſio ad primam partem, de natura mentis humanæ.

NOn hîc morabor in gratiis Viri Clariſſimo agendis, quod me divi Auguſtini authoritate adjuvarit, rationéſque meas ita propoſuerit ut timere videretur ne non ſatis fortes aliis apparerent.

Se

Sed primùm dicam ubinam probare cœperim quo pacto *ex eo quòd nihil aliud ad meam eſſentiam* (hoc eſt ad eſſentiam ſolius mentis) *pertinere cognoſcam, præterquàm quòd ſim res cogitans, ſequatur nihil etiam aliud revera ad illum pertinere* : nempe ubi probavi Deum exiſtere, Deum ſcilicet illum, qui poteſt omnia quæ ego clare, & diſtincte ut poſſibilia cognoſco.

Etſi enim multa forte in me ſint quæ nondum adverto (ut revera illo in loco ſupponebam me nondum advertere mentem habere vim corpus movendi, vel illi eſſe ſubſtantialiter unitam) quia tamen id quod adverto, mihi ſufficit ut cum hoc ſolo ſubſiſtam, certus ſum me à Deo potuiſſe creari abſque aliis quæ non adverto, atque ideo iſta alia ad mentis eſſentiam non pertinere.

Nihil enim eorum ſine quibus res aliqua eſſe poteſt, mihi videtur in ejus eſſentia comprehendi, & quamvis mens ſit de eſſentia hominis, non tamen eſt proprie de eſſentia mentis quod humano corpori ſit unita.

Dicendum etiam eſt quo ſenſu intelligam *diſtinctionem realem non inferri ex eo quòd una res abſque alia concipiatur per abſtractionem intellectus rem inadæquatè concipientis, ſed tantùm ex eo quòd unaquæque res abſque alia complete, ſive ut res completa intelligatur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Neque enim exiſtimo adæquatam rei cognitionem hîc requiri, ut Vir C. aſſumit, ſed in hoc differentia eſt, quod ut aliqua cognitio ſit *adæquata*, debeant in ea contineri omnes omnino proprietates quæ ſunt in re cognita: & idcirco ſolus eſt Deus qui novit ſe habere cognitiones rerum omnium adæquatas.

Intellectus autem creatus, etſi forte revera habeat rerum multarum, nunquam tamen poteſt ſcire ſe habere, niſi peculiariter ipſi Deus revelet: ad hoc enim ut habeat adæquatam alicujus rei cognitionem, requiritur tantùm ut vis cognoſcendi quæ in ipſo eſt adæquet iſtam rem, quod facile fieri poteſt: ut autem ſciat ſe illam habere, ſive Deum nihil amplius poſuiſſe in illa re quàm id quod cognoſcit, oportet ut ſuâ vi cognoſcendi adæquet infinitam Dei poteſtatem: quod fieri plane repugnat.

Iam verò ad cognoſcendam diſtinctionem realem inter duas res, non requiritur ut noſtra de iis cognitio ſit adæquata, niſi poſſimus ſcire ipſam eſſe adæquatam; ſed nunquam poſſumus hoc ſcire, ut mox dictum eſt, ergo non requiritur ut ſit adæquata.

Itaque ubi dixi *non ſufficere quòd una res abſque alia intelligatur per abſtractionem intellectus rem inadæquatè concipientis*, non putavi

putavi inde poſſe inferri, ad diſtinctionem realem requiri cognitionem *adæquatam*, ſed tantum cognitionem, quam nos ipſi per abſtractionem intellectus non redderemus *inadæquatam*.

Longe enim aliud eſt cognitionem aliquam eſſe plane adæquatam, quod nunquam certo ſcire poſſumus an ſit verum, niſi à Deo reveletur: & aliud eoúſque eſſe adæquatam, ut à nobis per abſtractionem intellectus inadæquatam non reddi percipiamus.

Eodémque modo cum dixi rem intelligendam eſſe *complete*, ſenſus non erat intellectionem debere eſſe adæquatam, ſed tantum rem ſatis debere intelligi, ut ſcirem eſſe *completam*.

Quod tam ex antecedentibus quàm ex ſequentibus putabam eſſe manifeſtum, diſtinxeram enim paulo ante entia incompleta à completis, dixerámque requiri ut unumquòdque ex iis quæ realiter diſtinguuntur, tanquam ens per ſe, & ab omni alio diverſum intelligatur.

Poſtea verò eodem ſenſu quo dixi me *completè* intelligere quid ſit corpus, ſtatim ſubjunxi me etiam intelligere mentem eſſe rem completam ſumendo ſcilicet intelligere completè, & intelligere eſſe rem completam in una, & eadem ſignificatione.

Sed hic meritò quæri poteſt quidnam intelligam

telligam per *rem completam*, & quomodo probem ſufficere ad diſtinctionem realem quod duæ res tanquam completæ una abſque alia intelligantur.

Itaque ad primum reſpondeo me per *rem completam* nihil aliud intelligere quàm ſubſtantiam indutam iis formis, ſive attributis, quæ ſufficiunt ut ex iis agnoſcam ipſam eſſe ſubſtantiam.

Neque enim ſubſtantias immediate cognoſcimus, ut alibi notatum eſt, ſed tantùm ex eo quod percipiamus quaſdam formas, ſive attributa, quæ cùm alicui rei debeant ineſſe ut exiſtant, rem illam cui inſunt vocamus *Subſtantiam*.

Si verò poſtea eandem illam ſubſtantiam ſpoliare vellemus iis attributis ex quibus illam cognoſcimus, omnem noſtram de ipſa notitiam deſtrueremus, atque ita verba quidem aliqua de ipſa poſſumus proferre, ſed non quorum ſignificationem clare & diſtincte perciperemus.

Non ignoro quaſdam ſubſtantias vulgò vocari *incompletas*; Sed ſi dicantur incompletæ quod per ſe ſolæ eſſe non poſſint, fateor mihi contradictorium videri, ut ſint ſubſtantiæ, hoc eſt res per ſe ſubſiſtentes, & ſimul incompletæ, hoc eſt per ſe ſubſiſtere non valentes. Aliter autem dici poſſunt ſubſtantiæ incompletæ, ita ſcilicet ut

quate-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quatenus ſunt ſubſtantiæ, nihil quidem habeant incompleti, ſed tantum quatenus referuntur ad aliquam aliam ſubſtantiam, cum qua unum per ſe componunt.

Ita manus eſt ſubſtantia incompleta, cum refertur ad totum corpus cujus eſt pars, ſed eſt ſubſtantia completa cum ſola ſpectatur: & eodem plane modo mens & corpus ſunt ſubſtantiæ incompletæ, cum referuntur ad hominem quem componunt: ſed ſolæ ſpectatæ ſunt completæ.

Quemadmodum enim eſſe extenſum, diviſibile, figuratum &c. ſunt formæ, ſive attributa, ex quibus agnoſco ſubſtantiam illam quæ vocatur corpus; ita eſſe intelligentem, volentem, dubitantem &c. ſunt formæ, ex quibus agnoſco ſubſtantiam quæ vocatur Mens: nec minus intelligo ſubſtantiam cogitantem eſſe rem completam, quàm ſubſtantiam extenſam.

Nec ullo modo dici poteſt id quod Vir C. ſubjunxit, corpus forte ſe habere ad mentem ſicut genus ad ſpeciem, etſi enim genus poſſit intelligi ſine hac, vel illa differentia ſpecifica, non poteſt tamen ullo modo ſpecies ſine genere cogitari.

Nam, exempli cauſa, facile intelligimus figuram, nihil cogitando de circulo (quamvis iſta intellectio non ſit diſtincta, niſi ad ſpecialem aliquam figuram referatur, nec

de

de re completa niſi naturam corporis comprehendat) ſed nullam circuli differentiam ſpecificam intelligimus, quin ſimul de figura cogitemus.

Mens autem diſtinctè & completè, ſive quantum ſufficit ut habeatur pro re completa, percipi poteſt ſine ulla ex iis formis, ſive attributis, ex quibus agnoſcimus corpus eſſe ſubſtantiam, ut puto me in ſecunda Meditatione ſatis oſtendiſſe; corpuſque intelligitur diſtincte, atque ut res completa ſine ii quæ pertinent ad mentem.

Hic tamen urget Vir C. *etſi aliqua me notitia parari poßit abſque notitia corporis no tamen inde confici notitiam illam eſſe comple tam, & adæquatam, ita ut certus ſim me no falli, dum ab eſſentia mea corpus exclude* Rémque declarat exemplo trianguli ſem circulo inſcripti, quem poſſumus clare distinctè intelligere eſſe rectangulum quamvis ignoremus, vel etiam negemus i lius baſis quadratum æquale eſſe quadrat laterum; nec tamen inde licet inferre da poſſe triangulum, cujus baſis quadratu æquale non ſit quadratis laterum. Sed qua tum ad hoc exemplum, multis modis diffe à re propoſita. Nam primò quamvis for triangulus ſumi poſſit in concreto pro ſu ſtantia figuram habente triangularem, cer proprietas habendi quadratum baſis æqua

qu

quadratis laterum non eſt ſubſtantia, nec proinde unumquódque ex his duobus poteſt intelligi ut res completa, quemadmodum intelliguntur *Mens & Corpus*: nec quidem poteſt *res* vocari, eo ſenſu *quo dixi ſatis eſſe quod poßim unam rem* (nempe rem completam) *abſque altera intelligere, &c.* ut ſit manifeſtum ex verbis quæ ſequebantur. *Præterea invenio in me facultates, &c.* Neque enim iſtas facultates dixi eſſe *res*, ſed ipſas accurate à rebus, ſive ſubſtantiis diſtinxi. Secundo quamvis clare & diſtincte poſſimus intelligere triangulum in ſemicirculo eſſe rectangulum, abſque eo quod advertamus ejus baſis quadratum æquale eſſe quadratis laterum, non tamen ita poſſumus clarè intelligere triangulum in quo baſis quadratum ſit æquale quadratis laterum, quin ſimul advertamus eſſe rectangulum: atqui & mentem ſine corpore, & corpus ſine mente clare & diſtincte percipimus. Tertio quamvis conceptus trianguli ſemicirculo inſcripti talis haberi poſſit, ut in eo æqualitas inter quadratum baſis, & quadrata laterum non contineatur, non poteſt tamen haberi talis ut nulla proportio inter baſis quadratum & quadrata laterum ad hunc triangulum pertinere intelligatur; ac proinde quamdiu ignoratur qualis ſit iſta proportio, nulla de eo poteſt

negari,

negari, niſi quam clare intelligamus ad ipſum non pertinere, quod de proportione æqualitatis nunquam poteſt intelligi.

Sed nihil plane in corporis conceptu includitur quod pertineat ad mentem, nihilque in conceptu mentis quod pertineat ad corpus.

Itaque quamvis dixerim *ſatis eſſe quòd poſſim unam rem abſque altera clarè & diſtincte intelligere &c.* non ideo poteſt ſubſumi *at clare & diſtincte intelligo hunc triangulum, &c.* Primo, quia proportio inte quadratum baſis, & quadrata laterum no eſt res completa. Secundo, quia non clar intelligitur iſta proportio æqualitatis, niſi i triangulo rectangulo. Tertio, quia nequ dem triangulus diſtincte poteſt intelligi, negetur proportio quæ eſt inter quadrat ejus laterum & baſis.

Sed jam dicendum eſt quo pacto *ex h ſolo quòd unam ſubſtantiam abſque altera cla & diſtincte intelligam, certus, ſim unam alia excludi.* Nempe hæc ipſa eſt not *ſubſtantiæ*, quod per ſe, hoc eſt abſque o ullius alterius ſubſtantiæ poſſit exiſtere, n ullus unquam qui duas ſubſtantias per du diverſos conceptus percepit, non judica illas eſſe realiter diſtinctas. Ideóque r certitudinem vulgari majorem quæſiviſſe contentus fuiſſem oſtendiſſe in ſecun

Meditatione *Mentem* ut rem ſubſiſtentem intelligi, quamvis nihil plane illi tribuatur quod pertineat ad corpus, & vice verſa etiam *Corpus* intelligi ut rem ſubſiſtentem, etſi nihil illi tribuatur quod pertineat ad mentem: nihilque amplius addidiſſem ad demonſtrandum mentem realiter à corpore diſtingui: quia vulgo res omnes eodem modo ſe habere judicamus in ordine ad ipſam veritatem, quo ſe habent in ordine ad noſtram perceptionem. Sed quia inter hyperbolicas illas dubitationes, quas in ſecunda Meditatione propoſui, una eo uſque proceſſit ut de hoc ipſo (nempe quod res juxta veritatem ſint tales quales ipſas percipimus) certus eſſe non poſſem, quandiu authorem meæ originis ignorare me ſupponebam, idcirco omnia quæ de Deo, & de veritate, in tertia, quarta, & quinta Meditatione ſcripſi, conferunt ad concluſionem de reali *mentis* à *corpore* diſtinctione, quam demum in ſexta Meditatione perfeci.

Atqui, ait vir C. *intelligo triangulum ſemicirculo inſcriptum abſque eo quod ſciam ejus baſis quadratum æquale eſſe quadratis laterum*. Imo, poteſt quidem ille triangulus intelligi, etſi de proportione quæ eſt inter quadrata ejus baſis & laterum non cogitetur: ſed non poteſt intelligi ipſam de eo eſſe negandam. Contra vero de mente non modo intelligimus

mus illam eſſe ſine corpore, ſed etiam omnia illa quæ ad corpus pertinent, de ipſa poſſe negari; hæc enim eſt natura ſubſtantiarum quod ſeſe mutuo excludant.

Neque mihi adverſatur quod vir C. adjunxit mirum non eſſe ſi dum ex eo quod cogitem colligo me exiſtere, idea quam hoc pacto efformo, me tantum repræſentet ut rem cogitantem: nam eodem modo cum naturam corporis examino, nihil prorſus in eâ reperio quod redoleat cogitationem; nullúmque majus argumentum diſtinctionis inter duas res haberi poteſt, quam quod in utramvis nos convertamus, nihil plane in ipſa deprehendamus quod ab altera non ſit diverſum.

Non etiam video qua ratione hoc argumentum nimis probet, nihil enim minus dici poteſt ad oſtendendum unam rem realiter ab altera diſtingui, quàm quod per divinam potentiam poſſit ab ipſa ſeparari. Satiſque diligenter cavere mihi viſus ſum ne quis ideo putaret *hominem eſſe ſolum animum utentem corpore*. Nam in eadem ſexta Meditatione, in qua egi de diſtinctione mentis à corpore, ſimul etiam probavi ſubſtantialiter illi eſſe unitam; uſúſque ſum rationibus, quibus non memini me ullas ad idem probandum fortiores alibi legiſſe. Atque quemadmodum ille qui brachium hominis di-

ceret

ceret eſſe ſubſtantiam realiter à reliquo ejus corpore diſtinctam, non ideo negaret illud idem ad hominis integri naturam pertinere, nec qui dicit idem brachium ad hominis integri naturam pertinere, ideo dat occaſionem ſuſpicandi non poſſe illud per ſe ſubſiſtere, ita nec mihi videor nimium probaſſe oſtendendo mentem abſque corpore eſſe poſſe, nec etiam nimis parum dicendo illam eſſe corpori ſubſtantialiter unitam, quia unio illa ſubſtantialis non impedit quo minus clarus & diſtinctus ſolius mentis tanquam rei completæ conceptus habeatur; ideóque multum differt à conceptu ſuperficiei, vel lineæ, quæ non ita ut res completæ poſſunt intelligi, niſi præter longitudinem & latitudinem etiam profunditas iis tribuatur.

Nec denique ex eo quod *vis cogitandi ſit in infantibus ſopita, in amentibus* non quidem *extincta*, ſed perturbata, putandum eſt illam organis corporeis ita eſſe affixam, ut abſque iis exiſtere non poſſit: ex eo enim quod experiamur ſæpe ab ipſis eam impediri, nullo modo ſequitur ab iiſdem produci; neque hoc ulla, vel minima ratione probari poteſt.

Verumtamen non inficior arctam illam mentis cum corpore conjunctionem, quam ſenſibus aſſidue experimur, in cauſa eſſe cur realem ejus ab ipſo diſtinctionem

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

non ſine attenta meditatione advertamus
Sed meo judicio qui frequenter ea quæ i
ſecunda Meditatione dicta ſunt apud ſe re
volvent, facile ſibi perſuadebunt mente
non diſtingui à corpore per ſolam fictio
nem, vel abſtractionem intellectus, ſed
rem diſtinctam cognoſci, quia revera diſti
cta eſt.

Nihil reſpondeo ad illa quæ de anim
immortalitate vir C. hîc adjecit, quia mi
non adverſantur. Sed quantum ad anim
brutorum, etſi earum conſideratio non
hujus loci, nec ſine totius Phyſicæ tract
tione plura de ipſis dicere poſſim quam q
jam in diſſertationis de Methodo pa
quinta explicui: Ne tamen omnino nihil
cam, maxime notandum mihi videtur null
motus fieri poſſe tam in brutorum corpo
bus, quam in noſtris, niſi adſint omnia pl
organa, ſive inſtrumenta, quorum ope iid
etiam in machina peragi poſſent, adeo
nequidem in nobis ipſis mens immedi
moveat membra externa, ſed dirigat tant
ſpiritus à corde per cerebrum in muſcu
fluentes, eoſque ad certos motus determin
cum ex ſe iſti ſpiritus ad multas actio
diverſas æque facile applicentur. Plur
vero ex motibus qui in nobis fiunt, nu
pacto à mente dependent; tales ſunt pu
cordis, ciborum coctio, nutritio, reſpir

dorm

dormientium, atque etiam in vigilantibus ambulatio, cantio & ſimilia, cùm fiunt animo non advertente. Cúmque illi qui ex alto decidunt manus in terram præmittunt ut caput tueantur, nullo ſane conſilio rationis id faciunt, ſed tantùm quia viſio impendentis caſus ad cerebrum uſque pertingens ſpiritus animales in nervos mittit, eo modo quo neceſſe eſt ad hunc motum vel mente invitâ, & tanquam in machinâ producendum. Cúmque hoc in nobis ipſis pro certo experiamur, quid eſt quod tantopere miremur ſi lumen è lupi corpore in ovis oculos reflexum eandem habeat vim ad motum fugæ in ipſa excitandum?

Iam verò ſi velimus uti ratione ad dignoſcendum an aliqui brutorum motus ſimiles ſint iis qui peraguntur in nobis ope mentis, vel iis tantùm qui à ſolo ſpirituum influxu, & organorum diſpoſitione dependent, conſiderandæ ſunt differentiæ quæ inter ipſos reperiuntur, nempe illæ quas in parte quinta diſſertationis de Methodo explicui; non enim alias puto inveniri; tuncque facile apparebit omnes brutorum actiones iis tantùm ſimiles eſſe quæ ſine ullâ ope mentis à nobis fiunt. Unde concludere cogemur nullum plane in ipſis principium motus à nobis cognoſci præter ſolam diſpoſitionem organorum, & continuum afflu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

xum ſpirituum, qui à calore cordis ſangui-
nem attenuantis producuntur; ſimúlque ad-
vertemus nihil nobis antehac occaſionem
dediſſe aliud ipſis affingendi, niſi tantum
quod illa duo principia motus non diſtin-
guentes, cùm prius, quod à ſolis ſpiritibu
& organis dependet, in brutis, tanquam i
nobis, eſſe videremus, aliud etiam quod i
mente, ſive cogitatione conſiſtit, ipſis ineſſ
inconſulte crederemus. Et ſane quidqui
ita nobis ab ineunte ætate perſuaſimus
quantumvis poſtea falſum eſſe rationibu
oſtendatur, non tamen facile, niſi diu, & fre-
quenter ad rationes iſtas attendamus, a
opinione noſtra deletur.

RESPONSIO

Ad alteram partem,

DE DEO.

HActenus argumenta viri Cl. d
ſolvere, ejúſque impetum ſuſtin
re conatus ſum; deinceps, ut ii d
cum fortioribus pugnant, non directe i
me opponam, ſed ab ictu potius declinabo

De tribus tantum agit hac in parte q
facile poſſunt admitti, prout ipſe illa int
lig

ligit ; ſed quæ ſcripſeram alio ſenſu intellexi , qui verus etiam mihi videtur.

Primum eſt quod quædam ideæ materialiter ſint falſæ, hoc eſt, ut ego, interpretor, quod tales ſint ut judicio materiam præbeant erroris ; ille vero ideas formaliter ſumptas conſiderando nullam in iis falſitatem eſſe contendit.

Alterum eſt quod Deus ſit à ſe *poſitivè*, & tanquam à cauſa ; ubi tantum intellexi rationem propter quam Deus non indiget ulla cauſa efficiente ut exiſtat, fundatam eſſe in re poſitiva , nempe in ipſamet Dei immenſitate , qua nihil magis poſitivum eſſe poteſt ; ille vero probat Deum à ſe non produci , nec conſervari per poſitivum aliquem cauſæ efficientis influxum, quod plane etiam affirmo.

Tertium denique eſt quod nihil in mente noſtra eſſe poſſit cujus non ſimus conſcii, quod de operationibus intellexi , & ille de potentiis negat.

Sed ut ſingula diligentius exequamur , ubi ait , *ſi frigus ſit tantum privatio , nullam poſſe dari ideam quæ illud tanquam rem poſitivam repræſentet* , manifeſtum eſt ipſum agere tantum de idea *formaliter* ſumpta. Nam cum ipſæ ideæ ſint formæ quædam , nec ex materia ulla componantur, quoties conſiderantur quatenus aliquid repræſentant , non

materialiter, ſed *formaliter* ſumuntur ; ſi verò ſpectarentur , non prout hoc vel illud re- præſentant , ſed tantummodo prout ſunt o- perationes intellectus , dici quidem poſſe materialiter illas ſumi , ſed tunc nullo mo- do veritatem , vel falſitatem objectorum reſpicerent. Nec ideo mihi videtur illa alio ſenſu materialiter falſas dici poſſe quàm eo quem jam explicui ; nempe ſiv frigus ſit res poſitiva , ſive privatio, non al am idcirco de ipſo habeo ideam , ſed ma net in me eadem illa quam ſemper habui quamque ipſam dico mihi præbere mater am erroris , ſi verum ſit frigus eſſe priv tionem , & non habere tantum realitat quàm calor ; quia utramque ideam caloris & frigoris conſiderando prout ambas à ſe ſibus accepi, non poſſum advertere plus m hi realitatis per unam quàm per altera exhiberi.

Nec ſane *judicium cum ideâ confudi* , na in hac dixi reperiri falſitatem *materialem*, in illo verò non poteſt eſſe niſi *forma* Cùm autem ait vir C. *ideam frigoris eſſe f gus , ipſum prout eſt objectivè in intellectu* , ſtinctione arbitror opus eſſe, hoc enim ſa contingit in ideis obſcuris , & confuſis , ter quas hæ caloris & frigoris ſunt num randæ , ut ad aliud quid referantur quàm id cujus revera ideæ ſunt. Ita ſi frigus

t-

tantùm privatio, frigoris idea non eſt frigus ipſum, prout eſt objective in intellectu, ſed aliud quid quod perperam pro iſtâ privatione ſumitur; nempe eſt ſenſus quidam nullum habens eſſe extra intellectum.

Neque eſt par ratio de ideâ Dei, ſaltem de illa quæ eſt clara & diſtincta, quia dici non poteſt ipſam referri ad aliquid cui non ſit conformis. Quantum autem ad confuſas Deorum ideas quæ ab idololatris effinguntur, non video cur non etiam materialiter falſæ dici poſſint, quatenus falſis ipſorum judiciis materiam præbent. Quanquam ſane illæ quæ vel nullam, vel perexiguam judicio dant occaſionem erroris, non tam meritò materialiter falſæ dici videntur, quàm quæ magnam: unas autem majorem quàm alteras erroris occaſionem præbere facile eſt exemplis declarare. Neque enim tanta eſt in confuſis ideis ad arbitrium mentis effictis (quales ſunt ideæ falſorum Deorum) quanta eſt in iis quæ à ſenſibus confuſæ adveniunt, ut ſunt ideæ caloris & frigoris; ſi quidem, ut dixi, verum ſit illas nihil reale exhibere. Omnium autem maxima eſt in ideis quæ ab appetitu ſenſitivo oriuntur; ut idea ſitis in hydropico nunquid revera ipſi materiam præbet erroris, cum dat occaſionem judicandi potum ſibi eſſe profuturum, qui tamen ſit nociturus.

At petit vir Cl. quidnam mihi exhibeat illa frigoris idea, quam dixi materialiter falſam eſſe: *Si enim*, inquit, *exhibet privationem*, *ergo vera eſt*; *ſi ens poſitivum*, *non eſt ergo frigoris idea.* Recte, ſed propter hoc tantùm illam materialiter falſam appello, quòd cùm ſit obſcura & confuſa, non poſſim dijudicare an mihi quid exhibeat quod extra ſenſum meum ſit poſitivum nec-ne: ideoque occaſionem habeo judicand eſſe quid poſitivum, quamvis forte ſit tan tùm privatio.

Nec proinde quæri debet *quæ ſit cauſa il lius entis poſitivi objectivi*, *unde fieri ajo ut ma terialiter falſa ſit illa idea*, quia non ajo illar fieri materialiter falſam ab aliquo ente po ſitivo, ſed à ſola obſcuritate, quæ tame ens aliquod poſitivum habet pro ſubjecto nempe ſenſum ipſum.

Et quidem ens iſtud poſitivum in n eſt quatenus ego ſum res vera; obſcur tas vero, quæ ſola mihi dat occaſionem j dicandi iſtam ideam ſenſus frigoris, r præſentare objectum aliquod extra me p ſitum quod vocetur frigus, non hal cauſam realem, ſed inde tantùm ori quòd natura mea non ſit omni ex parte p fecta.

Neque hoc ulla ratione fundamenta n convellit. Vererer autem ne forte qui leg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

legendis Philoſophorum libris nunquam valde multum temporis impendi, non ſatis ipſorum loquendi modum ſequutus ſim, cum dixi ideas, quæ judicio materiam præbent erroris, *materialiter* falſas eſſe, niſi apud primum authorem qui mihi jam incidit in manus, vocem *materialiter* in eadem ſignificatione ſumptam invenirem, nempe apud Fr. Suarem, Methaphyſicæ diſput. 9. ſectione 2. numero 4.

Sed pergamus ad ea quæ V. C. omnium maxime reprehendit, mihi autem minime omnium reprehenſione digna videntur, nempe ubi dixi, *licere nobis cogitare Deum quodam modo idem præſtare reſpectu ſui ipſius quod cauſa efficiens reſpectu ſui effectus.* Hoc enim ipſo negavi illud quod viro Cl. durum videtur & falſum, nempe quod Deus ſit cauſa efficiens ſui ipſius, quia dicendo *idem quodammodo præſtare*, oſtendi me non exiſtimare idem eſſe: & præmittendo verba, *nobis omnino licet cogitare*, ſignificavi me hæc tantum propter imperfectionem intellectus humani ſic explicare. Sed & in reliquo ſcripto idem ubique confirmavi, nam ſtatim ab initio ubi dixi, *nullam rem exiſtere in cujus cauſam efficientem non liceat inquirere:* addidi, *vel ſi non habet, cur illa non indigeat poſtulare*; quæ verba ſatis indicant me pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

taſſe aliquid exiſtere quod cauſâ efficiente non indigeat. Quid autem tale eſſe poteſt præter Deum? dixique paulò poſt, *in Deo eſſe tantam & tam inexhauſtam potentiam, ut nullius unquam ope eguerit ut exiſteret, neque etiam nunc egeat ut conſervetur, àtque adeo ſit quodammodo ſui cauſa.* Ubi verbum, *ſui cauſa*, nullo modo de efficiente poteſt intelligi, ſed tantum quod inexhauſta Dei potentia ſit cauſa, ſive ratio propter quam cauſâ non indiget. Cumque illa inexhauſta potentia, ſive eſſentiæ immenſitas ſit quammaxime *poſitiva*, idcirco dixi rationem, ſive cauſam ob quam Deus non indiget cauſa eſſe *poſitivam*; quod idem dici non poſſet de ulla re finita, quamvis in ſuo genere ſumme perfecta: Sed ſi diceretur eſſe *à ſe*, hoc tantum intelligi poſſet *negativè*, quoniam nulla ratio à poſitiva ejus natura deſumpta afferri poſſet propter quam intelligeremus ipſam cauſa efficiente non indigere. Atque eodem modo in omnibus aliis locis ita contuli cauſam formalem, ſive rationem ab eſſentia Dei petitam, propter quam ipſe cauſa non indiget ut exiſtat, neque ut conſervetur, cum cauſa efficiente ſine qua res finitæ eſſe non poſſunt, ut ubique illam à cauſa efficiente eſſe diverſam ex ipſis meis verbis cognoſcatur. Nec ullibi dixi Deum ſe conſervare per poſitivum aliquem in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

xum, ut res creatæ ab ipſo conſervantur, ſed tantum immenſitatem potentiæ, ſive eſſentiæ, propter quam Conſervatore non indiget, eſſe rem *poſitivam*. Itaque poſſum ultro admittere quæcunque à viro Cl. afferuntur ad probandum Deum non eſſe cauſam efficientem ſui ipſius; neque ſe conſervare per ullum influxum poſitivum, ſive per ſui reproductionem continuam, quod ſolum ex ejus rationibus efficitur. Sed ut ſpero etiam ille non negabit immenſitatem illam potentiæ, propter quam Deus non indiget cauſa ut exiſtat, eſſe in ipſo rem *poſitivam*, nihilque ejuſmodi quod ſit *poſitivum* intelligi poſſe in ullis aliis rebus, propter quod cauſa efficiente non egeant ad exiſtendum, quod ſolum ſignificare volui cum dixi nullas res poſſe intelligi eſſe *à ſe*, niſi *negativè*, præter unum Deum, nec quicquam amplius aſſumere mihi opus fuit ad difficultatem quæ propoſita erat diſſolvendam.

Sed quia tam ſerio hîc monet vir Clar. *vix ullum Theologum reperiri poſſe qui non ea propoſitione offendatur, quòd Deus à ſe ipſo ſit poſitivè, & tanquam à cauſa*, paulo accuratius exponam quare iſte loquendi modus in hac quæſtione perutilis, atque etiam neceſſarius, & ab omni offenſionis ſuſpicione valde remotus mihi videatur.

Scio Latinos Theologos non uſurpare

nomen *cauſæ* in divinis, cum agitur de proceſſione perſonarum ſacroſanctæ Trinitatis, illoſque ubi Græci indifferenter αἴτιον & ἀρχὴν dixerunt, ſolo *principii* nomine ut maxime generali uti malle, ne cui ſcilicet inde occaſionem dent judicandi filium eſſe minorem patre. Sed ubi nullum tale erroris periculum eſſe poteſt, nec agitur de Deo ut trino, ſed tantum ut uno, non video cur nomen *cauſæ*, ſit tantopore fugiendum, præſertim cum in talem locum incidimus ut illo uti perutile ac propemodum neceſſarium eſſe videatur.

Nulla autem major hujus nominis utilitas eſſe poteſt quàm ſi Dei exiſtentiæ demonſtrandæ inſerviat: nulláque major neceſſitas quàm ſi abſque eo perſpicue demonſtrari non poſſit.

Atqui conſiderationem cauſæ efficientis eſſe primum, & præcipuum medium, ne dicam unicum, quod habeamus ad exiſtentiam Dei probandam, puto omnibus eſſe manifeſtum. Illud autem accurate perſequi non poſſumus, niſi licentiam demus animo noſtro in rerum omnium, etiam ipſius Dei cauſas efficientes inquirendi: quo enim jure Deum inde exciperemus, priuſquam illum exiſtere ſit probatum. Quærendum igitur eſt de unaquaque re, an ſit *à ſe*, vel *ab alio*: Et quidem per hoc medium exi-

exiſtentia Dei concludi poteſt, etſi non expreſſe explicetur quo modo intelligendum ſit aliquid eſſe *à ſe*. Quicunque enim ſolius luminis naturalis ductum ſequuntur, ſpontè ſibi formant hoc in loco conceptum quendam cauſæ efficienti & formali communem, ita ſcilicet ut quod eſt *ab alio*, ſit ab ipſo tanqum à cauſa efficiente; quod autem eſt *à ſe*, ſit tanquam â cauſa formali, hoc eſt quia talem habet eſſentiam, ut cauſa efficiente non egeat; ideòque iſtud in Medit. meis non explicui, ſed tanquam per ſe notum prætermiſi. At cum illi qui aſſueti ſunt judicare nihil eſſe poſſe cauſam efficientem ſui ipſius, illámque à cauſa formali accurate diſtinguere, quæri vident an aliquid ſit à ſeipſo, facile fit ut de ſola efficiente proprie dicta cogitantes, non putent illud, *à ſe*, debere intelligi tanquam *à cauſa*, ſed tantummodò negativè tanquam *ſine cauſa*, ita ſcilicet ut aliquid ſit de quo non debeamus inquirere cur exiſtat. Quæ interpretatio verbi *à ſe* ſi admitteretur, nulla poſſet ab effectibus haberi ratio ad exiſtentiam Dei demonſtrandam, ut recte in primis objectionibus ab earum Authore probatum eſt, ideóque nullo modo eſt admittenda. Ut autem apposite ad ipſam reſpondeatur, exiſtimo neceſſe eſſe oſtendere inter *cauſam efficien-*

tem proprie dictam , & *nullam cauſam* eſſe quid intermedium , nempe *poſitivam rei eſ-ſentiam* , ad quam cauſæ efficientis conce-ptus eodem modo poteſt extendi , quo ſo-lemus in Geometricis conceptum lineæ cir-cularis quammaximæ ad conceptum lineæ rectæ , vel conceptum polygoni rectilinei , cujus indefinitus ſit numerus laterum , ac conceptum circuli extendere. Hocque non mihi videor ulla ratione melius explicare potuiſſe , quàm cum dixi *cauſæ efficientis ſi-gnificationem non eſſe in hac quæſtione reſtrin-gendam ad illas cauſas quæ ſunt effectibus tem-pore priores , vel quæ ab ipſis ſunt diverſæ ; tum quia eſſet nugatoria , cùm nemo neſciat idem nec ſeipſo prius , nec à ſeipſo diverſum eſſe poſſ[e] tum quia una ex his duabus conditionibus [ab] ejus conceptu tolli poteſt , & nihilominus integ[ra] notio efficientis remanere.* Nam quod n[on] requiratur ut tempore ſit prior , patet ex [eo] quod non habeat rationem cauſæ , n[iſi] quamdiu producit effectum , ut dictum e[ſt]. Ex eo vero quod non poſſit alia condit[io] etiam tolli , debet tantum inferri non e[ſſe] cauſam efficientem proprie dictam , qu[od] concedo : non autem nullo modo eſſe c[au-]ſam poſitivam , quæ per analogiam ad e[ffi-]cientem referri poſſit , hocque tantum in [re] propoſita requiritur : eodem enim lum[ine] naturali quo percipio me mihi daturum f[ui-]

ſe omnes perfectiones quarum idea aliqua in me eſt, ſiquidem exiſtentiam mihi dediſſem, percipio etiam nihil ſibi ipſi exiſtentiam dare poſſe modo illo, ad quem cauſæ efficientis proprie dictæ ſignificatio reſtringi ſolet, ita ſcilicet ut idem quatenus dat ſibi eſſe, ſit diverſum à ſe ipſo, quatenus accipit eſſe, quia contradictoria ſunt idem & non idem, ſive diverſum. Ideoque cum quæritur an aliquid ſibi ipſi exiſtentiam dare poſſit, non aliud eſt intelligendum quàm ſi quæreretur, an alicujus rei natura, ſive eſſentia ſit talis ut cauſa efficiente non indigeat ad exiſtendum; Cumque ſubſumitur, *ſi quid ſit tale, illud ſibi daturum eſſe omnes perfectiones quarum idea aliqua in ipſo eſt, ſiquidem ipſas nondum habet*, ſenſus eſt fieri non poſſe quin habeat actu omnes perfectiones quas cognoſcit; Quia lumine naturali percipimus illud cujus eſſentia tam immenſa eſt ut cauſa efficiente non indigeat ad exiſtendum, hac etiam non indigere ad habendas omnes perfectiones quas cognoſcit, propriamque eſſentiam dare ipſi eminenter illud omne quod poſſumus cogitare aliquibus aliis rebus à cauſa efficiente dari poſſe. Atque hæc verba, *ſi nondum habet ipſum ſibi eſſe daturum*, juvant tantum ad rem explicandam, quia eodem lumine naturali percipimus illud jam non poſſe habere vim, &

volun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

voluntatem ſibi dandi aliquid novi, ſed ejus eſſentiam talem eſſe ut habuerit ab æterno illud omne, quod jam cogitare poſſumus ipſum ſibi daturum eſſe, ſi nondum haberet. Atqui nihilominus iſti omnes modi loquendi à cauſæ efficientis analogia petiti pernеceſſarii ſunt ad lumen naturale ita dirigendum, ut iſta perſpicuè advertamus: eodem planè modo quo nonnulla de Sphæra, & aliis figuris curvilineis ex comparatione cum figuris rectilineis apud Archimedem demonſtranrur, quæ vix aliter intelligi potuiſſent. Et quemadmodum iſtiuſmodi demonſtrationes non improbantur, etſi ſphæra in illis inſtar polyedri ſi conſideranda; ita non puto me hoc in loco poſſe reprehendi quòd analogiâ cauſæ efficientis uſus ſim ad ea quæ ad cauſam formalem, hoc eſt ad ipſámmet Dei eſſentiam pertinent explicanda. Nec ullum ha in parte erroris periculum timeri poteſt quoniam id unicum quod cauſæ efficient proprium eſt, atque ad formalem non po teſt extendi, manifeſtam contradictione involuit, ideoque à nemine credi poſſet nempe quod aliquid ſit à ſeipſo diverſum ſive idem ſimul & non idem.

Notandumque eſt cauſæ dignitatem ſic nobis Deo fuiſſe tributam, ut nulla effect indignitas in ipſo inde ſequeretur, nã quen

adm

admodum Theologi cùm dicunt patrem eſſe *principium* filii, non ideo concedunt filium eſſe *principiatum*, ita quamvis admiſerim Deum dici quodammodo poſſe *ſui cauſam*, nullibi tamen illum eodem modo *ſui effectum* nominavi, quia ſcilicet effectus ad efficientem præcipue ſolet referri, & illa eſſe ignobilior, quamvis ſæpe ſit nobilior aliis cauſis.

Cùm autem integram rei eſſentiam pro cauſa formali hìc ſumo, Ariſtotelis veſtigia tantùm ſequor: nam lib. 2. anal. poſt. c. 11. cauſâ materiali prætermiſſa primam nominat αἰτίαν τὸ τί ἦν εἶναι ſive ut vulgo vertunt Latini philoſophi *cauſam formalem*, illámque ad omnes omnium rerum eſſentias extendit, quia nempe ibi non agit de cauſis compoſiti phyſici, ut neque ego etiam hìc; ſed generalius de cauſis ex quibus aliqua cognitio peti poſſit.

Quod vero fieri vix potuerit in re propoſitâ ut à *cauſæ* nomine Deo tribuendo abſtinerem, vel ex quo poteſt probari, quod cum vir Cl. alia via idem quod ego efficere conatus ſit, non tamen id ullo modo præſtiterit, ſaltem quantum mihi videtur. Nam poſtquam multis verbis oſtendit Deum non eſſe cauſam efficientem ſui ipſius, quia requiritur ad rationem efficientis ut diverſa ſit à ſuo effectu; Item non eſſe à ſe *poſitivè*, intelligendo per verbum *poſitivè*, poſiti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

poſitivum cauſæ influxum; itemque ſeipſum revera non conſervare, ſumendo *conſervationem* pro continua rei productione, quæ omnia lubens admitto; rurſus probare contendit Deum non dici debere cauſam efficientem ſui ipſius, *quia*, inquit, *cauſa efficiens rei alicujus non quæritur, niſi ratione exiſtentiæ, neutiquam verò ratione eſſentiæ: at non minus eſt de eſſentia entis infiniti quòd exiſtat, quàm de eſſentia trianguli habere tres angulos æquales duobus rectis: ergo non magis per efficientem eſt reſpondendum, cùm quæritur cur Deus exiſtat, quàm cùm quæritur cur tres anguli trianguli ſint æquales duobus rectis.* Qui ſyllogiſmus facile in illum poteſt retorqueri hoc pacto: etſi non quæratur efficiens ratione eſſentiæ, quæri tamen poteſt ratione exiſtentiæ; at in Deo non diſtinguitur eſſentia ab exiſtentia, ergo de Deo quæri poteſt efficiens.

Sed ut hæc duo ſimul concilientur, dici debet quærenti cur Deus exiſtat, non quidem eſſe reſpondendum per cauſam efficientem proprie dictam, ſed tantum per ipſam rei eſſentiam, ſive cauſam formalem, quæ propter hoc ipſum quod in Deo exiſtentia non diſtinguatur ab eſſentia, magnam habet analogiam cum efficiente, ideoque quaſi cauſa efficiens vocari poteſt.

Denique, addit *in Dei cauſam efficientem inquirenti reſpondendum eſſe illum eâ non indi-*

ger-

gere ; & rurſum percontanti cur illâ non indigeat , reſpondendum quia ens infinitum eſt cujus exiſtentia eſt ſua eſſentia, ea enim tantummodo causâ efficienti indigere , in quibus exiſtentiam actualem ab eſſentia diſtinguere licet. Ex quibus ait corruere id quod dixeram , nempe ſi putarem nullam rem idem quodammodo eſſe poſſe erga ſeipſam , quod cauſa efficiens erga effectum , numquam me in cauſas rerum inquirendo ad ullam omnium primam deventurum ; quod tamen nec corruere, nec ullo modo concuti, vel infirmari mihi videtur ; & præcipua vis non modo meæ, ſed & omnium omnino demonſtrationum quæ afferri poſſunt ad exiſtentiam Dei ab effectibus probandam , ab eo dependet; Nullam autem Theologi fere omnes niſi ab effectibus afferri poſſe contendunt. Itaque tantum abeſt ut demonſtrationem de Deo illuſtret, cum analogiam cauſæ efficientis illi erga ſeipſum tribui non permittit quin potius ab illa intelligenda lectores avertit, præcipue in fine ubi concludit , *ſi putaret in cujuſque rei cauſam efficientem , vel quaſi efficientem eſſe inquirendum , ſe cujuſcunque rei cauſam ab ea re diverſam quæſiturum.* Quomodo enim ii qui Deum nondum norunt , in cauſam aliarum rerum efficientem inquirerent, ut hoc pacto ad Dei cognitionem devenirent , niſi putarent cujuſque rei cauſam efficien-

efficientem poſſe inquiri? Et quomodo tan-
dem in Deo ut cauſa prima finem quærendi
facerent, ſi putarent cujuſque rei cauſam ab
ea re diverſam eſſe quærendam?

Certe idem feciſſe mihi videtur vir Cl.
hac in parte, ac ſi poſtquam Archimedes
loquens de iis quæ de ſphæra per analogiam
ad figuras rectilineas ſphæræ inſcriptas de-
monſtravit, dixiſſet, ſi putarem ſphæram
pro figura rectilinea, vel quaſi rectilinèa
infinitorum laterum ſumi non poſſe, nul-
lam vim iſti demonſtrationi tribuerem,
quia non de ſphæra ut figura curvilinea, ſed
tantum de ipſa ut figura rectilinea infinito-
rum laterum recte procedit. Si inquam vir
Cl. nolens ſphæram ita nominari, & ta-
men Archimedis demonſtrationem cupien
retinere diceret, ſi putarem id quod ibi con
cluditur de figura rectilinea infinitorum la
terum eſſe intelligendum, id ipſum de ſphæ
ra non admitterem, quia mihi certum, &
compertum eſt ſphæram nullo modo eſ
figuram rectilineam. Quibus ſane verb
non idem quod Archimedes efficeret,
ſed contra prorſus ab ejus demonſtratio
recte intelligenda ſeipſum, alioſque avo
caret.

Hæc vero paulo prolixius hic perſ
quutus ſum quàm res fortè poſtulabat,
oſtendam ſummæ mihi curæ eſſe cave

ne vel minimum quid in meis ſcriptis reperiatur quod merito Theologi reprehendant.

Denique quod circulum non commiſerim, cum dixi non aliter nobis conſtare, quæ clare & diſtincte percipiuntur vera eſſe, quàm quia Deus eſt: & nobis non conſtare Deum eſſe, niſi quia id clare percipitur, jam ſatis in reſponſione ad ſecundas Objectiones numero 3. & 4. explicui, diſtinguendo ſcilicet id quod reipſa clare percipimus, ab eo quod recordamur nos antea clare percepiſſe. Primum enim nobis conſtat Deum exiſtere, quoniam ad rationes quæ id probant attendimus; poſtea vero ſufficit ut recordemur nos aliquam rem clare percepiſſe, ut ipſam veram eſſe ſimus certi, quod non ſufficeret niſi Deum eſſe, & non fallere ſciremus.

Quod autem nihil in mente, quatenus eſt res cogitans, eſſe poſſit cujus non ſit conſcia, per ſe notum mihi videtur, quia nihil in illa ſic ſpectata eſſe intelligimus quod non ſit cogitatio, vel à cogitatione dependens, alioqui enim ad mentem, quatenus eſt res cogitans, non pertineret; nec ulla poteſt in nobis eſſe cogitatio, cujus eodem illo momento quo in nobis eſt conſcii non ſimus. Quamobrem non dubito quin mens ſtatim atque infantis corpori infuſa eſt,

incipiat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

incipiat cogitare, ſimulque ſibi ſuæ cogitationis conſcia ſit, etſi poſtea ejus rei non recordetur, quia ſpecies iſtarum cogitationum memoriæ non inhærent.

Sed notandum eſt actuum quidem, ſive operationum noſtræ mentis nos ſemper actu conſcios eſſe, facultatum, ſive potentiarum non ſemper, niſi potentia; ita ſcilicet ut cum ad utendum aliqua facultate nos accingimus, ſtatim, ſi facultas illa ſit in mente, fiamus ejus actu conſcii; atque ideo negare poſſimus eſſe in mente, ſi ejus conſcii fieri nequeamus.

Ad ea quæ Theologos morari poſſunt.

OPpoſui me primis viri Cl. rationibus, à ſecundis declinavi: jam iis quæ ſequuntur plane aſſentior, præterquàm ultimæ, de qua ſpero me non difficulter effecturum ut ipſe mihi aſſentiatur.

Itaque quod ea quæ in prima Meditatione, atque etiam in reliquis continentur, ad omnium ingeniorum captum non ſint accommodata, plane concedo, idque ubicunque ſeſe obtulit occaſio teſtatus ſum, atque in poſterum teſtabor. Et hæc unica fuit cauſa cur eadem in diſſertatione de Methodo, quæ gallice ſcripta erat, non tractarin

ium, ſed ad has Meditationes, quas à ſolis ingenioſis, & doctis legendas eſſe præmonui, reſervarim. Neque dici debet rectius me facturum fuiſſe ſi abſtinuiſſem ab iis ſcribendis, à quibus legendis permulti debeant abſtinere; tam neceſſaria enim exiſtimo ut ſine ipſis nihil unquam firmum, & ſtabile in philoſophia ſtatui poſſe mihi perſuadeam. Et quamvis ignis & ferrum ab imprudentibus, aut pueris ſine periculo non tractentur, quia tamen utilia ſunt ad vitam, nemo eſt qui putet idcirco ipſis eſſe carendum.

Quod vero in quarta Meditatione tantum egerim de errore qui *committitur in dijudicatione veri & falſi*: non autem de illo qui contingit in perſecutione boni & mali; quodque ea quæ ad fidem pertinent, atque ad vitam agendam ſemper exceperim, cum aſſerui nulli nos rei aſſentiri debere, niſi quam clare cognoſcamus, totius ſcripti mei contextus oſtendit; & expreſſe etiam in reſponſione ad ſecundas Objectiones numero 5. explicui; nec-non & in Synopſi præmonui, ut ita quantum viri Cl. judicio tribuam, & quàm accepta mihi ſint ejus conſilia declarem.

Supereſt ſacramentum Euchariſtiæ, cum quo judicat vir Cl. meas opiniones non convenire, *quia*, inquit, *fide credimus ablatâ ab*

Eucha-

Eucharistico pane panis ſubſtantiâ ſola illic accidentia remanere : putat autem *me nulla accidentia realia admittere* , ſed tantùm modos, qui *abſque aliqua ſubſtantia* , cui inſint, non poſſunt intelligi , *nec proinde etiam abſque illa exiſtere.* Quam objectionem perfacile poſſem eludere , dicendo me nunquam hactenus accidentia realia negaſſe ; nam quamvis ipſis in Dioptricâ , & Meteoris non uſus ſim ad ea de quibus agebam explicanda , dixi tamen expreſſis verbis in Meteoris p. 164. me illa non negare. In his verò Meditationibus ſuppoſui quidem ipſa nondum à me cognoſci , ſed non idcirco nulla eſſe; modus enim ſcribendi analyticus, quem ſequutus ſum , id patitur ut quædam interdum ſupponantur quæ nondum ſint ſatis explorata , ut patuit in primâ Meditatione , in qua multa aſſumpſeram , quæ deinde in ſequentibus refutavi. Nec ſane hîc quicquam de natura accidentium volui ſtabilire , ſed ea tantùm , quæ de ipſis , tanquam primâ fronte , apparuerunt, propoſui. Ac denique ex eo quòd dixerim modos abſque aliqua ſubſtantia cui inſint non poſſe intelligi , non debet inferri me negaſſe illos abſque ipſa per divinam potentiam poni poſſe , quia plane affirmo , & credo Deum multa poſſe efficere quæ nos intelligere non poſſumus.

Se

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Sed ut hîc agam liberaliùs, non diſſimulabo me mihi perſuadere nihil plane aliud eſſe à quo ſenſus noſtri afficiantur præter ſolam illam ſuperficiem, quæ eſt terminus dimenſionum ejus corporis quod ſentitur: in ſola enim ſuperficie fit contactus; & nullum ſenſum affici niſi per contactum, non ego ſolus, ſed fere omnes philoſophi cum ipſo Ariſtotele affirmant: ita ut, exempli cauſâ, panis, vel vinum non ſentiatur niſi quatenus ejus ſuperficies vel immediate à ſenſus organo, vel mediante aëre, aliiſve corporibus, ut ego judico, vel, ut ajunt plerique Philoſophi, mediantibus ſpeciebus intentionalibus attingitur.

Notandum autem eſt iſtam ſuperficiem non ex ſola corporum figura externa quæ digitis tractatur eſſe æſtimandam, ſed conſiderandos etiam eſſe omnes illos exiguos meatus, qui inter pulviſculos farinæ ex quibus panis conflatus eſt, atque inter particulas ſpiritus, aquæ, aceti, & fœcum, ſeu tartari, ex quorum miſtura vinum conſtat, itémque inter reliquorum corporum minutias reperiuntur. Nam ſane particulæ iſtæ, cum diverſas habeant figuras, & motus, nunquam tam apte jungi poſſunt, quin multa inter ipſas ſpatia relinquantur, quæ vacua non ſunt, ſed vel aëre, vel alia materia repleta; ut ad oculum videmus in pane ſpatia

ejuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ejuſmodi ſatis magna, quæ non modo aëre, ſed etiam aqua, vel vino, aliiſve liquoribus impleri poſſunt: cumque panis maneat ſemper ipſe idem, quamvis aër, aliave materia ejus poris contenta mutetur, patet iſta ad ejus ſubſtantiam non pertinere: ideoque ipſius ſuperficiem non eam eſſe quæ breviſſimo ambitu integrum cingit, ſed eam quæ ſingulis ejus particulis eſt immediate circumpoſita.

Notandum etiam eſt hanc ſuperficiem non modo totam moveri cum totus panis e uno loco in alium transfertur, ſed etiam moveri ex parte, cum aliquæ panis particul ab aëre, aliiſve corporibus ejus poros in gredientibus agitantur: adeo ut ſi quæ cor pora talis ſint naturæ, ut vel aliquæ, v omnes eorum partes aſſidue moveantur (quod de pleriſque partibus panis, & omnibus vini verum exiſtimo) intelligen etiam ſit ipſorum ſuperficies in contin quodam motu eſſe.

Notandum denique per ſuperficiem p nis, aut vini, alteriuſve corporis non h intelligi partem ullam ſubſtantiæ, nec q dem quantitatis ejuſdem corporis, nec eti partem corporum circumjacentium, tantummodo terminum illum qui med eſſe concipitur inter ſingulas ejus pa culas, & corpora ipſas ambientia; q

que nullam plane habet entitatem, niſi modalem.

Iam vero cum in hoc ſolo termino contactus fiat, & nihil niſi per contactum ſentiatur, manifeſtum eſt ex hoc uno quod dicantur panis, & vini ſubſtantiæ in alicujus alterius rei ſubſtantiam ita mutari, ut hæc nova ſubſtantia ſub eiſdem plane terminis contineatur, ſub quibus aliæ prius erant, ſive in eodem præciſe loco exiſtat in quo panis & vinum prius exiſtebant; vel potius (quia eorum termini aſſidue moventur) in quo jam exiſterent ſi adeſſent; ſequi neceſſario novam illam ſubſtantiam eodem plane modo ſenſus omnes noſtros afficere debere, quo panis & vinum illos afficerent ſi nulla tranſubſtantiatio facta eſſet.

Docet autem Eccleſia in Concilio Tridentino ſeſ. 13. can. 2. & 4. *converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti Domini noſtri, manente duntaxat ſpecie panis.* Ubi non video quidnam poſſit intelligi per ſpeciem panis, præter illam ſuperficiem, quæ media eſt inter ſingulas ejus particulas, & corpora ipſas ambientia. Ut enim jam dictum eſt, in hac ſola ſuperficie fit contactus: &, fatente ipſo Ariſtotele, non modo ſenſus ille, qui ſpecialiter *tactus* vocatur, ſed & alii ſenſus tactu ſentiunt. lib. 3. de anima cap. 13. καὶ τὰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ἄλλα αἰσθητήρια ἁφῇ αἰσθάνεται. Et nemo
eſt qui putet hìc per ſpeciem aliud intelligi,
quàm præcisè id, quod requiritur ad ſenſus
afficiendos. Et nemo etiam eſt, qui credat
converſionem panis in Chriſti corpus, quin
ſimul putet hoc Chriſti corpus ſub eadem
accurate ſuperficie contineri, ſub qua con-
tineretur panis, ſi adeſſet. Etiamſi tamen
ibi non ſit, tanquam proprie in loco, *ſed*
ſacramentaliter, & eâ exſiſtendi ratione, quam
etſi verbis exprimere vix poſſumus, poßibilem
tamen eſſe DEO, *cogitatione per fidem illuſtrata*
aſſequi poßumus, & conſtantißimè credere de
bemus. Quæ omnia tam commode, ac tam
recte per mea principia explicantur, ut non
modo nihil hìc habeam quod verear, n
orthodoxis Theologis offendiculo ſit futu
rum, ſed contrà potius magnam me ab ipſ
gratiam initurum eſſe confidam, quòd e
in Phyſica proponam opiniones, quæ long
melius quam vulgares cum Theologia co
ſentiant. Nam ſane nullibi unquam, ſa
tem quod ſciam, docuit Eccleſia ſpeci
panis, & vini remanentes in Sacramen
Euchariſtiæ eſſe accidentia quædam reali
quæ ſublata ſubſtantia, cui inhærebant, m
raculoſe ſola ſubſiſtant.

Sed cum forte primi Theologi, c
hanc quæſtionem Philoſophico more e
plicare conati ſunt, tam firmiter ſibi perſ

der

derent accidentia illa quæ ſenſus movent eſſe quid reale à ſubſtantia diverſum, ut ne adverterent quidem ea de re poſſe unquam dubitari : ſine ullo examine ac ſine juſta ratione ſuppoſuerant ſpecies panis eſſe accidentia ejuſmodi realia : totique deinde in eo fuerunt ut explicarent quomodo ipſa ſine ſubjecto eſſe poſſint. Qua in re tot difficultates invenerunt, ut vel ex hoc uno (quemadmodum viatores cum forte ad ſalebras & loca nullo modo pervia devenerunt) ſe à vero itinere deflexiſſe judicare debuiſſent. In primis enim non videntur ſibi conſtare, ſaltem ii qui omnem ſenſuum perceptionem per contactum fieri concedunt, cum in objectis aliquid aliud, quam ipſorum ſuperficies varie diſpoſitas, ad movendos ſenſus requiri ſupponunt : quia per ſe notum eſt ad contactum ſolam ſuperficiem ſufficere; Si qui vero id non concedant, nihil ea de re afferre poſſunt quod ullam habeat ſpeciem veritatis. Deinde non poteſt humana mens cogitare accidentia panis eſſe realia & tamen abſque ejus ſubſtantia exiſtere, quin ſimul illa per modum ſubſtantiæ concipiat : Adeo ut implicare videatur, ut tota panis ſubſtantia mutetur, quemadmodum credit Eccleſia; & interim ut aliquid reale, quod prius erat in pane, remaneat : quia nihil reale poteſt intelligi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

remanere, niſi quod ſubſiſtat &, quamvis verbo vocetur accidens, concipiatur tamen ut ſubſtantia. Ideoque in re idem eſt ac ſi diceretur totam quidem panis ſubſtantiam mutari, ſed tamen illam ejus ſubſtantiæ partem quæ vocatur accidens reale remanere: quod ſi non in verbis certe in conceptu contradictionem involuit. Atque hæc præcipua ratio eſſe videtur ob quam nonnulli hac in parte ab Eccleſia Romana diſſenſerunt: Quis autem neget, ubi liberum eſt, & nulla ratio, nec Theologica, nec quidem Philoſophica, cogit nos ad aliquas opiniones amplectendas, quin illæ potiſſimum ſint eligendæ quæ nullam aliis occaſionem nec prætextum dare poſſint à veritate fidei deflectendi. Quod autem opinio quæ realia ponit accidentia cum Theologicis rationibus non conveniat puto hic ſatis perſpicue oſtendi; quodque Philoſophicis plane adverſetur ſpero me in ſumma Philoſophia quam jam habeo in manibus clare eſſe demonſtraturum; ibique quo pacto color, ſapor, gravitas, & reliqua omnia quæ ſenſus movent, à ſola extima corporum ſuperficie dependeant oſtendam. Denique non poſſunt accidentia realia ſupponi, quin miraculo transſubſtantiationis, quod ſolum ex verbis conſecrationis concludi poteſt, aliud non vum, & quidem incomprehenſibile gratis

addatur

addatur, per quod accidentia iſta realia abſque panis ſubſtantia ita exiſtant, ut ipſa interim non fiant ſubſtantiæ: quod non modo pugnat contra humanam rationem, ſed etiam contra axioma Theologorum qui dicunt verba iſta conſecrationis nihil efficere niſi ſuum ſignificatum; & quæ per rationem naturalem poſſunt explicari miraculo nolunt adſcribi. Quæ omnes difficultates per meam hujus rei explicationem plane tolluntur: nam tantum abeſt ut juxta ipſum opus ſit aliquo miraculo ad conſervanda accidentia poſt ſublatam ſubſtantiam; quin potius ſine novo miraculo (per quod ſcilicet dimenſiones mutentur) tolli non poſſint. Hocque aliquando contigiſſe memoriæ proditum eſt, cum loco panis conſecrati caro, vel puer, in manibus ſacerdotis apparuit: Non enim id unquam per miraculi ceſſationem ſed omnino per novum miraculum accidiſſe creditum eſt. Præterea nihil eſt incomprehenſibile aut difficile in eo quod Deus creator omnium poſſit unam ſubſtantiam in aliam mutare, quodque hæc poſterior ſubſtantia ſub eadem plane ſuperficie remaneat ſub qua prior continebatur. Nec etiam quicquam rationi magis conſentaneum dici poteſt, nec vulgo apud Philoſophos magis receptum, quam non modo omnem ſenſum ſed generaliter omnem corporis in corpus

actionem fieri per contactum , huncque contactum in ſola ſuperficie eſſe poſſe : unde ſequitur evidenter eandem ſuperficiem, quantumvis ſubſtantia quæ ſub ea eſt mutetur ; eodem ſemper modo agere ac pati debere.

Quapropter, ſi verum hic ſine invidia ſcribere licet, auſim ſperare venturum tempus aliquando quo illa opinio quæ ponit accidentia realia, ut à ratione aliena, & incomprehenſibilis, & parum tuta in fide, à Theologis explodetur, & mea in ejus locum ut certa & indubitata recipietur. Quod hic diſſimulandum eſſe non putavi, ut, quantum in me eſt, occurram illorum calumniis, qui, quoniam aliis doctiores videri volunt, nihil ægrius ferunt quam ſi quid novi in ſcientiis, quod ſibi prius cognitum fuiſſe fingere non poſſint, afferatur. Et ſæpe in illud eo acrius invehuntur, quo verius & majoris momenti eſſe putant; Quodque rationibus refutare non valent, ſacris ſcripturis ac veritatibus fidei adverſari abſque ulla ratione affirmant. Impii certe hac in parte, quod authoritate Eccleſiæ uti velint ad evertendam veritatem. Sed provoco ab iſtis ad pios & orthodoxos Theologos, quorum me judiciis & cenſuræ libentiſſime ſubmitto.

OBJECTIONES QUINTÆ.

Eximio viro Renato Carteſio.

P. GASSENDUS S.

VIR EXIMIE.

Beavit me Merſennus noſter, cùm tuarum illarum ſublimium de prima Philoſophia Meditationum participem fecit. Quippe argumenti præſtantia, ingenii perſpicacia, nitorque dictionis mirifice placuit. Quare & lubens gratulor, quòd animo adeò excelſo ac fœlici, aggrederis ſcientiarum fineis provehere, & res omnibus retrò ſæculis abſtruſiſſimas enucleare. Id mihi fuit durum, quod ille prætereà amicitiæ jure exegit, ut ad te perſcriberem, ſi quis fortaſſis ſcrupulus ingereretur, ſupereſſetve. Siquidem præſenſi nihil aliud me, quàm hebetudinem teſtaturum, ſi rationibus tuis non acquieſcerem; vel potius quàm temeritatem, ſi tantillum etiam in oppoſitum, quaſi repugnando, hiſcere auderem. Annui tamen viro amico, ratus aliunde te non tam meum, quàm illius conſilium æqui, bonique conſulturum;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cum eo nempe candore ſis, ut facile putes nihil aliud me, quàm nudas tibi proponere meas dubitandi rationes voluiſſe. Teſtor ſane abunde fore, ſi illas vel ad calcem uſque legere ſuſtinueris: nam quod te permovere debeant, ut vel de tuis ratiociniis minimum diffidas, vel ad reſpondendum tempus deteras, melioribus curis deſtinatum, ipſe profectò Author non ſum. Quin-etiam non audeo, niſi cum rubore, illas coram te propalare, qui certo ſum certior nullam eſſe earum, quæ non tibi pluries inter meditandum occurrerit, & quam tamen, certo conſilio, vel contempſeris, vel cenſueris diſſimulandam. Profero ergo, ſed ea mente, ut prolatas duntaxat velim; prolatas, inquam, non de rebus ipſis, quas demonſtrandas ſuſcipis, ſed de methodo, ac vi demonſtrandi. Profectò enim & ter-maximi Dei exiſtentiam, & animorum noſtrorum immortalitatem profiteor; ac hæreo duntaxat circa energiam illius ratiocinii, quo tu tam iſta, quàm alia Metaphyſica cohærentia, probas.

IN

IN MEDITATIONEM I.

De iis, quæ in dubium revocari poſſunt.

AC circa primam quidem Meditationem, non eſt quòd multùm immorer: comprobo enim inſtitutum, quo mentem tuam exuere omni præjudicio voluiſti. Id unum non ſatis percipio, Quamobrem ſatius non duxeris ſimpliciter, ac paucis verbis incerta habere quæ prænoveras, ut ea deinde ſeligeres, quæ vera deprehenderentur, quàm, habendo omnia pro falſis, non tam vetus exuere, quam induere novum præjudicium. Et vide, ut neceſſe fuerit, quo tibi ipſi faceres fidem, fingere Deum deceptorem, aut neſcio quem malum Genium deluſorem; cum fiſum fuiſſet ſufficere, humanæ mentis caliginem, ſolamve naturæ imbecillitatem cauſſari. Fingis præterea te ſomniare, ut in dubium omnia revoces, & quidquid rerum agitur, pro ludificatione ducas; Sed an propterea à te extorques, ut non vigilare te credas, & incerta, falſáque habeas, quæ coram te ſunt, aut geruntur? Quicquid dixeris, nemo erit, qui perſuadeatur te eſſe perſuaſum, nihil eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

verum ex iis omnibus, quæ cognoveris; ac tibi perpetuò vel ſenſum, vel ſomnium, vel Deum, vel cacodæmonem impoſuiſſe. An non futurum fuiſſet magis & philoſophico candore, & veritatis amore dignum, res, ut ſe habent, & bona fide, ac ſimpliciter enunciare, quàm, quod objicere quiſpiam poſſet, recurrere ad Machinam, captare præſtigias, ſectari ambages? Quanquam, quia tibi ita eſt viſum, nolim amplius contendere.

IN MEDITATIONEM II.

De natura Mentis humanæ, Quod ipſa ſit notior, quàm corpus.

CIrca ſecundam, Video *te adhuc in ludificatione perſtare, & nihilominus animadvertere, ſaltem* TE ESSE, *qui ludificaris; atque idcircò ſtatuere illud pronunciatum, Ego ſum, Ego exiſto, quoties à te profertur, vel mente concipitur, eſſe verum.* Attamen non video tibi opus fuiſſe tanto apparatu; quando aliunde certus eras, & verum erat te eſſe: poteraſque idem vel ex quavis alia tua actione colligere: cùm lumine naturali notum ſit, quicquid agit, eſſe. Subdis, *te non propterea ſatis intelligere quid ſis*

ho

hoc autem ſeriò accipitur, & ultrò conceditur, id ipſumque opus, ac labor. Nempe id abſque ambagibus, totáque illa ſuppoſitione videtur fuiſſe requirendum. Meditari vis conſequenter, *qualem te eſſe credideris, ut, ſubtractis dubiis, id ſolum remaneat, quod certum ſit, & inconcuſſum.* Hoc verò nemine non probante facies. Rem aggreſſus, & cùm te putaris eſſe hominem, quæris *Quid ſit homo, & dimiſsâ conſultò definitione vulgari, ſeligis ea, quæ primâ fronte tibi occurrebant, ut, habere te vultum, manus, & cætera membra, quæ nomine corporis deſignabas; itemque te nutriri, incedere, ſentire, cogitare, quæ referebas ad animam.* Hoc porro eſto, modo caveamus diſtinctionem tuam inter animam, & corpus. Dicis *te tunc non advertiſſe quid eſſet anima, ſed imaginatum ſolùm aliquid inſtar venti, ignis, vel ætheris, quod craſsioribus tui corporis partibus eſſet infuſum.* Iſtud memorabile eſt. *De corpore, non dubitaſſe naturam ejus in eo eſſe, ut ſit quid aptum figurari, circumſcribi, ſpatium replere, & ex eo omne aliud corpus excludere; tactu, viſu, auditu, odoratu, guſtu percipi, & pluribus modis moveri.* Potes vero hæc etiam hodie attribuere corporibus, dummodo non omnibus omnia: ſiquidem ventus corpus eſt, & non percipitur tamen viſu: neque excludas adjuncta alia: nam ventus, ignis, & plura mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ra movent. Quod ſubjicis autem, *negaſſe te corpori vim ſeipſum movendi:* non apparet quì tueri jam poſſis, quaſi corpus omne eſſe debeat ſuapte natura immobile, omniſque ejus motus à principio incorporeo procedere: & neque aqua fluere, neque animal incedere, ſine incorporeo motore cenſeatur.

2. Exploras deinde, *num, ſuppoſitâ adhûc deceptione, affirmare poſſis eſſe in te aliquid ex iis, quæ pertinere cenſuiſti ad naturam corporis, & attentiſſimo examine facto dicis te nihi*
tale in te reperire. Hoc jam loco non ſpectas te, quaſi hominem integrum, ſed quaſi interiorem, occultioremve partem, qualem cogitaras eſſe animam. Quæſo te
ergo, ô Anima, ſeu quocumque velis no
mine cenſeri, emendaſti ne hactenus ea
cogitationem, qua prius imaginabaris te eſ
ſe quidpiam inſtar venti, ſimiliſ-ve rei hi
membris infuſæ? Non feciſti ſane: Cur no
poſſis igitur eſſe adhûc ventus, vel potius te
nuiſſimus ſpiritus, qui calore cordis ex pu
riſſimo ſanguine, aliundeve, aut ab ali
cauſſa exciteris, ſerveris, & fuſus per mem
bra vitam illis tribuas, & cum oculo videa
cum aure audias, cum cerebro cogite
cæteráque, quæ vulgo tibi tribuuntur mu
nia, exſequaris? id ſi ita ſit, cur non habe
eandem figuram, quam totum hoc co

pu

pus, uti aër eandem, quam vas continens? Cur non cenſearis circumſcribi ab eodem ambiente, quo corpus, aut à corporis Epidermide? Cur non replere ſpatium, ſive parteis ſpatii, quas craſſum corpus, ſeu partes ipſius non replent? Quippe corpus craſſum habet porulos, per quos ipſa diffundaris; adeò ut ubi partes tuæ fuerint, partes illius non ſint: eodem modo, quo in vino, & aqua miſtis ubi ſunt partes unius, non ſunt partes alterius: quantumcúmque viſus diſcernere nequeat? Cur non excludere corpus aliud ab eodem ſpatio? Cum in quibuſcunque ſpatiolis fueris, partes corporis craſſioris eſſe ſimul nequeant. Cur non moveri pluribus motibus? Cum tu enim plureis ipſis membris tribuas, quomodo id poſſis, quin movearis ipſa? Certe neque moves immota, cum opus contentione ſit: neque potes non moveri ad ipſius corporis motum. Si hæc igitur ita ſint, cur dicas in te nihil eſſe, eorum, quæ ad naturam corporis ſpectant?

3. *Pergis, neque eſſe in te ex iis, quæ animæ tribuuntur, nutriri, vel incedere.* At primum poteſt aliquid eſſe corpus, nec tamen nutriri. Deinde, ſi tale ſis corpus, qualem ſpiritum diximus, cur, cum craſſiora illa membra craſſiore ſubſtantia nutriuntur, non poſſis ipſa tenuior tenuiore quoque nutriri?

triri ? Et, nonne illo corpore, cujus eæ ſunt partes, adoleſcente, ipſa adoleſcis : & dum illud debilitatur, debilitaris quoque ipſa? Ad inceſſum quod attinet, cùm membra incedant per te, & in locum nullum concedant, niſi agente, & ferente te, quomodo id fiat ſine tuo inceſſu ? *quandoquidem*, inquis, *jam corpus non habeo*, hæc nihil ſunt, niſi figmenta. Verùm, ſeu nos ludis, ſeu ipſa deluderis, nihil nobis morandum : Sin loqueris ſerio, probandum eſt tibi neque te habere ullum corpus, quod informes: neque te eſſe ejuſmodi, quod una nutriri, incedéreque valeat. Pergis adhûc, *neque te ſentire.* At ipſa profecto es, quæ vides colores, audis ſonos, &c. *Hoc*, inquis, *non fi ſine corpore.* Credo equidem, ſed primùn adeſt tibi corpus, ipſaque es intra oculum qui non videt ſané abſque te : ac potes de inde eſſe tenüe corpus, quod per organun ſenſus opereris. *Permulta*, inquis, *viſa ſun ſentire inſomnis, quæ me non ſenſiſſe poſteà ani madverti.* Enimvero tametſi fallaris, quo non utens oculo videaris ſentire, quod ſin oculo non ſentitur, non es tamen ſempe experta eandem falſitatem, neque non uſ es oculo, per quem ſenſeris, imagineſqu hauſeris, quibus jam ſine oculó uti poſſi *Deprehendis tandem te cogitare.* Id vero ab nuendum non eſt ; ſed probandum ſupere

ti

tibi vim cogitandi ita eſſe ſupra naturam corpoream, ut neque ſpiritus, neque aliud corpus agile, purum, tenüe, ulla diſpoſitione parabile ſit, quod cogitationis efficiatur capax. Probandum ſimul animas Brutorum eſſe incorporeas, videlicet quæ cogitent, ſeu præter functiones ſenſuum externorum, aliquid interné, non vigilando modo, ſed ſomniando etiam cognoſcant. Probandum rurſus craſſum hoc corpus ad cogitationem tuam nihil prorſus conferre (cum abſque illo tamen nunquam fueris, neque ab illo ſejuncta aliquid huc-uſque cogitaveris) ac te idcirco independenter ab eo cogitare: adeo ut neque impediri, neque turbari valeas à vaporibus, ſive fumis tætris, craſſiſque qui tam male cerebrum interdum afficiunt.

4. Concludis, *Sum igitur præciſe Res cogitans, id eſt Mens, ſive animus, intellectus, ratio.* Heic ego agnoſco me hallucinatum. Exiſtimabam enim me alioqui animam humanam, ſeu internum illud principium, quo homo vivit, ſentit, loco movetur, intelligit: & alloquebar tamen ſolam mentem: Quippe quæ non modo corpus exuit, ſed exuit quoque animam ipſam. An-ne id facis, vir eximie; antiquorum illorum inſtar, qui cum putarent animam diffuſam toto corpore: principem tamen partem τὸ ἡγε-

μονικὸν

μονικὸν habere ſedem opinabantur in determinata parte corporis, ut in cerebro , aut in corde. Non quod cenſerent animam quoq; in ea parte non reperiri , ſed quod crederent animæ illeic exiſtenti mentem veluti ſuperaddi , coadunarique, & unà cum illa partem informare. Et debebam ſane id commeminiſſe ex diſputatis in illa tua diſſertatione de Methodo : Viſus enim es in ea velle muni haec omnia , quæ animæ tam vegetativæ quàm ſenſitivæ tribuuntur , non dependere à Rationali , poſſeque etiam exerceri , antequam illa adveniat , ut exercentur quoqu in Brutis , in quibus rationis nihil eſſe con tendis. Sed neſcio quo pacto oblitus id fue ram , niſi quia dubius remanſeram , illudn principium quo tam nos, quam Bruta,vege tamur , atque ſentimus , non velles dici ani mam, ſed animam propriè eſſe noſtram mé tem : cum tamen illud principium dicatı propriè animare : Mens nihil aliud præſte quàm ut cogitemus,quod tu quidem fieri a ſeris. Utcumque id fuerit, dicare jam Men atq; eſto Res cogitans præciſe. Subdis *ſola cogitationem non poſſe divelli à te.* Hoc ver non eſt,cur tibi negetur: ſi præſertim ſis ſo Mens,& nolis tuam ſubſtantiam à ſubſtant animæ pluſquàm- conſideratione diſtinctar Quanquam hæreo, an cum dicis *non poſſe* *gitationem divelli à te* , intelligas te , quand

es, indeſinenter cogitare. Id ſane conforme effato Philoſophorum celebrium, qui immortalitatem tuam probaturi aſſumpſere te perpetuo moveri, ſeu, ut ego quidem interpretor, cogitare perpetuo: verum ii non perſuadebuntur, qui non capient quo modo poſſis aut per ſoporem lethargicum, aut in utero etiam, cogitare. Quo loco hæreo præthereà, an exiſtimes te in corpus, illiuſve partem intra uterum, aut ab exortu, eſſe infuſam. Sed nolo moleſtius id inquirere, neq; cogitare, an reminiſcaris quid in utero, primiſve ab exortu diebus, menſibus, aut annis cogitaveris, neque, ſi id ſis reſponſura, quamobrem oblita omnium fueris: Inſinuo duntaxat, ut memineris; quàm obſcura, quàm tenuis, quàm pene nulla eſſe potuerit temporibus illis tua cogitatio. Pergis, *te non eſſe compagem membrorum, quæ corpus humanum appellatur.* Id vero admittendum eſt, quia ſpectaris ſolum, ut res cogitans, & pars humani compoſiti ab hac exteriore, craſſioréque diſtincta. *Non ſum etiam*, inquis, *tenuis aliquis aër iſtis membris infuſus, non ventus, non ignis, non vapor, non halitus, non quicquid mihi fingo: Suppoſui enim iſta nihil eſſe; maneat poſitio.* Heic autem conſiſte, ô mens, & poſitiones, ſeu potius fictiones illæ tandem faceſſant. *Non ſum*, inquis, *aër, aut aliquid tale*: at ſi anima tota tale

quid-

quidpiam eſt ; quorſum tu , quæ cenſeri po-
tes pars animæ nobiliſſima , non cenſearis
quoque eſſe quaſi flos , ſeu portio ſubtiliſſi-
ma , puriſſima , actuoſiſſimaque illius? *For-
taſsis*, inquis, *hæc , quæ ſuppono nihil eſſe, ſun*
aliquid , neque diverſum ab eo me quem novi ;
neſcio tamen , *nec de hoc jam diſputo.* Sed ſ
neſcis, ſi non diſputas : cur te nihil eſſe iſto
rum aſſumis. *Novi* , inquis, *me exiſtere; hu
jus autem rei notitia præciſe non poteſt pender*
ab eo, quod non novi. Hoc eſto ; ſed memi
neris te nondum fidem feciſſe , quòd non ſi
aër, non vapor , non alia.

5, Deſcribis conſequenter quid ſit,quo
imaginationem appellas. Dicis quippe *ima
ginari nihil eſſe aliud , quàm contemplari figu
ram , imaginemve rei corporeæ.* Videlicet, u
inferas te alia cogitationis ſpecie , quà
imaginatione cognoſcere naturam tuam
Attamen , cùm tibi pro tuo arbitratu im
ginationem definire liceat ; quæſo te, ſi co
porea ſis , ut nondum probaſti oppoſitum
cur non comtemplari te poſſis ſub figura
imagineve corporea : Et quæſo , te , du
contemplaris , quid-nam experiris tibi o
verſari , præter ſubſtantiam quandam p
ram, perſpicuam , tenuem , inſtar auræ u
verſum corpus , vel cerebrum certè, illiuſ
partem pervadentis , animantis , functio
tuas illeic obeuntis ? Cognoſco, inquis ,

hil eorum, quæ poſſum *imaginationis ope comprehendere, ad hanc, quam de me habeo, notitiam pertinere.* Verùm quomodo cognoſcas non dicis, & cùm paulò ante ſtatuiſſes neſcire te adhuc iſtane ad te pertinerent; unde nam quæſo id jam concludis?

6. *Pergis, Mentem eſſe ab iſtis diligentiſſimè evocandam, ut ſuam ipſa naturam quam diſtinctiſſimè percipiat.* Id rectè mones; ſed poſtquàm ipſa te diligentiſſimè avocaſti; renuncia, quæſo, quàm diſtinctè naturam tuam perceperis. Nam dicere ſolum te eſſe Rem cogitantem, operationem memoras, quam omnes prius tenebamus, ſed operantem ſubſtantiam, qualis nempe ſit, quomodo cohæreat, quomodo ad agendum tam varia tam varie ſeſe comparet, ac hujuſmodi cætera prius ignorata nobis non declaras. Dicis *percipi intellectu, quod imaginatione (quam idem eſſe ſtatuis cum ſenſu communi) non poteſt.* Sed, ô bona Mens, docere-ne potes plureis intus eſſe, & non unicam, ſimplicemve facultatem, qua quid vis demum cognoſcamus? Cum ego Solem oculis apertis intueor, manifeſta eſt ſenſio. Cum deinde oculis clauſis Solem apud me cogito, manifeſta eſt interna cognitio. At quomodo tandem diſcernere valeam me ſenſu communi, ſeu facultate imaginatrice, non verò mente, ſeu intelle-

ctu

ctu percipere Solem : adeo ut poſſim pro libitu nunc intellectione , quæ non ſit imaginatio ; nunc imaginatione , quæ non ſit intellectio , ſolem comprehendere ? Sane, ſi cerebro turbato , & imaginatrice læſa , intellectus conſtaret , qui functiones proprias , puraſque obiret , tum poſſet intellectio tam dici diſtingui ab imaginatione , quàm imaginatio à ſenſione externa: at quia ſecus eſſe contingit , facile profecto non eſt appoſitum ſtatuere diſcrimen. Dicere certè , ut tu facis , *imaginationem tunc eſſe , cùm rei corporeæ contemplamur imaginem* : vides cùm non alia ratione contemplari corpora liceat , fore igitur corpora imaginatione ſolum cognoſcenda : aut ita certe , ut facultas alia cognoſcens diſcerni non valeat. Dicis *fieri adhuc non poſſe , quin pute res corporeas , quarum imagines cogitatione formantur, explorantùrque ſenſibus , diſtinctius agnoſci , quàm iſtud neſcio quid tui , quod in imaginationem non cadit : ut mirum ſit res dubias , & à te alienas diſtinctiùs cognoſci , atque comprehendi.* Sed primum per-optime facis , cum dicis , *illud neſcio quid tui* : revera enim neſcis quid ſit , ſeu quæ natura ejus ſit , nec proinde potes certior fieri , id-ne hujuſmodi ſit , quod in imaginationem cadere non poſſit. Deinde omnis noſtra notitia videtur plane ducere originem à ſenſibu

& quamvis tu neges quicquid eſt in intellectu, præeſſe debere in ſenſu: videtur id eſſe nihilominus verum, cum niſi ſola incurſione, κατὰ περίπτωσιν ut loquuntur, fiat; perficiatur tamen analogiâ, compoſitione, diviſione, ampliatione, extenuatione, aliiſque ſimilibus modis, quos commemorare nihil eſt neceſſe. Nihil proinde mirum, ſi ea, quæ per ſe incurrunt, & percellunt ſenſum, impreſſionem vehementiorem in animo faciant, quàm quæ animus accepta ſolum occaſione ex rebus in ſenſum incidentibus ſibi ipſa fingit, atque comprehendit. Et vocas tu quidem dubias res corporeas, ſed ſi verum fateri vis, non minus certa es exiſtere corpus, intra quod verſaris, & iſta omnia, quæ te circumſtant, quàm exiſtere teipſam. Et cum ipſa te tibi ipſi ſola operatione, quæ cogitatio dicitur, manifeſtas; quid hoc eſt, reſpectu manifeſtationis hujuſmodi rerum? Quippe non modo manifeſtantur variis operationibus, ſed & aliis prætereà multis evidentiſſimis accidentibus, magnitudine, figura, ſoliditate, colore, ſapore, &c. adeo ut quamvis extra te ſint, nihil mirum, ſi ipſas diſtinctius, quam te cognoſcas, comprehendaſque. At quo nam modo fieri poteſt, ut rem alienam melius, quàm teipſam intelligas? Quo nempe modo oculus videt cætera, non videt ſeipſum.

7. Sed,

7. *Sed*, inquis, *Quid ſum igitur? Res cogitans. Quid eſt hoc? Nempe dubitans, intelligens, affirmans, negans, volens, nolens, imaginans quoque, & ſentiens.* Multa heic dicis, in quibus ſingulis non hæreo, in hoc uno hæreo, quod te rem ſentientem dicis. Id nempe mirum, cum jam antè aſſerüeris oppoſitum. An dicere fortè voluiſti eſſe præter te facultatem corpoream reſidentem in oculo, aure, cæteriſque organis, quæ ſpecies rerum ſenſilium excipiens ſenſionem ita inchoet, ut tu deinde perficias, ipſaque ſis, quæ revera videas, audias, & cætera ſentias? Hac nempe de cauſa, ut puto, tam ipſam ſenſionem, quàm etiam imaginationem cogitationis ſpeciem facis. Id porrò eſto: ſed vide tamen, an non qua ſenſio in brutis eſt; cum non ſit tuæ abſimilis, cogitatio quoque dici valeat: ſicque in ipſis etiam Brutis Mens ſit non diſſimilis tui? Ego, inquies, arcem in cerebro tenens, excipio quicquid per ſpiritus nervis traductos renunciatur: ſicque apud me peragitur ſenſio, quæ dicitur fieri toto corpore. Eſto: ſed ſunt in Brutis nervi, ſunt ſpiritus, eſt cerebrum, eſt in cerebro principium cognoſcens, quod renunciata per ſpiritus pari modo excipiat, ſenſionemque perficiat. Dices illud principium in Brutorum cerebro non eſſe aliud, quàm Phant-

ſian-

iam, ſive facultatem imaginatricem. At tu oſtende te aliud in cerebo eſſe, quàm Fantaſiam, imaginatricemve humanam. Quærebam mox antè criterium, quo te probares aliam; at non es, opinor, illud allatura. Afferes ſane operationes longe præſtantiores, quàm quæ eliciuntur à Brutis: At quemadmodum licet homo ſit præſtantiſſimum animalium, non eximitur tamen ex animalium numero; ita quamvis tu exinde proberis imaginatricum, ſive Phantaſiarum præſtantiſſima, non eximêre tamen ex numero earum. Nam & quod te mentem ſpecialiter voces, nomen eſſe poteſt dignioris, ſed non diverſæ propterea naturæ. Sane, ut te eſſe diverſæ (hoc eſt, ut contendis, incorporeæ) naturæ probares, deberes quandam operationem alia ratione exſerere, quàm exſerant Bruta: ac niſi extra cerebrum, ſaltem independenter à cerebro: quod tamen non facis. Siquidem illo perturbato perturbaris ipſa, eodem oppreſſo opprimeris; & ſi quæ rerum ſpecies ex eo excidant, non retines ipſa ullius veſtigium. Fiunt omnia, inquis, in Brutis impulſione cæca ſpirituum, cæterorumque organorum: eo modo, quo in horologio, machinave alia peraguntur motus. Sed utrumque id verum ſit circa functiones cæteras, ut nutritionis, pulſationis arteriarum, & ſimileis, quæ ipſæ quoque pari ratione

tione peraguntur in homine; aſſeri-ne po-
teſt vel actiones ſenſuum, vel quas paſſione
animæ dicunt, exſeri in Brutis cæco impetu
non exſeri vero in nobis? Emittit offa i
oculum canis ſui ſpeciem, quæ in cerebrum
uſque trajecta, quibuſdam quaſi hamulis hæ
ret animæ: ipſaque anima proinde, & cohæ
rens ipſi totum corpus quibuſdam quaſi ca
tenulis ſubtiliſſimis rapitur ad offam.
Emittit etiam lapis intentatus ſui speciem
quæ vectis inſtar animam propellat, cor
puſque unà abigat, ſeu fugere cogat. Se
non-ne hæc eadem in homine fiunt? Ni
fortaſſis alius eſt modus quo fieri iſta co
cipis, quemque ſi doceas, valdè obſtringas
Ego inquis, libera ſum eſtque in mea p
teſtate, ut hominem æque à fuga, & pro
quutione avertam. Sed nempe facit ide
in Bruto cognoſcens illud principium,
licet canis nihil interdum minas ictuſq
reveritus, in offam conſpectam proſilia
quàm facit homo ſæpe ſimilia: Latrat,
quis, canis mero impetu, & non ex delec
ut loquitur homo. Sed & cauſſæ homi
ſunt, ut loqui cenſeatur ex impetu: n
& quod tribuis delectui, ex majore imp
eſt, & ſuus quoque Bruto eſt delectus,
major eſt impetus. Vidi certe canem ſic
tratum ſuum attemperantem ad lituum,
omneis ſoni acuti, gravis, lenti, cel
muta

mutationes imitaretur : quantum cumque illæ pro lubitu, & ex inopinato aut crebreſcerent, aut producerentur. Ratione, inquis, carent Bruta : Sed nimirum carent humana, non ſua : adeò proinde ut non videantur ἄλογα dicenda, niſi comparata ad nos, ſed ad noſtram ſpeciem, cùm alioquin λόγος, ſeu Ratio tam videatur eſſe generalis, poſſeque illis attribui, quàm facultas cognoſcens, ſenſuſve internus. Dicis ea non ratiocinari. Verum, cùm non ratiocinentur tam perfectè, déque tot rebus, ac homines : & ratiocinantur tamen, & nihil videtur diſcriminis, niſi ſecundum magis, & minus. Dicis ea non loqui : Sed cum non proferant voces humanas (ſcilicet homines non ſunt) proferunt tamen proprias, iiſque ut nos noſtris perinde utuntur. Poteſt, inquis, etiam delirus plureis voces contexere ad aliquid ſignificandum : cum nihilominus id non poſſit Brutorum ſapientiſſimum. Sed vide, an ſis ſatis æquus, qui voces humanas exigis in Bruto, nec attendis ad proprias. Verum hæc longioris ſunt diſquiſitionis.

8. Adfers deinde *exemplum ceræ, ac circa illud plurima habes, ut ſignifices aliud eſſe, quæ vocant accidentia ceræ, aliud ipſam ceram ejuſve ſubſtantiam, ac opus eſſe ſolius mentis, ſive intellectus, non verò ſenſus, aut imagina-*

O *tionis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tionis ipſam-met ceram , ejuſve ſubſtantiam diſtinctè percipere. At primo illud ipſum eſt, quod omnes vulgo profitentur, abſtrahi poſſe conceptum ceræ, ſubſtantiæve ejus à conceptibus accidentium. An vero propterea ipſa ſubſtantia, ſeu natura ceræ diſtinctè concipitur? Concipimus quidem præter colorem, figuram, liquabilitatem, &c. eſſe aliquid, quod ſit ſubjectum accidentium, mutationumque obſervatarum: ſed quid nam, aut quale illud ſit neſcimus. Quippe latet ſemper, & ſolum quaſi conjiciendo, ſubeſſe debere aliqui putatur. Heinc miror qui dicas te peracta illa detractione formarum, quaſi veſtium perfectius, atque evidentius percipere qui cera ſit. Nam percipis quidem ceram, ejuſve ſubſtantiam debere eſſe aliquid præte ejuſmodi formas: at quid illud ſit, non percipis, niſi nos fallis. Neque enim id tibi r velatur, ut revelari poteſt homo, cujus pri veſteis, pileumque ſolum conſpeximus: du iſta illi detrahimus, ut quis, aut qualis ſi noſcatur. Deinde cum putes id te quomod cúmque percipere, quomodo, quæſo, perc pis? An non ut aliquid fuſum extenſumqu Neque enim tanquam punctum concipi tametſi hujuſmodi ſit, ut nunc latius, nu contractius extendatur. Et cum hujuſmo extenſio infinita non ſit, habeatque term
nu

num, an-non illud etiam concipis quadam ratione figuratum? Et cum videaris tibi illud quaſi videre, non-ne illi prætereà neſcio quem tametſi confuſum colorem affingis? Habes id certe ut corpulentius, ita viſibilius, quàm merum inane? Quare & tua intellectio imaginatio quædam eſt. Si dicas te abſque ulla extenſione, figura, coloreque concipere, dic, bona fide, quale nam ergo; Illud, quod habes *de hominibus viſis, ſeu mente perceptis, quorum tamen non niſi pileos, aut veſteis conſpicimus*, non arguit mentem potius eſſe, quàm imaginatricem, quæ dijudicet. Certe & canis, in quo parem tibi mentem non admittis, ſimili modo dijudicat, cum non herum ſuum, ſed pileum ſolum, aut veſteis videt. Quid, quod tametſi herus ſtet, ſedeat, cubet, reclinetur, contrahatur, effundatur, agnoſcit tamen ſemper herum, qui ſub omnibus illis formis eſſe poteſt, cum tamen non ſub una potius, quam ſub alia ſit, eadem proportione, qua cera? Et cum leporem currentem venatur, integrumque, & mortuum, ac poſteà excoriatum, diſcerptumque in fruſta videt; putat non exiſtimat eundem ſemper leporem eſſe? Quod proinde dicis *perceptionem coloris, duritiei, & ſimilium, eſſe non viſionem non tactionem, ſed ſolius mentis inſpectionem*; Eſto: dummodo mens non differat ab imagina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

trie reipſa: Cùm vero addis *eam inſpectionem* *eſſe poſſe imperfectam, & confuſam, vel perfe* *ctam & diſtinctam, prout minùs, vel magi* *ad illa, ex quibus conſtat cera attenditur:* Id ſane arguit: non inſpectionem mente fa ctam, illius neſcio cujus rei, quæ eſt præte omneis formas, eſſe claram, diſtinctam que cognitionem ceræ: ſed inſpectionem pe ſenſus factam omnium, quantum fieri po teſt, accidentium, mutationumque, qua rum cera eſt capax. Ex his certe concipe re, & explicare poterimus quid nomine ce ræ intelligamus; at nudam illam, vel po tiùs occultatam ſubſtantiam neque ipſi conc pere, neque explicare aliis valemus.

9. Subdis conſequenter. *Quid autem di* *cam de hac ipſa mente, ſive de meipſo, nih* *dum enim aliud admitto in me eſſe præter me* *tem? Quid, inquam, ego, qui hanc ceram v* *deor tam diſtincte percipere? Nunquid meipſu* *non tantùm multò veriùs, multò certiùs, ſ* *etiam multò diſtinctiùs, evidentiuſque cogn* *ſco? Nam ſi judico ceram exiſtere ex eo ipſ* *quòd hanc videam, quantò magis me? Fi* *enim poteſt, ut hoc quod video verè non ſit ce* *Fieri poteſt, ut nequidem oculos habeam, q* *bus quicquam videam: ſed fieri planè non* *teſt, cùm videam, ſive (quod jam non diſt* *guo) cùm cogitem me videre, ut ipſe ego co* *tans non aliquid ſim. Simili ratione ſi ju*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ceram eſſe, ex eo, quod hanc tangam: idem rurſus efficietur, me eſſe. Si ex eo, quòd imaginer, vel quavis alia ex cauſſa, idem planè. Sed & hoc ipſum, quod de cera animadverto, ad reliqua omnia, quæ ſunt extra me poſita, licet applicare. Tot tua ſunt verba, quæ ideo repono, ut animadvertas demonſtrare illa quidem te diſtincte cognoſcere quod exiſtas, ex eo, quod diſtincte videas, cognoſcaſve exiſtere ceram, illaque ejus accidentia, at non probare te propterea cognoſcere quæ, aut qualis ſis, nec diſtincte, nec indiſtincte; quod operæ pretium tamen fuerat; nam quod exiſtas, non dubitatur. Vide interim, ut heic non inſiſtam, ut neque prius inſtiti circa id, quod cum nihil in te admittas præter ſolam mentem; atque idcirco oculos, manus, cæteraque organa corporea excludas; nihilominus loqueris de cera, ejuſque accidentibus, quæ videas, quæ tangas, &c. Et quæ profecto neque videre ſine oculis, neque tangere ſine manibus (ſeu, ut tecum loquar, cogitare te videre, & tangere) potes. Pergis. *Si magis deſtinctè viſa ſit ceræ perceptio poſtquam mihi non ex ſolo viſu, vel tactu, ſed pluribus ex cauſis innotuit; quantò diſtinctius meipſum à me nunc cognoſci fatendum eſt: quandoquidem nullæ rationes vel ad ceræ, vel ad cujuſpiam corporis perceptionem poſſunt juvare, quin eædem omnes mentis meæ*

naturam probent. Verum,ut quę de cera dedu-
xiſti,probant tantum perceptionem exiſten-
tiæ mentis,nõ vero naturæ illius,ita non pro-
babunt amplius omnia alia. Quod ſi velis
præterea deducere aliquid ex percepta ceræ,
aliarumque rerum ſubſtantia,inferes ſolum,
quemadmodum ſubſtantiam illam confuſe
ſolum,& ut neſcio quid concipimus,ita men-
tem quoq; concipi; adeo ut vere repetere li-
ceat quod eſt à te dictum,*illud neſcio quid tui.*
Concludis,*atque ecce tandem ſponte ſum rever-
ſus eò, quò volebam. Nam cùm mihi nunc no-
tum ſit ipſam Mentem, & corpora non proprie à
ſenſibus, vel ab imaginandi facultate, ſed à ſol
intellectu percipi: nec ex eo percipi, quòd tangantur
aut videatur; aperte cognoſco nihil faciliùs, au
evidentiùs meâ mente poſſe percipi.* Ita tu qui
dem; at ego non video, undenam deducas
aut aperte cognóſcas aliud poſſe percipi d
tua Mente, quàm quod exiſtat. Unde &
quod fuerat ipſo titulo Meditationis pro
miſſum, fore ut per ipſam mens humana e
ficeretur corpore notior, non video qui præ
ſtitum ſit: neque enim tuum inſtitutum fu
probare eſſe mentem humanam, ejuſve ex
ſtentiam eſſe exiſtentia corporis notioren
cum ſaltem, an ſit, exiſtat-ve controvertatı
à nemine: ſed voluiſti haud-dubie facere i
lius naturam notiorem natura corporea,
hoc tamen non præſtitiſti. De natura cer
co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

corporea re cenſuiſti ipſa,ô Mens,quàm multa noſcamus,extenſionem,figuram, occupationem ſpatii , &c. De te vero ecquid-nam tandem? Non es compages corporea , non aër, non ventus, non res incedens, non ſentiens, non alia: Hæc ut concedantur(quorum tamen quædam tu quoque refelliſti) non ea ſunt tamen, quæ expectamus. Scilicet negationes ſunt,& non poſtulatur quis non ſis, ſed quid tandem ſis. Itaque refers nobis ad ſummum te eſſe Rem cogitantem , id eſt dubitantem,affirmantem,&c.Sed dicere primum te eſſe *Rem*, eſt nihil notum dicere. Hæc enim vox eſt generalis, indiſcreta,vaga,& te non magis attinens , quam quicquid in toto eſt mundo , quam quicquid non eſt prorſus nihil. Tu es Res? id eſt,nihil non es:ſeu quod eſt idem , aliquid es.: Sed lapis etiam nihil non eſt , ſeu aliquid eſt , & muſca ſimiliter, & cætera omnia. Deinde , quod te *Cogitantem* dicis , rem quidem notam dicis , ſed tamen non prius ignotam , neque requiſitam à te : Quis dubitet enim quin ſis cogitans? Quod nos latet , quod quæritur , intima tua ſubſtantia eſt , cujus proprium eſt cogirare. Quocirca, ut inquirere , ſic concludere oporteret non quod ſis res cogitans, ſed qualis ſis res , quæ es cogitans. An non, ſi quæratur ex te Vini notitia ſupra vulgarem,non ſatis erit tibi dicere, Vinum eſt res

liquida, ex uvis expreſſa, alba, vel rubra, dulcis, inebrians, &c. ſed conabere explorare, declarareque utcumque internam ejus ſubſtantiam, prout contexta obſervatur, ex ſpiritu, phlegmate, tartaro, cæteriſque partibus, hac, aliave quantitate, temperationeque inter ſe commiſtis. Pari ergo modo cùm tui notitia ſupra vulgarem, hoc eſt hactenus habitam, quæratur: vides haud dubie non ſatis eſſe ſi nobis renuncies te eſſe rem cogitantem, dubitantem, intelligentem, &c. ſed incumbere tibi, ut labore quodam quaſi chymico teipſam ita examines, ut internam tuam ſubſtantiam & detegere, & demonſtrare nobis poſſis. Hoc certe ſi præſtiteris, explorabimus ipſimet, ſis ne ipſo corpore notior, quod anatomia, quod chymia, quod tot aliæ artes, tot ſenſus, tot experimenta, cujuſmodi ſit, multùm manifeſtant.

IN MEDITATIONEM III.

DE DEO,

Quod exiſtat.

I.

CIrca tertiam, ex eo quod agnoveris claram, diſtinctamque notitiam illius propoſitionis, *Ego ſum res cogitans*, cauſam

cauſam eſſe certitudinis, quam de illa habes, infers te poſſe ſtatuere generalem hanc Regulam, *illud omne verum eſt, quod valdè clare; & diſtinctè percipio.* Cæterùm licet hactenus Regula nulla melior in tanta rerum caligine inveniri potuerit: cùm videamus tamen ingenia tam magna, quæ videntur debuiſſe tam clare, tamque diſtincte plurima percipere, cenſuiſſe rerum veritatem vel in DEO, vel in puteo eſſe abſconſam: an non ſuſpicari par eſt Regulam forte eſſe fallacem. Et certe, cum tibi ignota Scepicorum argumenta non ſint: quid eſt, quod poſſimus verum inferre, tanquam clare, & diſtincte perceptum, niſi apparere id, quod cuique apparet. Ego ſaporem peponis gratum clare, diſtinctéque percipio: itaque verum eſt peponis ſaporem apparere mihi hujuſcemodi: At quod propterea verum ſit talem in ipſo pepone eſſe, quomodo mihi perſuadeam, qui puer cum eſſem, ac bene valerem, ſecus judicavi: nimirum clare, diſtinctéque alium in pepone ſaporem percipiens. Video & multis hominibus ſecus videri: video & multis animalibus, quæ guſtu pollent, optiméque valent. An ergo verum vero repugnat: an potius, non ex eo, quòd aliquid clare, diſtinctéque percipitur, id ſecundum ſe verum eſt, ſed verum ſolummodò eſt, quòd clare, diſtinctéque tale per-

cipiatur. Idem pene eſt dicendum de iis, quæ ad mentem ſpectant. Juraſſem alias non poſſe à minore quantitate ad majorem tranſiri, niſi tranſeundo per æqualem: non poſſe item duas lineas, ad ſeſe continuo magis accidenteis, ſi producerentur infinite non tandem concurrere: nempe videbar mihi iſta adeo clare, diſtinctéque percipere, ut pro axiomatibus veriſſimis, indubitatiſſimiſque haberem: & poſteà tamen fuere argumenta, quæ oppoſitum ſuaſerint, veluti perceptum clarius, diſtinctiuſque. Nunc vero rurſus ambigo, cum ad Mathematicarum ſuppoſitionum naturam attendo. Quare & dici quidem poteſt verum eſſe me taleis, taleiſque propoſitiones agnoſcere, prout quantitatem, lineas, & ſimilia hoc ſe habere modo ſuppono, aut concipio: & quod illæ propterea veræ ſecundum ſe ſint, pronunciari tutò non poteſt. Et quicquid ſit de rebus Mathematicis, Quæſo te, quod ad cæteras, de quibus jam quæritur, ſpectat, cur-nam tot, tamque variæ ſunt inter homines opiniones? Putat unuſquiſque ſe clare, diſtinctéque eam percipere, quam defendit: Et ne dicas pleroſque aut hærere, aut fingere, ſunt ecce, qui pro iis, quas habent, opinionibus, etiam mortem oppetant, tametſi videant alios pro oppoſitis oppetenteis: Niſi vero putas

tum demum à pectore imo veras voces non ejici ? Et attingis quidem ipſe difficultatem, *quod priùs multa ut omninò certa, ac manifeſta admiſeris, quæ poſteà deprehenderis dubia.* Verùm hoc loco neque ſolvis, neque firmas Regulam ; ſed occaſionem ſolùm captas diſſerendi de Ideis, quibus deludi potueris, ut repræſentantibus quidpiam extra te, quod extra te tamen fortaſſis non fuerit, iterumque tractas de DEO deceptore, à quo falli potueris circa illas propoſitiones *duo, & tria ſunt quinque, quadratum non habet plura latera, quam quatuor :* Quo nempe innuas exſpectandam confirmationem Regulæ, donec Deum eſſe oſtenderis, qui non poſſit eſſe deceptor. Quanquam, ut hoc præmoneam, non tam eſt tibi laborandum, ut confirmes hanc Regulam, ex qua proclive adeo eſt falſum pro vero admittere, quam ut proponas Methodum, dirigentem nos, ac docentem, quando fallamur, aut non fallamur, quoties exiſtimamus nos clare, diſtinctéque aliquid percipere.

2. Diſtinguis conſequenter, *Ideas (quas vìs eſſe cogitationes, prout ſunt tanquam imagines) in innatas, adventitias, factitias. Et primi quidem generis ſtatuis, quòd intelligas quid ſit Res, quid veritas, quid cogitatio : Secundi, quòd ſtrepitum audias, Solem videas, ignem ſentias : tertii, quòd Sirenas, & Hippogry-*

phes fingas : ac ſubdis poſſe fortè omneis eſſe adventitias , vel omneis innatas , vel omneis factas : quatenus nondum originem illarum clarè perſpexiſti. Porrò , ne aliqua interea , donec perſpexeris, fallacia ſubrepat , adnotare placet videri omneis Ideas eſſe adventitias , procederéve à rebus extra ipſam mentem exiſtentibus , & cadentibus in aliquem ſenſum. Videlicet mens facultatem habet (vel ipſa potius facultas eſt) non perſpiciendi modò ipſas Ideas adventitias ſeu quas ex rebus per ſenſus trajectas accipit , perſpiciendi , inquam , nudas & diſtinctas , & omnino qualeis in ſe recipit : ſed præterea illas variè componendi , dividendi , contrahendi , ampliandi , comparandi , & id genus ſimilia. Heinc tertium ſaltem Idearum genus diſtinctum non eſt à ſecundo : Nam Idea chimæræ alia non eſt , quàm Idea capitis leonis , ventris capræ , caudæ ſerpentis , ex quibus mens unam componit , cum illæ ſeorſim , ſive ſingulæ adventitiæ ſint. Sic Idea Gigantis , hominis-ve inſtar montis , aut mundi totius concepti , non alia eſt , quàm adventitia , Idea putà hominis magnitudinis vulgaris , quam mens ampliat pro libitu , tametſi tanto confuſiùs , quanto amplius concipit illam. Sic Idea Pyramidis , urbis , aut alterius rei nunquam viſæ , non

alia

alia eſt, quàm adventitia viſæ anteà Pyramidis, urbis, aut alterius rei non-nihil deformata, ac proinde confuſa aliqua ratione multiplicata, comparatàque. Quod ſpectat ad ſpecies, quas dicis innatas, eæ profecto nullæ videntur & quæcunque dicuntur tales, videntur originem quoque habere adventitiam. *Habeo*, inquis, *à meâ naturâ, quod intelligam quid ſit Res.* Non puto vero te velle loqui de ipſa vi intelligendi, de qua nec dubium, nec quæſtio eſt: ſed potius de Idea REI. Non loqueris etiam de Idea alicujus Rei particularis: nam Sol, hic lapis, omnia ſingularia, ſunt Res, quarum eſſe Ideas innatas non dicis. Loqueris ergo de Idea Rei univerſe conſideratæ, & prout cum ente ſynonyma eſt, ac tam late, quàm illud patet. Quæſo te vero hæc Idea quomodo eſſe poteſt in mente, niſi ſimul ſint tot res ſingulares, illarumque genera, ex quibus mens abſtrahat, formetque conceptum, qui nullius ſingularium proprius ſit, & omnibus tamen conveniat? Profecto ſi Idea Rei innata eſt, innata quoque erit Idea animalis, plantæ, lapidis, omnium univerſalium. Nihilque erit opus, ut nos fatigemus ad internoſcendum plura ſingularia, quo reſectis variis diſcriminibus, id ſolum retineamus, quod videbitur omnibus commune, ſeu, quod idem eſt, generis Ideam. Dicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quoque *te habere à tua natura, ut intelligas quid ſit veritas, ſeu*, ut ego interpretor, *Ideam veritatis*. Porrò, ſi veritas nihil aliud eſt, quàm conformitas judicii cum re, de qua fertur judicium, Veritas eſt quædam relatio, ac proinde nihil diſtinctum ab ipſis re, Ideaque ad ſe relatis; ſeu, quod idem eſt, ab ipſa rei Idea: quippe quæ & ſe, & rem, qualis eſt, repræſentat. Quare & non alia eſt veritatis Idea, quàm Idea rei, quatenus rei conformis eſt, ſeu quatenus ipſam repræſentat cujuſmodi eſt: adeo proinde, ut ſi Idea Rei non innata, ſed adventitia ſit: Idea quoque veritatis adventitia ſit, non innata. Et cum id de qualibet veritate ſingulari intelligatur, intelligi etiam poteſt univerſe de veritate, cujus notio, ſeu Idea (ut jam dictum eſt de Idea Rei) ex notionibus, ſeu Ideis ſingularium eruitur. Dicis rurſus *te habere à tua natura, ut intelligas quid ſit cogitatio*: (interpretor ſemper *Ideam cogitationis*.) Verum, ut mens ex Idea unius urbis fingit Ideam alterius: ita ex Idea unius actionis, ut viſionis, vel guſtationis, fingere poteſt Ideam alterius, ipſius puta cogitationis. Nempe analogia agnoſcitur quædam inter facultates cognoſcenteis, unàque ad alterius notitiam facile deducit. Quanquam de Idea cogitationis laborandum non eſt: ſed de Idea potius

ipſius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ipſius mentis, atque adeo animæ, quam ſi innatam dederimus, nihil erit incommodi admittere quoque Ideam cogitationis innatam. Quare & exſpectandum eſt, donec probata res fuerit de ipſa Mente, ſeu anima.

3. Videris poſteà *vertere in dubium non tantum utrum Ideæ aliquæ procedant ex rebus externis, ſed etiam utrum omninò ſint externæ res aliquæ*: Viderisque proinde inferre, *quamvis ſint in te Ideæ rerum, quæ dicuntur externæ, non tamen Ideas arguere, quòd res ſint, quoniam non ab ipſis neceſſariò procedant: ſed poßint vel à te, vel modo alio neſcio quo eße.* Hac puto de cauſa ante dicebas *te non percepiſſe priùs terram, cælum, ſidera: ſed terræ, cæli, ſiderum Ideas, à quibus poſſet eſſe deluſio.* Itaque, ſi nondum credis terram, cœlum, ſidera, & cætera eſſe: cur quæſo ſupra terram ambulas, promovesve corpus, ut reſpectes Solem? cur ducis ad ignem, ut calorem ſentias? cur ad menſam, aut cibum, ut famem exſaties? cur moves linguam, ut loquaris, aut manum, ut hæc ad nos ſcribas? Certe iſta quidem aut dici, aut excogitari ſubtiliter poſſunt: at negotium nihil promovent: Et cum revera non dubites, quin res iſtæ extra te ſint, agamus ſerio, ac bona fide, & ut res ſunt, ita loquamur. Sin

ſuppoſita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſuppoſita exiſtentia rerum externarum, putas abunde demonſtratum non poſſe nos ex illis mutuari quas habemus ipſarum Ideas: ſolvendæ tibi rationes ſunt, non modò quas ipſe tibi objicis, ſed quæ prætereà objici poſſunt. Scilicet ita accipis, *quaſi ideæ admittantur provenire ex rebus, quia ita videmur docti à natura; & quia experimur illas à nobis, noſtrave voluntate non pendere.* Verum ut nihil neque de rationibus, neque de ſolutionibus dicamus, opponendum quoque, & ſolvendum erat inter cætera, quamobrem in cæco nato nulla ſit Idea coloris, aut in ſurdo vocis: niſi quia iſtæ res externæ non potuerunt ex ſe immittere in infœlicis illius mentem ullam ſui ſpeciem: quod fores à nativitate concluſæ, obiceſque illis trajiciendis fuerint perpetuo poſiti. Urges poſteà *exemplum, Solis, cujus cùm duæ ſint Ideæ una hauſta ex ſenſibus, ut putà quâ parvus apparet: altera ex rationibus Aſtronomicis, quâ ingens eſſe concipitur: illa ſimilior, ac verior eſt, quæ non ex ſenſibus ducta eſt, ſed ex notionibus innatis elicita, vel quacumque alia ratione effecta.* Enimvero geminæ illæ Solis Ideæ ſimiles ſunt, & veræ ſeu Soli conformes: ſed una magis, alia minus, eodem modo, quo duæ ejuſdem hominis Ideæ una emiſſa ex decimo paſſu, alia ex centeſimo, aut milleſimo, ſimiles, & veræ, ſeu conformes ſunt:

ſed

ſed illa magis, iſta minus, eo quod illa, quæ propior venit, deteritur minus, quæ longius, magis, ut explicaretur, ſi liceret paucis, neque tu ipſe ſatis caperes. Quod autem mente ſola percipiamus vaſtam illam Ideam ſolis, non ea propterea elicitur ex innata quadam notione; ſed ea, quæ per ſenſum incurrit, quatenus experientia probat, & ratio illi innixa confirmat res diſtanteis apparere minores ſeipſis vicinis, tantum ampliatur ipſa vi mentis, quantum conſtat Solem à nobis diſtare, exæquarique diametro ſua tot illis terrenis ſemidiametris. Et capere vis hujuſce Ideæ nihil à natura eſſe inſitum? illam require ex cæco nato. Experiere primum non eſſe in illius mente coloratam, aut lucidam: experiere deinde neque eſſe rotundam, niſi quis illum monüerit, ipſeque priùs corpus rotundum manibus attrectaverit: experiere denique non eſſe tantam, niſi vel ratione, vel authoritate motus præacceptam ampliaverit. Quanquam, ut iſtud interjiciam, quæſo te, nos ipſi, qui toties ſolem conſpeximus: qui toties apparentem ejus diametrum obſervavimus: qui toties de vera ratiocinati ſumus: quæſo te, inquam, habemus-ne aliam, quam vulgarem imaginem Solis? Colligimus quidem ratione eſſe Solem majorem terra centum ſexaginta, & pluribus vicibus: at propterea

pterea Ideam-ne tam vaſti corporis habemus? Ampliamus hanc ſanè ſenſibus acceptam, quantum poſſumus: contendimus mentem quantum poſſumus: At nihil tamen aliud, quàm tenebras meras nobis facimus: & quoties habere diſtinctam de Sole cogitationem volumus, oportet mens redeat ad ſpeciem, qnam intercedente oculo accepit. Sufficit illi ſi non abnuat, quin Sol revera major ſit, quin ſi oculus propiùs admoveatur, ampliorem Ideam adeptura ſit; & intereà tamen quantam obtinet, ad tantam attendat.

4. Agnoſcens deinde inæqualitatem, & diverſitatem Idearum, *Procul dubio*, inquis, *illæ, quæ ſubſtantiam mihi exhibent, majus aliquid ſunt, atq; ut ita loquar, plus realitatis objectivæ in ſe continent, quam illæ, quæ tantùm modos, ſive accidentia repræſentant. Et rurſus illa, per quam ſummum aliquem Deum æternum, infinitum, omnipotentem, rerum omnium, quæ præter ipſum ſunt, creatorem intelligo: plus profectò realitatis objectivæ in ſe habet, quam illæ, per quas finita ſubſtantia exhibentur.* Incedis porro heic paſſu grandi. Quare non nihil ſiſtenda es. Ac non hæreo quidem circa id, quod vocas realitatem objectivam. Satis eſt, quod cum vulgo dicant res externas eſſe ſubjective, ſeu formaliter in ſe ipſis: objective autem, ſeu idealiter in Intel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

lectu, videaris tu nihil aliud velle, quàm debere Ideam conformari rei, cujus eſt Idea: adeo ut repræſentative nihil contineat, quod ipſo facto non ſit in ipſamet re: & tanto plus repræſentet realitatis, quanto res repræſentatata plus realitatis in ſeipſa habuerit. Diſtinguis certe ſtatim poſt realitatem objectivam à formali, quæ, ut interpretor, ſit ipſa Idea, non ut repræſentans, ſed ut entitas aliqua. Cæterùm conſtat ſeu Ideam, ſeu realitatem objectivam ejus non eſſe menſurandam penes totam realitatem formalem rei, ſeu quam res ipſa habet in ſe: Sed penes eam duntaxat partem, cujus intellectus notitiam accepit: ſeu, quod eſt idem, penes notitiam, quam intellectus habet de re. Sic nempe eſſe in te dicetur Idea perfecta, ejus hominis, quem attente, & ſæpius, & in omnem faciem circumſpexeris: at illius, quem in tranſcurſu, quem ſemel, quem ex parte ſolùm videris: erit profecto imperfecta. Quod ſi non ipſum hominem, ſed larvam faciei obductam, & veſteis corpus undequaque contegenteis adſpexeris: aut dicendum eſt non eſſe in te illius Ideam; aut ſi eſt aliqua, illam eſſe imperfectiſſimam, ſummé-que confuſam. Ex quo dico haberi quidem ideam diſtinctam, germanamque accidentium; at ſubſtantiæ ſub iis latentis non-niſi confuſam, fictamque ad ſummum. Adeo

ut

ut cum dicis *plus eſſe realitatis objectivæ in Idea ſubſtantiæ, quàm in Idea accidentium*: primum, negandum ſit ſubſtantiæ eſſe veram Ideam, ſeu repræſentationem, atque idcirco ullam ipſius realitatem objectivam: ac deinde ubi fuerit aliqua conceſſa, negandum quoque ſit eam eſſe majorem, quàm ſit in Ideis accidentium, cum quicquid realitatis hujuſmodi habet, habeat ex Ideis eorum accidentium, ſub quibus, vel quorum inſtar concipi ſubſtantiam ſuprà diximus, declarantes illam concipi non poſſe niſi ut extenſum, figuratum, coloratum aliquid. Circa id, quod ſubdis *de Idea Dei*, quæſo te, cum tibi nondum conſtet an ſit Deus, quomodo noſti Deum repræſentari per ſui Ideam, ſummum, æternum, infinitum, omnipotentem, omnium creatorem? An non ex præconcepta de Deo notitia, quatenus audiiſti illa attributa de Deo enunciari? Quippe ſi nihil tale hactenus audiiſſes, ita-ne deſcriberes? Dices hoc jam ſolum afferri in exemplum, abſque eo, quod quidpiam adhuc definiatur. Eſto: ſed vide ne poſteà id habeas quaſi præjudicatum. Dicis eſſe in Idea Dei infiniti plus realitatis objectivæ, quàm in Idea rei finitæ. Sed primo, cum humanus intellectus non ſit concipiendæ infinitatis capax: ideo neque habet, neque reſpicit Ideam infinitæ rei repræſentatricem.

Quare

Quare & qui infinitum quid dicit, attribuit rei, quam non capit, nomen quod non intelligit; quoniam ut res extenditur ultra omnem illius captum; ita finis negatio extenſioni illi attributa ab eo non intelligitur, cujus intelligentia ſine aliquo ſemper coërcetur. Deinde, cum maximæ quæque perfectiones ſoleant Deo attribui: videntur eæ omnes deſumptæ ex rebus, quas vulgo miramur in nobis, cujuſmodi ſunt diuturnitas, potentia, ſcientia, bonitas, beatitudo, &c. quæ quantum poſſumus ampliantes, pronunciamus Deum æternum, omnipotentem, omniſcium, optimum, beatiſſimum, &c. Quæ Idea porro hæc omnia repræſentat, non habet propterea plus realitatis objectivæ, quàm habeant res finitæ ſimul ſumptæ, ex quarum Ideis, Idea illa compacta eſt, ac deinde modo jam dicto adaucta. Nam neque qui dicit æternum complectitur propterea mente totam extenſionem ejus durationis, quæ nunquam cepit, & nunquam deſitura eſt: neque qui omnipotentem, totam multitudinem effectorum poſſibilium, atque ita de cæteris. Poſtremo ecquis dici poteſt habere ideam de Deo germanam, ſeu quæ repræſentet Deum qualis eſt? Quam puſilla res eſſet Deus, niſi eſſet alius, haberetque alia, quàm noſtra hæc quantillacumque? An non cenſenda eſt eſſe minor perfectionum

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

proportio inter Deum , & hominem , quàm inter Elephantem , & inter cutaneum animalculum acari ? An ergo, ſi quis ex obſervatis in acari perfectionibus , efformaret in ſe Ideam , quam Elephantis diceret, germanamque aſſeveraret , ineptiſſimus haberetur : & ſibi plaudet , ſi quis ex viſis hominis perfectionibus, Ideam efformet,quam & Dei eſſe , & germanam eſſe contendat ? Quæſo etiam pauculas iſtas , quas in nobis eſſe deprehendimus,quomodo in Deo agnoſcimus eſſe ? Et ubi agnoverimus , qualemnam licebit propterea ejus eſſentiam imaginari ? Eſt profectò Deus ſupra omnem captum infinitis intervallis ; & cùm mens noſtra ad illius contemplationem comparatur, non modò caligat , ſed & nulla eſt. Quare neque eſt , cur dicamus germanam ullam eſſe Ideam , quæ Deum repræſentet ; abundéque eſt , ſi ex analogia harum rerum noſtratium, qualemcumque, & ad uſum noſtrum eliciamus , formemuſque ideam, quæ captum humanum non ſuperet , neque realitatem contineat , quam in rebus cæteris , cæterarumve rerum occaſione non percipiamus.

5. Aſſumis conſequenter *manifeſtum eſſe naturali lumine tantumdem ad minimùm debere eſſe in cauſſa efficiente , & totali , quantum in effectu eſt:* idque ut inferas, *tantumdem*

ſal

ſaltē eſſe debere realitatis formalis in cauſa Ideæ, quantum objectiva in Idea eſt. Paſſus nempe hic etiam grandis, & in quo non-nihil conſiſtendum ſit. Primò vulgare illud dictum, nihil eſſe in effectu, quod non ſit in cauſa, videtur debere potiùs de materia, quàm de efficiente intelligi. Quippe efficiens externum eſt, & diverſæ plerumque naturæ ab effectu. Et quamvis effectus dicatur habere realitatem ab efficiente; habet tamen, non quam efficiens habeat neceſſario in ſe, ſed quam mutuari aliunde poſſit. Patet res perſpicuè in effectu artis. Nam quamvis domus habeat totam ſuam realitatem ab artifice; artifex tamen illam non à ſe, ſed aliunde acceptam tribuit. Idem facit Sol, cùm materiam inferiorem varie commutat, variáque animalia procreat; imo etiam parens, à quo licet proles habeat materiæ aliquid: illud tamen non ut à principio efficiente, ſed ut à materiali habet. Quod objicis *eſſe effectus debere vel formaliter, vel eminenter contineri in cauſa*, nihil amplius arguit, quàm effectum aliquando habere formam ſimilem formæ ſuæ cauſæ, aliquando diſſimilem, & imperfectiorem quidem, adeo ut forma cauſæ ſupra illam emineat. Sed non ſequitur ut propterea vel eminens cauſa det aliquid de ſuo eſſe, vel quæ continet forma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

formaliter, partiatur ſuam formam cum effectu: Nam & quamvis id fieri videatur in generatione viventium, quæ eſt ex ſemine; non dices tamen, opinor, patrem, cum generat filium, reſecare, dareque illi rationalis animæ partem. Uno verbo, cauſa efficiens non alia ratione continet effectum, quàm quatenus illum ex certa materia adumbrare poteſt ac perficere.

Deinde circa illud, quod infers *de realitate objectiva*, exemplum uſurpo imaginis meæ, quæ ſpectari poteſt, vel in ſpeculo, cui me objicio, vel in tabula, quam pictor adornat. Ut enim ego ipſe ſum cauſa imaginis in ſpeculo, quatenus ex me emitto mei ſpeciem in ſpeculum, & pictor cauſa imaginis, quæ exhibetur in Tabula: Ita cum idea, vel imago mei ſit in te, vel quovis alio intellectu, quæri poteſt, an ego ipſe ſim cauſa illius, quatenus emitto mei ſpeciem in oculum, &c. intercedente oculo in ipſum uſque intellectum: an verò ſit cauſa quæpiam alia quæ illam quodam quaſi penicillo, ſtylove in intellectu delineet. Videtur porrò non alia cauſa præter me eſſe requirenda nam & quamvis poſteà intellectus mei ideam ampliare, minuere, componere, alia ratione tractare poſſit; ipſe ſum tamen cauſ primaria totius realitatis, quam illa habet i ſe: & quod heic dicitur de me, idem intelli gendu

gendum eſt de quolibet objecto externo. Iam realitas illa ideæ diſtinguitur duplex per te; & formalis quidem alia eſſe non poteſt, quàm tenuis illa ſubſtantia, quæ ex me effluxit, & in intellectu recepta, inque ideam conformata eſt. (Niſi velis autem ſpeciem ex objecto procedentem effluxionem eſſe ſubſtantialem, fac quodcumque lubuerit, realitatem ſemper imminues.) Objectiva autem nihil eſſe poteſt præter repræſentationem ſeu ſimilitudinem mei, quam gerit idea: aut certè præter ſymmetriam, qua partes ideæ ita diſponuntur, ut me referant. Quocumque modo acceperis, nihil eſſe quidem reale videtur; quoniam eſt ſola relatio partium inter ſe, & ad me, vel modus realitatis formalis, quatenus hoc modo conformata eſt: ſed nihil refert; dicatur, quia placet, realitas objectiva. Hoc poſito, videreris tu quidem debere comparare realitatem formalem ideæ cum realitate mea formali, ſeu cum mea ſubſtantia: & realitatem objectivam ideæ cum ſymmetria partium mei, ſeu delineatione, & forma externa: at placet tamen tibi comparare realitatem objectivam ideæ cum realitate mea formali. Porrò quicquid ſit de explicatione ſuperioris axiomatis, patet non modo eſſe in me tantundem realitatis formalis, quantum eſt objectivæ in mei idea: ſed rea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

litatem etiam formalem ideæ , nihil penè eſſe reſpectu meæ formalis , ſeu totius meæ ſubſtantiæ. Quocirca & tibi concedendum eſſe *tantumdem ſaltem eſſe debere realitatis formalis in cauſa ideæ , quantum objectivæ in idea eſt* , quando totum quicquid in idea eſt , nihil penè eſt comparatione ipſius cauſæ.

6. Subſumis , *ſi in te ſit idea, cujus realitas objectiva ſit tanta , ut nec eminenter , nec formaliter illam continueris , atque adeò illius cauſa eſſe non potueris ; tum demùm ſequi neceſſariò exiſtere aliquid præter te in mundo : cùm ſecus careas argumento , quo certus reddaris eſſe aliquid.* Verùm ex jam dictis tu cauſa non es realitatis idearum ; ſed ipſæmet res per ideas repræſentatæ , quatenus emittunt imagines ſui in te , ut in ſpeculum : licet tu ex ipſis occaſionem poſſis aliquando ſumere chimærarum depingendarum. Sed ſeu ipſa ſis cauſa , ſeu non : an propterea incerta es , eſſe aliquid præter te in mundo ? Bona verba quæſo : nam opus non eſt ut , quicquid de ideis ſit , argumenta ad i quæramus. Percurris deinceps *Ideas , qu in te ſunt , ac præter ideam tui , numeras idea Dei , rerum corporearum , inanimatarum que, angelorum, animalium, hominum : idqu ut cùm de idea tui difficultatem non eſſe dica inferas ideas hominum, animalium, angelorum*

con

componi poſſe ex iis, quas habes tui, Dei, rerum corporalium : & ideas rerum corporalium potuiſſe quoque à te proficiſci. Hoc verò loco mirari ſubit, quì dicaris habere ideam tui, (& fæcundam adeò, ut ex illa poſſis tot alias depromere) ac rem carere difficultate : cum reverâ tamen aut ideam tui nullam habeas, aut illàm admodum confuſam, atque imperfectam, prout jam obſervavimus in ſuperiorem meditationem. Et inferebas tu in illa, nihil poſſe facilius, atque evidentius à te percipi, quàm te ipſam : Quid ſi, cum non habeas, nec habere poſſis tui ideam, dicaris poſſe quidvis aliud facilius, atque evidentius, quàm teipſam percipere ? Cogitanti certè mihi quorſum fieri poſſit, ut neque viſus ſeipſum videat, neque intellectus ſeipſum intelligat : Illud in mentem ſubiit, quod nihil agat in ſeipſum : Quippe nec manus (aut in ipſa digitus ſummus) ſe verberat ; nec pes ſibi calcem impingit. Cum aliunde vero ad notitiam alicujus rei eliciendam, neceſſe ſit rem agere in facultatem cognoſcentem : immittere nempe in illam ſui ſpeciem, ſive ſui ſpecie illam informare : perſpicuum videtur ipſam facultatem, cum extra ſeipſam non ſit, non poſſe illam ſui ſpeciem in ſeipſam tranſmittere, neque ſui notitiam conſequenter, elicere, ſive, quod idem eſt, percipere

 ſeip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſeipſam. Et quare putas oculus, cum ſe in ſeipſo non videat, videt tamen in ſpeculo? Nempe quia inter oculum, ſpeculumque eſt interſtitium, & oculus ita agit in ſpeculum, immittens in illud ſui ſpeciem ut ſpeculum in ipſum reagat. propriam ejus ſpeciem in illum remittens. Dato mihi porrò ſpeculum, in quod ipſa perinde agas: ſpondeo fore, ut eo reflectente in teipſam tui ſpeciem, tùm demùm te, non directâ quidem, ſed reflexâ tamen cognitione percipias: quouſque autem non dederis, ſpes non eſt, ut te ipſam nôris. Poſſem heic quoque inſiſtere, quî dicaris habere ideam Dei, niſi forte qualem, & quo modo jam diximus? Quî Angelorum? de quibus niſi aliqui
audiiſſes, neſcio an unquam cogitaſſes? Qu
animalium, cæterarúmque rerum, quarum
ſi in ſenſus non incidiſſent, penè certus ſu
te nullas ideas fuiſſe habituram: ut & null
habes innumerarum rerum, quarum ad t
neque adſpectus, neque fama pervenit? Se
his dimiſſis, illud admitto, ideas diverſa
rum rerum in mente exiſtenteis ita poſſ
componi, ut plures aliarum formæ cōor
antur, tametſi quas enumeras non videa
tur ſufficere ad iſtam tantam diverſitate
imò neque ad diſtinctam, determinatamq
certæ cujuſpiam rei ideam. Hæreo aute
ſolùm circa ideas rerum corporearu

quo

quòd difficultas non parva ſit, quomodo ex ſola tui idea, dum te pro incorporea geris, teque ut talem conſideras, eas deducere ex te poſſis. Nam ſi ſolam ſubſtantiam incorpoream noſti, quomodo fieri poteſt ut capias præterea ſubſtantiam corpoream? Eſtne aliqua inter hanc, & illam analogia? Dicis utramque convenire in eo, quod ſit apta exiſtere: at iſta convenientia non intelligitur, niſi priùs res utraque quæ convenit, intelligatur. Notionem quippe communem facis, quæ priuſquam formetur, oportet particularia intelligi. Profectò ſi ex intellecta ſubſtantia incorporea poteſt intellectus formare ideam ſubſtantiæ corporeæ: non eſt cur dubitemus quin cæcus, vel qui à nativitate detentus fuerit in denſiſſimis tenebris, formare apud ſe ideam & lucis, & colorum poſſit. Dicis poſſe conſequenter haberi ideas extenſionis figuræ, motus, aliorúmque ſenſibilium communium: ſed facile nimirùm dicis. Id mirum, cur non lucem, colorem, alia, facilitate pari deducas: verum immorandum in iſtis non eſt.

7. Concludis, *Itaque ſola reſtat idea Dei, in qua conſiderandum eſt, an aliquid ſit, quod à meipſo non potuerit proficiſci. Dei nomine intelligo ſubſtantiam quandam indefinitam, independentem, ſummè intelligentem, ſummè potentem, & à qua tum ego ipſe, tum aliud*

 omne,

omne, ſi quid aliud exſtat, quodcumque exiſtat, eſt creatum. Quæ ſanè omnia talia ſunt, ut quò diligentiùs attendo, tantò minùs à me ſolo profecta eſſe poſſe videantur: ideóque ex antedictis Deum neceſſariò exiſtere eſt concludendum. Scilicet huc eſt, quo tendebas. Ego verò, ut concluſionem amplector: ita non video quî ſic concludas. Dicis iſta, *quæ de Deo intelligis, hujuſmodi eſſe, ut proficiſci à te ſolo non potuerint:* id nempe intendes, *ut debuerint ab ipſo Deo proficiſci.* Sed primum nihil verius eſt, quàm quòd à te ſolo profecta non fuerint, ſeu quod illorum intelligentiam à te, vel per te duntaxat non habueris: ſunt enim profecta, habitaque à rebus, à parentibus, à Magiſtris, à Doctoribus, à Societate hominum, in qua es verſatus. At mens ſola ſum, inquies, nihil admitto extra me; ne aures quidem quibu audierim, neque homines mecum colloqutos. Hæc dicere potes: ſed diceres ne niſi auribus nos audires, ac niſi eſſent homines, à quibus verba acciperes? Loquamur ſeriò, & dic bona fide: Voces illas quas de Deo effers, nonne habes à ſocietate hominum, quibus convixiſti? Et cum al illis voces habeas, nonne & notiones ſubjectas, deſignataſque vocibus? Igitur no ſint à te ſolo, videntur tamen non proptere à Deo, ſed aliunde eſſe. Deinde quid

nar

nam in illis eſt, quod accepta primùm à rebus occaſione, habere ex te ipſe deinceps non potueris? An-ne propterea aliquid capis, quod ſit ſupra humanum captum? Sane ſi intelligeres Deum, cujuſmodi eſt, eſſet cur à Deo te doctum putares: hæc vero omnia, quæ Deo attribuis, nihil aliud ſunt, quàm obſervatæ aliquæ in hominibus, aliiſque rebus perfectiones, quas mens humana valeat intelligere, colligere, & amplificare, ut aliquoties dictum jam eſt.

Dicis, *cùm ex te poſſit eſſe idea ſubſtantiæ, quia ſubſtantia es: non poſſe tamen ideam ſubſtantiæ infinitæ, quia infinitus non es.* Verùm nulla eſt propterea in te infinitæ ſubſtantiæ idea, niſi nominetenus, & quatenus homines comprehendere (quod eſt reverâ non comprehendere) infinitum dicuntur: adeò ut neceſſe proinde non ſit talem ideam à ſubſtantia infinita non proficiſci ea nempe fieri componendo, ampliandóque poteſt: quemadmodum jam dictum eſt. Niſi cùm priſci philoſophi ex comprehenſo hoc viſibili ſpatio, hoc unico mundo, his paucis principiis, ipſorum ideas ſic in ſe habuerunt, ut illas ampliantes ideas efformaverint infiniti univerſi, infinitorum mundorum, infinitorum principiorum: dicturus ſis illos non efformaſſe taleis ideas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ex vi ſuæ mentis : ſed eas proceſſiſſe in mentem ex infinito univerſo, infinitis mundis, infinitis principiis ? Quod defendis autem *te percipere infinitum per veram ideam* : ſanè, ſi illa eſſet vera, repræſentaret infinitum cujuſmodi eſt, ac proinde perciperes quod eſt in ipſo præcipuum, & de quo nunc agitur, videlicet infinitatem. Verùm cogitatio tua ſemper terminatur ad finitum aliquid, ſolúmque infinitum dicit, quia non percipis quod eſt ultra tuam perceptionem : ut proinde non male cenſearis percipere infinitum per negationem finiti. Neque ſufficit dicere *percipere te plus realitatis in infinita ſubſtantia, quàm in finita.* Oporteret enim te percipere realitatem infinitam, quod tamen non facis. Quin etiam revera non plus percipis : quoniam finitam ſolum amplias, ac deinde imaginaris eſſe amplius realitatis in eo, quod dilatatum eſt, quàm in eodem, dum eſt contractum. Niſi velis quoque Philoſophos illos plus percepiſſe realitatis, quæ reverâ eſſet, cum plureis mundos conciperent, quàm dum unicum in mente haberent. Ex quo obiter adnoto cauſſam, cur mens noſtra tanto magis confundatur, quanto aliquam ſpeciem, ſive ideam magis ampliat ex eo eſſe videri, quod hujuſmodi ſpeciem à ſuo ſitu diſtrahit, diſtinctionem partium illi adimit, ac ita totam attenuat, ut tandem

dem evanida fiat. Ne memorem mentem perinde confundi ob cauſam oppoſitam, cum nimis contrahit ideam.

Dicis *non obſtare, quod non comprehendas infinitum, aut omnia, quæ in illo ſunt: ſed ſufficere, ut pauca quædam intelligas, quo veram, & maximè claram, diſtinctamque ideam habere dicaris.* Imo vero non habes veram ideam infiniti, ſed finiti ſolum, ſi non comprehendas infinitum, ſed finitum dumtaxat.

Dici potes ad ſummum cognoſcere partem infiniti: at non propterea ipſum infinitum: ut ille qui nunquam egreſſus ſpecum ſubterraneam, dici quidem poteſt cognoſcere partem mundi, at non propterea ipſum mundum: adeo ut propterea ineptus evaſurus ſit, ſi tam anguſtæ partis ideam cenſeat eſſe ideam veram, germanamque totius mundi. *At*, inquis, *de ratione infiniti eſt, ut à te, qui finitus es, non comprehendatur.* Credo equidem: at non eſt de ratione veræ ideæ rei infinitæ, ut illius tantum partem minimam, ſive potius nullam, ob nullam cum toto proportionem repræſentet. *Sufficere ais, ut pauca hæc à te clarè percepta intelligas?* Sed nempe, ut ſufficit videre extremum capillum ejus hominis, cujus vis habere germanam Ideam. An non eſſet mei egregia effigies, ſi pictor unum mei capillum, ejuſve extremum duntaxat depingeret?

ret? At minor, non dico longe, aut longiſſime, ſed infinite etiam eſt proportio eorum omnium quæ de infinito, ſeu de Deo cognoſcimus, quàm unius mei capilli, apiciſve ejus ad meipſum totum. Uno verbo hæc de Deo nihil probant, quod non probent etiam de infinitis illis mundis; ac tanto magis, quanto illi potuerunt clarius ex hoc uno clare perſpecto intelligi quàm Deus, vel ens infinitum ex tua ſubſtantia, quæ cujuſmodi ſit, nondum tibi conſtat.

8. Argumentaris aliunde ſic, *Qua enim ratione intelligerem me dubitare, me cupere, hoc eſt aliquid mihi deeſſe, & me non eſſe omninò perfectum, ſi nulla idea entis perfectioris in me eſſet, ex cujus comparatione defectus meos agnoſcerem?* Verum, ſi de re aliqua dubitas, ſi aliquam cupis, ſi agnoſcis quidpiam tibi deeſſe, quid mirum; cum non nôris omnia, cum non ſis omnia, cum non habeas omnia? Agnoſcis te non eſſe proinde omnino perfectum? Et hoc profecto verum eſt, dicique citra invidiam poteſt. Ergo intelligis eſſe aliquid te perfectius? Quid-ni? tametſi quicquid cupis non ſit ſemper te, quacumque ratione, perfectius. Quippe cum panem deſideras, non eſt panis te, vel corpore tuo undequaque perfectior: ſed perfectior ſolum ea inanitate,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quæ in ſtomacho tuo eſt. Quomodo ergo colligas eſſe aliquid te perfectius? Nempe quatenus vides univerſitatem rerum, quæ & te, & panem, & cætera complectitur: adeo ut, cum ſingulæ partes univerſi aliquid perfectionis habeant, & aliæ aliis inſerviant, advenireque valeant; facile ſit intelligere plus perfectionis eſſe in toto, quàm in parte; ac proinde te, cum ſis ſolum pars, debere agnoſcere quidpiam te perfectius. Hoc igitur modo eſſe poteſt in te idea entis perfectioris, ex cujus comparatione defectus agnoſcas. Ut prætercam poſſe quoque parteis alias perfectiores eſſe; te cupere quod illæ habent, & ex iiſdem te cum comparatis poſſe tuos defectus agnoſci. Quippe cognoſcere potuiſti hominem, qui foret ſanior, robuſtior, pulcrior, doctior, moderatior, ac proinde perfectior: neque fuit tibi difficile concipere illius ideam, & ex illius comparatione intelligere non eſſe in te gradum ſanitatis, roboris, aliarumque perfectionum, quæ in illo forent.

Objicis *tibi* poſt-modum, *Sed fortè majus aliquid ſum, quam ipſa intelligam, omneſque illæ perfectiones, quas Deo tribuo, potentiâ quadam in me ſunt, etiam ſi nondum ad actum reducantur, ut fieri poteſt, ſi mea cognitio magis, magiſque augeatur in infinitum.* Reſpondes autem, *Vt verum ſit meam cognitio-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nem gradatim augeri , & multa eſſe in me potentiâ , quæ actu nondum ſunt , nihil tamen horum ad ideam Dei pertinet , in qua nihil eſt potentiale : namque hoc ipſum gradatim augeri certiſsimum eſt imperfectionis argumentum. Porrò verum quidem eſt illa , quæ in idea percipis , eſſe actu in ipſa idea : at non ſunt tamen propterea actu in ipſamet re , cujus eſt idea. Architectus quippe ſibi fingit ideam domus , quæ idea actu conſtat ex deſignatis parietibus , tabulatis , tectis , feneſtris, &c. & tamen domus illa , ipſiuſque partes nondum actu ſunt , ſed potentia tantum. Sic illa Philoſophorum idea continet actu infinitos mundos : at non dices propterea illos infinitos actu eſſe. Quare ſive quid in te ſit, ſive non ſit potentia : ſatis eſt, quod idea vel cognitio tua , gradatim augeri , ampliarive poſſit : neque propterea inferri debet quod per eam repræſentatur, cognoſciturve, actu eſſe. Quod agnoſcis deinde *cognitionem tuam nunquam fore infinitam* , ultro accipitur : ſed nempe agnoſcere debes neque fore in te unquam veram , germanamque Dei ideam , de quo ſemper amplius (imo infinite) cognoſcendum reſtet , quàm de homine , cujus videris extremum duntaxat capillum. Certe & niſi hominem illum totum videris : vidiſti tamen alium , ex cujus comparatione aliquam facere de illo conje-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cturam valeas : at aliquid ſimile Deo, illiuſque immenſitati nunquam eſt datum cognoſcere.

Dicis *te judicare Deum actu infinitum, ut nihil perfectione ejus addi valeat.* Sed judicas nempe quod ignoras, & ex præſumptione ſolum judicas, ut judicabant Philoſophi infinitos mundos, infinita principia, ac infinitum univerſum, cujus immenſitati nihil addi poſſet. Quod ſubjicis *eſſe objectivum ideæ non pendere ab eſſe potentiali, ſed ab actuali.* Vide qui poſſit eſſe verum, ſi verum ſit, quod jam diximus de idea Architecti, & antiquorum philoſophorum : ac præſertim ubi memineris hujuſcemodi ideas conflatas eſſe ex aliis, quas intellectus præhabuerit ab exiſtentibus actu cauſis.

9. Quæris deinceps, *an jam habens ideam entis te perfectioris, eſſe ipſa poſſes, ſi tale ens nullum exiſteret?* Et reſpondes, *Nempe à quo eſſem? à me ſcilicet? vel à parentibus? vel ab aliis quibuſlibet Deo minùs perfectis?* Probas conſequenter, *Te non eſſe à te:* Sed hoc nihil neceſſe. Rationem etiam reddis, *cur non ſemper fueris:* ſed id quoque ſuperfluum; niſi quatenus vis ſimul inferre habere te cauſam tui non productricem modo, ſed & conſervatricem. Nempe *ex eo, quòd tempus vitæ tuæ plureis parteis habet, infers te creare debere in partibus ſingulis, ob mu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tuam illarum à ſe independentiam. Sed vide qui id intelligi poſſit. Nam ſunt nonnulli quidem effectus, qui ut perſeverent, neque momento quolibet deficiant, indigent præſentia, continuaque efficientia cauſæ, per quam primum eſſe cœperunt, cujuſmodi eſt ſolis lux (quanquam hujuſmodi effectus non tam iidem reipſa ſunt, quam æquivalenter, ut de fluminis aqua dicitur) at videmus alios, qui perſeverent non modo ea cauſa, quam agnoſcunt, non amplius agente, ſed, ſi velis, etiam corrupta, reductaque in nihilum. Hujus generis ſunt tot res genitæ, factæque, ut recenſere pigeat: ſufficitque te eſſe unam ex illis, quæcunque tandem tui cauſa ſit. *At partes tui temporis non dependent aliæ ab aliis?* Heic inſtari poſſet, quænam ſit excogitabilis res, cujus partes ſint à ſe invicem inſeparabiles magis? inter cujus parteis ſit inviolabilior ſeries, & connexio? cujus quæ ſunt partes poſteriores poſſint minus averti, magis cohærere, magis dependere à prioribus? Sed ne hæc urgeamus, quid propterea facit hæc ſeu dependentia, ſeu independentia partium temporis, quæ externæ ſunt, ſucceſſivæ ſunt, activæ non ſunt, ad tui productionem, reproductionemve? Profecto nihil magis, quam fluxus, ac pertranſitio partium aquæ, ad productionem, reproductionem-

ctionemve alicujus rupis, quàm fluvius præterfluit. *At ex eo quòd paulò ante fueris, non ſequitur te nunc eſſe debere?* Credo ſane: verum non ex eo, quod cauſa requiratur, quæ te de novo creet: ſed quod non teneatur abeſſe cauſa: quæ te poſſit deſtruere, vel tu non debeas in te habere imbecillitatem, qua tandem deficias.

Dicis *proinde eſſe manifeſtum naturali lumine, conſervationem à creatione non-niſi ratione differre.* Sed quomodo eſt manifeſtum, niſi forte in ipſa luce, effectibus ve ſimilibus? Subdis *non eſſe in te vim, per quam paulò poſt ſis futura, quòd conſcia illius non ſis, cùm ſis tamen res cogitans.* Verùm eſt in te aliqua vis, qua poſſis exiſtimare te quoque paulò pòſt futuram: non tamen neceſſariò, aut indubiè, quia illa tua vis, ſeu naturalis conſtitutio, quæcumque ea ſit, eò non extenditur, ut omnem cauſam corrumpentem, ſeu internam, ſeu externam arceat. Quare & futura es, quod vim habeas, non quæ te de novo producat, ſed quæ, ut perſeveres, præſtare ſufficiat, niſi corrumpens cauſa ſuperveniat: Quod autem colligis *dependere te ab aliquo ente diverſo à te*, bene colligis; non tamen quaſi de novo ab eo producaris: ſed quaſi producta ab ipſo olim fueris. Pergis *tale ens non eſſe parentes, aliaſve cau-*

ſas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſas quaſlibet. Sed quare parentes non ſint, à quibus videris adeo manifeſte unà cum corpore producta, ne aliquid dicam de Sole, cæteriſque cauſis concurrentibus? *At ego*, inquis, *ſum res cogitans, ideamque Dei in me habens?* Verum nonne parentes tui, menteſve illorum fuere quoque res cogitantes, habenteſque ideam Dei? ut proptereà heic urgeri non debeat effatum illud, de quo jam ante, *tantumdem ad minimum eſſe debere in cauſſa, quantum in effectu. Si ſit alia,* inquis, *præter Deum cauſa, quæri poteſt, an ſit à ſe, vel ab alia? Nam ſi à ſe, erit Deus, ſi ab alia, toties quæretur, donec ad illam perveniatur, quæ à ſe, & ſit Deus; cùm in infinitum progredi non liceat.* Verum ſi cauſa fuere parentes, ea potuit eſſe, non à ſe, ſed ab alia, illaque rurſus ab alia, atque ita in infinitum. Neque abſurdum probaveris progreſſum iſtum infinitum, niſi ſimul probes cœpiſſe aliquando mundum, ac ideo fuiſſe parentem primum, cujus parens non fuerit. Infinitus certe progreſſus videtur duntaxat abſurdus in cauſis ita inter ſe connexis, ſubordinatiſque, ut inferior agens ſine ſuperiore movente non poſſit: ut dum lapis quidpiam impellit, impulſus à baculo, quem impellit manus, vel cum infimus annulus catenæ pondus trahit, tractus ipſe à ſuperiore, & iſte ab alio; ſic enim perven-

veniendum eſt ad unum movens, quod primum moveat. At in cauſis ita ordinatis, ut priore deſtructa, ea, quæ ab illa pendet, ſuperſit, poſſitque agere, non videtur eſſe perinde abſurdum. Heinc cum dicis *ſatis apertum, progreſſum heic infinitum non dari:* vide an fuerit adeo apertum Ariſtoteli, qui perſuaſus tantopere fuit nullum fuiſſe parentem primum. Pergis, *nec plureis cauſas partialeis ad te efficiendum conveniſſe, ex quibus ideas variarum perfectionum Deo attributarum acceperis; cum illæ reperiri non poſſint, niſi in uno, ac ſolo Deo, cujus unitas, ſeu ſimplicitas eſt præcipua perfectio.* Verumtamen, ſeu una, ſeu plures tui cauſæ fuerint, non eſt propterea neceſſe, ut illæ in te impreſſerint ſuarum perfectionum ideas, quas adunare potueris. Interea vero occaſionem facis quærendi à te, cur niſi plures tui cauſæ, ſaltem res plures eſſe potuerint, quarum perfectiones mirata, beatam illam rem duxeris, in qua exiſterent omnes ſimul? Noſti ut Pandoram Poetæ deſcribant: Quid ni tu mirata in hominibus variis eminentem quandam ſcientiam, ſapientiam, juſtitiam, conſtantiam, potentiam, ſanitatem, pulchritudinem, beatitudinem, diuturnitatem, & alia, componere hæc omnia non potuiſti, & ſuſpiciendum exiſtimare, ſi quis omnia ſimul haberet? Cur non deinceps omneis perfectiones

fectiones variis gradibus adaugere, donec ille magis videretur ſuſpiciendus, ſi ejus ſcientiæ, potentiæ, durationi, & cæteris nihil deeſſet, addive poſſet, ſicque foret omniſciens, omnipotens, æternus, & cætera omnia? Et cùm videres tales perfectiones in humanam naturam cadere non poſſe, cur non potuiſti exiſtimare beatam fore illam naturam, ſi cui iſta competerent? Cur non dignum putare inveſtigatione, talisne eſſet aliqua, an-non? cur non argumentis quibuſdam induci, ut conſentaneum magis videretur eſſe, quàm non eſſe? Cur non conſequenter ipſi adimere corporeitatem, limitationem, & cætera omnia, quæ imperfectionem quandam connotarent? Ita profecto proceſſiſſe plurimi videntur; cum exiſtentibus tamen variis ratiocinationis modis, gradibuſque, aliqui corporeum reliquerint Deum, aliqui membra humana habentem: aliqui non unum, ſed multiplicem, & quæ ſunt alia nimis vulgaria. Circa illud *de perfectione unitatis*: nihil repugnat omneis perfectiones Deo attributas concipere, ut intimè junctas, & inſeparabileis; tametſi idea, quam habes illarum non ab ipſo fuerit in te poſita, ſed à te hauſta ex rebus perſpectis, ampliataque, ut dictum eſt. Sic certe depingunt non modo Pandoram omnibus donis, perfectionibuſque

que ornatam deam: ſed perfectam etiam Rempublicam, perfectum Oratorem, &c. Denique *ex eo, quod exiſtas, entiſque perfectiſsimi ideam in te habeas*, *concludis demonſtrari evidentiſsime exiſtere Deum*: At, cùm concluſio vera ſit, *Deum* nempe *exiſtere*; non apparet tamen ex dictis, eam eſſe à te evidentiſſime demonſtratam.

10. *Supereſt*, inquis, *ut examinem, qua ratione ideam iſtam à Deo accepi: neque enim illam à ſenſibus hauſi; nec etiam à me efficta eſt (nam nihil ab illa detrahere, nihil illi ſuperaddere planè poſſum) ac proinde ſupereſt, ut mihi ſit innata; quemadmodum etiam mihi eſt innata idea mei ipſius.* Enimverò ut illam partim haurire à ſenſibus, partim effingere potueris, aliquoties jam dictum eſt. Quod autem dicis te nihil poſſe illi addere, aut detrahere, cogita ut initio non æque perfectam habueris: cogita ut poſſint eſſe homines, vel angeli, aut aliæ naturæ te doctiores, à quibus aliqua moneri de Deo valeas, quæ nondum noviſti: Cogita poſſe ſaltem Deum te ſic erudire, eaque claritate ſive in hac vita, ſive in alia perficere, ut reputari nihilum, quicquid de illo jam noſti, poſſit. Quicquid demùm ſit, cogita, ut ex perfectionibus rerum creatarum fieri aſcenſus valeat ad cognitionem perfectionum Dei, & ut illæ omnes non uno momen-

to no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

to noſcuntur, poſſuntque & plures, & plures in dies detegi: ita poſſe ideam Dei non uno momento haberi perfectam, ſed magis, magiſque in dies perfectiorem. Pergis, *& ſane non mirum eſt Deum in creando, ideam illam mihi indidiſſe, ut eſſet tanquam nota artificis operi ſuo impreſſa. Nec opus eſt, ut nota illa ſit aliqua res ab opere ipſo diverſa: ſed ex hoc uno, quòd Deus me creavit, valdè credibile eſt me quodammodo ad imaginem, & ſimilitudinem ejus factum eſſe: illamque ſimilitudinem, in qua idea Dei continetur, à me percipi per eandem facultatem, qua ego ipſe à me percipior: h. e. dum meipſum intelligo, non modò intelligo me eſſe rem incompletam, & ab alio dependentem, remque ad majora, ſive meliora indefinitè aſpirantem: ſed ſimul etiam intelligo illum, à quo pendeo, majora iſta omnia non indefinitè, & potentiâ tantum: ſed reipſa infinitè in ſe habere, atque ita Deum eſſe.* Ac tu ſpecioſe quidem hæc omnia, ipſeque non eſſe vera non objicio: ſed quæſierim tamen undenam probentur? Ut antèdicta enim prætercam, Si idea Dei eſt in te, ut nota artificis operi impreſſa, quis-nam eſt modus impreſſionis? Quænam eſt forma iſtius notæ? quo-nam modo illam diſcernis? Si non eſt aliud ab opere, ſive à re ipſa: tu ipſa ergo es idea? tu ipſa nihil aliud es, quàm cogitationis modus?

modus? tu ipſa es & nota impreſſa, & ſubjectum impreſſionis? *Credibile eſt*, inquis, *te factam ad imaginem & ſimilitudinem Dei:* Credibile ſane religioſa fide: at ratione naturali, quî liceat intelligere, niſi Deum facias hominiformem? Et, in quo-nam conſiſtere poteſt hæc ſimilitudo? An tu cùm ſis pulvis, & cinis, præſumere te ſimilem potes æternæ illi, incorporeæ, immenſæ, perfectiſſimæ, glorioſiſſimæ, & quod caput eſt, inviſibiliſſimæ, incomprehenſibiliſſimæque naturæ? An illam de facie noviſti, ut te cum ipſa comparans, aſſeverare conformem poſſis? *Credibile dicis ex eo, quod creavit:* ſed ex eo potius incredibile eſt. Siquidem opus operanti ſimile non eſt, niſi cum ab eo generatur per communicationem naturæ. At tu hoc modo genita à Deo non es; neque enim es ejus proles, naturæve ejus particeps: ſed creata ſolum es, hoc eſt ab eo ficta ſecundum ideam: adeo ut non poſſis te dicere illi magis ſimilem, quàm ſit domus fabro murario. Atque id quidem ſuppoſita tui, quam nondum probaſti, à Deo creatione. *Percipis*, inquis, *ſimilitudinem, dum intelligis te rem incompletam, dependentem, & ad majora, melioraque aſpirantem.* Sed quare non hoc potius ſit diſſimilitudinis argumentum: cum Deus ex oppoſito ſit completiſſimus, independentiſſimus,
ſibi

ſibi ſufficientiſſimus, quippe maximus, optimuſque? Ut prætercam, cum te pendentem intelligis, non propterea ſtatim intelligere te id, à quo dependes, eſſe aliud, quàm parentes: vel ſi aliud intelligis, non ſubeſſe cauſam, cur te ipſi ſimilem putes. Ut prætercam quoque mirum eſſe, cur non cæteri hominum ſive mentium, idem, quod tu intelligant: ac præſertim, cum non ſit ratio, cur non credatur Deum illis, perinde ac tibi, impreſſiſſe ideam ſui. Profectò vel hoc unum arguit non eſſe ideam à Deo impreſſam; quandoquidem ſi ita eſſet, & omnibus, & ſimul una, eademque impreſſa eſſet, hominesque omnes conciperent Deum ſimili forma, ac ſpecie; eadem illi tribuerent; eadem plane de eo ſentirent; cùm oppoſitum tamen notiſſimum ſit. Sed de his tamen multa jam nimis.

IN MEDITATIONEM IV,

De vero, & Falſo.

I.

CIrca quartam, Recenſes initio quæ putas in ſuperioribus demonſtrata, quibuſque factam viam præſumis ad progrediendum ulteriùs. Ipſe, ne remoram injiciam,

injiciam, non inſiſtam continuo debuiſſe te illa firmius demonſtrare: abunde erit, ſi memineris quid conceſſum fuerit, quid non: ne res trahatur in præjudicium. Ratiocinaris conſequenter non poſſe Deum fallere te, & ut facultatem fallacem, errorive obnoxiam, quam ab ipſo habes, excuſes, conjicis culpam in nihilum, cujus tibi ideam quandam obverſari dicis, ex quo te ais participare, inter quod, & Deum te medium aſſumis. Ac pulchra quidem ratiocinatio: ſed ut prætercam explicari non poſſe quomodo habeatur, aut qualis ſit nihili idea, quomodo participemus ex nihilo, & alia; obſervo ſolùm, ex diſtinctione hac non tolli, quin Deus potuerit dare homini facultatem judicandi erroris immunem. Nam quamvis non dediſſet infinitam, ejuſmodi tamen dare poterat, quæ errori non aſſentiretur, adeo ut, quæ noſſet quidem, ea clare perciperet; quæ non noſſet, non pronunciare eſſe hujuſmodi, potius quam alia. Id tibi objiciens, *non mirandum cenſes, ſi aliqua à Deo fiant, quorum rationem non intelligas.* Et id quidem recte, ſed mirandum tamen, eſſe in te ideam veram, quæ repræſentet Deum omniſcium, omnipotentem, omnino bonum, & videre te nihilominus aliqua ejus opera non omnino abſoluta: adeo ut, cùm

ſaltem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſaltem potuerit perfectiora condere , neque tamen condiderit : argumento eſſe videatur , quòd aut neſcierit , aut non potuerit , aut noluerit : ac ſaltem in eo imperfectus fuerit , quod ſi ſciens , & potens noluerit , poſthabuerit perfectionem imperfectioni.

Quod autem à *Phyſica conſideratione rejicis uſum cauſarum finalium* , aliâ fortaſſis occaſione potuiſſes rectè facere : at de Deo cum agitur , verendum profecto , ne præcipuum argumentum rejicias , quo divina ſapientia , providentia, potentia, atque adeo exiſtentia lumine naturæ ſtabiliri poteſt. Quippe ut mundum univerſum , ut cœlum & alias ejus præcipuas partes prætercam , undenam, aut quomodo melius argumentari valeas , quàm ex uſu partium in plantis , in animalibus , in hominibus , in te ipſo (aut corpore tuo) quæ ſimilitudinem Dei geris. Videmus profecto magnos quoſque viros ex ſpeculatione anatomica corporis humani non aſſurgere modo ad Dei notitiam , sed hymnum quoque ipſi canere , quod omnes partes ita conformaverit , collocaveritque ad uſus , ut ſit omnino propter ſolertiam atque providentiam incomparabilem commendandus.

Dices Phyſicas eſſe cauſas hujuſmodi formæ , ac ſitus , quæ inveſtigari debeant ineptoſque eſſe , qui ad finem , potius quam

a

ad agens, aut materiam recurrant. Sed cum nemo mortalium poſſit intelligere, necdum explicare, quod agens formet, collocetque eo, quo obſervamus modo valuulas illas, quæ ad vaſorum orificia in ſinubus cordis conſtitutæ ſunt; cujus conditionis, aut unde mutuetur materiam, ex qua illas elaborat: quomodo ſeſe ad agendum applicet: quibus utatur organis, aut quomodo illa uſurpet: quid opus illi, ut eâ temperie, conſiſtentia, cohærentia, flexilitate, magnitudine, figurâ, ſitu illas perficiat. Cum, inquam, nemo Phyſicorum hæc, & alia perſpicere declarareque valeat; quid eſt, cur non ſaltem miretur præſtantiſſimum illum uſum, & ineffabilem providentiam, quæ tam appoſite ad illum taleis valuulas concinnavit? Cur non laudetur, ſi exinde primam quandam cauſam neceſſario admittendam agnoſcat, quæ iſta, cæteraque omnia ſapientiſſime, & ad ſuos fines conſonantiſſime diſpoſuerit?

Dicis *temeritatem eſſe inveſtigare fines Dei?* Sed cum id poſſit eſſe verum, ſi intelligantur fines quos ipſe Deus occultos voluit, aut inveſtigari prohibuit: non profecto tamen, ſi illi, quos quaſi in propatulo poſuit, quique non multo labore innoteſcunt, ac ſunt aliunde hujuſmodi, ut laus magna ad ipſum Deum, tanquam authorem referatur.

Dices forte ideam Dei, quæ eſt in unoquoque, ſufficere ad habendum veram, germanamque de Deo, ejuſque providentia notitiam: abſque eo quod aut ad fines rerum, aut ad aliud quid omninò reſpiciatur. Verum non ſunt omnes ea fœlicitate, qua tu, ut ideam illam tam perfectam à nativitate obtineant, vel tanta claritate objectam contueantur. Quamobrem quibus Deus non dedit tantam hanc perſpicaciam, invidendum non eſt, quòd ex inſpectione operum cognoſcere, glorificareque opificem poſſint. Ne memorem id non obſtare, qu minus idea illa uti liceat, que etiam videtu omninò ex cognitione rerum ita perfici, u tu, ſi verum dicere velis, huic cognitio non prorſus parum, ne omnia pene dican debeas. Quæſo te enim quouſque tande progreſſuram te fuiſſe putas, ſi ex quo infuſa in corpus, manſiſſes huc uſque in clauſis oculis, obturatis auribus, & nullo d nique ſenſu externo hanc rerum univerſit tem, & quicquid extra eſt percepiſſes: t taque intereà meditando apud te, volve doque, & revolvendo cogitationes, ævu triviſſes? Dic bona fide, & deſcribe, qua ideam tui, Deique te exiſtimas fuiſſe hal turam.

2. Solutionem deinde affers, *quod cr tura viſa imperfecta conſiderari debeat non toti*

totum quid, ſed tanquàm univerſi pars, quâ ratione perfecta erit. Et laudanda ſane diſtinctio: ſed hîc non agimus de imperfectione partis, ut pars eſt, & cum integritate totius confertur; ſed ut in ſe totum quid eſt, munuſque ſpeciale exercet: quod cum ad univerſum retuleris, difficultas ſemper reſtabit, annon revera univerſum futurum fuiſſet perfectius, ſi omnes ejus partes perfectæ exſtitiſſent, quàm nunc ſint, partibus pleriſque imperfectis exiſtentibus. Sic enim illa Reſpublica eſt futura perfectior, in qua cives omnes boni fuerint, quàm alia, in qua plerique, aut aliqui mali.

Quare & cùm poſtmodum dicis, *majorem quodammodo eſſe univerſitatis rerum perfectionem, quòd partes aliquæ illius ſint errori obnoxiæ, quam ſi omnes ſimiles eſſent;* perinde eſt, ac ſi dicas majorem quodammodo eſſe Reipublicæ perfectionem, quod aliqui cives mali ſint, quàm quòd omnes boni. Ex quo fit, ut quemadmodum videtur plane eſſe debere pro optimi principis voto, habere omnes cives bonos: ita videatur eſſe debuiſſe pro inſtituto Authoris univerſo, partes ejus omnes creari, eſſeque erroris immunes, Et quamvis poſſis dicere perfectionem earum, quæ ſunt immunes, apparere majorem ex oppoſitione earum, quæ ſunt obnoxiæ: illud tamen eſt per accidens ſolum: quemadmo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

admodum virtus bonorum, quamvis eluceat quodammodo ex oppoſitione eorum, qui vitioſi ſunt, elucet ſolum ex accidenti. Adeo ut quemadmodum deſiderandum non eſt, ut aliqui cives mali ſint, quo boni fiant illuſtriores: ita neque videatur fuiſſe committendum, ut aliquæ univerſi partes foren errori obnoxiæ, quo clarerent magis, quæ forent immunes.

Dicis *non habere te jus conquerendi, quò Deus te eam in mundo ſuſtinere perſonam vo luerit, quæ non eſſet omnium præcipua, & ma ximè perfecta*: ſed hoc non tollit dubium cur ſatis illi non fuerit ſuſtinendam dare per ſonam, quæ ex perfectis minima eſſet: & non etiam tibi dare imperfectam. Nam & quamvis principi vitio non vertatur, quo non omnes cives ad ſublimia munera voce ſed aliquos habeat in mediis, aliquos in i ſimis, verteretur tamen, ſi non aliquos mo deſtinaret operibus viliſſimis, ſed aliqu etiam deſtinaret pravis.

Dicis *te non poſſe rationem afferre, q probes Deum tibi majorem cognoſcendi fac tatem, quàm dederit, dare debuiſſe: atque qua tumvis peritum artificem eſſe intelligas, n ideò tamen putare te illum in ſingulis operi omnes perfectiones ponere debuiſſe, quas in a quibus poteſt ponere.* Verum viget ſem quod modo dicebam: videſque non t

di

difficultatem eſſe, cur Deus tibi facultatem cognoſcendi majorem non dederit, quàm cur dederit errantem: neque controverti cur artifex ſummus perfectiones omnes dare nolit omnibus operibus: ſed cur etiam aliquibus tribuere velit imperfectiones.

Dicis, *tametſi non valeas ab erroribus abſtinere ex evidenti perceptione rerum; poſſe tamen ex inſtituto, quo firmiter tibi proponas nulli rei aſſentiri, quam evidenter non perceperis.* Sed utcumque poſſis eâ ſemper attentione eſſe; nonne ſemper eſt imperfectio, ea, quæ dijudicare eſt opus, non percipere evidenter, ac errandi periculo eſſe perpetuo obnoxium?

Dicis *errorem ineſſe in ipſa operatione, quatenus à te procedit, & privatio quædam eſt; non in facultate, quam à Deo accepiſti, neque etiam in operatione, quatenus ab illo dependet.* Sed, non ſit error in facultate à Deo accepta proximè; eſt tamen remotè, quatenus cum ea imperfectione creata eſt, ut errare poſſit. Quare *non eſt quidem*, ut aias, *quod conquerare de Deo, qui reverâ tibi nihil debuit, & tamen illa bona tribuit, ob quæ debes illi gratias agere*: ſed eſt ſemper quod admiremur, cur perfectiora non dederit, ſi ſcivit quidem, ſi potuit, ſi livore ductus non fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Addis, *neque eſſe cur conquerare, quòd tecum concurrat ad errandi actum : cùm actus omnes ſint veri, & boni, quatenus à Deo dependent, majorque quodammodo perfectio in te ſit, elicere illos poſſe, quàm non poſſe : & privatio, in qua ſola falſitatis, & culpæ eſt ratio formalis, concurſus Dei nullo indigeat, quia neque ſit res, neque ad eum relata.* Verum cùm ſit illa ſubtilis diſtinctio, non tamen plane ſatisfacit. Siquidem non concurrat Deus ad privationem, quæ eſt in actu, falſitaſque, & error eſt; concurrit tamen ad actum, ad quem ſi non concurreret, privatio non eſſet; & aliunde ipſe eſt Author potentiæ, quæ fallitur, aut errat, atque adeò, ut ita dicam impotentis potentiæ : ſicque defectus, qui eſt in actu, non tam ad illam, quæ impotens eſt, quam ad Authorem, qui impotentem fecit, nec potentem, potentioremve, cùm poſſit, voluit facere, videtur eſſe referendus. Certe ut fabro non vertitur vitio, quod aperiendo ſcriniolo prægrandem clavim non elaboret, ſed quod puſillam fabricatus, formam aperiendo aut inhabilem, aut difficilem tribuat : ita non eſt quidem culpa in Deo, quòd facultatem judicatricem tribuens homuncioni, non tantam illi dederit, quantam rebus vel omnibus, vel plurimis, vel maximis ſuffecturam arbitraretur : ſed permirum eſt, cur ad pauca

illa

illa, quæ dijudicari ab homine voluit, imparem, implicitam, incertamque tribuerit.

3. Requiris proinde *quænam ſit in te falſitatis, vel erroris cauſa.* Ac primum quidem hîc non diſputo, cur *intellectum voces ſolam facultatem noſcendi ideas*, ſeu res ipſas ſimpliciter, & abſque ulla affirmatione, aut negatione apprehendendi: *voluntatem verò, ac liberum arbitrium voces facultatem judicandi*, cujus ſit affirmare, aut negare, aſſentiri, aut diſſentire. Propono ſolum, quare, voluntas, libertaſve arbitrii limitibus nullis circumſcribatur per te, circumſcribatur intellectus? Sane enim videntur hæ duæ facultates. Æque late patere, & non intellectus ſaltem minùs, quàm voluntas; cum in nullam rem voluntas feratur, quam intellectus non præviderit.

Dixi *non ſaltem minùs*: Quippe videtur intellectus etiam latius, quàm voluntas patere; ſiquidem non modo voluntas, ſive arbitrium, judicium, & conſequenter electio, perſequutio, fuga, de nulla re eſt, quam non apprehenderimus, ſeu cujus idea percepta, & propoſita ab intellectu non fuerit: ſed etiam multa obſcure intelligimus, de quibus nullum judicium, perſequutio, aut fuga eſt: & facultas judicandi ita ſæpe eſt anceps, ut paribus rationum momen-

tis, nullisve exiſtentibus, nullum ſequatur judicium, cùm intellectus interim apprehendat ea, quæ remanent injudicata.

Quod porro dicis *te poſſe ſemper majora, majoraque intelligere, ac nominatim facultatem ipſam intellectus, cujus ideam etiam infinitam formare valeas:* hoc ipſum arguit intellectum non eſſe magis limitatum: quàm voluntatem; quando ſeſe extendere ad uſque objectum infinitum poteſt. Quod vero agnoſcis *voluntatem tuam exæquari voluntati divinæ, non extenſive quidem, ſed formaliter*: vide quorſum idem non poſſit de intellectu quoque dici, ubi formalem intellectus, non ſecus atque voluntatis notionem definiveris. Sed paucis, dic nobis, ad quid ſe voluntas extendere poſſit, quod intellectum effugiat? Non videtur proinde *error ex eo naſci, ut aſſeris, quòd voluntas latiùs, quàm intellectus pateat, & ſeſe ad illa judicanda extendat, quæ intellectus non percipit:* ſed ex eo, quod cùm æque late pateant, intellectus aliquid percipit non bene, & voluntas judicat non bene.

Quare neque eſt *cur voluntatem ultra fines intellectus* promoveas; cum neque judicet de rebus, quas intellectus non percipit, & prave ſolum judicet, quod intellectus prave percipiat. Quod *exemplum de reipſa* adfers circa ratiocinium à te factum de rerum

exiſten-

exiſtentia; procedit quidem recte, quantum ad judicium de tui exiſtentia ſpectat; ſed quantum ſpectat ad alia, videtur non recte aſſumptum: Cum quicquid dicas, vel potius ludas, reverâ non dubites; ſed omnino judices eſſe aliquid præter te, & à te diſtinctum; quippe aliquid præter te, & à te diſtinctum præintelligens. Quod ſupponis *nullam rationem occurrere, quæ unum perſuadeat, magis quàm aliud*, ſupponere potes, at ſimul debes ſupponere, nullum ſequuturum judicium, ſed voluntatem ſemper fore indifferentem, neque ſe ad judicandum determinaturam, quouſque intellectui major aliqua veriſimilitudo ex una parte, quàm ex alia occurrerit. Quod proinde dicis *hanc indifferentiam ita extendi ad ea, quæ non ſatis perſpicuè cognoſcuntur, ut quantumvis probabiles conjecturæ te in unam partem trahant, ſola cognitio, quod ſint conjecturæ, te impellere ad contrariam aſſenſionem poßit*: id nullo modo videtur verum. Quippe cognitio illa, quod ſint ſolum conjecturæ, faciet quidem ut judicium de ea parte, in quam te trahunt, cum aliqua formidine, & hæſitatione feras: ſed numquam faciet, ut judicium feras de parte contraria: niſi poſtquàm occurrerint conjecturæ non modo æque probabiles, verum etiam probabiliores. Quod ſubdis *te id fuiſſe expertam his diebus, cùm falſa eſſe ſuppo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

fuiſti, quæ maximè vera eſſe credideras: memento id tibi non fuiſſe conceſſum: neque enim revera ſenſiſſe, aut perſuaſiſſe tibi potes, non vidiſſe te ſolem, terram, homines, alia: non audiiſſe ſonos, non ambulaſſe, non comediſſe, non ſcripſiſſe, non loquutam fuiſſe (uſam ſcilicet corpore, organiſve ejus) non alia.

Denique ergo *forma erroris* non tam videtur conſiſtere *in non recto uſu liberi arbitrii*, ſicut aſſeris, quàm in diſſonantia judicii à re judicata: & ex eo quidem orta, quòd intellectus illam rem ſecùs, quàm ſeſe habeat, apprehendat. Quare & non tam videtur eſſe culpa atbitrii, quod non recte judicet, quàm intellectus, quòd non recte demonſtret. Quippe ea videtur arbitrii ab intellectu dependentia, ut ſi intellectus quidem aliquid clare percipiat, videaturve percipere, arbitrium ferat jùdicium ratum, atque determinatum, ſeu id reipſa verum ſit, ſeu verum eſſè exiſtimetur. Sin autem obſcure, tum Arbitrium ferat judicium dubium, ac formidoloſum, & pro tempore tamen habitum verius, quàm oppoſitum; ſeu in reipſa veritas, ſeu falſitas ſubſit. Ex quo fit, ut non tam cavere poſſimus, ne erremus, quàm ne in errore perſeveremus: expendamuſque propria judicia non tam vim facientes arbitrio, quàm applicantes intellectum ad cla-

riorem

riorem notitiam, quam judicium ſemper ſecuturum ſit.

4. Concludis, fructum exaggerando, quem ex hac meditatione potes conſequi, ac *præſcribis quid ſit agendum, ut aſſequaris veritatem. Nempe aſſequuturum te dicis, ſi tantùm ad omnia, quæ perfecte intelligis, ſatis attendas: atque illa à reliquis, quæ confuſiùs, & obſcuriùs apprehendis, ſecernas.*

Hoc porrò non modò eſt verum: ſed etiam hujuſmodi, ut tota præcedens meditatio, ſine qua potuit intelligi, videatur fuiſſe ſupervacanea. Attende tamen, eximie vir, difficultatem non videri, an, ut non fallamur, debeamus clare, atque diſtincte intelligere aliquid, ſed, Qua arte, aut methodo diſcernere liceat, ita nos habere claram, diſtinctamque intelligentiam, ut ea vera ſit, nec fieri poſſit, ut fallamur. Quippe initio objecimus, nos non raro falli, tametſi nobis videamur aliquid adeo clare, diſtinctéque cognoſcere, ut nihil poſſit clarius, & diſtinctius. Tu quoqne id tibi ipſe objeciſti, & expectamus tamen adhuc iſtam artem, ſeu methodum, cui præcipue ſit incumbendum.

IN MEDITATIONEM V.

De eſſentia rerum materialium; & iterùm de Deo, quòd exiſtat.

I.

CIrca quintam, Dicis primum te diſtinčte imaginari *quantitatem, hoc eſt extenſionem in longum, latum, & profundum; itemque numerum, figuram, ſitum, motum, durationem.* Ex his omnibus, quorum te ideas habere dicis, ſeligis figuram, & ex figuris Triangulum, de quo hæc habes, *etſi fortaſsis talis figura nullibi gentium extra cogitationem meam exiſtat, nec unquam extiterit: eſt tamen profectò determinata quædam ejus natura, quæ à me non efficta eſt, nec à mente mea dependet, ut patet ex eo, quòd demonſtrari poßint variæ proprietates de iſto Triangulo, nempe, quòd ejus tres anguli ſint æquales duobus rectis: quòd maximo ejus angulo maximum latus ſubtendatur: & ſimiles, quas velim, nolim, clarè nunc agnoſco: etiam ſi de iis nullo modo antè cogitaverim, cùm Triangulum imaginatus ſum, nec proinde à me fuerint efficta.* Et tantum habes de eſſentia rerum materialium: nam quæ paucula ſubjicis, eodem pertinent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

pertinent. Ac hærere quidem hîc nolo: Inſinuo ſolum durum videri ſtatuere *aliquam naturam immutabilem, & æternam præter Deum termaximum.*

Dices te proferre nihil aliud, quàm quod in ſcholis efferunt, naturas, ſeu eſſentias rerum eſſe æternas, fierique de ipſis propoſitiones ſempiternæ veritatis. Sed hoc durum perinde eſt, & capi aliunde non poteſt, eſſe naturam humanam, cum nullus eſt homo: aut dici roſam eſſe florem, cum ne roſa quidem eſt.

Dicunt aliud eſſe loqui de eſſentiâ, aliud de exiſtentia rerum, & non eſſe quidem ab æterno exiſtentiam rerum, ſed eſſe tamen eſſentiam. Verum, cum præcipuum, quod eſt in rebus, ſit eſſentia, ecquidnam magni Deus facit, quando producit exiſtentiam? Videlicet non amplius facit, quàm dum Sartor veſte induit hominem. Quanquam quî defendent eſſentiam hominis, quæ eſt in Platone, eſſe æternam, & independentem à Deo? Ut univerſalis eſt, inquient? At in Platone nihil eſt, niſi ſingulare? & ſolet quidem intellectus ex viſis Platonis, Socratis, ac cæterorum hominum conſimilibus naturis abſtrahere quendam conceptum communem, in quo omnes conveniant, & qui proinde cenſeri poſſit univerſalis natura, eſſentiave hominis, quatenus omni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

homini intelligitur convenire : At univerſalem fuiſſe, antequàm Plato, & cæteri eſſent, & intellectus abſtraheret, explicari ſane non poteſt.

Dices, numquid homine etiam non exiſtente, atque idcirco ab æterno, vera propoſitio hæc eſt, homo eſt animal? Sed videtur plane non eſſe, niſi eo ſenſu, quod quandocumque fuerit homo, futurus ſit animal. Certe enim licet diſcrimen videatur inter duas illas propoſitiones homo eſt, & homo eſt animal, quod priore exiſtentia diſerte magis ſignificetur, & poſteriore eſſentia: attamen neque ab illa eſſentia excluditur, neque ab iſta exiſtentia: ſed cum dicitur, homo eſt, intelligitur homo animal: & cum dicitur homo eſt animal, intelligitur homo, dum exiſtit. Præterea autem cum hæc propoſitio, homo eſt animal, non ſit majoris neceſſitatis, quàm iſta, Plato eſt homo, fore igitur etiam iſtam ſempiternæ veritatis, & ſingularem eſſentiam Platonis non fore minus independentem à Deo, quàm univerſalem hominis: & alia ſimilia, quæ proſequi piget. Et addo tamen, cùm dicitur, hominem eſſe talis naturæ, ut eſſe non poſſit, quin ſit animal: non eſſe propterea imaginandum talem naturam eſſe aliquid, aut alicubi præter intellectum: ſed ſenſum ſolummodo eſſe, ad hoc

ut

ut aliquid ſit homo, debere ipſum ſimile eſſe cæteris iis rebus, quibus propter ſimilitudinem mutuam eadem hominis denominatio tributa eſt: ſimilitudinem, inquam, naturarum ſingularium, ex qua intellectus accepit anſam efformandi conceptum ſeu ideam, formamve naturæ communis, à qua diſſidere non debeat quicquid homo futurum eſt.

Hinc eadem de tuo Triangulo, illiuſve natura dico. Nam Triangulus quidem mentalis eſt veluti regula, qua explores an aliquid mereatur dici Triangulum: at non eſt propterea dicendum talem Triangulum eſſe reale quid, veramque naturam præter intellectum, qui ſolus, viſis triangulis materialibus, illam perinde, ac dictum eſt de natura humana, formavit, & communem fecit.

Unde neque eſt exiſtimandum proprietates demonſtratas de Triangulis materialibus, idcirco ipſis convenire, quod illas mutuentur ab ideali Triangulo: cum ipſi potius in ſe habeant, & idealis non habeat, niſi quatenus intellectus ex ipſis inſpectis, eaſdem illi tribuit, redditurus poſteà inter demonſtrandum: Eodem modo, quo proprietates naturæ humanæ non ſunt in Platone, & Socrate, quaſi ipſi illas à natura univerſali acceperint, cum potius naturà

uni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

univerſalis ideo habeat, quod intellectus ipſi eas tribuit, poſtquam in Platone, Socrate, & cæteris animadvertit, redditurus illis deinceps, cum ratiocinatione opus fuerit.

Notum eſt enim intellectum ex viſis Platone, Socrate, & aliis, omnibus rationalibus, collegiſſe hanc univerſalem propoſitionem, omnis homo eſt rationalis: ac deinde cum vult probare Platonem rationalem eſſe, illam pro principio in Syllogiſmum induere. Et dicis, Tu quidem, ô Mens, *habere te Trianguli ideam, habituramque illam fuiſſe, tametſi nullam unquam in corporibus triangularem figuram vidiſſes: quemadmodum habes aliarum figurarum complurium, quæ tibi in ſenſus nunquam incurrerunt.*

Verum, ſi, ut ſupra dicebam, ſic fuiſſes hactenus orbata omnibus ſenſuum functionibus ut nunquam neque vidiſſes, neque tetigiſſes varias ſuperficies, ſive extrema corporum, putas ideam Trianguli, alteriuſve figuræ habere, aut efformare in te potuiſſes? *Habes jam complures in te, quæ in te illapſæ per ſenſus non ſint?* Sed nimirum facile habet, quia ex iis, quæ illapſæ ſunt, ipſas effingis, formaſque varias, modis ſuperius expoſitis.

Dicendum hic præterea foret de falſa illa

Trianguli

Trianguli natura, qua ſupponitur conſtare ex lineis, quæ latitudine careant, continere aream, quæ profunditate; terminari ad tria puncta, quæ omnibus partibus: attamen nimium evagaremur.

2. Aggrederis conſequenter demonſtrare Dei exiſtentiam, viſque argumenti eſt in illis verbis, *Attendenti fit manifeſtum, non magis poſſe exiſtentiam ab eſſentia Dei ſeparari, quàm ab eſſentia Trianguli magnitudinem trium ejus angulorum æqualium duobus rectis: ſive ab idea montis ideam vallis: adeo ut non magis repugnet Deum cogitari (hoc eſt ens ſumme perfectum) cui deſit exiſtentia (hoc eſt, cui deſit aliqua perfectio) quàm cogitare montem, cui deſit vallis.* Enimvero adtendendum eſt, videri tuam hujuſmodi comparationem non ſatis juſtam.

Nam rite quidem comparas eſſentiam cum eſſentia: verum non comparas deinde aut exiſtentiam cum exiſtentia, aut proprietatem cum proprietate, ſed exiſtentiam cum proprietate. Hinc vel dicendum fuiſſe videtur, non poſſe magis ſeparari omnipotentiam, v. c. à Dei eſſentia, quàm ab eſſentia Trianguli illam magnitudinis angulorum æqualitatem: vel certe, non poſſe magis ſeparari Dei exiſtentiam ab ejus eſſentia, quàm ab eſſentia Trianguli ejus exiſtentiam. Sic enim bene

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

proceſſiſſet utrávis comparatio, & non modo prior fuiſſet conceſſa, verum etiam poſterior: quanquam non propterea evicíſſes Deum neceſſario exiſtere, quia neque Triangulus neceſſariò exiſtit, tametſi illius eſſentia, exiſtentiáque ſeparari reipſa non valeant, quantumcúmque mente ſeparentur, ſive ſeorſim cogitentur: ut cogitari etiam eſſentia, exiſtentiáque divina poſſunt.

Deinde, attendendum eſt te collocare exiſtentiam inter divinas perfectiones: & non collocare tamen inter perfectiones Trianguli, aut montis: cùm perinde tamen, & ſuo cujuſque modo perfectio dici valeat. Sed nimirum, neque in Deo, neque in ulla alia re exiſtentia perfectio eſt: ſed id, ſine quo non ſunt perfectiones.

Siquidem id, quod non exiſtit, neque perfectionem, neque imperfectionem habet: & quod exiſtit, pluréſque perfectiones habet, non habet exiſtentiam, ut perfectionem ſingularem, unamque ex eo numero: ſed ut illud, quo tam ipſum quàm perfectiones exiſtentes ſunt, & ſine quo nec ipſum habere, nec perfectiones haberi dicuntur. Hinc neque exiſtentia, perfectionum inſtar, exiſtere in re dicitur, neque, ſi res careat exiſtentia, tam imperfecta

ĉta (ſive privata perfectione) dicitur quàm nulla.

Quamobrem, ut enumerando perfectiones Trianguli non recenſes exiſtentiam, neque proinde concludis exiſtere Triangulum: ita enumerando perfectiones Dei non debuiſti in illis ponere exiſtentiam, ut concluderes Deum exiſtere, niſi principium petere velles.

Dicis *in aliis omnibus rebus diſtingui exiſtentiam ab eſſentia, non verò in Deo.* Sed quomodo quæſo exſtentia Platonis, & eſſentia Platonis diſtinguuntur inter ſe, niſi cogitatione duntaxat? Fac enim Platonem non ampliùs exiſtere, ubi-nam erit ejus eſſentia? Nonne porro in Deo pari modo eſſentia, & exiſtentia cogitatione diſtinguuntur?

Objicis tibi ipſe, *Fortè, ut cogitando montem cum valle, aut equum alatum, non ſequitur propterà aut montem, aut talem equum exiſtere: ita ex eo, quòd cogites Deum ut exiſtentem, non ſequi illum exiſtere:* ac tum latere ſophiſma arguis. Verum non fuit difficile ſolvere ſophiſma, quod ipſe finxiſti, aſſumendo præſertim id, quod tam manifeſte repugnat, Deum exiſtentem non exiſtere, neque perinde aſſumendo hominem, aut equum.

At ſi accepiſſes ut montem cum valle, & equum

equum cum alis, ita Deum cum ſcientia, potentia, attributiſve aliis, tum difficultas proceſſiſſet, explicandumque tibi incubuiſſet, quî fieri poſſit, ut Mons declivis, aut equus alatus cogitari valeat, abſque eo quod exiſtat: Deus ſciens, & potens cogitari abſque eo, quod exiſtat non valeat.

Dicis *liberum non eſſe cogitare Deum abſque exiſtentia, h. e. ens ſummè perfectum abſque ſumma perfectione; ut liberum eſt equum cum alis, vel ſine alis imaginari.* Sed nihil addendum, niſi quod, ut liberum eſt cogitare equum non habentem alas, non cogitata exiſtentia, quæ ſi advenerit, perfectio, per te, in eo fuerit; ita liberum eſt cogitare Deum habentem ſcientiam, potentiam, & perfectiones cæteras, non cogitata exiſtentia, quam ſi habuerit, tum conſummatæ ſit perfectionis. Quare ut ex eo quod equus cogitatus perfectionem alarum habens, non propterea colligitur habere exiſtentiam, perfectionum', per te, præcipuam; ita neque ex eo, quod Deus cogitatur habens ſcientiam, perfectioneſque cæteras, colligitur propterea ejus exiſtentia, ſed ea demum probanda eſt. Et quamvis dicas *tam exiſtentiam, quam perfectiones cæteras in idea entis ſummè perfecti comprehendi*, id dicis, quod probandum eſt, & concluſionem pro principio aſſumis. Nam etiam alioquin dicerem

dicerem in idea Pegaſi perfecti contineri, non tantum perfectionem illam, quod habeat alas; ſed etiam illam, quod exiſtat. Ut enim Deus cogitatur perfectus in omni genere perfectionis; ita Pegaſus cogitatur perfectus in ſuo genere; nihilque hic poſſe inſtari videtur, quod, proportione ſervata, uſurpari utrimque non valeat.

Dicis, *ut cogitando Triangulum non eſt neceſſe cogitare, quod treis angulos habeat pareis duobus rectis, licet id minus verum non ſit, ut attendenti poſteà patet; ita poſſe quidem cogitari alias Dei perfectiones, non cogitata exiſtentiâ, ſed illam non eſſe propterea minus veram, cum attenditur perfectionem eſſe.* Attamen vides quid dici poſſit. Nempe ut illa proprietas attenditur poſteà eſſe in Triangulo, quia demonſtratione probatur; ita, ut exiſtentia attendatur eſſe in Deo, demonſtratione probandam eſſe: Secus profecto quidlibet in quolibet eſſe facile evincam.

Dicis *te attribuentem Deo omnes perfectiones, non perinde facere, ac ſi putes omnes quadrilateras figuras circulo inſcribi: quoniam ut heic falleris, quia deprehendis poſteà Rhombum non inſcribi: non ita illic falleris, quia poſteà exiſtentiam Deo convenire deprehendis.* Sed perinde prorſus facere videris, aut ſi non facis, neceſſe eſt, ut oſtendas Deo non repugnare exiſtentiam, quemadmodũ, oſtenditur

præte-

repugnare Rhombo circulo inſcribi. Cætera prætereo, quæ vel non explicas, vel non probas, vel ex jam allatis ſoluuntut, ut; *Nihil poſſe excogitari, ad cujus eſſentiam exiſtentia pertineat, præter ſolum Deum: non poſſe duos, aut plureis ejuſmodi Deos intelligi: talem Deum ab æterno exſtitiſſe, & in æternum eſſe manſurum: percipere te multa alia in Deo, quibus nihil poßit detrahi, nec mutari: oportere iſta propiùs inſpici, ac diligentiùs inveſtigari, ut detegantur, certaque habeantur, &c.*

3. Declaras poſtremò *omnis ſcientiæ certitudinem, & veritatem ab una veri Dei cognitione ita pendere, ut hac non habitâ, nulla certitudo, aut ſcientia vera haberi poßit.* Exemplum adfers. *Cùm enim*, inquis, *naturam Trianguli conſidero, evidentißimè quidem mihi, utpote Geometriæ principiis imbuto apparet ejus tres angulos æqualeis eſſe duobus rectis: nec poſſum non credere id verum eſſe, quandiù ad ejus demonſtrationem attendo. Sed ſtatim atque mentis aciem ab illa deflexi, quantumvis adhuc recorder me illam clarißimè perſpexiſſe, facilè tamen poteſt accidere, ut dubitem an ſit vera: ſiquidem Deum ignorem. Poſſem enim mihi perſuadere, me talem à natura factum eſſe, ut interdum in iis fallar, quæ me puto quam evidentißimè percipere: cùm præſertim meminerim me multa pro veris, & certis habuiſſe, quæ poſtmodùm aliis rationibus adductus, falſa eſſe judi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

judicavi. Poſtquàm vero percepi Deum eſſe: quia ſimul intellexi cætera omnia ab eo pendere, illumque non eſſe fallacem, atque inde collegi illa omnia, quæ clare, & diſtincte percipio, neceſſario eſſe vera: etiam ſi non attendam amplius ad rationes, propter quas iſtud verum eſſe judicavi: modò tamen recorder me clare, & diſtincte percepiſſe, nulla ratio contraria afferri poteſt, quæ me ad dubitandum impellat: ſed veram, & certam de hoc habeo ſcientiam. Neque de hoc tantùm; ſed & de reliquis omnibus, quæ memini me aliquando demonſtraſſe, ut de Geometricis & ſimilibus.

Ad iſta porro, vir eximie, cum admittam te ſerio loqui, nihil aliud licet dicere, niſi quod videris ægre à quoquam fidem impetraturus. Te, ante id tempus quo ſuperiora de Deo es ratiocinatus, minùs fuiſſe certum illarum Geometricarum demonſtrationum, quàm poſt modum fueris. Profecto enim eæ demonſtrationes ejus evidentiæ, ac certitudinis videntur, ut per ſe aſſenſum extorqueant, & ſemel perceptæ intellectum amplius hærere non ſinant: adeo ut etiam pravo illi Genio tam facile ſit laqueum mandaturus, ac dum (tametſi Deo nondum cognito) tam animoſe aſſeveraſti non poſſe tibi imponi circa illam propoſitionem, illationemve, *ego cogito: itaque exiſto.* Quin-etiam quantumvis ſit verum, uti nihil verius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

verius, Deum exiſtere, eſſe illum omnium Authorem, non eſſe fallacem: Quia tamen hæc eſſe videntur minus evidentia, quàm demonſtrationes illæ Geometricæ, vel eo argumento, quòd Dei exiſtentiam, Rerum creationem, & alia de Deo multi controvertant, has demonſtrationes nemo inficietur, ecquis eſt, quem perſuadeas iſtas ab illis evidentiam certitudinemque mutuari? Et quis capiat Diagoram, Theodorum, aut ſi qui ſimiles ſunt athei, certos omnino reddi non poſſe hujuſmodi demonſtrationum? Et quotuſquiſque credentium eſt, quem ſi rogaris, cur certus ſit in Triangulo quadratum baſeos æquale eſſe quadratis crurum, reſponſurus ſit, quia ſcio Deum eſſe, & Deum non poſſe fallere, & ipſum eſſe tam hujus rei, quàm aliorum omnium Authorem: & non reſpondeat potius, quoniam illud ſcio, ac perſuadeor indubitata demonſtratione? Quanto magis id reſponderent Pythagoras, Plato, Archimedes, Euclides, cæteri Mathematici, quorum nemo eſſe videtur, qui de Deo cogitet, ut demonſtrationnm certiſſimus fiat. Quanquam, quia fortè non de aliis, ſed de te ipſo ſolo ſpondebis, idque aliunde pium eſt: non eſt profectò quare contendam.

IN

IN MEDITATIONEM VI.

De rerum materialium exiſtentia, & reali mentis à corpore diſtinctione.

I.

CIrca ſextam, id non moror, quod initio dicis *Res materiales ut ſunt objectum puræ Matheſeos poſſe exiſtere:* cùm tamen res materiales ſint objectum mixtæ, non puræ matheſeos; & objectum puræ matheſeos, ut punctum, linea, ſuperficies, conſtantiaque ex iis indiviſibilia, indiviſibiliterque ſe habentia exiſtere reipſa non poſſint: In eo ſolum hæreo, quod heic iterum *imaginationem ab intellectione* diſtinguis. Quippe, ô Mens, hæ duæ videntur unius, ejuſdemque facultatis actiones, ut ſupra inſinuavimus; &, ſi quid ſit diſcriminis, id non videtur amplius eſſe, quam ſecundum magis, & minùs; & vide ut illa inde jam probentur.

Dixiſti ſuprà *imaginari nihil eſſe aliud, quàm contemplari figuram, imaginemve rei corporeæ:* Heic vero non abnuis *intelligere eſſe contemplari Trigonum, Pentagonum, Chiliogonum, Miriogonum,* & hujuſmodi cæ-

tera, quæ figuræ ſunt rerum corporearum. Et diſcrimen quidem jam ſtatuis, quod *imaginatio ſit cum quadam applicatione facultatis cognoſcitivæ ad corpus : intellectio verò talem applicationem, ſeu contentionem non exigat.* Adeò ut, *cùm ſimpliciter, & ſine labore percipis Trigonum, ut figuram conſtantem tribus angulis, id intelligere te dicas. Et cùm non ſine aliqua tui contentione figuram quaſi præſentem habes, inſpicis, exploras, diſtinctéque & ſigillatim agnoſcis, diſcerniſque treis angulos, id te dicas imaginari.* Ac proinde, *cum percipias quidem abſque labore Chiliogonum eſſe figuram mille angulorum : neque tamen applicando & contendendo teipſam diſcernere poſſis, & quaſi præſenteis habere, ſigillatimque diſcernere omneis illius angulos, ſed te perinde confuſe habeas, ac circa Myriogonum, aut quamcumque aliam hujuſcemodi figurarum; idcircò cenſeas reſpectu Chiliogoni, aut Myriogoni Intellectionem eſſe, non Imaginationem.*

Veruntamen nihil ſanè obſtat, quin ut ad Trigonum, ſic ad Chiliogonum quemadmodum intellectionem, ita imaginationem extendas. Nam & nonnihil contendis, ut figuram illam tam multorum angulorum aliquo modo imagineris : licet multitudo illa angulorum tanta ſit, ut ipſam diſtinctè capere non poſſis : & aliunde per-

cipis

cipis quidem voce Chiliogoni ſignificari figuram mille angulorum, ſed hæc eſt tantùm vis nominis; nam non propterea in ea figura *intelligis* magis mille angulos, quàm *imaginaris*.

Attendendum vero ut amittatur diſtinctio, & acquiratur confuſio per gradus. Tetragonum enim confuſiùs, quam Trigonum percipies, imaginaberiſve, aut intelliges: ſed diſtinctius, quam Pentagonum. Tum hoc confuſius Tetragono, Hexagono diſtinctius, atque ita conſequenter, donec non habeas quid diſertè tibi proponas, &, quia jam diſertè capere non poſſis, contendere teipſam ut plurimum negligas.

Quamobrem, ſi velis quidem imaginationem ſimul, & intellectionem vocare, quandiù figuram diſtincte, & cum ſenſibili quadam contentione cognoſcis: intellectionem vero ſolum dum confuſe ſolum, & cum nullâ, aut perexiguâ contentione ſpecularis, licebit profecto? at non erit propterea, cur pluſquàm unum genus internæ cognitionis adſtruas, cui accidentarium ſolummodo ſit, ut ſecundum magis, & minus diſtincte, vel confuſe, intentè, vel remiſſe figuram quampiam intuearis. Et certe cum Heptagonum, Octagonum, cæteraſque porro figuras ad Chiliogonum, aut Myriogonum uſque percurrere voluerimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

& ad majorem, minoremque diſtinctionem, vel remiſſionem, ſemper, continuoque adtenderimus, dicere ne poterimus, ubinam, ſeu in qua figura imaginatio deſinat, intellectio ſola remaneat? Niſi potius non apparebit ſeries tenorque uniuſmodi cognitionis, cujus continuo, inſenſibiliterque decreſcat diſtinctio, & contentio; creſcat confuſio, & remiſſio. Alias certe conſidera, ut intellectionem deprimas, imaginationem extollas. Quid enim aliud, quàm illi ludibrium, iſti commendationem quæris; dum illi negligentiam, & confuſionem tribuis, huic vero diligentiam, & perſpicuitatem adſcribis.

Aſſeris poſteà *vim imaginandi, prout à vi intelligendi diſtinguitur, ad tui eſſentiam non requiri:* quomodo id vero, ſi una, eademque vis ſit, cujus functiones differant ſecundum magis, & minus duntaxat.

Subjicis *mentem imaginando ſeſe convertere ad corpus, intelligendo, ad ſeipſam, ideamve, quam habet in ſe.* Quid ita vero, ſi non poteſt mens ſeſe ad ſeipſam, ideamve ullam convertere, quin ſimul ſeſe convertat ad aliquid corporeum, ideave corporea repræſentatum? Nam Trigonum quidem; Pentagonum, Chiliogonum Myriogonum, cæteræque figuræ, earumve ideæ corporeæ omnino ſunt; neque poteſt mens ad illas

niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

niſi ut corporeas, corporearumve inſtar intelligendo attendere. Quod ſpectat ad ideas rerum immaterialium creditarum, ut Dei, Angeli, animæ humanæ, ſeu mentis, conſtat etiam quaſcumque habemus de ipſis ideas, eſſe vel corporeas, vel quaſi corporeas, ex forma ſcilicet humana, & ex rebus aliàs tenuiſſimis, ſimpliciſſimis, inſenſibiliſſimis, cujuſmodi ſunt aër, ætherve, deſumptas, ut ſupra quoque attigimus. Quod autem dicis conjicere te probabiliter ſolùm aliquod corpus exiſtere: quia non potes dicere ſerio, idcirco morandum non eſt.

2. Diſputas deinceps de Senſu, ac præclarè primùm enumerationem inſtituis eorum, quæ per ſenſus innotuerant, & credita vera à te fuerant, ſolâ judice, ac duce naturâ. Refers ſubinde experimenta, quæ habitam ſenſibus fidem ita labefactaverint, ut eò te adegerint, quò te receptam vidimus circa Meditationem primam.

Hoc porro loco mens mihi non eſt de veritate ſenſuum intendere litem. Tametſi enim fallacia, falſitaſve ſit non in ſenſu, qui mere paſſive ſe habet, refertque ſolum ea, quæ apparent, quæque talia ex ſuis cauſis apparere neceſſum eſt: ſed in judicio, ſive in mente, quæ circumſpecte ſatis non agit, neque advertit ea, quæ procùl ſunt, ex hiſce, aliiſve cauſis apparere confuſiora, mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

noraque ſeipſis, dum prope ſunt, & ita de cæteris: attamen ubicumque fallacia ſit, negandum non eſt, quin aliqua ſit: ſolumque difficultas eſt, ſic-ne ſemper ſit, ut nunquam de rei cujuſpiam ſenſibus perceptæ veritate conſtare poſſit.

Sane vero nihil eſt neceſſe exempla obvia conquirere: Dico ſolum ad ea, quæ profers, ſive potius objicis, conſtare omnino videri, cum Turrim & prope ſpectamus, & contingimus, certos nos eſſe, quod ſit quadrata; qui remotiores habueramus anſam judicandi rotundam, vel certe dubitandi, quadratáne, an rotunda, an alterius figuræ eſſet.

Sic ſenſus ille doloris, qui apparet adhuc eſſe in pede, aut manu, poſtquam ea membra reſciſa ſunt, fallere aliquando poteſt, in iis ſcilicet, quibus ſunt reſciſſa; idque ob ſpiritus ſenſorios aſſuetos in ipſa deferre, inque ipſis ſenſum exprimere: attamen qui integri ſunt, tam certi ſunt ſe in pede, aut manu, quam compungi vident, dolorem ſentire, ut dubitare non valeant.

Sic cum vigilemus, ſomniemuſque per vices, donec vivimus, fallacia quidem per ſomnium eſt, quod ea videri coram appareant, quæ coram non ſunt; attamen nec ſemper ſomniamus, nec, dum reverâ vigilamus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

lamus, dubitare poſſumus vigilemus-ne, an ſomniemus potius.

Sic cum cogitare poſſimus nos eſſe naturæ fallaciis obnoxiæ, etiam in rebus veriſſimis viſis; nihilominus cogitamus etiam nos eſſe à natura veritatis capaces: & ut aliquando fallimur, ut non detecto ſophiſmate, vel baculo media ex parte in aquam immerſo; ita aliquando intelligimus verum, ut in Geometrica demonſtratione, aut in baculo ex aqua educto, adeo ut de neutrius veritate dubitare plane poſſimus. Et ut dubitare de cæteris liceat: ſaltem de eo dubitare non licet, quod res tales appareant; nec poteſt non eſſe veriſſimum taleis apparere. Quod autem ratio multa diſſuadeat, ad quæ nos natura impellit, non tollit hoc ſaltem veritatem ejus, quod apparet, τȣ̃ φαινομένȣ. Tametſi nihil eſt neceſſe heic diſquirere, Ratione ſenſus impulſui repugnet, eo duntaxat modo, quo dextera manus prolabentem lævam præ laſſitudine ſuſtentat, an vero quodam alio.

3. Accedis conſequenter ad inſtitutum, ſed levi quaſi velitatione. Pergis enim, *Nunc autem poſtquam incipio meipſum, meæque Authorem originis meliùs noſſe, non quidem omnia, quæ habere videor, à ſenſibus puto eſſe temerè admittenda, ſed neque etiam*

omnia in dubium revocanda. Bene hoc habet, quanquam & antea idem haud dubie putaveras.

Sequitur, *Et primo, quoniam ſcio omnia, quæ clarè, & diſtinctè intelligo, talia à Deo fieri poſſe, qualia illa intelligo: ſatis eſt, quod poſſim unam rem abſque altera clarè & diſtinctè intelligere, ut certus ſim unam ab altera eſſe diverſam: quia poteſt ſaltem à Deo ſeorſim poni, & non refert à qua potentia id fiat, ut diverſa exiſtimetur.* Ad hoc nihil aliud dicendum eſt, quàm probare te clarum ex obſcuro: ne cauſſer eſſe obſcuritatem in illatione aliquam. Ac non hæreo quidem in eo, quod probare priùs oporteat exiſtere Deum, & ad quæ potentia ejus ſe extendat, ad oſtendendum facere eum poſſe quicquid tu potes intelligere: quæſierim ſolum, nonne tu clare, diſtinctéque intelligis in Triangulo proprietatem illam, quod majora latera majoribus angulis ſubtendantur, ſeparatim ab alia, qua tres ſimul anguli habentur pares duobus rectis? Et admittis-ne propterea Deum ita poſſe illam proprietatem ab hac ſeparare, & ſeorſim ponere, ut Triangulus iſtam, & non illam habeat, vel iſta quoque præterea ſit ſeorſim à Triangulo? Sed ne te heic remorer, quod hæc ſeparatio parum ad rem faciat, ſubjicis, *Ac proinde ex hoc ipſo, quòd ſciam me exiſtere,*

quódque interim nihil planè aliud ad naturam, ſive eſſentiam meam pertinere animadvertam, præter hoc ſolùm, quòd ſim res cogitans : rectè concludo meam eſſentiam in hoc uno conſiſtere, quòd ſim res cogitans. Heic remorarer, ſed vel repetere ſufficit quæ circa meditationem ſecundam dicta ſunt, vel exſpectandum quid inferre velis.

Poſtremo enim, *Et quamvis*, inquis, *fortaſſe (vel potiùs, ut poſtmodùm dicam pro certo) habeam corpus, quod mihi valdè arctè conjunctum eſt : quia tamen ex una parte claram, & diſtinctam habeo ideam meì ipſius, quatenus ſum tantùm res cogitans, non extenſa: & ex alia parte diſtinctam ideam corporis, quatenus eſt tantum res extenſa, non cogitans : certum eſt me à corpore meo reverâ eſſe diſtinctam, & abſque illo poſſe exiſtere.*

Videlicet huc properabas ? Ergo quia cardo difficultatis heic potiſſimum vertitur, conſiſtendum nonnihil eſt, ut pateat quî illum ſtabilias. Agitur heic primum de diſtinctione inter te, & corpus : quod porrò corpus intelligis ? Nempe hoc craſſum ex membris conſtans, de quo ſunt haud-dubie hæc verba, *habeo mihi conjunctum : &, certum eſt me à corpore meo eſſe diſtinctam, &c.*

Atqui, ô Mens, de hoc corpore non eſt difficultas. Eſſet quidem, ſi objicerem cum pleriſque Philoſophis te eſſe ἐντελέχειαν

perfectionem, actum, formam, ſpeciem, & ut vulgari modo loquar, modum corporis: quippe illi non magis te ab iſto corpore diſtinctam, ſeparabilemque agnoſcunt, quàm figuram, modum-ve alium: idque ſeu ſis anima tota, ſeu ſis prætereà etiam νοῦς δυνάμει, νοῦς παθητικὸς, intellectus poſſibilis, ſeu paſſibilis, ut loquuntur. Sed agere placet tecum liberalius, te nimirum conſiderando ut νοῦν ποιητικὸν intellectum agentem, imò & χωριστὸν ſeparabilem: tametſi alia, qua illi, ratione.

Cum illi enim ſtatuerent omnibus hominibus (niſi potius rebus) communem, præſtantemque intellectui poſſibili, ut intelligat, eadem prorſus ratione, ac neceſſitate, qua lux oculo, ut videat (unde ſolari lumini comparare ſoliti erant, ſpectareque proinde ipſum, ut advenientem extrinſecus) ipſe te potius conſidero (nam & tu quoque id bene vis) ut intellectum quendam ſpecialem, qu domineris in corpore.

Repeto autem difficultatem non eſſe, ſis ne ſeparabilis, an non ab hoc corpore (unde & paulo ante innuebam non fuiſſe neceſſa rium recurrere ad Dei potentiam, qua ill ſint ſeparabilia, quæ ſeparatim intelligis) ſe de corpore, quod ipſamet ſis: quaſi poſſi ipſa eſſe tenue corpus, intra craſſum iſtu diffuſum, aut in ejus parte ſedem obtinens

Cæte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Cæterum nondum feciſti fidem eſſe te aliquid pure incorporeum : Et cum in ſecunda Meditatione enunciaſſes te eſſe non ventum,non ignem,non vaporem, non halitum, admonita profecto es , id ſine probatione fuiſſe enunciatum.

Dicebas te de iſtis rebus illeic loci non diſputare : at deinceps non diſputaſti, neque ulla ratione probaſti non eſſe te corpus hujuſcemodi. Spes erat , ut heic id præſtares : & , ſi quid tamen diſputas , ſi quid probas, diſputas , & probas te non eſſe craſſum corpus hoc , de quo , ut jam dixi , non eſt difficultas.

4. *At* , inquis , *habeo ex una parte claram, & diſtinctam ideam mei ipſius , quatenus ſum tantum res cogitans,non extenſa: & ex alia parte diſtinctam ideam corporis , quatenus eſt tantum res extenſa , non cogitans.* Enimvero, quod ſpectat primum ad ideam corporis, non videtur multum de ea laborandum. Nam ſi id quidem pronunciares de idea corporis univerſe , repetendum eſſet , quod objecimus probandum eſſe tibi repugnare naturæ corporeæ , ut ſit cogitationis capax : ſicque principium peteretur , cum quæſtio de te inſtituta ſit , an tenue nempe corpus non ſis , quaſi cogitare corpori repugnet.

Verum, quia id pronuncias , & agis cer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tè ſolum, de craſſo iſto corpore, à quo te eſſe diſtinctam, & ſeparabilem contendis; ideò non tam inficior, quin habeas ipſius ideam, quàm te habere poſſe inficior, ſi inextenſa quidem res ſis. Quæſo te enim, quomodo exiſtimes in te ſubjecto inextenſo recipi poſſe ſpeciem, ideamve corporis quod extenſum eſt? Seu enim talis ſpecies procedit ex corpore, illa haud dubie corporea eſt, habetque partes extra partes, atque adeo extenſa eſt: Seu aliunde impreſſa eſt, quia neceſſarium ſemper eſt, ut repræſentet corpus extenſum, oportet adhuc, ut habeat partes & perinde extenſa ſit. Alioquin certe ſi partibus careat, quomodo partes repræſentabit? ſi extenſione, quomodo rem extenſam? ſi figura, quomodo rem figuratam? ſi poſitione, quomodo rem habentem ſuperiores, inferiores, dextras, ſiniſtras, obliquas partes? Si varietate, quomodo colores varios, &c. Non ergo videtur idea extenſione prorſus carere: niſi vero careat, quonam modo tu, ſi inextenſa fueris, illi ſubjicieris? quomodo illam tibi aptabis? quomodo uſurpabis, quomodo ſenſim obliterari, evaneſcereque tandem experieris?

Deinde, quod ſpectat ad ideam tui, nihil eſt addendum ad ea, quæ jam dicta ſunt, ac in meditationem præſertim ſecundam. Exinde enim evincitur, tantum abeſſe, ut ideam

ideam tui claram, diſtinctamque habeas, quin penitus nullam habere videaris. Quippe quia tametſi agnoſcas cogitare te, neſcias tamen qualis res ſis, quæ cogitas: adeo ut cum ſola hæc operatio nota ſit, lateat te tamen quod eſt præcipuum, ſubſtantia nempe, quæ operatur. Unde ſuccurrit comparatio, qua dici potes ſimilis cæco, qui calorem ſentiens, admonituſque eum eſſe à Sole putet ſe habere claram, & diſtinctam ideam ſolis, quatenus, ſi ex eo quæratur quid ſit ſol, reſpondere poſſit, eſt res calefaciens. Sed, inquies, heic addo, non tantum quod ſim res cogitans, ſed etiam, quod *Res non extenſa.* Verumtamen, ut taceam ſine probatione id dici, cum in quæſtione tamen ſit, quæſo primum, idcirco-ne ideam tui claram, & diſtinctam habes? Dicis te non extenſam; Dicis quid non ſis, non vero quid ſis. An ad habendum claram, diſtinctamque, ſeu, quod idem eſt, veram, germanamque alicujus rei ideam, non eſt neceſſe ipſammet rem poſitive, &, ut ita dicam, affirmate noſſe: ſufficitque noſſe, quòd illa non ſit alia quæpiam res? Ergone clara, diſtinctaque erit Bucephali idea, ſi quis ſaltem norit de Bucephalo, quòd muſca non ſit? Sed ne hoc urgeam, requiro potiùs, Tu igitur res non extenſa es? Annon es diffuſa per corpus? Neſcio quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

reſponſura ſis ; nam licet ego ab initio te agnoverim in cerebro ſolum, id tamen conjiciendo potius, quàm plane aſſequendo opinionem tuam. Conjecturam dixi ex iis verbis, quæ poſteà ſequuntur, dum ais *te non ab omnibus corporis partibus affici, ſed tantummodò à cerebro, vel etiam ab una tantum exigua ejus parte.* Verùm certus plane non fui, an eſſes propterea tantum in cerebro, parte-ve illius, cùm poſſis eſſe in corpore toto, & in una ſolùm parte affici : ut vulgo fatemur animam diffuſam toto corpore, & in oculo tamen duntaxat videre.

Dubium ſimiliter moverunt verba illa ſequentia, *& quamvis toti corpori tota mens unita eſſe videatur, &c.* Quippe illeic loci non aſſeris quidem te eſſe unitam toti corpori : ſed te eſſe tamen unitam non negas. Utcumque ſit, Eſto primum, ſi placet, diffuſa toto corpore, ſive idem cum anima ſis, ſive quid diverſum, quæſo te, inextenſa es, quæ es à capite ad calcem protenſa? quæ coæquaris corpori? quæ tot illius partibus correſpondenteis parteis habes? An dicis te ideo eſſe inextenſam, quod tota in toto ſis, & tota in qualibet parte? Quæſo te, ſi dicas, quomodo id capis? Ita-ne poteſt unum quid eſſe ſimul totum in pluribus locis? Fides nos id doceat de ſacro myſterio ; de te, ut de re naturali diſputatur heic ; & ex lumine quidem naturali.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

rali. Licet-ne intelligere plura eſſe loca, & non eſſe plura locata? Et nunquid centum ſunt plura uno? Et nunquid, ſi res aliqua tota eſt in uno loco, poterit eſſe in aliis, niſi ipſa ſit extra ſe, uti locus eſt extra loca? Dicito quod voles: ſaltem & obſcurum, & incertum erit, ſis-ne in qualibet parte tota, & non potius in ſingulis partibus per ſingulas tui parteis. Et cùm ſit longe evidentius nihil poſſe totum ſimul eſſe in pluribus locis, etiam evidentius evadet non eſſe te totam in ſingulis partibus: ſed totam duntaxat in toto, atque adeo, per tui parteis diffuſam per totum, ſicque habere extenſionem.

Eſto deinde in cerebro ſolum, aut in exigua ſolum ejus parte: cernis idem plane incommodi eſſe: quoniam quantulacúmque ſit illa pars, extenſa tamen eſt, & tu illi coextenderis, atque idcirco extenderis, particulaſque particulis illius reſpondenteis habes. An dices te cerebri partem pro puncto accipere? Incredibile ſane: ſed eſto punctum. Si illud quidem Phyſicum ſit, eadem remanet difficultas, quia tale punctum extenſum eſt, neque partibus prorſus caret. Si Mathematicum, noſti primum id niſi imaginatione non dari. Sed detur, vel fingatur potius dari in cerebro Mathematicum punctum, cui tu adjungaris, & in quo exiſtas, vide quàm futura ſit inutilis fictio. Nam ut

fingatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſingatur, ſic fingi debet, ut ſis in concurſu nervorum per quos omnes partes informatæ anima tranſmittunt in cerebrum ideas, ſeu ſpecies rerum ſenſibus perceptarum. At primum, nervi omnes in punctum non coëunt, ſeu quia cerebro continuato in ſpinalem medullam multi nervi toto dorſo in eam abeunt: ſeu quia qui tendunt in medium caput, non in eundem cerebri locum deſinere deprehenduntur. Sed demus concurrere omneis; nihilominus concurſus illorum in mathematico puncto eſſe nequit; quia videlicet corpora, non mathematicæ lineæ ſunt, ut coire poſſint in mathematicum punctum. Et ut demus coire, ſpiritus per illos traducti exire è nervis, aut ſubire nervos non poterunt, ut pote cum corpora ſint, & corpus eſſe in non loco, ſeu tranſire per non locum, cujuſmodi eſt punctum mathematicum non poſſit. Et quamvis demus eſſe, & tranſire poſſe: attamen tu in puncto exiſtens, in quo non ſunt plagæ dextra, ſiniſtra, ſuperior, inferior, aut alia, dijudicare non potes unde adveniant, aut quid renuncient. Idem autem dico de iis, quos tu debeas ad ſentiendum, renunciandumve, & ad movendum tranſmittere. Ut prætere am capi non poſſe, quomodo tu motum illis imprimas, ſi ipſa in puncto ſis, niſi ipſa corpus ſis, ſeu niſi corpus habeas, quo

quo illos contingas, ſimulque propellas. Nam ſi dicas illos per ſe moveri, ac te ſolummodo dirigere ipſorum motum: memento te alicubi negaſſe moveri corpus per ſe, ut proinde inferri poſſit te eſſe motus illius cauſam: ac deinde explica nobis, quomodo talis directio ſine aliqua tui contentione, atque adeo motione eſſe valeat? Quomodo contentio in rem aliquam, & motio illius ſine contactu mutuo moventis, & mobilis? Quo modo contactus ſine corpore, quando (ut lumine naturali eſt adeo perſpicuum) tangere, nec tangi ſine corpore nulla poteſt res? Quanquam quid in his immoror; cum tibi ipſi incumbat probare eſſe te rem inextenſam, atque idcirco incorpoream? Neque vero, quantum opinor, argumentum ex eo duces, quod homo conſtare vulgo dicitur ex corpore, & animo; quaſi cum una pars corpus dicatur, alia non corpus dici debeat: Si enim faceres, ita diſtinguendi occaſionem dares. Conſtare hominem ex dublici corpore craſſo ſcilicet, & ſubtili; adeo ut cum illud retineat commune nomen corporis, iſti nomen animæ detur. Ut prætereamidem de aliis animalibus dictum iri; quibus tu mentem tibi ipſi parem non conceſſeris: beatis illis ſane, ſi vel animam, te authore, habeant. Heinc igitur quando concludis, *certum eſſe te à cor-*

pore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

pore tuo revera eſſe diſtinctam : Vides conceſſum id quidem iri , ſed non conceſſum iri propterea eſſe te incorpoream , & non potius ſpeciem tenuiſſimi corporis à craſſiore iſto diſtincti. Addis & *te proinde poſſe abſque illo exiſtere.* Verum ubi conceſſum fuerit te perinde poſſe abſque craſſo iſto corpore exiſtere , ac exiſtit vapor odoratus , dum è pomo exiliens in auras diſpergitur , quidnam exinde lucrata eris ? Certe aliquid amplius , quàm quod Philoſophi memorati volunt , qui perire te penitus in ipſa morte opinantur : inſtar figuræ ſcilicet , quæ ex ſuperficiei immutatione ita evaneſcit , ut deincesps nulla , ſeu nihil plane ſit. Siquidem cum fueris præterea corporea quædam , ſeu tenuis ſubſtantia , non dicêris ipſa in morte penitus evaneſcere , abireve plane in nihilum : ſed per tui parteis diſſipatas ſubſiſtere : quantumcumque ob diſtractionem cogitatura amplius non ſis, & neque res cogitans , neque mens , neque anima ſis dicenda. Quæ tamen omnia ſemper objicio, non ut de concluſione à te intenta dubitans; ſed ut de vi demonſtrationis à te expoſitæ diffidens.

5. Interſpergis conſequenter nonnulla eódem pertinentia , quibus omnibus non eſt inſiſtendum. Id noto , quod ais *docere naturam per ſenſum doloris , famis , ſitis , &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

te non adeſſe corpori, ut nauta adeſt navigio: ſed eſſe te illi arctiſsimè conjunctam, & quaſi permiſtam, adeò ut unum quid cum illo componas. Alioquin enim, inquis, *cum corpus læditur, ego, qui nihil aliud ſum, quàm res cogitans; non ſentirem idcircò dolorem, ſed puro intellectu læſionem iſtam perciperem, ut nauta viſu perciperit, ſi quid in nave frangatur. Et cum corpus cibo, vel potu indiget, hoc ipſum expreſſe intelligerem, non confuſos famis, & ſitis ſenſus haberem. Nam certe iſti ſenſus ſitis, & famis, doloris, &c. nihil aliud ſunt, quàm confuſi quidam modi ab unione, & quaſi permiſtione mentis cum corpore exorti.* Ac bene quidem ſe iſta habent, ſed explicandum ſupereſt, quonam modo iſta conjunctio, & quaſi permiſtio, aut confuſio competere tibi, ſi ſis incorporea, inextenſa, & indiviſibilis, poſſit? Si puncto enim grandior non es, quomodo conjungeris toti corpori, quod eſt magnitudinis tantæ? Quomodo ſaltem cerebro, aut exiguæ illius parti, quæ (ut dictum eſt) quantulacumque ſit, magnitudinem tamen, ſeu extenſionem habet? Si partibus omnino cares, quomodo miſceris, aut quaſi miſceris partis hujus particulis: neque enim eſt miſtio ſine partibus commiſcibilibus utrinque? Et, ſi diſcreta plane es, quomodo confunderis, unumque componis cum ipſa materia? Et, cum compoſitio, con-

junctio,

junctio, ſeu unio inter parteis aliquas ſit
nonne debet eſſe proportio inter partei
hujuſmodi? Quænam vero corporeæ cum
incorporea intelligi poteſt? Capimus-n
quomodo lapis, & aër ita compingantur
v. c. in pumice, ut germana inde fiat com
poſitio? Et major tamen eſt proportio in
ter lapidem, & aerem, qui ipſe quoque co
pus eſt, quàm inter corpus, & animam
memtemve plane incorpoream. Et nonn
debet unio per contactum intimum fieri
Quomodo id vero, ut ante dicebam, ſin
corpore? Quomodo quod corporeum eſ
apprehendet quod incorporeum, ut ſibi jun
ctum teneat: aut quomodo incorporeu
apprehendét corporeum, ut ſibi devinctu
reciproce habeat: ſi nihil prorſus in ill
ſit, neque quo apprehendatur, neque quo ap
prehendat? Heinc, quia te fateris ſenti
dolorem, quæſo te quomodo te putes, ſi in
corporea, & inextenſa ſis, ſenſus doloris eſ
capacem? Quippe doloris affectio non ni
ex quadam partium diſtractione intelligitu
cum quidpiam interjicitur, quod continu
tatis ſolutionem faciat. Videlicet ſtatu
doloris eſt quidam ſtatus præter naturam
quomodo vero poteſt præter naturam eſſe
afficive, quod per naturam, uniuſmodi
ſimplex, indiviſibile, intranſmutabileque
eſt? Et, cum dolor aut alteratio, aut no
ſin

ine alteratione ſit ; quomodo poteſt id al-
erari , quo cum ſit puncto impartibilius,
on poteſt fieri alterum, deſinereve eſſe cu-
uſmodi eſt , quin in nihilum redigatur?
Addo & , cum dolor ex pede , ex brachio,
artibuſve aliis ſimul advenit, nonne oportet
n te eſſe parteis varias , in quibus illum va-
ie excipias, ne confuſe , & quaſi unius dun-
axat partis dolorem ſentias? Sed uno ver-
o, generalis ſemper difficultas manet, quo-
odo corporeum cum incorporeo commu-
icare valeat : quam proportionem ſtatuere
lterius cum altero liceat.

6. Cætera prætereo , quæ fuſe , & ele-
anter proſequeris , ut oſtendas eſſe aliquid
ræter te , ac Deum. Deducis enim eſſe
uum corpus, facultateſque corporeas : item-
ue alia corpora , quæ in tuos ſenſus , ac
eipſam immittant ſui ſpecies , efficiantque
oluptatis, & doloris paſſiones, unde ſunt in
e proſequutio, & fuga.

Ex quibus hunc tandem fructum colli-
is, ut cum omnes ſenſus circa ea , quæ ad
orporis commodum ſpectant, multo fre-
uentius verum indicent , quàm falſum : id-
irco inferas te amplius vereri non debere,
e ea falſa ſint, quæ tibi quotidie à ſenſibus
xhibentur. Idem conſequenter dicis de
nſomniis, quæ quia non perinde cum reli-
uis omnibus actionibus vitæ à memoria

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

conjunguntur, ut ea, quæ vigilanti occurrunt; ideo ſtatuis tibi res veras non in ſomnis, ſed vigilanti occurrere: Et, *ex eo*, inquis, *quòd Deus non ſit fallax, ſequitur omninò in talibus te non falli.* Quod, ut admodum piè dicis, ita cum poſtremo concludis, *Eſſe humanam vitam erroribus obnoxiam, noſtræque naturæ infirmitatem eſſe agnoſcendam?* facis profectò quam optime.

Hæc ſunt, Vir eximie, quæ mihi circa Meditationes tuas adnotanda occurrerunt. Repeto non eſſe cur ipſe ea cures, quod meum judicium tanti non ſit, ut haberi debeat apud te tantilli momenti. Ut enim, cum aliquis cibus palato meo ſuavis eſt, quem diſplicere aliis video, non defendo guſtatum meum eſſe alieno perfectiorem: ita, cum menti placet opinio, quæ non arridet cæteris, longe abſum ut tuear me in veriorem incidiſſe. Id potius puto vere dictum, ſuo quemque ſenſu abundare: ac tam prope iniquum habeo, velle ut omnes eadem ſententiâ, quàm ut omnes eodem ſint guſtu. Quod dico, ut exiſtimes tibi, per me, liberum eſſe, hæc, quæ cenſui, omnia flocci-facere, nullóque plane loco habere. Abunde erit, ſi pronum meum erga te affectum agnoſcas, & non ducas pro nihilo venerationem tuæ virtutis. Poteſt forte aliquid eſſe inconſideratius prolatum, ut inter diſſen-

tiendum

tiendum proclivius nihil eſt : id ſi occurrat, plane devoveo : Tu duc lituram , & ſic habe, nihil mihi fuiſſe antiquius , quam ut demererer , & ſartam , tectamque tuerer amicitiam tuam. Vale , Scribebam Pariſiis, Poſtridie Eidus Majas, an. ſal. 1641.

Reſponſio Authoris AD QUINTAS OBJECTIONES.

VIr *Præſtantiſſime*,

Tam eleganti & accurata diſſertatione Meditationes meas impugnaſti, quæque ad earum veritatem illuſtrandam adeo profutura eſſe mihi videtur , ut multum me tibi debere exiſtimem quod ipſam perſcripſeris , multumque etiam R. P. Mercenno ; quod te ad ſcribendum incitarit. Quippe optime novit vir ille rerum omnium ſtudioſiſſimus indagator , & eorum præcipue quæ ſpectant ad gloriam Dei promotor indefeſſus , nulla via melius cognoſci

cognoſci poſſe an meæ rationes pro veris demonſtrationibus habendæ ſint, quàm ſi aliquot ex iis qui doctrina, & ingenio reliquos antecedunt ipſas examinarent, ac totis viribus impugnarent, ut deinde fieret periculum an ego ſatis commode ad omnia quæ ab iis propoſita eſſent reſponderem. Idcirco quamplurimos ad hoc provocavit, à nonnullis impetravit, & gaudeo quod etiam à te. Quamvis enim non tam Philoſophicis rationibus uſus fueris ad opiniones meas refutandas, quàm oratoriis quibuſdam artibus ad illas eludendas, hoc tamen ipſum ideo mihi gratum eſt, quod inde conjiciam non facile in me rationes afferri potuiſſe diverſas ab iis quæ in præcedentibus aliorum objectionibus quas legiſti continentur. Neque enim ſi quæ eſſent, ingenium & diligentiam tuam effugiſſent, & judico te hîc non aliud habuiſſe inſtitutum, quàm ut eorum me admoneres quibus meæ rationes, ab iis quorum ingenia ſenſibus ita immerſa ſunt ut à Metaphyſicis cogitationibus prorſus abhorreant, eludi poſſent, atque ita mihi dares occaſionem iis occurrendi. Quamobrem ego hîc non tanquam tibi Philoſopho acutiſſimo, ſed tanquam alicui ex hominibus iſtis carneis reſpondebo.

De

De iis quæ in Meditationem primam objecta ſunt.

AIs te comprobare inſtitutum quo mentem præjudiciis exuere conatus ſum, ut pote quod nemo fingere poteſt eſſe improbandum : Sed velles ut *ſimpliciter ac paucis verbis*, hoc eſt, perfunctorie tantum id effeciſſem. Quaſi ſcilicet tam facile ſit omnibus ſe erroribus liberare quibus ab infantia imbuti ſumus ? & quaſi nimis accurate id fieri poſſit quod nemo negat eſſe faciendum ? Sed nempe indicare voluiſti pleroſque homines fateri quidem verbo tenus præjudicia eſſe vitanda, ſed tamen nunquam illa vitare, quia nullum ſtudium aut laborem in hoc impendunt, nullaque ex iis quæ ſemel ut vera admiſerunt pro præjudiciis habenda eſſe arbitrantur. Tu certe hîc illorum perſonam egregie agis, & nihil eorum quæ ab ipſis dici poſſent omittis, ſed interim nihil affers quod Philoſophum redolere videatur ; ubi enim ais opus non eſſe Deum fingere deceptorem, neque nos ſomniare, nec talia, Philoſophus putaſſet ſibi addendam eſſe rationem cur illa non poſſint in dubium revocari, vel ſi nullam habuiſſet, ut revera nulla eſt, id non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

dixiſſet: Neque addidiſſet ſufficere hoc in lòco humanæ mentis caliginem, aut naturæ noſtræ imbecillitatem cauſari, nihil enim prodeſt ad errores noſtros emendandos quòd dicatur nos errare quia noſtra mens caligat, vel natura eſt imbecilla; idem enim eſt ac ſi tantum diceretur nos errare quia ſumus erroribus obnoxii; & manifeſte utilius eſt attendere, ut feci, ad omnia in quibus contingere poteſt ut erremus, ne ipſis temere aſſentiamur. Non etiam dixiſſet Philoſophus *me, habendo dubia omnia pro falſis, non tam vetus exuere quàm induere novum præjudicium*; vel prius probare conatus fuiſſet ex tali ſuppoſitione oriri periculum alicujus deceptionis; Sed tu è contra paulo poſt affirmas me non poſſe à me extorquere ut illa pro incertis, falſiſque habeam quæ falſa ſuppoſui, hoc eſt ut novum illud induam præjudicium quod ne induerem verebaris. Nec magis miraretur Philoſophus iſtiuſmodi ſuppoſitionem, quàm quod aliquando ut baculum qui curvus eſt rectum reddamus, illum in contrariam partem recurvemus, novit enim ſæpe falſa pro veris utiliter ſic aſſumi ad veritatem illuſtrandam; ut cum Aſtronomi Æquatorem, Zodiacum, alioſque circulos in cœlo imaginantur, cum Geometræ novas lineas datis figuris adjungunt, & ſæpe Philoſophi multis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tis in locis : Qui autem hoc vocat *recurrere ad machinam captare præſtigias*, *ſectari ambages*, aitque, *Philoſophico candore, ac veritatis amore eſſe indignum*, non certè ipſe Philoſophico candore, nec ulla ratione, ſed Rhetorico tantum fuco uti ſe velle teſtatur.

De iis quæ in ſecundam Meditationem objecta ſunt.

I.

PErgis hîc Rhetoricam ſimulationem loco rationis uſurpare : fingis enim me ludificari ubi ſerio ago ; & ſerio accipis tanquam vere dictum, & affirmatum, quod tantum interrogando, & ex vulgari aliorum ſententia propoſui, ut de eo ulterius inquirerem. Quod enim dixi, omnia ſenſuum teſtimonia pro incertis, imo etiam pro falſis eſſe habenda, omnino ſerium eſt : & ad meas Meditationes intelligendas adeo neceſſarium, ut quiſquis illud admittere non vult, aut non poteſt, nihil in ipſas reſponſione dignum objiciendi ſit capax. Sed advertenda eſt diſtinctio variis in locis à me inculcata, inter actiones vitæ, & inquiſitionem veritatis : Cum enim de regenda vita quæſtio eſt, ineptum ſane eſſet ſenſibus non credere, planeque ridendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

fuerunt illi Sceptici qui res humanas eo uſque negligebant, ut ne ſe in præcipitia conjicerent ab amicis deberent aſſervari. Atque idcirco alicubi admonui *neminem ſanæ mentis de talibus ſeriò dubitare*; cum autem quidnam certiſſimè ab humano ingenio cognoſci poſſit inquiritur, plane à ratione alienum eſt eadem nolle ut dubia, imo etiam ut falſa, ſerio rejicere, ad animadvertendum alia quædam, quæ ſic rejici non poſſunt, hoc ipſo eſſe certiora, nobíſque revera notiora. Quod autem dixi me nondum ſatis intelligere quis ſit ille qui cogitat, non bona fide ut ſerio dictum accipis, cum id ipſum explicuerim: nec etiam quod dixerim me non dubitaſſe de eo in quo natura corporis conſiſtebat, nullámque vim ſeipſim movendi illi tribuiſſe, méque imaginatum eſſe animam inſtar venti, vel ignis, & talia, quæ ibi tantum ex vulgi opinione retuli, ut ſuis locis falſa eſſe oſtenderem. Qua autem fide ais *nutriri*, *incedere*, *ſentire*, &c. *à me referri ad animam*, ut ſtatim ſubjungas, *eſto, modò caveamus diſtinctionem tuam inter animam & corpus*; ego enim paulo poſt expreſſis verbis nutritionem retuli ad ſolum corpus, inceſſum vero & ſenſum maxima ex parte refero etiam ad corpus, nihílque quod ad illos pertineat animæ tribuo præter id ſolum quod eſt cogitatio. Quam deinde

deinde habes rationem ut dicas *non opus fuiſſe tanto apparatu ad probandum me exiſtere;* Certe ego ex his ipſiſmet tuis verbis optimam mihi videor habere rationem judicandi nondum me ibi ſatis magno apparatu uſum fuiſſe, quandoquidem efficere nondum potui ut rem recte intelligas: Cum enim ais me idem potuiſſe ex quavis alia mea actione colligere, multum à vero aberras, quia nullius meæ actionis omnino certus ſum (nempe certitudine illa Metaphyſica, de qua ſola hîc quæſtio eſt) præterquàm ſolius cogitationis. Nec licet inferre, exempli cauſa, ego ambulo, ergo ſum, niſi quatenus ambulandi conſcientia cogitatio eſt, de qua ſola hæc illatio eſt certa, non de motu coporis, qui aliquando nullus eſt in ſomnis, cum tamen etiam mihi videor ambulare; adeo ut ex hoc quod putem me ambulare, optime inferam exiſtentiam mentis quæ hoc putat, non autem corporis quod ambulet. Atque idem eſt de cæteris.

2. Incipis deinde non injucunda proſopopeia me non amplius ut hominem integrum, ſed ut animam ſeparatam interrogare, quo me videris admonere haſce objectiones non à mente ſubtilis Philoſophi, ſed à ſola carne factas fuiſſe. Quæſo te igitur, ô caro, ſeu quocunque velis nomine

cenſeri, habeſne tam parum cum mente conſortii ut advertere non potueris quandonam emendavi illam vulgi imaginationem, per quam fingitur id quod cogitat eſſe inſtar venti, ſimiliſve corporis? Emendavi enim illam profectò cum oſtendi ſupponi poſſe nullum ventum, nec aliud corpus in mundo eſſe, ac nihilominus illa omnia, ex quibus me ut rem cogitantem agnoſco, remanere. Ac proinde quæcunque poſteà interrogas, cur non poſſim igitur eſſe adhuc ventus, cur non replere ſpatium, cur non moveri pluribus motibus, & talia, tam inania ſunt ut reſponſione non egeant.

3. Nec magis urgent quæ ſubjungis, ſi ſim tenue quoddam corpus, cur non poſſim nutriri, & reliqua; nego enim me eſſe corpus. Atque, ut ſemel abſolvam quia fere ſemper eodem ſtilo uteris, nec meas rationes impugnas, ſed ipſas, tanquam ſi nullæ eſſent, diſſimulando, vel imperfectas tantum & truncatas referendo, colligis varias difficultates quæ vulgo ab imperitis in meas concluſiones, aliaſve ijs affines, aut etiam diſſimiles moveri ſolent, quæque vel ad rem non pertinent, vel jam à me ſuis locis ſublatæ ſunt aut ſolutæ, non operæpretium eſt ut ad ſingula quæ interrogas reſpondeam, centies enim eadem

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quæ jam ante ſcripſi eſſent repetenda. Sed breviter tantum de iis agam quæ lectores non plane ineptos morari poſſe videbuntur. Et quantum ad illos qui non tam ad vim rationum, quam ad verborum multitudinem attendunt, eorum approbationem tanti non facio ut ejus promerendæ gratia verboſior fieri velim. Primum itaque hìc notabo tibi non credi, cum ais mentem adoleſcere, ac debilitari cum corpore, nullaque ratione id probas, nam ex eo quod non tam perfecte agat in corpore infantis, quam adulti, ac ſæpe à vino, aliiſque rebus corporeis ejus actiones poſſint impediri, ſequitur tantum illam, quandiu corpori eſt adjuncta, ipſo uti ut inſtrumento ad eas operationes, quibus ut plurimum occupatur, non autem perfectiorem vel imperfectiorem reddi à corpore: nec melius hoc inde infers quàm ſi ex eo quod artifex non recte operetur quoties malo utitur inſtrumento, inferres ipſum artis ſuæ peritiam ab inſtrumenti bonitate nanciſci.

Notandum etiam te plane non videri intelligere, ô caro, quidnam ſit ratione uti, quandoquidem ut probes ſenſuum fidem mihi non debere eſſe ſuſpectam, dicis etſi aliquando non utens oculo viſus ſim ea ſentire quæ ſine oculo non ſentiuntur, me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tamen non eſſe ſemper expertum eandem falſitatem : tanquam ſi non ſufficiat ad dubitandum, quod errorem aliquando deprehenderimus ; & tanquam ſi fieri poſſet ut ſemper quoties fallimur adverteremus nos falli, cum è contra in hoc ipſo error conſiſtat quod à nobis ſub ſpecie erroris non advertatur. Denique quia ſæpe à me petis rationes cum ipſa, ô caro, nullas habes, & tibi probandi onus incumbit, advertendum eſt ad recte philoſophandum non opus eſſe ut ea omnia quæ non admittimus, quia ignoramus an ſint vera, probemus falſa eſſe, ſed tantummodo eſſe ſummopere cavendum nequid ut verum admittamus quod non poſſimus probare verum eſſe. Ita cum deprehendo me eſſe ſubſtantiam cogitantem, formoque clarum, & diſtinctum iſtius ſubſtantiæ cogitantis conceptum, in quo nihil eorum quæ ad conceptum ſubſtantiæ corporeæ pertinent, continetur, hoc plane ſufficit ut affirmem me, quatenus me ipſum novi, nihil aliud eſſe quàm rem cogitantem, quod ſolum in 2. Meditatione de qua jam agitur affirmavi : Nec debui admittere iſtam ſubſtantiam cogitantem eſſe quoddam corpus agile, purum, tenue, &c. quandoquidem nullam habui rationem quæ id mihi perſuaderet ; tu ſi quam habes tuum eſt ipſam docere, non autem exigere à me ut probem id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

id falſum eſſe quod non aliam ob cauſam admittere recuſavi, quàm quia mihi erat ignotum. Idem enim facis ac ſi dicenti me jam in Hollandia verſari, negares eſſe credendum niſi probarem me non eſſe etiam in China, nec in ulla alia mundi parte, quia forte fieri poteſt ut idem corpus per divinam potentiam duobus in locis diverſis exiſtat. Cùm vero addis, mihi etiam probandum animas brutorum eſſe incorporeas & craſſum corpus nihil conferre ad cogitationes, teſtaris te non modo ignorare cujus ſint partes probandi, ſed etiam quid à quoque ſit probandum: nam ego neque animas brutorum puto eſſe incorporeas, nec craſſum corpus nihil conferre ad cogitationem, ſed tantum iſtarum rerum conſiderationem nullo modo eſſe hujus loci.

4. Quæris hîc obſcuritatem ex æquivocatione vocis *anima*, ſed quam ego tam accuratè ſuſtuli ſuis locis, ut hîc pigeat repetere; Itaque dicam tantum nomina ut plurimum impoſita fuiſſe ab imperitis, ideóque non ſemper ſatis apte rebus reſpondere, noſtrum autem non eſſe illa mutare poſtquam uſu recepta ſunt, ſed tantum licere noſtrorum ſignificationes emendare cum advertimus illas ab aliis non recte intelligi: ſic quia forte primi homines non diſtinxe-

runt in nobis illud principium quo nutrimur, creſcimus, & reliqua omnia nobiſcum brutis communia ſine ulla cogitatione peragimus, ab eo quo cogitamus; utrumque unico *animæ* nomine appellarunt, ac deinde animadvertentes cogitationem à nutritione eſſe diſtinctam, id quod cogitat vocarunt *mentem*, hancque animæ præcipuam partem eſſe crediderunt: Ego vero animadvertens principium quo nutrimur toto genere diſtingui ab eo quo cogitamus, dixi *animæ* nomen, cum pro utroque ſumitur, eſſe æquivocum, atque ut ſpecialiter ſumatur pro *actu primo*, ſive *præcipua hominis forma*, intelligendum tantum eſſe de principio quo cogitamus; hocque nomine mentis ut plurimum appellavi ad vitandam æquivocationem: *Mentem* enim non ut animæ partem ſed ut totam illam animam quæ cogitat conſidero. Hæres vero, inquis, an ergo exiſtimem animam ſemper cogitare, ſed quidn ſemper cogitaret, cum ſit ſubſtantia cogitans? & quid miri quod non recordemu cogitationum quas habuit in matris utero vel in lethargico, &c. cum nequidem re cordemur plurimarum, quas tamen ſcimu nos habuiſſe dum eſſemus adulti, ſani, vigilantes. Ad recordationem enim cog tationum quas mens habuit, quandiu co pori eſt conjuncta, requiritur ut quædai ipſaru

ipſarum veſtigia in cerebro impreſſa ſint, ad quæ ſe convertendo, ſive ſe applicando recordatur: quid autem miri ſi cerebrum infantis, vel lethargici veſtigiis iſtis recipiendis ſit ineptum.

Denique ubi dixi, *forſan fieri poſſe, ut id quod nondum novi* (nempe meum corpus) *non ſit diverſum ab eo me quem novi* (nempe à mea mente) *neſcio, de hac re non diſputo*, &c. objicis, ſi neſcis, ſi non diſputas, cur te nihil eſſe iſtorum aſſumis: ubi falſum eſt me quicquam aſſumpſiſſe quod neſcirem, nam plane è contra, quia neſciebam eſſetne corpus idem quod mens necne, nihil ea de re aſſumpſi, ſed ſolam mentem conſideravi, donec poſtea in 6. Meditatione illam realiter à corpore diſtingui, non aſſumpſi, ſed demonſtravi. Tu vero, ô caro, in hoc plurimum peccas, quod cum nullam, vel minimam habeas rationem ad probandum mentem à corpore non diſtingui, nihilominus tamen id aſſumis.

5. Quæ de imaginatione ſcripſi ſatis clara ſunt attendenti, ſed nihil miri ſi forte iis qui non meditantur ſint perobſcura. Moneo autem ipſos, ea quæ ad hanc quam de me habeo notitiam non pertinere affirmavi, non pugnare cum iis quæ dixeram antea me neſcire an ad me pertinerent, quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

plane aliud eſt pertinere ad me ipſum, quàm pertinere ad eam quam de me habeo notitiam.

6. Quæcúnque hic habes, ô caro optima, non tam mihi videntur eſſe objectiones, quàm obmurmurationes quædam nulla reſponſione indigentes.

7. Hic etiam multa obmurmuras, ſed quæ, non magis quàm præcedentia, egent reſponſione. Nam quæ de brutis inquiris non ſunt hujus loci, quia mens meditabunda apud ſe ipſam poteſt experiri ſe cogitare, non autem an bruta etiam cogitent necne; ſed hoc poſtea ex eorum operationibus à poſteriori tantum inveſtigat. Nec hæreo in iis quæ me inepte loquentem introducis abnegandis, quia mihi ſatis eſt ſemel monuiſſe te non omnia mea fideliter referre. Sæpe vero attuli criterium quo dignoſcitur mentem aliam eſſe à corpore, nempe quod tota mentis natura conſiſtat in eo quod cogitet, tota autem natura corporis in eo quod ſit res extenſa, nihilque prorſus commune ſit inter cogitationem, & extenſionem. Oſtendi etiam ſæpe diſtincte mentem poſſe independenter à cerebro operari, nam ſane nullus cerebri uſus eſſe poteſt ad pure intelligendum, ſed tantum ad imaginandum vel ſentiendum: Et quamvis forti accidente imaginatione, vel ſenſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

(ut ſit cùm cerebrum perturbatur) non facilé mens aliis rebus intelligendis vacet, experimur tamen cùm imaginatio eſt minus fortis nos ſæpe aliquid ab ipſa plane diverſum intelligere, ut cùm inter dormiendum advertimus nos ſomniare, opus quidem eſt imaginationis quod ſomniemus, ſed quod nos ſomniare advertamus, opus eſt ſolius intellectus.

8. Hic, ut ſæpe alibi, tantum oſtendis te non ſatis intelligere illa quæ conaris reprehendere. Neque enim abſtraxi conceptum ceræ ab ejus accidentium conceptu, ſed potiùs indicare volui quo pacto ejus ſubſtantia per accidentia manifeſtetur, & quomodo ejus perceptio reflexa & diſtincta, qualem nullam, ô caro, videris unquam habuiſſe differat à vulgari & confuſa. Nec video quonam fretus argumento pro certo affirmes canem ſimili modo atque nos dijudicare, niſi quia cùm videas illum etiam carne conſtare, eadem omnia quæ in te ſunt putas eſſe etiam in illo; ſed ego qui nullam in eo mentem animadverto, nihil ſimile iis quæ in mente cognoſco in ipſo reor inveniri.

9. Miror te hîc fateri omnia illa quæ in cera conſidero demonſtrare quidem me diſtinctè cognoſcere quòd exiſtam, non autem quis aut qualis ſim, cùm unum ſine alio non demonſtretur. Nec video quid ampliùs

ea

ea de re expectes, niſi ut dicatur cujus coloris, odoris & ſaporis ſit mens humana, vel ex quo ſale, ſulphure; & mercurio ſit conflata: vis enim ut ipſam inſtar vini, labore quodam Chymico examinemus. Quod te profecto dignum eſt, ô caro, & iis omnibus qui cum nihil niſi admodum confuſe concipiant, quid de quaque re quærendum ſit ignorant: ſed quantum ad me nihil unquam aliud requiri putavi ad manifeſtandam ſubſtantiam, præter varia ejus attributa, adeo ut quo plura alicujus ſubſtantiæ attributa cognoſcamus, eo perfectius ejus naturam intelligamus; Atque ut multa diverſa attributa in cera diſtinguere poſſumus, unum quod ſit alba, aliud quod ſit dura, aliud quod ex dura fiat liquida, &c. Ita etiam in mente totidem ſunt, unum quod habeat vim cognoſcendi albedinem ceræ; aliud, quod habeat vim cognoſcendi ejus duritiem; aliud, quod mutationem duritiei, ſive liquefactionem, &c. Poteſt enim quis noſſe duritiem, qui non ideo novit albedinem, nempe qui cæcus natus eſt, & ita de cæteris. Unde clare colligitur nullius rei tot attributa cognoſci, quam noſtræ mentis, quia quotcunque cognoſcuntur in qualibet alia re, tot etiam numerari poſſunt in mente, ex eo quod illa cognoſcat, atque ideo ejus natura omnium

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſt notiſſima Denique hic obiter reprehendis quod cum nihil in me eſſe admiſerim præter mentem, nihilominus loquar de cera quam videam, quam tangam, quod ſine oculis, & manibus fieri non poteſt: ſed notare debuiſti me accurate monuiſſe non ibi agi de viſu & tactu, quæ fiunt ope organorum, ſed de ſola cogitatione videndi, & tangendi, ad quam organa iſta non requiri quotidie in ſomnis experimur: nec ſane hoc non notaſti, ſed tantum monere voluiſti quam abſurdæ ſæpe, atque injuſtæ cavillationes ab iis qui non tam aliquid intelligere quàm impugnare ſatagunt, excogitentur.

De iis quæ in tertiam Meditationem objecta ſunt.

I.

EUge hic tandem aliquam contra me affers rationem, quod nullibi prius te feciſſe animadverti; ut enim probes non eſſe regulam certam quod ea quæ valde clare, & diſtincte percipimus ſint vera, dicis ingenia permagna quæ videntur debuiſſe plurima clare, & diſtincte percipere, cenſuiſſe nihilominus rerum veritatem, vel in Deo, vel in puteo eſſe abſconſam: In quo

fateor

fateor te recte ab authoritate argumentari, ſed meminiſſe debuiſſes, ô caro, te hic affari mentem à rebus corporeis ſic abductam, ut ne quidem ſciat ullos unquam homines ante ſe extitiſſe, nec proinde ipſorum authoritate moveatur. Quod deinde affers de Scepticis, locus eſt communis non malus, ſed nihil probans, ut neque quòd quidam pro falſis opinionibus mortem oppetant, quia probari nunquam poteſt illos clare, & diſtincte percipere id quod pertinaciter affirmant. Quod denique addis non tam de veritate regulæ eſſe laborandum, quàm de Methodo ad dignoſcendum an fallamur, necne, cum exiſtimamus nos aliquid clare percipere, non inficior; ſed hoc ipſum accuratè à me præſtitum fuiſſe contendo ſuis in locis, ubi primum abſtuli omnia præjudicia, & poſtea enumeravi omnes præcipuas ideas, ac diſtinxi claras ab obſcuris, aut confuſis.

2. Miror verò ratiocinium quo probare vis omnes noſtras ideas eſſe adventitias, nullaſque à nobis factas, *quia*, inquis, *mens facultatem habet non tantum percipiendi ipſas ideas adventitias, ſed præterea illas variè componendi, dividendi, contrahendi, ampliandi, comparandi, & id genus ſimilia*: unde concludis ideas Chimærarum, quas mens facit componendo, dividendo, &c. non eſſe ab

ab ipſa factas, ſed adventitias: Quo pacto etiam poſſes probare nec ſigna ulla facta fuiſſe à Praxitele, quoniam à ſe non habuit marmor ex quo illa exculperet; nec te has objectiones feciſſe, quia ex verbis non à te inventis, ſed ab aliis mutuatis ipſas compoſuiſti. At certe nec forma chimeræ in partibus capræ, aut leonis, nec forma tuarum objectionum in ſingulis verbis quibus uſus es, ſed in ſola compoſitione conſiſtit. Mirabile etiam eſt quod ideam *Rei* non poſſe eſſe in mente ſuſtineas, *niſi ſimul ſint ideæ animalis, plantæ, lapidis, omniumque univerſalium*: tanquam ſi ut agnoſcam me eſſe rem cogitantem debeam agnoſcere animalia, & plantas, quoniam debeo *Rem*, ſive quid ſit *Res* agnoſcere. Nec verius hic de veritate agis. Ac denique cum ea tantum de quibus nihil affirmavi impugnes, non niſi in ventos præliaris.

3. Hic ut convellas rationes ob quas de rerum materialium exiſtentia cenſui eſſe dubitandum, quæris *cur ergo ſupra terram ambulem*, &c. in quo manifeſte principium petitur aſſumis enim id quod eſſet probandum, nempe tam certum eſſe me ſupra terram ambulare ut de eo non poſſit dubitari. Et cum rationibus, quas mihi objeci, & refutavi, unam vis addere, *quamobrem in cæco nato nulla ſit idea coloris, aut in ſurdo vo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

do vocis, plane oſtendis te nullam habere ullius momenti; qui enim ſcis nullam eſſe ideam colorum in cæco nato? cum interdum in nobis, etſi claudamus oculos, nihilominns ſenſus lucis, & colorum excitentur; & quamvis quod ais concedatur, nunquid eodem jure dici poteſt ab eo qui negat exiſtentiam rerum materialium, cæcum natum non habere ideas colorum, quia ejus mens facultate illas formandi eſt deſtituta, quo à te dicitur ipſum eaſdem non habere quia oculis eſt privatus? Quæ ſubjungis de duabus ideis ſolis nihil probant: ſed cùm ambas pro una accipis, quoniam ad unum ſolem referuntur, idem eſt ac ſi diceres verum & falſum non differre, cum de eodem ſubjecto affirmantur: & cum illam quam ex rationibus aſtronomicis colligimus negas eſſe ideam, nomen ideæ ad ſolas imagines in phantaſia depictas, contra id quod expreſſe aſſumpſi, reſtringis.

4. Idem hic facis, cum negas ſubſtantiæ eſſe veram ideam, quia nempe ſubſtantia non imaginatione, ſed ſolo intellectu percipitur: Atqui dudum ego proteſtatus ſum, ô caro, nihil mihi negotii eſſe cum illis qui ſola ſua imaginatione, non autem intellectu uti volunt. Ubi vero ais *ſubſtantiæ ideam nihil habere realitatis quod non habeat ex ideis eorum accidentium, ſub quibus,*

vel

vel quorum inſtar concipitur, probas te revera nullam habere diſtinctam, quia nunquam ſubſtantia inſtar accidentium concipi poteſt, nec ſuam realitatem ab iis mutuari: ſed contra vulgo à Philoſophis accidentia ſubſtantiarum inſtar concipiuntur, nempe quoties realia eſſe dicuntur: Nulla enim accidentibus realitas (hoc eſt nulla entitas pluſquam modalis) tribui poteſt, quæ non ab idea ſubſtantiæ deſumatur. Porro ubi ais ideam Dei haberi tantum ex eo quod audiverimus quædam attributa de Deo enuntiari, vellem adderes undenam ergo primi homines, à quibus iſta audivimus, eandem Dei ideam habuerint, ſi enim à ſe ipſis, cur non etiam eandem à nobis habere poſſumus? ſi vero a Deo revelante, ergo Deus exiſtit.

Cum autem addis *eum qui infinitum quid dicit, attribuere rei quam non capit nomen quod non intelligit.* Non diſtinguis intellectionem modulo ingenii noſtri conformem, qualem de infinito nos habere unuſquiſque apud ſe ſatis experitur, â conceptu rerum adæquato, qualem nemo habet non modo de infinito, ſed nec forte etiam de ulla alia re quantumvis parva. Nec verum eſt intelligi infinitum per finis, ſive limitationis negationem, cum è contra omnis limitatio negationem infiniti contineat.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Nec verum etiam eſt *ideam omnes illas perfectiones quas Deo tribuimus repræſentantem non habere plus realitatis objectivæ quàm habeant res finitæ.* Fateris enim ipſemet iſtas perfectiones ab intellectu noſtro ampliari ut Deo tribuantur; An ergo exiſtimas illa quæ ſic ampliata ſunt non ideo majora eſſe non ampliatis? Et unde eſſe poteſt facultas omnes perfectiones creatas ampliandi, hoc eſt aliquid ipſis majus, ſive amplius concipiendi, niſi ex eo quod idea rei majoris, nempe Dei, ſit in nobis? Nec denique verum eſt perpuſillum fore Deum ſi non ſit major quam à nobis intelligatur, intelligitur enim eſſe infinitus, atque infinito nihil majus eſſe poteſt. Atqui confundis intellectionem cum imaginatione, fingiſque nos Deum imaginari inſtar hominis alicujus permagni, tanquam ſi quis nunquam viſum elephantem imaginaretur eſſe inſtar animalculi acari quammaximi, quod tecum fateor eſſe ineptiſſimum.

5. Multa hic dicis ut mihi videaris contradicere, nec tamen ullo modo contradicis cum plane idem quod ego concludas. Sed tamen multa hinc inde permiſces, à quibus valde diſſentio, ut quod axioma, *nihil eſt in effectu quod non præextiterit in cauſa*, de cauſa materiali potius quam de efficiente ſit intelligendum, nunquam enim perfectio formę

in cauſa materiali, ſed in ſola efficiente præexiſtere poteſt intelligi, & *quòd formalis realitas ideæ ſit ſubſtant a,* & talia.

6. Si quid haberes ad exiſtentiam rerum materialium probandam, procul dubio hîc attuliſſes, ſed cum tantum interroges *an ergo mea mens incerta ſit eſſe aliquid præter ſe in mundo*; & fingas non opus eſſe ut argumenta ad id quæras, atque ita provoces tantum ad præjudicatas opiniones, multo clarius oſtendis nullam te ejus quod affirmas dare poſſe rationem, quàm ſi omnino tacuiſſes. Quæcumque vero hic diſputas de ideis non egent reſponſione, quia tu nomen ideæ ad ſolas imagines in Phantaſia depictas reſtringis; ego vero ad id omne quod cogitatur extendo. Sed obiter quærere libet quo argumento probes, *nihil agere in ſe ipſum?* Nempe non ſoles uti argumentis, hoc autem probaſti exemplo digiti, qui ſe ipſum non verberat, & oculi qui ſe in ſe ipſo non videt, ſed in ſpeculo: Quibus facile eſt reſpondere non eſſe oculum qui ſpeculum videt magis quàm ſe ipſum, ſed mentem quæ ſola & ſpeculum, & oculum, & ſe ipſam quoque agnoſcit. Atque etiam dari poſſunt alia exempla in rebus corporeis, ut cum turbo ſe in gyrum vertit, nunquid iſta converſio actio eſt quam in ſe ipſum exercet? Denique notandum eſt me non affirmaſſe *ideas*

rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

rerum materialium ex mente deduci, ut non ſatis bona fide hic fingis, expreſsè enim poſtea oſtendi ipſas à corporibus ſæpe advenire, ac per hoc corporum exiſtentiam probari: hic vero tantum expoſui, nullam in iis tantam realitatem inveniri, ut ex eo quod nihil ſit in effectu quod non formaliter, vel eminenter præextiterit in cauſa, concludi debeat illas à ſola mente non potuiſſe proficiſci, quod nullo modo impugnas.

7. Hic nulla habes quæ non jam ante dixeris, & à me fuerint exploſa, unum monebo de idea infiniti, quàm ais non poſſe eſſe veram, niſi comprehendam infinitum, dicique poſſe ad ſummum me cognoſcere partem infiniti, & quidem partem minimam, quæ non melius infinitum refert, quàm exigui capilli effigies hominem integrum repræſentat. Moneo inquam, contra plane repugnare, ſi quid comprehendam, ut id quod comprehendo ſit infinitum, idea enim infiniti ut ſit vera nullo modo debet comprehendi, quoniam ipſa incomprehenſibilitas in ratione formali infiniti continetur, & nihilominus eſt manifeſtum ideam quam habemus infiniti non repreſentare tantum aliquam ejus partem, ſed revera totum infinitum, eo modo quo debet repræſentari per humanam ideam, etſi procul dubio alia multo perfectior, hoc eſt, accuratior & diſtincti

ſtinctior, haberi poſſit à Deo, aliave natura intelligente, quæ ſit humana perfectior: Eadem ratione qua non dubitamus quin Geometriæ imperitus totius trianguli ideam habeat, cum figuram eſſe tribus lineis comprehenſam intelligit, etſi à Geometris alia multa de eodem triangulo cognoſci poſſint, atq; in ejus idea animadverti, quæ ab illo ignorantur. Ut enim ſufficit intelligere figuram tribus lineis contentam ad habendam ideam totius trianguli; ſic quoque ſufficit intelligere rem nullis limitibus comprehenſam, ut vera & integra idea totius infiniti habeatur.

8. Eundem hic repetis errorem cum veram ideam Dei haberi negas, etſi enim omnia quæ in Deo ſunt non cognoſcamus, omnia ea nihilominus ſunt vera quæ in eo eſſe cognoſcimus. Quæ vero intermiſces, ut *panem non eſſe eo qui panẽ deſiderat perfectiorem, ex eo quòd percipiam aliquid eſſe actu in ideâ, non ideo eſſe actu in re cujus eſt idea; me judicare id quod ignoro*, & talia, teſtantur tantum te, ô caro, multa temere velle impugnare, quorum ſenſum non aſſequeris; Neque enim ex eo quod quis panem deſideret, infertur panem eſſe ipſo perfectiorem, ſed tantum illum qui pane eget eſſe imperfectiorem ſe ipſo cum non eget: Et ex eo quod aliquit ſit in idea, non infero idem eſſe in rerum natura, niſi cum nulla alia iſtius ideæ cauſa red-

ſa reddi poteſt præter rem quam repræſen-
tat actu exiſtentem, quod non de pluribus
mundis, nec de ulla alia re, præterquam de
ſolo Deo, verum eſſe demonſtravi: Nec ju-
dico id quod ignoro, rationes enim attul
cur id judicarem, & quidem tam firmas u
nullam ex ipſis vel minimùm impugnare po
tueris.

9. Cùm negas nos continuò cauſæ pri
mæ influxu indigere, ut conſervemur, ne
gas rem quam Metaphyſici omnes ut mani
feſtam affirmant, ſed de quâ ſæpe illitera
non cogitant, quia tantùm ad cauſas *ſecun*
dùm fieri, non autem *ſecundùm eſſe* atte
dunt. Sic Architectus eſt cauſa domus,
pater filij *ſecundum fieri* tantùm, ideóq
cùm opus abſolutum eſt, poteſt abſq
iſtiuſmodi cauſâ remanere; ſed ſol eſt ca
ſa lucis ab ipſo procedentis, & Deus eſt ca
ſa rerum creatarum non modò *ſecundum f*
ri, ſed etiam *ſecundum eſſe*, ideóque d
bet ſemper eódem modo influere in eff
ctum, ut eundum conſervet. Hócq
apertè demonſtratur ex eo quòd exp
cui de partium temporis independenti
quódq; fruſtra conaris eludere proponen
neceſſitatem conſecutionis quæ eſt inter p
tes temporis in abſtracto conſiderati,
quo hîc non eſt quæſtio, ſed de tempor
ſeu duratione rei durantis, cujus non negas

g

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

gula momenta poſſe à vicinis ſeparari, hoc eſt rem durantem ſingulis momentis deſinere eſſe. Cùmque ais *vim eſſe in nobis quæ ut perſeveremus præſtare ſufficiat, niſi corrumpens cauſa ſuperveniat*, non advertis te creaturæ tribuere perfectionem creatoris, quòd nempe independenter ab alio in eſſe perſeveret, ac creatori imperfectionem creaturæ, quòd nempe per poſitivam actionem tendere debeat in non ens, ſi quando velit efficere ut eſſe deſinamus. Quod deinde addis *de progreſſu in infinitum*, nempe *non abſurdum eſſe illum dari*, à te ipſo poſtea infirmatur, *fateris enim abſurdum eſſe in cauſis ita inter ſe connexis ut inferior ſine ſuperiore agere non poßit*, de talibus enim tantum hìc quæſtio eſt, nempe de cauſis *in eſſe*, non de cauſis *in fieri*, ut ſunt parentes; nec proinde Ariſtotelis authoritas hìc mihi adverſatur: Vt neque etiam id quod ais de Pandora; fateris enim omnes perfectiones quas in hominibus animadverto, variis gradibus poſſe à me adaugeri, adeo ut poſtea videam tales eſſe ut in humanam naturam cadere non poſſint: quod omnino mihi ſufficit ad Dei exiſtentiam demonſtrandam. Eſt enim illa ipſa vis perfectiones omnes humanas eoúſque ampliandi, ut pluſquam humanæ eſſè cognoſcantur, quam urgeo & contendo non futuram fuiſſe in nobis, niſi à Deo facti eſſemus. Atqui

quod tibi non appareat me iſtud evidentiſſime demonſtraſſe, nequaquam miror, quia non hactenus animadverti te ullam ex meis rationibus recte percepiſſe.

10. Cum reprehendis id quod dixi, nihil ideæ Dei addi, nihilque ab ea detrahi poſſe, non videris attendiſſe ad id quod vulgo ajunt Philoſophi, eſſentias rerum eſſe indiviſibiles; idea enim repræſentat rei eſſentiam, cui ſi quid addatur, aut detrahatur, protinus fit alterius rei idea: Sic Pandora, ſic falſi omnes Dii ab iis qui verum Deum non recte concipiunt, effinguntur. At poſtquàm ſemel concepta eſt idea veri Dei, quamvis novæ detegi poſſint in ipſo perfectiones quæ nondum fuerant animadverſæ, non ideo tamen augetur ejus idea, ſed tantum diſtinctior redditur, & expreſſior, quia omnes in eadem illa quæ prius habebatur, debuerunt contineri, quandoquiden ſupponitur fuiſſe vera. Ut neque augetu idea trianguli cum variæ in eo proprietate quæ prius fuerunt ignoratæ advertuntur: Neque enim, ut ſcias, *idea Dei formatur à nob ſucceſſivè ex perfectionibus creaturarum amplia tis*, ſed tota ſimul ex hoc quod ens infini tum, omniſque ampliationis incapax ment attingamus. Cum autem petis *undenar probem ideam Dei eſſe in nobis tanquam n tam artificis operi impreſſam, & quis ſit m*

d

dus impreßionis, quæve forma iſtius notæ? Idem eſt ac ſi aliqua in tabella tantum artificii deprehendens ut ipſam à ſolo Apelle pingi potuiſſe judicarem, diceremque inimitabile iſtud artificium eſſe veluti quandam notam, quam Apelles tabellis omnibus ſuis impreſſit ut ab aliis dignoſcantur, tu vero quæreres quæ forma iſtius notæ, quiſve modus impreſſionis? certe riſu potius quam reſponſione dignus videreris. Quid cum pergis? *ſi non eſt aliud ab opere, tu ipſa ergo es idea, tu ipſa nihil aliud es quam cogitationis modus, tu ipſa es & nota impreſſa, & ſubjectum impreßionis.* Nunquid æque acutum eſt ac ſi dixiſſem artificium illud quo Apellis tabellæ ab aliis dignoſcuntur non eſſe quid diverſum ab ipſis tabellis, urgeres, ergo tabellas iſtas nihil aliud eſſe quam artificium, nec ex ulla materia conſtare: ergo ipſas eſſe tantum modum pingendi, &c.

Quid cum ut neges *nos ad imaginem Dei factos eſſe*, dicis, *ergo Deum eſſe hominiformem*, & ea colligis in quibus humana natura differt à divina? es ne in eo acutior quàm ſi ut negares quaſdam Apellis tabellas ad ſimilitudinem Alexandri factas fuiſſe, diceres ergo Alexandrum fuiſſe inſtar tabellæ, tabellas autem ex ligno, & pigmentis compoſitas eſſe, non ex oſſibus & carne, ut Alexander. Nempe non eſt de

ratione imaginis, ut in omnibus eadem ſit cum re cujus eſt imago, ſed tantùm ut illam in aliquibus imitetur: Et perſpicuum eſt perfectiſſimam illam vim cogitandi quam in Deo eſſe intelligimus, per illam minus perfectam quæ in nobis eſt repræſentari. Cum verò mavis conferre Dei creationem cum fabri operatione, quàm cum generatione parentis, ſine ulla ratione id facis: etſi enim illi tres agendi modi toto genere diverſi ſint propius tamen eſt à productione naturali ad divinam, quam ab artificiali argumentari. Sed nec tantam ſimilitudinem eſſe dixi inter nos & Deum, quanta eſt inter filios & parentes; nec etiam ſemper nulla eſt ſimilitudo inter opus fabri, & ipſum fabrum, ut patet cum ſtatuarius ſibi ſimile ſignum exculpſit. Quàm mala autem fide refers mea verba cum fingis me dixiſſe *à me percipi ſimilitudinem in eo quòd ſim res incompleta, & dependens*, cum è contra iſta in diſſimilitudini argumentum attulerim, ne putaretur m velle homines Deo æquare: Dixi enim m non modò percipere me in iſtis Deo eſſe inferiorem, & interim ad majora aſpirantem ſed etiam majora iſta in Deo eſſe, quibu majoribus aliquid ſimile in me ſit, cum a ipſa auſim aſpirare. Denique cum mirum eſt ais *cur non cæteri hominum idem quod ego Deo intelligant, cùm in illis, æquè ac in me*

impreſſ

impreſſerit ideam ſui , idem eſt ac ſi mirareris quod cum omnes norint ideam trianguli, non tamen omnes æque multa in ipſa animadvertant, & forte nonnulli falſa quædam de ipſa ratiocinentur.

De iis quæ in Meditationem quartam objecta ſunt.

I.

QUamnam *nihili* ideam habeamus, & quomodo de *non ente* participemu ſatis explicui , vocando illam negativam, & dicendo nihil hoc aliud ſignificare quam nos non eſſe ſummum ens , & nobis deeſſe quamplurima. Sed tu nodos ubique in ſcirpo quæris. Et cum ais *me videre aliqua Dei opera non omnino abſoluta* , plane affingis id quod nullibi ſcripſi , nec cenſui , ſed tantum ſi quædam ſpectarentur , non prout habent in mundo rationem partis , ſed ut totum quid , tunc videri poſſe imperfecta. Quæcunque deinde affers pro cauſa finali , ad efficientem ſunt referenda ; ita ex uſu partium in plantis , in animalibus &c. effectorem Deum mirari, & ex inſpectione operum cognoſcere , ac glorificare opificem par eſt , non autem quo fine quidque fecerit divinare ; Ac quamvis in Ethicis, ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſæpe conjecturis uti licet, aliquando ſit pium conſiderare quem finem conjicere poſſimus Deum ſibi in regendo univerſo propoſuiſſe, certè in Phyſicis, ubi omnia firmiſſimis rationibus niti debent, eſt ineptum. Nec fingi poteſt aliquos Dei fines, magis quàm alios, in propatulo eſſe, omnes enim in imperſcrutabili ejus ſapientiæ abyſſo ſunt eodem modo reconditi. Nec etiam fingere debes neminem mortalium cauſas alias poſſe intelligere, nulla enim non eſt cognitu multo facilior quàm Dei finis: & eas ipſas quas in exemplum difficultatis proponis non nemo exiſtimat ſe noviſſe. Denique quia hic tam ingenue interrogas, *quas putem mentem meam habituram fuiſſe Dei, & ſui ideas, ſi ex quo infuſa eſt in corpus manſiſſet huc uſque in eo clauſis oculis, & abſque ullo aliorum ſenſuum uſu:* ingenue, & candide reſpondeo meo non dubitare (modo ipſam in cogitando non impeditam à corpore, ut neq; etiam adjutam ſupponamus, quin eaſdem, quas nunc habet, Dei & ſui ideas fuiſſet habitura, niſi tantum quod multo puriores, & clariores habuiſſet: Senſus enim ipſam in multis impediunt, ac in nullis ad illas percipiendas juvant: & nihil obſtat quo minus omnes homines eaſdem ſe habere æque animadvertant, quàm quia in rerum corporearum imaginibus percipiendis nimium occupantur.

2. Hic

2. Hic ubique male aſſumis pro poſitiva imperfectione, quod ſimus erroribus obnoxii, cum tamen ſit tantum (præſertim reſpectu Dei) majoris perfectionis in creaturis negatio. Nec recte quadrat comparatio civium Rei publicæ cum partibus univerſi: civium enim malitia, cum refertur ad Rempublicam, eſt aliquid poſitivum; non autem quod homo ſit errori obnoxius, ſive quod non habeat omnes perfectiones, cum refertur ad bonum univerſi: Sed melius inſtitui poteſt comparatio inter eum qui velle totum humanum corporus oculis tegi, ut elegantior appareret, quia nulla ejus pars oculo pulchrior videtur, & eum qui putat nullas creaturas in mundo errori obnoxias, hoc eſt non plane perfectas eſſe debuiſſe. Planeque falſum eſt quod ſupponis, *Deum nos deſtinare operibus pravis, nobiſque tribuere imperfectiones*, & talia. Ut etiam plane falſum eſt *Deum ad illa pauca quæ dijudicari ab homine voluit, imparem, implicitam, incertamque facultatem judicatricem ei tribuiſſe.*

3. Vis ut hic paucis dicam *ad quid ſe voluntas poßit extendere quod intellectum effugiat?* Nempe ad id omne in quo contingit nos errare. Ita cum judicas mentem eſſe tenue quoddam corpus, intelligere quidem potes, ipſam eſſe mentem, hoc eſt, rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cogitantem; itemque tenue corpus eſſe rem extenſam, unam autem & eandem eſſe rem quæ cogitet, & quæ ſit extenſa, profecto non intelligis, ſed tantummodo vis credere, quia jam ante credidiſti, nec libenter de ſententia decedis. Ita cum pomum, quod forte venenatum eſt, judicas tibi in alimentum convenire, intelligis quidem ejus odorem, colorem, & talia grata eſſe, non autem ideo ipſum pomum tibi eſſe utile in alimentum, ſed quia ita vis, ita judicas. Atque ſic fateor quidem nihil nos velle de quo non aliquid aliquo modo intelligamus, ſed nego nos æque intelligere ac velle, poſſumus enim de eadem re velle permulta, & perpauca tantum cognoſcere. Cum autem prave judicamus, non ideo prave volumus, ſed forte pravum quid; nec quidquam prave intelligimus, ſed tantum dicimur prave intelligere, quando judicamus nos aliquid amplius intelligere quam revera intelligamus. Quæ poſtea de indifferentia voluntatis negas, etſi per ſe manifeſta ſint, nolo tamen coram te probanda ſuſcipere, talia enim ſunt ut ipſa quilibet apud ſe debeat experiri, potius quam rationibus perſuaderi, tuque, ô caro, ad ea quæ mens intra ſe agit non videris attendere. Ne ſis igitur libera ſi non lubet, ego certe mea libertate gaudebo; cum & illam apud me experiar: & à te nulla

ratione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ratione, ſed nudis tantum negationibus impugnetur. Majoremque forte apud alios merebor fidem, quia id affirmo quod expertus ſum, & quilibet apud ſe poterit experiri, quam tu quæ idem negas ob id tantum quod forte non experta ſis. Quanquam etiam evinci poſſit ex tuis verbis te id ipſum eſſe expertam, negando enim *nos cavere poſſe ne erremus*, quia non vis voluntatem in quicquam ferri ad quod non determinetur ab intellectu, ſimul concedis *cavere nos poſſe ne in errore perſeveremus*, quod omnino fieri nequit abſque illa voluntatis libertate ſe ipſam ſine determinatione intellectus in unam, aut alteram partem movendi, quam negabas. Nam ſi ſemel intellectus determinavit voluntatem ad falſum aliquod judicium proferendum, quæro à te, cum primum ipſa incipit cavere ne in errore perſeveret, à quonam ad id determinatur? Si à ſe ipſa: Ergo poteſt ad aliquid ferri ad quod ab intellectu non impellitur, quod tamen negabas, & de quo ſolo controverſia eſt: ſi vero ab intellectu: Ergo ipſa non cavet, ſed tantummodo ſicut prius ferebatur in falſum, quod ipſi ab intellectu proponebatur, ita jam caſu contingit, ut feratur in verum, quia intellectus ei verum proponit. Sed præterea vellem ſcire quam naturam falſi concipias, & quo pacto putes illud eſſe poſſe objectum

intellectus? Ego enim qui per falſum nihil aliud intelligo quam veri privationem, plane repugnare mihi perſuadeo, ut intellectus falſum ſub ratione veri apprehendat, quod tamen eſſet neceſſe ſi determinaret unquam voluntatem ad falſum amplectendum.

4. Quantum ad fructum harum Meditationum ſatis præmonui in præfatiuncula quam te legiſſe exiſtimo, non magnum illum futurum pro iis *qui rationum mearum ſeriem, & nexum comprehendere non curantes in ſingulas tantùm earum partes diſputare ſtudebunt*. Et quantum ad Methodum qua poſſimus ea dignoſcere quæ revera clare percipiuntur, ab iis quæ clare percipi tantum putantur, etſi credam ipſam à me ſatis accurate traditam eſſe, ut jam dictum eſt, nequaquam tamen confido illos, qui de præjudiciis exuendis tam parum laborant ut querantur quod non *ſimpliciter ac paucis verbis* de ipſis ſim loquutus eam facile eſſe percepturos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

De iis quæ in quintam Meditationem objecta ſunt.

I.

QUIA hic relatis pauculis meis verbis addis me ea tantum habere de quæſtione propoſita, cogor monere te non ſatis ad cohærentiam eorum quæ ſcripſi attendiſſe; talem enim illam puto, ut ad cujuſque rei probationem conferant omnia quæ ipſam præcedunt, & maxima pars eorum quæ ſequuntur: adeo ut bona fide non poſſis referre quantum de aliqua quæſtione habeam, niſi etiam totum id quod de reliquis ſcripſi recenſeas. Quod vero ais tibi durum videri ſtatuere aliquid immutabile, & æternum præter Deum, merito ſic videretur, ſi de re exiſtente quæſtio eſſet, vel tantum ſi quid ita immutabile ſtatuerem, ut ejus immutabilitas à Deo non penderet. Sed quemadmodum Poëtæ fingunt à Iove quidem fata fuiſſe condita, ſed poſtquam condita fuere, ipſum ſe iis ſervandis obſtrinxiſſe: Ita ego non puto eſſentias rerum, mathemathicaſq; illas veritates quæ de ipſis cognoſci poſſunt, eſſe independentes à Deo; ſed puto nihilominus, quia Deus ſic voluit, quia ſic diſpoſuit, ipſas eſſe immutabiles

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

& æternas; quod ſeu durum, ſeu molle eſſe velis, ſufficit mihi quod ſit verum.

Quæ deinde contra Dialecticorum univerſalia habes, me non tangunt, ut pote qui ipſa, non ut illi, intelligam. Sed quantum ad eſſentias, quæ clare, & diſtincte cognoſcuntur, qualis eſt ea trianguli, alteriuſve cujuſvis figuræ Geometricæ, facile cogam te ut fatearis illarum ideas quæ in nobis ſunt, à ſingularibus non eſſe deſumptas, hic enim illas falſas dicis, quia ſcilicet cum præconcepta tua de natura rerum opinione non conveniunt.

Et paulo poſt ais *objectum puræ Matheſeos, ut punctum, lineam, ſuperficiem, conſtantiaque ex iis indiviſibilia*, indiviſibiliterque ſe habentia exiſtere reipſa non poſſe; unde ſequitur nullum triangulum, nihilque omnino ex iis quæ ad ipſius, aliarumve figurarum Geometricarum eſſentias pertinere intelliguntur, unquam extitiſſe, ac proinde iſtas eſſentias non eſſe ab ullis rebus exiſtentibus deſumptas. At, inquis, ſunt falſæ, opinione tua ſcilicet, quia naturam rerum talem eſſe ſupponis, ut eæ non ſint ipſi conformes. Sed niſi omnem Geometriam falſam quoque eſſe contendas, negare non potes quin de ipſis multæ veritates demonſtrentur, quæ cum eædem ſemper ſint, merito dicuntur immutabiles & æternæ. Quod autem forte non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſint conformes ei rerum naturæ quam tu ſupponis, ut nec etiam illi quam Democritus, & Epicurus ex atomis effinxerunt, eſt tantum ipſis denominatio extrinſeca quæ nihil mutat; & nihilominus haud dubie ſunt conformes veræ illi rerum naturæ quæ à vero Deo condita eſt: Non quod ſint in mundo ſubſtantiæ longitudinem habentes ſine latitudine, aut latitudinem ſine profunditate; ſed quia figuræ Geometricæ non conſiderantur ut ſubſtantiæ, ſed ut termini ſub quibus ſubſtantia continetur. Interim autem non concedo ideas iſtarum figurarum nobis unquam per ſenſus fuiſſe illapſas, ut vulgo omnes ſibi perſuadent: Etſi enim haud dubiè dari poſſint in mundo, quales à Geometricis conſiderantur, nego tamen ullas dari circa nos, niſi forte tam minutas, ut nullo modo ſenſus noſtros attingant: nam componuntur ut plurimum ex lineis rectis, at nequidem unquam ulla pars lineæ, quæ revera recta eſſet, ſenſus noſtros movit, quippe cùm illas quæ maxime rectæ nobis viſæ ſunt, pulicario perſpicillo examinamus, planè irregulares, & undulatim ubique incurvas eſſe deprehendimus: Ac proinde cum primum olim in infantia figuram triangularem in charta depictam aſpeximus, non potuit illa figura nos docere quo pacto verus triangulus, ut à Geometris conſideratur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſet concipiendus, quia non aliter in ea continebatur quàm velut in rudi ligno Mercurius: Sed quia jam ante in nobis erat idea veri trianguli, & facilius à mente noſtra, quam magis compoſita figura picti trianguli concipi poterat, idcirco viſa iſta figura compoſita non illam ipſam, ſed potius verum triangulum apprehendimus. Eodem plane modo quo dum reſpicimus in chartam, in qua lineolæ atramento ita ductæ ſunt ut faciem hominis repræſentent, non tam excitatur in nobis idea iſtarum lineolarum, quam hominis: quod omnino non contingeret niſi facies humana nobis aliunde nota fuiſſet, atque eſſemus magis aſſueti de illa, quam de lineolis iſtis cogitare, quippe quas ſæpe etiam cum aliquantulum à nobis remotæ ſunt, ab invicem diſtinguere nequimus: Ita ſane triangulum Geometricum ex eo qui in charta pictus eſt agnoſcere non poſſemus, niſi aliunde mens noſtra ejus ideam habuiſſet.

2. Hic non video cujus generis rerum velis eſſe exiſtentiam, nec quare non æque proprietas, atque omnipotentia dici poſſit, ſumendo ſcilicet nomen proprietatis pro quolibet attributo, ſive pro omni eo quod de re poteſt prædicari, ut hic omnino ſumi debet. Quin etiam exiſtentia neceſſaria eſt revera in Deo proprietas ſtri-

ctiſſimo

ctiſſimo modo ſumpta, quia illi ſoli competit, & in eo ſolo eſſentiæ partem facit. Nec proinde exiſtentia trianguli cum exiſtentia Dei debet conferri, quia manifeſte aliam habet relationem ad eſſentiam in Deo quam in triangulo. Nec magis eſt petitio principii quod exiſtentia inter ea quæ ad eſſentiam Dei pertinent numeretur, quam quod æqualitas trium angulornm cum duobus rectis inter trianguli proprietates recenſeatur. Nec verum eſt eſſentiam, & exiſtentiam in Deo, quemadmodum in triangulo, unam abſque alia poſſe cogitari, quia Deus eſt ſuum eſſe, non autem triangulus. Nec tamen inficior quin exiſtentia poſſibilis ſit perfectio in idea trianguli, ut exiſtentia neceſſaria eſt perfectio in idea Dei; efficit enim illam præſtantiorem quam ſint ideæ illarum Chimærarum quarum exiſtentia nulla eſſe poſſe ſuponitur. Nec proinde vel minimum ulla in re argumenti mei vires infregiſti, hæreſque ſemper deluſus illo ſophiſmate, quod ais tam facile à me ſolvi potuiſſe. Ad ea autem quæ ſubjungis, jam alibi ſatis reſpondi. Et plane falleris cum ais non demonſtrari exiſtentiam de Deo, ut demonſtratur de triangulo quod ejus tres anguli ſint æquales duobus rectis: utriuſque enim eſt par ratio, niſi quod demonſtratio probans in Deo exiſtentiam ſit altera

multò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

multo ſimplicior, & clarior: Cætera denique prætereo, quia dum ais me nihil explicare, nihil ipſe explicas, & nihil probas, niſi tantum te probare nihil poſſe.

3. Contra ea quæ hic habes de Diagora, Theodoro, Pythagora, aliiſque, oppono Scepticos, qui de ipſis Geometricis demonſtrationibus dubitabant, & affirmo ipſos id facturos non fuiſſe ſi Deum ut par eſt cognoviſſent. Nec recte probatur unam rem aliâ eſſe notiorem ex eo quod pluribus vera videatur, ſed tantum ex eo quod illis qui utramque, ut par eſt, cognoſcunt, appareat eſſe cognitu prior, evidentior, & certior.

De iis quæ in 6. Meditationem objecta ſunt.

I.

De eo quod neges res materiales, ut ſunt objectum puræ Matheſeos, exiſtere, jam ante egi. Falſum autem eſt intellectionem Chiliogoni eſſe confuſam, diſtinctiſſime enim & clariſſime multa de eo poſſunt demonſtrari, quod certè non fieret ſi non niſi confuſe, vel, ut ais, nominetenus perciperetur: Sed revera illud totum ſimul clare intelligimus, etſi non poſſimus totum ſimul imaginari: Ex quo patet vires intelli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

intelligendi, & imaginandi non differre tantum ſecundum magis & minus, ſed ut duos modos operandi plane diverſos. Quippe in intellectione mens ſe ſola utitur, in imaginatione vero formam corpoream contemplatur. Ac quamvis figuræ Geometricæ ſint omnino corporeæ, non tamen idcirco ideæ illæ, per quas intelliguntur quando ſub imaginationem non cadunt, corporeæ ſunt putandæ. Ac denique te ſola dignum eſt, ô caro, exiſtimare *ideas Dei, Angeli, & mentis humanæ eſſe corporeas, vel quaſi corporeas, ex forma ſcilicet humanâ, & ex rebus aliis tenuiſſimis, ſimpliciſſimis, inſenſibiliſſimis, cujuſmodi ſunt aër, æthèrve, deſumptas.* Quiſquis enim Deum, aut mentem ita ſibi repræſentat, rem non imaginabilem conatur imaginari, & nihil niſi corpoream ideam effingit, cui nomen Dei, vel mentis falſo tribuit: Nam in vera mentis idea ſola cogitatio cum ejus attributis, quorum nulla corporea ſunt, continetur.

2. Hic manifeſte oſtendis te præjudiciis tantum niti, nunquam illa exuere, cum velis nos in iis in quibus falſitatem numquam deteximus, nullam falſitatem ſuſpicari; atque ideo *cùm turrim & prope ſpectamus, & contingimus, certos nos eſſe quod ſit quadrata,* ſi quadrata appareat, & cum revera vigilamus, *dubitare nos non poſſe vigilemuſne, an ſomniemus,*

mus, & talia: Nullam enim habes rationem exiſtimandi omnia, in quibus error eſſe poteſt, jam olim à te fuiſſe animadverſa; Et facile probari poſſet te in iis interdum falli quæ certa eſſe ſic admittis. Cum autem eo redis, *ut ſaltem dubitare non liceat quin res tales appareant quales apparent*, ad viam redis, hocque ipſum in ſecunda Meditatione aſſerui: Sed hic de veritate rerum extra nos poſitarum quæſtio erat, de quâ nihil veri attuliſti.

3. Non hîc hæreo in iis quæ tædioſe ſæpe repetiiſti; me quædam non probaſſe, quæ tamen demonſtravi: me egiſſe de craſſo tantum corpore, cum tamen egi de quolibet etiam quam maxime ſubtili, & talia: Quid enim iſtiuſmodi affirmationibus nulla ratione fulcitis opponi debet aliud quàm negatio? Sed obiter tamen vellem ſcire quo argumento probes me potius de craſſo corpore quam de ſubtili egiſſe? Nempe quia dixi, *habeo mihi conjunctum*, & *certum eſt me à corpore meo eſſe diſtinctam*, quæ verba non video cur non æque ſubtili, ac craſſo corpori conveniant, nec puto præter te quemquam videre. Cæterum in 2. Meditatione fidem feci mentem intelligi poſſe ut ſubſtantiam exiſtentem, etſi nihil intelligamus exiſtere quod ſit ventus, vel ignis, vel vapor, vel halitus, vel quodvis aliud

aliud corpus quantumvis ſubtile & tenue; an vero in rei veritate ab omni corpore eſſet diverſa, dixi me ibi non diſputare: hîc autem de eo ipſo diſputavi, & demonſtravi: Tu vero quæſtionem de eo quod poteſt intelligi, cum quæſtione de eo quod revera eſt confundendo nihil horum te intellexiſſe teſtaris.

4. Hic queris *quomodo exiſtimem in me ſubjecto inextenſo recipi poſſe ſpeciem, ideamve corporis quod extenſum eſt.* Reſpondeo nullam ſpeciem corpoream in mente recipi, ſed puram intellectionem tam rei corporeæ quam incorporeæ fieri abſque ulla ſpecie corporeâ; ad imaginationem vero, quæ non niſi de rebus corporeis eſſe poteſt, opus quidem eſſe ſpecie quæ ſit verum corpus, & ad quam ſe applicet, ſed non quæ in mente recipiatur. Quod ais de idea ſolis, quam ex ſolo ejus calore cæcus elicit, facile refutatur. Poteſt enim cæcus ille claram, & diſtinctam habere ideam ſolis, ut rei calefacientis, etſi non habeat ejuſdem, ut rei illuminantis; Nec recte me illi cæco comparas, primo quia cognitio rei cogitantis multo latius patet quam rei calefacientis, imo etiam latius quam quicquid de ulla alia re cognoſcimus, ut ſuo loco oſtenſum eſt; ac deinde quia nulli poſſunt arguere ideam illam ſolis, quam format cæcus, nō omnia quæ

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

de ſole percipi poſſunt continere, niſi qui viſu præditi ejus lumen, & figuram inſuper agnoſcunt, tu vero non modo nihil amplius, ſed nequidem id ipſum quod ego de mente cognoſcis: adeo ut hac in parte tu potius cæcus, ego ad ſummum luſcioſus cum tota humana gente dici poſſim. Neque vero addidi mentem non eſſe extenſam, ut quid ipſa eſſet explicarem, ſed tantum ut monerem illos errare qui putant eſſe extenſam: Eodem modo quo, ſi qui affirmarent Bucephalum eſſe Muſicam, id non fruſtra de ipſo ab aliis negaretur. Et ſane in iis quæ hic ſubjungis ut probes mentem eſſe extenſam, quia ſcilicet corpore utitur quod eſt extenſum, non melius ratiocinari mihi videris quàm ſi ex eo quod Bucephalus hinniat, vel mugiat, & ita edat ſonos qui referri poſſunt ad Muſicam, concluderes de Bucephalo quod ſit Muſica. Etſi enim mens ſit unita toti corpori, non inde ſequitur ipſam eſſe extenſam per corpus, quia non eſt de ratione ipſius ut ſit extenſa, ſed tantum ut cogitet. Nec intelligit extenſionem per ſpeciem extenſam in ſe exiſtentem, quamvis eandem imaginetur convertendo ſe ad ſpeciem corpoream quæ eſt extenſa, ut jam dictum eſt. Nec denique neceſſe eſt ut ipſa ſit corpus, etſi habeat vim movendi corpus.

5. Quæ hic habes de unione mentis cum corpore,

corpore, ſimilia ſunt præcedentibus. Nihil ullibi in meas rationes objicis, ſed tantùm dubia proponis, quæ tibi ex meis concluſionibus ſequi videntur, etſi revera ex eo tantum oriantur, quod ea quæ ex natura ſua ſub imaginationem non cadunt, ad ejus tamen examen velis revocare. Ita hic ubi mentis, & corporis permiſtionem, cum permiſtione duorum corporum vis comparare, ſufficit ut reſpondeam nullam inter talia inſtitui debere comparationem, quia ſunt toto genere diverſa, partéſque in mente non eſſe imaginandas ex eo quod ipſa partes in corpore intelligat. Unde enim habes id omne quod mens intelligit, in ipſa eſſe debere? Profecto ſi hoc eſſet, cum magnitudinem orbis terrarum intelligit, illam etiam in ſe haberet, atque ita non modo eſſet extenſa, ſed etiam extenſione major orbe terrarum.

6. Hic nulla in re mihi contradicis, & ſatis multa nihilominus dicis, ut nempe lector inde cognoſcat ex prolixitate verborum, rationum tuarum multitudinem non eſſe æſtimandam.

Hactenus vero mens cum carne diſſeruit, atque ut par erat in multis ab ipſa diſſenſit: Sed jam in concluſione verum Gaſſendum agnoſco, illumque ut præſtantiſſimum Philoſophum ſuſpicio, ut virum candore animi, atque integritate vitæ celebrem amplector,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

& ejus ſemper amicitiam quibuſcunque potero obſequiis demereri conabor. Itaque rogo ne illi grave ſit quod libertate Philoſophica uſus fuerim in ejus objectionibus refutandis; ut mihi profecto pergratum fuit quicquid in ipſis continetur: Et inter cætera gaviſus ſum quod à viro tanti nominis, in Diſſertatione tam longa, & tam accurate conſcripta, nulla ratio allata ſit quæ meas rationes oppugnaret, nullaque etiam in meas concluſiones, ad quam mihi non perfacile fuerit reſpondere.

OBJEC-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIONES
SEXTÆ.

PErlectis attentiſſime tuis meditationibus, & iis quæ hactenus objectis reſpondiſti, nonnulli etiamnum ſcrupuli ſuperſunt, quos à te juſtum eſt auferri. Primus eſt, non videri adeo certum nos eſſe, ex eo quod cogitemus; Ut enim certus ſis te cogitare, debus ſcire quid ſit cogitare ſeu cogitatio, quidve exiſtentia tua, cumque necdum ſcias quid ſint illa, qui noſſe potes te cogitare, vel exiſtere? Cum igitur dicens *cogito* neſcias quid dicas: cumque addens, *ſum igitur*; neſcias etiam quid dicas, imo nequidem ſcias te dicere, vel cogitare quidpiam, quoniam ad hoc neceſſe videtur ut ſcias te ſcire quid dicas, iterumque ut noveris quod ſcias te ſcire quid dicas, & ſic in infinitum, conſtat te ſcire non poſſe an ſis, vel etiam an cogites.

Sed ut ſit ſecundus ſcrupulus, cum ais te *cogitare & exiſtere*, contendet quiſpiam te decipi, neque cogitare, ſed tantum moveri, teque nihil aliud eſſe quam motum corporeum, cum nullus dum tuam demonſtrationem animo complecti potuerit, quâ putas te demonſtraſſe nullum motum corporeum

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſe poſſe, quam vocas cogitationem. An igitur ea qua uteris Analyſi motus omnes tuæ materiæ ſubtilis ita ſecuiſti, ut certus ſis, nobiſque attentiſſimis, & ut putamus ſatis perſpicacibus, oſtendere poſſis repugnare cogitationes noſtras in illos motus corporeos refundi?

Tertius ſcrupulus perſimilis eſt, cum enim nonnulli patres Eccleſiæ cum Platonicis exiſtimarint Angelos eſſe corporeos, unde & Concilium Lateranenſe concluſit illos pingi poſſe; idemque penitus de anima rationali putarint, quippe quam opinarentur ex eis aliqui profectam ex traduce, dixerunt tamen tam Angelos, quam animam cogitare, quod proinde fieri poſſe per motus corporeos, vel etiam ipſos eſſe motus corporeos cenſuiſſe videantur, à quibus cogitationem minime diſtinxerint. Quod & ſimiarum, canum, & aliorum animalium cogitationibus confirmari poteſt, canes enim dormiendo latrant, ac ſi lepores, vel fures inſequerentur, ſciuntque ſe vigilando currere, imo & ſomniando latrare, quamvis nihil tecum in iis à corporibus diſtinctum agnoſcimus. Quod ſi negaris canem ſcire ſe currere, aut cogitare, præter quam quod id dicis, nec probas, ipſe canis de nobis forſan ſimile judicium efformat, nempe nos neſcire an curramus, aut cogitemus, dum currimus, vel cogitamus:

neque

neque enim modum illius internum operandi vides, quemadmodum nec ille tuum inſpicit, nec deſunt viri magni qui belluis rationem concedant, olimque tribuerint. Tantumque abeſt ut credamus omnes illarum operationes abſque ſenſu, vita & anima ope Mechanicæ poſſe ſatis explicari, quin illud & ἀδύνατον, & riſu dignum quolibet pignore certare velimus: Ac denique non deſunt plures, qui hominem ipſum etiam abſque ſenſu, & intellectu dicturi ſint, & omnia poſſe facere beneficio elateriorum mechanicorum, & abſque ulla mente, ſi tandem ſimia, canis, & elephas hocce modo ſuis omnibus operationibus fungi queant, cum ſi ratio mediocris belluarum differat à ratione hominis, ſecundum plus & minus ſolummodo differant, quæ non mutant eſſentiam.

Quartus ſcrupulus eſt de ſcientia Athei, quam contendit eſſe certiſſimam, & etiam, juxta tuam regulam, evidentiſſimam: dum aſſerit, ſi ab æqualibus æqualia demantur, quæ ſuperſunt æqualia fore: tres angulos trianguli rectilinei æquales eſſe duobus rectis, & mille ſimilia: quandoquidem de iis cogitare nequit, quin ea certiſſima credat, quod contendit ita verum eſſe, ut etiamſi neque deus exiſtat, neque ſit poſſibilis, ut illi putat, non minus ſit certus de illis veritatibus, quàm ſi reverà exiſteret: negat-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

que ullam dubitandi rationem ei poſſe afferri, quæ tantiſper eum deturbet, aut dubium efficiat, quam enim afferes, an Deum, ſi ſit, illum poſſe decipere? ſed negabit ſe in his etiam à Deo ſuam omnipotentiam exerente poſſe decipi.

Hincque naſcitur quintus ſcrupulus, qui radices figit in illa deceptione, quam ipſi Deo penitus denegas; cum enim plurimi Theologi cenſeant continuo damnatos tum angelos, tum homines per ideam ignis torquentis ſibi à Deo inditam decipi, adeo ut firmiſſime credant, clariſſimeque videre atque percipere putent ſe revera torqueri ab igne, licet nullus ſit ignis, nunquid ſimilibus ideis nos Deus poteſt decipere, nobiſque continuo illudere, ſpeciebus vel ideis in animas noſtras immiſſis? adeo ut exiſtimemus nos clare videre, & ſingulis ſenſibus percipere, quæ tamen non ſint extra nos, ut neque cælum ſit, aut terra, neque brachia, pedes, oculos, &c. habeamus. Quod quidem facere poteſt abſque injuria, & iniquitate cum ſit ſupremus omnium Dominus, deque ſuis abſolute poſſit diſponere; præſertim cum id efficere queat ad deprimendam hominum ſuperbiam, & illorum punienda peccata, vel propter peccatum originale, aut alias ob cauſas nobis occultas. Quæ ſane confirmari videntur illis ſcripturæ

locis,

locis, quæ probant nos ſcire nihil poſſe, qualis eſt locus Pauli 1. ad Cor. cap.8. verſ. 2. *Siquis*, inquit, *ſe exiſtimat aliquid ſcire, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum ſcire*; & locus Eccleſiaſtæ, c.8.v.17. *Intellexi quòd omnium operum Dei nullam poteſt homo invenire rationem eorum quæ fiunt ſub ſole: & quantò plus laboraverit ad quærendum tantò minus inveniet, etiamſi dixerit ſapiens ſe noſſe, non poterit reperire.* Quod autem ſapiens id dixerit ob præmeditatas rationes, & non per tranſennam, vel incogitanter, & ex abrupto, conſtat ex toto illius libro, præſertim ubi quæſtio proponitur de mente, quam contendis immortalem. Nam verſic. 19. cap.3. *ait eundem eſſe interitum hominis, & jumentorum*: quod ne reſpondeas de ſolo corpore intelligi, ſubjungit *hominem nihil amplius habere jumento*: & loquens de ipſo ſpiritu hominis, negat *ullum eſſe qui noverit an ille ſurſum aſcendat*, hoc eſt an ſit immortalis, *an verò cum ſpiritibus jumentorum deſcendat*, hoc eſt corrumpatur. Nec eſt quod dicas in perſona impiorum loqui, alioqui ea de re ſerio monere, & quæ attulerat refellere debuiſſet: vel etiam neges te ad ea reſpondere debere, quod ad Theologos ſcriptura pertineat, cum enim ſis Chriſtianus, te paratum eſſe decet ad omnibus aliquid adverſus fidem, præſertim vero adverſus ea, quæ

ſtatuere cupis, objicientibus reſpondendum, & pro viribus ſatisfaciendum.

Sextus ſcrupulus oritur ex indifferentia judicii, ſeu libertatis, quam negas ad arbitrii perfectionem attinere, ſed ad ſolam imperfectionem adeo ut indifferentia tollatur, quoties mens clare perſpicit quæ credenda, vel facienda, vel omittenda ſunt. Quibus poſitis, numquid vides te Dei libertatem deſtruere, à qua tollis indifferentiam, dum creat mundum hunc potius, quàm alium, aut nullum condit. Cum ſit tamen de fide Deum ab æterno fuiſſe indifferentem, ut conderet unum, vel innumeros, vel etiam nullum. Quis vero dubitat Deum omnia tam agenda, quam omittenda ſemper clariſſimo intuitu perſpexiſſe? non igitur clariſſima rerum viſio, atque perceptio tollit arbitrii indifferentiam: quæ ſi non poſſit humane libertati convenire, neque divinæ congruet, quandoquidem eſſentiæ rerum ſunt, inſtar numerorum, indiviſibiles, & immutabiles, quapropter non minus includitur indifferentia in divini, quam in humani arbitrii libertate.

Septimus ſcrupulus erit de ſuperficie, in qua, vel cujus ope ais fieri omnes ſenſationes: non enim intelligimus qui fieri poſſit ut neque ſit pars corporum quæ ſentiuntur neque pars ipſius aëris, & vaporum, quorum

illam

illam negas eſſe partem ullam, vel etiam extremum: Necdum etiam capimus nulla eſſe cujuſlibet corporis, aut ſubſtantiæ accidentia realia, quæ virtute divina poſſint abſque ullo ſubjecto exiſtere, reque vera exiſtant in altaris Sacramento, uti aſſeris. Non eſt tamen quod Doctores noſtri moveantur, donec viderint num ſis illa demonſtraturus in tua Phyſica cujus nobis ſpem facis, quamque vix credunt ea nobis adeo clare propoſituram, ut ipſa poſſint, vel debeant amplecti, rejectis antiquioribus.

Octavus ſcrupulus oritur ex tua reſponſione ad quintas objectiones. Qui fieri poſſit ut veritates Geometriæ, aut Metaphyſicæ, quales ſunt à te memoratæ, ſint immutabiles, & æternæ, nec tamen independentes à Deo: Nam in quo genere cauſæ dependent ab eo? numquid ergo potuit efficere, ut natura trianguli non fuerit? & qua ratione, amabo, potuiſſet ab æterno facere ut non fuiſſet verum bis 4. eſſe octo? aut triangulum non habere tres angulos? Vel igitur iſtæ veritates pendent ab intellectu ſolo, dum hęc cogitat, vel à rebus exiſtentibus, vel ſunt independentes, cum Deus non videatur efficere potuiſſe ut ulla ex iſtis eſſentiis, ſeu veritatibus non fuerit ab æterno.

Nonus denique ſcrupulus maximè nos urget, cum ais ſenſuum operationibus eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

diffidendum, & intellectus certitudinem ſenſuum certitudine longè majorem eſſe: quid enim ſi nulla poſſit intellectus certitudine gaudere, niſi prius eam à ſenſibus bene diſpoſitis habeat? ſi quidem non poteſt ille alicujus ſenſus errorem corrigere, niſi prius alter ſenſus prædictum emendet errorem; apparet baculus fractus in aqua ob refractionem, qui tamen rectus ſit, quis corriget illum errorem? an intellectus? nuſquam, ſed tactus; idemque de reliquis eſto judicium. Itaque ſi ſenſus omnes rite diſpoſitos adhibeas, qui ſemper idem renuntient, maximam omnium certitudinem, cujus homo ſit naturaliter capax, aſſequeris, quæ ſæpe numero te fugiet, ſi mentis operationi fidas, quæ ſæpe aberrat in iis, de quibus nequidem dubitari poſſe credebat.

Hæc ſunt præcipue quæ nobis remoram injiciunt: Quibus etiam ſubjungas certam rationem, certoſque characteres, qui nos certiſſimos reddant quandonam rem aliquam ita complete abſque alia intelligimus, ut certum ſit unam ab alia ita diſtingui, ut ſeorſim poſſint, ſaltem Dei virtute, ſubſiſtere: hoc eſt, quomodo poſſimus certo, clare, diſtincteque cognoſcere illam intellectionis diſtinctionem non ab ipſo fieri intellectu, ſed ab ipſis rebus procedere. Enimvero cum immenſitatem Dei contemplamur,
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

non cogitantes de illius juſtitia; vel cum de illius exiſtentia, non cogitantes de Filio, vel Spiritu ſancto, numquid complete percipimus illam exiſtentiam, vel Deum exiſtentem, abſque illis perſonis, quas peræquæ poſſit aliquis infidelis negare, atque negas mentem, vel cogitationem de corpore: Quemadmodum igitur male quis concludet Filium, & Spiritum ſanctum à Deo Patre eſſentialiter eſſe diſtinctos, aut ab eo ſeparari poſſe, ita neque tibi conceſſerit quiſpiam cogitationem, vel mentem humanam à corpore diſtingui, licet unum abſque alio concipias, & unum de alio pernegès, neque putes id fieri per ullam tuæ mentis abſtractionem. Quibus ſane ſi ſatis facias, nil penitus nobis ſupereſſe videtur quod Theologis noſtris diſpliceat.

APPENDIX.

PAuca quædam ab aliis quæſita hic ſubjungentur, ut conjunctim ad ipſa & ad proximè præcedentia reſpondeatur, quia ſunt ejuſdem argumenti. Quidam itaque ex doctiſſimis & perſpicaciſſimis hæc tria diligentiùs explicari voluerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

1. Quomodo certo ſciam me habere claram ideam animæ meæ.

2. Quomodo certo ſciam ideam illam eſſe prorſus diverſam à quacumque alia re.

3. Quomodo certo ſciam illam nihil prorſus habere corporeitatis. *Alii verò propoſuerunt ea quæ ſequuntur.*

Philoſophi & Geometræ,
ad
DOMINVM CARTESIVM.

QUantumvis apud nos cogitemus, num revera mentis noſtræ, ſeu humanæ Idola, hoc eſt cognitio, atque perceptio quidpiam corporeum in ſe contineat, aſſerere non audemus, nulli corpori quocunque velis motu affecto, id quod vocamus cogitationem, ulla ratione convenire. Cum enim cernamus quædam corpora quæ non cogitant, & alia, ut pote humana, & forte brutorum quæ cogitant, numquid ipſe nos ſophiſmatis reos perages, & audaciæ nimiæ, ſi propterea concludamus nulla eſſe corpora quæ cogitant? Vix ut dubitemus nos à te continuo deridendos, ſi primi argumentum illud ex ideis, tam pro mente quàm pro Deo, propoſitum audiſſemus, & illud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

llud deinde tua conſuiſſes Analyſi : qua te-
pſum præoccupaſſe , & præveniſſe videris ,
deo ut jam tuæ ipſe menti callum obduxiſ-
e videaris , quæ non ſit deinceps libera ut
ideat ſingulas , quas in te reperis , animæ
roprietates , vel operationes à motibus
orporeis dependere : vel nodum ſolvas,
uo vinculis adamantinis exiſtimas nos ipſos
etineri , quo minus mentes noſtræ corpus
mne prætervolent.

Nodus eſt, nos optime percipere 3. & 2.
icere 5. & ſi æqualia ab æqualibus auferas,
dhuc æqualia futura : his & mille aliis con-
incimur , idemque penes te reperies. Cur
militer non convincimur ex ideis tuis , vel
oſtris , animam hominis eſſe diſtinctam à
orpore , & Deum exiſtere ? Dices, te non
oſſe nobis hanc veritatem in os , niſi medi-
emur tecum , ingerere. En ſepties le-
imus quæ ſcripſiſti , & mentem An-
elorum inſtar pro viribus attollimus ,
ecdum tamen perſuademur. Neque ta-
ıen exiſtimamus te potius dicturum men-
es omnes noſtras bruto faſcino infectas ,
Methaphyſicis rebus quibus à 30. annis
ſſueti ſumus , prorſus ineptas , quàm ut
ıtearis tuas rationes hactenus ex ideis men-
is , & Dei hauſtas non eſſe tanti ponde-
is , tantarumque virium , ut mentes ho-
ninum doctorum , totis viribus è maſſa cor-

 porea

porea ſe proripientium ſibi poſſint, atque debeant ſubjicere.

Quin potius arbitramur te prorſus idem faſſurum, ſi meditationes tuas eo relegas animo, quo illas ad examen analyticum revocares, ſi ab inimico tibi propoſitæ fuiſſent. Denique quamdiu neſcimus quid à corporibus, & illorum motibus fieri poſſit, cum & fatearis nullum omnia ſcire poſſe quæ Deus in aliquo ſubjecto poſuit, atque ponere valet, abſque ipſius Dei revelatione, qui ſcire potuiſti hanc à Deo non fuiſſe poſitam in quibuſdam corporibus vim, & proprietatem, ut dubitent, cogitent, &c. Hæc ſunt ſive argumenta, ſive mavis præjudicia noſtra, quibus ſi medearis, quantas, Deus immortalis! tibi gratias omnes ſimul habituri ſumus, vir clariſſime, qui nos ab iſtis ſpinis tuam ſementem ſuffocantibus eripueris. Quod faxit Deus Opt. Max. cujus uni gloriæ cernimus te fœliciter tua omnia obſtrinxiſſe.

RESPON-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

RESPONSIO
ad
Sextas objectiones.

I.

VErum quidem eſt neminem poſſe eſſe certum ſe cogitare, nec ſe exiſtere, niſi ſciat quid ſit cogitatio, & quid exiſtentia; Non quod ad hoc requiratur ſcientia reflexa, vel per demonſtrationem acquiſita, & multo minus ſcientia ſcientiæ reflexæ, per quam ſciat ſe ſcire, iterumque ſe ſcire ſe ſcire, atque ita in infinitum, qualis de nulla unquam re haberi poteſt: Sed omnino ſufficit ut id ſciat cognitione illa interna, quæ reflexam ſemper antecedit, & quæ omnibus hominibus de cogitatione, & exiſtentia ita innata eſt, ut quamvis forte præjudiciis obruti, & ad verba magis, quam ad verborum ſignificationes attenti fingere poſſimus nos illam non habere, non poſſimus tamen revera non habere. Cum itaque quis advertit ſe cogitare, atque inde ſequi ſe exiſtere, quamvis forte nunquam antea quæſiverit quid ſit cogitatio, nec quid exiſtentia, non poteſt tamen non utramque ſatis noſſe, ut ſibi in hac parte ſatisfaciat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

2. Nec etiam fieri poteſt, cum quis advertit ſe cogitare, intelligitque quid ſit moveri, ut putet ſe decipi, ſeque non cogitare, ſed tantum moveri: Cum enim plane aliam habeat ideam, ſive notionem cogitationis, quàm motus corporei, neceſſe eſt ut unum tanquam ab alio diverſum intelligat; etſi propter conſuetudinem plures diverſas proprietates, & inter quas nulla connexio cognoſcitur, uni & eidem ſubjecto tribuendi, fieri poſſit & dubitet, vel etiam ut affirmet ſe eſſe unum & eundem, qui cogitat, & qui loco movetur. Notandumque eſt duobus modis ea, quorum diverſas habemus ideas, pro una & eadem re ſumi poſſe; nempe vel unitate & identitate naturæ, vel tantum unitate compoſitionis. Ita, exempli cauſa, non eandem quidem habemus ideam figuræ & motus: ut neque eandem habemus intellectionis & volitionis; neque etiam oſſium & carnis, neque cogitationis & rei extenſæ: Atqui nihilominus clare percipimus illi eidem ſubſtantiæ, cui competit ut ſit figurata, competere etiam ut poſſit moveri, adeo ut figuratum & mobile ſit unum, & idem unitate naturæ; Itemque rem intelligentem, & volentem eſſe etiam unam & eandem unitate naturæ: Non autem idem percipimus de re, quam conſideramus ſub forma oſſis, & de re, quam con-

ſideramus

ſideramus ſub forma carnis, nec idcirco poſſumus illas pro una & eadem re ſumere unitate naturæ, ſed tantum unitate compoſitionis, quatenus ſcilicet unum & idem eſt animal quod habet oſſa & carnes. Iam vero quæſtio eſt an rem cogitantem, & rem extenſam percipiamus eſſe unam & eandem unitate naturæ, ita ſcilicet ut inter cogitationem & extenſionem, aliquam talem affinitatem, ſive connexionem inveniamus, qualem inter figuram & motum, vel intellectionem & volitionem advertimus, an potius dicantur tantum eſſe unum & idem unitate compoſitionis, quatenus in eodem homine reperiuntur, ut oſſa & carnes in eodem animali, quod ultimum affirmo, quia diſtinctionem ſive diverſitatem omnimodam inter naturam rei extenſæ, & rei cogitantis, non minus quàm inter oſſa & carnes, animadverto.

Quia vero etiam authoritate hîc certatur, ne forte ipſa veritati præjudicet, ad id quod additur, *neminem adhuc meam demonſtrationem animo complecti potuiſſe*, cogor reſpondere, quanvis nondum à multis fuerit examinata, nonnullos tamen eſſe qui ſe illam intelligere affirment; & quemadmodum unus teſtis, qui poſtquam in Americam navigavit, ait ſe vidiſſe Antipodas, majorem meretur fidem, quam mille alii qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

negarunt illos eſſe, propter hoc ſolum quod ignorarent: Ita etiam apud eos qui rationum momenta, ut par eſt, examinant, pluris facienda eſt authoritas unius dicentis ſe aliquam demonſtrationem recte intelligere, quàm mille aliorum, qui eandem à nemine poſſe intelligi nulla adjuncta ratione affirmant: Etſi enim ipſi non intelligant, hoc non impedit quo minus ab aliis poſſit intelligi; & quia hoc ex illo concludentes oſtendunt ſe non ſatis accurate ratiocinari, non valde magnam fidem merentur.

Ad id denique quod quæritur, *an eâ quâ utor Analyſi motus omnes meæ materiæ ſubtilis ita ſecuerim, ut certus ſim, viriſque attentiſſimis, atque, ut putant, ſatis perſpicacibus oſtendere poſſim repugnare cogitationes in motus corporeos refundi*, hoc eſt, ut interpretor, cogitationes & motus corporeos eſſe unum & idem: reſpondeo mihi quidem eſſe certiſſimum, ſed non ideo ſpondere aliis, quantumvis attentis, & ſuo judicio perſpicacibus idem poſſe perſuaderi, ſaltem quandiu non ad res purè intelligibiles, ſed tantum ad imaginabiles attentionem ſuam convertent, ut apparet illos feciſſe, qui diſtinctionem cogitationis à motu per diſſectionem alicujus materiæ ſubtilis intelligendam eſſe fixerunt: Nam ex eo tantum intelligitur quod notiones rei cogitantis, & rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

rei extenſæ, ſive mobilis ſint plane diverſæ, atque à ſe mutuo independentes: repugnetque ut illæ res, quæ à nobis tanquam diverſæ, & independentes clare intelliguntur, ſeparatim, ſaltem à Deo, poni non poſſint: adeo ut quotieſcunque illas in uno & eodem ſubjecto reperimus, ut cogitationem & motum corporeum in eodem homine, non debeamus idcirco exiſtimare ipſas ibi eſſe unum & idem unitate naturæ, ſed tantum unitate compoſitionis.

3. Quod hic de Platonicis, eorumque ſectatoribus affertur, jam ab univerſa Eccleſia Catholica, & vulgo ab omnibus Philoſophis exploſum eſt: Concilium autem Lateranenſe concluſit quidem Angelos pingi poſſe, non autem ideo conceſſit eſſe corporeos: & quamvis revera corporei crederentur, non certe magis in ipſis, quàm in hominibus, mentes à corporibus inſeparabiles poſſent intelligi; Nec quoque ſi fingeretur animam humanam eſſe ex traduce, ideo concludi poſſet eſſe corpoream, ſed tantum ut corpus naſcitur â corpore parentum, ita ipſam ab eorum anima proficiſci. Quantum ad canes & ſimias, etſi concederem in iis eſſe cogitationem, non inde ullo modo ſequeretur mentem humanam à corpore non diſtingui, ſed contra potius in aliis quoque animalibus mentes à corporibus

bus eſſe diſtinctas : quod illi ipſi Platonici, quorum authoritas mox laudabatur, poſt Pythagoricos cenſuerunt, ut ex eorum metempſychoſi manifeſtum eſt. At vero nullam plane in brutis eſſe cogitationem non modo dixi, ut hic aſſumitur, ſed etiam firmiſſimis rationibus, & quæ à nemine hactenus fuerunt refutatæ, probavi : Atqui revera illi qui affirmant *canes ſcire ſe vigilando currere, imo & ſomniando latrare*, tanquam ſi in ipſorum cordibus verſarentur, id dicunt, & non probant. Etſi enim addant *ſe non credere operationes belluarum abſque ſenſu, vitâ, & animâ* (hoc eſt, ut interpretor, abſque cogitatione, neque enim id vulgo vocatur vita, nec anima corporea, nec ſenſus organicus brutis à me denegatur) *ope Mechanicæ poſſe explicari, quin illud & ἀδύνατον, & riſu dignum quolibet pignore certare velint*, id pro ratione haberi non debet : idemque de qualibet alia re quantumvis vera dici poſſet: quin & pignoribus certari non ſolet, niſi ubi rationes deſunt ad probandum ; & cum olim eodem fere modo viri magni Antipodas irriſerint, non ſtatim pro falſo habendum puto quidquid ab aliquibus irridetur.

Quod denique ſubjungitur, *non deeſſe plures, qui hominem ipſum, etiam abſque ſenſu, & intellectu, dicturi ſint & omnia poſſe facere*

beneficio

beneficio elateriorum Mechanicorum, abſque ullâ mente, ſi tandem ſimia, canis, & elephas hocce modo ſuis omnibus operationibus fungi queant, non ſane etiam ratio eſt qua quicquam probetur, niſi forte quoſdam homines tam confuſe omnia concipere, & anticipatis opinionibus verbo tenus intellectis adeo tenaciter adhærere, ut, potius quàm illas mutent, de ſe ipſis id negent quod non poſſunt non ſemper apud ſe experiri: Nam ſane fieri non poteſt quin ſemper apud noſmetipſos experiamur nos cogitare, nec proinde ex eo quod oſtendatur bruta animantia omnibus ſuis operationibus abſque ulla cogitatione fungi poſſe, quiſquam concludet ſe ipſum ergo etiam, non cogitare, niſi qui cum prius ſibi perſuaſerit ſe non aliter operari quàm bruta, propter hoc ſcilicet quod illis cogitationem tribuerit, adeo pertinaciter adhærebit iſtis verbis, homines & bruta eodem modo operantur, ut cum illi oſtendetur bruta non cogitare, malit ſe etiam illa ſua, cujus non poteſt non eſſe ſibi conſcius, cogitatione exuere, quàm mutare opinionem quod ipſe, eodem modo ac bruta, operetur: Cujus tamen generis hominum multos eſſe non mihi facile perſuadeo: Sed ſane multo plures, & majori cum ratione invenientur, qui ſi concedatur *cogitationem à motu corporeo non diſtingui*, eandem illam

illam in brutis , atque in nobis eſſe contendent , quoniam omnes motus corporeos in illis , quemadmodum in nobis animadvertent, addenteſque *differentiam ,quæ eſt tantum ſecundum plus, & minus ,non mutare eſſentiam*, quamvis forte minus rationis eſſe putent in belluis quam in nobis , mentes tamen eſſe in ipſis ejuſdem plane ſpeciei cum noſtris optimo jure concludent.

4. Quantum ad ſcientiam Athei facile eſt demonſtrare illam non eſſe immutabilem , & certam ,ut enim jam ante dixi , quo minus potentem originis ſuæ authorem aſſignabit , tanto majorem habebit occaſionem dubitandi an forte tam imperfectæ ſit naturæ , ut fallatur etiam in iis quæ ſibi quam evidentiſſima apparebunt , illoque dubio liberari nunquam poterit , niſi à vero , & fallere neſcio Deo ſe creatum eſſe prius agnoſcat.

5. Quod autem repugnet homines à Deo decipi, clare demonſtratur , ex eo quod forma deceptionis ſit non ens , in quod non poteſt ferri ſummum ens. Et in hoc omnes Theologi conſentiunt, omniſque fidei Chriſtianæ certitudo ex hoc pendet. Cur enim revelatis à Deo crederemus , ſi nos interdum ab ipſo decipi arbitraremur ? Et quamvis vulgo Theologi affirment damnatos igne inferni torqueri , non ideo tamen cenſent

ent ipſos *decipi per falſam ideam ignis tor-*
uentis ſibi à Deo inditam , ſed potius ab ig-
e vere torqueri , quia *ut viventis hominis*
ıcorporeus ſpiritus tenetur naturaliter in corpo-
, *ſic facile per divinam potentiam teneri po-*
ſt poſt mortem corporeo igne , *&c.* Vide
Mag. lib. 4. ſent. diſt. 44. Quantum autem
d loca ſcripturæ , non exiſtimo meum eſ-
: ad ipſa reſpondere, niſi ſi quando videantur
dverſari alicui opinioni quæ mihi ſit pecu-
aris : cum enim tantum afferuntur in illas
uæ apud omnes Chriſtianos ſunt vulgares,
uales ſunt eæ quæ hic impugnantur , nem-
e quod aliquid ſciri poſſit , & quod animæ
umanæ non ſint ſimiles iis jumentorum
ererer crimen arrogantiæ ſi non mallem
:ſponſionibus ab aliis jam inventis conten-
ıs eſſe , quam novas excogitare , quia
unquam me Theologicis ſtudiis immiſcui ,
iſi in quantum ad privatam meam inſtituti-
nem conferebant , nec tantum in me divi-
e gratiæ experior , ut ad illa ſacra vocatum
tem. Itaque profiteor me nihil in poſte-
ım de talibus reſponſurum ; ſed nondum
ſervabo hac vice , ne forte aliquibus oc-
ſionem præbeam exiſtimandi me ideo ta-
:re , quod loca propoſita non ſatis com-
ode poſſim explicare. In primis igitur
o locum D. Pauli 1. ad Corinth. cap. 8. verſ.
. debere tantum intelligi de ſcientia , quæ
non

non eſt cum charitate conjuncta, hoc eſt: De ſcientia Atheorum, quia quiſquis Deum, ut par eſt, novit, non poteſt ipſum non diligere, nec charitatem non habere. Hocque probatur ex verbis proxime præcedentibus, *ſcientia inflat, charitas vero ædificat*, & ex proxime ſequentibus: *Si quis autem diligit Deum, hic* (nempe Deus) *cognitus eſt ab eo.* Ita enim non vult Apoſtolus nullam plane ſcientiam haberi poſſe, quia fatetur diligentes Deum ipſum cognoſcere, hoc eſt, de ipſo habere ſcientiam; ſed ait tantum eos qui non habent charitatem, nec proinde ſatis Deum norunt, etſi forte in cæteris rebus aliquid ſe ſcire exiſtiment, nondum tamen cognoſcere quemadmodum oporteat ſcire, quia nempe incipiendum eſt à Dei cognitione, ac deinde aliarum omnium rerum cognitiones huic uni ſunt ſubordinandæ, quod in meis Meditationibus explicui: atque ideo hic ipſe locus, qui contra me afferebatur, meam hac de re opinionem tam aperte confirmat, ut non putem ipſum ab iis qui à me diſſentiunt poſſe recte explicari. Quod ſi quis contendat pronomen *hic* non referri ad Deum, ſed ad hominem qui à Deo cognoſcatur & approbetur; alius Apoſtolus, nempe D. Ioannes epiſt. 1. cap. 2. meæ explicationi prorſus favet, nam verſ. 2. hæc habet, *in hoc ſcimus quoniam cognovimus*

mus eum, ſi mandata ejus obſervamus, cap. 4. verſ. 7. *qui diligit, ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum.*

Nec diſpar ratio eſt de locis Eccleſiaſtæ: Notandum enim Salomonem in illo libro non quidem agere perſonam impiorum, ſed ſuam tantum, quatenus ſcilicet, cum peccator & à Deo averſus ante fuiſſet, ibi pœnitentiam agens, ait à ſe quidem, humana tantum utente ſapientia, & illam ad Deum non referente, nihil inveniri potuiſſe quod plane ſatisfaceret, ſive in quo non eſſet vanitas. Ideoque hinc inde variis in locis monet oportere converti ad Deum, ut expreſſe in cap. 11. verſ. 9. *Et ſcito quod pro omnibus his adducet te Deus in judicium*, & in ſequentibus, uſque ad libri finem. Specialiter autem in cap. 8. verſ. decimo ſeptimo, hæc verba, *Et intellexi quod omnium operum Dei nullam poßit homo invenire rationem, eorum quæ fiunt ſub ſole, &c.* non intelligenda ſunt de quovis homine, ſed de eo quem deſcripſit in verſu præcedenti. *Eſt homo qui diebus, & noctibus ſomnum non capit oculis.* Tamquam ſi vellet ibi Propheta monere, illos qui nimis aſſidui ſunt in ſtudiis, non aptos eſſe ad aſſequendam veritatem; hocque profecto non facilé ii, quibus ſum notus, de me dictum eſſe exiſtimabunt. Sed præcipue attendendum eſt ad hæc verba *quæ fiunt ſub ſole,*

ſole, ſæpius enim repetuntur in illo libro, & ſemper deſignant res naturales, ad excluſionem earum ſubordinationis ad Deum, quia nempe cum Deus ſit ſupra omnia, non continetur inter ea quæ ſunt ſub ſole: Adeo ut loci citati verus ſenſus ſit, hominem non poſſe res naturales recte ſcire, quandiu Deum non cognoſcit, ut ego etiam affirmavi. Denique in cap.5. verſ.29 manifeſtum eſt non dici, *eumdem eſſe interitum hominis, & jumentorum*, neque etiam *hominem nihil amplius habere jumento*, niſi tantum ratione corporis: nam ibi fit tantum mentio eorum quæ pertinent ad corpus; & ſtatim poſtea ſubjungitur ſeorſim de anima, *Quis novit ſi ſpiritus filiorum Adam aſcendat ſurſum, & ſi ſpiritus jumentorum deſcendat deorſum?* Hoc eſt, an humanæ animæ beatitudine cœleſti fruituræ ſint, quis hoc novit per humanas rationes, & quandiu ad Deum ſe non convertit? Certe humanam animam non eſſe corpoream naturali ratione probare conatus ſum; ſed an ſurſum ſit aſcenſura, ſola fide cognoſci poſſe concedo.

6. Quantum ad arbitrii libertatem, longe alia ejus ratio eſt in Deo, quam in nobis; repugnat enim Dei voluntatem non fuiſſe ab æterno indifferentem ad omnia quæ facta ſunt, aut unquam fient, quia nullum bonum, vel verum, nullumve creden-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

dum , vel faciendum , vel omittendum fingi
poteſt , cujus idea in intellectu divino pri-
us fuerit , quam ejus voluntas ſe determina-
it ad efficiendum ut id tale eſſet: Neque hic
oquor de prioritate temporis , ſed ne qui-
dem prius fuit ordine, vel natura , vel ratio-
ne ratiocinata , ut vocant , ita ſcilicet ut iſta
boni idea impulerit Deum ad unum potius
quam aliud eligendum. Nempe , exempli
auſa , non ideo voluit mundum creare in
empore , quia vidit melius ſic fore , quam
i creaſſet ab æterno : nec voluit tres an-
gulos trianguli æquales eſſe duobus re-
tis, quia cognovit aliter fieri non poſſe, &c.
ed contra , quia voluit mundum creare in
empore, ideo ſic melius eſt , quam ſi crea-
us fuiſſet ab æterno : & quia voluit tres an-
gulos trianguli neceſſario æquales eſſe duo-
us rectis , idcirco jam hoc verum eſt , &
eri aliter non poteſt , atque ita de reliquis.
Nec obſtat quod dici poſſit merita ſancto-
um eſſe cauſam cur vitam æternam conſe-
uantur , neque enim ita ejus ſunt cauſa , ut
Deum determinent ad aliquid volendum, ſed
ntum ſunt cauſa effectus , cujus Deus vo-
uit ab æterno ut cauſa eſſent. Et ita ſumma
differentia in Deo ſummum eſt ejus omni-
otentiæ argumentum. Sed quantum ad
ominem , cum naturam omnis boni , &
eri jam à Deo determinatam inveniat , nec

in

in aliud ejus voluntas ferri poſſit, evidens eſt ipſum eo libentius, ac proinde etiam liberius bonum, & verum amplecti, quo illud clarius videt, nunquamque eſſe indifferentem, niſi quando quidnam ſit melius, aut verius ignorat, vel certe quando tam perſpicue non videt, quin de eo poſſit dubitare: Atque ita longe alia indifferentia humanæ libertati convenit quam divinæ. Neque hìc refert quod eſſentiæ rerum dicantur eſſe indiviſibiles: nam primo, nulla eſſentia poteſt univoce Deo, & creaturæ convenire; ac denique indifferentia non pertinet ad eſſentiam humanæ libertatis, cum non modo ſimus liberi, quando ignorantia recti nos reddit indifferentes, ſed maxime etiam quando clara perceptio ad aliquid proſequendum impellit.

7. Non aliter concipio ſuperficiem, à qua ſenſus noſtros affici puto, quam ab omnibus Mathematicis, vel Phiſoſophis concipi ſolet (vel ſaltem debet) illa, quam à corpore diſtinguunt, & omni profunditate carere ſupponunt. Sed duobus modis ſuperficiei nomen apud Mathematicos uſurpatur; nempe vel pro corpore, ad cujus ſolam longitudinem, & latitudinem attenditur, quodque nulla cum profunditate ſpectatur, etſi non negetur ipſum aliquam habere; vel tantum pro corporis modo, quando ſcilicet omnis

omnis ei profunditas denegatur. Et idcirco ad vitandam ambiguitatem, dixi me loqui de ea ſuperficie, quæ cum ſit tantum modus, non poteſt eſſe pars corporis, corpus enim eſt ſubſtantia, & modus non poteſt eſſe pars ſubſtantiæ. Sed non negavi eſſe corporis extremum, quin è contra, maxime proprie vocari poteſt extremitas tam corporis contenti, quam continentis, eo ſenſu quo dicuntur ea corpora eſſe contigua, quorum extremitates ſunt ſimul. Nam ſane cum duo corpora ſe mutuo tangunt, una & eadem eſt utriuſque extremitas, quæ neutrius pars eſt, ſed utriuſque idem modus, qui etiam poteſt manere, quamvis iſta corpora tollantur, modo tantum alia, quæ ſint ejuſdem accurate magnitudinis, & figuræ, in ipſorum loca ſuccedant. Quin & locus ille, qui ab Ariſtotelicis dicitur eſſe ſuperficies corporis ambientis, non poteſt intelligi eſſe alia ſuperficies, quam hæc, quæ non eſt ſubſtantia, ſed modus. Neque enim mutatur locus turris, etſi aër ipſam ambiens mutetur, vel aliud corpus in locum ipſius turris ſubſtituatur, nec proinde ſuperficies, quæ hic pro loco ſumitur, pars ulla eſt aëris ambientis, vel turris. Ad accidentium autem realitatem explodendam, non mihi videtur opus eſſe expectare alias rationes ab his quæ jam à me tractatæ ſunt: Nam primo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cum omnis ſenſus tactu fiat, nihil præter ſuperficiem corporum poteſt ſentiri: Atqui ſi quæ ſint accidentia realia, debent eſſe quid diverſum ab iſta ſuperficie, quæ nihil aliud eſt quàm modus: Ergo ſi quæ ſint, non poſſunt ſentiri. Quis autem unquam exiſtimavit illa eſſe niſi quia putavit ſentiri. Ac deinde, omnino repugnat dari accidentia realia, quia quicquid eſt reale, poteſt ſeparatim ab omni alio ſubjecto exiſtere, quicquid autem ita ſeparatim poteſt exiſtere, eſt ſubſtantia non accidens. Nec refert quod dicatur accidentia realia non naturaliter, ſed tantum per divinam potentiam à ſubjectis ſuis ſejungi poſſe: Nihil enim aliud eſt fieri naturaliter, quàm fieri per potentiam Dei ordinariam, quæ nullo modo differt ab ejus potentia extraordinaria: nec aliud quicquam ponit in rebus: adeo ut ſi omne id, quod naturaliter ſine ſubjecto eſſe poteſt, ſit ſubſtantia, quicquid etiam per quantumvis extraordinariam Dei potentiam poteſt eſſe ſine ſubjecto, ſubſtantia eſt dicendum. Fateor quidem unam ſubſtantiam alteri ſubſtantiæ poſſe accidere; atqui cum hoc contingit, non ipſa ſubſtantia eſt quæ habet formam accidentis, ſed ſolus modus quo accidit, ut cum veſtis accidit homini, non ipſa veſtis ſed tantummodo *veſtitum eſſe* eſt accidens. Quia vero præcipua ratio quæ

movit

movit Philoſophos ad ponenda accidentia realia, fuit, quod putarint ſine illis ſenſuum perceptiones explicari non poſſe, promiſi me id minutatim de ſingulis ſenſibus in Phyſicis expoſiturum, non quod velim ut mihi ulla in re credatur, ſed quia ex iis quæ jam de viſu in Dioptrica explicui, putavi recte judicantes facile facturos eſſe conjecturam de eo quod in cæteris præſtare poſſim.

8. Attendenti ad Dei immenſitatem, manifeſtum eſt nihil omnino eſſe poſſe quod ab ipſo non pendeat, non modo nihil ſubſiſtens, ſed etiam nullum ordinem, nullam legem, nullamve rationem veri, & boni: alioqui enim, ut paulo ante dicebatur, non fuiſſet plane indifferens ad ea creanda quæ creavit. Nam ſi quæ ratio boni ejus præordinationem anteceſſiſſet, illa ipſum determinaſſet ad id quod optimum eſt faciendum: ſed contra, quia ſe determinavit ad ea quæ jam ſunt facienda, idcirco, ut habetur in Geneſi, *ſunt valde bona*, hoc eſt, ratio eorum bonitatis ex eo pendet quod voluerit ipſa ſic facere. Nec opus eſt quærere in quonam genere cauſæ iſta bonitas, aliæve tam Mathematicæ, quam Methaphyſicæ veritates à Deo dependeant: cum enim cauſarum genera fuerint ab iis enumerata, qui forte ad hanc cauſandi rationem

non attendebant, minime mirum eſſet ſi nullum ei nomen impoſuiſſent, ſed tamen impoſuerunt, poteſt enim vocari efficiens: eadem ratione qua Rex eſt legis effector, etſi lex ipſa non ſit res Phyſice exiſtens, ſed tantum, ut vocant, ens morale. Nec opus etiam eſt quærere qua ratione Deus potuiſſet ab æterno facere, ut non fuiſſet verum bis 4. eſſe 8. &c. fateor enim id à nobis intelligi non poſſe; atqui, cum ex alia parte recte intelligam nihil in ullo genere entis eſſe poſſe quod à Deo non pendeat, & facile illi fuiſſe quædam ita inſtituere, ut à nobis hominibus non intelligatur ipſa poſſe aliter ſe habere quam ſe habent, eſſet à ratione alienum propter hoc quod nec intelligimus, nec advertimus à nobis debere intelligi, de eo quod recte intelligimus dubitare. Nec proinde putandum eſt *æternas veritates pendere ab humano intellectu, vel ab aliis rebus exiſtentibus*, ſed à ſolo Deo, qui ipſas ab æterno, ut ſummus legiſlator inſtituit.

9. Ut recte advertamus quænam ſit ſenſus certitudo, tres quaſi gradus in ipſo ſunt diſtinguendi. Ad primum pertinet tantum illud quo immediate afficitur organum corporeum ab objectis externis, quodque nihil aliud eſſe poteſt quam motus particularum iſtius organi, & figuræ, ac ſitus mutatio ex illo motu procedens. Secundus

dus continet id omne quod immediate reſultat in mente ex eo quod organo corporeo ſic affecto unita ſit, taleſque ſunt perceptiones doloris, titillationis, ſitis, famis, colorum, ſoni, ſaporis, odoris, caloris, frigoris, & ſimilium, quas oriri ex unione, ac quaſi permiſtione mentis cum corpore in ſexta Meditatione dictum eſt. Tertius denique comprehendit omnia illa judicia, quæ occaſione motuum organi corporei de rebus extra nos poſitis ab ineunte ætate facere conſuevimus. Ut exempli cauſa, cum baculum video, non putandum eſt aliquas ſpecies intentionales ab ipſo ad oculum advolare, ſed tantum radios luminis ex iſto baculo reflexos, quoſdam motus in nervo optico, & illo mediante, etiam in cerebro excitare, ut ſatis prolixe in Dioptrica explicui; atque in hoc cerebri motu, qui nobis cum brutis communis eſt, primus ſciendi gradus conſiſtit. Ex ipſo vero ſequitur ſecundus, qui ad ſolam coloris, luminiſve ex baculo reflexi perceptionem ſe extendit, oriturque ex eo quod mens cerebro tam intime conjuncta ſit, ut à motibus qui in ipſo fiunt afficiatur: atque nihil aliud ad ſenſum eſſet referendum, ſi accurate illum ab intellectu diſtinguere vellemus. Nam quod ex iſto coloris ſenſu quo afficior judicem baculum extra me poſitum eſſe coloratum; itemque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quod ex iſtius coloris extenſione, terminatione, ac ſitus relatione ad partes cerebri, de ejuſdem baculi magnitudine, figura, & diſtantia ratiociner, etſi vulgo ſenſui tribuatur, ideoque hîc ad tertium ſentiendi gradum retulerim, manifeſtum tamen eſt à ſolo intellectu pendere; Atque magnitudinem, diſtantiam, & figuram per ſolam ratiocinationem unas ex aliis percipi poſſe in Diop. demonſtravi. Sed in hoc tantum differentia eſt, quod ea quæ nunc primum ob novam aliquam animadverſionem judicamus, intellectui tribuamus; quæ vero à prima ætate eodem plane modo, atque nunc, de iis quæ ſenſus noſtros afficiebant judicavimus, aut etiam ratiocinando concluſimus, referamus ad ſenſum; quia nempe de iis tam celeriter propter conſuetudinem ratiocinamur, & judicamus, aut potius judiciorum, jam olim à nobis de rebus ſimilibus factorum recordamur, ut has operationes à ſimplici ſenſus perceptione non diſtinguamus. Ex quibus patet cum dicimus intellectus certitudinem ſenſuum certitudine longe eſſe majorem, ſignificari tantum ea judicia, quæ jam provecta ætate ob novas aliquas animadverſiones facimus, certiora eſſe iis, quæ à prima infantia, & abſque ulla conſideratione formavimus, quod abſque dubio eſt verum: Nam de primo, &

ſecundo

ſecundo ſentiendi gradu manifeſtum eſt hîc non agi, quia nulla in ipſis falſitas eſſe poteſt. Cum itaque dicitur *baculum apparere fractum in aquâ ob refractionem*, idem eſt ac ſi diceretur, eo illum modo nobis apparere, ex quo infans judicaret ipſum fractum eſſe, & ex quo etiam nos ſecundum præjudicia quibus ab ineunte ætate aſſuevimus idem judicamus. Quod autem hic additur, nempe *illum errorem non intellectu, ſed tactu corrigi*, non poteſt à me concedi: quia etſi ex tactu baculum rectum eſſe judicemus, idque eo judicandi modo, cui ab infantia ſumus aſſueti, quique idcirco *ſenſus* vocatur, non tamen hoc ſufficit ad errorem viſus emendandum, ſed inſuper operæ eſt, ut aliquam rationem habeamus, quæ nos doceat credendum eſſe hac de re judicio ex tactu, potius quam judicio ex viſu elicito: quæ ratio cum in nobis ab infantia non fuerit, non ſenſui, ſed tantum intellectui eſt tribuenda: Atque ideo in hoc ipſo exemplo ſolus eſt intellectus, qui ſenſus errorem emendat, nec ullum unquam afferri poteſt, in quo error ex eo contingat quod mentis operationi, magis quàm ſenſui fidamus.

10. Quandoquidem ea quæ ſuperſunt, tanquam dubia, potius quam tanquam objectiones, proponuntur, non mihi tantum aſſumo ut auſim ſpondere me illa, de quibus vi-

deo pleroſque doctiſſimos, & ingenioſiſſimos viros adhuc dubitare, ſufficienter eſſe expoſiturum: Sed tamen ut quicquid in me eſt præſtem, & cauſæ non deſim, dicam ingenue qua ratione contigerit, ut meipſum iiſdem dubiis plane liberarim, ſic enim ſi forte aliis eadem uſui ſint gaudebo: ſin minus, ſaltem nullius temeritatis conſcius mihi ero. Cum primum ex rationibus in his Meditationibus expoſitis mentem humanam realiter à corpore diſtingui, & notiorem eſſe quam corpus, & reliqua collegiſſem, cogebar quidem ad aſſenſionem, quia nihil in ipſis non cohærens, atque ex evidentibus principiis juxta Logicæ regulas concluſum advertebam: ſed fateor me non idcirco fuiſſe plane perſuaſum, idemque fere contigiſſe quod aſtronomis, qui poſtquam ſolem eſſe aliquoties terra majorem rationibus evicerunt, non poſſunt tamen à ſe impetrare dum in illum oculos convertunt, ut judicent non eſſe minorem. Poſtquam autem ulterius perrexi, & iiſdem innixus fundamentis ad rerum Phyſicarum conſiderationem tranſivi, primo attendendo ad ideas, ſive notiones, quas de unaquaque re apud me inveniebam, & unas ab aliis diligenter diſtinguendo, ut judicia omnia mea cum ipſis conſentirent, adverti nihil plane ad rationem corporis pertinere, niſi tantum

quod

uod ſit res longa , lata, & profunda, varia-
um figurarum , variorumque motuum ca-
ax ; ejuſque figuras , ac motus eſſe tantum
nodos , qui per nullam potentiam ſine ipſo
oſſunt exiſtere ; colores verò , odores , ſa-
ores, & talia , eſſe tantum ſenſus quoſdam
n cogitatione mea exiſtentes , nec minus
corporibus differentes , quàm dolor differt
figura , & motu teli dolorem incutientis ;
c denique gravitatem, duritiem, vires cale-
aciendi, attrahendi,purgandi, aliaſque om-
es qualitates , quas in corporibus experi-
nur, in ſolo motu, motuſve privatione, par-
umque configuratione, ac ſitu conſiſtere.
Quæ opiniones cum plurimum differrent
b iis , quas prius de iiſdem rebus habueram,
œpi deinde conſiderare quas ob cauſas
liter antea credidiſſem , præcipuamque
ſſe animadverti , quod primum ab infan-
a varia de rebus Phyſicis , utpote quæ ad
itæ , quam ingrediebar , conſervationem
onferebant , judicia tuliſſem , eaſdemque
oſtea opiniones, quas tunc de ipſis præcon-
eperam , retinuiſſem: cumque mens , illa
tate , minus recte organis corporeis utere-
ur , iiſque firmius affixa nihil abſque ipſis
ogitaret , res tantum confuſas advertebat,
 quamvis propriæ ſuæ naturæ ſibi conſcia
ſſet , nec minus apud ſe ideam cogitatio-
is , quam extenſionis haberet , quia tamen

nihil intelligebat quin ſimul etiam aliquid imaginaretur, utrumque pro uno & eodem ſumebat, notioneſque omnes, quas de rebus intellectualibus habebat, ad corpus referebat; & cum deinde in reliqua vita nunquam me illis præjudiciis liberaſſem, nihil omnino ſatis diſtincte cognoſcebam, nihilque quod non ſupponerem eſſe corporeum. Etiamſi earum rerum, quas corporeas eſſe ſupponebam, tales ſæpe ideas, ſive conceptus effingerem, ut mentes potius quam corpora, referrent: nam cum, exempli cauſa, concipiebam gravitatem inſtar qualitatis cujuſdam realis, quæ craſſis corporibus ineſſet, etſi vocarem illam qualitatem, quatenus ſcilicet ad corpora, quibus inerat, ipſam referebam, quia tamen addebam eſſe realem, revera putabam eſſe ſubſtantiam: eodem modo quo veſtis in ſe ſpectata ſubſtantia eſt, etſi, cum ad hominem veſtitum refertur, ſit qualitas: Atque etiam mens, etſi revera ſubſtantia ſit, nihilominus tamen corporis, cui adjuncta eſt, qualitas dici poteſt. Et quamvis gravitatem per totum corpus, quod grave eſt, ſparſam eſſe imaginaret, non tamen ipſi eandem illam extenſionem, quæ corporis naturam conſtituit, tribuebam, vera enim corporis extenſio talis eſt, ut omnem partium penetrabilitatem excludat; tantumdem autem gravitatis, quantum

eſt in ligno decem pedum, putabam eſſe in maſsâ auri, alteriuſve metalli, unius pedis, quin & illam eandem omnem in punctum Mathematicum contrahi poſſe judicabam; quin etiam, dum corpori gravi mânebat coëxtenſa, totam ſuam vim in qualibet ejus parte exercere poſſe videbam, quia ex quacunque parte corpus illud funi appenderetur, tota ſuà gravitate funem trahebat, eodem plane modo ac ſi gravitas iſta in ſola parte funem tangente, non etiam per reliquas ſparſa fuiſſet. Nec ſane jam mentem alia ratione corpori coëxtenſam, totamque in toto, & totam in qualibet ejus parte eſſe intelligo. Sed ex eo præcipue apparet illam gravitatis ideam fuiſſe ex parte ab illa, quam habebam mentis, deſumptam, quod putarem gravitatem deferre corpora verſus centrum terræ, tanquam ſi aliquam ejus cognitionem in ſe contineret: Neque enim hoc profecto ſine cognitione fieri, neque ulla cognitio niſi in mente eſſe poteſt. Attamen alia etiam nonnulla gravitati tribuebam, quæ non eodem modo de mente poſſunt intelligi, ut quod eſſet diviſibilis, menſurabilis, &c. Poſtquàm autem hæc ſatis animadverti, & mentis ideam à corporis, motuſque corporei ideis accurate diſtinxi, omneſque alias qualitatum realium, formarumve ſubſtantia-

lium

lium ideas, quas ante habueram, ex ipſis à me conflatas, effictaſve fuiſſe deprehendi, perfacile me omnibus dubiis, quæ hic propoſita ſunt, exolui: Nam primo non dubitavi quin claram haberem ideam meæ mentis, utpote cujus mihi intime conſcius eram: nec quin idea illa ab aliarum rerum ideis eſſet plane diverſa, nihilque corporeitatis habere, quia cum cæterarum etiam rerum veras ideas quæſiviſſem, ipſaſque omnes in genere cognoſcere mihi viderer, nihil plane in iis, quod ab idea mentis non omnino differret, inveniebam; & longe majorem diſtinctionem eſſe videbam inter ea, quæ, quamvis de utroque attente cogitarem, nihilominus diſtincta apparebant, qualia ſunt mens & corpus, quam inter ea, quorum quidem unum poſſumus intelligere non cogitantes de alio; ſed quorum tamen unum non videmus abſque alio eſſe poſſe, cum de utroque cogitamus. Ut ſane immenſitas Dei poteſt intelligi, quamvis ad ejus juſtitiam non attendatur: ſed plane repugnat ut ad utramque attendentes, ipſum immenſum, & tamen non juſtum eſſe putemus. Poteſtque etiam Dei exiſtentia recte cognoſci, quamvis perſonæ ſacroſanctæ Trinitatis ignorentur, utpote quæ non niſi à mente per fidem illuſtrata percipi poſſunt; atqui cum perceptæ ſunt, nego inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ter ipſas diſtinctionem realem ratione eſſentiæ divinæ poſſe intelligi, quamvis ratione relationum admittatur. Ac denique non timui ne me mea forſan Analyſi præoccupaſſem, ac decepiſſem cum ex eo quod viderem quædam eſſe corpora quæ non cogitant, vel potius clare intelligerem quædam corpora ſine cogitatione eſſe poſſe, malui arguere cogitationem ad naturam corporis non pertinere, quam ex eo quod viderem quædam alia corpora, utpote humana, quæ cogitant, concludere cogitationem eſſe corporis modum: Nam revera nunquam vidi, aut percepi humana corpora cogitare, ſed tantum eoſdem eſſe homines, qui habent & cogitationem, & corpus: Hocque fieri per compoſitionem rei cogitantis cum corporea ex eo perſpexi, quod rem cogitantem ſeparatim examinando, nihil in illa deprehenderim quod ad corpus pertineret, ut neque ullam cogitationem in natura corporea ſeorſim conſiderata: contra autem examinando modos omnes tam corporis, quam mentis, nullum plane animadverti, cujus conceptus à rei, cujus erat modus conceptu non penderet. Atque ex eo quod duo quædam ſimul juncta ſæpe videamus, non licet concludere ipſa eſſe unum & idem; ſed ex eo quod aliquando unum ex ipſis abſque alio advertamus, optime infertur eſſe diverſa. Neque

que

que ab hac illatione potentia Dei nos debet deterrere, quia non minus conceptui repugnat ut ea, quæ tanquam duo diverſa clare percipimus, fiant intrinſece, & abſque compoſitione unum, & idem, quam ut ea, quæ nullo modo diſtincta ſunt, ſeparentur: atque ideo ſi Deus quibuſdam corporibus vim cogitandi indiderit, (ut revera illam humanis indidit) hanc ipſam vim poteſt ab iis ſaparare, ſicque nihilominus eſt ab ipſis realiter diſtincta. Nec miror quod olim, antequam me ſenſuum præjudiciis liberaſſem, recte quidem perceperim 2. *&* 3. *facere* 5. *& cum ab æqualibus æqualia auferuntur, quæ remanent eſſe æqualia*, & multa ejuſmodi, cum tamen animam hominis ab ejus corpore diſtinctam eſſe non putarem, nam facile adverto non contigiſſe, dum adhuc plane infans eſſem, ut de propoſitionibus iſtis, quas omnes æque admittunt, quicquam falſi judicarem, quia tunc nondum mihi uſui erant, nec pueri diſcunt prius numerare 2. & 3. quam capaces ſint judicandi an ſint 5. &c. contrà autem à prima infantia mentem, & corpus (ex quibus ſcilicet me compoſitum eſſe confuſe advertebam) tanquam unum quid concepi: atque id in omni fere imperfecta cognitione contingit, ut multa ſimul inſtar unius apprehendantur, quæ poſtea per accuratius examen ſunt diſtinguenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

guenda. Sed valde miror doctos homines, & Metaphyſicis rebus à triginta annis aſſuetos, poſtquàm Meditationes meas ſeptíes legerunt, arbitrari, *me, ſi eaſdem eo relegerem animo, quo ipſas ad examen analyticum revocarem, ſi mihi ab inimico propoſitæ eſſent, rationes in iis contentas non crediturum tanti eſſe ponderis, tantarumve virium, ut iis debeant omnes aſſentiri*; cum interim ipſi nullum plane vitium in iſtis meis rationibus oſtendant. Ac profectò multo plus mihi tribuunt quam debent, vel etiam quam ulli homini ſit tribuendum, ſi putent me aliqua uti Analyſi, cujus ope vel veræ demonſtrationes evertantur, vel falſæ ita tegantur, & adornentur, ut à nemine alio everti poſſint: cum è contra eam tantum me quæſiviſſe profitear, qua verarum rationum certitudo, ac falſarum vitia cognoſcantur. Atque ideo non ita moveor, quod viri docti nondum meis concluſionibus aſſentiantur, quàm quod poſt attentam, & ſæpius repetitam mearum rationum lectionem nihil in ipſis vel male aſſumptum, vel non rectè illatum eſſe oſtendant. Nam quod concluſiones ægre admittant, id facile tribui poteſt inveteratæ conſuetudini aliter de ipſis judicandi; ut jam ante notatum eſt Aſtronomos non facile imaginari ſolem eſſe majorem terra, quamvis certiſſimis rationibus

tionibus id demonſtrent; Non autem video cauſam ullam eſſe poſſe cur nec ipſi, nec ulli alii, quod ſciam, quicquam hactenus in rationibus meis reprehenderint, niſi quia ſunt omnino veræ, ac certæ, cum præſertim ipſæ ex nullis obſcuris, ignotiſve principiis, ſed primum à ſumma rerum omnium dubitatione, ac deinde ex iis, quæ menti præjudiciis liberæ omnium evidentiſſima, & certiſſima eſſe apparent, gradatim deductæ ſint, hinc enim ſequitur plane nullos in iis errores eſſe poſſe, quin facile à quovis mediocri ingenio prædito advertantur. Atque hic idcirco mihi videor merito poſſe concludere, non tam ea quæ ſcripſi infirmari authoritate doctiſſimorum virorum, qui ipſis ſæpe perlectis nondum poſſunt aſſentiri, quam è contra eorundem authoritate confirmantur, ex eo quod nullos errores, ſive paralogiſmos, poſt tot accurata examina, in demonſtrationibus meis annotarint.

FINIS.

Objectiones ſeptimæ
IN
MEDITATIONES
De prima Philoſophia cum notis Authoris.

Amſtelodami,

Apud Ludovicum Elzevirium, 1642.

Cum Authoris conſenſu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

OBJECTIONES SEPTIMÆ.

Cum notis Authoris

Sive

DISSERTATIO

De

Prima Philoſophia.

MUlta ex me quæris, V C. circa A
novam veſtigandi veri methodum, iiſque ut reſpondeam, non modo poſtulas, ſed inſtanter urges. Silebo tamen, nec morem geram, mihi B
iſi illud ante conceſſeris, abducamus animum penitus tota in diſſertatione ab iis, qui a de re aut ſcripſere, aut dixere aliquid, ddoque quæſita tua ſic componas, ut ne videaris poſtulare quid ſenſerint, & quo anio, quo exitu rectene an ſecus; ſed perinde uaſi nemo ſenſerit, ſcripſerit, dixerit iis de e rebus quicquam, quæras dumtaxat ea, uæ meditanti tibi, & novam aliquam Phioſophandi methodum veſtiganti, aliquid ifficultatis habere videbuntur, ut hoc pato, & verum quæramus, & ita quæramus, t amicitiæ, obſervantiæque leges erga vi-

 ros

ros doctos, ſalvæ, & incolumes retineantur, Quia annuis, & ſpondes, ego quoque tuos ad nutus reſpondeo. Itaque

NOTÆ.

A MUlta ex me quæris. *Cum hanc diſſertationem ab ejus authore acceperim, poſtquam enixe rogaſſem, ut ea quæ ab ipſo, in meas Meditationes de prima Philoſophia, conſcripta fuiſſe audiebam,* vel in lucem ederet, vel ſaltem ad me mitteret, ut reliquis objectionibus in eaſdem Meditationes ab aliis factis adjungerentur: *Non potui recuſare quin illam hic adjungerem; Nec etiam dubitare, quin ego is ſim quem ille hoc in loco alloquitur. Etſi profecto non meminerim me unquam ab eo quæſiviſſe quid de meâ veſtigandi veri methodo ſentiret: Quin è contra, cum ante ſeſquiannum velitationem quamdam ab ipſo in me conſcriptam vidiſſem, in qua veritatem non quæri, ſed ea quæ nunquam ſcripſi, nec cogitavi, mihi affingi judicabam, non diſſimulavi me in poſterum quicquid ab illo ſolo veniret reſponſione indignum crediturum. Sed quoniam addictus eſt Societati, ob doctrinam ac pietatem celeberrimæ, cujuſque omnia membra ita inter ſe conjuncta ſunt, ut raro quicquam ab uno ex ipſis fiat, quod non ab omnibus approbetur: fateor me non modo poſtulaſſe, ſed & inſtanter urſiſſe, ut aliqui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

liqui ex ea Societate mea ſcripta examinare, ac uicquid in iis à veritate alienum eſſet, mihi ıdicare dignarentur. Rationes etiam multas ddidi, ob quas id mihi non recuſatum iri ſperaam: Ac monui, me ob hanc ſpem quicquid ı poſterum, vel ab hoc authore, vel à quois alio ejuſdem Societatis, de meis opinionius ſcriberetur, maximi eſſe facturum; atque on dubitaturum quin illud, cujuſcunque tanem nomen ferret, non ab illo uno, ſed à luribus ex doctiſſimis & prudentiſſimis juſdem Societatis eſſet compoſitum, examinıtum, & correctum; atque ideo nullas ontineret cavillationes, nulla ſophiſmata, ulla convitia, nullamque inanem loquacitaem, ſed tantum firmiſſimas & ſolidiſſimas ıtiones; atque ex iis argumentis, quæ jure ı me afferri poſſunt, nullum in eo eſſet miſſum: adeo ut per illud unum ſcriptum rroribus me omnibus meis liberatum iri onfiderem; Et ſi quid ex iis quæ vulgavi on foret in eo refutatum à nemine poſſe reıtari ſed omnino verum & certum eſſe arbiarer. *Quamobrem nunc hæc omnia de hac Diſrtatione judicarem, crederemque ipſam totius ocietatis juſſu ſcriptam eſſe, ſi nullas in ea caillationes nulla ſophiſmata, nulla convitia, nulımque inanem loquacitatem contineri certus eſem. Sed ſane ſi quæ ſint, nefas puto illam, à ım ſanctis viris profectam eſſe, ſuſpicari: Et*

 quoniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quoniam hac in re judicio meo non fido, dicam hic ingenue ac candide quid mihi videatur, non ut ullo modo meis verbis lector credat, ſed tantum ut ipſi præbeam occaſionem ad examinandam veritatem.

B Silebo tamen &c. *Hic promittit author noſter ſe nullius ſcriptum impugnaturum, ſed tantum ad ea quæ ab ipſo quæſivi reſponſurum: Et tamen nihil unquam ab ipſo quæſivi; Nec quidem unquam hominem ſum alloquutus, aut vidi; Atque ea quæ me ſimulat à ſe quærere, componit ut plurimum ex verbis, quæ in Meditationibus meis habentur: adeo ut ſit plane manifeſtum nihil præter illas ab ipſo impugnari. Cauſæ autem cur contrarium fingat fortaſſe ſunt honeſtæ ac piæ: Sed ego non alias poſſum ſuſpicari, quam quod credat ſibi hoc pacto magis liberum eſſe quidlibet mihi affingere, quia nempe ex meis ſcriptis mendacii argui non poterit, cum ſe illa non impugnare profiteatur; Ac præterea quod cavere velit ne lectoribus ſuis occaſionem det ea examinandi, daret enim fortaſſe, ſi de iis loqueretur; Quodque malit me tam ineptum, atque imperitum deſcribere, ut ipſos ab omnibus iis, quæ unquam à me proficiſcentur, legendis abſterreat. Ita larvâ quadam, ex fragmentis mearum Meditationum male compactâ, vultum meum non tegere, ſed deformare conatur: Ego vero illam detraho, & rejicio; tum quia Hiſtrioniæ faciendæ non ſum aſſuetus; tum etiam quia hic, ubi mihi*

um viro religioſo, de re admodum ſeria quæſtio ſt, parum deceret.

QUÆSTIO PRIMA.

An, &

Quo pacto dubia pro falſis habenda.

QUæris primo ſitne legitima lex illa veſtigandi veri, Quidquid habet vel minimum dubitationis, illud pro falſo habendum eſt. Ut reſpondeam quærenda mihi ſunt à te nonnulla. 1. Quid ſit iſtud Minimum dubitationis. 2. Quid illud, Habendum pro falſo. 3. Quatenus habendum pro falſo. Ac dubitationem quod attinet.

§ 1. *Quid minimum Dubitationis.*

Quid eſt iſtud Minimum? Pluribus, ais, te non morabor. Illud habet dubitationis aliquid, de quo poſſum dubitare an ſit, vel an ita ſe habeat, non temere quidem, ſed validas ob rationes. Præterea illud habet dubitationis aliquid, circa quod, etſi mihi clarum videatur, poſſum decipi à malo aliquo Genio, qui mihi velit illudere, & artibus ſuis, ac præſtigiis efficere, ut id clarum, & certum appareat, quod revera ſit falſum. Primum C

 dubita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

dubitationis habet non parum ; ſecundum nonnihil quidem , ſed illud minimum , ſatis tamen, ut illud dubium vocetur , & ſit. Vis exemplum ? eſſe terram cœlum , colores; te habere caput, te oculos, te corpus , & mentem dubia ſunt primi generis : ſecundi vero hæc , 2, & 3, faciunt 5. Totum eſt ſua parte majus, & ſimilia.

Præclare ſane. At, ita ſi ſe res habet,quid quæſo erit , quod dubitationis habeat nonnihil ? quid immune ab eo metu , quem vafer
D intentat Genius ? nihil , ais , omnino nihil, quoad Deum eſſe,nec poſſe decipere,certo, & firmiſſimis ex Metaphyſicæ principiis exploratum habeamus,ut ea ſit lex unica. Ignorata illa re,*an ſit Deus, &, ſi ſit, an poſſit eſſe deceptor , non videor de ulla alia re plane certus eſſe unquam poſſe.* Et vero , ut hic mentem meam penitus agnoſcas , niſi ſcivero Deum eſſe , & Veracem Deum , qui genium illum malum coerceat , vereri ſemper potero , ac debebo ut ne mihi illudatur , & falſum veri ſpecie veluti clarum & certum obtrudatur. Ubi vero penitus intellexero Deum eſſe, nec eum poſſe & decipi , & decipere , adeoque neceſſario impedire , mihi ne Genius imponat in iis, quæ clare , & diſtincte intellexero, tum enimvero, ſi quæ erunt talia , ſi quid clare, & diſtincte percepero, hæc vera , hæc certa eſſe dicam , ut tunc temporis ea ſit regula

gula veri, certique, *Illud omne eſt verum, quod valde clare, & diſtincte percipio.* Nihil eſt, quod ultra quæram: venio ad ſecundum, ac

§ 2. *Quid, pro falſo habendum.*

Dicis gratia, Cum dubium ſit habere te oculos, te caput, te corpus, adeoque illud habere debeas pro falſo, ex te ſcire velim quid ſit illud, habere pro falſo, an credere, & dicere falſũ eſt me habere oculos, caput, corpus? an credere, & *voluntate plane in contrariũ verſa* dicere, Non habeo oculos, caput, corpus, ſive, ut verbo dicam, Credere, dicere, ponere oppoſitum ejus, quod dubium eſt? Hoc ipſum, ais. Belle. At reſpondeas adhuc velim. Non eſt certum 2 & 3 facere 5. an ergo credã, & ponam, 2, & 3, non faciunt 5. Crede, ais, & pone. Pergo. Non eſt certum me, iſta dum loquor, vigilare, & non ſomniare. An ergo credam, & dicam. Ita dum loquor, non vigilo, ſed ſomnio. Crede, ais, & dic. Apponam & hoc ultimum, ut ne ſim moleſtus. Non eſt certum id quod dubitanti vigiletne an dormiat, apparet clarum, & certum, certum eſſe, & clarum. An ergo credã, & dicam. Quod dubitanti vigiletne, an dormiat, apparet clarum, & certum, id non eſt clarum & certum, ſed obſcurum, & falſum? Quid hæres? *Plus æquo indulgere non potes diffidentiæ.* E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

An tibi numquam contigit, quod bene multis, ut ſomnianti certa, & clara ea viderentur, quæ dubia poſtea, quæ falſa compereris? *ſane prudentiæ eſt numquam illis plane confidere,*
F *qui te vel ſemel decepere.* At, ais, alia ſumme certorum ratio eſt. Sunt ea iſtiuſmodi, ut vel ſomniantibus, aut deliris apparere non poſſint dubia. Serione loqueris, amabo te, qui illa ſumme certa ſic confingas, ut ne ſomniantibus quidem, aut deliris apparere poſſint dubia? Quæ ſunt illa porro? ac ſi dormientibus, ſi male ſanis, quæ ridicula ſunt, quæ abſurda, certa interdum videntur, & ſumme certa, quidni etiam certa, & ſumme certa, falſa videantur, & dubia? Novi ego, qui dormitabundus aliquando pulſari horam quartam audiverit, & ſic numeravit Una, Una, Una, Una: ac tum præ rei abſurditate, quam animo concipiebat, exclamavit. Næ delirat horologium! quater pulſavit horam primam. Et vero quid adeo eſt abſurdum, & à ratione alienum, quod dormienti, quod deliro venire non poſſit in mentem? quod non probet ſomnians, non credat, & de eo tanquam à ſe præclare invento, excogitatoque non gratuletur? Sane ut ne pluribus tecum contendam, nunquam effeceris, ut hoc effatum, Quod dubitanti ſomniet ne, an vigilet videtur certum, eſt certum, & ita certum, ut ſtatui poſſit velut fundamentum

ſcientiæ

ſcientiæ alicujus, & Metaphyſicę ſummè certæ, & accuratæ, hoc inquam habeam tam certum, atque illud, 2. & 3 faciunt 5: nedum tam certum, ut de eo nullo modo quiſquam dubitare poſſit, nec decipi circa illud à Genio aliquo malo: nec vereor tamen, ea ſi in mente perſtitero, ut me quiſquam putet pervicacem. Quare aut ex lege illa tua ſic dicam. Non eſt certum id eſſe certum, quod apparet certum ei, qui dubitat vigiletne an dormiat. Ergo quod dubitanti vigiletne an dormiat apparet certum, id reputari poteſt, ac debet tanquam falſum, & omnino pro falſo habendum eſt: aut ſane ſi quam habes aliam peculiarem tibi regulam, mecum communicabis. Venio ad tertium, &

§ 3. *Quatenus habendum pro falſo.*

Quæro, cum certum non videatur 2. & 3 facere 5. cumque ex præcedenti regula debeam credere, & dicere, 2. & 3 non faciunt 5. an continuo illud ita debeam credere, ut mihi perſuadeam aliter habere ſe non poſſe, atque illud certum eſſe. Miraris quæſitum illud meum. Nec mihi mirum, cum ipſe mirer. Reſpondeas tamen neceſſe eſt, à me ſi reſponſum expectas. Vis habeam illud certum, 2. & 3 non faciunt 5? Imo vis illud eſſe, & videri omnibus certum, &

ita certum, ut etiam ab artibus mali Genii tutum ſit?

Rides, ais, Id ſano homini quî veniat in mentem?

Quid igitur? dubium erit, & incertum, perinde atque illud 2. & 3. faciunt 5? Hoc ſi ita eſt, ſi dubium eſt illud, 2. & 3. non faciunt 5, credam, & tua ex lege dicam illud eſſe falſum, adeoque ponam contrarium, & ita ſtatuam, 2. & 3. faciunt 5. Atque eodem modo in cæteris me geram, &, quia certum non videtur eſſe corpus aliquod, dicam Nullum eſt corpus, & quia certum non eſt illud, Nullum eſt corpus, dicam voluntate penitus in contrarium verſa aliquod eſt corpus, ſimulque & corpus erit, & non erit.

G Ita eſt, ais, atque illud eſt dubitare, in orbem ferri, ire, redire, hoc & illud affirmare, & negare, clavum figere, & refigere.

Præclare omnino, at ut iis utar, quæ dubia erunt, quid faciam? Quid de illo 2. & 3. faciunt 5? & de iſto aliquod eſt corpus? ponamne? an negabo?

Nec pones, ais, nec negabis; neutro uteris; utrumque habebis velut falſum, nec ab iis quæ ſic nutant quidquam expectabis, niſi illud quoque nutans, dubium, & incertum.

Quia nihil ſupereſt quod rogem, reſpondeo viciſſim, ubi tamen doctrinæ tuæ brevem fecero

fecero ſyllabum 1. De rebus omnibus ac præſertim de materialibus poſſumus dubitare, quandiu ſcilicet non habemus alia ſcientiarum fundamenta, quam ea, quæ antehac habuimus. 2. Aliquid habere pro falſo eſt, aſſenſionem ſuam ab eo, tanquam ab aperte falſo, cohibere, & voluntate plane in contrarium verſa opinionem ſuam de eo tanquam falſam, & imaginariam fingere. 3. Eatenus, id quod dubium haberi debet pro falſo, ut oppoſitum illius ſit quoque dubium, & pro falſo habeatur.

NOTÆ.

PUderet me eſſe nimis diligentem, & multa verba impendere, in omnibus annotandis, quæ meis fere verbis hic expreſſa, pro meis tamen non agnoſco. Sed rogo tantum lectores ut memoriâ repetant ea, quæ in 1. *Meditatione, atque initio* 2, *ac* 3, *ipſarumque ſynopſi à me ſcripta ſunt: agnoſcent enim fere omnia quæ hic habentur inde quidem eſſe deſumpta; ſed ita turbata, diſtorta, & perperam interpretata proponi, ut quamvis ibi nihil non valde conſentaneum rationi contineant, hic tamen magna ex parte abſurdiſſima videantur.*

Validas ob rationes. *Dixi ſub finem* 1. *Meditationis, nos poſſe de iis omnibus, quæ nunquam adhuc ſatis clare perſpeximus, dubitare* ob

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

validas & meditatas rationes : *quia nempe ibi tantum agebatur de ſumma illa dubitatione, quam ſæpe metaphyſicam, hyperbolicam, atque ad uſum vitæ nullo modo transferendam eſſe inculcavi; & ad quam id omne, quod vel minimum ſuſpicionis afferre poteſt, pro ſatis valida ratione ſumi debet. Hic vero vir amicus & candidus proponit in exemplum eorum, de quibus dixi dubitari ob validas rationes, an ſit terra, an habeam corpus, & ſimilia, ut nempe ſui lectores, qui de hac Metaphyſica dubitatione nihil ſcient, ipſam ad uſum vitæ referentes, me non ſanæ mentis eße arbitrentur.*

D Nihil, ais, omnino nihil. *Quo ſenſu iſtud* Nihil *debeat intelligi ſatis explicui variis in locis : Ita nempe, ut quandiu attendimus ad aliquam veritatem, quam valde clare percipimus, non poßimus quidem de ipſa dubitare; Sed quando, ut ſæpe accidit, ad nullam ſic attendimus, etſi recordemur nos antea multas ita perſpexiſſe, nulla tamen ſit de qua non merito dubitemus, ſi neſciamus id omne quod clare percipimus verum eſſe. Hic vero, vir accuratus, hoc Nihil ita intelligit, ut ex eo quod ſemel dixerim nihil eſſe de quo non liceat dubitare, nempe in prima Meditatione, in qua ſupponebam me non attendere ad quicquam quod clare perciperem, concludat me etiam in ſequentibus nihil certi poſſe cognoſcere : Tanquam ſi rationes, quas interdum habemus ad dubitandum de re aliqua, non ſint legitimæ*

ac

ac validæ, niſi probent de eadem re ſemper eſſe dubitandum.

Credere, dicere, ponere oppoſitum ejus quod dubium eſt. *Vbi dixi dubia eſſe aliquandiu pro falſis habenda, ſive tanquam falſa rejicienda, tam manifeſte explicui me tantum intelligere, ad veritates metaphyſice certas inveſtigandas, non majorem habendam eſſe rationem dubiorum, quam plane falſorum, ut nemo ſanæ mentis videatur poſſe aliter mea verba interpretari; & nemo mihi affingere, me voluiſſe credere oppoſitum ejus quod dubium eſt, præſertim, ut paulo poſt habetur,* ita credere ut mihi perſuadeam aliter habere ſe non poſſe, atque illud certum eſſe, *niſi qui pro cavillatore haberi non erubeſcat: Et quamvis hoc ultimum ab Authore noſtro non affirmetur; ſed ut dubium tantum proponatur, miror tamen virum tam ſanctum voluiſſe hac in parte imitari peßimos illos detractores, qui ſæpe ſic tantum narrant ea quæ de aliis credi volunt, addentes ſe ipſos non credere, ut impunius maledicant.* E

Alia ſumme certorum ratio eſt. Sunt ea iſtiuſmodi ut vel ſomniantibus aut deliris apparere non poſſint dubia. *Neſcio per quam Analyſin vir ſubtilißimus hoc ex meis ſcriptis deducere potuerit, non enim memini me quicquam tale unquam, vel per ſomnium cogitaſſe Concludere quidem potuiſſet ex meis, Id omne quod ab aliquo clare ac diſtincte percipitur eſſe verum,* F

verum, quamvis ille aliquis poßit interim dubitare ſomnietne an vigilet, imo etiam, ſi lubet, quamvis ſomniet, quamvis ſit delirus: Quia nihil poteſt clare ac diſtincte percipi, à quocunque demum percipiatur, quod non ſit tale quale percipitur, hoc eſt, quod non ſit verum. Sed quia ſoli prudentes recte diſtinguunt, inter id quod ita percipitur, & id quod tantum videtur, vel apparet, nolo mirari quod vir bonus unum pro altero hic ſumat.

G Atque illud eſt dubitare, in orbem ferri &c. *Dixi dubiorum non majorem habendam eſſe rationem quam ſi omnino falſa eſſent, ut ab illis cogitatio plane avocetur; non autem ut modo unum, modo ejus contrarium affirmetur. Sed nullam author noſter occaſionem cavillandi non quæſivit. Interim vero notatu dignum eſt, ipſum hic in fine, ubi ait ſe brevem facere doctrinæ meæ ſyllabum, nihil eorum mihi tribuere, quæ in præcedentibus, aut ſequentibus reprehendit, vel irridet: ut nempe ſciamus illum iſta tantum mihi per jocum affinxiſſe, non ſerio credidiße.*

RESPONSIO.

RESp.1. Si lex illa, In veſtigando vero, id quod vel minimum dubitationis habet pro falſo habendum eſt, ſic intelligatur: Cum veſtigamus quid ſit certum non debemus ullo modo niti iis, quæ non ſunt certa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

[ince]rta, aut quæ habent dubitationis aliquid, [le]gitima eſt, uſu recepta, & communiſſima [a]pud omnes Philoſophos.

Reſp. 2. Si dicta lex ita intelligatur. Cum [inv]eſtigamus quid ſit certum, ita debemus re[ji]cere omnia, quæ certa non ſunt, aut aliquo [m]odo dubia, ut illis nullo pacto utamur, [i]deoque ea ſpectemus perinde quaſi non eſ[s]ent, aut potius ea non ſpectemus omnino, [s]ed ab iis penitus abducamus animum: legi[t]ima quoque eſt, tuta, tritaque etiam à Ty[r]onibus, atque affinitatem habet, tantam cum [p]ræcedenti, ut ab ea vix differat.

Reſp. 3. Si dicta lex ita ſumatur, Cum ve[s]tigamus quid certum ſit, ita debemus reji[c]ere dubia omnia, ut ponamus ea de facto [n]on eſſe, aut eſſe illorum oppoſitum revera, [&] utamur ea ſuppoſitione tanquam certo [a]liquo fundamento, ſive utamur iis non exi[ſ]tentibus, aut nitamur eorum non exiſtentia; [I]llegitima eſt, fallax, & cum bona pugnans [P]hiloſophia, ut quæ ſupponat dubii aliquid, & incerti ad veſtigandum verum, & certum, [a]ut quæ ſupponat tanquam certum, id quod [a]lio, atque alio modo ſe poteſt habere, puta ea quæ dubia ſunt de facto non exiſtere, cum fieri poſſit ut exiſtant.

Reſp. 4. Si quis ea lege intellecta, ut paulo ante, vellet uti ad veſtigandum verum, certumque, is oleum, & operam perderet,

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ac verſaret molam citra mercedem, ut qui non magis conficeret, id quod quærit, quam illius oppoſitum. Vis exemplum? Veſtigat aliquis an poſſit eſſe corpus, aut corporeus, eoque inter cætera utitur, Non eſt certum H corpus aliquod exiſtere. Ergo ex lege lata ponam, & dicam oppoſitum, Nullum corpus exiſtit. Tum reſumet, Nullum corpus exiſtit. Sum vero ego & exiſto, ut mihi aliunde probe compertum eſt. Ergo non poſſum eſſe corpus. Præclare quidem, at ecce ut eodem ex capite ducat oppoſitum. Non eſt certum, ait, aliquod corpus exiſtere. Ergo ex lege ponam, dicamque Nullum corpus exiſtit. At quale illud Nullum corpus exiſtit? Dubium ſane, & incertum quis illud præſtet? unde? Confecta res eſt. Dubium illud eſt, Nullum corpus exiſtit. Ergo ex lege dicam, aliquod corpus exiſtit. Sum vero, & exiſto. Ergo poſſum corpus eſſe, ſi aliud vetat nihil. En poſſum eſſe corpus, & Non poſſum eſſe corpus. An feci ſatis? Vereor ut ne plane fecerim, quantum ex quæſitis ſequentibus colligo. Itaque,

NOTÆ.

HIc in duabus primis reſponſionibus omne id approbat, quod de re propoſita cenſui quodue ex meis ſcriptis elici poteſt: Sed addit

addit eſſe communiſſimum, tritumque etiam à Tyronibus. *In duabus autem ultimis id reprehendit quod me cenſuiſſe vult credi, quamvis ſit tam abſurdum ut in mentem nullius hominis ſani venire poßit. Aſtute ſane ut quicunque Meditationes meas non legerunt, vel non tam attente legerunt, ut recte ſciant quid in iis contineatur, ipſius authoritate commoti, me ridiculas opiniones habere arbitrentur; Atque ut aliis, qui id non credent, ſaltem perſuadeat, nihil à me eſſe allatum, quod non ſit communißimum, tritumque etiam à Tyronibus. Ego vero de hoc ultimo non diſputo. Neque ullam unquam ex novitate mearum opinionum laudem quæſivi: Nam contra ipſas omnium antiquißimas puto, quia verißimas; Et nulli rei magis ſoleo ſtudere, quam ſimplicißimis quibuſdam veritatibus animadvertendis, quæ cum mentibus noſtris ſint innatæ, ſtatim atque alius admonetur, non putat ſe illas unquam ignoraſſe. At certe facile poteſt intelligi hunc authorem non aliam ob cauſam mea impugnare, quam quia & bona, & nova eſſe arbitratur: Nam ſane, ſi tam abſurda crederet ac fingit, contemptu & ſilentio potius, quam tam longa & affectata refutatione digna judicaſſet.*

Ergo ex lege lata ponam & dicam oppoſitum. *Vellem ſcire quibus in tabulis iſtam unquam legem ſcriptam invenerit: Iam quidem ſupra ſatis illam inculcavit; Sed ibi etiam ſatis* H

negavi

negavi meam eſſe , Nempe in notis ad verba Credere , dicere , ponere oppoſitum ejus quod dubium eſt ; *Nec ille opinor meam eſſe ſuſtinebit ſi ea de re interrogetur ; Induxit enim me , ſupra in 3. §, de iis quæ dubia ſunt ſic loquentem ,* Nec pones , nec negabis , neutro uteris, utrumque habebis velut falſum ; *Ac paulo poſt in ſuo doctrinæ meæ ſyllabo , oportere* aſſenſionem ſuam à dubio, tanquam ab aperte falſo, cohibere ; ac voluntate plane in contrarium verſa opinionem ſuam de eo tanquam falſam & imaginariam fingere , *quod plane aliud eſt, quam* ponere & dicere oppoſitum , *ita ſcilicet ut iſtud oppoſitum pro vero habeatur , quemadmodum hic ſupponit. Atque ubi ego in* 1. *Meditatione dixi me velle aliquandiu conari mihi perſuadere oppoſitum eorum quæ antea temere credideram, ſtatim addidi me id velle, ut velut æquatis utrimque præjudiciorum ponderibus non magis in unum quam in aliud propenderem , non autem ut alterutrum pro vero ſumerem, idue tanquam ſcientiæ ſumme certæ fundamentum ſtatuerem , ut alibi etiam cavillatur. Itaque vellem ſcire quo inſtituto legem illam ſuam attulerit ; Si ut ipſam mihi affingat ; deſidero ejus candorem , patet enim ex dictis ipſum recte ſcire meam non eſſe , quia fieri non poteſt ut quis putet utrumque habendum eſſe velut falſum, ſicut dixit me putare , ac ſimul unius oppoſitum ponat & dicat eſſe verum, ut in hac lege habetur;*

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

i vero tantum animi cauſa ipſam attulit, ut liquid haberet quod impugnaret, miror acumen jus ingenii, quod nihil magis veriſimile aut ſub- ile potuerit excogitare; Miror otium, quod tam nulta verba impenderit, in refutanda opinione am abſurda, ut nequidem ulli puero ſeptuenni robabilis videri poßit, Notandum enim eſt il- um huc uſque nihil prorſus præter ineptißimam ſtam legem impugnaſſe; Miror denique vim jus imaginationis, quod cum tantum in iſtam aniſsimam, & ex cerebro ſuo eductam chimæ- am præliaretur, eodem tamen plane modo com- oſuerit gradum, iiſdemque ſemper uſus ſit verbis, c ſi me adverſarium habuiſſet, ſibique repugnan- em coram vidiſſet.

QUAESTIO SECUNDA.

An ſit bona Methodus Philoſophandi, per abdicationem dubiorum omnium.

QUæris 2. An bona ſit methodus phi- loſophandi per abdicationem eorum omnium, quę quovis modo dubia ſunt. Hanc niſi methodum fuſius aperias, non eſt quod à me reſponſum expectes, ſiç vero facis.

Ut philoſopher, ais, ut veſtigem ſitne ali- quid certi, & ſumme certi, & quid illud ſit, ſic facio. Omnia quæ olim credidi, quæ an- I
tehac ſcivi, cum dubia ſint, & incerta, pro

falſis habeo, eaque penitus abdico, ac mihi perſuadeo nec eſſe terram, nec cœlum, nec quidquam eorum, quæ olim credidi in mundo eſſe, ſed nec mundum ipſum, nec corpus ullum, nec mentem, verbo dico, nihil. Tum facta illa generali abdicatione, atque obteſtatus nihil eſſe, penitus philoſophiam ingredior meam, eaque duce verum & certum veſtigo caute, prudenter, perinde tanquam eſſet Genius aliquis potentiſſimus, & callidiſſimus, qui me vellet in errorem inducere. Quare ut ne decipiar circumſpicio attente, atque illud habeo plane conſtitutum nihil admittere, quod non ſit iſtiuſmodi, ut in eo, quantumvis nitatur Genius ille vaferrimus, mihi nullo modo poſſit imponere, ſed ne ipſe quidem poſſim à me extorquere, id ut eſſe diſſimulem, nedum negem. Cogito igitur, volvo, & revolvo, quoad occurrat aliquid tale, atque illud ubi offendi, eo tanquam Archimedeo puncto utor ad eruenda cætera, eoque pacto alia ex aliis certa penitus & explorata indipiſcor.

Præclare omnino, ac, ſpeciem quod attinet, facile reſponderem Methodum illam videri mihi illuſtrem, & eminentem: verum, quia reſponſum expectas accuratum, nec illud à me reddi poteſt, niſi antea uſu, & exercitatione aliqua tentem illam tuam methodum, tritam, tutamque ineamus viam; ex-

ploremus

premus ipſi, quid in ea ſit tandem : & quia
tus illius noſti, calles, & diverticula, teque
ea diu exercuiſti, ducem mihi te præbe.
ge, ſare expeditum habes aut ſocium, aut
cipulum : quid jubes? Ad illud iter, etſi
vum, & mihi tenebris non aſſueto formi-
ndum accedo lubens, adeo me veri ſpecies
tenter allicit. Audio te, jubes id faciam,
od te facientem videro ; ibi pedem figam,
i fixeris. Præclara ſane imperandi, ducen-
que ratio. Ut mihi places. Audio.

1. *Aditus aperitur in Methodum.*

Principio, ais, ut vetera revolui animo,
gor tandem fateri nihil eſſe ex iis, quæ
im vera putabam, de quo non liceat dubi-
re, idque non per inconſiderantiam, vel
vitatem, ſed propter validas & meditatas
tiones, ideoque etiam ab iiſdem non mi-
is, quam ab aperte falſis aſſenſionem eſſe
hibendam, ſi quid certi velim invenire.
Quare non male agam; ſi voluntate plane in
ontrarium verſa, meipſum fallam, ac vete-
s illas opiniones aliquandiu omnino falſas,
naginariaſque eſſe fingam, donec tandem
elut æquatis præjudiciorum ponderibus nul-
amplius prava conſuetudo judicium meum
recta rerum perceptione detorqueat. Sup-
onam igitur Genium aliquem malignum,
eundem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eundemque ſumme potentem, & callidun
omnem ſuam induſtriam in eo poſuiſſe, u
me falleret. Putabo cœlum, aerem, terram
colores, figuras, ſonos, cunctaque extern
nihil aliud eſſe quam ludificationes ſomnio-
rum, quibus inſidias credulitati meæ tetendit
Perſuadebo mihi nihil plane eſſe in mundo
nullum cœlum, nullam terram, nullas men-
K tes, nulla corpora, aio nullas mentes, null
corpora, &c. hæc meta ſit, & princeps me
ta. Conſiderabo me ipſum tanquam manu
non habentem, non oculos, non carnem,
non ſanguinem, non aliquem ſenſum, ſed hæ
omnia me habere falſo opinantem. Manebo
obſtinate in hac meditatione defixus.

Hic ſi placet ſubſiſtamus aliquantulum,
ut novos reſumamus ſpiritus. Rei novita
me nonnihil commovit. Iubes abdicem vete-
ra omnia?

Iubeo, ais, omnia.

L Omniane? omnia qui dicit, nihil excipit.

Omnia, addis.

Ægre ſane, facio tamen. At oppido du-
rum eſt; atq; ut ingenue fatear, non ſine ſcru-
pulo id facio; ac niſi eum mihi eximis, ve-
reor ut ne pro voto aditus ille noſter ſucce-
dat. Fateris vetera omnia dubia eſſe, &, ut ais
M coactus fateris. Quidni eam mihi vim pate-
ris inferri, ut etiam ipſe coactus fatear? Quid
te, quæſo, coegit? Audivi quidem ex te mo-
do

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

do validas fuiſſe, & meditatas rationes; at quæ ſunt illæ tandem? ſi validæ: cur abdicas? quin retines? ſi dubiæ, & ſuſpicionum plenæ, qua te illæ vi coegere?

En, ais, ſunt in propatulo. Has uti fundibularios, ſoleo præmittere, ut pugnam inchoent. Nempe ſenſus nos aliquando decipiunt. Aliquando ſomniamus. Delirant interdum nonnulli, atque ea ſe videre credunt, quæ minime vident, quæ nuſquam ſunt.

Dixiſti? Validas cum promiſiſti, cum meditatas; expectavi certas, & omnis dubitationis expertes, quales nempe tua depoſcit libella, qua nunc utimur, uſque adeo accurata, ut vel umbram dubitationis recuſet. An vero ſunt tales illæ tuæ? non dubitationes meræ, & ſuſpiciones dumtaxat? Senſus nos aliquando decipiunt. Aliquando ſomniamus. Delirant nonnulli. Id vero unde habes certo, & citra dubitationem ullam, & ex regula illa tua, quam ſemper habes in manibus: *Summopere cavendum eſt nequid ut verum admittamus, quod non poßimus probare verum eſſe?* An fuit tempus aliquod, in quo diceres certo indubitanter nunc me ſenſus decipiunt, hoc probe ſcio. Nunc ſomnio; paulo ante ſomniabam: hic phræneſim patitur, & videre ſe putat quæ minime videt, nec mentitur? ſi fuiſſe dicis; vide ut probes: imo vide ne Genius ille malus, cujus tu meminiſti forſan

illuſerit tibi : atque omnino verendum eſt,
ne dum dicis modo tanquam validi aliquid,
& meditati , Senſus nos aliquando decipi-
unt , vafer ille digito te commonſtret , &
illudat illuſo. Si vero negas; cur tam fiden-
N ter aſſeris , ſomniamus interdum. Quin ex
lege tua prima ſic tecum ſtatuis ? Non eſt
omnino certum ſenſus nos aliquando dece-
piſſe ; ſomniaſſe nos aliquando , aliquando
deliraſſe homines. Ergo ſic dicam , & ſta-
tuam, Numquam nos ſenſus decipiunt , ſom-
niamus nunquam, delirat nemo.

At, ais, ſuſpicor.

Hic nempe ſcrupulus meus. Ubi pedem admovi , validas illas rationes ſenſi molles , & inſtar ſuſpicionum evanidas , adeoque premere formidavi. Suſpicor.

Ita, ais , ſuſpicor. Sat ſi ſuſpicere. Sat ſi dicas vigilemne, an dormiam neſcio. Neſcio an me ſenſus fallant, an non fallant.

Tua pace dixero , haud mihi eſt ſatis : nec plane video cur ita colligas. Vigilemne an ſomniem neſcio. Ergo aliquando ſomnio. Quid ſi nunquam ? quid ſi ſemper ? quid ſi ne ſomniare quidem poſſis ? te vero cachinnis excipiat Genius eo , quia tibi tandem ſuaſit ſomniare te aliquando, te decipi, cum id minime fiat ? Crede mihi ex quo Genium illum induxiſti, ex quo validas , & meditatas rationes ad illud forſan revocaſti , malum

induxiſti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

dúxiſti, à quo boni habeas nihil. Quid ſi O
tus ille omnia tibi, velut dubia, & nutan-
a proponat, cum firma ſint, cum certa,
que ea quidem mente, ut cum abdicaris
mnia, nudum te in foveam agat præcipi-
m? Num conſultius egeris, ſi priuſquam
abdices, certam tibi legem proponas, ex
a, quæ abdicabuntur, bene ſint abdicata?
lagna profectò res eſt, & momenti ſummi P
eneralis illa veterum omnium abdicatio;
ſi me audis, cogitationes tuas vocabis in
natum, ut ſerio deliberes.

Imo, ais, plus æquo diffidentiæ indulge-
non poſſum, ac ſcio nihil inde periculi,
el erroris ſequuturum.

Quid ais ſcio? an certo, & citra dubitatio- Q
em omnem, ut hæ ſaltem reliquię tanti nau-
agii Veritatis tholo appendantur; aut, quia
ovam Philoſophiam aperis, deque familia
gitas, hoc in propylæo literis aureis in-
ribatur, Plus æquo diffidentiæ indulgere
on poſſum; ut inquam adyta illa tua intra-
ri jubeantur vetus illud ponere, 2. & 3.
ciunt 5. hoc vero retinere, Plus æquo dif-
lentiæ indulgere non poſſum? At ſi Ty-
ni contingat ut obmurmuret, ut illud fran-
it dentibus, Ponere jubeor illud vetus à
mine unquam vocatum in dubitationem,
& 3. faciunt 5. quia fieri poteſt, ut mihi
enius illudat aliquis; jubeor vero retinere

R hoc anceps, hoc rimarum plenum, Plus æquo
diffidentiæ indulgere non poſſum , quaſi in
eo mihi Genius non poſſit imponere ? quid
dices ? Et vero an tu mihi illud præſtabis , ut
non verear modo , non formidem , metu
mihi non ſit à malo Genio ? ſane me lice
S confirmes manu , & verbo non ſine timore
ingenti nimiæ diffidentiæ hæc vetera, & mi
hi prope ingenita abdico , & ejuro velut fal
ſa. Argumentum in Barbara recte conclu
dit. Item ſum aliquid conſtans ex corpore
& anima : ac, ſi mihi licet ex vultu , & voce
conjicere , nequidem ipſe tu , qui ducem te
cæteris præbes , qui viam munis , immuni
es à formidine. Age ingenue , & candide
ut ſoles , an ſine ſcrupulo hoc vetus abdicas
T Habeo ideam claram & diſtinctam Dei
an illud Id omne verum eſt , quod vald
V clare , & diſtincte percipio ? An iſtud Co
gitare , nutriri , ſentire minime pertinent a
corpus , ſed ad mentem ? quid ſexcenta i
genus perſequar ? de iiſdem ſerio anquiro
reſponde , amabo te ; potes hoc in exitu ve
teris Philoſophiæ , & in aditu novæ hæc ex
cutere , exuere , ejurare velut falſa , aio e
animo ? An dices , & pones oppoſitum
nunc , modo Non habeo ideam claram
diſtinctam Dei. Male hactenus credid
nutriri , cogitare , ſentire ad corpus minim
pertinere , ſed ad mentem ? Sed ô me pr

poſſ

poſiti immemorem! quid feci? totum me tibi principio commiſeram, me ſocium, me diſcipulum, & ecce hæreo in aditu, & meticuloſus, & obſtinatus. Ignoſce; peccavi largiter, & tenuitatem ingenii mei probavi duntaxat. Debueram omni metu poſito in abdicationis caliginem intrepide me inferre, & hæſi, & reſtiti. Compenſabo, ſi parcis, & factum male ampla, ac liberali manumiſſione veterum omnium plane delebo. Abdico, abjuro vetera omnia. Nec ægre feres ſi cœlum, aut terram, quæ nulla eſſe vis, non obteſter. Nihil eſt omnino, nihil. Age, præi, ſequor. Te ſane facilem! ſic præire non renuis.

NOTAE.

QUæ antehac ſcivi, cum dubia ſint. *Hic poſuit* ſcivi *pro* ſcire putavi. *Eſt enim contrarietas inter verba* ſcivi *&* dubia ſunt: *Quam tamen haud dubie non animadvertit, nec illi eſt malitiæ tribuendum. Alioqui enim non tam leviter attigiſſet; ſed fingens à me eſſe profectam, multis ipſam verbis exagitaſſet.* I

Aio nullas mentes, nulla corpora. *Hoc ait, ut infra diu multumque cavilletur, quod initio, cum ſupponerem mentis naturam nondum mihi eſſe ſatis perſpectam, illam inter res dubias* K

enumerarim ; poſtea vero , advertens rem quæ cogitat non poſſe non exiſtere , illamque rem cogitantem nomine mentis appellans , dixerim mentem exiſtere : Tanquam ſi fuiſſem oblitus me prius idem negaſſe , cum mentem pro re mihi ignota ſumebam ; Et tanquam ſi ea , quæ tunc quia mihi dubia erant , negabam , in perpetuum neganda eſſe cenſuiſſem , nec fieri poſſet, ut evidentia , & certa mihi poſtea redderentur. Notandumque ipſum ubique conſiderare dubitationem, & certitudinem , non ut relationes cognitionis noſtræ ad objecta , ſed ut proprietates objectorum quæ perpetuo ipſis inhæreant , adeo ut ea quæ ſemel dubia eſſe cognovimus , non poſſint unquam reddi certa. Quod tantum ejus bonitati, non malitiæ eſt tribuendum.

L Omniane ? *Hic cavillatur in verbo* Omnia *ut ſupra in verbo* Nihil, *inaniter.*

M Coactus fateris. *Hic ludit in verbo* coactu*s æque inaniter. Eæ enim ſunt ſatis validæ rationes ad cogendum nos ut dubitemus , quæ ipſæ dubiæ ſunt, nec proinde retinendæ : ut jam ſupra notatum eſt. Atque validæ quidem ſunt quandiu nullas alias habemus , quæ dubitationem tollendo certitudinem inducant ; Et quia tales nullas inveniebam in* 1. *Meditatione quantumvis circumſpicerem , & meditarer , idcirco eas , quas habui ad dubitandum , dixi eſſe validas , & meditatas. Sed hoc non eſt ad captum noſtri authoris , addit enim* Validas cum

promiſiſt

promiſiſti expectavi certas, quales tua depoſcit libella, *tanquam ſi hæc quam fingit libella ad ea quæ in prima Meditatione dicta ſunt referri poßit. Et paulo poſt ait*, An fuit tempus aliquod in quo diceres certo, indubitanter nunc me ſenſus decipiunt, hoc probe ſcio &c. *Non videns hic rurſus ineſſe contrarietatem, quod aliquid indubitanter teneatur, & ſimul de illo ipſo dubitetur. Nempe eſt vir bonus.*

Cur tam fidenter aſſeris, ſomniamus interdum. *Hic rurſus ſine malitia errat: Nihil enim prorſus fidenter aſſerui, in prima Meditatione, quæ tota dubitationis plena eſt, & ex qua ſola hæc verba deſumpſit: Eademque ratione potuit in ea invenire ſomniamus nunquam, atque ſomniamus interdum. Et cum paulo poſt addit*, Nec plane video cur ita colligas. Vigilemne an ſomniem neſcio. Ergo aliquando ſomnio, *affingit mihi ratiocinationem ſe ſolo dignam, quia nempe eſt vir bonus.* N

Quid ſi catus ille (*Genius*) omnia tibi, velut dubia, & nutantia proponat, cum firma ſint, cum certa. *Hic clare patet, quod ſupra monui, dubitationem & certitudinem conſiderari ab illo tanquam in objectis, non tanquam in noſtra cogitatione. Alioqui enim quomodo poßet fingere aliquid mihi proponi tanquam dubium, quod non eſſet dubium, ſed certum? cum ex hoc ſolo, quod proponatur ut dubium, dubium reddatur. Sed forte Genius impedivit ne vide-* O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ret eſſe repugnantiam in ſuis verbis. Dolendum eſt quod ejus cogitationi Genius ille tam ſæpe obverſetur.

P Magna profecto res eſt, & momenti ſummi generalis illa veterum omnium abdicatio. *Hoc ego ſatis monui in fine reſponſionis ad 4. objectiones; atque in præfatione harum Meditationum, quas idcirco non niſi ſolidioribus ingeniis legendas obtuli; Præmonui etiam illud idem valde expreſſe in Diſſertatione de Methodo gallice edita anno 1637 pag. 16 & 17. Vbi quia duo genera ingeniorum deſcripſi, quibus abdicatio iſta ſummopere eſt vitanda, ſi forte horum alterutrum in Authore noſtro reperiatur, non mihi debet imputare ſuos errores.*

Q Quid ais ſcio &c. *Cum dixi me ſcire nihil mihi periculi eſſe ex illa abdicatione, addidi,* quia tunc non rebus agendis, ſed tantum cognoſcendis incumbebam: *Ex quo tam clare patet me ibi tantum loquutum eſſe de morali ſciendi modo, qui ſufficit ad vitam regendam, & quem à Metaphyſico illo, de quo hic quæſtio eſt, plurimum differre ſæpe inculcavi, ut ſolus Author noſter id videatur poſſe ignorare.*

R Hoc anceps, hoc rimarum plenum, Plus æquo diffidentiæ indulgere non poſſum. *Hic rurſus repugnantia eſt in ejus verbis. Nemo enim neſcit eum qui diffidit, quandiu diffidit, nec proinde quicquam affirmat, nec negat, nec ab ullo quidem Genio in errorem induci poſſe; à*

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quo tamen eum, qui 2. & 3. ſimul addit, poſſe decipi probat exemplum, quod ſupra ipſemet attulit, de eo qui quater numerabat horam primam.

Non ſine timore ingenti nimiæ diffidentiæ hæc vetera abdico, &c: *Etſi multis hic verbis conetur perſuadere non eſſe nimium diffidendum, notatu tamen dignum eſt illum ne minimam quidem ſpeciem rationis afferre ad id probandum; niſi tantum quod timeat, ſive diffidat ne non ſit diffidendum. In quo rurſus repugnantia eſt, nam ex eo quod timeat tantum, non autem certo ſciat ſibi non eſſe diffidendum, ſequitur ipſi eſſe diffidendum.* S

An ſine ſcrupulo vetus hoc abdicas, Habeo ideam claram, & diſtinctam Dei? an illud Id omne verum eſt, quod valde clare, & diſtincte percipio? *Vetera hæc vocat, quia timet ne pro novis & à me primum animadverſis habeantur. Sed per me licet. Scrupulum etiam vult injicere de Deo, ſed obiter tantum: forte ne qui norunt quam ſtudioſe omnia quæ ad pietatem, ac generaliter ad mores ſpectant, ab hac abdicatione exceperim, ipſum calumniari arbitrentur. Denique non videt abdicationem non pertinere niſi ad eum, qui nondum quicquam clare ac diſtincte percipit. Vt exempli cauſa Sceptici, quibus eſt familiaris, nihil unquam, quatenus Sceptici, clare perceperunt; Ex hoc enim ipſo quod aliquid clare percepiſſent, de eo dubitare, ac* T

Sceptici eſſe deſiiſſent. Et quia vix etiam alii ulli ante iſtam abdicationem quicquam clare unquam percipiunt, ea ſcilicet claritate quæ ad certitudinem metaphyſicam requiritur, Idcirco hæc abdicatio perutilis eſt iis qui tam claræ cognitionis ſunt capaces, illámque nondum habent; Non autem authori noſtro, ut res judicat, ſed exiſtimo ipſi ab illa ſtudioſe eſſe cavendum.

V An iſtud Cogitare, nutriri, ſentire minime pertinent ad corpus, ſed ad mentem? *Hæc verba refert tanquam mea, & ſimul tanquam tam certa ut à nemine in dubium poßint revocari: Sed tamen nihil magis notabile eſt in meis Meditationibus, quam quod nutritionem referam ad ſolum corpus, non autem ad mentem, ſive ad eam hominis partem quæ cogitat. Adeo ut ex hoc uno clare probetur, primo illum eas minime intelligere, quamvis refutandas ſuſceperit, falſumque eſſe ex eo quod in 2. ex vulgi opinione loquens nutritionem ad animam retulerim; Ac deinde ipſum multa pro indubitatis habere quæ non ſine examine ſunt admittenda. Sed tandem hic in fine verißime concluſit, ſe in his omnibus* tenuitatem ingenii ſui probaſſe duntaxat.

§ 2. *Paratur ingreſſus in Methodum.*

X VEtera, ais, ubi abdicavi omnia, philoſophari ſic incipio. Sum, cogito: Sum dum cogito. Hoc pronuntiatum, Ego

exiſto,

exiſto, quoties à me profertur, vel mente concipitur, neceſſario eſt verum.

Plæclare, vir eximie, Archimedeum punctum occupas: mundum haud dubie, ſi lubet, movebis. En jam nutant omnia. At te quæſo, vis enim opinor ad vivum reſecari omnia, ut nihil ſit tua in Methodo non aptum, non cohærens, non neceſſarium, cur mentis meminiſti, cum ais, mente concipitur? An non exulare juſſiſti corpus, & mentem? Sed forte excidit, adeo eſt arduum, etiam expertis, oblíviſci penitus eorum, quibus à pueris aſſuevimus, ut mihi rudi, ſi fors vacillem, haud male ſit ſperandum. Sed perge obſecro. Y

Denuo, ais, meditabor quidnam ſim, quidnam me olim crediderim, priuſquam in has cogitationes incidiſſem, ex quo deinde ſubducam, quidquid allatis rationibus, vel minimum potuit infirmari, ut ita præciſe remaneat illud tantum, quod certum eſt, & inconcuſſum.

Audebone, priuſquam intro pedem feras, ex te ſciſcitari quo conſilio, tu, qui vetera omnia tanquam dubia & falſa abdicaris ſolemni ritu, ea iterum velis inſpicere: perinde quaſi ex panniculis illis ſperes certi aliquid? Quid ſi male olim de te credidiſti? imo, quia omnia, quæ paulo ante ejuraſti, dubia erant, & incerta (ſecus cur abdicaſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſes?) quî fiet , ut eadem modo dubia non ſint & incerta ? niſi forte abdicatio illa ſit veluti quoddam Circæum medicamentum , ut ne dicam lixivium ? Quanquam malo ſuſpicere conſilium tuum , & venerari. Sæpe fit, ut, qui amicos inducunt in palatia & baſilicas videndi cauſa , poſticis familiaribus , non prætoria , aut decumana porta ingrediantur. Sequor etiam per ſpecus ſubterraneos , dum ad veritatem aſpirem aliquando.

Quidnam igitur, ais, antehac me eſſe putavi ? Hominem ſcilicet.

Hic etiam patiere artem tuam admirer, qui, ut certa veſtiges , utare dubiis ; ut nos educas in lucem , jubeas in tenebras mergi.
Z Vis conſulam quem me olim eſſe crediderim : vis reſumam Centonem illum veterem,& detritum,& jam diu abdicatum,Sum homo. Quid ſi Pythagoras,aut ex diſcipulis illius unus aliquis hic adſit ? Quid ſi dicat tibi fuiſſe ſe olim Gallum Gallinaceum ? ut ne ceritos , & phanaticos , & deliros , & phræneticos inducam. Sed peritus es, & ductor expertus : flexus noſti , & diverticula. ſperabo bene.

Quid eſt homo, ais.

Si vis ut reſpondeam, rogem ante permitte. Quem quæris hominem ? aut quid quæris , cum quæris Quid ſit homo ? An homo ille , quem mihi fingebam olim ; quem me

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eſſe credebam, & quem, ex quo abdicavi tua gratia, pono me non eſſe? Hunc ſi quæris, ſi quem mihi formabam male, eſt conflatum quoddam ex anima, & corpore: An feci ſatis. Opinor, quia ſic pergis.

NOTÆ.

PHiloſophari ſic incipio. Sum, cogito: Sum dum cogito. *Notandum eſt illum hic fateri, initium philoſophandi, ſive initiũ firmæ alicujus propoſitionis ſtatuendæ, à me factum eſſe à cognitione propriæ exiſtentiæ: ut ſciatur ipſum aliis in locis, ubi finxit me illud à poſitivâ ſive affirmativâ dubiorum omnium abdicatione feciſſe, contrarium ejus quod revera ſentiebat affirmaſſe. Non addo, quam ſubtiliter hic me Philoſophari incipientem inducat, Sum cogito &c. ſatis enim in omnibus, vel me tacente, candor ejus agnoſci poteſt.* X

Cur mentis meminiſti, cum ais, mente concipitur? An non exulare juſſiſti corpus & mentem? *Iam dudum præmonui illum parare has argutias ex verbo mentis. Sed mente concipitur nihil hic aliud ſignificat, quam cogitatur; & ideo male ſupponit fieri mentionem mentis quatenus eſt pars hominis. Præterea etſi corpus, & mentem, cum reliquis omnibus antea rejecerim, tanquam dubia, ſive nondum à me clare percepta, hoc non impedit quo minus eadem* Y

poſtea reſumam ſi contingat ut ipſa clare percipiam. Sed nempe Author noſter hoc non capit, quia putat dubitationem eſſe aliquid objectis inſeparabiliter inhærens: Quærit enim paulo poſt Qui fiet ut eadem modo (*quæ ſcilicet antea dubia erant*) non amplius dubia ſint, & incerta; *Vultque me ipſa ſolenni ritu ejuraſſe; Ac miratur artem meam, qui, ut certa veſtigem, utar dubiis, &c. tanquam ſi pro fundamento Philoſophiæ ſumpſiſſem, dubia omnia ſemper habenda eſſe pro falſis.*

Z Vis conſulam quem me olim eſſe crediderim: vis reſumam centonem illum &c. *Vtar hic exemplo valde familiari, ad facti mei rationem ipſi explicandam, ne deinceps illam non intelligat, aut ſe non intelligere auſit ſimulare. Si forte haberet corbem pomis plenam, & vereretur, ne aliqua ex pomis iſtis eſſent putrida, velletque ipſa auferre, ne reliqua corrumperent, quo pacto id faceret? An non in primis omnia omnino ex corbe rejiceret; ac deinde ſingula ordine perluſtrans, ea ſola, quæ agnoſceret non eſſe corrupta reſumeret, atque in corbem reponeret, aliis relictis? Eadem ergo ratione, ii qui nunquam recte philoſophati ſunt varias habent in mente ſua opiniones, quas cũ à pueritia coacervare cœperint, merito timent ne pleræque ex iis non ſint veræ, ipſaſque ab aliis ſeparare conantur, ne ob earum miſturam reddantur omnes incertæ: Hocque nulla meliore via facere poſſunt, quam ſi*

omnes

mnes ſimul & ſemel, tanquam incertas falſaſ-
ve rejiciant; ac deinde ſingulas ordine perluſtran-
es eas ſolas reſumant, quas veras & indubita-
as eſſe cognoſcent. Atque ita non male initio
mnia rejeci, deinde advertens nihil certius, evi-
lentiuſque à me cognoſci, quam quod ego cogitans
xiſterem, non male etiam hoc primum aſſerui;
c denique non male quæſivi poſtea, quem me
lim eſſe credidiſſem, non ut eadem omnia de me
dhuc crederem, ſed ut, ſi quæ perciperem vera
ſſe, reſumerem; ſi quæ falſa, rejicerem; & ſi
uæ incerta in aliud tempus examinanda reſer-
varem. Vnde patet Authorem noſtrum inepte
hoc vocare artem eliciendi certa ex incertis,
vel ut infra Methodum ſomniandi; *Et ea, quæ*
hic de Pythagoræ gallo gallinaceo, atque in duobus
ſequentibus paragraphis de aliorum opinionibus,
circa naturam corporis, & animæ, nugatur, ni-
hil plane ad rem pertinere: Cum ego nec debue-
rim, nec voluerim recenſere quicquid alii unquam
de iis crediderunt, ſed tantum quid ſponte, ac na-
tura duce, mihi olim viſum fuerit, aut vulgo
aliis videatur, ſive id verum ſit, ſive falſum
quia non recenſui ut ipſa crederem ſed tantum ut
examinarem.

§ 3. *Quid corpus.*

Quid, ais, Corpus? Quid per corpus in-
telligebam olim?

Non

Non ægre feres ſi omnia circumſpiciam, ſi ubique verear, ut ne in plagas incidam: quare quonam quæſo de corpore interrogas? An de eo, quod mihi olim in animo proponebam certis ex proprietatibus conſtans, & quidem, ut ſuppono ex legibus abdicationis, male? an de quovis alio, ſi forte eſſe poteſt? quid enim ſcio? dubito, poſſit, nec ne. Si primum quæris, facile reſpondebo, Per corpus intelligebam illud omne, quod aptum eſt figura aliqua terminari, loco circumſcribi, ſpatium ſic replere, ut ex eo aliud omne corpus excludat, ſenſu percipi, nec non moveri ab alio quopiam à quo tangatur. En primum quod ita intellexi, ut quidquid haberet, ea, quæ percenſui, illud à me vocaretur corpus, nec continuo tamen putarem præter illud, nihil aliud aut eſſe, aut vocari poſſe corpus, maxime cum aliud ſit, Intelligebam per corpus hoc, aut illud. Aliud, Intelligebam nihil præter hoc, aut illud eſſe corpus. Si ſecundum, reſpondebo ex Recentiorum Philoſophorum opinione; Neque enim tam ſenſum meum exigis, quam quid ſentire quis poſſit. Per corpus intelligo illud omne quod aptum eſt vel loco circumſcribi, ut lapis; vel definiri loco, adeo ut ſit in eo toto totum, & totum in quavis parte, ut indiviſibilia quantitatis, aut lapidis, & ſimilium, quæ nonnulli recentiores inducunt ad

ad inſtar Angelorum, aut animarum indiviſibilium, & docent non ſive plauſu, ſaltem ſuo, ut videre eſt apud Oviedonem: vel extendi actu, ut lapis; vel virtute, ut dicta indiviſibilia: vel eſſe partibilia in partes aliquot, ut lapis; vel impartibile, ut indiviſibilia præfata; vel moveri ab alio, ut lapis ſurſum: vel à ſe, ut lapis deorſum: vel ſentire, ut canis; vel cogitare, ut ſimia; vel imaginari, ut mulus: ac ſi quid olim offendi, quod aut moveretur ab alio, vel à ſe, quod ſentiret, quod imaginaretur, quod cogitaret, id, aliud niſi obſtitit, vocavi corpus, & etiam nunc voco. Aa

At male, ais, & perperam. Namque habere vim ſeipſum movendi, item ſentiendi, vel cogitandi nullo pacto ad naturam corporis pertinere judicabam.

Iudicabas? Quia dicis, credo, liberæ ſunt cogitationes. At dum ita cogitabas, ſuum cuique ſenſum ſinebas eſſe liberum: neque eum te credam, ut eſſe volueris arbiter cogitationum omnium, has ut rejiceres illas probares: niſi forte aliquis tibi fuit canon certus, & expeditus, de quo quia ſiluiſti, cum nos abdicare juſſiſti omnia, utar conceſſa nobis à natura libertate. Olim judicabas; judicabam olim: Ego quidem ſic, tu vero aliter, forte ambo male; certe non ſine dubitatione aliquâ, ſi

quidem

quidem & tibi, & mihi primo in aditu exuenda fuit ea vetus opinio, Quare ut ne diu lis iſta protrahatur, ſi tuo peculiari ex ſenſu corpus velis definire, uti primo loco factum eſt, nihil veto; ultro admitto; dum ſis memor tua illa definitione non omne univerſim corpus, ſed certum quoddam genus à te comprehenſum deſcribi, omitti vero cætera, quæ ex virorum doctorum mente, an ſint an eſſe poſſint, vocantur in diſceptationem, aut ſane de quibus nihil certo, ea ſaltem, quam requiris, certitudine, poſſumus definire, fierine poſſint, an non; adeo ut rectene an ſecus definitum ſit omne corpus hactenus, dubium ſit, & incertum. Quare perge, ſi placet, dum ſequor; & ſane tam lubens, quam ipſa eſt lubentia, adeo me trahit nova illa, & inaudita expectatio trahendi certi ex incerto.

NOTÆ.

A a VEl ſentire, ut canis; vel cogitare, ut ſimia; vel imaginari, ut mulus. *Hic logomachiam parat, atque ut poſſit efficere, me male poſuiſſe differentiam, inter mentem & corpus, in eo quod illa cogitet, hoc vero non, ſed ſit extenſum, ait id omne quod ſentit, quod imaginatur, quid cogitat à*

ſe

ſe corpus vocari. Sed ſane vocet etiam mulum, aut ſimiam ſi lubet, atque ſi unquam poßit efficere, ut nova iſta nomina ſint uſu recepta, ipſis uti non recuſabo. Interim vero nullum habet jus reprehendendi, quod utar receptis.

§ 4. *Quid anima.*

Quid, ais, anima? Quid per animam intelligebam? Nempe quid hæc eſſet, vel non advertebam, vel exigui neſcio quid imaginabar inſtar venti, ignis, vel ætheris, quod craſſioribus mei partibus eſſet infuſum: ad illam vero referebam nutriri, incedere, ſentire, cogitare.

Abunde ſane. At patieris opinor hic à te rogitem nonnihil. De animo cum quæris, ſenſa noſtra vetera, & quæ olim de eo credidimus, expoſcis?

Ita eſt, ais.

An vero putas nos ſenſiſſe bene, ut hac tua methodo nihil ſit opus? an deeraſſe neminem tantis in tenebris? ſane tam variæ ſunt, & tam diſcrepantes Philoſophorum ſententiæ circa animam, ut mirari ſatis non poſſim artem illam tuam, quæ tam vili ex fæce medicamentum certum, & ſalubre confecturam confidat. Quamquam viperino ex veneno fit theriaca. Vis igitur addam ad illam tuam de anima opinionem

quid ſentiant, aut ſentire poſſint nonnulli? Bene, an male, ex me non quæris; ſat ſi ita opinentur, ut à ſua mente abduci ſe poſſe nullis rationum momentis exiſtiment. Animam dicent nonnulli eſſe certum quoddam genus corporis ita vocitatum. Quid ſtupes? Is eorum ſenſus; nec ſine aliqua, ut putant, veri ſpecie. Nempe cum corpus appelletur, & vero ſit illud omne, quod eſt extenſum, quod trinam habet dimenſionem, quod eſt diviſibile certas in partes, cumque in equo, dieis gratia, aliquid animadvertant extenſum, ac partibile, puta carnem, oſſa, ac compagem illam externam, quæ incurrit in ſenſus, concludant vero vi, & momento rationum, præter illam compagem eſſe adhuc internum aliquid, & illud quidem tenue, fuſum, & extenſum per compagem, & dimenſum trine, & partibile, adeo ut abſciſſo pede, abſcindatur quoque illius interni pars quædam; intelligunt conflatum equum ex duobus extenſis, & trine dimenſis, & partibilibus, adeoque ex corporibus duobus, quæ, ut differunt inter ſe, ita & nominibus diſtinguuntur, atque alterum, puta externum Corporis appellationem retinet, alterum, quod interius eſt, vocatur Anima. Porro ſenſum quod attinet, quod imaginationem, quod cogitationem, putant illi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

illi tum ſentiendi, tum cogitandi, & imaginandi vim ineſſe animæ, ſive interno corpori, cum habitudine tamen aliqua ad externum, ſine quo nullus ſit ſenſus. Alii aliud dicent, & comminiſcentur, ut quid enim ſingula perſequar? Nec deerunt qui putent omnes omnino animas eſſe tales, quales paulo ante ſunt deſcriptæ.

Apage, ais, hoc impium.

Ita ſane impium. At cur quæris? Quid Atheis facias? quid carneis hominibus, quorum cogitationes omnes in fæcibus ita ſunt defixæ, ut præter corpus, & carnem ſentiant nihil? Imo vero quia tua illa methodo ſtabilire vis, & demonſtrare hominis animum eſſe incorporeum, & ſpiritualem, id minime debes ſupponere, ſed potius ſuadere tibi adfuturos ex adverſo, qui hoc negent, qui ſaltem diſputandi gratia dicant id, quod ex me audiſti. Quare finge hic illorum eſſe unum aliquem, qui roganti tibi quid ſit animus, reſpondeat ut tute ipſe antea, Animus eſt aliquid corporeum, tenue, & ſubtile, & fuſum per corpus externum, & ſenſus omnis, & imaginationis, & cogitationis principium, adeo ut 3. ſint gradus, Corpus, Corporeum, ſive animus, & Mens ſive ſpiritus, cujus exiſtentia quæritur. Quare deinceps tres illos gradus tribus his vocibus exprimamus

Corpus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Corpus, Animus, Mens. Sit inquam qui tibi roganti ſic reſpondeat, an fecerit ſatis? ſed artem tuam nolo prævertere; ſequor. Sic ergo progrederis.

NOTÆ.

Bb ITa eſt, ais. *Hic, & fere omnibus aliis in locis, inducit me ſibi ea, quæ ab opinione mea plane diverſa ſunt, reſpondentem. Sed nimis tædioſum eſſet omnia ejus figmenta recenſere.*

Cc Imo vero quia ſtabilire vis, & demonſtrare animum hominis eſſe incorporeum, id minime debes ſupponere. *Falſo hic fingit me ſupponere id quod debui probare; Atque ad talia, quæ tam libere finguntur, & nulla vel minima ratione fulciri poſſunt, nihil aliud reſponderi debet quam falſa eſſe. Nec ullo modo de eo, quod vocandum eſt corpus, vel animus, vel mens diſputavi: Sed duo explicui, nempe id quod cogitat, & id quod eſt extenſum, ad quæ alia omnia referri probavi, hæcque eſſe duas ſubſtantias realiter diſtinctas rationibus evici; Vnam autem ex his ſubſtantiis vocavi mentem, aliam corpus, quæ nomina ſi ipſi diſplicent, alia poteſt iis tribuere, non repugnabo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

§ 5. *Tentatur ingreſſus in Methodum.*

Bene eſt,ais,jacta ſunt fundamenta feli-
citer. Ego ſum,dum cogito. Hoc certum,
hoc inconcuſſum. Extruendum deinceps,ac
providendum caute,ne mihi Genius malus
imponat. Sum. Sed quid ſum?Haud dubie D d
aliquid eorum , quæ olim cenſebam. Eſſe
vero hominem credebam : hominem ha-
bere corpus & animam. An ergo ſum cor-
pus ? an Mens ? Corpus eſt extenſum, lo-
co comprehenſum , impermeabile , aſpe-
ctabile. An quidquam illorum eſt in me ?
extenſio ? qui in me eſſet , cum nulla ſit ?
hanc principio abdicavi. An tangi poſſe,
poſſe videri ? Etſi ſane putem modo me
videri , me à memet tangi ; attamen non
videor , non tangor. Hoc certum mihi ex E e
quo abdicavi. Quid ergo? Attendo, cogi-
to, volvo, revolvo, nihil occurrit. Fatigor
eadem repetere. Nihil eorum,quæ ad cor-
pus pertinent,in me reperio. Non ſum cor-
pus. Sum tamen , & eſſe me cognoſco , &
dum cognoſco me eſſe , nihil quod ſit cor-
poris cognoſco. Sumne igitur Mens?Quid F f
olim mentis eſſe credebam?an aliquid illo-
rum in me eſt? putabam mentis eſſe cogi-
tare. At at cogito. εὕρηκα, εὕρηκα.
Sum, cogito: ſum dum cogito, ſum res

cogitans, ſum mens, intellectus, ratio. En Methodum illam meam, qua feliciter ſum prætergreſſus. Tu ſequere, ſodes.

O te felicem, tantis qui in tenebris uno prope ſaltu evaſeris in lucem! At, te quæſo, manum ne recuſes, ut nutantem firmes, tuis dum inſiſto veſtigiis. Ea ut eadem repeto, ſed, meo pro modulo, paulo lentius. Sum, cogito. Sed quid ſum? An aliquid eorum, quæ olim me eſſe credebam? ſed an credebam bene? Id incertum. Dubia abdicavi omnia, & habeo tanquam falſa.

G g Non bene credidi.

Imo vero, clamas, ibi pedem fige.

Figam? nutant omnia. Quid ſi aliud ſim.

Meticuloſus es, addis. Aut corpus es, aut mens.

Sim igitur. Quanquam haud dubie vacillo, manum licet prehenſes, vix audeo inſiſtere. Quid, te quæſo, quid ſi ſim animus? quid ſi aliud quid. Neſcio.

H h Perinde eſt, ais, aut corpus, aut mens.

Eſto igitur. Sum corpus, aut mens. An non corpus? Ero haud dubie corpus, ſi quid in me reperero, quod eſſe corporis olim credideram. Quanquam vereor ut bene crediderim.

Euge, addis, verendum nihil.

Audebo igitur, quia ſic facis animos.

Credide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Credideram olim Cogitare eſſe aliquid corporis. At at cogito. εὕρηκα, εὕρηκα. Sum, cogito, ſum res cogitans, ſum corporeum quid, ſum extenſio, diviſibile aliquid; voces mihi prius ſignificationis ignotæ. Quid ſuccenſes, & prætervectum manu repellis? Ripam teneo, & quo tu ſtas in littore, ſto ego tua, & abdicationis illius tuæ gratia.

At perperam, addis.

Quippe quid peccavi?

Male, apponis, olim credideras cogitare eſſe aliquid corporis. Credere debueras eſſe aliquid Mentis. I

Quin ergo monueras principio? Quin ubi me accinctum vidiſti, & paratum ad vetera prorſus abdicanda, juſſiſti, ut ſaltem hoc retinerem, imo à te ſumerem, veluti Naulum Cogitare eſt aliquid mentis? Atq; omnino ſum tibi author, hoc ut effatum Tyronibus deinceps inculces, ac ne cum cæteris, ne cum illo vetere, Duo, & 3. faciunt 5. abjurent, accurate præcipias. Quanquam ſintne illi obſecuturi, haud facile præſtabo. Suus cuique eſt ſenſus, ac paucos reperias, qui id tibi, quod olim ſilentes Pythagoræ, in eo, ἀυτὸς ἔφα conquieſcant. Quid ſi ſint, qui renuant? qui recuſent? qui ſua illa in veteri opinione perſtent? Quid facies? Ac cæteros ne appellem,

pellem, unum te volo. Cum polliceris te confecturum vi, & momento rationum animam humanam non eſſe corpoream, ſed plane ſpiritualem, hoc ſi propoſueris veluti demonſtrationum tuarum fundamentum, Cogitare eſt aliquid proprium mentis, ſive rei plane ſpiritualis, & incorporeæ, an non videbere id novis verbis poſtulare, quod veteri in quæſtione ſit poſitum? Quaſi quiſquam ſit ita ſtupidus, ut ſi credat Cogitare eſſe aliquid proprium rei ſpiritualis, & incorporeæ, ſciat vero, & ſibi ſit conſcius ſe cogitare (quotuſquiſque porro eſt, qui venam illam divitem cogitationis in ſe non repererit, ut monitore ſit opus) dubitare poſſit in ſe aliquid eſſe ſpirituale, & minime corporatum? Ac, ne putes hæc à me jactari gratis, quam multi ſunt, iique graves Philoſophi, qui bruta velint cogitare, adeoque qui putent cogitationem, non quidem eſſe communem cujuſlibet corporis, ſed animæ extenſæ, qualis eſt in brutis, adeoque non eſſe propriam quarto modo mentis, & rei ſpiritualis. Quid ii, quæſo, cum jubebuntur hanc ſuam opinionem abdicare, ut tuam gratis induant? ac tu ipſe iſta dum poſtulas, num gratiam petis, num principium? Sed quid contendo? ſi male ſum prætervectus, vis ut repedem?

NOTAE

NOTÆ.

Sed quid ſum ? Haud dubie aliquid eo- D d
rum quæ olim cenſebam. *Hoc, ut & alia innumera, ſuo more ſine ulla veri ſpecie mihi affingit.*

Hoc certum mihi ex quo abdicavi. *Fal-* E e
ſum hic rurſus mihi affingit. Nunquam enim concluſi quidquam, ex eo quod abdicaſſem; ſed contrarium expreſſe monui, per hæc verba, Fortaſsis vero contingit ut hæc ipſa quæ ſuppono nihil eſſe quia mihi ſunt ignota, in rei tamen veritate non differant ab eo me quem novi &c.

Sumne igitur meus? *Falſum etiam eſt* F f
me quæſiviſſe an meus eſsem, nondum enim quid nomine mentis intelligerem explicueram: ſed quæſivi an aliquid in me eſset ex iis, quæ animæ prius à me deſcriptæ tribuebam, cumque non omnia quæ ad ipſam retuleram in me invenirem, ſed ſolam cogitationẽ, ideo non dixi me eſſe animam, ſed tantum rem cogitantem, atque huic rei cogitanti nomen mentis, ſive intellectus ſive rationis impoſui, non ut aliquid amplius ſignificarem nomine mentis quam nomine rei cogitantis, atque ideo εὕρηκα, εὕρηκα exclamarem, ut hic ineptiſsime cavillatur. Nam contra expreſſe addidi voces illas mihi prius fuiſſe ſignificationis ignotæ; adeo ut du-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

bitari non poßit quin præciſe idem tantum per illas ac per nomen rei cogitantis intellexerim.

Non bene credidi. Imo vero, clamas.

Gg *Hoc rurſus falſißimum. Nullibi enim unquam ſuppoſui ea, quæ ante credideram, eſſe vera, ſed tantum examinavi an vera eſſent.*

Hh Aut ſum corpus, aut mens. *Falſum rurſus me unquam hoc poſuiſſe.*

Ii Male, apponis, olim credideras cogitare eſſe aliquid corporis, credere debueras eſſe aliquid mentis. *Falſum quoque me hoc apponere, dicat enim ſi velit rem quæ cogitat melius vocari corpus quam mentem, per me licet, non ipſi mecum ea de re ſed cum Grammaticis eſt diſputandum. Sed ſi fingat me aliquid amplius nomine mentis, quam nomine rei cogitantis ſignificaſſe, meum eſt negare: ut paulo poſt ubi addit.* Hoc ſi poſueris cogitare eſt aliquid proprium mentis, ſive rei plane ſpiritualis, & incorporeæ &c. num gratiam petis, num principium, *Nego me ullo modo poſuiſſe mentem eſſe incorpoream, ſed in 6. demum Meditatione demonſtraſſe.*

Tædet autem me toties ipſum falſitatis arguere, diſsimulabo deinceps; & reliquos ejus ludos, ad finem uſque, cum ſilentio ſpectabo. Quanquam ſane diſpudeat videre P. R. præ nimia cavillandi cupiditate comicum ſoccum induiſſe; atque hic ſe ipſum, ut meticuloſum lentum, parui ingenii deſcribendo, non Epi

dicos

icos , aut Parmenones veteris Comœdiæ , ſed odiernæ viliſſimam illam perſonam , quæ in-ulſitate ſua riſum movere affectat , imitari oluiſſe.

§ 6. *Iterum tentatur ingreſſus.*

Placet , ais , dum mea proxime premas eſtigia.

Obſequor , nec te vel tranſverſum un-quem deſero. Reſume.

Cogito, ais.

Ego quoque.

Sum, addis, dum cogito.

Sum pariter ego dum cogito.

Quid vero ſum, apponis.

O ſapienter ! hoc enim quæro, tecum-que dico lubens, quid vero ſum ?

Pergis , Quem me olim eſſe credidi ? le me quis mihi olim fuit ſenſus ?

Verba ne quæſo ingemines ; ſat illa udio. At at precor adiuva. Ubi ponam eſtigium tantis in tenebris non video.

Dic,ais, mecum,mecum veſtiga. Quid-nam me olim eſſe credidi ?

Olim ? fuitne olim ? olim ne credidi? Kk

Erras, addis.

Imo tu ipſe , ſi pateris , dum olim inge-ris. Vetera abdicavi omnia : etiam illud, olim nihil fuit , nihil eſt. At te benig-

num ductorem ! ut manum præhenſas , ut trahis.

Cogito, ais, ſum.

Ita eſt. Cogito , ſum. Hoc habeo , & unum habeo , ac præter illud unum nihil eſt, nihil fuit.

Euge , addis , quid de te olim credidiſti ?

Vis opinor me probare , an dies 15. vel menſem integrum in tyrocinio illo abdicationis poſuerim , horam quidem poſui hic dumdaxat tecum ; at oppido tanta contentione animi , ut extenſionem temporis operationis intenſio compenſet. Poſui menſem , & ſi vis annum. En Cogito , ſum. Nihil præterea eſt. Abdicavi omnia.

Sed recordare, ais, memineris.

Quid eſt hoc , recordare ? Cogito quidem modo olim me cogitaſſe ; at an continuo olim cogitavi , quod modo cogitem me olim cogitaſſe ?

Timidus es, ais, Umbram vereris. Reſume. Cogito.

O me infelicem ! intenduntur tenebræ, nec illud Cogito, quod mihi antea clarum apparebat , modo animadverto. Somnio me cogitare, non cogito.

Imo, ais, qui ſomniat cogitat.

Kk Allucet. Somniare cogitare eſt , & cogitare ſomniare.

Nuſquam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Nuſquam, ais, latius patet cogitare
uam ſomniare. Qui ſomniat cogitat; qui
ero cogitat, non continuo ſomniat, ſed
igilans cogitat.

Itane vero? ſed an illud ſomnias? an ve-
o cogitas? Quid ſi ſomnies cogitare pa-
ere latius? an ideo latius patebit? Sane ſi
ubet ſomniabo latius patere ſomniare,
uam cogitare. Sed unde habes latius pa-
ere cogitare, ſi nullum eſt; ſed ſomnia-
e dumtaxat? Quid ſi quoties putaſti te
cogitare vigilantem, non cogitaſti vigi-
ans, ſed ſomniaſti te cogitare vigilantem,
ut hoc unum ſit dumtaxat Somniare, cu-
us opera ſomnies interdum te ſomniare,
nterdum te vigilantem cogitare. Quid
hic facias? ſiles. Vin me audire! vadum
aliud veſtigemus, hoc dubium eſt & infi-
dum, ut mirari ſatis non poſſim cur inten-
tatum antea mihi modo aperire volueris.
Ex me igitur ne quæras quem me olim
eſſe crediderim, ſed quem me modo ſom-
niem olim me ſomniaſſe. Si facis reſpon-
deo. Ac ne verba illa ſomniantum ſermo-
nem noſtrum interturbent, verbis utor vi-
gilantium, dum ſis memor Cogitare dein-
ceps nihil aliud ſignificare, quam ſomnia-
re, & nihilo plus ponas tuis in cogitatis,
quam ſomnians ſuis in ſomniis: imo Me-
thodum illam tuam inſcribas *Methodum*

ſomniandi , ſitque artis illius tuæ ſumma.
Kk *Vt quis bene ratiocinetur* , *ſomniet*. Placet opinor conſilium quia ſic pergis.

Ll Quidnam igitur antehac me eſſe putavi.

En lapidem, ad quem paulo ante offenderam. Cavendum tibi, mihique quare patere ex te quæram, cur illud non præmittas, velut effatum. Sum aliquid eorum, quæ eſſe olim credideram, aut, Sum illud, quod olim credidi me eſſe?

Non eſt opus, ais.

Imo tua pace, opus maxime, aut inani labore fatigaris dum veſtigas, quid te olim fuiſſe putaveris. Et vero fac fieri poſſe, ut non ſis illud, quod olim te eſſe credidiſti, ut Pythagorę contigit, ſed aliquid aliud; an non fruſtra quæres quid te olim fuiſſe crediderís?

At, ais, effatum illud vetus eſt, & abdicatum.

Eſt omnino, ſi quidem abdicata ſunt omnia; at quid facias? aut ſiſtendum hic, aut utendum eo.

Imo, ais, tentandum iterum, & alia via. En ſum vel corpus, vel mens. An corpus?

Ne ultra quæſo. Unde habes iſtud Sum corpus, vel Mens. Cum & corpus, & mentem abdicaris? imo quid ſi neque ſis corpus,

corpus, neque mens, ſed animus, aut aliquid aliud? quid enim ſcio? hoc veſtigamus, ac ſi ſcirem, ſi noſſem, haud ita fatigarer. Neque enim velim putes deambulandi, aut ſpatiandi tantum gratia, has me in abdicationis oras plenas caliginis, & timoris veniſſe; una me certi ſpes aut trahit, aut impellit.

Reſumamus igitur, ais, ſum vel corpus, vel aliquid non corpus, ſive non corporeum.

Aliud iter, & novum, ingrederis modo. At an illud certum?

Certiſſimum, ais, & neceſſarium.

Cur ergo abdicaſti? an non verebar merito ut ne quid eſſet retinendum, ac fieri poſſe, ut plus æquo diffidentiæ indulgeres. Sed eſto. Sit hoc certum. Quid tandem?

An ſum corpus, pergis? an quidquam reperio in me eorum, quæ olim ad corpus pertinere cenſui?

En alterum offendiculum. Impingemus haud dubie, niſi hanc præmiſeris cynoſuram. Recte olim cenſui de iis quæ pertinent ad corpus, vel, Nihil ad corpus pertinet præter ea quæ olim pertinere intellexi. L 1

Quippe cur, ais?

Nempe ſi ommiſiſti aliquid olim, ſi cen-

ſuiſti male (homo es, & humani à te nihil alienum putas) ſupervacaneus erit omnis ille labor tuus, atque omnino vereri debes, tibi ut ne contingat quod ruſtico
Mm nuper. Is ubi primum vidit lupum à longe hæſit, & egit ita cum hero ſuo adoleſcente ingenuo quem comitabatur. Quid video? animal haud dubie. Movetur, ingreditur. Quodnam vero animal? Nempe unum aliquod eorum, quæ novi. Quæ porro illa ſunt? Bos, Equus, Capra, Aſinus. An eſt bos? non. Cornua non habet. An equus? vix caudatum eſt non eſt. An Capra? barbata illa; hoc imberbe; capra non eſt. Aſinus ergo eſt, cum nec bos, nec equus, nec capra ſit. Quid rides? exitum fabulæ expecta. Attenim, ait, adoleſcens herus, quidni eſſe equum perinde conficis, atque aſinum? Age. An eſt bos? Non. Cornua non habet. An aſinus? minime Auriculas non video. An capra? nihil barbæ habet; non eſt. Eſt ergo equus. Turbatus nonnihil ruſticus Analyſi illa nova. At at, exclamavit, non eſt animal. Nempe animalia, quæ novi ſunt Bos, equus, capra, aſinus. Non eſt bos, non equus, non capra, non aſinus. Ergo aſſiliens & triumphans non eſt animal. Ergo aliquid non animal. Strenuum ſane Philoſophum, non ex lycæo, ſed ex armento. Vis peccatum illius?

Sat,

Sat, ais, video. Male poſuit apud ſe in animo, etſi reticuit, Novi animalia omnia, aut nullum eſt animal præter ea quæ novi. At quid illud noſtrum ad inſtitutum?

Nempe lacti lacte non videtur ſimilius. Ne diſſimules. Taces nonnihil, quod habes in animo. An non iſtud Novi omnia, quæ ſpectant, & ſpectare poſſunt ad corpus, aut illud. Nihil ad corpus pertinet, præter illud, quod olim pertinere intellexi? Et vero ſi omnia non noſti: ſi ommiſiſti vel unum; ſi aliquid, quod revera ſit corporis, aut rei corporeæ, ut animæ, menti tribuiſti: ſi cogitationem, ſi ſenſum, ſi imaginationem male removiſti à corpore, aut anima corporea: addo ſi vel ſuſpicaris aliquid illorum à te commiſſum, an vereri non debes eundem exitum, ut quidquid concludas, ſit concluſum male? ſane, licet trahas, eum niſi obicem removes, obſtinatus hic perſto, nec pedem ultra moveo. Mm

Repedemus, ais, & tertio tentemus ingreſſum. Aditus omnes, vias, flexus, & meandros obeamus.

Placet admodum, at ea lege, ut quæ occurrent dubia, non tondeamus modo, ſed eradamus. Age, præi, nihil non ad vivum reſeco. Pergis

§ 7. Tertio tentatur ingreſſus.

Nn Cogito, ais.

Nego. Somnias te cogitare.

Hoc, ais, voco Cogitare.

Male vocas. Ficum ego ficum voco. Somnias. Hoc habes. Perge.

Sum, ais, dum cogito.

Eſto. Quia ſic loqui vis, non rixabor.

Hoc certum, addis, & evidens.

Nn Nego. Somnias dumtaxat eſſe tibi certum, & evidens.

Perſtas, Ergo ſaltem certum eſt, & evidens ſomnianti.

Nego. Videtur dumtaxat, apparet. Non eſt.

Urges. De eo non dubito. Hoc mihi ſum conſcius, nec in eo me genius decipit, etſi moliatur.

Nego. Somnias te tibi eſſe conſcium, te non dubitare, hoc tibi eſſe evidens. Sunt duo illa admodum diverſa. Somnianti (adde & vigilanti) aliquid videtur certum, & evidens; & ſomnianti (perinde ac vigilanti) aliquid eſt certum, & evidens. Atque hæc meta eſt. Non ultra. Quærendus eſt alius aditus, ut ne ſomniantes ætatem hic teramus. Quanquam dandum aliquid, & ut metatur ſementis facienda. Certus es, perge. Facis.

Quem,

Quem, ais, me olim eſſe credidi?

Apage olim. Invia illa via eſt. Quoties dixi occluſa eſſe vetera omnia? Es dum cogitas, & certus es te eſſe dum cogitas. Ajo dum cogitas, præteritum omne dubium eſt & incertum, ac ſolum tibi ſupereſt preſens. Perſtas tamen. Amo te, quem nec adverſa fortuna frangat.

Nihil, ais, eſt in me qui ſum, qui cogito, qui ſum res cogitans, nihil inquam eorum, quæ ad corpus, aut rem corpoream pertinent. O c

Nego. Probas.

Ex quo ais, abdicavi omnia nullum eſt corpus, nullus animus, nulla mens, verbo, nihil. Ergo ſi ſum, uti ſum certus me eſſe, non ſum corpus, aut quidquam corporeum.

Ut mihi places dum ita incaleſcis, dum ratiocinaris, teque ad formam paulatim refers. Perge, hac via citius labyrinthorum iſtorum reperiemus exitum, & quia liberalis es, ero liberalior. Nego ego & antecedens, & conſequens, & conſequentiam. Nec ſtupeas quæſo: non abs re nego. En cauſas. Nego conſequentiam, eo, quia tu pari modo poſſes arguere oppoſitum hoc pacto. Ex quo abdicavi omnia non eſt mens, non animus, non corpus, verbo nihil. Ergo ſi ſum, uti ſum, Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſum Mens. En nucem carioſam, cujus tu vitia agnoſces ex ſequentibus. Interim tecum ipſe delibera num melius tuo ex antecedenti ita deinceps ſis concluſurus. Ergo ſi ſum, uti ſum, nihil ſum. Aut ſane male poſitum fuit antecedens, vel poſitum deſtruitur poſtea allata conditionali, Si ſum. Quare nego antecedens illud. Ex quo abdicavi omnia non eſt ullum corpus, non animus, non mens, non aliud quid, & quidem merito. Etenim dum abdicas omnia, vel male abdicas omnia, vel omnia non omnino abdicas; nec enim potes; cum neceſſario ſis ipſe, qui abdicas. Atque ut accurate reſpondeam Cum dicis *Nihil eſt, non corpus, non animus, non mens*, &c. aut excludis te à propoſitione illa tua *Nihil eſt*, &c. Et intelligis Nihil eſt, &c. præter me, quod neceſſario debes facere ut propoſitio illa tua fiat, & perſeveret, perinde atque in Logica de iis vulgo dicitur. Omnis propoſitio ſcripta in hoc libro eſt falſa. Ego mentior, & ſexcentis iſtiuſmodi, quæ ſeipſas excludunt: aut temet ipſe quoque includis, ut neque eſſe velis dum abdicas, dum dicis *Nihil eſt*, &c. Si primum ſtare nequit propoſitio, Ex quo abdicavi omnia Nihil eſt, &c. Es enim, & aliquid es; & neceſſario es vel corpus, vel animus, vel Mens, vel quidpiam aliud, adeoque

adeoque exiſtit neceſſario vel corpus, vel animus, vel mens, vel quid aliud. Si ſecundum, peccas, & quidem peccatum geminum, tum quod ſatagas id, quod fieri nequit, ac velis nihil eſſe, cum ſis. Tum quod propoſitum illud tuum deſtruas in conſequente, dum addis, Ergo ſi ſum, uti ſum, &c. Etenim qui fieri, poteſt, ut ſis, ſi nihil ſit? & quandiu ponis nihil eſſe, qui potes ponere te eſſe? & ſi ponis te eſſe, an non deſtruis paulo ante poſitum Nihil eſt &c. Falſum igitur eſt antecedens, falſum & conſequens. At pugnam inſtauras.

Dum, aïs, Dico Nihil eſt, non ſum certus me eſſe corpus, me animum, me mentem, aut aliud quid. Imo non ſum certus eſſe aliquod aliud corpus, aut animum, aut mentem, Ergo ex lege abdicationis, qua dubia ponuntur velut falſa, dicam, & ponam, Non eſt corpus, non animus, non mens, non aliquid aliud. Ergo ſi ſum, uti ſum, non ſum Corpus.

Præclare omnino, at, te quæſo, patere ut ſingula ſingillatim excutiam, ut librem, ut trutinem. Dum dico, Nihil eſt, &c. non ſum certus me eſſe corpus, animum, mentem, aliud quid. Diſtinguo antecedens. Non es certus te eſſe corpus determinate, te animum determinate, te men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tem determinate, te aliquid aliud determinate. Eſto antecedens. Hoc enim quæris. Non es certus te eſſe indeterminate vel corpus, vel animum, vel mentem, vel aliud quid, nego antecedens. Es enim, & es aliquid, & es neceſſario vel corpus, vel animus, vel mens, vel aliud quidpiam; neque id potes ſerio in dubium vocare te quantumvis ſollicitet Genius. Venio ad conſequens. Ergo ex lege abdicationis dicam Non eſt corpus, non animus, non mens, non aliud quidpiam. Diſtingo conſequens. Dicam determinate non eſt corpus, non animus, non mens, non aliud quid, eſto conſequentia; dicam indeterminate non eſt vel corpus, vel animus, vel mens, vel aliquid aliud. Nego conſequentiam. Atque eodem modo diſtinguam, illud tuum ultimum conſequens. Ergo ſi ſum, uti ſum, non ſum corpus. Determinate, concedo. Indeterminate, nego. En me liberalem. Propoſitiones tuas altero tanto auxi. At animum non deſpondes; aciem reſtituis. Ut te amo.

P p Novi, ais, me exiſtere. Quæro quis ſim ego ille, quem novi. Certiſſimum eſt hujus ſic præciſe ſumpti notitiam non pendere ab iis, quæ exiſtere nondum novi.

Quid præterea? Omniane dixiſti? Conſequentiam ego aliquam, ut paulo ante expectabam.

ectabam. Forte veritus es ne meliorem xitum non ſortiretur. Prudenter ſane tuo ro more; ſed reſumo ſingula. Noſti te xiſtere. Eſto. Quæris quis ſis ille quem oſti. Ita eſt, & tecum quæro, & diu eſt x quo quærimus. Notitia illius, quem uæris non pendet ex iis, quæ nondum oſti exiſtere. Quid dicam nondum li- uet ſatis, nec ſatis video, quo pertineat ffatum illud tuum. Et vero, ſi quæris quis s ille quem noſti, quæro ego quoque. ur quæris, ſi noſti?

At novi, ais, me eſſe; non novi quis im.

Præclare; at unde agnoſces quis ſis ille ui es, niſi ab iis, quæ aut noſti olim, aut lim ſcies? non opinor ab iis, quæ olim oſti. Dubiis ſcatent, & abdicata ſunt. Er- o ab iis quæ nondum ſcis, ſcies vero po- tea; nec video, cur hic commovearis deo.

Nondum, ais, novi iſta exiſtere.

Spera bene, cognoſces aliquando.

At addis, quid faciam interea?

Expectabis. Quanquam te diu non pa- iar ancipitem. Diſtinguam, ut ante. Non oſti quis ſis determinate & clare, Conce- lo. Non noſti quis ſis indeterminate, & onfuſe. Nego. Noſti enim te eſſe ali- uid, & neceſſario vel corpus, vel ani- mum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

mum, vel mentem, vel aliquid aliud. At quid tum? noſces te poſtea clare, & determinate. Quid hic facias? Unus te ille echi-
Pp nus *Determinate*, *Indeterminate* ſæculum integrum remorabitur. Aliud iter, ſi quod eſt reſiduum, implora. Aude tamen: nec enim haſtas abjeci. Res magnæ, & novæ, novis, & magnis difficultatibus obvallantur.

Una, ais, reſtat via, quæ ſi habet obicem, ſi vel offendiculum, actum eſt, pedem referam, nec me unquam hæ abdicationis oræ videbunt erronem. Vis hanc etiam explorare?

Placet; at ea lege, ut, quia extrema eſt, extrema omnia expectes à me: præi.

§ 8. *Quarto tentatur ingreſſus & deſperatur.*

Qq Sum, aïs.
Nego.
Pergis. Cogito.
Nego.
Addis, Quid tu negas?

Nego te eſſe, te cogitare: ac probe novi, quid feci, cum dixi, Nihil eſt. Omnino facinus inſigne. Uno ictu amputavi omnia. Nihil eſt: non es, non cogitas.

At, te quæſo, ais, Certus ſum, mihi ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

m conſcius, hæc mea conſcientia eſt me ſe, me cogitare.

Vel ſi manum pectori admoneas, vel ſi res, & obteſtere, Nego. Nihil eſt, non , non cogitas, non es tibi conſcius. En emora, quam, ut probe noſcas, ut vites, pono ob oculos. Si vera eſt hæc propo- tio Nihil eſt, vera quoque eſt hæc, & ne- ſſaria, Non es, non cogitas. Sed vera t hæc Nihil eſt; ut vis. Ergo vera quo- ue illa Non es, non cogitas.

Nimius eſt, ais, iſte rigor. Emollien- us nonnihil.

Quia rogas, facio, & ultro. Es: per- itto. Cogitas, do. Es res cogitans, adde, bſtantia cogitans, adeo verbis delecta- s magnificis; gaudeo, gratulor; at ne lura. Vis tamen, & ſic ultimos colligis iritus.

Sum, ais, ſubſtantia cogitans, & novi Q q e exiſtere ſubſtantiam cogitantem, & ovi ſubſtantiam exiſtere cogitantem, & abeo clarum, & diſtinctum ſubſtantiæ tius cogitantis conceptum, & tamen non ovi exiſtere corpus, non novi quidquam orum, quæ ad conceptum ſubſtantiæ cor- oreæ pertinent; imo corpus non exiſtit, on res ulla corporea, abdicavi omnia. rgo notitia exiſtentiæ, aut exiſtentis rei ogitantis non pendet ex notitià exiſtentiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

aut exiſtentis corporis. Ergo cum exiſtam, & exiſtam ſubſtantia cogitans, & corpus non exiſtat, non ſum corpus. Ergo mens. Hæc ſunt, hæc, quæ me cogunt ut aſſentiar, cum nihil in ipſis ſit non cohærens, atque ex evidentibus principiis juxta Logicæ regulas concluſum.

O Cygneam vocem! At quin antea ſic loquebare, clare & perſpecte amiſſa procul abdicatione illa tua? Eſt profecto de te quod querar, qui nos hic diu errare ſis paſſus, imo duxeris per avia, & invia, cum uno paſſu has ad metas nos potueris ſiſtere; eſt quod & ſuccenſeam, atque omnino niſi admodum eſſes amicus in te ſtomachum erumperem: nec enim agis ut ſolebas olim candide, & rotunde, imo eſt tibi quod aſſerves velut peculiari in penu,
Rr nec mecum communices. Stupes. Diu te non tenebo. En querelæ caput. Quærebas paulo ante, vix ante paſſus centum, quis ille eſſes, quem noras: nunc non modo ſcis quis ille ſit, ſed & clarum, & diſtinctum habes illius conceptum. Aut tegebas nonnihil, teque ignorare ſimulabas, quod calleres maxime: aut venam veri certique habes ſubterraneam, quam occultas. Quanquam malo quærere ſi digitum intendis in fontes, quam queri. Unde quæſo habes clarum illum & diſtinctum ſubſtan-

tiæ

tiæ cogitantis conceptum? ſi à verbis, ab ipſa re, adeo eſt clara & evidens, poſtulabo etiam, atque etiam, eum ut mihi conceptum tam clarum, tam diſtinctum vel ſemel oſtendas, ejus ut aſpectu reficiar, maxime cum ab illo pene uno veritatem, quam veſtigamus tantis laboribus, expectemus.

Nempe, ais, Certo ſcio me eſſe, me R r
cogitare, me exiſtere ſubſtantiam cogitantem.

Expecta ſi placet, me ut formando conceptui tam arduo comparem. Scio ego quoque, & probe novi me exiſtere, me cogitare, me exiſtere ſubſtantiam cogitantem. Perge nunc demum, ſi placet.

Imo, ais actum eſt. Cum cogitavi me exiſtere ſubſtantiam cogitantem, formavi conceptum clarum, & diſtinctum ſubſtantiæ cogitantis.

Papæ! quam ſubtilis es, & acutus! ut momento penetras, & pervadis omnia, quæ ſunt, & quæ non ſunt, & quæ eſſe queunt, & quæ nequeunt. Formas conceptum clarum, & diſtinctum ſubſtantiæ cogitantis, dum concipis clare & diſtincte exiſtere ſubſtantiam cogitantem. An ergo, ſi clare cognoſcas, ut cognoſcis profecto,
adeo es felicis ingenii, nullum montem R r
exiſtere ſine valle, continuo habebis con-

ceptum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ceptum clarum, & diſtinctum montis ſine valle? ſed artem quia non novi, factum demiror novum. Aperi quæſo, & quî clarus ſit, & diſtinctus ille conceptus, oſtende.

In promptu eſt, ais, Concipio clare, & diſtinctè exiſtere ſubſtantiam cogitantem, & nihil concipio corporeum, nihil ſpirituale, nihil aliud præterea, ſed ſolam ſubſtantiam cogitantem. Ergo conceptus ille meus ſubſtantiæ cogitantis clarus eſt & diſtinctus.

Audio te tandem, ac, ni fallor, capio. Clarus eſt conceptus ille tuus, quia certo cognoſcis: diſtinctus eſt, quia nihil aliud cognoſcis. An rem digito attigi? Opinor. Nam addis.

Illud, ais, plane ſufficit, ut affirmem me, quatenus me ipſum novi, nihil eſſe aliud, quam rem cogitantem.

Abunde omnino, ac ſi clare mentem tuam cepi, Conceptus clarus, & diſtinctus ſubſtantiæ cogitantis, quem formas in eo eſt, quod repræſentet tibi ſubſtantiam exiſtere cogitantem nihil attendendo ad corpus, ad animum, ad mentem, ad quidquam aliud, ſed tantum quod exiſtat. Atque ita dicis, te quatenus te noſti, nihil aliud eſſe, quam ſubſtantiam cogitantem, non vero corpus, non animum, non mentem, non quid aliud: adeo ut, ſi accurate

exiſteres,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

exiſteres, quatenus te noſti, eſſes tantum ſubſtantia cogitans, & præterea nihil. Tibi, opinor, & arrides, & applaudis, ac putas me longo iſto, quo utor præter morem, verborum ductu moras nectere, pugnam defugere, ut infractam tuam illam aciem declinem. At profecto alia mihi mens eſt. Vis apparatum illum omnem, & triarios, quos in extremam dimicationem caute ſervaſti, etſi cuneatim, & ſerratim ordinatos verbo unico difflem? faciam viribus, ut ne vel nuncius reſtet. En primum. A noſſe ad eſſe non valet conſequentia. Hoc meditare ſaltem dies 15. & meditationis extabit fructus, & ille quidem non pænitendus, ſi oculos ſubinde referas ad ſequentem abacum. Subſtantia cogitans ea eſt, quæ vel intelligit, vel vult, vel dubitat, vel ſomniat, vel imaginatur, vel ſentit, adeoque actus cogitativi, ut intelligere, velle, imaginari, ſentire, omnes ſub ratione communi cogitationis, ſive perceptionis, ſive conſcientiæ conveniunt, atque ſubſtantiam, cui inſunt, dicimus eſſe rem Cogitantem.

R ✱

Subſtan-

Subſtantia cogitans

Corporea, ſive habens corpus, & illo utens — Incorporea, ſive non habens corpus nec illo utens

Extenſa & partibilis — Inextenſa & impartibilis — Deus — Angelus

Anima equi — Anima canis — Mens Socratis — Mens Platonis

Rr En ſecundum. Determinaté, Indetermina-
té. Diſtinctè, confuſé. Explicité, implici-
té. Atque illud quoque animo volvas &
revolvas ad dies 5. Erit operæ pretium, ſi
tuis ipſe propoſitionibus ſingula, ut decet
applices, ſi dividas, ſi diſtinguas. Nec ve-
ro facere defugerem modo, niſi vererer
Rr tædium. En tertium. Quod nimis conclu-
dit, nihil concludit. Nec meditando tem-
pus aſſignatur. Inſtat, urget. Age, refer a-
nimum ad tua illa, & vide num eodem mo-
do progrediar. Sum res cogitans novi me
eſſe ſubſtantiam cogitantem, ſubſtantiam
cogitantem exiſtere, & tamen nondum
novi Mentem exiſtere, imo nulla men
exiſtit: nihil eſt, abdicata ſunt omnia. Er-
go notitia exiſtentiæ, aut exiſtentis ſubſtan-
tiæ cogitantis non pendet à notitia exiſten-
tiæ, aut exiſtentis mentis. Ergo cum exi-
ſtam, & exiſtam res cogitans, & mens non
exiſtat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

exiſtat, non ſum mens, ergo corpus. Quid ſiles ? quid pedem refers? Nec dum ego ſpem abjeci omnem. Sequere me nunc demum. Euge, macte animo, veterem formam admoveo, & methodum regendæ rationis antiquis omnibus, quid ajo ? omnibus omnino hominibus familiarem. Patere, quæſo, nec ægre feras : tuli ego te. Viam illa forſan aperiet, ut ſolet intricatis, & deſperatis in rebus. Aut ſane, ſi minus id præſtiterit, ſaltem, dum nos recipimus, methodi illius tuæ, ſi quod ſit vitium, digito commonſtrabit. Ecce igitur rem tuam in forma.

§ 9. *Tuto ſit receptus in veteri forma.*

Nulla res quæ talis eſt, ut de ea dubitare poſſim an exiſtat, de facto exiſtit. S ſ

Omne corpus eſt tale ut de eo dubitare poſſim an exiſtat.

Ergo Nullum corpus exiſtit de facto.

An non major propoſitio tua eſt, ut ne vera revocem ? Eſt & minor propoſitio, ut tua quoque ſit concluſio. Reſumo igitur.

Nullum corpus exiſtit de facto.

Ergo Nullum de facto exiſtens eſt corpus. Pergo, Nullum de facto exiſtens eſt corpus. S ſ

Ego (ego ſubſtantia cogitans) ſum exiſtens de facto.

Ergo ego (ego ſubſtantia cogitans) non ſum corpus.

Quid vultus renidet, in eoque ſe ver aperit novum? arridet credo forma, & quod forma conficitur, at ecce riſum Sar-
S ſ donium. Loco corporis pone mentem, & tunc bona ex forma colliges. Ergo ego (ego ſubſtantia cogitans) non ſum mens. Nempe.

Nulla res, quæ talis eſt, ut de ea dubitare poſſim an exiſtat, de facto exiſtit.

Omnis mens eſt talis, ut de ea dubitare poſſim an exiſtat.

Ergo nulla mens exiſtit de facto.

Nulla mens exiſtit de facto.

Ergo Nullum de facto exiſtens eſt Mens.

Nullum exiſtens de facto eſt Mens.

Ego (ego ſubſtantia cogitans) ſum exiſtens de facto.

Ergo ego (ego ſubſtantia cogitans) non ſum Mens.

Quid ergo? forma bona eſt, legitima nuſquam peccat, nuſquam falſum conficit niſi fors ex falſo. Ergo quod vitium diſplicet in conſequenti, non à forma ſit, neceſſe eſt, ſed ab aliquo male poſito in præ-
T t miſſis. Et vero an bene poſitum putas ho

uæ peregrinationis firmamentum, Nulla
es quæ talis eſt, ut de ea dubitare poſſim
n exiſtat, aut an vera ſit, de facto exiſtit,
ut vera eſt? an certum illud an ita explora-
um, ut firmo, & libero animo huic poſſis
nſiſtere? Fare, quæſo, Cur illud negas, ha-
eo corpus? haud dubie quia dubium vide-
ur tibi. An vero illud quoque dubium non
ſt. Non habeo corpus? An quiſquam eſt,
qui ſcientiæ ſuæ omnis, & diſciplinæ, atque
llius maxime, quam cæteris uti magiſtram
elit imponere, fundamentum ſtabiliat
llud, quod prudenter falſum exiſtimet.
ed abundé, hæc meta ultima, & errorum
inis, Nihil eſt quod ſperem deinceps:
Quare quæſito tuo An ſit bona Methodus
hiloſophandi per abdicationem dubio-
um omnium reſpondeo, ut expectas,
ngenue, libere, & citra verborum invo-
ucra.

NOTÆ.

HVcuſque R. P. jocatus eſt: & quia in ſequentibus ſerio agere, ac plane aliam perſonam induere velle videtur, ic breviter ea interim ponam quæ in his jocis nimadverti. Hæc ejus verba, Olim fuitne Kk
lim? *&*, ſomnio me cogitare, non co-
ito. *Et talia, facetiæ ſunt, perſona quam*

ſumpſit digniſſimæ ; Vt & gravis quæſtio, An cogitare latius pateat quam ſomniare, *atque argutum dictum*, De Methodo ſomniandi, *&* , Ut quis bene ratiocinetur ſomniet. *Sed non puto me iſtis ullam vel minimam dediſſe occaſionem , quia expreſſe ſignificavi me , dum loquebar de abdicatis , non affirmare quod eſſent , ſed tantummodo quod viderentur ; adeo ut quærendo quid me olim eſſe putaſſem, quærerem tantum quid mihi tunc videretur me olim putaſſe ; Ac dum dixi me cogitare, non inquiſivi , an cogitarem vigilans, an ſomnians ; Et miror eam ab illo vocari Methodum ſomniandi, à qua non parum videtur fuiſſe excitatus.*

L1 *Ratiocinatur etiam convenienter ſuæ perſonæ , cum , ut quæram quid me antehac eſſe putarim , vult à me præmitti velut effatum ,* Sum aliquid eorum quæ me eſſe olim credideram, *aut*, Sum illud quod olim credidi me eſſe. *Ac paulo poſt ad quærendum an ſim corpus , vult præmitti hanc Cynoſuram* Recte olim cenſui de iis quæ pertinent ad corpus, *vel*, Nihil ad corpus pertinet, præter ea quæ olim pertinere intellexi. *Nam dicta , quæ rationi manifeſte repugnant , apta ſunt ad riſum movendum ; & manifeſtum eſt utiliter à me quæri potuiſſe , quid olim me eſſe credideram , atque an eſſem corpus , etſi neſcirem an quidquam eſſem eorum quæ credideram*

eram , nec an bene credidiſſem , ut nempe
uxilio eorum , quæ tunc de novo eſſem per-
epturus, iſtud ipſum examinarem ; atque , ſi
ihil aliud , ſaltem addiſcerem nihil à me illa
ia poſſe inveniri.

Egregie rurſus perſonam ſuam agit nar- Mm
ndo fabellam de ruſtico : Nihilque in ea
agis ridiculum , quam quod ille , putando
ſam meis verbis applicare , applicet tantum
iis : Mox enim me reprehendebat , quod non
ppoſuiſſem hoc effatum , Recte olim cen-
ii de iis quæ pertinent ad corpus, vel, Ni-
il ad corpus pertinet præter ea quæ olim
ertinere intellexi : Nunc autem hoc ipſum,
uod querebatur à me dictum non fuiſſe , quod-
ue totum ex ſua imaginatione eduxit , tan-
uam ſi meum eſſet reprehendit , & cum ab-
urda ruſtici ſui ratiocinatione comparat. Ego
ero nunquam negavi rem cogitantem eſſe cor-
us , propterea quod ſuppoſuerim me olim de
atura corporis recte cenſuiſſe ; Sed propterea
uod hoc nomine corpus non utendo , niſi ad
m mihi ſatis notam , nempe ſubſtantiam
tenſam ſignificandam , agnoverim rem cogi-
ntem ab ea differre.

Elegantiæ jam ſæpius dictæ , quæ hic re- Nn
tuntur, Cogito, ais, Nego ſomnias. Et,
ertum, addis, & evidens. Nego ſomnias,
detur dumtaxat , apparet , non eſt , &c.
Ioc nomine ſaltem riſum movent , quod in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eo qui ſerio ageret eſſent ineptæ. Ne vero Tyrones forte hic errent putantes dubitanti vigiletne, an ſomniet, nihil aliud poſſe eſſe certum & evidens, ſed tantum videri, aut apparere, velim ut recordentur ejus quod ante notatum eſt, (ad F) nempe id quod clare percipitur, à quocunque demum percipiatur, verum eſſe, non autem videri, aut apparere verum dumtaxat. Etſi profecto pauci ſint, qui recte diſtinguant inter id, quod revera percipitur, & id quod percipi putatur, quia pauci claris ac diſtinctis perceptionibus ſunt aſſueti.

Qo Huc uſque Actor noſter nullius memorandi prœlii imaginem nobis exhibuit, ſed exiguos tantum obices ſibi propoſuit, in quos ubi aliquandiu geſticulatus eſt, ſtatim cecinit receptui, & in aliam partem ſe convertit: Hic primum incipit ingens certamen, in hoſtem ſua ſcena digniſſimum, nempe in umbram meam, nullis quidem aliis viſibilem, ſed quam ex proprio ſuo cerebro eduxit, &, ne non ſatis vana videretur, ex ipſo Nihilo conflavit. Serio vero in ipſam certat, argumentatur, ſudat, facit inducias, Logicam in auxilium vocat, inſtaurat pugnam, ſingula excutit, librat, trutinat; Et quia tam valentis adverſarii ictus clypeo non audet excipere, corpore ipſos declinat, diſtinguit, & denique per diverticula, Determinate, & Indeter-

eterminate *fugiens evadit. Cujus ſane rei* *ſpectaculum eſt perjucundum ; Præſertim* *tanti diſsidii cauſa intelligatur, Nempe* *m in meis ſcriptis forte legiſſet, ſi quas* *eras opiniones, antequam ſerio philoſo-* *bemur, habeamus, eas tam multis aliis,* *el falſis, vel ſaltem dubiis eſſe permiſtas,* *t, ad illas ab his ſecernendas, optimum* *omnes initio rejicere, ſive nihil plane ex* *s non abdicare, ut poſtea commodius quæ* *eræ fuerant agnoſci, vel novæ inveni-* *, ac ſolæ veræ admitti poſsint. Quod* *lane idem eſt, ac ſi dixiſſem, ad caven-* *um, ne in caniſtro, vel corbe pomis pleno* *liqua corrupta haberentur, principio om-* *ia eſſe effundenda, nihilque prorſus in eo* *linquendum, & deinde ea ſola, vel reſu-* *enda, vel aliunde aſſumenda, in quibus* *ullum vitium eſſe cognoſceretur, At ille* *m tam altæ ſpeculationis non capiens,* *el certe, ut fit, ſimulans ſe non capere,* *iratus eſt præcipue quod diceretur Nihil* *on eſſe abdicandum, ac diu multumque de* *to* Nihilo *cogitando, ſic illud cerebro* *io infixit, ut quamvis nunc in ipſum ſæpe* *ælietur, non facile tamen eo ſe poſsit libe-* *re.*

Poſt tam ſecundum prælium, opinione P p *ictoriæ elatus novum hoſtem laceſſit, quem* *uidem rurſus putat eſſe umbram meam,*

 ea

ea enim perpetuo ejus phantaſiæ obverſatur, ſed nunc ipſam ex nova materia componit, nempe ex verbis. Novi me exiſtere quæro quis ſim &c. *Et, quia hæc minus ipſi nota eſt quam præcedens, cautius aggreditur, & eminus dumtaxat. Primum telum, quod jacit, hoc eſt,* Cur quæris, ſi noſti? *Quod quia putat ab hoſte excipi hoc umbone,* Novi me eſſe, non novi quis ſim, *ſtatim hanc longiorem haſtam intorquet,* Unde agnoſces quis ſcis, niſi ab iis, quæ aut noſti olim, aut olim ſcies? Non ab iis, quæ olim noſti. Dubiis ſcatent, & abdicata ſunt. Ergo ab iis quæ nondum ſcis, ſcies vero poſtea. *Quo ictu miſerabilem Umbram valde commotam, ac prope proſtratam, audire ſe putat exclamantem,* Nondum novi iſta exiſtere. *Tuncque iram ſuam in miſericordiam mutans eam ſolatur his verbis,* Spera bene, cognoſces aliquando. *Ad quæ ipſam voce querula, & ſupplici, ſic reſpondentem inducit,* Quid faciam interea? *Ille vero imperioſe, ut victorem decet,* Expectabis, *inquit; Verum tamen, quia eſt miſericors, non diu patitur ancipitem, ſed rurſus fugiens ad diverticula* determinate, indeterminate; clare, confuſe: *quia neminem ibi ſe inſequentem videt, ſolus triumphat. Quæ profecto omnia eximia ſunt, in eo genere facetiarum, quod petitur ab inexpectata ſtultitiæ ſimulatione, in viro cujus*

vultus & veſtitus multum ſapientiæ, gravitatiſque promittebant. Sed ut hoc clarius pateat, conſiderandus eſt Actor noſter tanquam vir gravis, & doctus, qui, ad impugnandam eam Methodum quærendæ veritatis, quæ jubet ut, rejectis omnibus incertis, incipiamus à cognitione propriæ exiſtentiæ, atque inde progrediamur ad examen naturæ noſtræ, ſive ejus rei quam jam exiſtere cognoſcimus, probare conatur per hanc viam nullum aditum patere ad ulteriorem cognitionem, hacque utitur ratione, Cum noveris tantum te eſſe, non autem quis ſis: non potes hoc diſcere ab iis quæ olim noſti, cum omnia abdicaveris: Ergo ab iis quæ nondum ſcis. *Ad quæ vel puer triennis poſſet reſpondere, Nihil obſtare quo minus diſceret ab iis quæ olim noverat, quia etſi fuiſſent abdicata, cum dubia erant, poterant tamen reſumi poſtea, cum vera eſſe conſtaret: Ac præterea etſi concederetur diſci nihil poſſe ab olim cognitis, ſaltem alteram viam, per ea, quæ nondum noverat, ſed ſtudio, & animadverſione eſſet cogniturus, omnino patere. Sed hic noſter fingit ſibi adverſarium, qui non modo priorem viam concedit eſſe occluſam, ſed etiam qui alteram ipſemet claudit hoc verbulo,* Non noviſta exiſtere. *Tanquam ſi nova exiſtentiæ cognitio nulla poſſet acquiri; ac tanquam ſi ejus ignoratio omnem eſſentiæ cognitionem impediret, Quod ſane eſt quam*

maxime inſulſum. Sed nempe alludit ad mea verba, ſcripſi enim, fieri non poſſe ut ea, quam jam habeo, notitia rei, quam novi exiſtere, pendeat à notitia ejus, quod exiſtere nondum novi; Atque hoc, quod tantum dixi de præſenti, ridicule transfert ad futurum, eadem ratione ac ſi, quia jam non poſſumus videre illos, qui nondum nati ſunt, ſed hoc anno naſcentur, concluderet nos nunquam videre ipſos poſſe. Nam ſane perſpicuum eſt rei, quæ cognoſcitur ut exiſtens, notitiam illam, quæ jam habetur, non pendere à notitia ejus, quod nondum cognoſcitur ut exiſtens; quia hoc ipſo quod aliquid percipiatur ut pertinens ad rem exiſtentem, neceſſario etiam percipitur exiſtere: Sed longe aliud eſt de futuro, quia nihil obſtat quominus notitia ejus rei, quam novi exiſtere, augeatur aliis rebus, quas exiſtere nondum novi, ſed tum demum ſum cogniturus, cum eas ad ipſam pertinere percipiam. Pergit vero inquiens, Spera bene, cognoſces aliquando. *Ac deinde,* Te diu non patiar ancipitem. *Quibus verbis jubet nos à ſe expectare, vel ut demonſtret per viam propoſitam ad nullam ulteriorem cognitionem poſſe deveniri; vel certe ſi ſupponat illam ab adverſario eſſe occluſam (quod tamen eſſet ineptum) ut aliquam aliam aperiat: Sed tantummodo ſubjungit,* Noſti quis ſis indeterminate

minate & confusè, non autem determinatè & clarè. *Ex quibus verbis nihil proclivius eſt, quam ut concludamus, nobis ergo viam patere ad ulteriorem cognitionem, quia meditando, & advertendo poſſumus efficere, ut id quod indeterminate ac confuſe dumtaxat cognoſcimus, clare ac determinate poſtmodum percipiamus. Sed nihilominus ille concludit, verba* Determinate, indeterminate eſſe echinum quod nos ſæculum poſſit remorari, *atque ideo aliud iter eſſe quærendum. Quibus omnibus nihil aptius, ad ſummam ineptitudinem, & imbecillitatem ingenii proprii ſimulandam, excogitari ab eo potuiſſe mihi videtur.*

Sum, ais. Nego. Pergis, Cogito. Nego &c. *Hic rurſus præliatur in priorem umbram, putanſque ſe ſtatim in primo congreſſu ipſam obtruncaſſe, gloriabundus exclamat,* Omnino facinus inſigne, uno ictu amputavi omnia. *Sed quia hæc umbra ab ejus cerebro vitam habet, nec niſi ſimul cum illo mori poteſt, etiam obtruncata reviviſcit; Et manum pectori admovens jurat ſe eſſe, ſe cogitare. Quo novo precandi genere mollitus veniam illi vivendi concedit, ac multa, ſpiritibus ultimis collectis, ineptiſſime garriendi, quæ ipſe non refutat, ſed potius amicitiam cum illa contrahit, atque ad alias delicias tranſit.* Qq

Primo ſic ipſam objurgat, Quærebas paulo Rr

ante, vix ante paſſus centum, quæ eſſes, nunc non modo ſcis, ſed & clarum, & diſtinctum habes illius conceptum. *Deinde rogat* conceptum tam clarum, tam diſtinctum ſibi oſtendi, ejus ut aſpectu reficiatur. *Tum fingit illum ſibi oſtendi in his verbis*, Certo ſcio me eſſe, me cogitare, me exiſtere ſubſtantiam cogitantem, actum eſt. *Quæ non ſufficere probat hoc exemplo.* Cognoſcis etiam nullum montem exiſtere ſine valle, ergo habes conceptum clarum, & diſtinctum montis ſine valle. *Idemque ſic interpretatur*, Clarus eſt conceptus ille tuus quia certo cognoſcis: diſtinctus eſt quia nihil aliud cognoſcis. Atque adeo conceptus clarus & diſtinctus, quem formas, in eo eſt, quod repræſentet tibi ſubſtantiam exiſtere cogitantem, nihil attendendo ad corpus, ad animum, ad mentem, ad quicquam aliud, ſed tantum quod exiſtat. *Poſtremo ſtratioticos animos reſumendo, putat ſe ibi videre magnum apparatum, triarioſque cuneatim ac ſerratim ordinatos, quos omnes novus Pyrgopolinices difflat ſpiritu*,

> Quaſi ventus folia, aut panicula tectoria,

Et ita ut ne vel nuntius reſtet. *Primo flatu emittit hæc verba*, A noſſe ad eſſe non valet conſequentia: *ſimulque oſtentat, inſtar*

vexilli,

vexilli, abacum quemdam in quo ſubſtantiam ogitantem pro arbitrio deſcripſit. Secundo latu emittit hæc, Determinate, indeterminate. Diſtincte, confuſe. Explicite, mplicite. *Tertio hæc*, Quod nimis concludit, nihil concludit. *Hocque ultimum ta explicat*, Novi me exiſtere ſubſtantiam cogitantem, & tamen nondum novi mentem exiſtere, ergo notitia exiſtentiæ meæ non pendet à notitia exiſtentis mentis. Ergo cum exiſtam, & mens non exiſtat, non ſum mens; ergo corpus. *Quibus auditis illa ſilet, pedem refert, animum deſpondet, ac ſe captivam duci ab eo patitur in triumphum. Vbi multa immortali riſu digna poſſem oſtendere. Sed malo parcere Actoris togæ; ac etiam meum eſſe non puto de rebus tam levibus diu ridere. Quapropter hic ea tantum notabo, quæ à veritate aliena cum ſint, forte tamen ab aliquibus crederentur, tanquam à me conceſſa, ſi de ipſis plane tacerem. In primis nego eum juſte queri, quaſi dixiſſem me habere clarum & diſtinctum mei conceptum, priuſquam ſufficienter explicuiſſem qua ratione habeatur, atque, ut ait, cum* vix ante paſſus centum *quæſiviſſem quis eſſem: Nam, inter iſta duo, recenſui omnes proprietates rei cogitantis, nempe quod intelligat, velit, imaginetur, recordetur, ſentiat &c. itemque omnes alias proprietates vulgo notas, quæ ad ejus conceptum non*

pertinent, ut unas ab aliis diſtinguerem, quod ſolum poſt ſublata præjudicia potuit optari. Sed fateor illos, qui præjudicia non exuunt, non facile ullius unquam rei clarum & diſtinctum conceptum habere poſſe: manifeſtum enim eſt eos conceptus, quos in pueritia habuimus, claros, & diſtinctos non fuiſſe; ac proinde ab ipſis, niſi fuerint depoſiti, alios, quoſcunque poſtea acquirimus, obſcuros reddi, & confuſos. Cum itaque vult ſibi oſtendi clarum iſtum & diſtinctum conceptum, ejus ut aſpectu reficiatur, nugas agit. Vt etiam cum me inducit illum ſibi oſtendentem in his verbis, Certo ſcio me eſſe &c. *Cum vero vult eas ipſas nugas refutare hoc exemplo,* Certo etiam ſcis nullum montem exiſtere ſine valle, ergo habes conceptum clarum & diſtinctum montis ſine valle, *ſophiſmate ſe ipſum fallit, nam ex antecedentibus tantum ſequitur, Ergo clare & diſtincte percipis nullum montem exiſtere ſine valle; non autem, habes conceptum montis ſine valle, quia, cum nullus ſit, non debet haberi, ut percipiatur nullum montem eſſe ſine valle. Sed nempe eſt adeo felicis ingenii, ut ipſaſmet illas ineptias, quas finxit, non poſſit ſine novis ineptiis refutare. Cum vero ait poſtea, me concipere ſubſtantiam cogitantem, & nihil concipere corporeum, nihil ſpirituale &c. de corporeo concedo, quia prius explicueram quid per nomen corporis vel rei*

corporea

rporeæ intelligerem, nempe id tantum quod extenſum, ſive in cujus conceptu exten- continetur. Quod autem addit de ſpiri- ali craſſe affingit; ut & aliis pluribus in cis, ubi me inducit dicentem, ſum res co- tans, ſed non ſum corpus, nec animus, nec ens, &c. non poſſum enim de re cogitante gare, niſi ea in quorum conceptu nullam gitationem contineri ſcio, quod me ſcire de nimo, vel de mente, nunquam ſcripſi, nec gitavi. Cumque poſtea dicit ſe recte ca- ere meam mentem, ac me putare clarum ſe conceptum meum, quia certo cognoſco; distinctum, quia nihil aliud agnoſco, e ipſum valde tardi ingenii eſſe fingit: A- iud enim eſt clare percipere, ac certo ſcire. Cum multa, non tantum ex fide divina, ed etiam quia prius ea clare perſpeximus, am certo ſciamus, quæ tamen non clare am percipimus; & aliarum rerum cogni- io minime impedit, quominus ea, quam habemus alicujus rei, ſit diſtincta; nec illum vel minimum verbum unquam ſcrip- ſi ex quo tales aſſaniæ deduci poſſent. Præ- terea effatum ejus, A noſſe ad eſſe non valet conſequentia, *eſt plane falſum: Et- ſi enim ex eo, quod noſcamus alicujus rei eſſentiam, non ſequatur illam exiſtere; nec ex eo quod putemus nos aliquid cognoſce- re, ſequatur illud eſſe, ſi fieri poßit ut fallamur:*

fallamur: Omnino tamen A noſſe ad eſſe valet conſequentia, quia plane fieri non poteſt, ut aliquam rem cognoſcamus, niſi revera ipſa ſit prout illam cognoſcimus; nempe vel exiſtens, ſi eam exiſtere percipimus; vel hujus aut illius naturæ, ſi tantum ejus natura nobis ſit nota. Falſum etiam eſt, aut ſaltem ab illo abſque ulla vel minima ratione affirmatum, aliquam ſubſtantiam cogitantem eſſe partibilem, ut habet in illo abaco, in quo diverſas ſubſtantiæ cogitantis ſpecies, tanquam ab oraculo aliquo edoctus, proponit: Nullam enim poſſumus cogitationis extenſionem, aut partibilitatem intelligere, ac omnino eſt abſurdum id verbo affirmare ut verum, quod nec à Deo eſt revelatum, n.. aſſequimur intellectu. Atque hic tacere non poſsum opinionem iſtam, de partibilitate ſubſtantiæ cogitantis, periculoſiſsimam, ac religioni Chriſtianæ quã maxime adverſantem mihi videri; quia quamdiu quis illam admittet, realem humanæ animæ à corpore diſtinctionem nunquam vi rationis agnoſcet. Verba Determinate, indeterminate. Diſtincte, confuſe. Explicite, implicite. *Cum ſola, ut hic, ponuntur, nullum plane habent ſenſum; nec aliud ſunt quam offutiæ, quibus videtur Author noſter velle diſcipulis ſuis perſuadere, cum nihil boni habet quod dicat, ſe tamen aliquid boni cogitare. Aliud etiam ejus effatum,* Quod nimis concludit,

hil concludit, *non ſine diſtinctione debet* *lmitti: Nam ſi per verbum* nimis *intelligat* *ıtum aliquid amplius, quam id quod quæ-* *ıatur, ut cum infra reprehendit argumenta* *ibus exiſtentiam Dei demonſtravi, ob id* *od putet per illa plus concludi, quam leges* *ıdentiæ exigant, aut quiſquam mortalium* *poſcat, plane falſum eſt & ineptum, quia* *o plus concluditur, modo recte concludatur,* *nto melius eſt, nec ullæ unquam prudentiæ* *es huic rei poſſunt adverſari; Si vero intel-* *ıat per verbum* nimis, *non ſimpliciter ali-* *id amplius quam quærebatur, ſed aliquid* *od ſine controverſia ſit falſum, tunc quidem* *verum, Sed plane errat R. P. cum tale* *ıid mihi affingere conatur. Cum enim ita* *ripſi,* Notitia eorum quæ novi exiſtere, on pendet à notitia eorum quæ exiſte- nondum novi: Atqui novi rem cogi- ntem exiſtere, ac nondum novi corpus ıiſtere; ergo notitia rei cogitantis non endet à notitia corporis. *Nihil nimis, &* *hil non recte concluſi. Cum vero aſſumit,* Novi rem cogitantem exiſtere, ac non- um novi mentem exiſtere, imo nulla ıens exiſtit, nihil eſt, abdicata ſunt om- ia. *Rem plane nugatoriam, ac falſam aſſu-* *ıit: Non enim poſſum quidquam affirmare,* *ut negare de mente, niſi ſciam quid per hoc* *omen* Mens *intelligam; nihilque poſſum* *intelli-*

intelligere, ex iis quæ per illud ſolent intelligi, in quo non contineatur cogitatio: Adeo ut repugnet, ut quis cognoſcat rem cogitantem exiſtere, ac non cognoſcat mentem, ſive aliquid ejus quod ſignificatur nomine mentis, exiſtere. Quodque ſubjungit, Imo nulla mens exiſtit, nihil eſt, abdicata ſunt omnia, *tam abſurdum eſt, ut reſponſionem non mereatur, Cum enim poſt abdicationem agnita ſit exiſtentia rei cogitantis, agnita ſimul eſt exiſtentia mentis (ſaltem quatenus hoc nomine res cogitans ſignificatur) nec proinde amplius eſt abdicata. Cum denique uſurus ſyllogiſmo in forma, id extollit tanquam Methodum aliquam regendæ rationis, quam meæ opponat, videtur velle perſuadere, me ſyllogiſmorum formas non probare, ac proinde Methodum aliquam à ratione valde alienam habere; Hoc autem falſum eſſe ſatis patet ex meis ſcriptis, in quibus nunquam non uſus ſum ſyllogiſmis, cum locus id poſtulavit.*

Ss *Hic affert ſyllogiſmum ex falſis præmiſſis, quas meas eſſe affirmat, ego vero nego & pernego. Nam quantum ad hanc majorem,* Nulla res quæ talis eſt ut de ea dubitare poſſim an exiſtat, de facto exiſtit, *tam abſurda eſt, ut non verear ne ullis perſuadere poſſit eam à me eſſe profectam, niſi quibus una perſuadeat me rationis compotem non eſſe. Nec poſſum ſatis mirari quo conſilio, qua fide,*

qua

qua ſpe, qua confidentia id ſuſceperit: Nempe in prima Meditatione, in qua nondum de ulla veritate ſtatuenda, ſed tantummodo de præjudiciis tollendis agebam, poſtquam oſtendi eas opiniones, quibus credendis quammaxime fueram aſſuetus, in dubium poſſe revocari, ac proinde ab iis, non minus quam ab aperte falſis, aſſenſionem eſſe cohibendam, ne quo mihi in veritate quærenda impedimento eſſe poſſent, Addidi hæc verba. Sed nondum ſatis eſt hoc advertiſſe, curandum eſt ut recorder, aſſidue enim recurrunt conſuetæ *opiniones*, occupantque credulitatem meam, tanquam longo uſu & familiaritatis jure ſibi divinctam, fere etiam me invito; nec unquam iis aſſentiri, & confidere deſueſcam, quamdiu tales eſſe ſupponam quales ſunt revera, nempe *aliquo*, quidem, *modo dubias*, ut jam jam oſtenſum eſt, ſed nihilominus valde probabiles, & quas multo magis rationi conſentaneum ſit credere quam negare. Quapropter ut opinor non male agam, ſi, *voluntate plane in contrarium verſa*, me ipſum fallam, illaſque aliquandiu *omnino falſas, imaginariaſque eſſe fingam*, donec tandem, velut æquatis utrimque præjudiciorum ponderibus, nulla amplius prava conſuetudo judicium meum à recta rerum perceptione detorqueat. *Ex quibus Author noſter elegit hæc verba, cæteris rejectis,*

Opiniones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Opiniones aliquo modo dubias, voluntate plane in contrarium verſa, omnino falſas imaginariaſque eſſe fingam; *Ac præterea in locum verbi* fingam *ſubſtituit* ponam, credam, & ita credam ut contrarium ejus quod dubium eſt pro vero affirmem. *Voluitque hoc eſſe tanquam effatum ſive regulam certam qua ſemper uterer, non ad præjudicia tollenda, ſed ad fundamenta Metaphyſicæ ſumme certæ & accuratæ ſtatuenda. Primo tamen cunctanter tantum, & per ambages hoc propoſuit, nempe in* §. 2. *&* 3. *primæ ſuæ quæſtionis: Quin & in* 3. *illo* §. *poſtquam ſuppoſuit ex iſta regula ſe debere credere,* 2. *&* 3. *non facere* 5. *quærit* an continuo illud ita debeat credere, ut ſibi perſuadeat aliter habere ſe non poſſe. *Ad quod abſurdiſſimum quæſitum inducit me poſt aliquot ambages, & verba ſuperflua, ſic denique reſpondentem,* Nec pones, nec negabis, neutro uteris, utrumque habebis velut falſum. *Ex quibus verbis, mihi ab illo ipſo tributis, plane manifeſtum eſt eum recte ſciviſſe, me ut verum non credere contrarium ejus quod dubium eſt, ac neminem ex mea ſententia eo uti poſſe pro majore propoſitione alicujus ſyllogiſmi ex quo certa concluſio expectetur: Contradictoria enim ſunt, nec ponere nec negare neutro uti, atque unum ex iis ut verum affirmare, atque eo uti. Sed ſenſim poſtea eorum, quæ*

tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tanquam mea retulerat, oblitus, non modo contrarium affirmavit, ſed & tam ſæpe inculcavit, ut fere hoc unum in tota ſua diſſertatione reprehendat, & omnia illa duodecim peccata quæ deinceps ad finem uſque mihi affingit ex hoc uno componat. Unde profecto, tum hic, ubi hanc majorem, Nulla res quæ talis eſt ut de ea dubitare poſſim an exiſtat, de facto exiſtit, *meam eſſe affirmat, tum aliis omnibus in locis ubi quid tale mihi tribuit, niſi prorſus ignorem quid verbum mentiri ſignificet, illum inexcuſabiliter mentiri, ſive contra mentem & conſcientiam loqui evidentiſſime demonſtratur: Et quamvis admodum invitus tam inhoneſto verbo utar, exigit tamen hoc à me defenſio veritatis, quam ſuſcepi, ut quod ille tam aperte facere non erubeſcit, ego ſaltem nomine proprio vocare non recuſem. Cumque in toto hoc ſcripto nihil aliud fere agat, quam ut hoc idem ineptiſſimum mendacium, ſexcentis variis modis expreſſum, lectori perſuadeat, & inculcet, non video ipſum aliter poſſe excuſari, quam quia forte tam ſæpe idem affirmavit, ut paulatim ſibi ipſi perſuaſerit eſſe verum, nec amplius pro mendacio ſuo cognoſcat. Quantum deinde ad minorem,* Omne corpus eſt tale, ut de eo dubitare poſſim an exiſtat, *vel,* Omnis mens eſt talis, ut de ea dubitare poſſim an exiſtat. *Si de quovis tempore indefinite intelligatur,*

tur, ut ad ejus concluſionem debet intelligi, eſt quoque falſa, & nego meam eſſe: Nam ſtatim poſt initia ſecundæ Meditationis, ubi certo perſpexi rem cogitantem exiſtere, quæ res cogitans ex vulgari uſu mens appellatur, non amplius dubitare potui quin mens exiſteret; ut etiam poſt ſextam Meditationem, in qua corporis exiſtentiam cognovi, non amplius de ipſa potui dubitare. Quam ſtupendi vero ingenii eſt author noſter, qui duas falſas præmiſſas tam artificioſe potuit excogitare, ut ex iis, in bona forma, concluſio falſa ſequeretur. Sed, non intelligo cur hic mihi riſum Sardonium adſcribat, cum lætitiæ cauſam dumtaxat, non quidem per magnæ, ſed certe veræ ac ſolidæ in ejus diſſertatione repererim: nempe quod ille, multa ibi reprehendendo, quæ non mea ſunt, ſed à ſe mihi affiĉta, clare oſtendat ſe nullum non moviſſe lapidem, ut aliquid reprehenſione dignum inveniret in meis ſcriptis, & tamen nihil omnino inveniſſe.

Tt *At certe illum non ex animo hactenus riſiſſe, ſatis declarant, tum ſeria objurgatio qua hanc partem concludit, tum maxime ſequentes ejus reſponſiones, in quibus non modo triſtis, & ſeverus, ſed etiam profećto eſt crudelis. Nam cum nullas odii habeat cauſas, nihilque invenerit reprehendendum, præter illud unum abſurdum, quod*

mihi

mihi prudens & ſciens affinxit, quodque paulo ante non potui honeſtius quam mendacium ejus nominare: Quia tamen putat ſe jam illud Lectori ſuo plane perſuaſiſſe (Non quidem vi rationum, ut pote quas nullas habet; Sed primo admirabili affirmandi confidentia, quæ, in viro pietatem & charitatem Chriſtianam peculiariter profeſſo, tanta, & tam ſine pudore, de re falſa eſſe poſſe nunquam putatur; Ac deinde pertinaci & frequenti ejuſdem repetitione qua ſæpe fit, ut ex conſuetudine audiendi, etiam res quas falſas ſcimus, conſuetudinem eas pro veris habendi acquiramus: atque hæ duæ machinæ apud plebem, illoſque omnes qui res accuratè non examinant, omni pondere rationum potentiores eſſe ſolent) Nunc victo ſuperbe inſultat, & me tanquam puerum gravis Pædagogus objurgat, pluriumque peccatorum reum facit in ſequentibus 12. reſponſionibus, quam in Decalogo præcepta habeantur. Excuſandus tamen eſt R. P. quia non amplius apud ſe eſſe videtur; ſed, cum pluſculum poti duas tantum res pro una ſoleant videre, tanto ille charitatis Zelo turbatus eſt, ut in unico contra mentem & conſcientiam propriam dicto ſuo duodecim peccata mihi tribuenda inveniat: quæ, niſi me aperte, ac citra verborum involucra hic loqui puderet, non deberem aliter quam convitia,

convitia, & calumnias vocare: ſed quia jam puto meas eſſe vices jocandi, hallucinationes tantum dicam; Et velim ut Lector animadvertat, ne minimum quidem verbum, ab ipſo, contra me, in ſequentibus haberi, in quo non ſit hallucinatus.

RESPONSIO.

RESP. 1. Peccat Methodus circa principia. Nempe nulla habet, & infinita habet. Ac cæteræ quidem facultates, ut ex certis educant certa; clara evidentia, & innata ſibi ponunt principia Totum eſt ſua parte majus. Ex nihilo nihil fit, & ſexcenta id genus, quibus ſubnixa evehunt ſeſe in altum, & ad veritatem tuto contendunt. Hæc vero ſecus, ut faciat aliquid, non ex aliquo, ſed ex nihilo, amputat, abdicat, ejurat omnia, ad unum principia vetera, ac voluntate plane in contrarium verſa ne videatur alis omnino carere, fingit & aptat ſibi è cera, ac principia ponit nova veterum plane contraria, Atque eo pacto vetera exuit præjudicia, ut induat nova: certa deponit ut aſſumat dubia: alas ſibi aptat, ſed cereas ſubvehit ſeſe in altum, at ut cadat: Denique ex nihilo molitur aliquid, ut faciat nihil.

Reſp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Reſp. 2. Peccat Methodus circa me-
lia. Nempe nulla habet dum tollit vete-
a, nec adhibet nova. Reliquæ diſciplinæ
ormas habent logicas & ſyllogiſmos,
& modos argumentorum certos, quorum
luctu, velut Ariadnæo filo, ex labyrin-
his expediant ſeſe, & res involutas extri-
ent facile, & tuto. Hæc vero contra,
ormam veterem deturpat, dum novo
allet metu, quem ſibi à Genio fingit,
lum veretur ut ne ſomniet; dum dubitat
n deliret. Propone ſyllogiſmum pallebit
d majorem, quæcunque ſit illa tandem.
Forte, ait, Genius me decipit. Quid vero
d minorem? trepidabit, dubiam dicet.
Quid ſi ſomniem? quoties ſomnianti viſa
unt certa, & clara, quæ poſt ſomnium
alſa comperta ſunt? Quid denique faciet
d concluſionem? Omnes omnino velut
aqueos & pedicas fugitabit. An non de-
iri, & pueri, & amentes præclare ſe cre-
lunt ratiocinari, cum omni mente, & ju-
licio deficiantur? Quid ſi mihi idem con-
ingat modo? quid ſi fucum faciat, &
offucias Genius? malus eſt. Nec dum
Deum novi exiſtere, & ab eo decepto-
em coerceri. Quid hic facias? quid cum
licet, & obſtinato animo, conſequentiam
lubiam eſſe niſi antea certo ſcias te nec
ſomniare, nec deſipere, ſed eſſe Deum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

& veracem Deum, & ab eo Genium malum haberi in vinculis? Quid cum ſyllogiſmi hujus repudiabit materiam, & formam. Idem eſt dicere aliquid in rei alicujus natura, ſive conceptu contineri, ac dicere ipſum de ea re eſſe verum. Atqui exiſtentia &c. Quid alia id genus, quæ ſi urgeas, Expecta dicet quoad eſſe Deum ſciam, & Genium videam ligatum. At ſaltem, ais, id habet commodi, dum nullos adhibet ſyllogiſmos, tuto vitat paralogiſmos. Præclare enimvero, ut ne mucoſus ſit puer, denaſetur. Num melius cæteræ matres ſuos emungunt? Quare unum hoc habeo, quod dicam. Sublata omni forma, nihil remanet, niſi informe.

Reſp. 3. Peccat Methodus contra finem, dum nihil certi aſſequitur, ſed nec poteſt aſſequi, cum ipſa ſibi vias omnes ad veritatem occludat. Ipſemet vidiſti, & expertus es tuis in erroribus Ulyſſeis, quibus te, meque ſocium fatigaſti. Contendebas te eſſe mentem, aut habere mentem: id vero minime potuiſti conficere, ſed hæſiſti in ſalebris, & vepribus, & quidem toties, ut meminiſſe vix poſſim. Quanquam & recordari proderit modo, ut reſponſioni huicce noſtræ ſuum ſit robur. En igitur ſumma capita, quibus ipſa ſibi Metho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Methodus nervos ſuccidit, omnemque
lane ſpem ad veritatis lucem præcludit.
. Neſcis an ſomnies an vigiles, adeoque
ihilo plus debes tuis in cogitatis, & ra-
ocinationibus (ſi quas tamen habes, non
ero ſomnias dumtaxat te habere) pone-
:, quam ſomnians in ſuis. Hinc dubia
mnia, & nutantia, & ipſæ concluſiones
certæ. Exempla non afferam, obi ipſe,
: percurre apothecas memoriæ tuæ, & ſi
iid repereris, quod ea labe non ſit infe-
um, profer: gratulabor. 2. Antequam
iam Deum exiſtere, qui Genium malum
get, dubitare debeo de omni re, & om-
:m omnino propoſitionem habere ſuſpe-
am, aut ſane, quæ vulgaris eſt philoſo-
iia & vetus ratiocinandi methodus, ante
nnia definiendum eſt an ſint, & quæ
æ tandem propoſitiones immunes, de-
ie iis retinendis monendi ſunt Tyrones.
inc, perinde atque ex præcedenti dubia
nnia. Et ad veſtigandum verum pror-
s inutilia. 3. Si quid ſit quod habeat, vel
inimum dubitationis, id voluntate plane
contrarium verſa falſum eſſe crede, &
ede oppoſitum, eoque utere tanquam
incipio. Hinc aditus omnes ad verita-
m præcluſi. Quid enim ſperes ab illo,
put non habeo. Nullum eſt corpus,
lla mens, & ſexcentis iſtiuſmodi? Ne-

que verò dicas abdicationem illam non eſſe perpetuam, ſed Iuſtitii inſtar, ad tempus, ad menſem, ad dies 15. Ut quiſque majori contentione in illam incumbet. Eſto enim ſit ad tempus; at eſt eo tempore quo veritatem veſtigas, quo uteris abdicatis, & abuteris, perinde quaſi ab iis veritas omnis pendeat, & in iis veluti neceſſario in ſtereomate conſiſtat. At, ais, ea utor ut ſtylobatam, & columnam ſtabiliam, ut ſolenne eſt Architectis. An non illi machinas extemporaneas extruunt, iis utuntur, ut columnam elevent, & ſuo in loco ſtabiliant, tum velut præclare ſuo defunctam munere diſſoluunt, & amovent? Quid ni illos imiter? Imitare per me licet, at vide ne & ſtylobata, & columna extemporaneæ illi machinæ ſic innitantur, ut hac remota illa concidant. Atque illud eſt quod in Methodo reprehenſione dignum putem. Falſa ponit fundamenta, iiſque ita nititur, ut remotis illis illa quoque ſit amovenda.

Reſponſ. 4. Methodus peccat exceſſu. Hoc eſt plus molitur quam ab ea prudentiæ leges exigant, plus quam ab ea quiſquam mortalium depoſcat. Petunt quidem nonnulli, ſibi ut demonſtretur Dei exiſtentia, & humanæ mentis immortalitas, at profecto nemo repertus eſt hactenus

qui

ui ſibi ſatis eſſe non duxerit, ſi Deum
xiſtere, & mundum ab eo adminiſtrari,
: animas hominum eſſe ſpirituales, &
nmortales tam certo ſciat, atque illud
. & 3. faciunt 5. aut iſtud habeo caput,
ıbeo corpus, ut ſuperflua ſit omnis cura
ajoris alicujus certitudinis veſtigandæ.
ræterea, ut in practicis, aut agundis re-
ıs certi ſunt fines certitudinis, qui ſuffi-
ant abunde, ut quiſque prudenter, & tuto
gerat; ita in meditandis & ſpeculandis
bus definiti ſunt limites, quos qui attigit
rtus eſt, & ita certus, ut merito aut de-
eratis, aut damnatis aliis, quæ quis ulte-
us tentare vellet, in eo prudenter, ac
curè conquieſcat. Ne plus ultra, Ne
uid nimis. At, ais, hæc laus non vulgaris
letas promovere, & vadum ab omnibus
tro ſeculis intentatum pervadere. Ita
ie laus eximia, at dum vadum vadari poſ-
: citra naufragium, quare.
Reſp. 5. Peccat deffectu. Hoc eſt, dum
us ſtringit, quam ſit par, nihil colligit.
num te volo teſtem, te judicem. Quid
æſtitiſti apparatu illo magnifico? quid
dicatione illa tam ſolenni, adeo gene-
li & generoſa, ut ne tibi ipſi peperceris,
ſi hoc tritum Cogito, ſum, ſum res co-
itans? hoc, inquam, ita, vel plebeculæ
miliare, ut nemo repertus ſit ab orbe
 condito,

condito qui de eo vel leviter dubitarit, ne dum qui ſeriò popoſcerit probari ſibi ſe eſſe, ſe exiſtere, ſe cogitare, ſe eſſe rem cogitantem, ut merito gratias tibi nemo ſit habiturus, niſi forte, quod ego mea pro amicitia, & ſingulari erga te voluntate facio, ut prolixam tuam erga genus humanum voluntatem probet, & laudet conatum.

Reſp. 6. Peccat commune peccatum, quod in cæteris arguit. Nempe miratur mortales omnes omnino hæc dicere, & ponere tam confidenter Habeo caput, habeo oculos &c. Et ſeipſam non miratur, dum pari confidentia dicit Non habeo caput &c.

Reſp. 7. Peccat peculiare ſibi peccatum. Nempe quod cæteri hominum aliquotenus certum habent, & ſufficienter, habeo caput, eſt corpus, eſt mens, illa ſingulari ſibi conſilio oppoſitum. Non habeo caput, non eſt corpus, non mens, non modo certum, ſed ita certum ut in eo fundari poſſit accurata Metaphyſica, ponit, eoque nititur uſque eo, ut hoc ſi fulcrum removeris, in vultum procumbat.

Reſp. 8. Peccat imprudens. Nempe non advertens Dubium eſſe gladium ancipitem, dum alteram fugit aciem, ab altera læditur. Dubium illi eſt an aliquod corpus

exiſtat;

iſtat; quia dubium removet & ponit op-
ſitum, Nullum eſt corpus, atque in hoc
ıbio, tanquam ſi eſſet certum, dum im-
udens nititur, vulneratur.

Reſp. 9. Peccat prudens, dum ſciens,
: volens, & monita occœcat ſeſe, & vo-
ntaria abdicatione eorum quæ ſunt ne-
ſſaria ad veſtigandum verum, ſua delu-
ſe ſinit Analyſi non modo id coficiens
ıod intendit, ſed illud etiam, quod maxi-
e reformidat.

Reſp. 10. Peccat commiſſione, dum,
ıod vetat ſolenni edicto, redit ad vetera,
: contra leges abdicationis, repetit abdi-
ıta. Sat recordaris.

Reſp. 11. Peccat ommiſſione, dum,
ıod præſcribit, uti firmamentum Sum-
ıopere cavendum eſt ne quid ut verum
lmittamus, quod non poſſimus probare
:rum eſſe, non ſemel prætergreditur,
npune aſſumens uti ſumme certum, &
:rum, nec probans, ſenſus nos aliquando
eludunt; ſomniamus omnes; nonnulli
elirant, & alia id genus.

Reſp. 12. Methodus aut nihil habet
oni, aut nihil novi, plurimum vero ſu-
erflui. Etenim ſi dicat ſua illa abdicatio-
e dubiorum ſe intelligere abſtractionem,
t vocant Metaphyſicam, qua dubia non
onſiderantur, niſi ut dubia, adeoque ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

iis animus avocatur, ubi quæritur certi aliquid, neque tunc in iis plus ponitur, quam in falſis, Boni aliquid dicet, ſed nihil Novi, nec nova erit illa abſtractio, ſed vetus, & omnium philoſophorum ad unum.

Si abdicatione illa dubiorum ita velit amandari dubia, ut ſupponantur, & dicantur eſſe falſa, & iis tanquam falſis, aut eorum oppoſitis tanquam veris utatur, Novi dicet aliquid, ſed nihil Boni, eritque abdicatio illa quidem nova, ſed ſpuria.

Si dicat ſe vi, &, momento rationum id conficere certó, & evidenter, Ego ſum res cogitans, & qua cogitans nec ſum mens, nec animus, nec corpus, ſed res ab iis ſic abducta, ut poſſim intelligi, nondum intellectis illis, perinde atque intelligitur animal, ſive res ſentiens nondum intellecta re hinniente, rugiente, &c. Boni aliquid dicet, ſed nihil novi, cum id ubique pulpita reſonent, ac diſertis verbis id doceant quotquot animantes aliquas cenſent cogitare, ac,ſi cogitatio etiam ſenſum complectitur, ut illud quoque cogitet quod ſentiat, videat, audiat, quotquot exiſtimant bruta ſentire, hoc eſt ad unum omnes.

Si dicat probatum à ſe rationibus validis, & meditatis ſe revera exiſtere rem, & ſubſtan-

ıbſtantiam cogitantem , &, dum exiſtit , on exiſtere reapſe mentem , non corpus, on animum, Novi dicet aliquid, ſed nihil oni , & nihilo plus quam ſi diceret exi- ere animal, nec eſſe tamen leonem , aut ılpem, &c.

Si dicat ſe cogitare , hoc eſt ſe intelli- ere , velle, imaginari , ſentire , & ſic co- itare , ut ſuam illam cogitationem actu flexo intueatur , & conſideret , adeoque ogitet, ſive ſciat, & conſideret ſe cogita- :, (quod vere eſt eſſe conſcium , & actus icujus habere conſcientiam) id vero eſſe oprium facultatis , aut rei, quæ ſit poſita pra materiam , quæque ſit plane ſpiritua- s, eoque pacto ſe eſſe mentem , ſe ſpiri- ım , dicet quod nondum dixit , & quod ebuit dicere , & quod expectabam ut di- ret, & quod ſæpius ſæpe , ubi vidi partu- entem ſed inani conatu , volui ſuggere- , dicet,inquam, boni aliquid , ſed novi hil, cum illud nos à noſtris olim præce- oribus acceperimus , & illi à ſuis, atque inor alii ab aliis jam inde ab Adamo.

Id porro ſi dicat quæ & quanta ſupere- ınt ? quæ redundabunt ? quanta battolo- ia ? quæ machinæ aut ad pompam , aut l præſtigias? Quorſum fallaciæ ſenſuum, mniantium illuſiones , ludibria deliran- um ? quis finis abdicationis illius adeo

auſteræ, ut ne nobis plus reſidui eſſe patiatur, quam hilum? Cur peregrinationes tam longæ, ita diuturnæ exteras inoras, procul à ſenſibus umbras inter, & ſpectra? Quid faciunt illa tandem ad ſtabiliendum Dei exiſtentiam, perinde quaſi ſtare illa non poſſit, niſi omnia ſus deque vertantur? ſed cur interpolationes opinionum tot ac tantæ, ut veteres ponantur, juduantur novæ, iiſque abjectis rurſum veteres aſſumantur? An forte, ut ſacris olim Bonæ Deæ, & Conſcii, & cæterorum ſui ſingulis erant ritus, ita hæ novorum arcanorum novæ ſunt cærimoniæ At quin illa procul amiſſis ambagibus nitide, clare, breviter ſic verbo veritatem exhibuit. Cogito, habeo cogitationis conſcientiam, ergo ſum mens?

Denique ſi dicat intelligere, velle, imaginari, ſentire, hoc eſt cogitare ſic eſſe propria mentis, ut nulla prorſus animalia, præter hominem, cogitent, nulla imaginentur, ſentiant, videant, audiant, &c. novi dicet aliquid, ſed nihil boni, & illud quidem gratis, & ingratiis, niſi fors aliquid aſſervat, & abſcondit (quod unicum ſupereſt perfugium) ſuo tempore velut è machina ſtupentibus exhibendum. At illud, quandiu eſt, ex quo expectatur, ut plane ſit deſperandum?

Reſp.

Reſ.ult.Hic vereris opinor Methodo illi
ıæ quam amas, quam amplecteris, igno-
co, quam uti filiolam oſcularis tuam, ti-
ıes ut ne, quia tot peccatorum feci ream,
ıuia, ut ipſe vides, rimas agit & undique
iffluit, veteres ad teſtas abjiciendam pu-
ːm. Ne vereare, amicus ſum. Vincam
xpectationem tuam, aut ſane fallam;
lebo & expectabo. Novi te, & aciem
genii tui acrem, ac perſpicacem. Ubi
mpus aliquod ad meditandum accepe-
s, ac maxime ubi Analyſim illam tuam
dam ſecreto in receſſu conſulueris, pul-
:rem excuties, ſordes ablues, terſam, &
olitam Methodum noſtris ſiſtes aſpecti-
us. Interea hoc habe, meque audi tuis
ım quæſitis pergo reſpondere, iiſque
omplector bene multa, quæ brevitatis
udio perſtrinxi leviter, ut ea, quæ men-
ın attinent, quæ conceptum clarum, ac
iſtinctum, quæ verum, quæ falſum, &
milia, ſed ea ipſe relegis, quæ prudenti-
ıs excidere, &

Quæſtio 3. An poſſit inſtaurari Methodus.

Quæris 3. an * *Plura non miſſa ſunt à*
:. P. Cumque reliqua ab eo rogarentur, re-
ondit ſibi nunc otium non eſſe plura compo-

nendi. Nobis verò religio fuit vel minimam ejus ſcripti ſyllabam omittere.

NOTÆ.

S*Atis eſſe putarem egregium hoc de mea qualicunque inveſtigandi veri Methodo judicium retuliſſe, ad ejus falſitatem, & abſurditatem declarandam, ſi profectum eſſet ab ignoto: Sed quia ejus Author in tali loco eſt conſtitutus, ut non facile ab ullo credatur, ipſum eſſe, vel non compotem ſui; vel eximie mendacem, & maledicum, & impudentem, Ne nimia ejus authoritas contra manifeſtam veritatem aliquid poſſit, rogo lectores ut meminerint illum ſupra, ante has reſponſiones, nullam vel minimam rem contra me probaſſe, ſed ineptis tantum cavillationibus uſum fuiſſe, ad opiniones mihi tam ridiculas affingendas ut ne refutatione quidem indigerent; Nunc vero in his reſponſionibus ipſum ne conari quidem aliquid probare, ſed falsò ſupponere omnia, quæ mihi affingit, jam ante à ſe fuiſſe probata; Vtque æquitas ejus judicii magis appareat, illum prius in accuſando jocatum tantum fuiſſe, hic autem poſtea in judicando maxime ſerium eſſe ac ſeverum; atque in undecim primis reſponſionibus indubitanter & decretoriè me condemnare, ac demum in duodecima deliberare, & diſtinguere,* Si dicat hoc,

oc, nihil habet novi; ſi hoc, nihil boni &c.
m tamen in iis omnibus agat tantum de una eadem re diverſis modis ſpectata, nempe uno ſuo figmento cujus abſurditatem atque ſulſitatem ſimilitudine hic declarabo.

Teſtatus ſum ubique in meis ſcriptis, me Architectos in eo imitari, quod, ut ſolida ædi- ia conſtruant, in locis ubi ſaxum, vel argilla, el aliud quodcunq; firmum ſolum arenoſa ſu- rficie confectum eſt, foſſas primùm excavent, nnemque ex iis arenam, & alia quævis renæ nixa aut permiſta rejiciant, ut deinde ſolo firmo ponant fundamenta: Sic enim o dubia omnia, inſtar arenæ, primum reje- ; ac deinde animadvertens dubitari non poſſe in ſaltem ſubſtantia dubitans, ſive cogitans xiſtat, hoc uſus ſum tanquam ſaxo in quo hiloſophiæ meæ fundamenta locavi. Author utem noſter ſimilis eſt Cæmentario cuidam, ui cum in ſua urbe magnus artifex haberi vel- t, atque ideo ſummopere invideret Archi- cto ſacellum ibi conſtruenti, ſtudioſiſſime uæſivit occaſiones ad ejus artem reprehenden- am: Sed quia erat tam rudis, ut nihil eorum uæ ab illo fiebant capere poſſet, nihil aliud uſus eſt attingere, quam prima, & maxime bvia initia. Nempe notavit eum principio odere, ac non modo arenam, & terram mo- ilem, ſed & ligna, & lapides, & quævis lia arenæ admiſta rejicere, ut ad ſolum firmum

 perve-

perveniret, ibique ſacelli jaceret fundamenta: Et præterea audivit ipſum aliquando, quærentibus cur ita foderet, reſpondiſſe, terræ ſuperficiem, cui inſiſtimus, non ſemper eſſe ſatis firmam ad magna ædificia ſuſtinenda; & arenam præcipue eſſe inſtabilem, quia non modo magnis ponderibus preſſa ſubſidet, ſed etiam aquæ præterfluentes eam non raro ſecum abducunt; unde ſequitur inexpectata ruina eorum quæ ab ipſa ſuſtinentur; & denique cum tales ruinæ in fodinis interdum accidunt, earum cauſam ad Lemures, aut malos Genios loca ſubterranea inhabitantes, ſolere à foſſoribus referri. Ex quibus ſumpſit occaſionem fingendi foßionem illam, qua Architectus utebatur, haberi ab ipſo pro ſacelli conſtructione; atque vel foſſam, vel ſaxum in ejus fundo retectum, vel certe id quod ſupra foſſam ita conſtrueretur, ut ipſa interim vacua remaneret, pro ſacello conſtruendo; Ipſumque Architectum eſſe tam fatuum, ut timeret ne terra cui inſiſtebat ſub pedibus ſuis fatiſceret, neve à Lemuribus everteretur. Quæ cum forte perſuaſißet quibuſdam pueris, aliiſve Architecturæ tam ignaris, ut iis novum eſſet, ac mirum, foſſas fieri ad locanda ædificiorum fundamenta; & qui facile credebant illi quem norant, ſatiſque peritum artis ſuæ, ac probum virum eſſe putabant, de Architecto ſibi ignoto, & quem nihil adhuc ſtruxiſſe, ſe

foſſas

s tantum excavaſſe audiebant. Tantopere latus eſt hoc ſuo figmento, ut ſperaverit em univerſo mundo eſſe perſuaſurum. Et nvis jam Architectus omnes foſſas à ſe um factas lapidibus impleviſſet, atque ibi ium ſuum ex ſolidißima materia firmißi- onſtruxiſſet, omnibuſque videndum exhi- e, manebat ille nihilominus in eadem ſpe. nſtituto nugas ſuas cunctis hominibus per- dendi. Atque in hunc finem ſtans quotidie lateis, ludos de Architecto plebi tran- ti exhibebat. Quorum tale erat argumen-

Primo inducebat illum jubentem ut foſſæ nt; & non modo ex iis arena omnis, ſed m ea omnia quæ arenæ eſſent admiſta, aut rſtructa, etiam cæmenta, etiam lapides drati, verbo Omnia rejicerentur, & Ni- plane relinqueretur. Atque hæc verba hil, Omnia, etiam cæmenta, etiam la- es, *valde inculcabat: Simulque fingebat ſe e artem illam ab eo addiſcere, ac cum ipſo endere in iſtas foſſas.* Ducem te præbe, *at*, age, fare, expeditum habes aut ſo- m aut diſcipulum, quid jubes? Ad illud r etſi novum, & mihi tenebris non aſ- to formidandum, accedo lubens. Audio jubes id faciam quod te facientem vide- , ibi pedem figam ubi fixeris. Præclara e imperandi ducendique ratio, ut mihi ces, audio. *Deinde*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Deinde ſimulans ſibi metum eſſe à Lemuribus in iſtis foßis, ita riſum ſpectatorum elicere conabatur. Et vero an tu mihi illud præſtabis ut non verear modo, non formidem, metus mihi non ſit à malo Genio? ſane me licet confirmes manu & verbo, non ſine timore ingenti iſtuc deſcendo. *Ac paulo poſt.* Sed o me propoſiti immemorem! quid feci? totum me tibi principio commiſeram, me ſocium, me diſcipulum, & ecce hæreo in aditu, & meticuloſus, & obſtinatus. Ignoſce: peccavi largiter, & tenuitatem ingenii mei probavi dumtaxat. Debueram omni metu depoſito in iſtius foſſæ caliginem intrepide me inferre, & hæſi, & reſtiti.

Tertio repræſentabat Architectum ſibi oſtendentem in foſſæ fundo lapidem, ſive ſaxum, cui totum ædificium ſuum inniti vellet. Hocque ita riſu excipiebat. Præclare vir eximie Archimedeum punctum occupas, mundum haud dubie ſi lubet movebis. En jam nutant omnia. At te quæſo, vis enim opinor ad vivum reſecari omnia, ut nihil ſit tua in arte non aptum, non cohærens, non neceſſarium, cur lapidem hic retines? an non exulare juſſiſti lapides cum arena? Sed forte excidit, adeo eſt arduum etiam expertis oblivîſci penitus eorum quibus à pueris aſſuevimus, ut mihi rudi ſi fors vacillem

m haud male ſit ſperandum &c. *Item chitectus rudera quædam ſimul cum arena oßis rejecta colligebat, ut iis ad ædifican- uteretur, qua de re alter ita jocabatur.* lebone priuſquam intro pedem feras, e ſciſcitari quo conſilio, tu, qui rudera ia ut non ſatis firma rejeceris ſolenni , ea iterum velis inſpicere: perinde i ex panniculis illis ſperes firmi ali- l? &c. Imo, quia omnia quæ paulo rejeciſti nutantia erant & infirma (ſe- cur rejeciſſes) qui fiet ut eadem modo nutantia ſint & infirma? &c. *Et paulò* Hic etiam patiere artem tuam admi- , qui ut firma ſtabilias utare infirmis, ut educas in lucem jubeas in tenebris igi, &c. *Atque hic multa ineptiſſime rebat de nominibus & officiis Architecti Cæmentarii, nihil ad rem facientia, niſi ominum ſignificatione confuſa, unum ab diſtingui minus poßet.*

Quarto actu ſtabant uterque in foßæ fundo, e Architectus ſacelli ſui conſtructionem ere conabatur, ſed fruſtra: Nam primò ibi lapidem quadratum locare vellet, ſta- à Cæmentario monebatur ſe jußiſſe ut la- omnes rejicerentur, atque hoc ideo pugna- m regulis ſuæ artis, quo verbo, tanquam chimedea demonſtratione victus, ab opere ere cogebatur: Cumque deinde cæmenta,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cum lateres, cum calcem aqua & ſabulo fermentatam, ſive quidvis aliud aſſumebat, ſemper ingerebat Cæmentarius omnia rejeciſti, nihil retinuiſti, ſoliſque iſtis verbis Nihil, Omnia &c. tanquam incantamentis quibuſdam omnia ejus opera deſtruebat. Atque utebatur oratione tam ſimili iis quæ ſupra à 5. ad 9. §. habentur, ut hic non opus ſit eam referre.

Quinto denique, cum videbat ſatis magnam plebis coronam circa ſe eſſe collectam, Comædiæ ſuæ hilaritatem, novo more, in tragicam ſeveritatem mutabat, calciſque maculis ex facie ſua abſterſis, ſerio vultu aſſumpto, cenſoria voce, omnes Architecti errores (eos ſcilicet quos ſupponebat in præcedentibus actibus eſſe demonſtratos) enumerabat, & condemnabat. Totumq; hoc enarrabo ejus judicium, quale ipſum protulit ultima vice, qua hos ludos populo dedit, ut, quam accurate illud Author noſter ſit imitatus, agnoſcatur. Fingebat ſe rogatum fuiſſe ab Architecto, ut ſuum de ejus arte judicium expromeret, eique reſpondebat hoc pacto.

Primo peccat Ars illa circa fundamenta. Nempe nulla habet, & infinita habet. Ac cæteræ quidem domuum conſtruendarum artes fundamenta ponunt firmiſſima, ut lapides quadratos, lateres, cæmenta, & ſexcenta id genus, quibus ſubnixa ædificia

ificia evehunt in altum. Hæc vero ſe-
s, ut conſtruat aliquid, non ex aliquo,
l ex nihilo, diruit, effodit, rejicit om-
a ad unum fundamenta vetera, ac volun-
te plane in contrarium verſa, ne videatur
s omnino carere, fingit & aptat ſibi
era, ac fundamenta ponit nova, veterum
ne contraria, Atque eo pacto veterum
at inſtabilitatem, ut incurrat in novam:
ma evertit, ut aſſumat infirma: alas
i aptat, ſed cereas: tollit ædificium in
um, at ut cadat: Denique ex nihilo
olitur aliquid, ut faciat nihil.

*Quæ omnia vel ſolum ſacellum ab Archi-
to jam conſtructum irridendæ falſitatis ar-
ebat: In eo enim erat manifeſtum, & fir-
iſsima ipſum poſuiſſe fundamenta; & nihil
truxiſſe, quod non fuiſſet deſtruendum; &
lla in re ab aliorum præceptis deflexiſſe, niſi
i aliquid melius habuerat; & ædificium ita
altum ſuſtuliſſe, ut nullam ruinam minare-
; Et denique non ex nihilo, ſed ex ſolidiſsi-
a materia; non Nihil, ſed firmum, &
raturum ſacellum, in honorem Dei conſtru-
ſe. Vt & conſimilia etiam, in quibus hal-
inatus eſt Author noſter, ex ſolis Medita-
nibus à me editis ſatis patent. Nec vero
guendus eſt Hiſtoricus ex quo Cæmentarii
rba exſcripſi, quod eum induxerit alas Ar-
itecturæ tribuentem, & alia multa, quæ*

parum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

parum ipſi videntur convenire: hoc enim de induſtria forſan fecit, ut perturbationem animi talia dicentis exprimeret. Atque profecto eadem omnia Methodo quærendæ veritatis non melius conveniunt, cui tamen ab Authore noſtro tribuuntur.

Reſpondebat 2. Peccat Architectura illa circa media. Nempe nulla habet, dum tollit vetera, nec adhibet nova. Reliquæ ejuſmodi artes normam habent, & libellam, & perpendiculum, quorum ductu velut Ariadneo filo, ex labyrinthis expediant ſeſe, & cæmenta quantumvis informia diſponant facile, & recte. Hæc vero contra formam veterem deturpat, dum novo pallet metu, quem ſibi à Lemuribus fingit, dum veretur ne terra ſubſidat, dum dubitat an non arena diffugiet. Propone columnam. Pallebit ad ſtereobatam & baſim, quæcunque ſit illa tandem. Forte, ait, Lemures illam dejicient. Quid vero ad ſcapum? trepidabit, infirmum dicet. Quid ſi ex gypſo tantum ſit, non ex marmore? quoties alia nobis viſa ſunt dura, & firma, quæ, facto experimento, fragilia comperta ſunt? Quid denique faciet ad Epiſtylium? Omnia omnino velut laqueos & pedicas fugitabit. An non mali Architecti alia ſæpe ſtruxerunt, quæ quamvis firma putarent, ſponte tamen ſunt collapſa? quid

ſi huic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

huic idem contingat modo? Quid ſi
mures ſolum concutiant? mali ſunt. Nec
m novi baſim ſubnixam ſaxo tam firmo,
in illud lemures nihil poſſint. Quid hic
cias? Quid cum dicet & obſtinato ani-
o epiſtylii firmitatem dubiam eſſe, niſi
tea certò ſcias, nec columnam ex fragi-
materia conſtare, nec arenæ inniti, ſed
mo ſaxo, & ſaxo quod nulli unquam
mures valeant commovere? Quid cum
lumnæ hujus repudiabit materiam &
rmam? (*Hic joculari audacia proferebat ef-
iem unius ex illis ipſis columnis, quas Ar-
tectus in ſacello ſuo poſuerat*) Quid alia
genus, quæ ſi urgeas. Expecta, dicet,
oad ſaxum ſub eſſe ſciam, nulloſque ibi
mures verſari. At ſaltem, ais, id habet
mmodi, dum nullas adhibet columnas,
tò cavet ne quas malè conſtruat. Præ-
rè enimvero, ut ne mucoſus &c. *Vt ſu-
t. Hoc enim eſt nimis ſordidum, ut repeta-
r; Et rogo Lectorem, ut ſingulas haſce re-
nſiones, cum earum comparibus Authoris
ſtri velit conferre.*

*Atque hæc reſponſio, ut præcedens, vel à
lo ſacello impudentiſſimi mendacii argueba-
r. Quoniam & in eo multæ ſolidiſſimæ
lumnæ extabant, & inter cæteras illa ipſa,
jus, tanquam ab Architecto repudiatæ, effi-
em oſtendebat. Eademque ratione me non*

impro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

improbare ſyllogiſmos, nec earum veterem formam deturpare ſatis judicant mea ſcripta, inquibus ſemper iis uſus ſum cum fuit opus. Et inter cæteros illum ipſum, cujus hic fingit me repudiare materiam, & formam, ex me exſcripſit. Habeo enim illum in fine reſponſionis ad primas Objectiones Propoſitione 1. ubi Deum exiſtere demonſtro. Nec video quo inſtituto id fingat, niſi forte ad innuendum ea omnia, quæ ut vera, & certa propoſui, pugnare cum abdicatione dubiorum, quam ſolam nomine meæ Methodi vult intelligi. Quod plane idem eſt, & non minus puerile, ac ineptum, quam figmentum Cæmentarii ſumentis foſsionem, quæ fit ad jacienda ædificiorum fundamenta, pro tota arte Architecti; & id omne quod ab eo conſtruitur, tanquam pugnans cum iſta foſsione, reprehendentis.

Reſpondebat 3. Peccat ars illa contra finem, Dum nihil firmi conſtruit; ſed nec poteſt conſtruere, cum ipſa ſibi vias omnes ad opus faciendum occludat. Ipſemet vidiſti, & expertus es, tuis in erroribus Ulyſſeis, quibus te, meque ſocium fatigaſti. Contendebas te eſſe Architectum, aut habere artem Architecti: id verò minime potuiſti conficere, ſed hæſiſti in ſalebris, & vepribus, & quidem toties, ut meminiſſe vix poſſim. Quanquam & recordari proderit modo, ut reſponſioni huicce noſtræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſuum ſit robur. En igitur ſumma capi- quibus ipſa ſibi ars illa nervos ſuccidit , nemque plane ſpem ad opus promo- dum præcludit. 1. Neſcis an infra ſu- pficiem terræ ſit arena, vel ſaxum, adeo- nihilo plus debes fidere ſaxo (ſi cui men unquam ſaxo inſiſtas) quam arenæ. ic dubia omnia , & nutantia , & ipſæ cturæ infirmæ. Exempla non afferam, ipſe,& percurre Apothecas memoriæ , & ſi quid repereris quod ea labe non infectum , profer : gratulabor. 2. An- uam invenerim ſolum firmum , infra od nullam arenam mobilem eſſe ſciam, loſque Lemures ipſam commoventes , eo omnia rejicere , & omnem omnino teriam habere ſuſpectam, aut ſane, quæ garis eſt Architectura & vetus , ante nia definiendum eſt an ſint, & quæ illæ dem materiæ non rejiciendæ , deque il- in foſſa retinendis monendi ſunt foſſo- . Hinc, perinde atque ex præcedenti , irma omnia , & ad conſtructionem ædi- iorum prorſus inutilia. 3. Si quid ſit od vel minimum concuti poſſit , id vo- tate plane in contrarium verſa jam col- pſum eſſe crede , & crede eſſe effodien- m , & utere foſſa vacua tanquam funda- ento. Hinc aditus omnes ad ædificatio- m præcluſi. Quid enim ſperes ab illo

Nulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Nulla hic jam eſt terra, Nulla arena, nulli lapides, & ſexcenta iſtiuſmodi? Neque vero dicas foſſionem illam non eſſe perpetuam, ſed, juſtitii inſtar, ad tempus, & ad altitudinem quamdam, ut quoque in loco magis alta eſt arena. Eſto enim ſit ad tempus; at eſt eo tempore quo putas te ædificare, quo uteris foſſæ vacuitate, & abuteris, perinde quaſi ab ea ædificatio omnis pendeat, & in ea veluti neceſſario in ſtereomate conſiſtat. At, ais, ea utor ut ſtylobatam & columnam ſtabiliam, ut ſolenne eſt aliis Architectis. An non illi machinas extemporaneas extruunt, iis utuntur, ut columnam elevent &c. *ut ſupra.*

In quibus etiam nihil eſt magis ridicule a Cæmentario, quam ab Authore noſtro excogitatum. Quod enim rejectione dubiorum non magis mihi vias præcluſerim, ad cognitionem veritatis; quam Architectus foſſione, ad ſacelli conſtructionem, ſatis declarant ea quæ poſtea demonſtravi: vel certe aliquid in iis, aut falſum, aut incertum notare debuiſſet. Quod cum nec faciat, nec poßit, ipſum inexcuſabiliter hallucinari eſt confitendum. Nec magis unquam laboravi ut probarem me, ſive rem cogitantem, eſſe mentem; quam alter, ut probare ſe eſſe Architectum: ſed ſane Author noſte magno conatu, & labore nihil hic probavit niſi ſe mentem, ſaltem bonam, non habere.

Ne

Nec ex eo quod metaphyſica dubitatio eo uſque rocedat, ut quis ſupponat ſe neſcire an ſomniet, n vigilet, magis ſequitur eum nihil certi poſſe ivenire; quam ex eo quod Architectus dum idere incipit, nondum ſciat, an ſaxum, an ar-illam, an quid aliud infra arenam ſit inventu-us, ſequitur illum ibi non poſſe ſaxum invenire, el invento fidere non debere. Nec ex eo quod ntequam quis ſciat Deum exiſtere, habeat occa-onem dubitandi de omni re (nempe de omni re ijus claram perceptionem animo ſuo præſentem on habet, ut aliquoties expoſui) magis ſequi-ır omnia eſſe ad veſtigandum verum inutilia; uam ex eo quod Architectus omnia ex foſſis iis rejici curaſſet, antequam firmum ſolum eſſet iventum, ſequebatur nulla rudera, aut alia in ſis fuiſſe, quæ ſibi poſtea in jaciendis funda-ientis uſui fore judicaret. Nec magis ineptè er-ıbat Cæmentarius dicendo, juxta vulgarem & eterem Architecturam, illa non eſſe ex foſſis jicienda, & de iis retinendis movendos eſſe ſſores; quam errat Author noſter, tum dicen- ante omnia definiendum eſſe an ſint, & ıæ illæ tandem propoſitiones à dubitatione mmunes: *quî enim definiri poſſent ab eo quem illas adhuc noſſe ſupponimus! Tum affirmando ıc eſſe præceptum vulgaris, ac veteris Philoſo-ıiæ, in ea enim nihil tale reperitur. Nec ma-s inſulſe fingebat Cæmentarius Architectum lle uti foſſâ vacuâ pro fundamento, omnemque*

f *ejus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ejus ædificationem ab ea pendere; Quam apertè hallucinatur Author noſter dicendo me uti oppoſito ejus quod dubium eſt ut principio, & abuti abdicatis, perinde quaſi ab iis veritas omnis pendeat, & in iis veluti neceſſario in ſtereomate conſiſtat: *immemor verborum quæ pro meis ſupra retulerat* Nec pones, nec negabis, neutro uteris, utrumque habebis velut falſum. *Nec denique imperitiam ſuam magis declarabat Cæmentarius foſſam ad jacienda fundamenta excavatam comparando extemporaneæ machinæ, cujus uſus eſſet ad columnam erigendam; quam Author noſter, eidem machinæ comparando abdicationem dubiorum.*

Reſpondebat 4. Ars illa peccat exceſſu. Hoc eſt plus molitur, quam ab ea prudentiæ leges exigant, plus quam ab ea quiſquam mortalium depoſcat. Petunt quidem nonnulli ſibi ut firma ædificia conſtruantur, at profecto nemo repertus eſt hactenus, qui ſibi ſatis eſſe non duxerit, ſi ædes, in quibus habitaret, æque firmæ eſſent, ac ipſa terra, quæ nos ſuſtinet, ut ſuperflua ſit omnis cura majoris alicujus firmitatis quærendæ. Præterea ut ad inambulandum certi ſunt fines ſtabilitatis ſoli, qui ſufficiant abunde, ut quiſque ſupra illud tuto incedat, ita in domibus ædificandis certi ſunt limites, quos qui attigit certus eſt &c. *ut ſupra*

Ubi quamvis injuſtè Architectus à Cæmentari

*trio culparetur, multo tamen injuſtius in re ſi-
nili ab Authore noſtro reprehendor. Verum
nim eſt, in domibus conſtruendis certos eſſe fines,
ifra ſummam firmitatem ſoli, ultra quos pro-
redi operæ pretium eſſe non ſolet, iique varii
int pro magnitudine molis conſtruendæ: nam
r humiliores caſæ ipſi arenæ tutò imponuntur;
eque hæc minus firma eſt, ad illas ſuſtinendas;
iam ſaxum, ad altas turres. Sed falſiſsimum
t, in fundamentis Philoſophiæ ſtatuendis tales
ſe aliquos dubitandi limites infra ſummam
rtitudinem, in quibus prudenter ac ſecurè con-
uieſcere poſsimus, Cum enim veritas in indi-
iſibili conſiſtat, poteſt contingere, ut quod non
noſcimus eſſe ſummè certum, quantumvis
obabile appareat, ſit planè falſum: nec ſanè
le prudenter philoſopharetur, qui ea ſcientiæ
nnis ſuæ poneret fundamenta, quæ cognoſceret
ſe fortaſſe falſa. Et verò quid reſpondebit
cepticis, qui omnes dubitationis limites tranſ-
ndunt? qua ratione ipſos refutabit? Nempe
eſperatis, aut damnatis annumerabit. Egre-
e certe: ſed quibus illi eum interim annume-
bunt? Neque putandum eſt eorum ſectam
odum eſſe extinctam; viget enim hodie quam
axime, ac fere omnes, qui ſe aliquid ingenii
ræ cæteris habere putant, nihil invenientes in
ulgari Philoſophia quod ipſis ſatisfaciat, ali-
mque veriorem non videntes, ad Scepticam
anſfugiunt. Atque ii ſunt præcipuè, qui Dei*

f 2 *exiſten-*

exiſtentiam & humanæ mentis immortalitatem ſibi demonſtrari expoſcunt. Adeo ut valde mali exempli ea ſint quæ ab Authore noſtro hic dicuntur, præſertim cum eruditus clueat, oſtendunt enim ipſum non putare Atheorum Scepticorum errores poſſe refutari; atque ita illos quantum in ſe eſt fulcit, & confirmat. Quippe omnes hodierni Sceptici non dubitant quidem in praxi quin habeant caput, quin 2. & 3. faciant 5. & talia: ſed dicunt ſe tantum iis uti tanquam veris, quia ſic apparent; non autem certò credere, quia nullis certis rationibus ad id impelluntur: Et quia non eodem modo ipſis apparet Deum exiſtere, mentemque humanam eſſ immortalem; ideo his nequidem in praxi tanquam veris utendum putant, niſi prius ſibi probata fuerint, rationibus magis certis, quam ſin ullæ ex iis ob quas apparentia omnia amplectuntur. Quæ cum à me ſic probata ſint, & à nemine ante me, ſaltem quod ſciam, nulla major & indignior maledicentia excogitari poſſe mih videtur, quam ea eſt Authoris noſtri, dum in tota hac ſua diſſertatione, unum illum erro rem in quo Scepticorum ſecta conſiſtit, nemp nimiam dubitationem continuè mihi affingit & ſexcenties inculcat. Eſtque profectò liberal in meis peccatis recenſendis: etſi enim hic dic laudem eſſe non vulgarem Metas promc vere, & vadum ab omnibus retro ſæcul intentatum pervadere, *nullamque habeat ra*

tione

ionem ſuſpicandi, hoc à me factum non eſſe, n eadem illa re de qua agit, ut mox oſtendam, Hoc tamen ipſum pro peccato mihi apponit, Quia, *inquit*, eſt ſane laus eximia, at dum adum vadari poſſit citra naufragium, *Nem-e vult à Lectoribus credi me ibi naufragium eciſſe, ſive errorem aliquem commiſiſſe: quod amen ipſemet nec credit, nec quidem ulla ratio-e ſuſpicatur. Nam ſane ſi vel minimam exco-itare potuiſſet rationem, ad ſuſpicandum me liquid erraſſe, in toto illo itinere, in quo men-em à cognitione propriæ exiſtentiæ, ad cognitio-em exiſtentiæ Dei, & diſtinctionem ſui ipſius corpore, perduxi, procul dubio ipſam in diſſer-atione tam longa, tam verboſa, & rationum am vacua non omiſiſſet; longeque maluiſſet llam proferre, quam mutare quæſtionem, ut emper fecit, quoties argumentum poſtulabat ut a de re loqueretur, ac inepte me inducere diſpu-antem An res cogitans eſſet Mens. Non habuit taque rationem ullam ad ſuſpicandum me ali-uid erraſſe in iis, quæ aſſerui, & quibus Scepti-orum dubitationem omnium primus everti, Fatetur hoc eximia laude dignum eſſe; Ac ihilominus ſatis habet frontis, ut hoc nomine ne reprehendat, ipſamque illam dubitationem ffingat, quæ ceteris omnibus mortalibus qui am nunquam refutarunt, meliori jure quam ni mihi tribui poſſet. Cæmentarius autem*

Reſpondebat 5. Peccat defectu. Hoc eſt

 dum

dum plus molitur quam ſit par, nihil abſolvit. Unum te volo teſtem, te judicem. Quid præſtitiſti apparatu illo magnifico? quid foſſione illa tam ſolenni, adeo generali & generoſa, ut ne quidem firmiſſimis lapidibus peperceris, niſi hoc tritum, Saxum, quod invenitur infra omnem arenam, eſt ſolidum & firmum? Hoc inquam ita vel plebeculæ familiare &c. *ut ſupra*

Hicque expectabam, tum à Cæmentario, tum etiam ab Authore noſtro, ut aliquid probaretur: Sed ut ille petebat tantum quid Architectus præſtitiſſet foßione, niſi quod ſaxum retexiſſet, dißimulando ipſum ei ſaxo ſacellum ſuum ſuperſtruxiſſe; ita noſter quærit dumtaxat quid præſtiterim dubiorum rejectione, niſi hoc tritum Cogito, ſum: quia nempe pro nihilo ducit, quod ex his, & Dei exiſtentiam, & reliqua multa demonſtrarim. Atque unum me vult teſtem, tam inſignis ſcilicet audaciæ ſuæ; ut & alibi, de aliis etiam non veris, ait Credere ad unum omnes. Ubique pulpita reſonare. Se à præceptoribus ſuis accepiſſe, illoſque ab aliis, jam inde ab Adamo *& talia. Quibus non major debetur fides, quam juramentis quorumdam hominum, qui eò pluribus uti ſolent, quo id, quod volunt perſuadere, magis incredibile, ac falſum putant. Alter verò*

Reſpondebat. 6. Peccat commune peccatum,

tum, quod in cæteris arguit. Nempe miratur mortales omnes omnino hæc dicere, & ponere tam confidenter, Satis firma eſt arena quæ nos ſuſtinet. Hoc ſolum in quo ſtamus non movetur &c. Et ſe ipſam non miratur, dum pari confidentia dicit, Arena eſt rejicienda &c.

Quod non magis erat ineptum, quam quod Author noſter in re ſimili affirmat.

Reſpondebat 7. Peccat peculiare ſibi peccatum. Nempe quod cæteri hominum aliquatenus firmum habent, & ſufficienter, terram in qua ſtamus, arenam, lapides; illa ſingulari ſibi conſilio oppoſitum, foſſam ſcilicet ex qua arena lapides & reliqua ſublata ſunt, non modo pro re firma, ſed pro tam firma, ut in ea fundari poſſit ſolidiſſimum ſacellum, ſumit, eoque nititur uſque eo, ut hoc ſi fulcrum removeris in vultum procumbat.

Vbi non magis hallucinatur, quam Author noſter, dum immemor eſt verborum Nec pones, nec negabis, &c.

Reſpondebat 8. Peccat imprudens. Nempe non advertens inſtabilitatem ſoli eſſe gladium ancipitem, dum alteram fugit aciem, ab altera læditur. Arena non eſt illi ſolum ſatis ſtabile; quia illam removet, & ponit oppoſitum, foſſam ſcilicet arena vacuam, atque in hac foſſa tanquam ſi eſſet res fir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ma, dum imprudens nititur, vulneratur.

Vbi rurſus meminiſſe tantum oportet verborum, Nec pones, nec negabis. *Hocque de gladio dignius eſt ſapientia Cæmentarii, quam Authoris noſtri.*

Reſpondebat 9. Peccat prudens, dum ſciens, ac volens, & monita occæcat ſeſe, & voluntaria rejectione eorum, quæ ſunt neceſſaria ad ædificandas domos, ſua deludi ſe ſinit regula, non modo id conficiens quod non intendit, ſed illud etiam, quod maxime reformidat.

Quod quam verum eſſet de Architecto constructio ſacelli; & quam ſimile verum ſit de me, quæ demonſtravi declarant.

Reſpondebat 10. Peccat commiſſione, dum, quod vetat ſolenni edicto, redit ad vetera, & contra leges foſſionis, reſumit rejecta. Sat recordaris.

Quod imitando Author noſter non recordatur verborum Nec pones, nec negabis &c. *Alioqui enim qua fronte fingeret, id ſolenni edicto vetitum, quod nequidem negandum eſſe prius dixit.*

Reſpondebat 11. Peccat omiſſione, dum quod præſcribit, uti firmamentum, Summopere cavendum eſt, ne quid ut verum admittamus, quod non poſſimus probare verum eſſe, non ſemel prætergreditur, impune

une aſſumens, uti ſumme certum & verum, ec probans, Arenoſum ſolum non ſatis firnum eſt ad ædificia ſuſtinenda, & alia id enus.

Vbi plane, ut Author noſter, hallucinabatur, pplicans foßioni, ut noſter dubiorum rejectioi, quod pertinet tantum ad ſtructionem, tam dificiorum, quam Philoſophiæ: Verißimum nim eſt nihil admittendum eſſe ut verum, quod on poßimus probare eſſe verum, cum de eo ſtauendo, vel affirmando quæſtio eſt; ſed cum tanum de effodiendo, vel abdicando, ſufficit quod ſpicemur.

Reſpondebat 12. Ars illa aut nihil habet oni, aut nihil novi, plurimum vero ſuperui. Etenim; 1. ſi dicat, ſua illa rejectione renæ ſe intelligere foſſionem illam qua cæeri utuntur Architecti, dum arenam non ejiciunt, niſi quatenus non eſt ſatis firma d ædificiorum molem ſuſtinendam, Boni liquid dicet, ſed nihi novi, nec nova erit illa oſſio, ſed vetus, & omnium Architectorum d unum.

2. Si foſſione illa arenæ ita velit amanari omnem arenam, ut tollatur, & nihil us retineatur, & ea tanquam nulla, aut jus oppoſito, nempe vacuitate loci quem la prius implebat, tanquam re ſolida & firna utamur; Novi dicet aliquid, ſed nihil Boi, eritque foſſio illa quidem nova, ſed ſpuria.

3. Si dicat ſe vi & momento rationum id conficere certo & evidenter, Ego ſum peritus Architecturæ, illamque exerceo; & tamen qua talis nec ſum Architectus, nec Cæmentarius, nec bajulus, ſed res ab iis ſic abducta, ut poſſim intelligi, nondum intellectis illis, perinde atque intelligitur animal, ſive res ſentiens, nondum intellecta re hinniente, rugiente, &c. Boni aliquid dicet, ſed nihil Novi, cum id ubique compita reſonent, ac diſertis verbis doceant quotquot homines aliquos cenſent Architecturæ eſſe peritos; ac, ſi Architectura etiam parietum conſtructionem complectitur, ut illi quoque Architecturam ſciant, qui calcem cum arena temperant, qui lapides cædunt, qui materiam apportant, quotquot exiſtimant operarios id agere, hoc eſt ad unum omnes.

4. Si dicat probatum à ſe rationibus validis, & meditatis ſe revera exiſtere, & eſſe Architecturæ peritum, &, dum exiſtit, non exiſtere reapſe Architectum, non Cæmentarium, non bajulum. Novi dicet aliquid, ſed nihil boni, & nihilo plus quam ſi dicere exiſtere animal, nec eſſe tamen leonem, aut vulpem. &c.

5. Si dicat ſe ædificare, hoc eſt Architectura uti in ædificiis conſtruendis, & ſi ædificare ut ſuam illam actionem actu reflexo intueatur, & conſideret, adeóque ſcia

& con

& conſideret ſe ædificare (quod vere eſt eſſe
conſcium, & actus alicujus habere conſcien-
tiam) id vero eſſe proprium Architecturæ,
ſive artis quæ ſit poſita ſupra peritiam baju-
lorum, eóque pacto ſe eſſe Architectum,
dicet quod nondum dixit, & quod debuit
dicere, & quod expectabam ut diceret, &
quod ſæpius ſæpe, ubi vidi parturientem ſed
inani conatu, volui ſuggerere, dicet inquam
boni aliquid ſed novi nihil, cum illud nos à
noſtris olim præceptoribus acceperimus, &
illi à ſuis, atque opinor alii ab aliis, jam
nde ab Adamo.

Id porro ſi dicat, quæ & quanta ſupere-
runt? quæ redundabunt? quanta battologia?
quæ machinæ aut ad pompam aut ad præſti-
gias? Quorſum arenæ inſtabilitas, & terræ
commotiones, & Lemures, ſive inania ter-
iculamenta? quis finis foſſionis illius adeo
rofundæ, ut ne nobis plus reſidui eſſe patia-
ur quam hilum? Cur peregrinationes tam
ongæ, ita diuturnæ, exteras in oras, procul
ſenſibus, umbras inter & ſpectra? Quid
iciunt illa tandem ad ſtabiliendum ſacel-
um, perinde quaſi ſtare illud non poſſit,
iſi omnia ſuſque deque vertantur? ſed cur
nterpolationes materiarum tot ac tantæ,
t veteres ponantur, eligantur novæ, iiſque
bjectis rurſum veteres aſſumantur? An for-
, ut dum ſumus in templo, vel coram mag-

natibus, aliter nos gerere debemus, quam in gurguſtio vel popina, ita hæ novorum arcanorum novæ ſunt cærimoniæ? At quin illa procul amiſſis ambagibus, nitide, clare, breviter, ſic verbo veritatem exhibuit. AEdifico, habeo iſtius ædificationis conſcientiam, ergo ſum Architectus?

6. Denique ſi dicat domos conſtruere, earum cubicula, cellas, porticus, januas, feneſtras, columnas, & reliqua mente præordinare, diſponere, ac deinde ad ea conſtruenda materiariis, latomis, cæmentariis, ſcandulariis, bajulis, operariiſque cæteris præeſſe, ipſorumque opera dirigere, ita eſſe proprium Architecti, ut nulli prorſus alii artifices id poſſint, novi dicet aliquid, ſed nihil boni, & illud quidem gratis & ingratiis, niſi fors aliquid aſſervat & abſcondit (quod unum ſupereſt perfugium) ſuo tempore velut è machina ſtupentibus exhibendum. At illud quamdiu eſt, ex quo expectatur? ut plane ſit deſperandum.

Reſp. ult. Hic vereris opinor arti illi tuæ, quam amas, quam amplecteris, ignoſco, quam uti filiolam oſcularis tuam, times ut ne, quia tot peccatorum feci ream, quia, ut ipſe vides, rimas agit & undique diffluit, veteres ad teſtas abjiciendam putem. Ne vereare, amicus ſum. Vincam expectationem tuam, aut ſane fallam; Silebo & expectabo.

ſpectabo. Novi te, & aciem ingenii tui acrem, ac perſpicacem. Ubi temporis aliquid ad meditandum acceperis, ac maxime ubi regulam illam tuam fidam ſecreto in receſſu conſulueris, pulverem excuties, ſordes ablues, terſam, & politam Architecturam noſtris ſiſtes aſpectibus. Interea hoc habe, meque audi tuis dum quæſitis pergo reſpondere, iiſque complector bene multa, quæ brevitatis ſtudio perſtrinxi leviter, ut ea, quæ fornices attinent, quæ feneſtrarum aperturas, quæ columnas, quæ porticus, & ſimilia. Sed en Programma novæ Comœdiæ.

An poſſit inſtaurari Architectura.

Quæris 3. an * *Ad quæ verba cum perveniſſet, aliquot ejus amici, videntes nimiam invidentiam, & odium, quibus percellebatur, jam plane in morbum tranſiiſſe, non paßi ſunt ipſum diutius ita in plateis declamare, ſed protinus ad Medicum deduxerunt.*

Ego certe non auſim quidquam tale de Authore noſtro ſuſpicari: ſed pergam tantum hic notare, quam accurate illum in omnibus ſit imitatus. Eodem plane modo agit Iudicem, integerrimum ſcilicet, ac valde circumſpecte ac religioſe caventem, ne quid temere pronunciet, Cum poſtquam undecies me condemnavit, ob id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

unum quod dubia rejecerim, ad certa ſtabilienda; & quaſi foſſas fecerim, ad jacienda ædificii fundamenta, duodecima demum vice rem examinat, aitque 1. *Si eam intellexerim, ut revera ſcit me intellexiſſe, patétque ex verbis* Nec pones nec negabis *&c. ab ipſo mihi tributis; tunc quidem me aliquid Boni habere ſed nihil Novi;* 2. *Si vero intellexerim alio illo modo, ex quo præcedentia undecim peccata deſumpſit, & quem tamen ab omni ſenſu meo tam remotum eſſe novit, ut ſupra in* 3. 5. *primæ ſuæ quæſtionis induxerit me de ipſo cum admiratione ac riſu dicentem*, Id ſano homini quî veniat in mentem? *Tunc me ſcilicet aliquid Novi habere ſed nihil Boni. Quis unquam in conviciando, non dicam tam impudens, tam mendax, tam veri omnis veriſimiliſque contemptor; ſed tam imprudens & immemor fuit, ut in meditata, atque elaborata diſſertatione, ſexcenties unam & eandem opinionem alicui exprobraret, à qua faſſus eſſet, in principio ejuſdem diſſertationis, illum ipſum, cui eam exprobrabat, adeò abhorrere, ut ipſam nulli homini ſano in mentem venire poſſe putaret?*

Quantum ad quæſtiones quæ ſequuntur (n. 3.4.5.) *tam apud Authorem noſtrum quam apud Cæmentarium, nihil plane ad rem pertinent, nec à me vel Architecto unquam ſunt motæ; Sed veriſimile eſt ipſas primum à Cæmentario fuiſſe excogitatas, ut, cum nihil eorum*

quæ

quæ ab Architecto facta fuerant auderet attingere, ne imperitiam ſuam nimis declararet, aliquid tamen amplius quam ſolam ejus foſsionem reprehendere videretur; Authoremque noſtrum illum etiam hac in parte eſſe imitatum. 3. Cum enim ait, rem cogitantem poſſe intelligi non intellecta mente, nec animo, nec corpore, non melius philoſophatur quam Cæmentarius, cum ait Architecturæ peritum non eſſe magis Architectum, quam Cæmentarium, aut Bajulum, & ſine ullo ex iis poſſe intelligi. 4. Vt etiam ſanè æquè ineptum eſt, dicere rem cogitantem exiſtere non exiſtente mente, quam Architecturæ peritum non exiſtente Architecto (ſaltem cum ſumitur nomen mentis ut illud uſu conſentiente à me ſumi ſignificavi) Et non magis repugnat rem cogitantem exiſtere ſine corpore, quam Architecturæ peritum ſine Cæmentario, vel Bajulo. 5. Item cum ait non ſufficere, quod ſubſtantia aliqua ſit cogitans, ut ſit poſita ſupra materiam, & planè ſpiritualis, quam ſolam vult vocari mentem; ſed inſuper requiri ut actu reflexo cogitet ſe cogitare, ſive habeat cogitationis ſuæ conſcientiam, æquè hallucinatur ac Cæmentarius, cum ait Architecturæ peritum debere actu reflexo conſiderare ſe habere illam peritiam, priuſquam eſſe poſsit Architectus: Etſi enim revera nemo ſit Architectus qui non ſæpe conſiderarit, aut ſaltem conſiderare potuerit, ſe habere ædificandi peritiam, manifeſtum tamen

eſt

eſt iſtam conſiderationem non requiri ut ſit Architectus : Nec magis etiam ſimilis conſideratio, ſive reflexio requiritur, ut ſubſtantia cogitans ſit poſita ſupra materiam. Etenim prima quævis cogitatio per quam aliquid advertimus, non magis differt à ſecunda per quam advertimus nos iſtud prius advertiſſe, quam hæc à tertia per quam advertimus nos advertiſſe nos advertiſſe: nec ulla vel minima ratio afferri poteſt, ſi prima concedatur rei corporeæ, cur non etiam ſecunda. Quapropter notandum eſt Authorem noſtrum multo periculoſius errare hac in parte quam Cæmentarium : tollendo enim veram & maxime intelligibilem differentiam, quæ eſt inter res corporeas & incorporeas, quod nempe hæ cogitent, illæ non item, & aliam in ejus locum ſubſtituendo, quæ nullo modo eſſentialis videri poteſt, quod nempe hæ conſiderent ſe cogitare, illæ non conſiderent, facit omne quod in ſe eſt ad impediendum ne realis humanæ mentis à corpore diſtinctio intelligatur. 6. Minus etiam eſt excuſandus quod brutorum animalium cauſæ faveat, eiſque non minus quam hominibus cogitationem tribui velit, quam Cæmentarius quod ſibi, & ſui ſimilibus, Architecturæ peritiam, non minus quam Architectis arrogare ſit conatus.

Ac denique in omnibus ſatis apparet, utrumque eodem modo, non quid verum aut veriſimile eſſet cogitaſſe, ſed tantummodo quid fingi poſſet ad detrahendum de inimico, illumque apud eos

qui

ipſum non noſſent, nec de rei veritate curio-
r inquirere curarent, ut planè imperitum &
ltum deſcribendum. Et quidem appoſitè
iſtoricus Cæmentarii, ad inſanam ejus invi-
am exprimendam refert illum Architecti foſ-
nem, ut apparatum magnificum, extuliſſe, ſax-
verò foſsione iſta retectum, ſacellumque ipſi
erſtructum, ut rem nullius momenti contem-
ſſe; nec minus tamen pro amicitia, & ſingu-
i erga ipſum voluntate gratias egiſſe, &c.
mque in concluſione inducit ipſum egregia hæc
phonemata proferentem. Id porro ſi dicat,
æ & quanta ſupererunt? quæ redunda-
nt? quanta battologia? quæ machinæ aut
pompam aut ad præſtigias? &c. Et paulò
t. Hic vereris opinor arti illi tuæ, quam
nas, quam amplecteris. Ignoſco &c. Item-
e Ne vereare amicus ſum &c. Hæc enim
nia Cæmentarii morbum tam graphicè repræ-
ntant, ut nihil ad id aptius ab ullo poëta fingi
tuiſſe videatur. At mirum eſt Authorem no-
um eadem omnia tanto cum affectu imitari,
quid ipſe agat non advertat, illoque cogitatio-
s actu reflexo, quo mox ajebat homines à brutis
ſtingui, non utatur. Non enim profectò diceret
imium eſſe apparatum verborum in meis ſcrip-
s, ſi conſideraret quanto majorem habeat, ad uni-
m dubitationem de qua egi, non dico impugnan-
am, quia nullis rationibus impugnat, ſed (liceat
ti verbo duriuſculo) quia nullũ aliud æque aptum
ad

ad rei veritatem exprimendam occurrit) allatrandam, quam ego ad eandem proponendam. Nec etiam battologiæ meminiſſet, ſi adverteret quam prolixa, quam ſuperflua, quam inani loquacitate uſus ſit in tota ſua Diſſertatione, in cujus tamen fine affirmat ſe brevitati ſtuduiſſe. Quia vero ibidem ait ſe mihi eſſe amicum, ut quam amiciſsimè cum ipſo agam, quemadmodum Cæmentarius ab amicis ſuis ad Medicum ductus fuit, ita ego hunc noſtrum Superiori ſuo commendabo.

Admo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Admodum Reverendo Patri

ATRI DINET

Societatis Jeſu

Præpoſito provinciali per Franciam

Renatus Des Cartes S. D.

CUm nuper R.P. Mercenno per literas ſignificaſſem me valde cupere, ut diſſertatio, quam audiebam à R.P. * in me ſcriptam ſſe, vel ab ipſo R.P. * in lucem deretur, vel ſaltem ad me mitteretur, ut eam cum reliquis objetionibus ab aliis ad me miſſis edi urarem, rogaſſemque ut hoc, vel illo, vel certe, quia æquiſſimum ſſe judicabam, à Reverentia tua npetrare conaretur: Reſpondit e literas illas meas R. tuæ legenlas tradidiſſe; ipſaſque non modo ibi fuiſſe gratas; ſed & multa ſingularis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

gularis prudentiæ, humanitatis, ac benevolentiæ erga me tuæ ſigna ſibi à te eſſe demonſtrata. Hocque etiam re ſum expertus, quia ſtatim poſtea iſta diſſertatio ad me fuit miſſa. Quæ me non modo ad agendas tibi maximas gratias impellunt, ſed etiam ad opinionem meam de illa diſſertatione libere aperiendam, ſimulque ad conſilium de ſtudiorum meorum inſtituto petendum invitant. Equidem cum primum illam in manibus meis tenui, tanquam de magno theſauro gaudebam: Nihil enim mihi optatius eſt quam, vel opinionum mearum certitudinem experiri, ſi forte à magnis viris examinatæ nulla in parte falſæ reperiantur; vel ſaltem errorum admoneri, ut ipſos emendem. Et quemadmodum in corporibus bene conſtitutis talis eſt partium omnium inter ſe communicatio & conſenſus, ut ſingulæ non ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

s privatis viribus tantum utan-
r ; ſed præcipuè etiam commune
coddam ſit totius robur , quod
unamquamque dum operatur
cedit : Ita cum ſcirem quam ar-
a ſoleat eſſe inter omnes veſtros
nimorum conjunctio , non unius
. P. * diſſertationem , ſed totius
ocietatis æquum , & accuratum
opinionibus meis judicium ha-
ere me arbitrabar. Ubi verò illam
gi plane obſtupui , & longe aliud
ihi de ipſa credendum eſſe cog-
ovi. Nam ſane , ſi profecta eſſet
Authore , qui eodem ſpiritu ,
uo tota veſtra Societas , regere-
ur , major , aut ſaltem non minor
ea benignitas , & manſuetudo ,
modeſtia , quam in privatorum
adem de re ſcriptis , appareret:
t contra ſi cum aliorum in meas
neditationes objectionibus confe-
atur , nemo non credet illas potius
Religioſis factas ; hanc autem
tanta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tanta cum acerbitate ſcriptam eſſe, ut ne privatum quidem, & nullis ſpecialibus votis magis quam reliquos homines ad virtutem impulſum decere poſſit. Appareret etiam amor Dei, ejuſque promovendæ gloriæ deſiderium ardens: At contra principia ex quibus exiſtentiam Dei & humanæ animæ à corpore diſtinctionem deduxi, magno in ea ſtudio, contra rationem ac veritatem, falſa authoritate ac figmentis impugnantur. Appareret quoque doctrina, & ratio, & ingenium: At, niſi forſan latinæ linguæ notitiam, qualem olim plebecula Romæ habebat, pro doctrina numeremus, nullam plane in ea inveni; nullumque ratiocinium non illegitimum, aut falſum; nec etiam ullum acumen ingenii, quod non cæmentario dignius ſit, quam patre Societatis. Omitto prudentiam, cæteraſque virtutes, quæ cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

n in ſocietate veſtra eximię ſint,
læ tamen in iſta Diſſertatione
parent, nec ullum vel minimum
odorem in ipſam transfuderunt.
l appareret ſaltem veritatis re-
entia, & probitas, & candor: At
tra patet ex notis, quas ei ad-
xi, nullum convicium fingi poſ-
b omni veri ſpecie magis remo-
, quam id totum quod mihi in
exprobratur. Ac proinde ut
gna unius partis à communi to-
; corporis lege diſſenſio indicat
am morbo aliquo ſibi peculiari
orare; ita omnino ex diſſertatio-
R. P. * manifeſtum eſt ipſum
ſanitate non frui, quæ in reliquo
tro corpore exiſtit. Neque vero
noris facimus, vel caput, vel totũ
minem, ob id quod forte pravi
mores, contra ejus voluntatem,
citra culpam, in pedem, aut di-
um influxerint; ſed contra æſti-
mus conſtantiam, ac virtutem
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

cum dolorem curationis ferre non recuſat : Et nemo unquam contempſit C. Marium quod varice in cruribus haberet ; ſed non minus ſæpe laudatur quod unam forti animo ſecari ſit paſſus, quam ob ſeptem ſuos conſulatus, & plurimas victorias ab hoſtibus reportatas. Eodemque modo, cum non ignorem quam pio & paterno affectu omnes tuos proſequaris, quo deterior diſſertatio illa mihi videtur, eo pluris facio integritatem, ac prudentiam tuam, quod illam ad me mitti volueris, eoque magis totam Societatem ſuſpicio, & colo. Sed quia ipſemet R. P. * ſuam Diſſertationem ad me mittendam dedit, ne temere videar judicare id illum ſponte non feciſſe, quid me ad hoc credendum impellat, & ſimul omnia quæ mihi hactenus cum ipſo interceſſerunt enarrabo. Scripſit jam ante anno 1640. alios

quoſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quoſdã in me tractatus de Opticis, quos audio ipſum diſcipulis ſuis legiſſe, ac etiam exſcribendos dediſſe, non forte omnibus, id enim ignoro, ſed ſaltem nonnullis (nempe, ut credibile eſt, maxime charis & fidelibus, cum enim ab uno, a cujus manibus viſi fuerant, exemplar peti curaſſem, non potuit impetrari) Deinde theſes de iis edidit, quas per triduum in collegio veſtro Pariſienſi, magno cum apparatu, & inſolita celebritate ventilavit: Ubi quidem de nonnullis etiam aliis rebus, ſed præcipue de meis opinionibus diſputavit, multaſque de me (nempe haud difficiles de abſente) victorias reportavit. Quin & vidi velitationem, ſive præfationem iſtarum diſputationum initio recitatam, & à R. P.* elucubratam, in qua de nulla plane alia re quam de me impugnando agebatur, & nullum tamen

verbum ut meum reprehendebatur, quod unquam ſcripſerim aut cogitarim, quodque non ſit tam aperte abſurdum, ut non magis quam ea quæ in diſſertatione mihi affingit, ulli homini ſano venire poſſit in mentem, ut notis in ipſam factis, & ad authorem, quem nondum ſciebam eſſe ex Societate, privatim miſſis, tunc explicui. In theſibus autem non modo quaſdam meas opiniones falſas eſſe ajebat, quod ſane cuilibet licet, præſertim ſi rationes habeat ad id probandum; ſed etiam, ut candore ſolito uteretur, verborum quorundam ſignificationes mutabat, ut exempli cauſa angulo, qui hactenus ab opticis *Refractus* fuit appellatus, dabat nomen anguli *Refractionis* pari acumine, quo in ſua Diſſertatione per corpus dicit à ſe intellig id quod cogitat, & per animan id quod eſt extenſum; Atque huju

artifici

rtificii ope , nonnulla mea inven-
a , verbis , a meis valde diverſis ,
xpreſſa , tanquam ſua proferebat,
neque , tanquam ſi de illis aliud
uid plane ineptum ſenſiſſem , ar-
uebat. Quorum ubi fui admoni-
us , dedi ſtatim literas ad R. P.
ectorem ejus Collegii,quibus ro-
abam , *ut quandoquidem opiniones*
eæ dignæ viſæ fuerant quæ ibi publi-
refutarentur , me quoque non in-
ignum judicaret ad quem refutatio-
es iſtas mitteret, quique inter veſtros
iſcipulos cenſeri poſſem ; Aliaque
ulta addebam quibus omnino mi-
i videbat id debere impetrare , ut
ter cætera , *quod longe malim à*
eſtris quam ab ullis aliis doceri, quia
os ut Præceptores adhuc meos , &
tius meæ primæ ætatis inſtitutores
icos , ſummopere colo & obſervo ;
Quodque tam expreſſe in Diſſerta-
one de Methodo pag. 75. rogarim
nes ut me errorum quos in ſcriptis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

meis invenirent monere dignarentur, tamque paratum ad illos emendandos me eſſe oſtenderim, ut non putarim quemquam fore, præſertim religioſam vitam profeſſum, qui me mallet abſentem apud alios erroris condemnare, quam mihimet ipſi meos errores oſtendere, de cujus ſaltem charitate erga proximum non mihi liceret dubitare. Ad quæ, non ipſe R. P. Rector, ſed R. P. * principio reſpondit ſe tractatus ſuos, ſive rationes quibus meas opiniones impugnabat, intra octiduum eſſe miſſurum; Ac paulò poſt alii quidam Patres Societatis idem intra ſex menſes ejus nomine promiſerunt: forte quia cum tractatus iſtos non probarent (expreſſe enim eorum quæ ab illo in me ſuſcepta fuerant conſcios ſe non fuiſſe fatebantur) id temporis ad illos emendando requirebant; Ac denique R. P. * literas ad me dedit, non ſolum ſu manu

manu ſcriptas, ſed etiam communi
Societatis ſigillo munitas, ut tunc
andem illum ex Superiorum vo-
untate ſcribere appareret: iiſque
ignificavit 1. *ſibi à R. P. Rectore
raceptum eſſe, ut cum literæ quas ad
llum ſcripſeram ſe præſertim ſpecta-
ent, ipſe ad eas reſponderet, ſuique
nſtituti rationem aperiret. 2. Nul-
um à ſe ſuſcipi, ſed nec iri ſuſceptum
eculiare prælium adverſus meas opi-
iones. 3. Quod nihil dediſſet petitio-
i quam propoſui Methodi p. 75, id
uæ tribuendum ignorantiæ, quia Me-
hodum non perlegerat. 4. De Notis
neis in ſuam proluſionem ſe nihil ad-
ere, ab eo quod pridem ſignificarat,
uiſſetque ſcripturus, niſi aliter ſua-
ſſent amici*, hoc eſt, nihil omnino,
uia nihil antea ſignificarat, niſi
antum ſe rationes, quas contra me
abebat, eſſe miſſurum, adeo ut tan-
ũ per hæc verba declararet ſe nun-
uã eas eſſe miſſurum, quia diſſua-

 ſerant

ſerant amici. Ex quibus omnibus etſi erat manifeſtum illum ſummo de me maledicendi ſtudio flagraſſe; Idque privato conſilio, & non conſentientibus reliquis Patribus Societatis ſuſcepiſſe, ac proinde alio quam vos ſpiritu agi; Et denique nihil minus velle, quam ut ea videam, quæ in me ſcribit: Etſi etiam mihi valde indignum videretur hominem religioſum, cum quo nulla mihi unquam inimicitia, nec quidem notitia interceſſerat, tam publice, tam aperte, tam inſolenter de me maledixiſſe, nihilque aliud habere excuſationis, quam quod diceret ſe Diſſertationem meam de Methodo non legiſſe, quod quam verum eſſet, clare patebat ex eo, quod Analyſim meam, tum in theſibus, tum in proluſione, aliquoties reprehendiſſet, quamvis nullibi de ipſa egiſſem, nec quidem nomen Ana-
lyſeos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

'ſeos ſcripſiſſem , præterquam
ı ea Diſſertatione de Methodo
uam ſe non legiſſe fingebat. Ve-
ımtamen quia ſe in poſterum
uieturum eſſe promittebat, liben-
:r præterita diſſimulabam. Et
ıinime mirabar R. P. Rectorem
ihil ſeverius pro prima vice in il-
ım decreviſſe, quam ut ipſemet
ıihi facti ſui rationem aperiret,
:que ita non occulte fateretur, ſe
ihil eorum, quæ contra me in the-
bus, diſputatione, ac tractatibus
ıis magno cum faſtu protulerat,
ɔram me tueri poſſe; nihilque
abere, quod ad Notas, quas in
jus velitationem ſcripſeram, re-
ɔonderet. At certe miror hunc
ι. P. * tanto me laceſſendi deſi-
erio arſiſſe, ut quamvis ei prior
la velitatio tam parum fœliciter
ıcceſſiſſet; atque ex quo nullum
: peculiare prælium in meas opi-
iones ſuſcepturum eſſe promiſe-

 rat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

rat, nihil mihi novi cum illo, vel alio ullo ex veſtris interceſſiſſet, Diſſertationem tamen ſuam poſtea ſcripſerit. Niſi enim in ea peculiare prælium adverſus meas opiniones contineatur; neſcio certe quidnam ſit in opiniones alicujus præliari: Niſi forſan eo nomine ſe excuſet, quod non revera meas opiniones, ſed alias plane inſanas mihi à ſe per calumniam affictas impugnet; Vel etiam quod non ſperarit illam unquam ad manus meas eſſe perventuram. Nam ſane patet ex ſtylo non eo inſtituto fuiſſe conſcriptam, ut objectionibus in meas Meditationes factis annumeraretur; Patetque etiam ex aliis illis tractatibus quos à me noluit videri, quid enim in iis pejus quam in ipſa potuit eſſe? Patet denique ex mira ejus licentia opiniones à meis quammaxime diverſas mihi affingendi: neque enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

anta uſus fuiſſet, ſi hoc ſibi unquam
me publice exprobratum iri pu-
iſſet. Ideoque quod ipſam acce-
erim non ſane illi, ſed Societati,
c tibi, maximas gratias habeo,
que ago. Vellemque ut ea qua-
ſcunque occaſio, quæ mihi nunc
atur gratiam referendi, cum ejus
n me injuriarum diſſimulatione,
otius quam cum aliqua ultione,
onjungi poſſet: ne id mea cauſa fa-
ere videar, quod revera non com-
itterem, niſi etiam ad laudem
ocietatis, & tuam, veritatumque
itu perutilium patefactionem
onducere exiſtimarem. Sed cum
. P. * Matheſim doceat in ve-
ro Collegio Pariſienſi, quod ſpe-
ari poteſt ut primarium totius
bis terrarum, Matheſis autem
t facultas, qua ego præcipue uti
icor, ut nullus eſt in tota veſtra
ocietate qui authoritate ſua plus
oſſit ad meas opiniones impug-

 nandas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nandas, ita nullus etiam eſt cujus errores ea in re admiſſi facilius vobis omnibus tribuerentur, ſi de ipſis tacerem. Multi enim ſibi perſuaderent illum unum ex univerſo veſtro corpore fuiſſe delectum, ad judicium de meis ferendum, ideoque non minus ei ſoli, quam vobis omnibus ſimul ſumptis, hac de re credi oportere; nec etiam aliter de vobis, quam de ipſo eſſe judicandum. Ac præterea conſilium ſequutus eſt ut ad cognitionem veritatis aliquandiu impediendam & retardandam valde efficax, ſic ad ipſam plane ſupprimendam non ſufficiens, quodque cum tandem detegeretur nullo vobis honori eſſet. Quippe non conatus eſt meas opiniones rationibus refutare, ſed alias plane ineptas & abſurdas, verbis fere meis expreſſas, pro meis propoſuit, ac tanquam refutatione indignas deriſit. Quo artificio facile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

e omnes eos, qui me non norunt,
c ſcripta mea viderunt, ab iis
gendis avertiſſet; ac etiam eos,
i viderunt quidem, ſed nondum
is intelligunt, hoc eſt fere om-
s qui viderunt, ab ipſis ulterius
aminandis revocaſſet; nunquam
im ſuſpicati fuiſſent hominem
igioſum, præſertim ex veſtra
cietate, adeo confidenter opi-
nes pro meis proponere, & ir-
ere, quæ revera meæ non eſ-
t. Atque ad hoc multum juviſ-
, quod ſuam diſſertationem non
am omnibus, ſed privatim tan-
n amicis ſuis lectitaſſet: Ita enim
ile caviſſet, ne ulli eam vide-
t, qui poſſent ejus figmenta
noſcere; ac cæteri majorem
idem ideo habuiſſent, quod pu-
ſent, eum nolle ipſam in lucem
re ne famæ meæ noceret, ac
hi eſſe amicum. Nec interim
aſſet periculum ne à non ſatis

 multis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

multis legeretur : Nam ſi tantum Sociis ſuis , in veſtro Pariſienſi Collegio, id quod ſperabat perſuaſiſſet , hinc facile ad omnes alios veſtræ Societatis, toto orbe ſparſos, eadem opinio tranſiiſſet; atque ab his etiam ad alios homines fere omnes qui Societatis veſtræ authoritati credidiſſent. Nec ſane mirarer ſi hoc contigiſſet: nam cum veſtri ſint ſemper ſuis quiſque ſtudiis quammaxime occupati, fieri non poteſt, ut ſinguli examinent omnes novos libros, qui quotidie magno numero prodeunt in lucem, ſed crediderim expectari judicium ejus qui primus ex Societate quemque librum legendum ſuſcipit , ac prout ille de eo judicat , cæteros poſtea, vel etiam legere , vel abſtinere. Jamque mihi videor ejus rei feciſſe experimentum circa tractatum quem edidi de Meteoris; cum enim partem Philoſophiæ conti-

ontineat, quæ niſi admodum fal-
or accuratius, & verius in ipſo ex-
licatur, quam in ullis ſcriptis alio-
am, nullam puto eſſe cauſam cur
'hiloſophi, qui Meteora ſingulis
nnis in unoquoque ex veſtris Col-
egiis docent, illum prætermittant,
quã quia forte, falſis de me R.P. *
idiciis credentes, nunquam lege-
unt. At quandiu tantum illa ex
neis, quæ ad Phyſicam aut Ma-
heſim pertinebant, impugnavit,
arum curavi; cum autem in ſua
Diſſertatione principia illa Meta-
hyſica, quorum ope Dei exiſten-
iam, realemque humanæ animæ
corpore diſtinctionem demon-
travi, non rationibus, ſed maledi-
ctis evertenda ſuſceperit, harum
veritatum cognitio tanti eſt mo-
menti, ut nemini probo poſſit di-
ſplicere, quod ea quæ de illis ſcrip-
ſi pro viribus defendam. Nec ſane
difficulter id præſtabo, cum enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

mihi nihil aliud quam nimiam dubitationem objecerit, non opus eſt ad oſtendendum quam injuſte ipſam mihi affingat, ut referam loca omnia mearum Meditationum, in quibus eam diligenter, ac, ni fallor, accuratius quam ullus alius cujus ſcripta habeamus, refutavi & ſuſtuli; Sed ſatis eſt ſi moneam ejus quod expreſſe ſcripſi initio meæ reſponſionis ad tertias Objectiones, Nempe nullas dubitandi rationes fuiſſe à me propoſitas, eo fine ut ipſas perſuaderem, ſed contra ut refutarem: eodem plane modo quo Medicinæ ſcriptores morbos deſcribunt, quorum curandorum Methodum volunt docere. Quis tam audax, & tam impudens in calumniando unquam fuit, ut accuſaret Hippocratem, aut Galenum, quod cauſas ex quibus morbi naſci ſolent exponant, atque inde concluderet, ipſos nihil aliud docere quam

uam Methodum ægrotandi? Cer-qui tantam in R. P. * audaciam iſſe ſciunt, non facile ſibi perſaderent ipſum hac in re privato ntum conſilio uſum eſſe, niſi ego ſe teſtarer; notumque facerem uo pacto, & ea quæ prius in me ripſerat non probata ſint à veris, & ultima ejus diſſertatio tuo ſſu ad me fuerit miſſa: Quod cum llibi commodius poſſim quam hac epiſtola, non abs re eſſe puto m ſimul cum notis meis in Diſrtationem, edi curare.

Atque, ut ego etiam ex ipſa fruum percipiam dicam hic aliquid e Philoſophia quam conſcribo, quam, niſi quid obſtiterit, poſt nnum unum aut alterum in lucem dere decrevi. Cum anno 1637. onnulla ejus ſpecimina vulgarem ihil non facere conatus ſum ut ræcaverem invidiam, quam mii, licet indigno, imminere advertebam;

tebam; Hæc cauſa fuit cur nomen meum iſtis ſpeciminibus præfigi noluerim, non, ut quibuſdam forte viſum eſt, quod rationibus in iis contentis non fiderem, vel eorum me puderet; Hæcque etiam fuit cauſa, cur declararim expreſſis verbis in Diſſertatione de Methodo pag. *66*, mihi non in animo eſſe ut dum viverem Philoſophia mea vulgaretur. Quo in inſtituto adhuc manerem, ſi ut ſperabam, & ratio poſtulabat, hoc me, ſaltem aliqua ex parte, invidia liberaſſet. At plane ſecus accidit. Ea enim eſt fortuna ſpeciminum meorum, ut, quamvis non à multis intelligi potuerint, quia tamen à nonnullis, iiſque maxime ingenioſis, & doctis, qui ea dignati ſunt examinare curioſius, multas veritates, nondum ante vulgatas, continere comperta ſunt, hæc fama tranſierit ad multos, qui ſtatim ideo ſibi perſuaſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

aſerunt me aliquid in Philoſo-
hia certi, & nullis controverſiis
bnoxii poſſe explicare. Unde ſe-
uutum eſt, ut maxima quidem
ars, nempe non tantum ii qui ex-
a ſcholas libere philoſophantur,
d plærique etiam ex iis qui do-
ent, præſertim juniores, & qui
agis ingenio, quam immerita do-
rinæ fama, nituntur, ac verbo
mnes qui amant veritatem, inte-
ram à me Philoſophiam in lucem
di optarint; Sed alia pars, ii ſcili-
et qui docti videri malunt quam
ſſe, jamque aliquod nomen inter
ruditos ex eo ſe habere putant,
uod de ſcholæ controverſiis acri-
er diſputare didicerint, timentes
e detecta veritate controverſiæ
tæ abrogentur, ac ſimul eorum
octrina omnis abeat in contem-
tum, meæque Philoſophiæ edi-
ione veritatem detectum iri exi-
timantes, non auſi quidem ſunt
aperte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

aperte oſtendere ſe non cupere ut ederetur, ſed ſumma in me invidia exarſerunt. Et quidem perfacile mihi fuit hos ab aliis diſtinguere: qui enim Philoſophiam meam optarunt, optime recordati ſunt, me de illa, dum viverem, non vulganda conſilium ſumpſiſſe, ac nonnulli etiam ſunt conqueſti, quod eam mallem nepotibus quam coævis meis concedere, quanquam omnes ingenui, cauſam cur id facerem advertentes, & mihi non deeſſe voluntatem publicis commodis ſerviendi, non ideo minus me amarint; Qui autem ipſam timuerunt, nullo modo id recordati ſunt, aut ſaltem credere noluerunt, ſed contra ſuppoſuerunt, ejus me editionem promiſiſſe. Hinc vocabar apud illos *celebris promiſſor*; Hinc comparabar nonnullis, qui librorum, quos à ſe ſcribi ſimulabant, editionem per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

er multos annos fruſtra minati
ent ; Hincque etiam R. P. * ait
oc *tandiu à me expectari, ut dein-*
ps ſit deſperandum : ridicule pro-
cto, ſi putat aliquid ab homine
ndum ſene potuiſſe diu expe-
ari, quod ab aliis in multis ſæcu-
nondum eſt præſtitum ; ac im-
udenter, quod ubi me conatur
tuperare, talem eſſe concedat,
id à me intra paucos annos diu
tuerit expectari, quod ego ab
o intra ſexcentos, ſi tandiu vita
riuſque prorogaretur, non expe-
arem. Hujuſmodi autem homi-
es cum plane ſibi perſuaderent me
ecreviſſe Philoſophiam illam,
uam metuebant, emittere, ſtatim
que eſſet parata, non modo eas
piniones quæ in ſcriptis jam à me
itis explicantur, ſed etiam præ-
pue iſtam ipſam Philoſophiam,
bi nondum cognitam, multis ma-
dictis, qua occultis, qua etiam
apertis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

apertis & publicis ſunt proſequuti, ut ſcilicet vel me ab ea edenda abſterrerent, vel editam ſtatim everterent, & tanquam in cunis ſuffocarent. Riſi quidem initio illorum conatus, & quanto vehementiores in meis impugnandis eſſe animadverti, tanto pluris me ab ipſis fieri exiſtimavi: Sed ubi eorum numerum indies augeri vidi, atque, ut fit, multo diligentiores eos eſſe ad occaſiones mihi nocendi quærendas, quam ullos benevolentes ad me protegendum, veritus ne forte clandeſtinis moliminibus aliquid poſſint, ac ne otium meum magis interturbent ſi permaneam in inſtituto Philoſophiam meam non edendi, quam ſi aperte ipſis me opponam; At, præſtando id totum quod timent, ne amplius timendum habeant efficiam, Pauca illa omnia, quæ de Philoſophia cogitavi, publici juris facere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

acere inſtitui , ac contendere ut ,
vera ſint , à quamplurimis reci-
iantur. Quapropter illa non eo-
em ordine ac ſtylo proponam ,
uo magnam eorum partem ante
onſcripſi , eo in tractatu cujus
rgumentum in Diſſertatione de
Methodo explicui , ſed alio ad
cholarum uſum magis accommo-
lato , brevibus ſcilicet articulis
ingulas quæſtiones includendo ,
alique ordine ipſas exequendo , ut
equentium probatio ex ſolis præ-
cedentibus dependeat , omneſque
n unum corpus redigantur. Qua
atione ſpero me veritatem , eo-
um omnium de quibus in Philo-
ophia ſolet diſputari , tam clare
eſſe expoſiturum , ut quicunque
llam quærent , perfacile ipſam ibi
int inventuri. Quærunt autem
profecto veritatem juvenes omnes,
cum primum ad diſcendam Philo-
ſophiam ſe accingunt ; Quærunt
etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

etiam illam cæteri omnes cujuſcunque ætatis, cum ſoli apud ſe de rebus Philoſophicis meditantur, eaſque in proprium uſum examinant; Sed & Principes omnes, & Magiſtratus, aliive qui Academias aut Gymnaſia inſtituunt, ſumptuſque ſuppeditant ut Philoſophia in iis doceatur, non niſi veram, quantum fieri poteſt, volunt doceri; nec patiuntur dubias, & controverſas opiniones ibi ventilari, ut ex diſputandi conſuetudine ſubditi magis contentioſi, & refractarii, & pertinaces, atque ideo ſuperioribus ſuis minus obſequentes, & ſeditionibus commovendis aptiores evadant, ſed tantum ob ſpem veritatis, quam ex iſtis diſputationibus aliquando emerſuram plærique ſibi perſuadent; vel ſi jam longa experientia ſint edocti quam raro illa hoc pacto reperiatur, adeo tamen ipſam curant, ut etiam per-

exiguam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

riguam ejus ſpem non putent eſ-
 negligendam; Nulla autem un-
uam gens fuit tam fera, aut tam
arbara, tamque à recto uſu ratio-
is, quo ſolo homines ſumus, ab-
orrens, ut apud ſe doceri voluerit
piniones, quæ pugnarent contra
ognitam veritatem. Atq; ideo non
ubium eſt, quin veritas opinioni-
us omnibus ab ea diverſis, quan-
umlibet inveteratis & pervulgatis
t præferenda; & quin omnes ii qui
lios docent ipſam pro viribus quę-
ere, atque inventam docere te-
eantur. Sed nempe non creditur
am fore in nova illa Philoſophia
uam promitto: Non veriſimile
ſt me unum plus vidiſſe, quam
excenta millia ingenioſiſſimorum
irorum, qui opiniones in ſcholis
ulgo receptas ſequuti ſunt: Viæ
ritæ ac cognitæ novis ac ignotis
unt ſemper tutiores; Præſertim
propter Theologiam, cum qua
veterem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

veterem, & vulgarem Philoſophiam optime conſentire, multorum annorum experientia jam docuit, de nova autem incertum eſt: Ideoque ne forte imperitam multitudinem novitatis avidam ad ſe alliciendo paulatim creſcat, & vires ſumat; Scholarumque ſive Academiarum pacem & quietem perturbet; vel etiam in Eccleſia novas hæreſes adducat mature prohibendam, atque extinguendam eſſe quidam contendunt. Ego vero contra reſpondeo me quidem mihi nihil arrogare, nec profiteri me plus videre quam cæteros; ſed hoc forte mihi profuiſſe, quod cum proprio ingenio non multum fidam, planas tantum, & faciles vias ſim ſequutus: Nam ſi quis per ipſas magis promoveat, quam alii multo majori ingenio præditi per ſalebroſas, & impenetrabiles illas quas ſequuntur, non eſt mirandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ındum. Addo me nolle ut mihi
redatur de veritate eorum quæ
romitto, ſed ut ex iis ſpecimini-
us quæ jam dedi judicetur: Non
nim ibi unam aut alteram, ſed plus
xcentis quæſtionibus explicui,
uæ ſic à nullo ante me fuerant ex-
licatæ; ac quamvis multi hacte-
us mea ſcripta tranſuerſis oculis
ıſpexerint, modiſque omnibus
efutare conati ſint, nemo tamen,
uod ſciam, quicquam non verum
otuit in iis reperire: Fiat enu-
ıeratio quæſtionum omnium,
uæ in tot ſæculis, quibus aliæ
'hiloſophiæ viguerunt, ipſarum
pe ſolutæ ſunt, & forte nec tam
ıultæ, nec tam illuſtres invenien-
ır: Quinimo profiteor ne unius
uidem quæſtionis ſolutionem, o-
e principiorum Peripateticę Phi-
oſophiæ peculiarium, datam un-
uam fuiſſe, quam non poſſim de-
ıonſtrare eſſe illegitimam & fal-

 ſam:

ſam: Fiat periculum, proponantur, non quidem omnes, neque enim operæ pretium puto multum temporis ea in re impendere, ſed paucæ aliquæ ſelectiores, ſtabo promiſſis: Et moneo tantum, ne captioni locum relinquam, loquendo de principiis peripateticæ Philoſophiæ peculiaribus, me excipere illas quæſtiones, quarum ſolutiones deſumptæ ſunt, vel à ſola experientia, omnibus hominibus communi; vel à conſideratione figurarum, & motuum, quæ Mathematicorum propria eſt; vel denique in Metaphyſicis à communibus illis notionibus, quas à me admitti, ut & præcedentia, ex Meditationibus meis apparet. Addo etiam, quod forte videbitur eſſe paradoxum, nihil in ea Philoſophia eſſe, quatenus cenſetur peripatetica, & ab aliis diverſa, quod non ſit novum; nihilque in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ı mea, quod non ſit vetus: Nam uantum ad principia, ea tantum dmitto, quæ omnibus omnino 'hiloſophis hactenus communia iere, ſuntque idcirco omnium ıtiquiſſima; & quæ deinde ex s deduco, jam ante in ipſis con-ınta, & implicita fuiſſe tam clare ſtendo, ut etiam antiquiſſima, tpote humanis mentibus à natu-ı indita, eſſe appareat: Contra ıtem principia Philoſophiæ vul-aris, eo ſaltem tempore, quo ab riſtotele aliiſve inventa ſunt, rant nova, nec jam meliora puta-i debent quam tunc fuere; nihil-ue ex iis deducitur quod non ſit ontroverſum, & ex more ſcho-ırum à ſingulis Philoſophis mu-ıri poſſit, ac proinde quod non t maxime novum, cum quotidie dhuc renovetur. Quantum ad Theologiam, cum una veritas al-eri adverſari nunquam poſſit, eſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſet impietas timere, ne veritates in Philoſophia inventæ iis quæ ſunt de fide adverſentur: Atque omnino profiteor nihil ad religionem pertinere, quod non æque, ac etiam magis facile explicetur per mea principia, quam per ea quæ vulgo recepta ſunt: Jamque hujus rei mihi videor ſpecimen dediſſe ſatis luculentum, in fine meæ reſponſionis ad quartas Objectiones, circa quæſtionem in qua omnium difficillime Philoſophia cum Theologia ſolet conciliari: Et idem in aliis quibuſlibet, ſi opus ſit, præſtare paratus ſum; Ac etiam oſtendere multa è contra eſſe in vulgari Philoſophia, quæ revera pugnant cum iis quæ in Theologia ſunt certa, etſi id vulgo à Philoſophis diſſimuletur, vel ob longam iis credendi conſuetudinem non advertatur. Non etiam metuendum eſt, ne meæ opiniones,

impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nperitam , & novitatis avidam
nultitudinem alliciendo , nimis
reſcant ; cum è contra doceat ex-
erientia ipſas præcipue à peritio-
ibus probari,quos non novitate,ſed
ola veritate allicientes , nimium
reſcere non poſſunt. Nec magis
netuendum eſt ne ſcholarum pacē
erturbent : Sed contra cum omnes
'hiloſophi tot controverſiis ſe mu-
uo vexent , ut nunquam majore in
ello eſſe poſſint quam jam ſunt ,
ulla melior ratio eſt ad pacem in-
er ipſos conciliandam, Hæreſeſq;
tiam quæ quotidie ex iſtis contro-
erſiis repullulant minuendas ,
uam ſi veræ opiniones , quales
neas eſſe jam probavi , recipian-
ur : Earum enim clara perceptio
mnem dubitandi , ac diſputandi
nateriam tollet. Atque ex his pa-
et , nullam revera eſſe rationem ,
b quam nonnulli tanto ſtudio re-
iquos homines ab iis cognoſcen-

dis velint avertere: niſi quod nimis evidentes, & certas eas eſſe exiſtimantes, vereantur ne obſint famæ doctrinæ, quam ipſi ex aliarum minus probabilium cognitione quæſiverunt. Adeo ut hæc ipſa illorum invidia non exiguum ſit veritatis meæ Philoſophiæ argumentum. Sed ne forte hic videar de invidia falſo gloriari, ac ſolam Diſſertationem R. P. * in teſtimonium vocare poſſe, dicam quid nuper in recentiſſima harum Provinciarum Academia contigerit.

Doctor quidam Medicinæ, vir acerrimi ac perſpicaciſſimi ingenii, atque ex eorum numero qui quamvis Scholarum Philoſophiam recte didicerint, quia tamen ei non credunt, & ſunt ingenui, non ideo multum ſuperbiunt, nec ſe admodum doctos eſſe fingunt, ut aliis quibuſdam in more eſt qui ipſa ſunt inebriati, Legit Dioptricam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ricam meam, & Meteora, cum
imum edita ſunt in lucem, ac
atim aliqua in iis verioris Philo-
phiæ principia contineri judica-
t: Quæ colligendo diligentius,
alia ex iis deducendo, ea fuit
gacitate, ut intra paucos menſes
tegram inde Phyſiologiam con-
nnarit, quæ, cum privatim à
onnullis viſa eſſet, eis ſic placuit,
Profeſſionem Medicinæ, ibi
inc forte vacantem, pro illo, qui
ntea ipſam non ambiebat, à magi-
ratu petierint, & impetrarint.
a profeſſor factus officii ſui eſſe
utavit ea potiſſimum docere,
ropter quæ ad illud munus voca-
is fuiſſe videbatur: Præſertim
um ipſa vera eſſe, ac quæcunque
um iis pugnant falſa judicaret. Sed
um id agendo magnam, pro ra-
one loci, haberet auditorum fre-
uentiam, quidam ſtatim ex ejus
ollegis, ipſum ſibi præferri ad-

 verten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

vertentes, manifeſte inviderunt, ac perſæpe apud Magiſtratum conqueſti ſunt, petentes ut ei nova iſta docendi ratio prohiberetur: Nec tamen aliud tribus annis potuerunt impetrare, quam ut hortaretur ad vulgaris, tum Philoſophiæ, tum Medicinæ principia ſimul cum ſuis docenda, ut ita auditores ad aliorum etiam ſcripta legenda pararet. Sentiebat enim prudens Magiſtratus, ſi nova iſta vera eſſent, prohiberi non debere; ſi autem falſa, non opus eſſe, quia ſponte intra paucos menſes eſſent collapſura. Cum autem è contra creſcerent indies; excolerenturque potiſſimum ab honeſtiſſimis, & ingenioſiſſimis quibuſque, magis quam ab humilioribus aut junioribus, qui facilius invidorum authoritate, aut conſilio ab iis audiendis revocabantur: Novam etjam provinciam Magiſtratus Medico

dico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ico dedit, ut nempe Problemata
hyſica, tum Ariſtotelis, tum
iorum, certis diebus, lectione
xtraordinaria explicaret; atque
a majorem haberet occaſionem,
uam in ſola ſua Medicina, de om-
ibus Phyſicæ partibus agendi.
t quieviſſent fortaſſe deinceps
eliqui ejus Collegæ, ac veritati
ocum dediſſent, niſi unus inter
æteros, qui tunc erat illius Aca-
emiæ Rector, omnes ſuas in eum
achinas intendere decreviſſet.
Jt autem cujus generis adverſarios
abeam appareat, hunc paucis hic
eſcribam. Cluet Theologus,
Concionator, Diſputator: Ma-
namque ſibi apud plebejos homi-
es gratiam, potentiamque conci-
avit, ex eo quod, modo in Ro-
anam Religionem, modo in
lias quaſcunque à ſua diverſas,
odo in potentiores invehendo,
erventem & indomitum pietatis

 zelum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

zelum præ ſe ferat, interdumque etiam dicteriis ſcurrilibus plebeculæ aures demulceat; Quodque multos quotidie libellos, ſed à nemine legendos, emittendo; varios Authores, ſed ſæpius contra ſe quam pro ſe facientes, ac forte ex indicibus tantum notos, citando; & de quibuſlibet ſcientiis tanquam ſi earum gnarus eſſet audaciſſime, ſed & imperitiſſime, loquendo, admodum doctus indoctis videatur. Peritiores autem qui ſciunt quam importunus in aliis provocandis ſemper fuerit, ac quam ſæpe, ubi fuit diſputandum, convitia pro rationibus attulerit, turpiterque victus diſceſſerit, ſi ſint diverſæ ab ipſo religionis palam irrident, & contemnunt, eumque jam publice nonnulli ſic excepe-runt, ut nihil novi deinceps in ipſum ſcribi poſſe videatur; ſi vero cum illo in religione conſentiunt,

:tſi quantum poſſunt excuſent, &
olerent, in animo tamen non pro-
ɔant. Poſtquam hic homo aliquan-
liu Rector fuit, contigit ut, cum
heſes Medico Præſide ab ejus au-
litoribus defendebantur, non da-
etur ipſis libertas ad argumenta
quæ proponebantur reſpondendi,
ed ſcholaſticis & importunis ſup-
ɔloſionibus turbarentur: quas ſup-
ɔloſiones non dico à Theologo
ɔer amicos fuiſſe excitatas, neque
:nim ſcio, ſed antea non fiebant;
ıtque audivi à fide dignis, qui ad-
uerant, nullo eas nec reſponden-
ium nec Præſidis merito potuiſſe
:ontingere, cum ſemper prius in-
:iperent quam ipſi mentem ſuam
:xplicuiſſent; & interim rumor
ſpargebatur novam ibi Philoſo-
ɔhiam male defendi, ut ſcilicet in-
le inferrent homines, non dignam
:ſſe, quæ publice doceatur. Con-
tigit etiam, cum frequentes diſpu-

 tatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tationes ſub præſidio Medici haberentur, ac theſes minus curioſe, ad arbitrium reſpondentium, ex variis, & inconnexis quæſtionibus conflarentur, ut in quadam theſi poſuerint, *ex mente & corpore non fieri unum ens per ſe, ſed per accidens:* vocando ſcilicet ens per accidens id omne quod ex duabus ſubſtantiis plane diverſis conſtaret; nec ideo negando unionem ſubſtantialem, qua mens corpori conjungitur; nec utriuſque partis aptitudinem naturalem ad iſtam unionem, ut patebat ex eo quod ſtatim poſtea ſubjunxiſſent, *illas ſubſtantias dici incompletas ratione compoſiti, quod ex earum unione oritur:* adeo ut nihil in ipſis poſſet reprehendi, niſi forſan modus loquendi minus in ſcholis uſitatus. At vero hæc ſatis magna occaſio viſa eſt Rectori Theologo ad Medicum circumveniendum, hære-
ſeoſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

eoſque condemnandum, & ita, vel invito Magiſtratu, ſi res ut ſperabat ſucceſſiſſet, de Profeſſione deturbandum. Nec obſtitit quod, ubi Medicus advertit eam ab illo theſim non probari, ſtatim ipſum, & reliquos ibi Theologiæ Profeſſores adierit, iiſque mentem ſuam explicando, affirmarit ſe nihil adverſus Theologiam ipſorum, & ſuam, ſenſiſſe, aut ſcribere voluiſſe. Nam paucis poſt diebus theſes edidit, quibus, ut mihi certo nuntiatum eſt, hunc titulum voluit præfigere. *Corollaria admonitoria, ex authoritate S.S. Facultatis Theologicæ ad ſtudioſos propoſita: & addito; Sententiam Taurelli quem Heidelbergenſes Theologi appellarunt Atheum Medicum, & vertiginoſi juvenis Gorlæi, qua ſtatuitur homo eſſe ens per accidens, multis impingere modis in Phyſicam, metaphyſicam, pneumaticam & Theolo-*

giam &c. Ut nempe iis ſubſignatis à reliquis omnibus illius loci Profeſſoribus Theologiæ ac concionatoribus (ſi tamen ſubſignaſſent, id enim ignoro) mitteret ex collegis, qui dicerent Magiſtratui Medicum, eccleſiaſtico concilio, cum Taurello, & Gorlæo, quos Authores forte nunquam legit, mihi certe ſunt ignoti, hæreſeos eſſe damnatum: ut ita non poſſet Magiſtratus, cum plebis gratia, eum diutius in Profeſſorem retinere. Sed cum jam Theſes iſtæ eſſent ſub prælo, forte ad manus quorundam è Magiſtratu pervenerunt, qui Theologum ad ſe vocatum officii admonuerunt, atque ut titulum ſaltem mutaret, Facultatiſque Theologicæ publica authoritate ad calumnias ſuas non abuteretur effecerunt. At nihilominus perrexit in theſibus edendis; ac de iis, ad imitationem R. P. *, per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

riduum diſputavit; Et quia parum
nateriæ in ipſis fuiſſet, ſi egiſſet
antum de illa logomachia an com-
oſitum ex duabus ſubſtantiis di-
endum ſit ens per accidens, nec
ne, alias quaſdam quæſtiones huic
djunxit, quarum præcipua erat de
ormis ſubſtantialibus rerum ma-
erialium, quas omnes, excepta ani-
ma rationali, Medicus negarat; ille
utem quibuſcunque potuit ratio-
nibus ipſas fulcire, ac tanquam Pe-
ripateticæ Scholæ Palladium de-
fendere conatus eſt. Atque, ut hic
non videar ſine cauſa me alienis
controverſiis immiſcere, præter-
quam quod in Theſibus ſuis no-
men meum expreſſerat, ut & Me-
dicus ſæpe in ſuis, etiam inter di-
ſputandum me nominabat, quære-
batque ab opponente mihi nun-
quam viſo num ipſi argumenta
ſuggeſſiſſem, & indigniſſima com-
paratione utens ajebat, eos, qui-
bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

bus vulgaris Philoſophandi ratio diſplicet, aliam à me expectare, ut Judæi expectant ſuum Eliam qui eos deducat in omnem veritatem. Cum autem per triduum ſic triumphaſſet, Medicus, qui prævidebat ſe, ſi taceret, à multis habitum iri pro victo, ſi autem publicis diſputationibus ſe defenderet, ſtrepitus, ut antea, fore paratos, ad impediendum ne audiretur, ſumpſit conſilium de reſponſione ad Theologi theſes edenda, in qua quidem ea omnia, quæ in iſtis theſibus contra ſe, aut ſua dogmata continebantur, ſolidis rationibus refutaret; ſed interim earum Authorem tam blande, ac tam honorifice compellaret, ut ipſum ſibi conciliare conaretur; aut ſaltem exulceratum ejus animum non irritaret. Ac revera reſponſionem illam ſuam ita concinnavit, ut multi qui legerunt exiſtimarint nihil in

ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ı eſſe, de quo Theologus queri
oſſet, niſi quod ibi vir pius, & ab
mni maledicendi ſtudio alienus
iceretur: Sed etſi verbis non læ-
eretur, ſibi tamen magnam inju-
am à Medico factam eſſe puta-
ıt, quia rationibus victus erat,
t quidem rationibus ex quibus vi-
ebat aperte ſequi ſe eſſe calum-
iatorem, & rerum quas jactave-
ıt imperitum. Cui malo nullum
iud remedium potuit reperire,
uam ut potentia uteretur, ac re-
ponſionem illam ſibi odioſam in
rbe ſua prohiberi curaret. Audi-
erat forſan quod de Ariſtotele
uidam dicunt, ipſum cum Philo-
ophorum ſe antiquiorum opinio-
es ſolide refutare non poſſet, alias
uaſdam valde abſurdas ipſis af-
nxiſſe, nempe illas quæ in ejus
criptis leguntur, ac ne fraus à po-
eris detegeretur, omnes eorum
bros diligenter perquiſitos com-
buri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

buri curaſſe. Quod noſter, ut fidelis peripateticus, imitari conatus, congregavit Senatum ſuum Academicum; de libello in ſe à Collega edito conqueſtus eſt; eum prohibendum, ac totam iſtam turbatricem Academiæ Philoſophiam eliminandam eſſe dixit. Aſſenſerunt plærique. Tres ex eorum numero delegati ad Magiſtratum, idem ibi conqueſti ſunt. Magiſtratus, ut eis ſatis faceret, pauca quædam exemplaria à Bibliopola auferri juſſit: quo factum eſt, ut reliqua cupidius emerentur, ac curioſius legerentur; Cumque nihil in iis appareret de quo Theologus juſte queri poſſet, præter ſolam vim rationum, quas declinare non poterat, omnes eum irriſerunt. Ipſe vero interim non ceſſabat; congregabat quotidie Senatum ſuum Academicum, ut ei aliquid de iſta infamia impertiret: magna pro ipſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſo res erat : quærendæ erant ra-
ones, cur reſponſionem Medici,
totam ejus Philoſophiam dam-
ri vellet ; nec ullas poterat inve-
re. At nihilominus prodiit tan-
em in lucem judicium , nomine
enatus Academici, ſed quod ſoli
ectori tribuere æquius eſt : Cum
nim in omnibus conventiculis,
uæ congregabat, ſederet ut ju-
ex, eſſetque idem acerbiſſimus
cuſator, Medicus autem nec au-
iretur, nec unquam adeſſet, quis
ubitat, quin facile maximam ſuo-
um Collegarum partem eo quo
oluit pertraxerit, ac ſuffragiorum
umero alios à ſe diſſentientes ſu-
erarit; cum præſertim aliqui ean-
em quam ille, vel etiam majorem
aberent occaſionem Medicum
dio proſequendi ; ac alii viri pa-
ifici Rectori ſuo , quem noverant
ſſe mordacem non libenter con-
radicerent. Hocque etiam inſi-
gne,

gne, quod, nullus ex ipſis, ut iſtius judicii approbator nominari voluerit, ſed unus, nec Medico ulla familiaritate conjunctus, nec mihi unquam notus, ne particeps fieret infamiæ quam inde ſequuturam eſſe prævidebat, expreſſe petierit, ut nomen ſuum, tanquam non approbantis, in eo poneretur. Iſtius autem judicii exemplar hic apponam; tum quia forte Reverentiæ tuæ non erit ingratum ſcire quid in his regionibus inter literatos agatur; tum etiam ut quantum in me eſt impediam, ne poſt aliquot annos, cum leves chartulæ, in quibus impreſſum eſt, erunt forte omnes diſperditæ, utantur ejus authoritate maledici, ac fingant juſtas aliquas in eo fuiſſe rationes ad Philoſophiam meam condemnandam. Nomen tantum Academiæ tacebo, ne quod heri aut nudiuſtertius turbulentus ejus Rector

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ctor imprudenter fecit, ac fortaſſe
ras vel perendie alius mutabit, ei
apud exteros dedecori vertatur.

Iudicium ſub nomine Senatus Academici * * *editum.*

Profeſſores Academiæ *, *cum
on ſine gravi dolore vidiſſent libel-
um in lucem editum, menſe Febr.*
IↃ. IↃ. C. XLII. *hoc præſcripto ti-
tulo:* Reſponſio ſeu Notæ ad co-
rollaria Theologico-Philoſophi-
ca, &c: *eumque ad ſingulare ejuſ-
dem Academiæ detrimentum & ig-
nominiam, excitandaſque in aliorum
animis ſiniſtras ſuſpiciones ſpectare
animadverterent; viſum illis fuit,
omnes & ſingulos certiores facere:*

*Primo, diſplicere ſibi eum agendi
modum, quo collega alius in alium
libros aut libellos publice edat, præſer-
tim expreſſo nomine; idque ob theſes,
aut corollaria, de rebus in Acade-
mia*

mia controverſis, nullius nomine edito, diſputata.

Deinde, ſe improbare eam propugnandi pro nova & præſumpta philoſophia rationem, quæ in prædicto libello frequentatur; ut pote cum verborum inſolentia conjunctam, in eorum opprobrium, qui hic & alibi contrariam & vulgarem, omnibuſque in Academiis receptam philoſophiam, ut veriorem profitentur. Veluti, cum auctor prædicti libelli dicit, pag. 6. Jamdiu enim pernovi magnos meorum auditorum progreſſus, quos breviſſimo temporis ſpatio apud me faciunt, quoſdam male habere. *Pag. 7.* Termini quibus alii ad nodos ſoluendos uti ſolent, nunquam ingeniis paulo perſpicacioribus plene ſatisfaciunt, ſed ſolis tenebris & nebulis animos eorum replent. *Ibidem.* Verus ſenſus multo melius & promptius ex me percipitur, quam vulgo ex aliis:

probat

obat ipſa experientia quam mul-
 meorum diſcipulorum , in pu-
 cis diſputationibus cum honore
 n ſæpius exhibuerunt , poſtquam
 ntum paucos aliquot menſes mea
 ititutione fuiſſent uſi. Nullus
 tem dubito quin quilibet mor-
 ium , cui tantum eſt ſanum ſinci-
 t , hic nihil quicquam culpan-
 m , ſed omnia laudanda cenſeat.
 g.9. Miſera illa entia (ſcilicet
 rmas ſubſtantiales , & qualitates
 ales) nullius plane uſus eſſe per-
 eximus , niſi forte ad excœcanda
 idioſorum ingenia , & ipſis in
 cum doctæ illius ignorantiæ ,
 am tantopere commendas , fa-
 oſam quandam aliam ignoranti-
 n obtrudendam. *Pag*.15. Contra
 ro ex opinione formas ſubſtan-
 ales ſtatuente , facillimus eſt pro-
 pſus in ſententiam eorum , qui
 imam dicunt corpoream & mor-
 lem. *Pag*.20. Quæri poſſet, an-
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

non illa philoſophandi ratio potius Chorœbo aliquo digna ſit cenſenda, quæ ad unum principium activum, nempe formam ſubſtantialem omnia revocare ſolet. *Pag*. 25. Atque hinc patet, non illos qui formas ſubſtantiales negant, ſed potius eos, qui illas aſtruunt eò tandem per ſolidas conſequentias adigi poſſe, ut fiant aut athei aut beſtiæ. *Pag*. 39. Propterea quod cauſæ ab aliis hactenus etiam in minimis propoſitæ, ſint ut plurimum quam maxime jejunæ, & à vero alienæ, nec animo veritatis cupido ſatisfaciant.

Tertio, ſe rejicere novam iſtam Philoſophiam; primo, quia veteri philoſophiæ, quam Academiæ toto orbe terrarum hactenus optimo conſilio docuere, adverſatur, ejuſque fundamenta ſubvertit: deinde quia juventutem à vetere & ſana Philoſophia avertit, impeditque quo minus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ad culmen eruditionis provehatur; ò quod iſtius præſumptæ philoſophiæ adminiculo, technologemata in autorum libris, profeſſorumque lectionibus & diſputationibus uſitata, percipere nequit: poſtremo quod ex eadem variæ falſæ & abſurdæ opiniones partim conſequantur, partim ab improvida juventute deduci poſſint, pugnantes cum cæteris diſciplinis & facultatibus, atque inprimis cum orthodoxa Theologia.

Cenſere igitur ac ſtatuere, omnes philoſophiam in hac Academia docentes, in poſterum à tali inſtituto atque incepto abſtinere debere, contentos modica libertate diſſentiendi in ſingularibus nonnullis opinionibus, ad aliarum celebrium Academiarum exemplum hic uſitata: ita, ut veteris & receptæ philoſophiæ fundamenta non labefactent, & in eo etiam atque etiam laborent, ut Academiæ tranquillitas in omnibus ſarta tecta con-

ſervetur. * *die* XVI. *Martij*, 1642.

Eſt autem notatu dignum, hoc judicium editum fuiſſe, cum jam aliquandiu riſiſſent homines, quod Rector librum Medici ſupprimi maluiſſet, quam ad ipſum reſpondere; nec proinde eſſe dubitandum, quin omnes rationes, ſaltem eæ quæ ab illo potuerunt excogitari, ad iſtud factum excuſandum, hic expreſſæ ſint. Eas ergo, ſi placet, percurramus. Primo dicitur libellum Medici *ſpectare ad detrimentum, & ignominiam Academiæ; ac etiam ad ſiniſtras opiniones in aliorum animis excitandas*:quod nõ aliter poſſum interpretari,quam quod hac occaſione homines ſint ſuſpicaturi, vel potius cognituri, Academiæ Rectorem fuiſſe imprudentem, quod manifeſtæ veritati ſe opponeret; ac malignum, quod rationibus victus authoritate tamen vincere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ncere conaretur. Sed jam illa nominia ceſſavit, quia non amius eſt Rector; Nec Academiæ ntum dedecoris eſt, quod hunc beat adhuc in Profeſſorem; quam noris, quod habeat etiam Mecum; modo ſe illo indignam non æſtet. Dicitur ſecundo ei *diſplie unum collegam in alium libros ere, præſertim expreſſo nomine.* d ob hanc rationem ipſe potius ector qui in hoc judicio erat acſator, & Præſes, ſolus reus eſſe buiſſet, ſoluſque erat condemndus: Ipſe enim antea, non laſſitus, libellos duos, theſium mine, in collegam ſuum edide-; eoſque etiam S. S. facultatis heologicæ authoritate munire natus erat, ut innocentem cirnveniret, ac per calumniam erteret: Ac ridiculum eſt ſi ſe cuſet quod nomen ejus non poerit, cum ipſamet ejus verba ante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

edita citarit, eumque ita deſignarit ut nemo poſſet dubitare quin ille eſſet quem impugnabat; Medicus autem ei tam modeſte reſpondit, ac nomen ejus tot elogiis ornavit, ut non contra ipſum, ſed amice potius ad ipſum ſcripſiſſe, ac eum honoris tantum cauſa nominaſſe fuerit credendum: Ut & revera creditum fuiſſet, ſi Theologus rationes, utcunque ſaltem probabiles, ad eas Medici refellendas habuiſſet: Quid autem iniquius eſſe poteſt, quam quod Rector Collegam ſuum injuriarum reum faciat, ob id unum, quod tam manifeſtas, & veras rationes attulerit, ad rejicienda crimina hæreſeos, & atheiſmi, quæ ſibi ab illo fuerant impoſita, ut ſe ab ipſo per calumniam circumveniri non paſſus ſit. At nempe improbat Theologus *eam propugnandi pro nova & præſumpta Philoſophia rationem* quam

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

n Medici libello ait frequentari; *ıtpote cum verborum inſolentia con-unctam, in opprobrium eorum qui vulgarem ut veriorem profitentur:* pſe ſcilicet vir modeſtiſſimus ver-borum inſolentiam in alio repre-endit, quam tamen revera nul-am fuiſſe quiſque poteſt agnoſce-e, ſi tantum conſideret ipſa loca ic citata, quæ hinc inde ex Medi-i libro, ut omnium maxime inſo-entia, atque ad invidiam conci-andam aptiſſima, excepta ſunt. ʼræſertim ſi etiam notetur, nihil ſſe uſitatius in ſcholis philoſopho-um, quam ut quiſque ſine ullis erborum delenimentis id quod entit loquatur, atque ideo ſolas ıas opiniones veras eſſe, aliaſque mnes falſas affirmet: Aſſuefecit nim illos diſputandi uſus iſti li-ertati, quæ forte in iis qui urba-iorem vitam ſequuntur durior ſſet; Item plæraque ex verbis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quæ hic citantur, tanquam ſi contra omnes omnium locorum Philoſophos invidioſe dicta eſſent, non niſi de ſolo Theologo eſſe intelligenda, ut ex libro Medici clarum eſt; nec in plurali numero, & tanquam de tertia perſona fuiſſe prolata, niſi tantum ut illum minus offenderent; Ac denique ea quæ hic notantur de Choræbo, item de Atheis aut beſtiis &c, non ſponte à Medico fuiſſe ſcripta, ſed prius injurioſe ac falſo à Theologo in ipſum jacta, quæ ut poſſet refellere, coactus fuit veris & evidentibus rationibus oſtendere illa nomina non ſibi, ſed potius adverſario ſuo convenire. Quis ferat hominem tam importunum, ut ſibi velit licere alios per calumniam Atheos, & beſtias vocare, ſeque ab iis cum veris rationibus modeſte refutari non patiatur? Sed feſtino ad illa quæ me magis ſpectant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Tres habet rationes ob quas novam Philoſophiam condemnat. Prima eſt quod veteri adverſetur. Hic non repeto, quod ſupra dixi, meam Philoſophiam eſſe omnium antiquiſſimam, nihilque ab ea diverſum eſſe in vulgari, quod non ſit novum: Sed tantum interrogo an recte intelligat iſtam Philoſophiam, quam condemnat, homo uſque adeo ſtolidus (aut, ſi mavult, malignus) ut eam in Magiæ ſuſpicionem voluerit adducere, quia figuras conſiderat: Interrogo etiam cur diſputari ſoleat in ſcholis, haud dubie ad manifeſtam veritatem quærendam, ſi enim jam haberetur, ceſſarent iſtæ diſputationes, ut patet in Geometria, de qua non moris eſt diſputare: ſed ſi vel ab Angelo manifeſta illa veritas, tandiu quæſita, & expetita, proponeretur, nunquid per eandem rationem eſſet rejicienda, quia nempe iis, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ſcholarum diſputationibus aſſueti ſunt, nova eſſe videretur? at forte inquiet non diſputari de principiis quæ tamen à præſumpta noſtra Philoſophia evertuntur: ſed cur ea tam facile everti ſinit, cur rationibus non fulcit? & nunquid ſatis oſtenditur ea eſſe incerta ex eo quod ipſis nihil certi hactenus ſuperſtrui potuerit? Altera ratio eſt, quod juventus, iſtius præſumptæ Philoſophiæ adminiculo *technologemata* in Authorum libris uſitata, percipere nequeat: Quaſi vero neceſſe ſit ut Philoſophia, quæ ad veritatis cognitionem eſt inſtituta, doceat ulla vocabula quibus ipſa non egeat; cur non Grammaticam, & Rhetoricam potius eo nomine condemnat, cum earum magis officium ſit agere de verbis, ac tamen ab iſtis docendis adeo ſint alienæ ut tanquam barbara rejiciant? Dicat ergo eas idcirco *juventutem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

utem à ſana Philoſophia avertere, c impedire quo minus ad culmen ruditionis provehatur; nec magis rit irridendus, quam cum de noſtra Philoſophia idem dicit, neque nim ab ipſa, ſed à libris eorum qui vocabulis iſtis utuntur ipſorum xplicatio eſt requirenda. Tertia lenique ratio duas habet partes: quarum altera eſt manifeſte ridicula; & altera injurioſa & falſa: Nam quid tam verum & apertum eſt, x quo non facile *ab improvida juventute variæ falſæ & abſurdæ opiniones deduci poſſint*; Quod vero illæ ex mea Philoſophia revera *onſequantur quæ pugnent cum orhodoxa Theologia*, plane falſum eſt & injurioſum: Neque utar exceptione quod ejus Theologiam orthodoxam eſſe non putem: Neminem unquam ideo contempſi, quod alia quam ego ſentiret, præertim circa res fidei, novi enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

fidem eſſe donum Dei ; quin & multos, qui eandem quam ille religionem profitentur, etiam Theologos, etiam Concionatores colo, & diligo : Sed jam ſæpe teſtatus ſum nolle me unquam ullis Theologiæ controverſiis immiſcere ; cumque in Philoſophia etiam non agam, niſi de iis quæ naturali ratione clariſſime cognoſcuntur, non poſſunt pugnare cum ullius Theologiâ, niſi ſi quæ lumini rationis manifeſte adverſetur, quod ſcio neminem de ſua eſſe dicturum. Cæterum ne temere videar affirmare nullas ex rationibus à Medico allatis à Theologo ſolui poſſe, duplex jam vel triplex ejus rei experimentum habetur, Jam enim duo vel tres libelli ea de re editi ſunt, non quidem à Theologo, ſed pro ipſo, & à talibus, ut ſi quid boni continerent ei ſoli tribueretur, nec, eorum nomine ſe tegendo, eos

ineptiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

neptiſſima proferre permiſiſſet, ſi
neliora habuiſſet. Primus libellus
ditus eſt titulo Theſium ab ejus
lio in eadem Academia Profeſſo-
e; Cumque in eo futilia tantum
atris argumenta ad formas ſub-
antiales aſtruendas ſint repetita,
el alia etiam inaniora adjuncta;
ec ulla plane facta ſit mentio ra-
onum Medici, quibus jam iſta
mnia fuerant refutata, nihil aliud
x ipſo colligi poteſt, quam ejus
uthorem eas non capere, vel cer-
e docilem non eſſe. Alius libel-
ıs, & quidem geminus, prodiit
ıb nomine illius ſtudioſi qui in
ditioſa trium dierum diſputatio-
e, Rectore præſide, reſponde-
ıt, titulusque ejus eſt, *Prodromus*
ve Examen tutelare orthodoxæ Phi-
ſophiæ principiorum &c. Atque
ı eo quidem omnia collecta ſunt,
uæ ab ejus Authore, vel Autho-
ibus, potuerunt hactenus excogi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

tari ad rationes Medici oppugnandas: nam etiam ſecunda pars, ſive novus Prodromus primo adjunctus eſt, ne quid omitteretur ex iis, quæ Authori venerunt in mentem dum prior typis mandabatur: Sed tamen in iis omnibus, nulla, vel minima, ex rationibus Medici, non dicam ſolide, ſed nequidem veriſimiliter eſt refutata: Ideoque ille Author nihil aliud curaſſe videtur, quam ut craſſum volumen ex meris ineptiis compingendo, ac etiam Prodromum inſcribendo ut adhuc plura expectentur, caveret ne quis reſpondere dignaretur: Atque hoc pacto ſaltem coram imperita plebe, quæ libros eo meliores eſſe putat quo craſſiores, ac ſemper eos qui audaciſſime ac diutiſſime loquuntur judicat eſſe victores, triumpharet.

Ego vero qui plebeculę gratiam non capto; nec aliud curo, quam ut,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

it, veritatem quantum in me eſt protegendo, probis & peritis gratificer, ac propriæ conſcientiæ ſatisfaciam: Spero me futiles iſtas aſtutias, aliaſque omnes, quibus adverſarii uti ſolent, ita palam eſſe facturum, ut nemo iis in poſterum ſit uſurus, niſi qui pro calumniatore atque oſore veritatis aperte cognoſci non erubeſcet. Et quidẽ hactenus non parum profuit ad verecundiores cohibendos, quod ab initio rogarim omnes, ut ſi quid haberent, quo ea, quæ in meis ſcriptis ut vera propoſui, impugnarent, id ad me perſcribere dignarentur; ac promiſerim me iis reſponſurum: viderunt enim ſe nihil poſſe coram aliis de me loqui quod mihimet ipſi non ſignificarent, quin hoc ipſo merito in calumniæ ſuſpicionem adducerentur. Sed multi hoc neglexerunt, ac quamvis revera nihil invenirent in meis ſcriptis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

quod poſſent falſitatis arguere, nec quidem forte legiſſent, occulte tamen de ipſis maledixerunt: Idque aliqui tanto cum ſtudio, ut integros ea de re libros conſcripſerint, non quidem in lucem emittendos, ſed, quod multo pejus exiſtimo, privatim coram credulis lectitandos; Eoſque partim falſis rationibus, ſed multis verborum ambagibus tectis; partimque etiam veris, ſed quibus tantum impugnabant opiniones falſo mihi affictas, impleverunt. Nunc autem ego hos omnes rogo, & hortor, ut ſcripta iſta ſua in lucem edant: docuit enim me experientia melius hoc fore, quam ſi ea, ut prius rogaram, ad me mittant; ne ſi forte reſponſione digna non judicarem, ipſi interim, vel me ſibi reſpondere non poſſe falſo jactarent, vel ſe à me contemni quererentur; neve etiam nonnulli, quorum ſcripta vulga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ılgarem, injuriam ſibi à me fieri
ıtarent, quod meas reſponſiones
adjungerem; quia, ut nuperri-
e de ſe ipſo quidam ajebat, pri-
ırentur hoc pacto fructu quo po-
rrunt gaudere ſi ea ipſimet edi
ırent, ut nempe per aliquot men-
s legantur, ac multorum animos
nbuant, & præoccupent, priuſ-
uam ad illa poſſim reſpondere.
lunc itaque ipſis fructum non in-
idebo: Quin etiam reſponſurum
ıe eſſe non promitto, niſi ubi tales
ıtiones invenero, ut eas paſſim à
ctoribus ſolui poſſe non putem.
Quantum enim ad cavillationes,
ut convitia, voceſque alias quaſ-
unque à propoſito alienas, ipſas
ro me potius quam contra me fa-
ere arbitrabor, hoc argumento,
uod non exiſtimem quemquam iis
n tali cauſa eſſe uſurum, niſi qui
lura cupiet perſuadere, quam ra-
ionibus probare poſſit; quique
hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

hoc ipſo veritatem ſe non quærere, ſed eam velle impugnare, ac proinde ingenuum & probum non eſſe oſtendet. Verum non dubito, quin etiam permulti viri candidi ac pii meas opiniones poſſint habere ſuſpectas; tum quia vident eas ab aliis reprehendi; tum etiam ob hoc ſolum quod novæ eſſe dicantur, & non à multis hactenus fuerint intellectæ: Ac forte non facile ullus judicantium cœtus poſſet inveniri, in quo, ſi de iis deliberaretur, non multo plures futuri eſſent qui cenſerent eſſe rejiciendas, quam qui auderent ipſas approbare. Suadet enim ratio, & prudentia, ut de re nobis non omnino perſpecta, non niſi juxta id quod in ſimili ſolet contingere, judicemus: Ac tam multi hactenus novas in Philoſophia opiniones protulerunt, quas vulgatis & receptis non meliores, ſed ſæpe periculoſiores eſſe cognitum

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

um eſt, ut non immerito illi om-
es, qui nondum meas clare perci-
iunt, ſi ſententiam ſuam rogen-
ur, eas dicturi ſint eſſe rejicien-
las. Atque ideo, quantumvis ve-
æ exiſtant, mihi nihilominus me-
uendum eſſe putarem, ne forte à
ota tua Societate, ac univerſim
b omnibus cœtibus eorum qui do-
ent, ut nuper à ſenatu illo Acade-
nico de quo jam ſcripſi, condem-
iarentur; Niſi eas à te pro ſingu-
ari tua benignitate ac prudentia
protectum iri confiderem. Sed
cum eam Societatis partem regas,
a qua facilius quam à reliquis mea
ſpecimina legi poſſunt, quia nem-
pe præcipua eorum pars eſt Gallice
conſcripta, te unum hoc in re plu-
rimum poſſe mihi perſuadeo. Nec
vero aliam gratiam à te hic peto,
quam ut vel ipſe illa examines, vel,
ſi majora negotia impediant, non
uni R. P. *, ſed aliis magis inge-
nuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

nuis eam curam demandes; Ac quẽadmodum in forenſibus judiciis, cum duo vel tres teſtes fide digni aliquid ſe vidiſſe affirmant, plus iis ſolis fidei habetur, quam univerſæ aliorum hominum multitudini, quæ forte conjecturis adducta contrarium putat, Ita illis dumtaxat credas qui rem de qua judicabunt perfecte ſe intelligere profitebuntur; Ac demum ut ſi quas habueris rationes quæ me ab inſtituto meo debeant revocare, ipſas me docere non graveris. Etenim in paucis illis Meditationibus quas edidi principia omnia Philoſophiæ quam paro continentur, in Dioptrica autem & Meteoris particularia multa ex iis deduxi, quæ declarant quo ratiocinandi genere utar; ideoque quamvis iſtam Philoſophiam nondum totam oſtendam; exiſtimo tamen ex iis quæ jam dedi facile poſſe intelligi qualis ſit futura.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

ura. Nec, ut opinor, ſine juſta
ratione malui quædam ejus ſpeci-
mina præmittere, quam integram
exhibere priuſquam fuerit expeti-
ta: Quamvis enim, ut libere lo-
quar, de ejus veritate non dubitem;
quia tamen novi quam facile etiam
veritas, à paucis invidis ſub ſpecie
novitatis impugnata, poſſit à mul-
tis prudentibus condemnari, non
certus ſum illam ab omnibus opta-
ri, nec volo invitis obtrudere.
Quamobrem longe ante cunctos
præmoneo me illam parare: pri-
vati multi cupiunt & expectant:
unus quidem docentium cœtus
judicavit eſſe rejiciendam, at quia
tantum à ſeditioſo & inepto ſuo
Rectore ad id permotum fuiſſe
ſcio, nihil apud me habet authori-
tatis. Sed ſi forte alii plures eam
nollent, ac rationes nolendi juſtio-
res haberent, privatis ipſos ante-
ponendos putarem. Et omnino
profi-

profiteor me nihil ſcienter contra prudentiorum conſilia, vel potentiorum voluntatem eſſe facturum: Cumque non dubitem quin ea pars in quam Societas tua ſe flectet alteri debeat præponderare, ſummo me beneficio afficies, ſi tuæ tuorumque ſententiæ monere velis; ut quemadmodum in reliqua vita vos ſemper præcipue colui & obſervavi, ſic etiam hac in re, quam alicujus momenti eſſe puto, nihil niſi vobis faventibus ſuſcipiam, Vale.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21

-77-2010

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 21